नालन्दा-देवनागरी-पालि-गन्थमालाय

सुत्तपिटके

अङ्गुत्तरनिकायपालि

(नवक-दसक-एकादसकनिपाता)

पघानसंसोधको भिक्ख जगदीसकस्सपो

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन पकासिता

そっととっと

वि०२०१७

वितरक

मोतीलाल बनारसीदास,

नेपाली खतरा, पोस्ट बाक्स नं० ७४,

वाराणनी,

(भारत)

THE ANGUTTARA NIKĀYA NAVAKANIPĀTA, DASAKANIPĀTA & EKĀDASAKANIPĀTA

General Editor BHIKKHU J. KASHYAP

FALI PUBLICATION BOARD (BHAR GOVERNMENT)

B. E. 2504

V.E. 2017

Sole Agents

MOTI LAL BANARASI DAS,

Nepali Khapara, Post Box No 75,

Varanzai, (India)

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hinayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāvāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life? Why should I live? Why should I do anything? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death?" Nijinzky summed up the whole problem in his Diary when he wrote: "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of tṛṣṇā or taṇhā. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffering. When the Upanisads declare, "That thou art", tot tram an, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace If few are chosen, it is because few choose to be chosen The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him The ten veramanis or prohibitions or abstinences called datafila or dasasiksapada which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words: "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unquents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist botcafila.

Pāņātipātā veramaņī sikkhāpadam samādiyāmi Adinnādānā veramaņī sikkhāpadam samādiyāmi Kāmesu miechācānā veramaņī sikhāpadam samādiyāmi Musāvādā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi Surā-merayamajja-pamādaṭṭhānā

veramani sikkhāpadarn samādiyāmi
Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's paneasila we will develop patience, courage, love

and unselfishness The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony, which is not at the mercy of outward circumstance.

Nirvāṇam paramam sukham: Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where samsāra and nirvāṇa are one. In Mahā-saccaka Sutta, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

"When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know: "Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself." Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvana, the Government of India decided to publish

standard versons in Devanagari script of the complete Pali and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of thereaders of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world

S Radhakrishnan

General Editor's Preface

In this Volume we are publishing the Navaka-nipāta, Dasaka-nipāta and Ekādasaka-nipāta of the Anguttara Nikāya. As we have already given an introduction to it in the first Volume of the book, it is not necessary to write any thing more at this place.

The present edition has been prepared co-ordinating the following versions of the text:—Burmese—Chaṭṭha-Saṅgā-yana publication, 1955; Siamese—Mahāmakuṭa Government publication, 1926; Sinhalese—Siri Devamitta Mahānāyaka Thera, 1915; Roman—edited by Prof. E. Hardy (P. T. S. 1899, 1900).

The press copy has been finally revised and seen through the press by our learned Editor, Shri Birbal sharma, M. A. and his assistants.

Varanasi 25.6.60 Bhikkhu J. Kashyap

सम्पादकीय

इस माग में अरुपुत्तरीनकाय के प्रतिस्म तीन निपात – नवक निपात, दसक निपात तथा एकादसक निपात – प्रकाशित किये जा रहे हैं। क्योंकि इनका परिचय पहले भाग की मुमिका में ही आ गया है, उनके विषय में यहां कुछ लिखना धावस्थक नहीं समझा।

यह संस्करण निम्नलिखित प्रन्यों के आधार पर तैयार किया गया है :—वर्मी-संस्करण, खट्ट-राङ्गायन प्रकाशन (१९५४); स्यामी-संस्करण, महापकुट राजकीय प्रकाशन (१९९६); सिंहली-संस्करण, सिरि देविमत्त महानायक थेर द्वारा सम्पादित (१९१४); रोमन-संस्करण, प्रो० इ० हार्डी द्वारा सम्पादित (पालि टेक्स्ट सोसाइटी १८६६, १६००)।

हमारे विद्वान् सम्पादक, श्री बीरवल शर्मा, एम० ए० ने अपने योग्य सहयोगियों से साथ सन्य की पाण्डलिपि का अन्तिम रूप तैयार कर मुद्रण का कार्य सम्पन्न किया ।

वाराणसी २५-६-६०

भिक्षु जगदीश काश्यप

THE PALL ALL HABELL IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

यव बाट हो हैं। उस असे एट घोठ

CONSONANTS WITH VOWEL "A

र ka	न kha	η gr	च gha	= na
च ८३	छ cha	ज ja	ब, ऋ jba	⇒ī ña
ē ta	ة tha	₹ da	ढ dha	ण na
₹ ta	च tha	₹ da	प dha	न na
۹ pa	দ pha	य ba	म bha	W ma
य ya	₹ ra	न la	₹ va	₹ 5a,
		₹ ha	≅ la	Tam

VOWELS IN COMBINATION

क ka का kā कि ki की kī जुku कू kū के kc को ko चkha चा khā चि khi ची khī चुkhu चू khū चे khe चो kho

CONTUNCY-CONSONANTS

वक kka		হন্	ñca		द्ध (lva		स्व	mba
क्ल kkha	L	ठ-छ	ñcha		च्य	dhya		सभ्	mbha
क्य kya		হন্দ	ñja		ध्व	dhva		स्म	mma
कि kri		ক্র	, ∞տ ñjh	a,	न्त	nta		स्य	mya
क्ल kla		귷,;	ęe tţa		न्दव	ntva		म्हा	nha
क्व kva		8,7	्ठ ttha		स्य	ntha		म्ब प्र	ya
रुव khya	ι	평,	इंड dda		न्द	nda		व्ह)	/ha
रूव khva	k.	₹,	इंड ddha	L	न्द्र	ndra		ल्ल]	
ग्न gga		ण्ट	ņţa		हम् १	ndha		ल्य l	ya
म ggha		ष्ठ	ņţha		न्न,	च nna		ल्ह 1	ha
ग्य gya		ण्ड	ņḍa		ह्य	nya		वह १	ha
न्न gra		चर्ग	ùùa		न्ह्	nha		स्त इ	ta
न्द्र, ńka		ण्ह	ņha		ष	ppa		₹ 7 S	tra
ह्य nkha 🔻 tta			प्प	ppha		स्त इ	na		
ङ्ग, इन ग्रं	ga	त्य	ttha			pya		स्य ह	ya
ङ्ख, दघ n	gha	स्व	tva		ল	pla		स्स इ	sa
च्च cca		स्य	tya		व्य	bba		सम् ऽ	ma
च्य cclu	1.	म 1	tra		ब्स '	bbha		स्व इ	va
ज्जjja		₹,	र्द dda		ब्य bya		ह्य hma		
ण्डा, एक jjha द ddha			ब्र bra		胃 hva		va		
ञ्जा ñña च dya			म्प :	mpa		ळूट्	ha		
≂₹ ñha		द्र	dra		स्पृ	mpha			
τ≕ã;	f=i	;	Դ≔i;	<u>_</u> =	u;	_=ū;	`_	=e;	o=f
8	₹	ą	٧	×	Ę	৬	=	Æ	٥
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

अङ्गत्तरनिकायपालि

(नवक-इसक-एकाइसकनिपाता)

सूची

_	148-81		पिट्टान्डू
. नवकनिपातो		१०. वेलामसुत्तं	ВX
१. सम्बोधिवगो	ą [तस्सुहानं	3=
१. सम्बोधिसुत्तं	34	३ सत्तावासवगगो	३्द
२. निस्सयसुत्तं	4	१. तिठानसुत्तं	ঽ্দ
३. मेघियसुत्तं	Ę	२. अस्सखळुडू सुत्तं	38
४. नन्दकसुत्तं	3	३. तण्हामूलकसुत्तं	४१
५. बलसुत्तं	१२	४. सत्तावाससुत्तं	४२
६. सेवनासुत्तं	8.8	५. पञ्जासुत्तं	४३
७. सुतवासुत्तं	१७	६. सिलायूपसुत्तं	४३
प्रज्ञसुत्तं	१८	७. पठमवेरसुत्तं	४६
६. पुग्गलसुत्तं	38	दुतियवेरसुत्तं	४७
१०. श्राहुनेय्यसुत्तं	20	श्राचातवत्युसुत्तं	85
त्तस्सुद्दानं	२०	१०. श्राघातपटिविनयसुत्तं	38
२- सोहनादवन्गो	२०	११ अनुपुब्बनिरोधसुत्तं	38
१. सीहनादसुत्तं	२०	तस्सुद्दानं	X o
२. सचपादिसेससुतं	२४	४. महावग्गो	Хo
३. कोद्विकसुत्तं	२७	१. अनुपुब्बविहारसुत्तं	ሂዕ
४. समिद्धिसुत्तं	₹0	२. अनुपुव्वविहारसमापत्तिः	पुत्तं ५०
५. गण्डसुत्तं	३२	३. निव्वानसुखसुत्तं	ጸጸ
६. सङ्जासुत्तं	३२	४. गावीउपमासुत्तं	थ्र
७. कुलसुत्तं	32	प्र. झानसुत्तं	६१
मत्रवद्भुपोसथसुत्तं	₹₹	६. ग्रानन्दसुत्तं	६४
६. देवतासुत्तं	38	७. लोकायतिकसुत्तं	६६

	[२]		
fi	पहुद्धाः		पिट्रुजुा
देवामुरसङ्गाममुत्तं	ξę	२. नीवरणमुत्तं	६१
 सग्तुः सग्तुः सग्तुः 	७२	३. कामगुणस ुत ं	६२
१०. तपुस्ससुत्तं	80	४. उपादानक्खन्वसु त्तं	६२
तस्मुद्दानं	چ ڳ ,	५. ग्रोरम्भागियमुत्तं	६२
५. सामञ्जावगाो	द३	६. गतिमुत्तं	٤३
१. सम्बाधसुत्तं	5 3	७. मच्छरियसुत्तं	६३
२. कायसक्लिमुत्तं	4 8	च्छम्मागियसुत्तं	ξ3
३. पञ्ञाविमूत्तसूत्तं	द्ध	६. चेतो खीलसुत्तं	€₹
४. उभतोभागविमुत्तमुत्तं	द्ध	१०. चेतसोविनिवन्यसुत्तं	१४
५. सन्दिड्कियम्मसुत्तं	দও	. तस्सुद्दानं	٤٢
६. सन्दिट्विकनिच्यानसुत्तं	50	द्र. सम्मप्पद्यानवग्गो	£7
७. निव्वानमुत्तं	55	१. सिक्खसुत्तं	٤X
द. परिनिव्यानसुत्तं	55	१०. चेतसोविनियन्यसुत्तं	દ૬
६. तदङ्गनिव्वानसुत्तं	दद	६. इद्विपादवग्गी	દક્
१०. दिट्टघम्मनिव्यानसुत्तं	55	१. सिक्खसुत्तं	દદ્દ ં
वस्युद्दानं	55	१०. चेतसोविनिवन्यसुत्तं	હ૭
६ खेमवग्गो	प्रह े	१०. रागपेय्यालं	થક
१. खेमस ुतं	58	१०. दसकनिपातो	
२. येमप्पत्तसुत्तं ३. ग्रमतमुत्तं	37		
४. श्रमतप्ततमुत्तं	58	१. आनिसंसवग्गी	33
५. ग्रभयसुत्तं	द <u>१</u> द ६	१. किमित्ययमुत्तं	33
६. ग्रभयपत्तसर्व	5¢	२. चेतनाकरणीयसुत्तं	१००
७. पस्सद्विमुत्तं	32	1	१०१
अनुपुट्यपस्सद्धियत्तं	63	ं कुरायच्यानससत्त	१०२
€ निरोधस ुत्तं	2.0	। ५ भागवणपानससत्त	१०३
१०. ग्रनुपुव्यनिरोधमुत्तं	€ €		१०४
। ११ ग्रमव्यसुत्तं	3	चुतसुत इ. झानसनं	१०५

६१

83

ξŞ

तस्मुद्दानं

१. सिक्सादुब्बल्यमुत्तं

७. सतिपट्ठानवागी

५. झानसुत्तं

१०. विज्जासुत्तं

६. सन्तविमोक्खसुत्तं

वस्मुद्दानं

१०६

१०७

१०८

१०६

	विट्ठञ्जा		पिट्टद्धा
२. नाथवग्गो	308	६. सामणेरसुत्तं :	१५६
१. सेनासनसुत्तं	308	७. सङ्घभेदसुत्तं	१५७
२. पञ्चङ्गसुत्तं	888	द. सङ् घ सामग्गीसुत्तं	१५७
३. संयोजनसुत्तं	888	१. पठमञ्जानन्दसुत्तं	१५८
४. चेतोखीलसुतं	११२	⁻ १०. दुतियग्रानन्दस ुतं	१५८
· ५. ग्रप्पमादस ुतं	११५	तस्सुद्दानं	१५६
६. घाहुनेय्यसुत्तं	११६	५. अक्कोसवगगो	१५६
७. पठमनाथसूत्तं	११७	१. विवादसुत्तं	१५६
द. दुतियनाथसुत्तं	११न	२. पठमविवादमूलसुत्तं	१६०
 पठमश्ररियावाससुत्तं 	१२१	३. दुतियविवादमूलसुत्तं	१६०
१०. दुतियम्ररियानाससुत्तं	१२२	४. कुसिनारसुत्तं	१६१
तस्सुद्दानं	१२४	५. राजन्तेपुरप्यवेसनस ुत ं	१६३
३. महावग्गो	१२४	६. सक्कसुत्तं	१६४
१. सीहनादसुत्तं	१२४	७. महालिसुत्तं	१६७
२. श्रिधवृत्तिपदसुत्तं	१२७	द. पव्वजितश्र भिण्हसुत्तं	१६८
३. कायसुत्तं	358	 सरीरद्वधम्मसुत्तं 	१६६
४. महाचुन्दसुत्तं	838	१०. भण्डनसुत्तं	१६६
५. कसिणसुत्तं	637	तस्सुद्दानं	१७२
६. काळीसुत्तं	837	६. सचित्तवग्गो	१७२
७. पठममहापञ्हासुत्तं	१३७	१. सचित्तसुत्तं	१७२
द. दुतियमहाप ञ ्हास ुतं	. १४२	२. सारिपुत्तसुत्तं	१७४
६. पठमकोसलसुत्तं .	१४४	३. ठितिसुत्तं	१७५
१०. दुतियकोसलसुत्तं	१५०	४. समथसुत्तं	१७७
तस्सुद्दानं	ξX3	५. परिहानसुत्तं	१८०
४. उपालिवागो	१५४	६. पठमसञ्जासुत्तं	१८३
१. उपालिसुत्तं	१द्रप्र	७. दुतियसञ्जासुत्तं	१८३
२. पातिमोक्खहुपनासुत्तं	१५४	द. मूलकस ुतं	१८३
३. उव्याहिकासुत्तं	. १४४	ह. पव्यज्जास ुतं	5 = R
४. उपसम्पदासुत्तं	. १५५	१०. गिरिमानन्दमुत्तं	१८१ १८६
प्र. निस्सयस ुतं	१५६	तस्सुद्दानं .	(44

७. यमकवागी १. ग्रविञ्जासुतं २. तण्हासुतं ३. निटुङ्गतसुतं ४. ग्रवेण्वप्यसञ्चसुतं ४. पठमसुप्तसुत्तं ६. वृतियसुवसुत्तं ७. पठमनळकपानसुतं ६. वृतियनळकपानसुतं ६. पठमकयावत्युसुत्तं १०. वृतियक्षयावत्युसुत्तं १०. वृतियक्षयावत्युसुत्तं १०. वृतियक्षयावत्युसुत्तं २. श्राकङ्खवगो १. श्राकङ्खसुत्तं २. कण्टकसुत्तं ३. इट्टवम्मसुत्तं ४. विश्वसुत्तं ६. तयोवम्मसुत्तं ७. काकमुत्तं	\$ 5 5 5 5 5 5 5 5 5 5 5 5 5 5 5 5 5 5 5	ग्रधिमानसुत्तं निप्पयसुत्तं ग्रवकोसकसुत्तं कोकालिकसुतं खोणासवयलसुत्तं उपालिबग्गो १. काममोगीसुत्तं २. भयसुत्तं ३. किरिदिट्टिकसुत्तं ४. चिज्जयमाहितसुर्तः ५. चित्रमसुतं ६. कोकनृवसुत्तं ७. ग्राहुनेय्यसुतं ६. चपालिसुत्तं १०. ग्रमह्वसुतं	「
२. कण्टकसुत्तं ३. इट्टयम्मसुत्तं	२०८	१. उपालिसुत्तं	२६३
४. वड्डिसुत्तं ५. मिगसालामुत्त	20=		
	२१= २१= त २१६	• •	-
तम्प्रदूरां हः येरवागी १. वाहनमुतं २. श्राभन्दसुत्तं ३. पुण्मिममुतं ४. व्याकरणम्	२१६ २१६ २१६ २२० २२२	 ४. विज्जामुत्तं ६. निज्जरसुत्तं ७. घोवनसुत्तं द. तिकिच्छकसुत्तं ६. वमनसुत्तं १०. निद्धमनीयसुत्तं 	ર ૧७३ ૨७५ ૨ ७६ २ ७ <i>६</i>

	[,	()	
	पिट्टब्ह्या		पिट्ठञ्जा
१२. दुतियग्रसेखसुत्तं	२५०	४. श्रत्थसुत्तं	२६७
तस्सुद्दानं	२५०	५. धम्मसुत्तं	२६७
१२. पच्चोरोहणिवग्गो	२८०	६. सासवसुत्तं	२६५
१. पठमग्रथम्मसुत्तं	२५०	७. सावज्जसुत्तं	२६६
२. दुतियग्रधम्मसुत्तं	२५१	द. तपनीयस ुत्तं	२१५
३. ततियग्रधम्मसुत्तं	२५३	ध्राचयगामिसुत्तं	285
४. भ्रजितसुत्तं	२५७	१०. दुनखुद्रयसुत्तं	३३६
५. सङ्गारवसुत्तं	२८६	११. दुक्खविपाकसुत्तं	335
६ ग्रोरिमतीरसुत्तं	२६०	१५- झरियवग्गो	339
७. पठमपच्चोरोहणीसुत्तं	280	१. श्ररियमग्गसुत्तं	339
 दुतियपच्चोरोहणीसुत्तं 	२६३	२. कण्हमग्गसुत्तं	३००
 पुब्बङ्गमसुत्तं 	२९३	३. सद्धम्मसुत्तं	300
१० भासवक्षयसुत्तं	₹39	४. सप्पुरिसधम्मसुत्तं	300
तस्सुद्दानं	838	५. उप्पादेतव्बसुत्तं	300
१३. परिसुद्धवग्गो	२६४	६. ग्रासेवितव्बसुत्तं	308
१. पठमसुत्तं	835	७. भावेतब्बसुत्तं	308
२. दुतियसुत्तं	838	 वहुलीकातब्बसुत्तं 	३०१
३. ततियसुत्तं	288	 अनुस्सरितव्बसुत्तं 	१०६
४. चतुरथसुत्तं	835	१०. सञ्छिकातव्वसुत्तं	३०२
५. पञ्चमसुत्तं	२६५	१६. पुग्गलवग्गो	३०२
६. छहसुत्तं	१९४	१. सेवितव्वसुत्तं	३०२
७. सत्तमसुत्तं	२६५	्२-१२. भजितब्बादिसुत्तानि	
द. ग्रहुमस ुत्तं	२१४	१७. जाणुस्सोणिवग्गो	₹०३
६. नवमसुत्तं	788	१. बाह्मणपच्चोरोहणीसुत्तं	३०३
१०. दसमसुत्तं	२६६	२. श्ररियपच्चोरोहणीसुत्तं	१०१
११. एकादसमसुत्तं	२१६	३. सङ्गारवसुत्तं	३०६
१४. साधुवनगो	788		३०७
१. साघुसुत्तं २. श्ररियघम्मसुत्तं	२१६	1	३०६ २०६
३. श्रकुसलसुत्त	२ <i>६७</i> २ ६७		३१४ ३०६
,	750	1 0. 444444.184	710

	c :		-
द. कम्मनिदानसुत्तं	पिहुङ्का		षिट्ठङ्का २२२
	- 1	२१ करजकायवग्गो	३३३
६. परिक्कमनस ुतं	३१५	१. पठमनिरयसग्गसुत्तं	३३३
१०. चुन्दसुत्तं	₹१६	२. दुतियनिरयसग्गसुत्तं	. ३३६
११. जाणुस्सोणिमुत्तं	३२१	, ३. मातुगामस ुत ां	३३७
द . साधुवग्गो	३२५	४. उपासिकासुत्तं	३३७
१. सायुसुत्तं	३२५	५. विसारदसुत्तं	३३७
२. ग्ररियधम्मस ुतं	३२६	६. संसप्पनीयसुत्तं	३३८
३. कुसलसुत्तं	३२६	७. पठमसञ्चेतनिकसुत्तं	३४०
४. ग्रत्यसुत्तं	३२६	 दुतियसञ्चेतिनकसुत्तं 	३४५
५. धम्ममुत्तं	३२६	६ करजकायसुत्तं	380
६. भ्रासवसुत्तं	३२७	१०. श्रधम्मचरियासुत्तं	388
७. वज्जसुत्तं	३२७	२२ सामञ्जावागी	340
तपनीयसुत्तं	३२७	२३ रागपेय्यालं	3 % %
६ श्राचयगामिसुत्तं	३२८		400
१०. दुक्खुद्रयसुत्तं	३२८	११. एकादसकनिपातो	
११. विपाकसुत्तं	३२८	१. निस्सयवग्गो	३५७
१६. अरियमगावगाो	398	१ किमत्यियसुत्तं	३५७
१ अरियमगामुत्तं	378	२. चेतनाकरणीयसुत्तं	३५८
२. कण्हमगासुत्तं	378	३. पठमउपनिसासुत्तं	325
३. मदम्ममुत्तं	378	४. दुतियउपनिसासुत्तं	३६१
४. सप्पृरिसधम्ममुत्तं	378	प्रतियउपनिसासुत्तं	३६२
४. उपादतव्यवस्मासन्	5.5	६. व्यसनसुत्तं	३६३
५ अभावन्ववस्था	३३०	७. सञ्जासुत्तं	, ३६४
७. भावतंत्र्यवस्मासनं	3,38	८ मनसिकारसुत्तं	३६६
द. बहुलीकातव्यमुत्तं विकास	3,38	६ सदसुत्तं	३६७
६. धनुस्तरितव्यमुत्तं	₹३१	१० मोरनिवापसुत्तं	३७०
१०. सच्दिरातव्यमुतं	338	तस्सुद्दानं	३७१
२०. अपरपुगालवागो		२. अनुस्सतिवग्गो	३७१
१-१२. नमेवितस्त्रादिः	-	र गण्यमहामामसुत्त	३७१
- सुतारि	ने ३३२	२. दुतियमहानाममुत्तं	¥७६
		रे निन्दयसुत्तं	३७७

४. सुभूतिसुत्तं ५. मेत्तासुत्तं ६. ग्रटुकनागरसुत्तं ७. गोपालसुत्तं इ. पठमसमाधिसुत्तं १. दुतियसमाधिसुत्तं	विश्वती स्थापन स्थापन स्थापन स्थापन स्थापन स्थापन स्थापन स्थापन स्थापन	१०. ततियसमाघिसुत्तं ११. चतुत्यसमाधिसुत्तं तत्सुद्दानं ३. सामञ्जवग्गो ४. रागपेय्यालं	पहुडूत ३६५ ३६५ ३६५ ३६५
दुतियसमाधिसुत्तं	\$38	४. रागपेय्यालं	335

अङ्गुत्तरनिकायो (नवन-दसक-एकावसकनिपाता)

सुत्तपिटके

अङ्गुत्तरनिकायपालि

९, नवकनिपातो

१ सम्बोधिवस्गो

१. सम्बोधिसूत्तं

१. एवं मे मुतं । एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने B vol IV.351 अनाथपिण्डिकस्स ग्रारामे । तत्र खो भगवा भिक्खू ग्रामन्तेसि –

10

"सचे, भिक्खवे, अञ्ञतित्थिया परिव्वाजका एवं पुच्छेय्युं – सम्बोधिपक्लिकानं श्राबुसो, धम्मानं का उपनिसा भावनाया' ति, एवं पदा तुम्हे, भिनलवे, तेसं अञ्जातित्थियानं परिव्वाजकानं किन्ति व व्याकरेय्याया" ति ?

"भगवम्मूलका नो, भन्ते, घम्मा ... पे०... भगवतो सुत्वा भिक्खू धारेस्सन्ती" ति ।

"तेन हि, भिक्खवे, सुणाथ, साधुकं मनसि करोथ; भासि-स्सामी" ति ।

"एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच --

२. "सचे, भिक्खवे, अञ्जातित्थिया परिव्वाजका एवं पुच्छेय्युं-सम्बोधिपविखकानं, श्रावृसो, धम्मानं का उपनिसा भावनायां ति, एवं पुट्टा तुम्हे, भिक्खवे, तेसं श्रञ्जतित्थियानं परिव्वाजकानं एवं 15 B. 164 व्याकरेष्याय - 'इघावुसो, भिक्खु कल्याणिमत्तो होति कल्याणसहायो क्ल्याणसम्पवद्भो । सम्बोधिपविखकानं, आवुसो, धम्मानं श्रयं पठमा R. 352 उपनिसा भावनाय ।

'पुन च परं, ग्रावुसो, भिक्यु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवर-संवुतो विहरति ग्राचारगोचरसम्पन्नो ग्रणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सावी, 20

१. सन्त्रोवपश्चित्रानं -सी०,स्वा०, रो०।

20

B 165

समादाय सिक्खित सिक्खापदेसु । सम्बोधिपनिखनानं, ग्रावुसो, धम्मानं

ग्रयं दुतिया उपनिसा मावनाय ।

'पुन च परं, ग्रानुसो, भिनस्तु यायं कथा ग्रभिसल्लेखिका चेतो-विवरणसप्पाया, संय्यश्रीदं — श्रप्पिन्छक्तया सन्तुद्धिकथा पविवेककथा उ ग्रसंसगकथा विरियारम्भकथा सीलकथा समाधिकथा पञ्जाकथा विमुत्तिकथा विमुत्तिञ्जाणदस्सनकथा, एवरूपिया कथाय निकामलाभी होति ग्रकिन्छलाभी ग्रकसिरलाभी। सम्वोधिपविस्तकानं, श्रानुसी, प्रमानं ग्रथं ततिया उपनिसा भावनाय।

'पुन च परं, आधुसो, मिक्खु आरद्धविरियो विहरित अकुसलानें 10 धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्ह्यरक्कमो श्रनिक्क्तिशुरो कुसलेसु धम्मेसु । सम्बोधिपक्ष्त्रिकानं, आबुसो, धम्मानं ग्रयं चतुर्यो उपनिसा भावनाय ।

पुन च परं, शानुसो, भिनस्तु पञ्जावा होति उदयरयगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो श्ररियाय निन्दोधिकाय सम्मा दुक्तक्लयगामिनिया । अस्वोधिपवित्तकानं, श्रासुतो, धम्मानं ग्रयं पञ्चमी उपनिता भावनाय ।

- ३. "कल्याणीमत्तस्तेतं, भिक्तत्वे, भिक्तुको पाटिकङ्क्षं कल्याण-सहायस्य कल्याणसम्यवङ्कस्य – सीलवा भविस्सति, पातिमोक्तत्वसंवर-संवृतो विहरित्सति श्राचारगोचरसम्पन्नो श्रणुमत्तेमु वज्जेमु भयदस्सावी, समादाय सिनितस्सिति शैसक्तापदेसु ।
- ४. "कल्याणिमत्तस्तं, भिक्तवं, भिक्तवं, पाटिकङ्कं कल्याणिसहायस्य कल्याणसम्यवङ्कस्त यायं कथा अभिसल्लेखिका चेतोविवरणसप्याया, छेय्ययीदं ग्राप्पच्छकथा सन्तुष्टिकया पिववेककथा असंसम्पक्ष्या विरियारम्भक्या सीलक्या समाधिकथा पञ्चाकथा विमृत्तिकथा विमृत्तिकथा विमृत्तिकथा विमृत्तिकथा विमृत्तिकथा प्रसंसम्पक्ष्या (प्रक्षिया कथाय निकामलामी मिवस्सितं प्रक्रिच्छामी) अकसिरलाभी ।
- ५. "कल्याणमित्तस्तेतं, भिक्खवे, भिक्खुनो पाटिकञ्चं कल्याण-सहायस्म कल्याणसम्यवद्भस्य – आरद्धविरियो विहरिस्तिति अकुसलानं पम्मानं पहानाय, कुसलानं घम्मानं उपसम्यदाय, थामवा दञ्हपरकक्षो ग्रानिस्तत्तवुरो कुसलेमु धम्मेमु ।

१. षतुया -- सी०, स्था०, रो०, २ निवेषिकाय -- स्था०। ३. सिन्नति -- सी०।

R. 354

B. 166

६. "कल्याणिमत्तरसेतं, भिक्खवे, भिक्खुनो पाटिकञ्चं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवद्धस्स – पञ्जावा भविरसति उदयत्थगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो ग्ररियाय निट्योधकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया ।

७. "तेन च पन, भिवखने, भिवखना इमेसु पञ्चसु धम्मेसु पितट्टाय चत्तारो धम्मा उत्तरि भावेतब्बा — असुभा भावेतब्बा रागस्स उ पहानाय, मेत्ता भावेतब्बा व्यापादस्स पहानाय, ग्रानापानस्सिति भावेतब्बा वितवकुपञ्छेदाय, ग्रानिज्वसञ्जा भावेतब्बा ग्रस्मिमान-समुग्वाताय । ग्रानिज्वसञ्जानो, भिवखने , ग्रान्तसञ्जा सण्ठाति । ग्रान्तसञ्जी ग्रस्मिमानसमुग्वातं पापुणाति दिट्टेव धम्मे निव्यानं" ति ।

२. निस्सयसुत्तं

१. अथ खो अञ्ञतरी भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्क्षिमः; जपसङ्किमित्वा भगवन्तं ... पे०... एकमन्तं निसिन्नो खो सो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच — "'निस्सयसम्पन्नो निस्सयसम्पन्नो' ति, भन्ते, वुच्चित । कित्तावता तु खो, भन्ते, भिक्खु निस्सयसम्पन्नो होती" ति ?

"सद्धं चे, भिक्खु, भिक्खुं निस्साय अकुसलं पजहित कुसलं भावेति, पहीनमेवस्स तं अकुसलं होति । हिरि चे, भिक्खु, भिक्खु निस्साय 15 ... पे ... प्रोत्तप्पं चे, भिक्खु, भिक्खु निस्साय ... पे ... पे तिर्द्धं चे, भिक्खु, भिक्खु निस्साय ... पे ... पञ्जां चे, भिक्खु, भिक्खु निस्साय अकुसलं पजहित कुसलं भावेति, पहीनमेवस्स तं अकुसलं होति । तं हिस्स भिक्खुनो अकुसलं पहीनं होति सुप्पहीनं, यं अरियाय पञ्जाय दिस्वा पहीनं ।

२. "तेन च पन, भिक्खु, भिक्खुना इसेसु पञ्चसु धम्मेसु पितद्वाय चत्तारो उपनिस्साय विहातव्या । कतमे चत्तारो ? इध, भिक्खु, भिक्खु सङ्खायेकं पटिसेवित, सङ्खायेकं अधिवासेति, सङ्खायेकं परिवज्जेति , सङ्खायेकं विनोदेति । एवं खो, भिक्खु, भिक्खु निस्सय-सम्पन्नो होती" ति ।

१. उत्तरि – भी०, स्या०, रो०। २. ब्रातापाणसति – गी०; ब्रातापातसति – रो०। १. मिशवा विष्यपुनी – सी०,स्या०, रो०। ४. सी०,स्या०, रो० पोरवनेम् नतिः । ४. यंस – सी०, रो०; यस्स – स्या०। ६. चतारो बम्मा – सी०,रो०। ७. बिहुस्तिम्या – स्या०। ६. परिवन्त्रिति –सी०

३. मेघियसुतं

१. एकं समयं भगवा चालिकायं विहरति चालिकापव्यते । तेन सो पन समयेन आयस्मा मेवियो भगवतो उपट्राको होति । ग्रथ सो ग्रायस्मा मेथियो येन भगवा तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्कृमित्वा भगवन्तं धिमवादेत्वा एकमन्तं बहुासि । एकमन्तं ठितो सो ब्रायस्मा मेघियो s भगवन्तं एतदवोच - "इन्छामहं, भन्ते, जन्तुगामं पिण्डाय पविसितुं" ति । "यस्स दानि त्वं, मेघिय, कालं मञ्जासी" ति ।

२. ग्रय लो ग्रायस्मा मेघियो पुट्यण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर-मादाय जन्तुगामं पिण्डाय पाविसि । जन्तुगामे पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्टपातपटियकन्तौ येन किमिकाळाय' नदिया तीरं तेनुप-10 सङ्क्रीम । ब्रह्सा खो ब्रायस्मा मेथियो किमिकाळाय नदिया तीरे जङ्घान् विहारं भनुबद्धममानो अनुविचरमानो अम्बवनं पासादिकं रमणीयं । दिस्वानस्स एतदहोसि - "पासादिकं वितवं ग्रम्यवनं रमणीयं, अलं वितिदं कुलपुत्तस्स पद्मानित्यकस्स पद्मानाय । सचे मं भगवा अनुजानेय्य, भागच्छेय्याहं इमं स्रम्ययनं पवानाया" ति ।

355

15

D. 167

३. श्रय खो भायस्मा मेथियो येन भगवा तेनुपसङ्कामः; वपमङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रमिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसियो सो आयस्मा मेथियो भगवन्तं एतदबोच - "इद्याहं, अन्ते, पुरवण्हनमयं निवामेस्या पत्तचीवरमादाय जन्तुगामं पिण्डाय पाविसि । जन्तुगामे पिण्डाय चरितवा पच्छामत्तं पिण्डपातपटिवकन्तो येन किमिm काळाय निदया तीर तेनुपमङ्ग्रीम । ग्रह्सँ सो ग्रहं, भन्ते, किमिकाळाय निवया तीरे जद्माविहारं यनुचद्ममानो श्रनुविचरमानो श्रम्बवनं पामादिकं रमणीयं । दिस्तान में एतदहोिम - पासादिकं वितदं ग्रम्बवन् रमणीयं । धनं विनदं कुलपुत्तस्य पधानस्यिकस्य पद्मानाय । सर्वे मं मगवा अनु जानेच्या, जागच्छेरयाहं इमं अम्बवनं पधानायां ति । सर्चे 25 में भगता ब्रगुजानेस्य, गच्छेट्याहं तं ब्रम्बदनं पद्मानायां" ति । "ग्रागमेहि ताव, मेभिय ! एककम्हि' ताव याव ग्रञ्जो पि कोचि निक्तु यागच्छती" वि ।

१. चानिकारवाजी -मील; मानिकारवर्त -स्याल । २. शिमिताराजान -मील, रोट । १ बहुतिहार - त्याः । ८ वहार - योः १ व व्याः । २ मानवा स्थान । १ वहार - योः । १ दिसार् -

R. 356

B. 168

४. दुतियं पि खो धायस्मा मेघियो भगवन्तं एतदवीच - "भग- वतो, भन्ते, नित्थ किञ्च उत्तरि करणीयं, नित्थ कतस्स पिटचयो । मय्हं खो पन, भन्ते, अत्थि उत्तरि करणीयं, अत्थि कतस्स पिटचयो । सर्चे मं भगवा अनुजानेय्य, गच्छेय्याहं तं अम्बवनं पद्यानाया" ति ।

"ग्रागमेहि ताव, मेघिय, एककम्हि ताव याव ग्रञ्जो पि कोचि 5 भिक्खु ग्रागच्छती" ति ।

५. तितयं पि खो ब्रायस्मा मेषियो भगवन्तं एतदवोच — "भगवतो, भन्ते, नित्य किञ्च उत्तरि करणीयं, नित्य कतस्स पिटचयो । मय्हं खो पन, भन्ते, ब्रत्यि उत्तरि करणीयं, ब्रत्यि कतस्स पिटचयो । सचे मं भगवा अनुजानेय्य, गच्छेय्याहं तं अम्बवनं पद्यानाया" ति ।

"पधानं ति खो, मेघिय, वदमानं किन्ति वदेय्याम ! यस्स दानि त्वं, मेघिय, कालं मञ्ज्ञसी" ति ।

६. स्रथ खो आयस्मा मेघियो उट्टायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदिनिक्षणं करवा येन तं अम्बवनं तेनुपसङ्क्षिमः, उपसङ्क्षिद्वा तं अम्बवनं अग्रुक्षोगाहेत्वा अञ्जातर्रास्म रुक्खमूले दिवाविहारं निसीदि । अथ 15 खो आयस्मतो मेघियस्स तस्मि अम्बवने विहरन्तस्स येभुय्येन तयो पापका अकुसला वित्तवका समुदाचरन्ति, सेय्यथीदं — कामवित्तको, व्यापादिवितको, विहंसावितको । अथ खो आयस्मतो मेघियस्स एतदहोसि — "अच्छ्रियं वत भो, अब्भुतं वत भो ! सद्धाय च वतन्हा अगारस्मा अनगारियं पव्वजिता ; अथ च पनिमेहि तीहि पापकेहि अगुसलेहि वित्वकेहि अन्वासत्ता — कामवितककेन, व्यापादिवितकोन, विहिसावितकोन ।

 ७. श्रथ खो श्रायस्मा मेघियो येन भगवा तेनुपसङ्किम; उपसङ्कः
 मित्वा भगवन्तं श्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो श्रायस्मा मेघियो भगवन्तं एतदवोच —

"इष मध्हें, भन्ते, तिस्म श्रम्बवने विहरन्तस्स येभुय्येन तयो पापका श्रमुसला वितक्का समुदाचरन्ति, सेय्यथीदं – कामवितक्को, व्यापादवितक्को, विहिसावितक्को । तस्स मय्हं, भन्ते, एतदहोसि –

१. पतिषयो – सी० । २. वज्ह्योगहेला – ती० । ३. वज्ञ्चान्द्र – ती०, री०; तुम्हा – स्वा० । ४. प्रचान्ति – ती०, री० । ४. धन्वासती → ं . ।

B. 165

R. 358

رم "

357

'ग्रन्छरियं वत भो, ग्रन्भृतं वत भो ! सद्धाय च वतम्हा ग्रगारस्या ग्रनगारियं पव्यणिता, अत्र च पनिमेहि तीहि पापकेहि अकृसलेहि वितक्केहि ग्रन्वासता – कापवितक्केन, व्यापादवितक्केन, विहिसा-चितक्केना ति" ।

- इ. "ग्रपरिपक्काय, मेधिय, चेतोविमुत्तिया पञ्च धम्मा परि-पक्काय संवत्तित । कतमे पञ्च ? इब, मेधिय, भिक्खु कल्याणमित्ती होति कल्याणसहायो कल्याणसम्पवङ्को । अपरिपक्काय, मेधिय, चेती-विमुत्तिया ग्रयं पठमो धम्मो परिपक्काय संवत्ति ।
- ६. "पुन च परं, मेघिय, भिन्न चु सीलवा होति, पातिमीमव-१० संवरसंत्रुतो विहरित आचारपोचरसम्पन्नी अणुमलेषु वञ्जेषु मयदस्सावी, समादाय विक्सति विक्वापदेषु । अपिरप्यकाय, मेघिय, चेतोविम्तिया ग्रमं युतियो यम्मो परिपक्काय संवत्तति ।
 - १०. "पुन च परं, प्रेषिय", वायं कथा सिमसत्लेखिका वेतींविवरणसप्पाया, सेय्यवीय अप्पिच्छक्या सन्तुद्धिकथा पविवेककथा

 अ असंसम्मक्या विरिवारम्मकथा सीसकथा समाधिकया प्रञ्जाकथा
 विमृत्तिकथा विमृत्तिकाणदस्सनकथा, एवस्पिया कथाय निकामलाभी
 होति अफिच्छलायी अकसिरलाभी। अपरिपक्काय, सेषिय, चेतीविमृत्तिया यय तितयो यथ्मी परिपक्काय संवत्ति।
 - ११ "युन च परं, सेषिय, भिनल् आरद्धियियो विहरीते अभूततानं पम्मानं पहानाम, कृततानं चम्मानं उपसम्पदाय, थामना बन्द्रपरकानो ग्रानिस्तत्तव्यो कृतकेमु चम्मेसु । अपरिपक्काय, मेथिय, चेतोवियृत्तिया ग्रयं चतुत्यो चम्मो परिपक्काय संचत्तति ।
 - १२. "वृत च परं, मेथिय, भिनानु पञ्जाबा होति उदयत्थगामिनिया पञ्जाब समनागती अस्थिय निव्वधिकाय सम्मा दुनलमन्यगामिनिया। अपरिपक्षाय, मेथिय, चेतोविमृत्तिया अयं पञ्चमो
 पन्या परिपक्षाय सवत्ति।
 - १२. "वन्याणमितस्तेतं, मेपिय, भिनवुनो पाटिकह्न कल्याण-महायम्य वन्याणसम्पवहुस्य – सीलवा भविस्तितः. पे०... समादाय सिन्तम्मति चिनलापरेम् ।

रे- मॅबिस प्रिकृत्-धीक, स्थाक, राक्ष

R. 359

- १४. "कल्याणमित्तस्सेतं, मेघिय, भिक्खुनो पाटिकङ्क्षं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – 'यायं कथा अभिसल्लेखिका चेतो-विवरणसप्पाया, सेय्यथीदं – अप्पिच्छकथा ...पे०... विमृत्तिञ्चाण-दस्सनकथा, एवरूपिया कथाय निकासलाभी भविस्सित अकिच्छ-लाभी अकसिरलाभी'।
- १५. "कल्याणिमत्तस्सेतं, मेघिय, भिनस्तुनो पाटिकङ्क्षं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पत्रङ्कस्स – 'आरद्वविरियो विहरिस्सित ... पे०... ग्रनिक्तित्तपुरो कुसलेसु धम्मेसु'।
- १६. "कल्याणिमत्तस्तेतं, मेषिय, भिक्खुनो पाटिकङ्कं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – 'पञ्जावा भविस्सितः ...पे०... सम्मा- 10 दुक्खक्खयगामिनिया'।
- १७. "तेन च पन, मेघिय, भिक्कुना इमेंसु पञ्चसु धम्मेसु पितट्टाय चत्तारो धम्मा उत्तरि भावेतब्बा असुभा भावेतब्बा रागस्स पहानाय, मेत्ता भावेतब्बा ब्यापादस्स पहानाय, आनापानस्सति भावेतब्बा वितक्कुपच्छेदाय, अनिच्चसञ्ज्ञा भावेतब्बा अस्मिमान- 15 समुग्धाताय । अनिच्चसञ्ज्ञिनो, मेघिय, अनत्तसञ्ज्ञा सण्ठाति । अनत्तसञ्ज्ञो अस्मिमानसमुग्धातं पापुणाति दिद्वेद धम्मे निब्बानं" ति ।

४. नन्दकसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्थयं विहरित जेतवने धनाथ-पिण्डिकस्स प्रारामे । तेन खो पन समयेन प्रायस्मा नन्दको उपट्ठान-सालायं भिक्कू धम्मया भव्याय सन्दस्सेति समादपेति समुराजेति सम्प- 20 हंसेति । श्रय खो भगवा सायन्हसमयं पटिसल्लाना बृद्धितो येनुपट्ठानसाला तेनुपतक्क्किम; उपसङ्किमत्वा बिह्हारकोट्ठके अट्ठासि कथापरियोसानं आगमयमानो । श्रय खो भगवा कथापरियोसानं विदित्वा उक्कासेत्वा अग्मयं अग्मळं श्राकोटेसि । विवरिस्सु खो ते भिक्कू भगवतो हारं ।

२. श्रय खो भगवा उपट्ठानसालं पविसित्वा पञ्ञात्तासने 🗈 n. 170 निसीदि । निसञ्ज खो भगवा श्रायस्मन्तं नन्दकं एतदवीच — "दीघो

१. निव्याणं - मी० * ्रवकामित्वा - सी०, री०। ३. प्रमानं - मी०।४. पञ्चारी पातने - मी०, स्पार्व, रें

R 300

B 171

हो त्यायं, नन्दक, घम्मपरियायो भिवखूनं पटिमासि । ग्रपि^{*} में पिट्टं ग्रागिलायति ^च बहिद्वारकोट्टके ठितस्स कथापरियोसानं ग्रागमय-मानस्सा'' ति ।

३. एवं वृत्ते ग्रायस्या नन्दको सारज्जमानरूपो भगवन्तं प्तद-ऽ वोच — "न खो पन स्रयं, भन्ते, जानाम 'भगवा विहद्वारकोट्टके ठितो' ति । सचे हि मर्थ, भन्ते, जानेच्याम 'भगवा विहद्वारकोट्टके ठितो' ति, एत्तकं पि धम्मं नो नप्पटिमासेच्या" ति ।

४. अय खो भगवा आयस्मन्तं नन्दकं सारज्जमानरूपं विदित्वा यायस्मन्तं नन्दकं एतं खो, नन्दक, वायस्मन्तं नन्दकं एतदबोच — "सायु, सायु, नन्दक ! एतं खो, नन्दक, 10 तुम्हाकं पितरूपं कुलपुतानं सदाय अमारस्मा अनगारियं पठ्यजितानं, यं तुम्हे बिम्मया कथाय सिप्तसिदेव्याय । सित्तपिततानं वो, नन्दक, हयं करणीयं — धम्मी वा कथा अरियो वा तुण्हीभावो । सदो च, नन्दक, भिमखु होति, तो च सीलवा । एवं सो तेनङ्गेन अपरिपूरो होति । तेन तं अञ्चं परिपूरेतव्यं — "फिन्ताइं सदो च अस्सं सीलवा चा ति । 13 यतो च खो, नन्दक, भिमखु सदो च होति सीलवा च, एवं सो तेनङ्गेन परिपूरो होति ।

"सखो च, नन्दक, मिक्चु होति सीलवा च, नो च लामी प्रज्यतं चेतोसमाविस्स'। एवं सो तेनज्जेन अपरिपुरो होति । तेन सं प्रङ्गं परिपुरतव्यं ~ 'किन्ताई सखो च अस्सं सीलवा च लामी च प्रज्यतं 20 चेतोसमाविस्सा' ति । यतो च सो, नन्दक, मिक्चु सखो च होति तीलवा च लामी च अञ्चतं चेतोसमाविस्सा, एवं सो तेनज्जेन परिपुरो होति ।

६. "सदो च, नत्यक, भिक्लु होति सीखवा च लाभी च ग्रज्यत्ते चेतोमगिविस्त, न लाभी ग्रविपञ्जावस्मिवपस्तनाय । एवं सो तेनञ्जन ग्रमिपुरी होति । सेव्यथापि, नत्यक, पाणको चतुष्पादको ग्रस्स । वस्त एको पादो ग्रोमको लामको । एवं सो तेनञ्जेन ग्रपरिपूरी ग्रस्स । एवमेव गो, नत्यक, भिम्नु सदो च होति सीलवा च लामी च ग्रज्यत्ते चेतोसमाविस्स, न लाभी ग्राविपञ्जाधम्मिवपस्तनाय । एवं सी तेनज्ञेन ग्रपरिपूरी होति । तेन तं ग्रज्युं परिपूरीच्छं — 'फिन्ताहं सढो

१ मरिष-मी०।२ मनिसर्वाध-मी०।३. क्रोत्तवासनो सपकत्ते – स्य = 1 ४.मी०, स्या, पो० पो परेमु अस्यि । १ निमाह – स्याः । ६ वेटोसम्बद्धा – सी०, पो०।

R. 361

व ग्रस्सं सीलवा च लाभी च ग्रज्झत्तं चेतोसमाधिस्स लाभी च ग्रिषपञ्चाधम्मविषस्सनार्या ति ।

७. "यतो च खो, नन्दक, भिक्खु सद्धो च होति सीलवा च लाभी च ग्रज्झत्तं चेतोसमाधिस्स लाभी च श्रविषञ्ञाधम्मविपस्सनाय, एवं सो तेनङ्कोप परिपूरो होती" ति ।

इदमवोच भगवा । इदं वत्वान सुगतो छट्टायासना विहारं पाविसि । अय को आयस्मा नन्दको अचिरपक्कत्तस्स भगवतो भिक्क् आमन्तेसि — "इदानि, आवुसो, भगवा चतृहि पदेहि केवलपरि-पृण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेत्वा छट्टायासना विहारं पिंदृते — 'सद्धो च, नन्दक, भिक्क् होति, नो च सीलवा । एवं सो तेनङ्कोन अपरि-प्रेरो होति । तेन तं अङ्को परिपूरेतव्वं — कन्ताहं सद्धो च अस्सं सीलवा चा ति ... पे०... अण्डानं चेतोसमाधिस्स लाभी च अधिपञ्जाधम्म-विपस्सनाय, एवं सो तेनङ्कोन परिपूरो होती' ति ।

१. "पञ्चिम, आवृक्षो, श्रानिसंसा कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाय । कतमे पञ्च ? इधावृत्तो, भिवखु भिवखूनं धम्मं 16 वेसेति आदिकल्याणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सच्यञ्जनं, केवलपरिपुणं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासीति । यथा यथा, आवृत्तो, भिवखु भिष्कूतं धम्मं देसेति आदिकल्याणं मज्झेकल्याणं परियो-सानकल्याणं सात्यं सव्यञ्जनं, केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासीति, तथा तथा सो सत्यु पियो च होति मनापो च गरु च 20 2.172 भावनीयो च । अयं, आवृत्तो, पठमो आनिसंसो कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मस्यवने स्वतं स्वतं

१०. "पुन च परं, आबुसी, भिन्नखु भिन्नसूनं धम्मं देसेति आदि-कल्याणं मज्ज्ञेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सव्यञ्जनं, केवलपरि-पुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । यथा यथा, आबुसी, भिन्नसु भिन्नसूनं; ¹⁸ धम्मं देसेति आदिकल्याणं ... पे०... ब्रह्मचरियं पकासेति, तथा तथा सी वरिम धम्मे अत्यप्पटिसंवेदी च होति धम्मप्पटिसंवेदी च । अयं, आबुसी, दुतियो आनिसंसी कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाय ।

१-१. द्यमा सस्स सस्स - स्या०; स्यास्त - सी०, रो०। २. सत्या च - गी०; सत्याव - रो०।

162

B 173

११. "पुन च परं, श्रावुसो, भिक्स् भिक्खूनं धम्मं देसेति श्रादि-कत्याणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सव्यञ्जनं, केवलपरि-पुण्णं परिमुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । यथा यथा, आवुसो, भिवस्तु भिवसूर्व वम्मं देसेति ग्रादिकल्याणं ...पे०... ब्रह्मचरियं पकासेति, तथा तथा सो तरिम चम्मे गम्भीरं ग्रत्यपदं पञ्जाब ग्रीमिविज्झे पस्सित । अयं, श्रावृत्तो, ततियो श्रानिसंसी कालेन घम्मस्सवने कालेन घम्मसाकच्छाय ।

१२. "पुन च परं, प्रावुसो, भिनस्तु भिनसूनं घम्मं देसेति स्रादि-कल्याणं ...पे०... बहाचरियं पकासेति । यथा यथा, ग्रावुसी, भिनखु भिक्तूनं धम्मं देसेति ग्रादिकल्याणं ... पे०. . ब्रह्मचरियं पकासेति, तथा 10 तथा नं सब्रह्मचारी उत्तरि सम्भावेन्ति — ब्रह्म ग्रथमायस्मा पत्ती वा पज्जित वा । धर्म, ग्रावुसो, चतुत्वो ग्रानिसंसो कालेन धम्मस्सवने कालेन घम्ममाकच्छाय ।

१३. "पुन च परं, आवुसो, भिनलु भिनलूनं धम्मं देसेति आदि-कल्याणं मज्ज्ञेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सव्यञ्जनं, केवलपरि-15 पुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । यथा यथा, झानुसो, भिनस् भिक्यूनं धम्मं देसेति ग्रादिकत्याणं भज्सेकत्याणं परियोसानकत्याणं सारवं सव्यञ्जनं, केवलपरिपुष्णं परिमुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति, तार्ष ये खो भिक्तू सेखा ग्रप्यतमानसा ग्रनुत्तरं योगक्षेमं परययमाना विह-रन्ति, ते तं घम्मं मुत्वा विरियं ग्रारभन्ति ग्रप्पत्तस्स पत्तिया ग्रनिध-🕫 गतस्य प्रधिगमाय असन्छिकतस्य सन्छिकिरियाय । ये पन तत्य भिक्षू ग्ररहन्तो लीणासवा वृक्तितवन्तो कतकरणीया ग्रोहितभारा ग्रनुप्पत्त-गदत्या परिवक्तीणमवसंगोजना सम्मदञ्जाविमुत्ता, ते तं धम्मं सुत्वा दिटुवम्मनुप्रविहारंयेव ग्रनुयुत्ता विहरन्ति । ग्रयं, ग्रावुत्तो, पञ्चमी भानिमसी कालेन घम्मस्यवने कालेन धम्मसाकच्छाय । इसे खी, ग्रावुसो, पञ्च श्रानिमंसा कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छायाँ ਰਿ ।

५ चलसुसं

१ "वतारिमानि, निम्पर्वे, बलानि । कतमानि चत्तारि ? पञ्जावनं, विरियवलं, यनवज्जवलं, सङ्गाहबलं । कतमं च, भिनसर्वे,

१ पर्टिशमा - स्वा॰; पर्टिश्मा - से॰। २. तत्व तत्व - सी०, रो॰।

R. 364

B. 174

20

पञ्चावलं ? ये धम्मा कुसला कुसलसङ्खाता ये धम्मा अकुसला अकुसलसङ्खाता ये धम्मा आनवज्जा सावज्जसङ्खाता ये धम्मा अनवज्जा अनवज्जसङ्खाता ये धम्मा अनवज्जा अनवज्जसङ्खाता ये धम्मा अनवज्जा अनवज्जसङ्खाता ये धम्मा सेवितव्वा सेवितव्वसङ्खाता ये धम्मा असेवितव्वा असेवितव्वा असेवितव्वा ये धम्मा नालमिरियसङ्खाता ये धम्मा । अनवज्ञाय वेविदृ होन्ति अनमिरिया अलमिरियसङ्खाता, त्यास्से धम्मा पञ्चाय वोविदृ होन्ति वोचिरता । इदं, वुच्चित, भिनखवे, पञ्जावलं ।

२. "कतमं च, भिवस्तवे, विरियवलं ? ये धम्मा अकुसला अकुसलसङ्खाता ये धम्मा सावज्जा सावज्जसङ्खाता ये धम्मा नाल- 10 कण्हसङ्खाता ये धम्मा असेवितव्या असेवितव्यसङ्खाता ये धम्मा नाल- 10 मिर्या नालमरियसङ्खाता, तेसं धम्मानं पहानाय छन्दं जनेति वायमित विरियं आरमिति चित्तं पगण्हाति पदहति । ये धम्मा कुसला कुसल- सङ्खाता ये धम्मा अनवज्जा छनवज्जसङ्खाता ये धम्मा सुक्का सुक्क- सङ्खाता ये धम्मा सेवितव्या सेवितव्यासङ्खाता ये धम्मा अलमरिया अनमरिया अनमरिया अनमरिया अनमरिया सुक्का सुक्का सुक्का सेवितव्या सेवित्या सेवितव्या सेवितवित्या सेवितव्या सेवितवित्या सेवितवित्या सेवितवित्या सेवित

३. "कतमं च, भिवखवे, अनवज्जवलं ? इब, भिवखवे, अरिय-सावको अनवज्जेन कायकम्मेन समक्षागतो होति, अनवज्जेन वचीकम्मेन समक्षागतो होति, अनवज्जेन मनोकम्मेन समक्षागतो होति । इदं वृच्चिति, भिक्खवे, अनवज्जवलं ।

४. "कतमं च, भिक्खवे, सङ्गाहवलं? चत्तारिमानि, भिक्खवे, सङ्गहवल्यूनि — दानं, पेर्य्यवज्जं, अत्यचरिया, समानतता । एतदमां, भिक्खवे, दानानं यिददं धम्मदानं । एतदमां, भिक्खवे, पेर्य-वज्जानं यिददं अस्यक्रस्य ओहितसोतस्स पुनप्पुनं धम्मं देसेति । एत-दमां, भिक्खवे, अत्यचरियानं यिददं अस्सद्धं सद्धासम्पदाय समादपेति १६ निवेसेति पतिह्रापेति, दुस्सीलं सीलसम्पदाय ... मच्छरि चागसम्पदाय ... दुप्पञ्जं पञ्जासम्पदाय समादपेति निवेसेति पतिह्रापेति । एत-दमां, भिक्खवे, समानत्ततानं यिददं सोतापन्नो सोतापन्नस्स समानत्तो, सक्वागामी सकदागामिस्स समानत्तो, अनागामी धनागामिस्स समानत्तो,

१. स्वस्यु - स्वा० ।

20

B. 175

ग्ररहा ग्ररहतो समानत्तो । इदं वुच्चति, भिक्सवे, सङ्गाहवर खो, भिक्खवे, चत्तारि वलानि ।

५. "इमेहि सो, भिक्सवे, चतूहि वलेहि समन्नार सावको पञ्च भयानि समतिनकन्तो होति । कतमानि प जीविकभयं, प्रसिलोकभयं, परिससारज्जभयं, मरणभयं, ृ स सो सो, भिनसवे, ग्ररियसावको इति पटिसब्चिक्स ग्राजीविकमयस्स भायामि । किस्साहं ग्राजीविकमयस्स भा ग्रत्यि मे चतारि वलानि -पञ्जावलं, विरियवलं, श्रनवज्जव वलं । दुष्पञ्ञो खो त्राजीविकभयस्स भायेय्य । कुसीतो 10 भयस्स भायेय्य । सावज्जकायकम्मन्तवचीकम्मन्तमनोकम् जीविकमयस्स भायेय्य । ग्रमङ्गाहको ग्राजीविकभयस्स भ ग्रसिलोकमयस्य भायामि ...पेo... नाहं परिससारज्जभय ... नाहं मरणभयस्स भाषामि ... पे०... नाहं दुःगतिमयस्स किस्साहं दुग्गतिभयस्स भाषिस्सामि ? श्रहिय में चत्तारि 🥦 पञ्चावलं, विरियदनं, ग्रनवज्जवलं, सङ्गाहवलं 🔭। दुग्गतिभयस्स भायेय्य । दुसीतो दुग्गतिभयस्स भायेय्य । ः कम्मन्तवचीकम्मन्तमनोकम्मन्तो दुग्गतिभयस्स भायेय्य । दुग्गतिभयस्स भायेय्य । इमेहि धो, भिनन्ववे, चतूहि वले ग्ररियसावको इमानि पञ्च भयानि समतिवकन्तो होती" f

६. सेवनासुतं

१. तत्र स्रो श्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्सू श्रामन्ते श्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच -

२. "पुग्गलो पि, श्रावुमो, दुविद्येन बेदितच्यों — अमेवितच्यो पि । चीवरं पि, श्रावुसो, दुविद्येन वेदितच्यं पि श्रसेवितच्यों पि श्रसेवितच्यां पि । पिण्डपातो पि, श्रावुसो, दुविद्येन वितच्यों पि श्रसेवितच्यों पि । मेनासनं पि, श्रावु वेदितच्यां — मेवितच्यां पि श्रसेवितच्यों पि । गामिनगमों

१ प्राचीनम् स्था० । २-२ ० वस्मत्ता ० वस्मत्ता ० वर्गन्ता ० वर्गन्ता ० वर्गन्ता ० वर्गन्ता ० वर्गन्ता । वस्मता ० वर्गन्ता । वस्मता । वस्मत

दुविघेन वेदितव्यो -- सेवितव्यो पि असेवितव्यो पि । जनपदपदेसी पि ग्रावसो, दुविधेन वेदितव्यो -- सेवितव्यो पि असेवितव्यो पि ।

इ. "'पुगालो पि, श्रावुसो, दुविषेन वेदितब्बो — सेवितब्बो पि असिवतब्बो पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्यं यं जञ्जा पुगालं — 'इमं खो मे पुगालं सेवतो अकुसला धम्मा अभि- 5 बहुन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति; ये च खो मे पब्बिजतेन जीवित-परिक्खारा समुदानेतब्बा चीवरिपण्डपातसेनासनिगलानप्यच्यभेसज्ज-परिक्खारा ते च कसिरेन समुदागच्छन्ति रे; यस्स चिन्ह अत्थाय अगारस्मा अनगारियं पव्यजितो सो च मे सामञ्ज्ञत्यो न भावनापारिपूरिं गच्छती रे ति, तेनावुसो, पुगालेन सो पुगालो रित्तभागं वा दिवसभागं वा सङ्खा पि 10 अनापुच्छा पक्कमितब्बं नानुबन्धितब्बो ।

"तत्य यं जञ्जा पुग्गलं — 'इमं खो में पुग्गलं सेवतो अकुसला धम्मा श्रीमबङ्गीत्त, कुसला धम्मा परिहायन्ति; ये च खो में पञ्चिजितेत जीवितपरिक्खारा समुदानेत्रज्वा चीवरपिण्डपातसेनासनिगलानप्यच्चय-भेसज्जपरिक्खारा ते च श्रप्पकसिरेन समुदागच्छिन्त; यस्स चिम्ह 15 श्रत्थाय श्रगारस्मा श्रनगारियं पञ्चिजतो सो च में सामञ्ज्यत्यो न भावनापरिपूरि गच्छती' ति, तेनावुसो, पुग्गलेन सो पुग्गलो सङ्खा पि श्रनापुच्छा पक्किमतब्बं नानुबन्धितब्बो ।

"तत्य यं जञ्जा पुगालं — 'इमं खो में पुगालं सेवतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा ग्रिभवडून्ति; ये व खो में 20 12.367 पन्यिजतेन जीवितपरिवखारा समुदानेतव्या चीवरिषण्डपातसेनासन-गिलानप्यच्यमेस्रज्जपरिक्खारा ते च कसिरेन "समुदागच्छन्ति; यस्स चिन्ह अत्याय अगारस्मा अनगारियं पव्यजितो सो च मे सामञ्जात्यो भावनापारिपूरि गच्छती' ति, तेनावसो, पुगालेन सो पुगालो सङ्खा पि अनुवन्यतव्यो न पक्कमितव्यं।

"तत्व यं जञ्जा पुग्गलं ~ 'इमं स्नो में पुग्गलं सेवतो श्रृत्तत्ता घम्मा परिहायन्ति, कृसला घम्मा श्रीमवड्डन्ति; ये च स्नो में पन्त्रजितेन जीवितपरिकृतारा समुदानेतव्या चीवरपिण्डपातसेनासन-

B. 176

R. 36

१. गमुदानेतस्त्रं - भीः - गामुदाहरीन - स्या० । ३-३. याववीवं अनुवन्धितस्यो १९९६ मन्दर्भानस्यो - स्या०; भ्र

24 **~1 €** 1.141

गिलानप्पच्चयभेमज्जपस्कियारा ते च ग्रप्पकसिरेन समुदागच्छन्ति; यस्स चम्हि ग्रत्थाय ग्रगाएस्मा अनगान्यिं पट्यजितो सो च मे साम-ञ्ञात्यो भावनातारिपूर्रि गच्छनी' ति, तेनावुसी, पुग्गलेन सो पुग्गली यावजीवं अनुबन्धिनच्यो न पवकमित्रच्यं ऋषि पन्वज्ञमानेन । 'पुगाली s पि, मानुसो, दुवियेन वेदितव्यो - गेवितव्यो पि मसवितव्यो पी ति, इति यं तं युत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

४. "'चीवरं पि, श्रावुसी, दुवियेन वेदितव्यं - सेवितव्यं पि ग्रसेवितव्यं पी' ति, इति स्तो पनेतं युत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृतं ? तत्य यं जञ्ञा चीवरं – 'इदं सो मे चीवरं सेवतो ब्रजुसला धम्मा ग्रिभि-10 वड्डन्ति, कुसला घम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं चीवरं न सेवितव्वं । तत्य यं जञ्ञा चीवरं - 'इदं स्रो मे चीवरं सेवती अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा ग्रभिवडुन्ती' ति, एवरपं चीवरं सेवितव्वं । चीवरं पि, श्रावुसो, दुवियेन वेदितव्यं – मेवितव्यं पि असेवितव्यं पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

R. 368

15

B. 177

५. "'पिण्डपातो पि, ग्रानुसो, दुविधेन वेदितव्यो - सेवितव्यो पि असेवितव्यो पी' ति, इति सो पनेतं युत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्य यं जञ्जा पिण्डपातं - 'इमं खो मे पिण्डपातं सेवतो श्रकुसला वम्मा श्रमिवद्वन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपाती न सेवितन्त्रो । तत्य यं जञ्ञा पिण्टपातं — 'इमं स्रो मे पिण्डपातं सेवती 20 श्रकुमला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा श्रीभवडुन्ती' ति, एवरपी पिण्डपातो सेवितत्र्वो । 'पिण्डपातो पि, ग्रावुसो, दुविघेन वेदितव्वो -मेवितव्यो पि श्रमेवितव्यो पी' ति, इति यं त बुत्त, इदमेतं पटिच्च बुत्तं।

६. "'सेनासनं पि, श्रावुमो, दुविचेन वेदितव्वं – सेवितव्वं पि ग्रसेवितव्यं पी' ति, इति खो पनेतं युत्तं । किञ्चेतं पटिच्य युत्तं ? 25 तत्य मं जञ्जा मेनासनं — इदं सो मे सेनासनं सेवतो ग्रकुसला धम्मा

श्रमित्रहृन्ति, कुसना घम्मा परिह्रायन्ती' ति, एवस्पं सेनासनं न सेवि तव्यं । तत्य य जञ्ञा मेनामनं - 'इद स्रो में सेनासनं सेवतो श्रकुसली धम्मा परिहायन्ति, कुमना धम्मा प्रभिवहुन्ती' ति, एवहपं सेनासने सेवितस्त्रं । 'सेनामनं पि, ग्रावुसो, दुवियेन वेदितस्यं – सेवितस्यं पि

अमेनितव्यं पी' ति, इति यं तं नुतं, इदमेतं पिटच्च नुत्तं ।

७. "शामिनगमो पि, ग्रावुसो, दुविधेन वेदितब्बो – सेवि-तब्बो पि ग्रसेवितब्बो पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्य यं जञ्जा गामिनगमं – 'इमं खो मे गामिनगमं सेवतो अकुसला धम्मा अभिवङ्गन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो गामिनगमं न सेवितब्बो । तत्थ यं जञ्जा गामिनगमं – 'इमं खो, उ मे गामिनगमं सेवतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा ग्रमिवङ्गन्ती' ति, एवरूपो गामिनगमो सेवितब्बो । 'गामिनगमो पि, ग्रावुसो, दुविधेन बेदितब्बो – सेवितब्बो पि श्रसेवितब्बो पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

R. 369

इ. "'जनपदपदेसो पि, आवुसो, दुविधेन वेदितब्बो — सेवि- 10 तब्बो पि असेवितब्बो पी' ति, इति खो पनतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्थ्य यं जञ्जा जनपदपदेसं — 'इमं खो मे जनपदपदेसं सेवतो अनुसता धम्मा अभिवङ्गित, जुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसो न सेवितब्बो । तत्थ्य यं जञ्जा जनपदपदेसे — 'इमं खो में जनपदपदेसे सेवतो अनुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा अभि- 15 वङ्गुन्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसो सेवितब्बो । 'जनपदपदेसो पि, आवुसो, दुविधेन वेदितब्बो — सेवितब्बो पि असेवितब्बो पी' ति, इति यं तं वुत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं' ति ।

७. सुतवासुत्तं

१. एकं समयं भगवा राजगहे बिहरित गिज्झकूटे पब्बते । ग्रय खो सुतवा परिव्वाजको येन भगवा तेनुपसङ्क्षिमः; उपसङ्क्षित्वा 20 भगवता सिंह सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एक-मन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सुतवा परिव्वाजको भगवन्तं एतदवोच --

२. "एकमिदाहं", भन्ते, समयं भगवा इघेव राजगहे विहरामि ^२ गिरिव्वजें । तत्र से, भन्ते, भगवतो सम्मुखा सुतं सम्मुखा पटिग्गहितं – 25 'यो सो, सुतवा', भिक्खु अरहं खीणासवो वृत्तितवा कतकरणीयों म्रोहितभारों अनुष्पत्तसदस्यों परिक्खीणभवसंयोजनों सम्मदञ्जा-

B. 170 R. 370

रै. एर्शीमर्द –सी०, रो०। २. विहरति – सी०, रो०। ३. युदव – स्या०। प०४–३

R. 371

विमुत्तो, अभव्दो सो पञ्च ठानानि अञ्झाचरितुं – प्रभव्दो खीणासवो भिक्खु सञ्चिच्च पाणं जीविता बोरोपेतुं, ग्रभव्दो खीणासवो भिक्खु अदित्रं येय्यसङ्खातं आदातुं, ग्रभव्दो खीणासवो भिक्खु मेथुनं धम्मं पिटसेवितुं, ग्रभव्दो खीणासवो भिक्खु सम्पजानमुसा भासितुं, ग्रभव्दो खीणासवो भिक्खु सम्पजानमुसा भासितुं, ग्रभव्दो खीणासवो भिक्खु सिन्धिकारकं कामे परिभुञ्जितुं सेय्यथापि पृत्वे अगारियभूतो ' ति । किच्च मेतं, भन्ते, भगवतो मुस्सुतं मुग्गहितं सुमनसिकतं सुपधारितं' ति ?

३. "तम्ब ते एतं , सुतवा, सुस्सुतं सुगाहितं सुमनिसकतं सूप
वारितं । पुन्ने चाहं, मुतवा, एतरिह च एवं वदामि — 'यो सो भिवसु

ग्रम्हं खीणासवो वृसितवा कतकरणीयो ग्रोहितभारो ग्रनुप्पत्तसदत्यो

परिक्खीणमवसंयोजनो सम्पदञ्जािबमुतो, श्रमव्यो सो नव ठानािन

ग्रज्जाचिरितुं — ग्रमव्यो खीणासवो भिक्खु सिञ्चिच्च पाणं जीविता

वोरोपेतुं, ग्रमव्यो खीणासवो भिक्खु ग्रदिशं येव्यसहातं ग्रादातुं, ग्रमव्यो

खीणासवो भिक्खु मेयुनं चम्मं पिटसेवितुं, ग्रमव्यो खीणासवो भिक्खु

सम्पनानमुत्ता मासितुं, ग्रमव्यो खीणासवो भिक्खु सिन्निधिकारकं कामे

परिभुञ्जितुं सेव्ययािष पुत्र्ये ग्रगारियभूतो, ग्रमव्यो खीणासवो भिक्खु

अन्तार्गतं गन्तुं, ग्रमव्यो खीणासवो भिक्खु दोसागीतं गन्तुं, ग्रमव्यो

खीणासवो भिक्खु मोहागीतं गन्तु, ग्रभव्यो खीणासवो भिक्खु भयागीतं

गन्तुं । पुत्र्ये चाहं, गुतवा, एतरिह च एवं वदािम — 'यो सो भिक्खु

श्रमहं खीणासवो वृसितवा कतकरणीयो ग्रोहितभारो ग्रनुप्पत्तसदस्यो

परिक्खीणमवसंयोजनो सम्मदञ्जािवमूत्तो, ग्रभव्यो सो इमानि नव

गनानि ग्रज्जाचरितुं'' ति ।

८. सज्ज्ञसुत्तं

१. एकं ममयं भगवा राजगहे विहरित गिज्झकूटे पट्यते । अय मो सज्झो परिज्याजको येन भगवा तेनुपसङ्क्षीम, जपसङ्क्षीमत्वा भगवता उठ मिंद्र नम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निभीदि । एकमन्तं निमिन्नो स्रो सज्झो परिज्याजको भगवन्तं

१ मन्निविकारते - श्री॰, रो॰। २ धनास्तिमूतो - शी॰। ३ त - सी॰, रो॰।

R. 372

२. "एकिमदाहं, भन्ते, समयं भगवा इघेव राजगहे विहरािम गिरिव्वजे । तत्र में, भन्ते, भगवतो सम्मुखा सुतं सम्मुखा पटिगहितं — 'यो' सो, सज्झ, भिक्खु अरहं खीणासवी वृसितवा कत्तकरणीयो ग्रोहित-भारो अनुष्यत्तसदत्थो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जाविमुत्तो, अभव्वो सो पञ्च ठानािन अञ्झाचिरतुं — अभव्वो खीणासवो भिक्खु इ सञ्चिचच पाणं जीविता वोरोपेतुं, अभव्वो खीणासवो भिक्खु अदिशं थेय्यसङ्खातं आवातुं, अभव्वो खीणासवो भिक्खु मेथुनं धम्मं पटिसेवितुं, अभव्वो खीणासवो भिक्खु सम्पजानमुसा भासितुं, अभव्वो खीणासवो भिक्खु सम्पजानस्य सुत्यो स्वारितं सुमनिसकतं सूप- । ।

३. "तम्ब ते एतं, सज्झ, सुस्सुतं सुगाहितं सुमनसिकतं सूपधारितं । पुब्बे चाहं, सज्झ, एतरिह च एवं ववामि — 'यो सो भिक्खु
धरहं खीणासवो वृसितवा कतकरणीयो भ्रोहितभारो श्रनुष्पत्तसदत्यो
परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जाविमुत्तो, श्रभब्बो सो नव ठानानि ।
प्रज्ञाचित्तुं — प्रभव्यो खीणासवो भिक्खु सञ्चिच्च पाणं जीविता
बोरोपेतुं ... पे०... श्रभव्यो खीणासवो भिक्खु सिक्षिधकारकं कामे
परिभुञ्जितुं सेव्यथापि पुव्वे श्रगारियभूतो, श्रभव्वो खीणासवो भिक्खु
दुढं पच्चक्खातुं, श्रभव्वो खीणासवो भिक्खु धर्मा पच्चक्खातुं, श्रभव्वो
खीणासवो भिक्खु सङ्घं पच्चक्खातुं, श्रभव्वो खीणासवो भिक्खु सिक्खं 20
पच्चक्खातुं । पुव्वे चाहं, सज्झ, एतरिह च एवं वदामि — 'यो सो
भिक्खु श्ररहं खीणासवो वृसितवा कतकरणीयो श्रोहितभारो श्रनुप्पत्तसदत्यो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जाविभुत्तो, श्रभव्वो सो इमानि
नव ठानानि श्रज्ञाचरित्रुं'' ति ।

६. पुग्गलसुतं

१. "नवियमे, भिक्खवे, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म । 25 कतमे नव ? श्ररहा, श्ररहत्ताय पटिपन्नो, श्रनागामी, श्रनागामिफल-सच्छिकिरियाय पटिपलो, सकदागामी, सकदागामिफलसच्छिकिरियाय to

पटिपन्नो, सोतापन्नो, सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो, पुथुज्जनो – इसे खो, भिक्खवे, नव पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिस्म" ति ।

१०. श्राहुनेय्यसुत्तं

 "तविषमे, भिक्सवे, पुग्गला ब्राहुनेय्या पाहुनेय्या दिवस-नेय्या ब्रञ्जलिकरणीया अनुत्तरं पुञ्ज्ञावक्षेत्तं लोकस्स । कतमे नव ?
 ग्ररहा, ग्ररहृताय पिटपन्नो, ग्रनागामी, ग्रनागामिफलसिच्छिकिरियाय पिटपन्नो, सकदागामी, सकदागामिफलसिच्छिकिरियाय पिटपन्नो, सोता-पन्नो, सोतापित्तफलसिच्छिकिरियाय पिटपन्नो, गोत्रम् – इमे खो, भिक्सवे, नव पुग्गला ब्राहुनेय्या ...पे०... अनुत्तरं पुञ्ज्ञाक्खेत्तं लोकस्सा" ति ।

सम्बोधिवग्गो पठमो ।

तस्सुद्दानं

सम्बोधि निस्सयो चेव, मेधिय नन्दकं वलं। सेवना सुतवा सज्झो, पुग्गलो आहुनेय्येन चा ति ।।

२. सीहनादवग्गो

१. सीहनादसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्थयं विहरित जेतवने ग्रनाथिपिण्ड-करस ग्रारामें । ग्रथ सो ग्रायस्मा सारिपुत्तो येन भगवा तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्किपत्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं । निसिन्नो सो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदवोच — "वृत्यो³ में, भन्ते, सावित्ययं वस्सावासो । इच्छामहं, भन्ते, जनपदचारिकं पक्क-मित्" ति ।

"यस्सदानि त्वं, सारिपुत्त, कालं मञ्ञसी" ति ।

२. ग्रय स्त्रो ग्रायस्मा सारिपुत्तो उद्घायासना मगवन्तं ग्रीम-१- ११ व वादेत्वा पदिन्ताणं कत्वा पक्कामि । ग्रथ स्त्रो ग्रञ्जतरो भिक्खु ग्रचिर-

१ मेपियं — सी॰,स्या॰, रो॰। २ म्राहुपेय्यो — सी॰; म्राहुनेय्यो — स्या॰, रो॰। १.दुर्द्रो –स्या॰।

पक्कन्ते आयस्मन्ते सारिपुत्ते भगवन्तं एतदवीच — "आयस्मा मं, भन्ते, सारिपुत्तो आसज्जे अप्पिटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कन्तो" ति । अथ खो भगवा अञ्जातरं भिक्खुं आमन्तेसि — "एहि त्वं, भिक्खुं, मम वचनेन सारिपुत्तं आमन्तेहि — 'सत्था तं, आवुसो सारिपुत्तं, आमन्तेती''' ति । "एवं, भन्ते" ति खो सो भिक्खुं भगवतो पिटिस्सुत्वा येनायस्मा ६ सारिपुत्तो तेनुपसङ्क्षितः उपसङ्क्ष्मित्वा आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवीच — 'सत्था तं, आवुसो सारिपुत्तं, आमन्तेती'' ति । "एवमावुसो" ति खो आयस्मा सारिपुत्तो तस्स भिक्खुनो पच्चस्सोसि ।

इ. तेन खो पन समयेन आयस्मा च महामोग्गल्लानो आयस्मा च मानन्दो अवापुरणं आदाय विहारे आहिण्डन्ति — "अभिनकमथा- 10 यस्मन्तो", अभिनकमथायस्मन्तो ! इदानायस्मा सारिपुत्तो भगवतो सम्मुखा सीहनादं निवस्सती" ति । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्षमि; उपसङ्कमिरवा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो आयस्मन्तं सारिपुत्तं भगवा एतदनोच— "इघ ते, सारिपुत्तं, अञ्ञातरो सब्रह्मचारी खीयनधम्म अपन्नो — 15 अग्रयस्मा मं, अन्ते, सारिपुत्तो आसज्ज अप्यटिनिस्सज्ज्वारिकं पत्रकृत्ती" ति ।

४. "यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासित अनुपट्टिता अस्स, सो इच अञ्जातरं सब्रह्मचारि आसज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्क-मेच्य ।

५. "सेट्ययोपि, भन्ते, पर्थावयं सुचि पि निक्किपन्ति असुचि पि निक्किपन्ति गूयगतं पि निक्किपन्ति मुत्तगतं पि निक्किपन्ति खेळगतं पि निक्किपन्ति पुब्बगतं पि निक्किपन्ति लोहितगतं पि निक्कि-पन्ति, म च तेन पथवी अद्दीयित वा हरायित वा लिगुच्छति वा; एवमेच को अहं, भन्ते, पथवीसमेन चेतसा विह्यािम विपुलेन महन्गतेन 25 रा.: अप्पमाणेन अवेरेन अञ्चापञ्जेन । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासित अनुपहिता अस्स, सो इ्ध अञ्चातरं सब्रह्मचािर आसज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेट्य ।

१. धापरज - स्या० । २. धवापूरणं -सी०; घ्रषापुरणं -स्या० । २-३.विहारं० - स्या०; विहारेत विहारं धन्याहिटीला - सी०; विहारेग विहारं घन्याहिण्डील -री०। ४. धपिवसमयायस्मतो - सी०, स्या०, रो० । ४. सीययम्मं - स्या०, रो० ।

376

६. "सेय्यथापि, भन्ते, ग्रापीस्म सुचि पि घोवन्ति ग्रसुचि पि धोवन्ति गूथगतं पि ... मुत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पुब्वगतं पि ... लोहित-गतं पि धोवन्ति, न च तेन आपो ऋट्टीयति वा हरायति वा जिगुच्छति वा ; एवमेव खो ग्रहं, भन्ते, ग्रापोसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महगतेन s ग्रप्पमाणेन ग्रवरेन ग्रव्यापज्झेन । यस्स नून, भन्तो, कार्य कायगता-सति अनुपट्टिता अस्स, सो इध अञ्जातरं संब्रह्मचारि शासन्न अप्पटि-निस्सण्ज चारिकं पवकमेय्य ।

७. "सेव्यथापि, भन्ते, तेजो सुचि पि डहति ग्रमुचि पि डहति गूयगतं पि ... मूलगतं पि ... पेळगतं पि ... पुच्चगतं पि ... लोहितगतं 10 पि डहति, न च तेन तेजो श्रट्टीयति वा हरायति वा जिगुच्छति बा; एवमेव सो ग्रहं, मन्ते, तेजोसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महमातेम ग्रप्पमाणेन श्रवेरेन श्रव्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, कार्य कायगतासीत भ्रनुपट्टिता ग्रस्स, सो इच भ्रञ्जतरं सबहाचारि ग्रासज्ज भ्रप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पवक्रमेय्य ।

द. "सेप्यथापि, अन्ते, वायो सुर्चि पि उपवायित श्रसुर्चि पि चपवायति गूयगतं पि ... मुत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पुटबगतं पि ... लोहितगतं पि उपवायति, न च तेन वायो श्रद्दीयित वा हरायित वा जिगुच्छति वा; एवमेव खो श्रहं, भन्ते, वायोसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महगातेन श्रप्पमाणेन श्रवेरेन श्रव्यापज्झेन । यस्स नुन, भन्ते, 20 कार्ये कायगतासीत अनुपहिता ग्रस्स, सी इघ श्रञ्जातरं सब्रह्मचारि ग्रासन्त ग्रप्पटिनिस्सन्त चारिकं प्रकारेग ।

६. "सैय्ययापि, मन्ते, रजोहरणं सुचि पि पुञ्छति ग्रसुचि पि पुरुष्टित गूथगतं पि .. मृत्तगत पि . खेळगत पि ... पुरुषगतं पि ... लोहितगतं पि पुञ्छित, न च तेन रजोहरणं ग्रष्टीयति वा हरायति वा 25 जिगुच्छित वा; एवमेव सो ग्रहं, भन्ते, रजोहरणसमेन चेतसा बिहरामि विपूलेन महग्गतेन ग्रप्पमाणेन ग्रवेरेन ग्रव्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासीत प्रनुपट्टिता ग्रस्स, सो इय ग्रञ्जातरं सब्रह्मचारि ग्रासञ्ज ग्रप्पटिनिस्सञ्ज चारिकं प्रकारेया।

१०. "सेय्यमपि, भन्ते, चण्डालकुमारको वा चण्डालकुमारिका

१. मुञ्चति – स्या० ।

वा कळोपिहत्यो नत्तकवासी गामं वा निगमं वा पविसन्तो नीच-चित्तंयेव उपट्टपेत्वा पविसति; एवमेव सो श्रहं, भन्ते, चण्डालकुमारक-चण्डालकुमारिकासमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महग्गतेन श्रप्पमाणेन ग्रवेरेन ग्रव्यापज्झेन । यस्स तून, भन्ते, काये कायगतासति श्रनुपट्टिता श्रस्स, सो इध अञ्ज्ञतरं सब्रह्मचारि श्रासज्ज श्रप्पटिनिस्सज्ज चारिकं । पक्कमेट्य ।

११. "सेय्यथापि, भन्ते, उसभो छिन्नविसाणो सुरतो " सुदन्तो सुिबनीतो र रिथयाय रिथयं सिङ्घाटकेन सिङ्घाटकं अन्वाहिण्डन्तो न किञ्चि हिंसित पादेन वा विसाणेन वा; एवमेव खो अहं, भन्ते, उसम-छिन्नविसाणसमेन वेतसा विहरामि विपुलेन महगतेन अप्पमाणेन 10 अवेरेन अञ्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासित अनुपिट्टिता अस्स, सो इध अञ्जातरं सब्रह्मचारि शासज्ब अप्पिटिनस्सज्ज चारिकं पक्कमेट्य ।

१२. "सेय्यथापि, भन्ते, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो युवा भण्डनकजातिको सीसंनहातो अहिकुणपेन वा कुक्कुरकुणपेन वा मनुस्सकुणपेन वा 15 ह. 3
कण्ठे ग्रासत्तेन ग्रिट्टीयेय्य हरायेय्य जिगुच्छेय्य; एवमेच खो ग्रहं, भन्ते,
इमिना पुतिकायेन ग्रिट्टीयामि हरायामि जिगुच्छामि । यस्स नून, भन्ते,
काये कायगतासित ग्रनुपद्विता अस्स, सो इध श्रञ्छातरं सब्रह्मचारि
आसण्ज श्रप्यटिनिस्सण्ज चारिकं पक्कमेय्य ।

१३. "सैय्यायापि, भन्ते, पुरिसो मेवकथालिकं परिहरेय्य छिहान- 20 छिहं उग्वरन्तं पग्वरन्तं; एवमेव खो ग्रहं, भन्ते, हमं कायं परिहरामि छिहावछिहं उग्वरन्तं पग्वरन्तं । यस्स नून, भन्ते, काये कायपतासति प्रनुपद्विता ग्रस्स, सो इध ग्रञ्जातरं सन्नहाचारिं ग्रासण्ज ग्रप्पटिनिस्सण्ज चारिकं पक्कमेय्या" ति ।

१४. अथ खो सो भिक्खु उद्घायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा 25 भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्तं एतदवोच — "ग्रुच्चयो मं, भन्ते, अच्चगमा यथावालं यथामूब्हं यथाग्रकुसलं, यो आहं आयस्मन्तं

रै. कर्तापहत्यों – बी०। २. नितव वाक्षी – स्वा०। रो०। ३. तोरतो – सी०, रो०; पुरतो – स्वा०। ४. ग्रीपन्तियतो – स्वा०। १. उत्तमन्दिद्व ० – सी०। ९. वा युवा वा – गी०, रो०; वा युवा – स्वा०। ७. प्रात्तमेन – स्वा०। इ. प्रिट्टं विच्छिद् – सी०ँ, रो०।

1 376

६. "सेव्यथापि, भन्ते, श्रापिस्म सुचि पि घोवन्ति श्रसुचि पि दोवन्ति गूयगतं पि ... मुत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पुब्बगतं पि ... लोहित-गतं वि धोवन्ति, न च तेन आपो अङ्घीयति वा हरायति वा जिगुच्छति वा ; एवमेव क्षो ग्रहं, गन्ते, आपोसमेन चैतसा विहरामि विपुलेन महग्गतेन ग्रप्यमाणेन ग्रवेरेन श्रन्यापण्झेन । यस्स नून, भन्ते, काये कायगता-सति अनुपट्टिता यस्स, सो इच श्रञ्जातरं सब्रह्मचारि श्रासण्ण श्रप्पटि-निस्सज्ज चारिकं पवकमेय्य ।

७. "सेय्ययापि, मन्ते, तेजो सुचि पि डहति ग्रसुचि पि डहति गूबगतं पि ... मुतगतं पि ... खेळगतं पि ... पुटवगतं पि ... लोहितगतं 10 पि इहति, न च तेन तेजो अट्टीयति वा हरायिति वा जिनुच्छति वा; एवमेव खो श्रहं, मन्ते, तेजोसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महगातेन ग्रप्पमाणेन श्रवेरेन श्रव्यापण्डोन । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासित धन्पट्टिता ग्रस्स, सो इघ ग्रञ्जतरं सबहाचारि ग्रासज्ज ग्रप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पवकमेया ।

द. "सेय्यथापि, भन्ते, वायो सुचि पि उपवायति श्रसुचि पि उपवायति गूथगतं पि ... मुत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पुट्यगतं पि ... लोहितगतं पि उपनायति, न च तेन नायो अट्टीयति वा हरायति ना जिगुच्छति वा; एवमेव खी ग्रहं, मन्ते, वायोसमेन चेतसा विहरामि विपुतेन महत्गतेन श्रप्पमाणेन श्रवेरेन श्रव्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, 20 कार्ये कायगतासति श्रनुपट्टिता ग्रस्स, सी इय ग्रञ्जातरं सब्रह्मचारि ग्रासज्ज श्रप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कप्रेया ।

 "सेय्ययापि, भन्ते, रजोहरणं सुन्नि पि पुञ्छति' घ्रसुनि पि पुञ्छति भूषगतं पि ... मृत्तगत पि ... खेळगतं पि ... पुव्वगतं पि ... लोहितगर्त पि पुञ्छिति, न च तेन रजोहरणं ग्रद्दीयित वा हरायित वा 23 जिगुच्छति वा; एवमेव लो अहं, मन्ते, रजोहरणसमेन चेतसा बिहरािम विपुलेन महम्मतेन ग्रप्पमाणेन ग्रवेरेन ग्रव्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, कार्ये कायगतासित अनुपद्विता अस्स, सो इच अञ्जातरं सन्नह्यचारि ग्रासज्ज ग्रप्यटिनिस्सज्ज चारिकं पनकमेय्य ।

१०. "मेय्यवर्षि, अन्ते, चण्डालकुमारको का चण्डालकुमारिका

१ मुञ्चति - स्था०।

в. :

वा कळोपिह्स्थो नन्तकवासी गामं वा निगमं वा पविसन्तो नीच-चित्तंयेव उपट्टुपेत्वा पविसति; एवमेव सो अहं, भन्ते, चण्डालकुमारक-चण्डालकुमारिकासमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महम्मतेन अप्पमाणेन अवेरेन अव्यापज्झेन । यस्स नून, मन्ते, काये कायगतासति अनुपट्टिता अस्स, सो इध अञ्ञतरं सब्रह्मचारि आसज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं 5 पक्कमेट्य ।

- ११. "सेट्यथापि, भन्ते, उसमो छिन्नविसाणी सूरतो "सुदन्तो सुविनीतो "रिथयाय रिथयं सिङ्काटकेन सिङ्काटकं अन्वाहिण्डन्तो न किञ्च हिंसित पादेन वा विसाणेन वा; एवमेव खो अहं, भन्ते, उसम-छिन्नविसाणसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महग्गतेन अप्पमाणेन 10 अवेरेन अव्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासित अनुपद्विता अस्स, सो इच अञ्ञातरं सब्रह्मचारि आसज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेच्य ।
- १२. "संय्यथापि, भन्ते, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनक-जातिको सीसंनहातो अहिकुणपेन वा कुक्कुरकुणपेन वा मनुस्सकुणपेन वा 15 प्र. 37. कण्ठे ग्रासत्तेन अट्टीयेय्य हरायेय्य जिगुच्छेय्य; एवमेव खो ग्रहं, भन्ते, इमिना पूर्तिकायेन अट्टीयामि हरायामि जिगुच्छामि । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासति अनुपट्टिता अस्स, सो इध अञ्ज्ञतरं सन्नह्मचारि श्रासज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्य ।
- १३. "सेय्यथापि, अन्ते, पुरिसो मेदकथालिकं परिहरेय्य छिद्दाव-
 छा
 छिद्दं उग्धरन्तं पग्धरन्तं; एवमेव सो आहं, भन्ते, इमं कायं परिहरामि
 छिद्दाबिछिद्दं उग्धरन्तं पग्धरन्तं । यस्स नून, अन्ते, काये कायगतासित
 अनुपद्विता अस्स, सो इध अञ्जातरं सन्नह्मचारिं आसज्ज अप्यटिनिस्सज्ज
 चारिकं पक्कमेय्या" ति ।
- १४. श्रय खो सो भिनखु उट्ठायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा 25 भगवतो पादेमु सिरसा निपतित्वा भगवन्तं एतदवोच - "ग्रच्चयो मं, भन्ते, ग्रच्चगमा यथावालं यथामून्हं यथाग्रकुसलं, यो श्रहं ग्रायस्मन्तं

^{ै.} क्लोपिह्स्वो – सी०। २. निन्तावासी – स्वा०, रो०। ३. सोरतो – सी०, रो०; मुस्तो – स्वा०। ४. सुमिन्तितो – स्वा०। ४. जममन्द्रित ० – सी०। ६. वा युना वा – पी०, रो०; वा पुना – स्वा०। ७. घातमीन – स्वा०। द. दिहुँ विन्दिद्द – सीठँ, रो०।

[६.२.१-ग्रद्वगुत्तरनिकायो २४ सारिपुत्तं ग्रसता तुच्छा मुसा श्रभूतेन श्रव्भाचिन्छि । तस्स मे, भन्ते,

भगवा ग्रन्चयं ग्रन्चयतो पटिगाण्हेतु ग्रायति संवराया" ति । "तम्ब तं', भिक्यु, ग्रन्चयो ग्रन्चगमा यथावालं यथामून्हं ययाग्रकुसलं, यो त्वं सारिपुत्तं[†] श्रसता तुच्छा मुसा ग्रभूतेन श्रव्भाचिविदा ।

5 यतो च लो त्वं, भिनल्लु, ग्रज्चयं ग्रज्चयतो दिस्वा यथाघम्मं पिट-करोसि, तं³ ते³ मयं पटिम्मण्हाम^४ । वृद्धि हेसा^५, भिवखु, श्ररियस्स विनये यो ग्रज्चयं ग्रज्चयतो दिस्वा यथाघम्म पटिकरोति ग्रायित संवरं ग्रापज्जती" ति ।

१५. श्रय खो भगवा श्रायस्मन्तं सारिपुत्तं ग्रामन्तेसि – "खम, 10 सारिपुत्त, इमस्स मोघपुरिसस्स । पुरा^६ तस्स तत्येव सत्तघा मुद्धा फलती³" ति ।

"लमामहं, भन्ते, तस्स श्रायस्मतो सचे मं सो ग्रायस्मा एवमाह -

'खमतु च में सो ग्रायस्मा'" ति ।

181

.. 378

२. सउपादिसेससूत्तं १. एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने श्रनाथिपिण्ड-

कस्स श्रारामे । अय को श्रायस्मा सारिपुत्तो पुन्वण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सार्वात्य पिण्डाय पाविसि । श्रय खो श्रायस्मतो सारि-पुत्तस्स एतदहोसि - "ग्रतिप्पगो खो ताव सावत्थियं पिण्डाय चरितुं, यन्नुनाहं येन अञ्जितित्ययानं परिव्याजकानं आरामो तेनुपसङ्कमेय्य" ति । श्रय खो श्रायस्मा सारिपुत्तो येन श्रञ्जतित्थियानं परिह्वाजकानं

20 श्रारामो तेनुपसङ्कामः; उपसङ्कामत्वा तेहि श्रञ्ञतित्थयेहि परिव्वाज-केहि सिंद सम्मोदि । सम्मोदनीयं क्यं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि ।

२ तेन सो पन समयेन तेसं अञ्जातित्ययानं परिव्याजकानं सिविसितानं सिव्यतितानं अयमन्तराकया उदपादि – "यो हि कौर्चि,

25 त्रावृसो, सल्पादिसेसो कालं करोति, सब्वो सो अपरिमुत्तो निरया अपिर-१. स्त्र - मी०, रो० । २ मारियुत - सी० । ३-३ तन्त - स्या०; तन्ते - रो० ४ पतिगन्हाम - सी० । १ एमा - मी० । ६-६ पुरास्त एत्येष - सी०; पुनाय तत्येव -स्या॰; पुगम्य तन्येव - रा॰। ७ फलिस्मती - मी॰, स्या॰, रा॰।

n.

25

R. 380

मुत्तो तिरु हानयोनिया अपरिमृत्तो पेत्तिविसया अपरिमृत्तो अपाय-दुग्गतिविनिपाता" ति । अथ स्रो आयस्मा सारिपुत्तो तेसं अञ्ज-तिरियमानं परिव्वाजकानं भासितं नेव अभिनन्दि नप्यिवकोसि । अनिभ-नन्दित्वा अप्यिवकोसित्वा उद्वायासना पक्कामि — "भगवतो सन्तिके एतस्स भासितस्स अरु आजानिस्सामी" ति । अथ स्रो आयस्मा सारि-पुत्तो साविर्ययं पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातपिवकन्तो येन भगवा तेनुपसङ्कि ; उपसङ्किमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो स्रो आग्रस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदवोच ~

इ. "इधाहं, भन्ते, पुन्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमावाय सार्वास्य पिण्डाय पाविसि । तस्स मयहं, भन्ते, एतदहोसि — 'अतिप्पगो ार खो ताव सार्वास्थ्यं पिण्डाय चिरतुं; यज्ञूनाहं येन अञ्ज्ञातित्थयानं पिरव्वाणकानं आरामो तेनुपसङ्कमेय्यं ति । अथ खो अहं, भन्ते, येन अञ्ज्ञातित्थयानं परिव्वाणकानं आरामो तेनुपसङ्कामः; उपसङ्कामत्वा तेहि अञ्ज्ञातित्थयोहं पिरव्वाणकोहं सिंह सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निर्मादि । तेन खो पन समयेन तेसं अञ्ज्ञातित्थयानं पिरव्वाणकोनं सिन्निसिक्षानं सिन्नपित्वानं अयमन्तराकथा उदमादि — 'यो हि कोचि, आवुसो, सउपादिसेसो कालं करोति, सब्वो सो अपरिमुत्तो निरया अपरिमुत्तो तिरच्छानयोनिया अपरिमुत्तो पेत्तिन्वसया अपरिमुत्तो व्रपायदुग्गतिविनिपाता' ति । अथको अहं, भन्ते, तेसं अञ्ज्ञातित्थानं परिव्वाणकानं भासितं नेव अभिनन्दि नप्पटिक्कोसि । यामभिनन्दित्वा अपटिक्कोसित्वा उद्घायसना पक्किम — 'भगवतो सन्तिक एतस्स भासितस्स अत्यं आजानिस्सामी'" ति ।

४. "के^९ च^९, सारिपुत्त, ग्रञ्जितित्थिया परिव्याजका वाला ग्रन्थत्ता, के च सउपादिसेसं वा 'सउपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति, ग्रनुपादिसेसं वा 'ग्रनुपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति !

५. "नविषमे, सारिपुत्त, पुग्गला सल्पादिसेसा कालं कृष्माना परिमुता निरवा परिमुता तिरच्छानवोनिया परिमुत्ता पेत्तिविसया परिमुत्ता अपायदुग्गतिविनिपाता । कतमे नव ? इध, सारिपुत्त, एकच्चो पुग्गलो सीलेबु परिपुरकारी होति, समाविस्मि परिपुरकारी,

१. गित्तिविसया - स्वा०, रो० । २--२. केवि - स्वा०, रो० । ३. परिपूरीवारो --

R. 321

पञ्जाय मत्तसो कारी । सो पञ्जन्न श्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिकडया अन्तरापरिनिव्यायी होति । अयं, सारिपुत्त, पठमो पुग्गलो सउपादिसेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो निरया परिमुत्तो विरच्छान-योनिया परिमुत्तो पेत्तिविसया परिमुत्तो अपायदुग्गतिविनिपाता ।

६. "पुन च परं, सारिपुत्त, इघेकच्चो पुगालो सीलेसु पिन्
पूरकारी होति, समाधिस्मि परिपूरकारी, पञ्जाय मत्तसो कारी।
सो पञ्चमं श्रीरम्मागियानं संयोजनानं परिक्यया उपहच्चपितित्वायी
होति ... पे०... मसङ्खारपरिनिट्यायी होति ... पे०... ससङ्खारपरिनिट्यायी होति ... पे०... उद्धंसोतो होति प्रकनिट्टगामी। अयं, सारिपुत्त,
पञ्चमो पुगालो सउपादिसेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो निरया परिमृत्तो
तिरच्छानयोनिया परिमृत्तो पेत्तिविसया परिमुत्तो अपायदुग्गतिविनिपाता।

७. "पुन च परं, सारिपुत्त, इधेकच्चो पुग्गलो सीलेसु परिपूर-कारी होति, समाधिस्मि मत्तमो कारी, पञ्जाय मत्तसो कारी । इसे तिष्णं संयोजनान परिक्त्यम रागदोसमोहानं तनुता सकदागामी होति, सिक्दिव इमं लोकं आगन्त्वा दुव्यस्तन्त करोति । अयं, सारि-पुत्त, छट्टो पुग्गलो सल्पादिमेसो कालं कुक्मानो परिमुत्तो निरया ...पे०..परिमुत्तो अपायदुग्गतिविनिपाता ।

मण्यन च पर, सारिपुल, डबेकच्चो पुगगवो सीलेनु परिपूर-कारी होति, समाधिम्म मत्तसो कारी, पञ्जाय मत्तसो कारी । सो तिष्णं संयोजनानं पश्चित्रया एक्त्रीजी होति, एक्स्येब मानुसकं भवं निच्य-तेत्वा दुम्यस्सन्त करोति । त्य, सारिपुत, मत्तमो पुगालो सञ्पादि- . सेनो कालं कुरुमानो परिमुनो निग्या पे० परिमुतो अपायदुगाति-विनिपाता ।

25 ६ "पुन च पर, मान्यित, इबेक्टचो पुमालो सीलेमु परि-प्रकारी होनि, समाविस्मि मत्तमा कारी, पञ्चाय मत्तमो कारी। मो विष्णं मयोजनान परिकारता कोलकोलो होति, हे चा तीणि वा कुलानि मन्याविस्ता समस्त्रिया दुबन्धसम्त करोति। अय, सारिपुत्त, अहुमो

१-१ न परिपूरवारी - मीर, सर ।

B.

R.382

25

पुग्गलो सउपादिसेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो निरया ...पे०... परिमृत्तो ग्रपायदुग्गतिविनिपाता ।

- १०. "पुन च परं, सारिपुत्त, इधेकच्चो पुग्गलो सीलेसु परि-पुरकारी होति, समाधिस्मि मत्तसो कारी, पञ्ञाय मत्तसो कारी। .. सो तिण्णं संयोजनानं परिवस्तया सत्तवस्ततुपरमो होति, सत्तवस्ततु- 5 परमं देवे च मनुस्से च सन्धावित्वा संसरित्वा दुवखस्सन्तं करोति । थयं, सारिपुत्त, नवमो पुग्गलो सउपादिसेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो निरमा परिमुत्तो तिरच्छानयोनिया परिमुत्तो पेतिविसया परिमुत्तो श्रपायदुग्गतिविनिपाता ।
- ११. "के च, सारिपुत्त, श्रञ्ञतित्यिया परिव्वाजका बाला ग्रन्यत्ता, के च सरुपादिसेसं वा 'सरुपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति, ग्रन्-पादिसेसं वा 'श्रनुपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति ! इमे खो, सारिपुत्त, नव पुग्गला सडपादिसेसा कालं कुरुमाना परिमुत्ता निरया परिमुत्ता तिरच्छान-योनिया परिमुत्ता पेत्तिविसया परिमुत्ता अपायदुग्गतिविनिपाता । न तावायं, सारिपुत्त, घम्मपरियायो पटिभासि भिक्खूनं भिक्खुनीनं 🖪 जपासकानं उपासिकानं । तं किस्स हेतु ? मायिमं धम्मपरियायं सुत्वा पमादं भ्राहरिसू ति । भ्रपि च मया, सारिपुत्त, धम्मपरियायो पञ्हा-धिप्पायेन भासितो" ति ।

३. कोट्टिकसुत्तं

१. अय खो आयस्मा महाकोद्विको येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसञ्क्रीम; उपसङ्कमित्वा भ्रायस्मता सारिपुत्तेन सिंद्ध सम्मोदि । 20 सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा महाकोट्टिको ग्रायस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच – "िक नु खो, त्रावुसो सारिपुत्त, यं कम्मं दिट्टधम्मवेदनीयं, तं मे कम्मं सम्परायवेदनीयं होतू' ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावुसो" ।

१. महाकोद्वितो – भी०, स्था०, रो० ।

20

२. "कि पनावुतो सान्यित, 'यं कम्मं सम्परायवेदनीयं, तं में कम्मं दिट्टबम्मवेदनीयं होतू' ति, एतस्स चत्याय भगवति ब्रह्मचित्र्यं बुस्सती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावसी"।

३. "कि नु खो, ब्रावुतो तारिपुत्त, 'यं कम्मं मुखवेदिनयं, तं मे कम्मं दुक्ववेदिनयं होतू' ति, एतस्म श्रत्याय भगवित ब्रह्मचरियं बुस्सती" ति ?

"नो हिदं ग्रावुसो"।

४. "कि पनावृत्तो, सारिपुत्त, यं कम्मं दुक्बवेदनियं, तं में 10 कम्मं मुखवेदनियं होत्" ति, एतस्त प्रत्याय भगवति श्रह्मचरियं वृस्तती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावसी"।

१. "कि नु खो, आयुक्तो सारिपुत्त, 'यं कर्म्म परिपक्कवेदनीयं ने तं में कर्म अपरिपक्कवेदनीयं होतूं ति, एतस्त्र अत्याम भगवित अहाचरियं बुस्सती" ति ?

"नी हिदं, बावुसी"।

६. "कि पनावसी सारिपुत, 'यं कम्मं श्रपरिपक्कवेदनीयं, तं में कम्मं परिपक्कवेदनीयं होतूं' ति, एतस्स श्रत्याय मगवित ब्रह्मचिर्यं बुस्सती" ति ?

"नो हिदं, आवुसी"।

७. "कि नु खो, आबुसो सारियुत्त, 'यं कम्मं वहुवेदनीयं, तं में कम्मं श्रप्यवेदनीयं होतू' ति, एतस्स ग्रत्याय अगवित श्रह्मचरियं बुरसती'' ति ?

"नी हिदं, श्रावुमी"।

25 स. "कि पनावृक्षो सारिपुत, यं कस्मं अप्यवेदनीयं, तं में कम्मं बहुवेदनीयं होतू' ति, एतस्य अत्याय भगवति ब्रह्मचरियं वृत्सती" ति?

"नो हिदं, ग्रावुसी"।

रे. दुक्तदेवर्तीय - न्यान । । दुक्तदेवर्ताय - नीन । ३. परिपवर्त दिनय -

ह. "िंक नु खो, ग्रावुसो सारिपुत्त, 'यं कम्मं वेदनीयं, तं मे कम्मं ग्रवेदनीयं होतू' ति, एतस्स अत्याय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती'' ति ?

"नो हिदं, आवुसो"।
१०. "कि पनावुसो सारिपुत्त, 'यं कम्मं अवेदनीयं, तं मे कम्मं वेदनीयं होतू' ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्माचरियं वुस्सती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावुसो"।

११. "'किं नु खो, भ्रावुसो सारिपुत्त, यं कम्मं दिद्वधम्मवेदनीयं तं में कम्मं सम्परायवेदनीयं होतू ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, भावुसो' ति वदेसि । 'कि पनावुसो सारिपुत्त, यं कम्मं सम्परायवेदनीयं तं में कम्मं दिट्टधम्मवेदनीयं 💵 होतु ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, श्रावुसो' ति वदेसि । 'कि नु खो, श्रावुसो सारिपुत्त, यं कम्मं सुखवेदनियं तं में कम्मं दुवखवेदनियं होतू ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती' ति, इति पुट्ठो समानो 'नो हिदं, श्रावुसो' ति वदेसि । कि पनावुसी सारिपुत्त, यं कम्मं दुक्खवेदनियं तं मे कम्मं सुखवेदनियं 15 होत् ति, एतस्स ग्रत्याय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, आवुसो' ति वदेसि । 'किं नु खो, आवुसो सारिपुत्त, यं कम्मं परिपक्कवेदनीयं तं में कम्मं श्रपरिपक्कवेदनीयं होतू ति, एतस्स श्रत्थाय भगवित ब्रह्मचरियं वुस्सती' ति, इति पुट्ठो समानो 'नो हिदं, आवुसो' ति वदेसि । 'कि पनानुसो सारिपुत्त, यं कम्मं अपरिपक्कवेदनीयं तं मे 20 कम्मं परिपक्कवेदनीयं होतू ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, ग्रावुसो' ति वदेशि । 'कि नु को, श्रावुसो सारिपुत्त, यं कम्मं बहुवेदनीयं तं मे कम्मं श्रप्पवेदनीयं होतू ति, एतस्स ग्रत्याय भगवति ब्रह्मचरियं बुस्सती' ति, इति पुट्ठो समानो 'नो हिदं, ग्रावुसो' ति वदेसि । 'किं पनावुसो सारिपुत्त, यं कम्मं 25 श्रप्पवेदनीयं तं में कम्मं बहुवेदनीयं होतू ति, एतस्स श्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं बुस्सती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, ग्रावुसो' ति वदेसि । 'िक नु खो, प्रावुसो सारिपुत्तं, यं कम्मं वेदनीयं तं में कम्मं अवेदनीयं होतू ति, एतस्स ग्रत्याय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती' ति, इति पुट्ठो समानो 'नो हिदं, ग्रावुसो' ति वदेसि । 'किं पनावुसो सारिपुत्त, यं कम्मं अ ग्रवेदनीयं तं में कम्मं वेदनीयं होतू ति, एतस्स ग्रत्याय भगवति ब्रह्मचरियं

в. 1

R. 384

25

वुस्सती' ति, इति पुट्टो समानो 'नो हिदं, यावुसी' ति वदेसि । 'त्रथ किमत्यं चरहानुसों, भगवति ब्रह्मचरिय वुस्सती" ति ?

१२. "यं रवस्न', ग्रावुसो, ग्रञ्जातं ग्रदिट्ठं ग्रप्पतं ग्रसन्छिकतं ग्रनभिसमेतं, तस्य ञाणाय दस्सनाय पत्तिया सच्छिकिरियाय ग्रभि-

समयाय भगवित ब्रह्मचिरयं वुस्सती '' ति ।

"किं पनस्सावुसो, ग्रञ्ञात ग्रदिट्टं^र ग्रप्पत्तं ग्रसन्छिकत श्रनभिसमेतं, यस्स ञाणाय दस्सनाय पत्तिया ग्रच्छिकिरियाय श्रमि-लमयाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती" ति * ?

"'इदं दुक्खं' ति स्वस्स, जावुमो, ग्रञ्जातं ग्रदिट्ट ग्रप्पत्तं ग्रुसच्छिकत ग्रनिभसमेत । तस्स ञाणाय दस्सनाय पत्तिया सच्छि-किरियाय प्रभिसमयाय भगवति ब्रह्मचरिय बुस्सति । श्रयं 'दुवख-समुदयो' ति स्वस्स श्रावुसो ... पे०... 'श्रय दुक्सिनरोघो' ति रवस्स म्रावुसो . पे॰ . 'म्रय दुवसनिरोधगामिनी पटिपदा' ति त्वस्स भ्रावुसो प्रञ्ञात ग्रदिट्टं ग्रप्पत्तं प्रसच्छिकत ग्रनभिसमेत । तस्स ञाणाय 15 दस्सनाय पत्तिया सिच्छिकिरियाय ग्रिमसमयाय भगवित ब्रह्मचिरियं वृस्सिति । इद स्वस्स अावुसो अञ्जातं ग्रदिट्टं ग्रप्पत्त असिच्छिकतं ग्रनभिसमेतं । तस्स ज्ञाणायं दस्सनाय पत्तियां सन्छिकिरियाय ग्रिभ-समयाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्तती'' ति ।

४. समिद्धिसुत्तं

१ श्रय को श्रायस्मा समिद्धि येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्घिन ; 20 उपमङ्कमित्वा श्रायस्मन्त सारिषुत्त ग्रिभवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न यो जायस्मन्त समिद्धि जायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच — "किमारम्मणा, समिद्धि, पुरिसस्स सङ्कृप्पवितक्का उप्पज्जन्ती" ति ?

"नामस्पारम्मणा, भन्ते" ति ।

२ "ते पन, समिद्धि, क्व नानत्त गच्छन्ती" ति ? "धातूसु, भन्ते" ति ।

३ "ते पन, समिद्धि, किसमुदया" ति ?

"फस्ससमुदया, भन्ते" ति ।

१ चरतावृमो -स्या० । २ खबस्त -सी०, श्रोस्स -स्या० । ३ प्रमिसमाय -सी० । ४. प्रिष्टु -सी० । *-* स्या० पोत्ववे नित्य ।

И

10

B. 191

18.5.3

४. "ते पन, समिद्धि, किसमोसरणा" ति ? "वेदनासमोसरणा, भन्ते" ति ।

५. "ते पन, समिद्धि, किंपमुखा" ति ?

"समाधिप्पमुखा, भन्ते" ति ।

६. "ते पन, समिद्धि, किंग्रधिपतेय्या" ति ?

"सताधिपतेय्याः भन्ते" ति ।

७. "ते पन, समिद्धि, किंडत्तरा" ति ?

"पञ्चतरा, भन्ते" ति ।

द. "ते पन, समिद्धि, किसारा" ति ?

"विमुत्तिसारा, भन्ते" ति । ह. "ते पन, समिद्धि, किस्रोगधा" ति ?

"ग्रमतोगधा, भन्ते" ति ।

१०. "'किमारम्मणा, समिद्धि, पुरिसस्स सङ्ख्यावितक्का उप्प-ज्जन्ती' ति, इति पुट्टो समानो 'नामरूपारम्मणा, भन्ते' ति वदेसि ।

विस्सज्जेसि, तेन च मा मञ्जी" ति ।

'ते पर्न, समिब्रि, नव नानत्तं गच्छन्ती' ति, इति पुट्टो समानो 'धातूसु, 15 भन्ते' ति वदेसि । 'ते पन, समिद्धि, किंसमुदया' ति, इति पुट्टी समानी

'फस्ससमुदया, भन्ते' ति वदेसि । 'ते पन, समिद्धि, किसमोसरणा' ति, इति पुद्रो समानो 'वेदनासमोसरणा, भन्ते' ति वदेशि'। 'ते पन, समिद्धि, किंपमुखा' ति, इति पुट्ठो समानो 'समाधिष्पमुखा, भन्ते' ति वदेंसि । 'ते पन, सिमद्धि, किअधिपतेय्या' ति, इति पुट्टो समानो 20 'सताधिपतेय्या, भन्ते' ति वदेसि । 'ते पन, समिद्धि, किउत्तरा' ति, इति पुट्टो समानो 'पञ्जूतरा, भन्ते' ति वदेसि । 'ते पन, समिद्धि, किंसारा' ति, इति पुट्टो समानो 'विमुत्तिसारा, भन्ते' ति वदेसि । 'ते पन, समिद्धि, किंश्रोगघा' ति, इति पुट्टो समानो 'ग्रमतोगघा, भन्ते' ति वदेसि । साधु साघु, सिमिद्धि ! साघु खो त्वं, सिमिद्धि, पुट्टी पुट्टी 25

१. किमाबिक्तेय्या – सी०, स्या० № २. पञ्ह – गी०, न्या०, री० । ३. या – रया० ।

B 192

29

५. गण्डसुत्तं

१. "मेय्यथापि, भिन्नयने, गण्डो अनेकनस्सगणिको । तस्मस्यु गण्डस्म नन नगमुसानि नन अभेदनमुखानि । ततो य किञ्चि पग्य-रेख – अमुचियेष पग्यरेखा, दुग्गन्ययेन पग्यरेखा, जेगुच्छिययेष पग्यरेखा, य किञ्चि पम्बेय्य – असुचियेन प्यवेय्य, दुग्गन्ययेव प्यवेय्य, 5 जेगिच्छ्ययेन प्यवेय्य ।

२. "गण्टो ति सो, भिक्त्यने, इमस्मेत चातुमहाभूतिवस्स" कायस्य यिवचन मातापेत्तिकसम्भवस्य ग्रोदनकुम्मासूपचयस्य ग्रीन-च्युन्टादनगरिमहनभेदनिवद्धन्तवम्मस्म । तस्मस्मु गण्टस्स नव वण्ण-मुलानि नव अमेदनमुग्गानि । तनो य किञ्चि पग्चरति – श्रमुचियेव । पग्चरति, दुग्गन्ययेव पग्चरति, जेगुन्छिययेव पग्वरति, य किञ्चि पनवति – अमुचियेव पम्यति, दुग्गन्ययेव पन्नवति , जेगुन्छिययेव पनवति । तस्मातिह, मिन्नवे, हर्मास्म काये निध्यन्दया" ति ।

६. सञ्जानुतं

१ "नवित्रमा, भिनन्त्रवे, सञ्जा भाविता बहुलीकता मह-फता होन्ति महानिसमा स्रमतोगवा स्रमतपरियोगाना । कृतमा नव ? अनुभग्या, मरणसञ्जा, स्राहारे पिटकूण्यञ्जा , नव्यलोके स्रमि-रित्रमञ्जा, प्रिच्चतञ्जा, स्रमच्चे हुक्यगञ्जा, दुमचे स्रमत्तमञ्जा, पहानगञ्जा, विराग्यञ्जा — इमा क्यो, भिक्क्ये, नव मञ्जा, माविता बहुलीक्या महफत्ता होन्ति महानिसमा स्रमतोगवा स्रमत-परियोग्राना" ति ।

७. कुलयुत्तं

१ "नविह, निक्यवे, श्रात्तेहि नमझागत कुल इनुपगत्त्वा वा नान उपगन्तु, उपगत्त्वा या नाल निर्मादितु । क्तमेहि नविह १ न मनापेन पच्चेट्ठेन्नि, न मनापेन अभिवादेन्ति, न मनापेन आमन देन्ति, नन्तमन्त्र परिगृहन्नि, बहुत्र पि थोक देन्ति, पणीत पि सूख देन्ति,

मान, न्यान, राज पान, न्यान विश्व । व आनुस्महामृतित्रस्म – मान, स्थान, राज ।
 पत्महून प्रकान – मान, स्थान, राज । ४ स्थान स्थान, स्थान, राज । ४ स्थान प्रकान – मान, स्थान, राज । ४ स्थान प्रकान – सान, प्रिमृत्ति – सान, परिमृत्ति – राज ।

R. :

B. 193

R 389

R. 390

10

ग्रसक्कच्चं देन्ति नो सक्कच्चं, न उपनिसीदन्ति धम्मस्सवनाय^{*}, भासित-मस्स^{*} न सुस्सुसन्ति^{*} । इमेहि खो, भिक्खवे, नवहङ्गेहि समन्नागतं कुलं ग्रनुपगन्त्वा वा नालं उपगन्तुं उपगन्त्वा वा नालं निसीदितुं ।

२. "नविह, भिवस्तवे, अङ्गेहि समन्नागतं कुलं अनुपगन्त्वा वा अलं उपगन्तुं, उपगन्त्वा वा अलं निसीदितुं । कतमेहि नविह ? मनापेन पञ्चुद्वेन्ति, मनापेन अभिवादेन्ति, मनापेन ग्रासनं देन्ति, सन्तमस्स न परिगुहन्ति, बहुकं पि बहुकं देन्ति, पणीतं पि पणीतं देन्ति, सक्कच्चं देन्ति नो असक्कच्चं, उपनिसीदन्ति धम्मस्सवनाय, भासितमस्स सुस्सू-सन्ति । इमेहि सो, भिक्सको, नवहङ्गोहि समन्नागतं कुलं अनुपगन्त्वा वा अलं उपगन्तुं, उपगन्त्वा वा अलं जिसीदितुं" ति ।

८. नवङगुपोसथसुत्तं

१. "नवहि, मिक्सवे, मङ्गोहि समन्नागतो उपोसयो उपवृत्यो महप्फलो होति महानिसंसो महाजुतिको महाविष्फारो । कथं उपवृत्यो च, भिन्छवं, नवहङ्गोहि समन्नागृतो उपोसथो महष्फलो होति महानिसंसी महाजुतिको महाविष्फारो ? इध, भिक्खवे, ग्ररियसावको इति पटि-सञ्चिक्खति – 'यावजीवं श्ररहन्तो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरता निहितदण्डा निहितसत्या लज्जी दयापन्ना सल्वपाणभूत-हितानुकस्पिनो विहरन्ति ; अहस्पज्ज इमं च रत्ति इमं च दिवसं पाणाति-पातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो निष्टितदण्डो निहितसत्यो लज्जी दयापन्नो सव्वपाणभूतहितानुकम्पी विहरामि। इमिनापङ्गेन अरहतं ग्रनुकरोमि; उपोक्षयो च मे उपवुत्यो भविस्सती' ति । इमिना पठमेन 20 अङ्गेन समन्नागतो होति ... पे०...। 'यावजीवं ग्ररहन्तो उच्चासयनमहा-सथनं पहाय उच्चासयनमहासयना पटिविरता नीचसेय्यं कप्पेन्ति -मञ्चके वा तिणसन्यारके वा; श्रहम्पज्ज इमं च रित्त इमं च दिवसं उच्चासयनमहासयनं पहाय उच्चासयनमहासयना पटिविरतो नीचसेय्यं कप्पेमि - मञ्चके वा तिणसन्यारके वा । इमिनापङ्गेन श्ररहतं अनु- 25 करोमि; उपोसयो च मे उपवुत्यो भविस्सती' ति । इमिना श्रहुमेन श्रङ्गेन समन्नागतो होति ।

^{ै-}१. प्रमानप्रताय गासितस्य - सी०, रो० । २. स्तीयन्ति - सी०, रो०; रोबस्यन्ति - स्या० । ३. ॥ हितानुकामी - सी०, रो० । ४. तिणतन्यरके - स्या० । म०४-४

194, . 391

२. "मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरित, तथा दुित्यं तथा तित्यं तथा चतुत्यं । इति उद्धमघो तिरियं सच्यधि सच्यतताय सच्यावन्तं लोकं मेत्तासहगतेन चेतसा विपुलेन महम्यतेन प्रप्पमाणेन प्रवेरेन प्रव्यापज्झेन फरित्वा विहरित । इमिना नवमेन प्रज्लेन समप्रागतो होति । एवं उपबुत्यो खो, भिक्खने, नवहङ्गेहि 'समप्रागतो उपोसयो महण्यतो होति । एवं उपबुत्यो खो, भिक्खने, नवहङ्गेहि 'समप्रागतो उपोसयो महण्यतो होति महानिसंसो महाजुतिको महाविष्फारो" ति ।

६. देवतासुतं

१. "इमं च, भिनसचे, रित्त सम्बहुला देवता श्रभिनकन्ताय रित्तया श्रमिनकन्तायणा केवलकप्यं जेतवनं श्रोभासेत्वा येनाहं तेनुप-सङ्ग्रमिसु; उपसङ्ग्रमित्वा यं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं श्रद्वंसु । एकमन्तं विता खो, भिनसवे, ता देवता यं प्रतिदवीचुं — 'उपसङ्ग्रमिसु नो, भन्ते, पृत्वे मनुस्सभूतानं पव्वजिता श्रगारानि । ते मयं, भन्ते, पच्चुद्विम्ह, नो च खो श्रभिवादिम्ह । ता मयं, भन्ते, प्रपरिपुणकम्मन्ता विप्पटि-सारिनियो पच्चानुतापिनियो हीन कायं उपपन्ना' ति ।

२. "अपरा पि मं, भिक्सके, सम्बद्धला देवता उपसङ्क्षिपता एतदवोचुं — 'उपसङ्क्षमसु नो, मन्ते, पुब्दे मनुस्सभूतानं पव्यजिता अनारानि । ते मथं, भन्ते, पच्चुट्टिम्ह अभिवादिम्ह्", नो च तेसं आसनं अदम्ह । ता मयं, मन्ते, अपरिपुष्णकम्मन्ता विप्यटिसारिनियो

पच्चानुतापिनियो हीन कार्य उपपन्ना' ति ।

इ. "अपरा पि मं, भिक्खवे, सम्बहुला देवता उपसङ्गीमता एतस्वीचं — 'उपसङ्गीमत् नो, मन्ते, पुट्ये मनुस्तभूतानं पव्विजता अगारानि । ते मयं, भन्ते, पच्युट्टिम्ह धिमवादिम्ह आसनं' ध्रदम्ह, नो च खो यथासित्तं यथावलं संविभिजिम्ह .. पे०.. यथासित्तं यथावलं संविभिजिम्ह, नो च खो उपनिसीदिम्ह धम्मस्यवनाय ... पे०... उपनिसीदिम्ह धम्मस्यवनाय ... पे०... उपनिसीदिम्ह धम्मस्यवनाय, नो च खो श्रोहितसीता धम्मं सुणिम्ह ... पे०... श्रोहितसीता च धम्मं सुणिम्ह ... पे०...

१-१. रवि इमिना नवमन चङ्गेन - स्या० । २-२ वनङ्गसमलागतो - धी०, स्या०, रो० । १ स्या० भोरपने नित्त । ४. ता - सी०, रो० । १ पण्डलुनारिनियो - धी०, स्या०, रो० । ६ व समिनारियङ्ग - स्या० । ७ सी - धी०, स्या०, रो० । द. प्रविम्ह -स्या० । ६. च स्रासन च -स्या०, रो० । १०. यमार्थास - रो० ।

R.393

सुत्वा च घम्मं घारियम्ह, नो च खो घातानं घम्मानं ग्रत्थ उपपिरिक्खिम्हपे धातानं च धम्मानं ग्रत्थं उपपिरिक्खिम्ह, नो च खो ग्रत्थमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मं पटिपिज्जिम्ह । ता मयं, भन्ते, ग्रपिरपुण्ण-कम्मन्ता विष्पटिसारिनियो पच्चानुतापिनियो हीनं कायं उपपन्ना' ति ।

४. "ग्रपरा पि मं, भिक्खवे, सम्बहुला देवता उपसङ्क्ष्मित्वा उ एतदवोचुं — 'उपसङ्क्ष्मिसु नो, भन्ते, पुत्र्वे मनुस्सभूतानं पव्बिजता ग्रगारानि । ते मयं, भन्ते, पञ्चिद्धम्ह श्रभिवादिम्ह, श्रासनं न्यदम्ह, यथासित यथावलं संविभिजम्ह, उपनिसीदिम्ह धम्मस्सवनाय, श्रोहित-सोता च धम्मं सुणिम्ह, सुत्वा च धम्मं धारियम्ह, धातानं च धम्मानं ग्रत्यं उपपरिक्क्षित्व, अत्यमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मं पिट- पिजम्ह । ता मयं, भन्ते, परिपुण्णकम्मन्ता अविष्पिटसारिनियो अपञ्चानुतापिनियो पणीतं कायं उपपन्ना' ति । एतानि, भिक्छवे, स्वस्त्रमुलानि एतानि सुञ्जागारानि । झायथ, भिक्छवे, मा पमादत्थ, गा पच्छा विष्पाटिसारिनो अहुवत्थ सेव्यथापि ता पुरिधिका देवता'' ति ।

१०. वेलामसुतं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने अनाथिपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो अनाथिपिण्डिको गहपित येन भगवा तेनुप-सङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो अनाथिपिण्डिकं गहपित भगवा एतदवीच —

२. "श्रिप नु ते, गहपति, कुले दानं दीयती" ति ? "दीयति मे, भन्ते, कुले दानं; तं च स्त्रो लूखं कणाजकं 20

विळङ्गदुतियं" ति ।

"लूखं चे पि, गहपति, दानं देति पणीतं वा; तं च ग्रसक्कण्चं देति, श्रवित्तीकत्वा देति, श्रसहत्या देति, श्रपिबद्धं देति, श्रनागमनदिट्ठिको देति । यत्य यत्य तस्स तस्स दानस्य विदाको निव्य-त्तित, न उळाराय भत्तभोगाय चित्तं नमति, नं चळाराय वत्यभोगाय थ्य चित्तं नमति, न उळाराय यानभोगाय चित्तं नमति, न उळारेसु पञ्चसु कामगुणेसु भौगाय चित्तं नमति । ये पिस्स ते होन्ति पुत्ता ति वा दारा

१. दिय्यती -स्या०, रो० । २. वा -स्या० । ३. घर्षचिति वस्ता -स्या०; प्रनिति-करवा - रो० । ४. प्रगविट्रं -स्या० ।

R. 394

ति वा दासा ति वा पेस्सा ति वा कम्मकरा ति वा, ते पि न सुस्सूसन्ति न स्रोत श्रोदहन्ति न श्रञ्ञा चित्त उपट्टपेन्ति । त किस्म हेतु ? एव हेतो, गहपति, होति श्रसक्कच कतान कम्मान विपाको ।

३ "लूखं चे पि, गहपित, दान देति पणीतं वा; त च सक्कच्च देति, चित्तीवत्वा देति, सहत्या देति, अनपिवद्ध देति, आगमनिदिष्टिको देति। यत्य यत्य तस्स तस्स दानस्म विपाको निव्वत्तति, उळाराय भत्तभोगाय चित्त नमित, उळाराय यत्यमोगाय चित्त नमित, उळाराय यानभोगाय चित्त नमित, उळाराय यत्यमोगाय चित्त नमित, उळाराय यानभोगाय चित्त नमित, उळारेसु पञ्चसु कामगुणेसु भोगाय चित्त नमित। ये पिस्म ते होन्ति पुत्ता ति वा दारा ति वा दासा ति वा पेस्सा ति वा, ते पि सुस्सुनन्ति सोत श्रोदहन्ति श्रञ्जा चित्त उपद्वपेन्ति। त किस्स हेतु ? एव हेत, गहपित, होति सक्कच्च कतान कम्मान विपाको।

४ "मूतपुळ्य, गहपति, बेलामो नाम ब्राह्मणो ग्रहोसि । सो एक्कप दान श्रदासि महादान — चतुरासीति सुवण्णपातिसहस्सानि ग्रदासि रूपियपूरानि, चतुरासीति रूपियपातिसहस्सानि ग्रदासि सुवण्ण-पूरानि, चतुरासीति कसपातिसहस्सानि ग्रदामि हिरञ्जपूराणि, चतुरा-सीति हत्यिसहस्सानि ग्रदासि सोवण्णालङ्कारानि सोवण्णघलानि' हेमजालप्यिटच्छन्नानि', चतुरासीति रयसहस्सानि ग्रदासि सीहचम्म-परिवारानि व्याचचम्मपरिवारानि दीपिचम्मपरिवारानि पण्डुकम्बल-परिवारानि सोवण्णालङ्कारानि सोवण्णघलानि हेमजालप्यटिच्छन्नानि, चतुरासीति घेनुसहस्सानि ग्रदासि दुकूलसन्यनानि" कसूपचारणानि, चतुरासीति कञ्जासहस्सानि ग्रदासि ग्रामुत्तमणिकुण्डलायो, चतुरा-सीति पल्लङ्कमहस्सानि ग्रदासि ग्रानकत्यतानि पटिकस्यवानि पटिलि-

कत्यतानि कदिलिमिगपवरपञ्चत्यरणानि सउत्तरञ्छदानि उभतोलीहित-25 कूपघानानि, चतुरासीति वत्यकोटिसहस्सानि ग्रदासि खोमसुखुमान कोस्य्यमुखुमान कम्बलसुखुमान कप्पासिकसुखुमान, को पन वादो ग्रत्नस्म पानस्स खज्जस्म भोजन्स⁸ लेय्यस्स पेय्यस्स⁸, नज्जो मञ्झे विस्तन्दन्ति ।

१ चेत - स्मा॰। २ झनुपविट्ठ - स्मा॰। ३ सोवण्णद्वजानि - स्मा॰। ४ हेम जानमञ्ज्ञानि - मी॰, रो॰, हेमजानपटिब्ब्द्रमानि - स्मा॰। ४ हुन्तमन्दस्तानि -सी॰, इहुनसप्टनानि - स्मा॰, हुनूसमन्द्रमानि - रा॰। ६ नावति ० - सी॰। ७-७ भाजनम्म नेपनस्य सम्मस्स - स्मा॰। ६ विस्सन्दिति - सी॰, रो॰।

C+1.10 1

B. 1st

R.

20

५. "सिया खो पन ते, गहपति, एवमस्स - 'ग्रञ्बो नून तेन समयेन वेलामी ब्राह्मणो अहोसि, सो तं दानं अदासि महादानं' ति । न स्त्री पनेतं, गहपति, एवं दट्टव्बं । अहं तेन समयेन वेलामी ब्राह्मणो ग्रहोसि । ग्रहं तं दानं ग्रदासि महादानं । तस्मि खो पन, गहपति, दाने न कोचि दक्खिणेय्यो ब्रहोसि, न तं कोचि दक्खिणं विसोधेति । 5

"यं, गहपति, वेलामो बाह्मणो दानं अदासि महादानं, यो चेकं दिट्टिसम्पन्नं भोजेय्य, इदं तत्तो महप्फलतरं ।

"यो च सतं दिट्टिसम्पन्नानं भोजेय्य, यो चेकं सकदागामि भोजेय्य, इदं ततो महप्फलतरं ।

"यो च सतं सकदागामीनं भोजेय्य, यो चेकं ग्रनागामि भोजेय्य 10 ... पे o ... यो च सतं अनागामीनं भोजेय्य, यो चेकं अरहन्तं भोजेय्य ... पेंo... यो च सतं भ्ररहन्तानं भोजेय्य, यो चेकं पच्चेकबुद्धं भोजेय्य ... पे०... यो च सतं पच्चेकनुद्धानं भोजेय्य, यो च तथागतं ग्ररहन्तं सम्मासम्बुद्धं भोजेय्य ... पे०... यो च बुद्धप्पमुखं भिक्खुसङ्कां भोजेय्य ... पे०... यो च चातुिह्सं सङ्घं उिहस्स विहारं कारापेय्य ... पे०... यो 15 च पसप्तचितो बुद्धं च धम्मं च सङ्कुं च सरणं गच्छेय्य ... पे०... यो च पसन्नित्तो सिक्खापदानि समादियेय्य – पाणातिपाता वेरमणि, भ्रदिक्षादाना वेरमणि, कामेसुमिच्छाचारा वेरमणि, मुसावादा वेरमणि, षुरामेरयमज्जपमादद्वाना वेरमणि, यो च अन्तमसो गन्धोहनमत्तं पि मेंत्तित्तं भावेय्य, इदं ततो महप्फलतरं ।

''यं च, गहपति, वेलामो ब्राह्मणो दानं ब्रदासि महादानं, यो चेकं दिट्टिसम्पन्नं मोजेय्य ... यो च सतं दिट्टिसम्पन्नानं भोजेय्य, यो चेकं सकदा-गामि भोजेंट्य ... यो च सतं सकदागामीनं भोजेंट्य, यो चेकं भ्रनागामि भोजेया ... यो च सतं ग्रनागामीनं भोजेय्य, यो चेकं ग्ररहन्तं भोजेय्य ... यो च सतं ग्ररहन्तानं मोजेय्य, यो चेकं पच्चेकबुद्धं भोजेय्य ... यो च 25 सर्त पच्चेकवुद्धानं भोजेय्य,पुरो च तथागतं अरहन्तं सम्मासम्बुद्धं भोजेय्य ... यो च बुद्धप्पमुखं भिनसुसङ्घं भोजेय्य, यो च चातुहिसं सङ्घं उहिस्स विहारं कारापेय्य ... यो च पसन्नचित्तो बुद्धं च धम्मं च सर्छ च सरणं गच्छेया, यो च पसन्नचित्तो सिक्खापदानि समादियेय्य - पाणाति-

[•] एत्य सी०, रो० पीत्पक्रेमु 'यं च गहपति वेसामो प्राह्मणो दानं झनाि महत्याः दति प्रापको पाठो दिस्सति । १ वेरमणि – स्था० । २. यन्यहुतगर्स – सी०, यद्दुर्तनगर्स – स्या०, रो०। ३. सर्वे गुढ्राथमस – स्या०।

पाता वेरमाण ...पे०.. सुरामेरयमज्जपमादद्वाना वेरमाण, यो च ग्रन्तमसो गन्वोहनमत्त पि मेत्तचित्तं भावेय्य, यो च ग्रन्छरामङ्घातमत्तं पि ग्रनिन्चसञ्जं भावेय्य, इदं ततो महप्फलतर'' ति ।

सीहनादवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

नादो सउपादिसेसो च, कोट्टिकेन समिद्धिना । गण्डसञ्ञा कुलं मेत्ता, देवता वेलामेन चा ति ॥

३. सत्तावासवग्गो

१. तिठानसुतं

१. "तीहि, भिक्तवे, ठानेहि उत्तरकुरका मनुस्सा देवे च तावितसे अधिगगण्हिन्त जम्बुदीपके च मनुस्से। क्तमेहि तीहि? ग्रममा, ग्रपरिगहा, नियतायुका, विसेसगुणा – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहि ठानेहि उत्तरकुरुका मनुस्सा देवे च तावितसे अधिगगण्हिन्त जम्बु-10 दीपके च मनुस्से।

२. "तीहि, भिक्खवे, ठानेहि देवा तार्वितसा उत्तरकुरुके च मनुस्से ग्रधिगण्हिन्त जम्बुदीपके च मनुस्से । कतमेहि तीहि ? दिव्वेन ग्रायुना, दिव्वेन वण्णेन, दिव्वेन सुखेन – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहि ठानेहि देवा तार्वीतमा उत्तरकुरुके च मनुस्से ग्रधिगण्हिन्त जम्बुदीपके उ च मनुस्से ।

३. "तीहि, भिनल्लवे, ठानेहि जम्बुदीपका मनुस्सा उत्तरकुरुके च मनुस्से अविमाण्हन्ति देवे च तावितसे । कतमेहि तीहि ? सूरा, सितमन्तो, इध ब्रह्मचरियवासो – इमेहि लो, भिनल्लवे, तीहि ठानेहि जम्बुदीपका मनुस्मा उत्तरकुरुके च मनुस्से अविमगण्हन्ति देवे च ताव१० तिसे" ति ।

१-१ त्रची मज्यादिवेद्यो – भी०, बल्पी ग्रम्रपादिवेद्यो – स्था०, बुल्यो स-ज्यादिवेत्रो – रो०। २ कोट्टिका – स्था०, रो०। १-३ कुले मेता – मी०, रो०, कुले ग्रता – स्था०। ४ विवेद्यमुनो – शी०, स्था०, रो०।

R.

15

25

२. श्रस्सबळुडुसुत्तं

१. "तयो च, भिक्खवे, ग्रस्सखळुड्के देसेस्सामि तयो च पूरिसलळ हुं तयो च ग्रस्सपरस्से तयो च पुरिसपरस्से तयो च महे ग्रस्साजानीये तयो च भद्दे पुरिसाजानीये । तं सुणाथ ... पे०... ।

२. "कतमे च, भिनखवे, तयो ग्रस्सखळुङ्गा ? इघ, भिनखवे, एकच्चो ग्रस्सखळुड्यो जवसम्पन्नो होति, न वण्णसम्पन्नो, न ग्रारोह- 5 परिणाहसम्पन्नो । इध पन, भिक्खवे, एकच्चो ग्रस्सखळुङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च, न ब्रारोहपरिणाहसम्पन्नो । इध पन, भिक्खवे, एकच्चो प्रस्सखळ्ड्यो जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च प्रारोह-परिणाहसम्पन्नो च । इमे खो, भिनखबे, तयो ग्रस्सखळ छूा ।

३. "कतमे च, भिक्लवे, तयो पुरिसलळुङ्का ? इघ, भिक्लवे, 10 एकच्चो पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो होति, न वण्णसम्पन्नो, न श्रारोह-परिणाहसम्पन्नो । इध पन, भिक्खवे, एकच्चो पुरिसखळुङ्को जव-सम्पन्नो च होति बण्णसम्पन्नो च, न मारोहपरिणाहसम्पन्नो । इध पन, भिक्खवे, एकच्चो पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च झारोहपरिणाहसम्पन्नो च ।

४. "कथं च, भिक्खवे, पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो होति, न वण्णसम्पन्नो न ब्रारोहपरिणाहसम्पन्नो ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख 'इदं दुक्लं' ति यथाभूतं पजानाति, 'ग्रयं दुक्लसमुदयो' ति यथाभूतं पजानाति, 'ग्रयं दुक्खनिरोघो' ति यथाभृतं पजानाति, 'ग्रयं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । इदमस्स जवस्मि वदामि । म्रभि- 20 धम्मे खो पन ग्रभिविनये पञ्हं पुट्टो संसादेति", नो निस्सज्जेति । इदमस्स न वण्णस्मि वदामि । न स्त्रो पन लाभी होति चीवरपिण्डपात-सेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । इदमस्स न आरोहपरि-णाहरिंम वदामि । एवं खो, भिक्खवे, पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नी होति, न वण्णसम्पन्नो न श्रारोहपरिणाइसम्पन्नो ।

५. "कथं च, भिक्सवे, पुरिससळुङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च, न आरोहपरिणाहसम्पन्नो ? इघ, भिक्खवे, भिवखु

१. भस्ससदस्ये - सी०, स्था०, रो० । २. पुरिससदस्से - सी०, स्था०, रो० । ३. भाराह-परिनाहसम्पन्नो - सी० । ४. इष पन - स्या० । ५. सम्पादिति - स्या० ।

'इदं दुक्लं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे०... 'श्रयं दुक्पनिरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । इदमस्स जर्वास्म वदामि । ग्रमि-धम्मे स्रो पन प्रभिविनये पञ्हं पुद्रो विस्सज्जेति, नो संसादेति । इदमस्स वर्णास्म वदामि । न स्रो पन लाभी होति चीवरिपण्डपात-

सेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपित्त्यारानं । इदमस्स न ग्रारोहपिर-

B 200, R 399

णाहाँस्म वदामि । एवं यो, भिक्यवे, पुरिसयळुट्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च, न ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो । ६. "कयं च, भिक्सवे, पुरिससळुङ्को जवसम्पन्नो च होति

वण्णसम्पन्नो च ब्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च ? इव, भिक्यवे, भिक्सु 10 'इदं दुक्त' ति ययाभूतं पजानाति ... पे ... 'ग्रयं दुक्तिनरोधगामिनी पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । इदमस्स जर्वास्म वदामि ।

ग्रमिधम्मे सो पन ग्रभिविनये पञ्हं पृट्ठो विस्सज्जेति, नो संसा-देति । इदमस्स वर्णास्म वदामि । लाभी सो पन होति चीवर-

पिण्डपातसेनासनगिलानप्यच्चयभेसज्जपरिक्यारानं । इदमस्स ग्रारोह-15 परिणाहाँस्म वदामि । एवं खो, भिक्खवे, पुरिसपळुङ्को जवसम्पन्नी च होति वण्णसम्पन्नो च श्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च । इमें यो, भिक्यवे,

तयो पुरिसखळुङ्गा ।

७. "कतमे च, भिक्खवे, तयो ग्रस्सपरस्सा ? इध, भिक्सवे, एकच्ची ग्रस्सपरस्सो ... पे०... जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च 20 ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च । इमे खो, भिक्खवे, तयो ग्रस्सपरस्सा ।

८ "कतमे च, भिक्खवे, तयो पुरिसपरस्सा ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुरिसपरस्सी ... पे०... जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च।

 "कथ च, भिक्सवे, पुरिसपरस्सो ... पे०... जवसम्पन्नो 25 च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च ? इघ, मिक्खवे,

भिक्क् पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं सयोजनान परिक्लया श्रोपपातिको होति, तत्य परिनिव्वायी ग्रनावत्तिघम्मो तस्मा लोका । इदमस्स

जवस्मि वदामि । अभिवम्मे खोपन अभिविनयेपञ्हं पुट्टो विस्सज्जेति, नो ससादेति । इदमस्स वण्णिस्म वदामि । लाभी खो पन होति

चीवरिषण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसञ्जपितक्क्षारानं । इदमस्स

20

R.401

B. 201

भारोहपरिणाहस्मि वदामि । एवं खो, भिक्खवे, पुरिसपरस्सो जव-सम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च आरोहपरिणाहसम्पन्नो च । इमे खो. भिक्खवे, तयो पुरिसपरस्सा ।

१०. "कतमे च, भिक्लवे, तयो भट्टा अस्साजानीया ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो भहो अस्साजानीयो ... पे०... जवसम्पन्नो च होति 5 वण्णसम्पन्नो च आरोहपरिणाहसम्पन्नो च। इमे खो, भिनखवे, तयो भद्दा ग्रस्साजानीया ।

११. "कतमे च, भिक्खवे, तयो भद्दा पुरिसाजानीया ? इध, भिक्खवे, एकच्ची भद्दी पुरिसाजानीयो ... पे०... जवसम्पन्नी च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च।

१२. "नथं च, भिनखने, भद्दो पुरिसाजानीयो ... पे०... जव-सम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च ? इध, भिनखवे, भिक्लु ग्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविमूर्त्ति पञ्ञाविमुर्त्ति दिट्टेव धम्मे सयं ग्रिमञ्जा सञ्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । इदमस्स जर्बास्म बदामि । अभिधम्मे खो पन ग्रभिविनये पञ्हं पुद्वो विस्सज्जेति, 15 नो संसादिति । इदमस्स वण्णस्मि वदामि । लाभी खो पन होति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । श्रारोहपरिणाहस्मि वदामि । एवं खो, भिक्खवे, महो पुरिसाजानीयो जनसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च आरोहपरिणाहसम्पन्नो च । इसे खो, भिक्खवे, तयो भद्दा पुरिसाजानीया" ति ।

३. तण्हामृलकसूत्तं

१. "नव, भिक्खवे, तण्हामूलके धम्मे देसेस्सामि, तं सुणाय ... कतमे च, भिक्खवे, नव तण्हामूलका धम्मा ? तण्हं पटिच्च परियेसना, परियेसनं पटिच्च लामो, लामं पटिच्च विनिच्छयो, विनिच्छयं पटिच्च दम्बरागो, छन्दरागं पिटच्च ग्रज्झोसानं, ग्रज्झोसानं पटिच्च परिग्गहो, परिगहं पटिच्च मच्छरियं, मच्छरियं पटिच्च ग्रारक्को, ग्रारक्काधिकरणं 25 दण्डादानं सत्यादानं कलहिनगहिननाद-तुनंतुनं-पेसुक्ज-मुसावादा

रे. राजातानसत्यादान ० -सी०, स्या०, रो०। २. ० विवादा० -सी०, स्या०, रो० । म०४-६

ग्रनेके पापका ग्रकुसला घम्मा सम्भवन्ति । इमे सो, भिक्सवे, नव तण्हामूलका घम्मा'' ति ।

४. सत्तावाससुत्तं

१ "नविषमे, भिनस्तवे, सत्तावासा । कतमे नव ? सन्ति, भिनस्तवे, सत्ता नानत्तकाया नानत्तस्यिज्ञानो, सेय्यथापि मनुस्सा, एकच्चे इच देवा, एकच्चे च विनिपातिका । श्रय पठमो सत्तावासो ।

२ "सन्ति, भिक्षवे, सत्ता नानत्तनाया एकत्तसिक्ञानो, सेय्यथापि देवा बहाकायिका पठमाभिनिक्यत्ता । ग्रय दुतियो सत्तावासो ।

३ "सन्ति, भिक्षवे, सत्ता एकत्तकाया नानत्तसिक्नानो, 10 सेट्यथापि देवा श्राभस्सरा । ग्रय ततियो सत्तावासो ।

"सन्ति, भिक्यवे, सत्ता एकत्तकाया एकत्तसञ्जिनो,
 सेय्यथापि देवा मुभिकण्हा । श्रय चतुत्यो सत्तावासो ।

५ "सन्ति, सिक्खवे, सत्ता श्रसञ्ञिनो प्रप्यटिसवेदिनो, सेय्यथापि देवा श्रसञ्ज्ञसत्ता । श्रय पञ्चमो सत्तावासो ।

इ ६ "सन्ति, भिक्सवे, सत्ता सब्बसो स्पस्यञ्जान समितिकमा पटिघसञ्जान श्रत्यङ्गमा नानत्तसञ्जान प्रमनिकारा भ्रनन्तो प्राकासो ति श्राकामानञ्चायतनूषमा । श्रय छट्टो सत्तावासो ।

७ "मन्ति, भिक्सवे, सत्ता सद्यसो ग्राकासानञ्चायतन समिति-ककम्म 'ग्रनन्त विञ्ञाण' ति विञ्ञाणञ्चायतनूपगा । ग्रय सत्तमो

् "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता सव्वसो विञ्ञाण्य्चायतम समिति क्षम्म 'नित्य किञ्ची' ति ग्राकिञ्चञ्ञायतनूषमा । ग्रय ग्रहुमी मत्तावासो ।

"मन्ति, भिक्यवे, सत्ता मध्वसो ग्राकिञ्चञ्जायतन
 ममितिकरम्म नेवसञ्जानामञ्जायतनपूषा । ग्रय नवमो सत्तावासो ।
 इमे स्रो, भिक्सवे, नव मत्तावामा" ति ।

[?] प्रमुज्ज्ञिमता~स्याः । २ प्रियमञ्ज्ञाण - मीः ।

R. 46

B. 203

R. 403

५. पञ्जासूतं

 "यतो खो, भिक्खवे, भिक्खु नो पञ्ञाय चित्तं सुपरिचितं होति, तस्सेतं, भिक्खवे, भिक्खुनो कल्लं वचनाय — 'खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी'' ति ।

२. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खुनो पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति ? 'वीतरागं मे चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 5 'वीतरागं मे चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतमोहं में चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'असरागधम्मं' मे चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'असदोक्षधम्मं' मे चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'असमोह्धम्मं' मे चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'असमोह्धम्मं' मे चित्तं' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'अनावत्तिधम्मं मे चित्तं कामभवाया' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'अनावत्तिधम्मं मे चित्तं क्ष्यभवाया' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'अनावत्तिधम्मं मे चित्तं अक्ष्यभवाया' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'अनावत्तिधम्मं मे चित्तं अक्ष्यभवाया' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति, तस्तेतं, भिक्खवे, भिक्खुनो कर्लं वचनाय — 'खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कर्तं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति 15 पजानामी''' ति ।

६. सिलायूपसुत्तं

१. एमं समयं आयस्मा च सारिपुत्तो आयस्मा च चिन्दकापुत्तो राजगहें चिह्ररन्ति वेळुवने कलन्दकिनवारे । तत्र खो आयस्मा चिन्दका-पुत्तो भिक्खू श्रामन्तेषि — "देवदत्तो, श्रावुसो, भिक्खूनं एवं घम्मं देसेति — 'यतो खो, श्रावुसो, भिक्खुनो चेतसा चितं होति, तस्सेतं 20 भिक्खुनो कल्लं वेय्याकरणाय — 'खोणा जाति, वृसितं ब्रह्मचिर्यं, कतं करणीयं, नापरं इत्थताया ति पजानामी" ति ।

२. एवं वृत्ते श्रायस्मा सारियुत्तो ग्रायस्मन्तं चन्दिकापुतं एतद-वोच – "न खो, ग्रावुसो चन्दिकापुत्त, देवदत्तो भिवसूनं एवं घम्मं देसेति ्

१. पनानाती - स्था० । २. ब्रसारागयम्मं -सी० । ३. ब्रसत्वीसयम्मं -सी० । ४. मसम्मोहनम्मं -सी० । ५. कामरागाया - स्था० । ६. विह्रति - म० । ७. एत्य भावृत्तो ... पे०... एतदवीच' सी० पोरवके अधिको पाठो दिस्सति । ८-८. वित्तं सुर्यापितं होति -सी०, स्या०, रो० । १-६. मय सो -सी० ।

'यतो खो, यावुसो, मिनसुनो चेतसा चितं होति, तस्सेतं भिनसुनो कल्लं वेय्याकरणाय — सीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति । एवं च सो, ब्रावुसो, चिन्दकापुत्त, देवदत्तो भिनसूनं वम्यं देसेति — 'यतो खो, ब्रावुसो, भिनसुनो चेतसा
 चित्तं सुपरिचितं होति, तस्सेतं मिनस्तुनो कल्लं वेय्याकरणाय — सीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कत करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी" ति ।

३. दुतियं पि खो आयस्मा चिन्दकापुत्तो मिक्स् ग्रामन्तेसि — "देवदत्तो, श्रावुसो, मिक्सूनं एवं चम्मं देतेति — 'यतो खो, ब्रावुसो, मिक्सुनो चेत्ता चितं होति, तस्सेत मिक्सुनो कल्लं वेय्याकरणाय — खीणा जाति, बुसितं ब्रह्मचित्यं, क्तं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानाभी"' ति ।

वृतियं पि स्त्रो आयस्मा सारिपुत्तो आयस्मलं चिन्दकापुतं एतदवोच — "न खो, आवुसो, चिन्दकापुत्त, देवदत्तो भिनस्तृनं एवं घम्मं उद्योति — 'यतो स्त्रो, आवुसो, भिनस्तुनो चेतसा चितं होति, तस्सेतं भिनस्तृनो कल्लं वेय्याकरणाय — खीणा जाति, वृसितं अह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थताया ति पजानामी' ति । एवं च स्त्रो, आवुसो, चिन्दकापुत्त, देवदत्तो भिनस्तृन घम्म देसेति — 'यतो खो, आवुसो, भिनस्तुनो चेतसा चित्तं सुपरिचित्त होति, तस्सेत भिनस्तृनो कल्लं वेय्याकरणाय — स्त्रीणा आति, वृमितं अहम्बरियं, कत करणीय, नापर इत्यत्ताया ति पजानामी" ति ।

४. तितयं पि खो ग्रायस्मा चिन्दकापुत्तो मिक्खू ग्रामन्तेसि — "देवदत्तो, शावुगो, भिक्खून एव धम्म देवेति — 'यतो खो, ग्रावुसो, भिक्खुनो चेतमा चित होति, तस्सेत भिक्खुनो कल्ल बेट्याकरणाय — 25 'खीणा जाति, वृत्तित ब्रह्माचरिय, बत करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामो" कि ।

तितयं पि खो धायस्मा सारिपुत्तो ग्रायस्मन्तं चन्दिकापुत्तं एतद्वोच – "न क्षो, त्रावृद्धो चन्दिकापुत्त, देवदत्तो भिवखूनं एवं धम्मं देवित – 'यतो खो, त्रावृद्धो, मिवखुनो चेत्रसा चित्त होति, तस्तेतं मिवखुनो कल्लं वेय्याकरणाय – सीणा जाति, वृद्धितं ब्रह्मचरियं, कृतं करणीयं,

ο¥

R. 403

B. 205

नापरं इत्थताया ति पजानामी' ति । एवं च खो, ग्रावुसो चन्दिकापुत्त, देवदत्तो भिक्खूनं धम्मं देसेति — 'यतो खो, ग्रावुसो, भिक्खुनो चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति, तस्सेतं भिक्खुनो कल्लं वेय्याकरणाय — खीणा जाति, बुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया ति पजानामी' ति ।

्र. "क्यं च, ग्रावुसी, भिक्खुनी चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति ? 'वीतरागं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतत्रागं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतमोहं में चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'वितमोहं में चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'ग्रसदोसधम्मं में चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'ग्रसमोहधम्मं में चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'ग्रनावित्तधम्मं में चित्तं कामभवाया' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'ग्रनावित्तधम्मं में चित्तं क्ष्मभवाया' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'ग्रनावित्तधम्मं में चित्तं क्ष्मभवाया' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'ग्रनावित्तधम्मं में चित्तं अरूपभवाया' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'ग्रनावित्तधम्मं में चित्तं अरूपभवाया' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति। एवं सम्मा विमुत्तचित्तस्स खो, ग्रावुसो, भिक्खुनो मुसा चे पि व्वखुविञ्येया रूपा चव्बुस्त प्रापायं ग्रागच्छित्ति, नेवस्स चित्तं परियादियन्ति; ग्रमिस्सीकतमेवस्स चित्तं होति ठितं ग्रानेञ्जप्यत्तं', वयं चस्सानुपरसति।

"संय्यापि, आवुसो, सिलायूपो सोळसकुक्कुको । तस्तस्तु अट्ठ कुक्कू हेट्टा नेमञ्जमाँ, अट्ठ कुक्कू उपिर नेमस्स । अथ 20 पुरित्यमाय चे पि दिसाय आगच्छेय्य भुसा वातवृद्धि, नेव नं सङ्कम्पेय्य न सम्पवेधेय्य; अथ पिछ्छमाय ... अथ उत्तराय ... अथ दिखणाय चे पि दिसाय आगच्छेय्य भुसा वातवृद्धि, नेव नं सङ्कम्पेय्य न सम्पवेधेय्य । तं किस्स हेतु ? शम्भीरत्ता, आवुसो, नेमस्स, सुनिखातत्ता सिलायूपस्स । एवमेव सो, आवुसो, सम्मा विमृत्तचित्तस्स भिक्खुनो 25 भुसा चे पि चक्खुविञ्जेय्या रूपा चक्खुस्स आपाथं आगच्छिन्त, नेवस्स चित्तं परियादियन्ति; अमिरसीकतमेवस्स चित्तं होति ठितं आनेञ्जप्यतं, वयं चस्सानुपरस्ति ।

प्रानिज्जपत्त – सी०; रो० । २. सोलस्कुन्कुको – सी०; सौळवकुन्कु- स्वा० ।
 तस्म – स्वा० । ४. नेमस्स – सी०; रो० । ५-५, नं क्रमेव्य न सङ्क्रमेव्य – सी०, रो०; सङ्क्रमेव्य न सम्पक्रमेव्य – स्वा० । ६. एवं सम्मा – सी०, स्वा०, रो० ।

"भुसा चे पि सोतिविञ्गेय्या सद्दा ... घानिविञ्गेय्या गन्या ... जिन्हाविञ्गेय्या रसा ... कायविञ्गेय्या फोट्टव्या ... मनो-विञ्ञेय्या धम्मा मनस्स ग्रापाथं ग्रागच्छिन्ति, नेवस्स चित्तं परियादि-यन्ति; ग्रागिस्सीकतमेवस्स चित्तं होति ठितं ग्रागेञ्जप्पत्तं, वयं चस्सानु-5 पस्सती" ति ।

७. पठमवेरसुलं

- १. ग्रय क्षो प्रनायपिण्डिको गहपति येन भगवा तेनुपसङ्किमः; उपसङ्किमत्वा भगवन्तं श्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं सो श्रनायपिण्डिकं गहपति भगवा एतदवीच —
- २. 'भितो खो, गहर्गात, अरियसावकस्स पञ्च भयानि वेरानि वृपसन्तानि होन्ति, चतूहि च सोतापत्तियङ्गिहि समन्नागतो होति, सो आकङ्कमानो अत्तना व अत्तानं व्याकरेय्य — 'क्षीणिनरयोग्हि खीण-तिरच्छानयोनि' खीणपेत्तिविसयो खीणापायदुग्गतिविनिपातो, सोता-पन्नोहमस्मि श्रविनिपात्तवम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो' ति ।
 - ३. "फतमानि पञ्च भयानि वेरानि बूपसन्तानि होन्ति?
 15 यं, गहपति, पाणातिपाती पाणातिपातपच्चया विट्ठधिन्मकं पि भयं वेरंपसवित, चेर्त्रपस्वति, सम्परायिकं पि भयं वेरंपसवित, चेर्त्रसिकं पि दुव्खं दोमनस्तं पिटसंवेदित, पाणातिपाता पिटिविरतो नेव विट्ठधिन्मकं पि भयं वेरंपसवित, न चेर्तिसकं पि दुव्खं दोमनस्तं पसवित, न सम्परायिकं पि भयं वेरंपसवित, न चेर्तिसकं पि दुव्खं दोमनस्तं पिटसंवेदेति । पाणातिपाता पिटिविरतस्त एवं तं भयं वेरं व्यवस्तः होति ।

४. "यं, यहणित, ब्रदिझादायी .. पे०... कामेसुमिच्छाचारी ... मुसावादी ... सुरामेर्यमञ्जपमादट्टायी सुरामेर्यमञ्जपमादट्टायी सुरामेर्यमञ्जपमादट्टायी सुरामेर्यमञ्जपमादट्टाना विद्वधिमाकं पि मयं वेरं पसवित, सम्पराधिकं पि मयं वेरं पसवित, जेतिसकं पि टुक्कं दोमनस्सं पटिसंवेदीति, सुरामेर्यमञ्जपमादट्टाना पिटिसंवेदीति, वेते विद्वधिमाकं पि मयं वेरं पसवित, न सम्पराधिकं पि मयं वेरं पसवित, न सम्पराधिकं पि मयं वेरं पसवित, न सम्पराधिकं पि प्रवां वेरं पसवित, न सम्पराधिकं पि स्वां वेरं पसवित, न स्रामेराधिकं पि दुक्कं दोमनस्सं पटिसंवेदीति । सुरा-

१ • योनियो – सी०, स्था० ।

B. 207

मेरयमज्जपमादट्टाना पटिविरतस्स एवं तं भयं वेरं वूपसन्तं होति । इमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ।

५. "कतमेहि चतूहि सोतापत्तियङ्गोहि समन्नागतो होति ?

इध, गहपित, ग्रिरयसावको वृद्धे अवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति —

'इति पि सो भगवा अरहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो 5

लोकविद् अनुत्तरो पुरिसदम्मसारिथ सत्या देवमनुस्सानं बृद्धो भगवा'

ति । धम्मे प्रवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति — 'स्वावखातो भगवता
धम्मो सन्दिहुको अकालिको एहिपस्सिको ग्रोपनेथ्यिको पच्चत्तं
विदित्व्यो विश्व्यूही' ति । सङ्घे अवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति —

'सुप्पिटपन्नो भगवतो सावकसङ्घो उजुप्पिटपन्नो भगवतो सावकसङ्घो 10

ङाायप्पिटपन्नो भगवतो सावकसङ्घो सामीचिप्पिटिन्नो भगवतो सावक
सङ्घी; यदिदं चत्तारि पुरिसयुगानि अष्ट पुरिसपुग्गना एस भगवतो सावकसङ्घी; यदिदं चतारि पुरिसयुगानि अष्ट पुरिसपुग्गना एस भगवतो सावक
सङ्घी; यदिदं चतारि पुरिसयुगानि अष्ट पुरिसपुग्गना एस भगवतो सावक
सङ्घी; यदिदं चतारि पुरिसयुगानि अष्ट पुरिसपुग्गना एस भगवतो सावक
सङ्घी; यदिदं चतारि पुरिसयुगानि अष्ट पुरिसपुग्गना एस भगवतो सावक
सङ्घी; यदिदं चतारि पुरिसयुगानि अष्ट पुरिसपुग्गना एस भगवतो सावक
सङ्घी; यदिदं चतारि पुरिसयुगानि अष्ट पुरिसपुग्गना एस भगवतो होति

अवपडिह अध्विदेहि असवलेहि अकम्मासिह भुजिस्सिह विञ्जुप्पसत्यिह ।

अपरामहेहि समाधिसंवत्तनिकेहि । इमेहि चत्हि सोतापित्तयङ्गेहि समन्नागतो होति ।

६. "यतो खो, गहपित, श्रिरयसावकस्स दमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति, इमेहि च चतूहि सोतापत्तियङ्गेहि समन्नागतो होति, सो आकङ्कमानो श्रतना व श्रतानं व्याकरेट्य – 'खीणनिरयोम्हि 20 खीणतिरच्छानयोनि खीणपेत्तिविसयो खीणापायदुग्गतिविनिपातो; सोतापन्नोहमस्म श्रविनिपातधम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो^३" ति ।

द. दुतियवेरसुतं

१. "यतो खो, भिनखवे, श्ररियसावकस्स पञ्च भयानि वेरानि वृपसन्तानि होन्ति, चतूहि च सोतापत्तियङ्गेहि समन्नागतो होति, सो आकङ्कमानो अत्तना व अत्तानं व्याकरेय्य — 'सीणनिरयोग्हि सीण- 25 तिरच्छानयोनि सीणपेत्तिविसयो सीणापायदुग्पतिविनिपातो; सोता-ग्नोहमस्मि अविनिपात्वसम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो' ति ।

प्रोक्तिको -- मी०, स्था०, रो० । २. सम्बोधियरायनी -- मी०, स्था०, रो० ।

२. "कतमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ? यं, भिक्लवे, पाणातिपाती पाणातिपातपच्चया दिट्टघम्मिकं पि भयं वेरं पसवति, सम्परायिकं पि मयं वेरं पसवति, चेतसिकं पि दुवखं दोमनस्सं पटिसंवेदेति, पाणातिपाता पटिविरतो ... पे०... एवं तं भयं वेरं वूपसन्तं 5 होति।

३. "यं, भिक्तवे, ऋदिम्नादायी ... पे०... सुरामेरयमज्जपमाद-ट्ठायी सुरामेरयमञ्जपमादहानपञ्चया दिट्ठघम्मिकं पि भयं वेरं पसवित, सम्परायिकं पि भयं वेरं पसर्वात, चेतसिकं पि दुक्खं दोमनस्सं पिट-संवेदेति, सुरामेरयमज्जपमादट्वाना पटिविरतो नेव दिट्टयम्मिकं पि भयं वेरं पसवित, न सम्पराधिकं पि मयं वेरं पसवित, न चैतिसकं पि दुवलं दोमनस्यं पटिसंवेदेति । युरामेरयमञ्जपमादट्वाना पटिविरतस्स एवं तं मयं वेरं वूपतन्तं होति । इमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ।

४. "कतमेहि चत्हि सोतापत्तियङ्गोहि समन्नागतो होति ? 15 इय, मिक्सवे, ग्ररियसावको बुद्धे ग्रवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति -'इति पि सो मगवा ... पेठ... सत्या देवमनुस्सानं युद्धो भगवा' ति । घम्मे ... पे०... सङ्घे ... ग्ररियकन्तेहि सीलेहि समन्नागतो होति ग्रखण्डेहि ग्रस्टिहेहि ग्रसवलेहि ग्रकम्मासेहि भुजिस्सेहि विञ्कुप्पसत्येहि ग्रपरामट्ठेहि समाविसंवत्तनिकेहि । इमेहि चतूहि सोतापत्तियङ्गेहि 20 रामन्नागतो होति ।

.408

203

 "यतो स्रो, भिक्सवे, ग्ररियनावकस्स इमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति, इमेहि च चतूहि सोतापत्तियङ्गेहि समझागती होति, मो श्राकद्वमानो श्रत्तना व श्रतानं व्याकरेय्य – 'लीणनिरयोम्हि मीणतिरच्छानयोनि सीणपेतिविसयो स्रीणापायदुग्गतिविनिपातो; 25 सोनापन्नोहमस्मि ग्रविनिपातधम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो'" ति ।

६ श्राघातवत्युमुत्तं

१. "नवियमानि, भिक्तवे, ग्राघातवत्यूनि । कतमानि नव ? 'मनत्यं में भ्रवरी' ति ग्राघातं वन्यति; 'ग्रनत्यं में चरती' ति ग्राघातं वन्धति; 'ग्रनत्यं मे चरिस्मती' ति श्राघातं वन्धति; 'पियस्म मे मनापस्म

R.409

अनत्यं अचरी' ति ... पे०... 'अनत्यं चरती' ति ... पे०... 'अनत्यं चरि-स्सती' ति आघातं बन्धति; 'अप्पियस्स[ँ] मे अमनापस्स अत्यं अचरी' ति ... पे०... 'अत्यं चरती' ति ... पे०... 'अत्यं चरित्सती' ति आधातं बन्धति । इमानि खो, भिक्खवे, नव आधातवत्यूनी'' ति ।

१०. श्राघातपटिविनयसूत्तं

१. "नवियमे, भिवखवे, आघातपिटिविनया । कतमे नव ? 'अनत्यं मे प्रचिर', तं कुतेत्य लब्मा' ति आघातं पिटिविनेति; 'अनत्यं मे चरित्त, तं कुतेत्य लब्मा' ति आघातं पिटिविनेति; 'अनत्यं मे चरित्तति, तं कुतेत्य लब्मा' ति आघातं पिटिविनेति; 'यनत्यं मे चरित्तति, तं कुतेत्य लब्मा' ति आघातं पिटिविनेति; पियस्स मे मनापस्स अनत्यं अचिर ... पे०... अनत्यं चरित्तात् तं कुतेत्य लब्मा' ति आघातं पिटिविनेति; अप्ययस्स मे अमनापस्स अत्यं अचिर ... पे०... प्रत्यं चरित्सति, तं कुतेत्य लब्मा' ति आघातं पिटिविनेति ... पे०... 'अत्यं चरित्सति, तं कुतेत्य लब्मा' ति आघातं पिटिविनेति । इमे खो, भिवखवे, नव आघातपिटिविनया" ति ।

११ अनुपुब्बनिरोधसुत्तं

१. "नवियमे, भिक्खवे, अनुपुब्विनरोधा। कतमे नव ? पठमं वितान समापन्नस्स कामसञ्जा । निरुद्धा होति; दुतियं झानं समापन्नस्स । कित्वकित्वचारा निरुद्धा होन्ति; तित्वयं झानं समापन्नस्स पीति निरुद्धा होति; चतुत्वं झानं समापन्नस्स प्रस्तासपस्सासा निरुद्धा होन्ति; आकासा-नञ्चायतनं समापन्नस्स रूपसञ्जा निरुद्धा होति; विञ्जाणञ्चा-यतनं समापन्नस्स श्राकासानञ्चायतनसञ्जा निरुद्धा होति; प्राकिञ्च-ञ्जायतनं समापन्नस्स विञ्जाणञ्चायतनसञ्जा निरुद्धा होति; नेव २० ॥ २०० सञ्जानासञ्जायतनं समापन्नस्स श्राकिञ्च-ञ्जायतनसञ्जा निरुद्धा होति; सञ्जावेदयितनिरोधं समापन्नस्स सञ्जा च वेदना च निरुद्धा होति; सञ्जावेदयितनिरोधं समापन्नस्स सञ्जा च वेदना च निरुद्धा होत्ति। इसे सो, भिमखवे, नव अनुपुव्विनरोधा" ति।

सत्तावासवग्गो ततियो ।

रै. मगरी ति -- स्यान । २--२ गडमञ्जालं -- मीन, स्यान : ३. मानिस्तनक्रः।

तस्सुद्दानं

तिठानं¹ खळुङ्को¹ तण्हा, सत्तपञ्ञा³ सिलायुपो³ । द्वे वेरा¹ द्वे ग्राघातानि, ग्रनुपुट्यनिरोघेन चा ति ।।

८, महावग्गो

१. ब्रनुपुट्यविहारसुत्तं

१. "नविषमे, भिक्खवे, अनुपुब्वविहारा । कतमे नव' ?
 पठमं झानं, दुतियं झानं, तितयं झानं, चतुत्यं झानं, ग्राकासानञ्चायतन,
 विञ्ञाणञ्चायतनं, ग्राकिञ्चञ्ञायतनं, नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं,
 सञ्जावेदियितिनरोधो – इमे खो, भिक्खवे, नव ग्रनुपुब्वविहारा" ति ।

२. श्रनुपुव्वविहारसमापत्तिसूर्त्त

१. "नवियमा, भिक्सने, अनुपुट्विवहारसमापत्तियो देसेस्सामि, तं सुणाय ... पे०... कतमा च, भिक्सने, नव अनुपुट्विवहारसमापत्तियो ? यत्य कामा निरुज्ज्ञान्ति, ये च कामे निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरिन्ति, १० अब ते आयस्मन्तो निच्छाता निव्युता तिण्णा पारङ्गता तदङ्गेना ति वदामि । 'कत्य कामा निरुज्ज्ञान्ति, के च कामे निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरिन्त – ग्रहमेतं न जानामि अहमेत न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य,

सो एवमस्स थजनीयो - 'इघानुसो, भिनस् विविच्चेव कामेहि विविच्च प्रकुमलेहि धम्मेहि सवितन्क मिवचार विवेक्ज पीतिसुस पठमं झान उपसम्पञ्ज विहरति । एत्य कामा निरुज्ज्ञन्ति, ते च कामे निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । ग्रदा, भिनस्ववे, ग्रसठो ग्रमायावी 'सार्यू' ति मासित ग्रमिनन्देय्य अनुमोदेय्य, 'सायू' ति मासित ग्रमिनन्दित्वा

धनुमोदित्वा नमस्ममानो पञ्जलिको पियरुपासेय्य । २. "यत्य वितक्कविचारा निरुष्क्षन्ति, ये च वितक्कविचारे वित्तेवेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति, 'ग्रद्धा ते क्रायस्मन्तो निच्छाता निव्युता

१-१ ठलक पृष्ठा - मी॰, ठानल द्वरहा - स्वा॰, ठानल द्वरहा - से॰। २-२ प्रनमञ्ज्ञा निवासको - सा॰। सा॰। १००० व्यवस्थानिक निवासको - स्वा॰। १ थेरा - स्वा॰। १ एवं मी॰, से॰ पावसकु 'स्व निवासको सिका विकासको निवासको निवासको निवासको निवासको । १ पारस्का - मी॰, स्वा॰, रा०।

£.8.3

R. 412

B. 211

तिण्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति वदामि । 'कत्थ वितक्कविचारा निरुज्झन्ति, के च वितक्कविचारे निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति -ग्रहमेतं न जानामि ग्रहमेतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो - 'इघावुसो, भिक्खु वितक्कविचारानं वूपसमा ... पेo... दृतियं झानं उपसम्पज्ज विहरति; एत्थ वितक्कविचारा व निरुद्धान्ति, ते च वितनकविचारे निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । श्रद्धा, भिक्तवे, श्रसठो श्रमायावी 'साघु' ति भासितं श्रभिनन्देय्य श्रनु-मोदेव्य; 'साधू' ति भासितं अभिनन्दिस्वा अनुमोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पयिस्पासेय्य ।

३. "यत्य पीति निरुज्झति, ये च पीति निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति, 'श्रद्धा ते आयस्मन्तो निच्छाता निब्बुता तिण्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति नदामि । 'कत्य पीति निरुज्ज्ञति, के च पीति निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति - अहमेतं न जानामि अहमेतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेव्य, सो एवमस्स वचनीयो - 'इघावुसो, भिक्लु पीतिया च विरागा ... पे०... ततियं ज्ञानं उपसम्पज्ज विहरति; एत्य पीति निरुष्झति, ते च पीति निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । श्रद्धा, भिक्खवे, ग्रसठो ग्रमायावी 'साध्' ति भासितं ग्रभिनन्देय्य ग्रन्मोदेय्य; 'साध्' ति भासितं अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा नमस्समानो पठ्जलिको पयिरुपासेख्य ।

४. "यत्थ उपेनखासुखं निरुज्झति, ये च उपेनखासुखं निरो- 20 घेरवा निरोधेत्वा विहरन्ति, 'श्रद्धा ते श्रायस्मन्तो निच्छाता निच्नुता तिण्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति वदामि । 'कत्थ उपनेखासुखं निरु-ण्झति, के च उपेक्खासुखं निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति – ग्रहमेतं न जानामि ग्रहमेतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो - 'इघानुसो, भिन्खु सुखस्स च पहाना ... पे०... चतुत्थं झानं 25 चपसम्पज्ज विहरति; एत्य उपेक्खासुखं निरुज्ज्ञति, ते च उपेवखासुखं निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती'ति । श्रद्धा, भिक्सवे, श्रसठो श्रमा-यावी 'साधू' ति भासितं अभिनन्देय्य अनुमोदेय्य; 'साधू' ति भासितं ग्रभिनन्दित्वा अनुमीदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पश्चिरुपासेय्य ।

१. वरेपानुसा -सी०; वरेसामुसं - रो०।

II 212

५ "यत्थ रुपमञ्जा निरुज्ञति', ये च म्मसञ्जा' निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरिन्त, 'ग्रद्धा ते जायसमन्तो निच्छाता निर्व्यता तिण्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति वदामि । 'क्त्य रूपसञ्जा निरुज्ञति, के च रुपसञ्जा निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरिन्त — ग्रहमेत न जानामि अहमेत न पस्साभी' ति, इति यो एव वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो — 'इपावुसो, भिक्खु सव्यसो रूपसञ्जान ममितक्कमा पिष्टघसञ्ज्ञान अस्यञ्ज्ञमा नानसञ्जान अमनिकारा अनन्तो आकासो ति आकासा- नञ्जायतन उपसम्पञ्ज विहरित । एत्य रूपसञ्जा निरुज्जति, ते च रूपसञ्ज्ञ निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । ग्रद्धा, भिक्खवे, अभठो अमायावी 'सायू' ति भासित अभिनन्देय्य अनुमोदेय्य, 'सायू' ति भासित अभिनन्देय्य अनुमोदेय्य, 'सायू' ति भासित अभिनन्दित्वा नमस्समानो पञ्जिकारी पिश्वरासेय्य ।

६ "यत्य आकामानञ्चायतनसञ्जा निरुद्धति, ये च आकासानञ्चायतनसञ्जा निरोधेत्वा विहरित, 'श्रद्धा गे ते आयस्मन्तो निञ्जाता निञ्जाता तिरुप्तता तदङ्गेना' ति वदािन । 'कत्य आकासानञ्चायतनसञ्जा निरुज्ज्ञति, के च आकासानञ्चायतनसञ्जा निरुज्ज्ञति, के च आकासानञ्चायतनसञ्जा निरुज्ज्ञति, के च आकासानञ्चायतनसञ्जा निरोधेत्वा विहरित — ग्रहमेत न जानािम श्रहमेत न पस्मामी' ति, इति यो एव वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो — 'इषाबुसो, निक्खु सन्वसो आकासानञ्चायतन समितिकम्म अनन्त विञ्जाण ति विञ्जाण क्यायतन उपसम्पञ्ज विहरित । एत्य आकासानञ्ज्यायतनसञ्जा निरुज्जति, ते च आकासानञ्चायतनसञ्जा निरोधेत्वा विहरिती, ते च आकासानञ्चायतनसञ्जा निरोधेत्वा विहरिती । एत्य आनासा 'साधू' ति भासित अभिनन्देय्य अनुमोदेय्य, 'साधू' ति भासित ग्रभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पियरुपासेय्य ।

७ ''यत्य विज्ञाणञ्चायतमसञ्ज्ञा निरुज्झति, ये च विञ्ञाणञ्चायतमसञ्ज्ञ निरोवेत्वा निरोवेत्वा विहर्पन्त, 'ग्रद्धा ते ग्रायसमत्तो निञ्छाता निञ्चुता तिष्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति वदामि । 'कत्य विञ्जाणञ्चायतमसञ्ज्ञा निरुज्झति, के च विञ्जाणञ्चायतमसञ्ज्ञा निरोवेत्वा निरोवेत्वा विहरन्ति — ग्रहमेत न

१-१ निवन्त्रन्ति व च रूपसञ्जा -सी०,स्या०, रा०।

जानामि ग्रहमतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो — 'इधावुसो, भिनखु सञ्वसो विञ्ञाणञ्चायतनं संगतिनकम्म नित्य किञ्ची ति ग्राफिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरति । एत्य विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जा निरुज्जति, ते च विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जां निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । ग्रद्धा, भिनखने, ग्रसठो ग्रमायावी ३ 'साधू' ति भासितं ग्रभिनन्देय्य ग्रनुमोदेय्य; 'साधू' ति भासितं ग्रभिनन्दित्वा ग्रनुमोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पयिरुपासेय्य ।

६. "यत्य नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुष्झति, ये च 20 नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरिन्त , 'ग्रुद्धा ते आयस्मन्तो निच्छाता निब्बृता तिण्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति ववामि । 'कत्य नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुष्झति, के च नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरोधेत्वा विहरिन्त — ग्रुहमेतं न जानामि ग्रहमेतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स 25 पचनीयो — 'इघावुसो, भिवसु सव्यसो नेवसञ्जानासञ्जायतनं समितिनम्म सञ्जावेदयितिनरीधं उपसम्पज्ज विहरित । एत्थ नेवसञ्जानासञ्जायतन-मासञ्जायतनसञ्जा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । ग्रुद्धा, भिवस्त्वे, ग्रुसठो प्रमायाची 'सापू' ति भासितं ग्रुभिनन्देय्य ग्रुनुमोदेय्य; 'सापू' ति भासितं ग्रुभिनन्देय्य ग्रुनुमोदेय्य; 'सापू' ति भासितं ग्रुभिनन्देय्य ग्रुनुमोदेय्य; 'सापू' ति मासितं ग्रुभिनन्देय्य ग्रुनुमोदेय्य; 'सापू' ति मासितं ग्रुप्सिनन्देय्य ग्रुनुमोदेय्य; 'सापू' ति मासितं ग्रुप्ति न्ते व्यत्ते व्यत्ता स्वाप्ते 'सापू' ति मासितं ग्रुप्ति न्ते व्यत्ता स्वाप्ते 'सापू' ति मासितं ग्रुप्ति न्ते व्यत्ता स्वाप्ते 'सापू' ति मासितं ग्रुप्ते न्ते व्यत्ता स्वाप्ते स्वाप्ते 'सापू' ति मासितं ग्रुप्ते न्ते स्वाप्ते 'सापू' ति नासितं ग्रुप्ते स्वाप्ते स्वाप्ते स्वाप्ते 'साप्ते ति स्वाप्ते स

B. 213

ग्रभिनन्दित्वा ग्रनुमोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पयिरुपासेय्य । इमा स्रो, भिक्लबे, नव अनुपुज्वविहारसमापत्तियो" ति ।

३. निब्बानसूखसूत्तं

- १. एक समय ग्रायस्मा सारिपुत्तो राजगहे विहरित वेळुवने कलन्दकनिवापे । तत्र सी आयस्या सारिपुत्तो भियस् आमन्तीस -"सुलिमदं, आयुसो, निन्वानं । सुरामिद, आवुसो, निन्वानं" ति । एवं वृत्ते भायस्मा उदायी भायस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवीच - "कि पनेत्य, ग्रावुसो सारिपुत्त, सुद्ध यदेत्य नित्य बेदियतं" ति ?
- २. "एतदेव स्वेत्य", श्राबुसो, सुख ग्रदेत्य नित्य घेदियतं । पञ्चिमे, ग्रावुसी, कामगुणा । कतमे पञ्च ? चवधुविञ्लेख्या रूपा 10 इट्टा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसहिता रखनीया, सोतिय-केया सद्दा .. पे०... धानविञ्जेय्या मन्या ... जिल्हाविञ्जेय्या रसा ... कायविज्ञेदया फोट्टटवा इट्टा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसहिता रजनीया - इमे खो, आव्सो, पञ्च कामगुणा । य खो, आवुसो, इमे पञ्च कामगुणे पटिच्च उप्पज्जित सुख सोमनस्स, इदं वुच्चतावृसी, 15 कामसुखं।
 - ३. "इधावुसो, भिनस् विविच्चेय कामेहि ... पे०... पटमं झानं उपसम्पन्न विहरति । तस्स चे, भावुसो, भिक्खुनो इमिना विहारेन विहरतो कामसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति, स्वास्स होति ग्रावाची । सेय्यथापि, ग्राबुसो, सुसिनो दुवस उप्पञ्जेय्य यावदेव श्रावाद्याय, एवमेवस्स ते कामसहगता सङ्झामनिसकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स होति ग्रावाघो । यो सो पनावुसी, ग्रावाघो दुनलमेत वृत भगवता । इमिना पि स्रो एत , श्रावुसो, परियायेन वेदितब्ब यया सूख निव्वानं ।
 - ४ "पुन च पर, आबुसो, भियस्यु वित्तवकविचारात वूपसमा 25 . ९० दृतिय झान उपसम्पज्ज बिहरति । तस्स चे, ग्रावुसो, भिनखुनी इमिना विहारेन विहरतो वितक्कसहगता सञ्जामनसिकारा समुदा-चरन्ति, स्वास्य हीति ग्रावाघो । संस्थयापि, ग्रावुसो, सुविनो दुवव १ उदायि - सीव,स्याव, योव । २. स्वत्य - सीव ।

R. ::

B.

उप्पज्जेय्य यावदेव ग्रावाधाय; एवमेवस्स ते वितक्कसहगता सञ्जा-मनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स होति ग्राबाघो । यो खो पना-वुसो, श्रावाधो दुक्खमेतं बुत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, श्रावुसो, परियायेन वेदितब्बं यथा सुखं निब्वानं ।

- ५. "पुन च परं, आवुसो, भिक्खु पीतिया च विरागा ... पे०... 🛭 तितयं झानं उपसम्पन्न विहरति । तस्स चे, ग्रावुसो, भिक्खुनो इमिना विहारेन विहरतो पीतिसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति, स्वास्स होति आवाधो । सेय्यथापि, बाबुसो, सुखिनो दुवलं उप्पज्जेय्य यावदेव श्राबाधाय; एवमेवस्स ते पीतिसहगता सञ्ञामनसिकारा समुदा-चरन्ति । स्वास्स होति श्राबाघो । यो खो पनानृसो, श्रावाघो दुवलमेतं 10 बुत्तं भगवता । इमिना पि लो एतं, आवुत्तो, परियायेन वेदितव्वं यथा सुखं निब्वानं ।
- ६. "पुन च परं, स्नानुसो, भिक्खु सुखस्स च पहाना ... पे०... चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरति । तस्स चे, ग्रावुसी, भिक्खुनी इमिना विहारेन विहरतो उपेक्खासहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति, 15 स्वास्स होति आवाघो । संय्यथापि, आवुसो, सुखिनो दुक्खं उप्पज्जेय्य पावदेव ग्रावाधाय; एवमेवस्स ते उपेक्खासहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स होति श्रावाघो । यो खो पनावुसो, श्राबाधो दुक्लमेतं वुत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, आवुसो, परियायेन वेदि-तब्बं यथा सुखं निब्बानं ।
- ७. "पुन च परं, ग्रावुसो, भिनस्तु सब्वसो रूपसञ्ज्ञानं समित-क्कमा पटिषसञ्ञानं अत्यङ्गमा नानत्तसञ्ञानं भ्रमनसिकारा भ्रनन्तो श्राकासो ति ग्राकासानञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । तस्स चे, भानुसो, भिनखुनो इमिना विहारेन विहरतो रूपसहगता सञ्जा-मनसिकारा समुदाचरन्ति, स्वास्स होति श्राबाघो । सेय्यथापि, श्रावृसो, 25 सुिसनो दुक्सं उप्पज्जेय्य यावदेव श्रानाघाय; एवमेवस्स ते रूपसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स होति श्रावाघो । यो खो पनावुसो, ब्रावाघो दुक्लमेतं वृत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, ब्रावुसो, परियायेन वेदितव्यं यथा सुखं निव्वानं ।
- स. "पुन च परं, श्रावुसो, भिक्खु सन्वसो आकासानञ्चायतनं क समितक्षमम ग्रनन्तं विञ्ञाणं ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पञ्ज

R. 417

20

:15

विहरित । तस्स चे, ग्रावुसो, भिनसुनो इमिना विहारेन विहरितो ग्राकासानञ्चायतनमहगता मञ्जामनिसकारा, समुदाचरित्त, स्वास्स होति ग्रावाचो । संय्यथापि, ग्रावुसी, सुधिनो दुवसं उप्पज्जेय्य याव-देव ग्रावाधाय; एवमेवस्स ते ग्राकासानञ्जायतनमहगता सञ्जामनिस-कारा समुदाचरित । स्वास्स होति ग्रावाधो । यो खो पनावुसी, ग्रावाधो दुक्समेतं वुत्तं भगवता । इमिना पि सो एतं, ग्रावुसी, परियायेन वेदितव्यं यथा सुखं निव्यानं ।

६. "पुन च परं, आवुसो, जिक्तु सन्वसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितकम्म, नित्य किञ्ची ति आिकञ्चञ्ञायतनं उपसम्पञ्ज ।।। विहरित । तस्स चे, आवुसो, जिक्तुनो इमिना विहारेन विहरितो विञ्ञाणञ्चायतनसह्गता सञ्जामनिसकारा समुदाचरित, स्वास्स होति आवाघो । सेय्ययापि, आवुसो, मुखिनो दुवलं उप्पज्जेय्य यावदेव आवाघाय; एवमेक्स ते विञ्ञाणञ्चायतमसहगता सञ्जामनिसकारा समुदाचरित । स्वास्स होति आवाघो । यो यो पनावुसो, आवाघो । दुक्तमेतं बुत्तं भगवता । इमिना पि यो एतं, आबुसो, परियायेन वेदितव्यं यथा सुलं निव्यानं ।

१०. "पुन च परं, घानुसी, पिवस्तु सञ्वसी ग्राफिङचङ्ङायतर्न समितिकम्म नेवसङ्जानासङ्जायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । तस्स चे, श्रानुसी, भिक्ष्युनी इमिना विहारेन विहरती ग्राफिङचङ्ङायतन-या सहगता सङ्जामनिसकारा समुदाचरन्ति, स्वास्स होति श्रायाघी । सेव्ययापि, श्रानुसी, सुस्तिनी दुक्तं उप्पञ्जेय्य यावदेव श्रावाघाय; एव-मेवस्स ते श्राकिङचङ्ङायतनसहगता सञ्जामनिसकारा समुदाचरन्ति । स्वास्त्र होति ग्रावाघो । यो खो पनाबुती, ग्रावाघो दुक्तवमेतं बुत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, ग्राव्यो, परियायेन वेदितव्य यथा सुसं

R. 418

११. "पुन च परं, म्रानुसो, भिवंबु सव्वसो नेवसञ्जान नासञ्जायतनं ममितिकसम्म सञ्जावेदियितिनिरोधं उपसम्पज्ज विहरित, पञ्जाय चस्म दिस्वा म्रासवा परिसदीणा होन्ति । इमिना पि खी एतं, म्रानुसो, परियायेन वेदितव्यं यथा मुखं निव्यान" ति ।

१. यम्ब - म्बा**ः** ।

B. 216

R.41

४. गावीउपमासत्तं १. "सेय्यथापि, भिक्खवे, गावी पव्वतेय्या वाला ग्रव्यत्ता

ग्र**खेत्तञ्जू अकुसला विसमे** पव्वते चरितुं । तस्सा एवमस्स – 'यन्नूनाहं ग्रगतपुट्यं चेव दिसं गच्छेय्यं, ग्रलादितपुट्यानि च तिणानि खादेय्यं, अपीतपुरुवानि च पानीयानि पिवेय्यं' ति । सा पुरिमं पादं न सुप्पतिट्वितं पतिट्ठापेत्वा पच्छिमं पादं उद्धरेय्य । सा न चेव ग्रगतपुब्वं दिसं गच्छेय्य, 5 न च ग्रखादितपुब्बानि तिणानि खादेय्य, न च ग्रपीतपुब्बानि पानीयानि पिवेय्य; यस्मि चस्सा पदेसे ठिताय एवमस्स – 'यन्नूनाहं श्रगतपुब्बं चेव दिसं गच्छेय्यं, ग्रलादितपुरुवानि च तिणानि लादेय्यं, श्रपीतपुरुवानि च पानीयानि पिबेट्यं' ति तं च पदेसं न सोत्थिना पच्चागुच्छेट्य । तं किस्स हेतु ? तथा हि सा, भिक्खवे, गावी पव्यतेय्या बाला अव्यत्ता 10 अखेतञ्जू अकुसला विसमे पब्बते चरितुं। एवमेव खो, भिक्खवे, इधेकच्चो भिक्खु वालो ग्रव्यत्तो अखेत्तञ्जू अकुसलो विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि धम्मेहि सवितक्कं सर्विचारं विवेकजं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति ; सो तं निमित्तं न ग्रासेवति न भावेति न बहुलीकरोति न स्वाधिद्वितं ग्रधिद्वाति । 15

२. "तस्स एवं होति - 'यन्नुनाहं वितक्कविचारानं वूपसमा श्रज्ज्ञत्तं सम्पसादनं चेतसो एकोदिभावं ग्रवितक्कं ग्रविचारं समाधिजं पीतिसुखं दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरेय्यं ति । सो न सक्कोति वितक्कविचारानं बूपसमा ... पे०... दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरितु । तस्स एवं होति - 'यन्नूनाहं विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि 20 धम्मेहि सवितक्कं सर्विचारं विवेकजं पौतिसुखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरेंदेयं ति । सो न सक्कोति विविच्चेय कामेहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्पज्ज निहरितुं । प्रयं नुज्यति, भिनस्रने, 'भिनस्रु उभती भट्टो ज्मतो परिहीनो, संय्यथापि सा गावी पञ्चतेय्या वाला अञ्यत्ता अखेत्त*ञ*्च अकुसला विसमे पञ्बते चरितुं'। 25

३. "सेय्यथापि, भिक्सवे, गावी पञ्चतेय्या पण्डिता व्यत्ता" खेतञ्जू कुसला विसमे पब्बते चरितुं। तस्सा एवमस्स – 'यनूनाहं श्रगतपुट्यं चेव दिसं गच्छेय्यं, ग्रखादितपुट्यानि च तिणानि खादेय्यं,

१-१. चस्सा पदे - सी०; पस्सा देसे - स्या०, चस्सा पादे - रो०। २. विहरितु -सी॰, स्या॰, रो॰। ३. व्यक्ता - सी॰, रो॰।

R. 420

श्रपीतपुरवानि च पानीयानि पिवेय्यं' ति । सा पुरिमं पादं सुप्पतिद्वितं पितुर्पोत्तवा पिन्छमं पादं उद्धरेय्य । सा श्रगतपुर्व्यं चेव दिसं गच्छेय्य, श्रखादितपुर्व्यानि च तिणानि खादेय्य, श्रपीतपुर्व्यानि च पानीयानि

पिवेय्य । यस्मि चस्सा पदेसे ठिताय एवमस्स — 'यनूनाहं ग्रगतपुव्यं चेव दिसं गच्छेय्यं, ग्रखादितपुव्यानि च तिणानि खादेय्यं, ग्रपीतपुव्यानि च पानीयानि पिवेय्यं ति तं च पदेसं सोत्थिना पञ्चागच्छेय्य । तं किस्स हेतु ? तथा हि सा, भिक्खवे, गावी पव्यतेय्या पण्डिता व्यत्ता खेत्तञ्ज्यू कुसला विसमे पव्यते चित्तं । एवमेव खो, भिक्तवे, इघेकच्चो भिक्खु पण्डितो व्यत्तो खेत्तञ्जू कुसलो विविच्चेव कामेहि विविच्च श्रकुसलेहि ण घम्मेहि सवितक्कं सविचारं विवेकजं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहर्गत । सो तं निमित्तं श्रासेवित भावेति बहुलीकरोति स्वाधिद्वितं

ग्रिघट्टाति ।

४. "तस्स एवं होति – 'यन्नूनाहं वितवकविचारानं वूपसमा ग्रज्झत्तं सम्पसादनं चेतसो एकोदिभावं ग्रवितवकं ग्रविचारं समाधिजं पीतिसुलं दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । सो दुतियं झानं ग्रनिम

हिंसमानो वितक्कविचारानं वूपसमा दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो तं निमित्तं श्रासेविति भावेति बहुलीकरोति स्वाधिद्वितं श्रधिद्वाति । ५. "तस्स एवं होति – 'यन्नूनाहं पीतिया च विरागा उपेक्सको च विहरेय्यं सतो च सम्पजानो, सुखं च कायेन पटिसंवेदेय्यं यं तं श्ररिया श्राचिक्तिन्त – उपेक्सको सतिया सुखविहारी ति तितय झानं उप-

सम्पञ्ज विहरेय्यं ति । सो तितयं झानं अनिर्भाहसमानो पीतिया च विरागा तितयं झान उपसम्पञ्ज विहरित । सो तं निमित्तं ग्रासेविति भावेति बहुनीकरोति स्वाधिद्वित ग्रिधद्विति । ६. "तस्स एवं होति – 'यन्नूनाह सुखस्स च पहाना दुक्बस्स च यहाना पुञ्चेव सोमनस्सदोमनस्माह सुखस्स च पहाना दुक्बस्स च

पहाना पुल्वेव सोमनस्सदोमनस्सान ग्रत्यञ्जमा अदुनलमसुल उपेवला-सितपारिसुर्दि चतुत्यं झान उपसम्पज्ज विहरेय्यं ति । सो चतुत्यं झानं ग्रनिर्मिह्समानो सुलस्स च पहाना .. पे०... चतुत्य झान उपसम्पज्ज विहरित । सो त निमित्त ग्रासेवित मावेति बहुलीकरोति स्वाविद्वितं ग्रिपिट्ठाति ।

१ भनमिहिसमानी - स्या० ।

в. ^

७. "तस्स एवं होति – 'यन्नूनाहं सव्वसो रूपसञ्ञानं समित-क्तमा पटिघसञ्ञानं अत्यङ्गमा नानत्तसञ्ञानं अमनसिकारा अनन्तो आकासो ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरेत्यं' ति । सो आकासानञ्चायतनं अनिर्धाहिसमानो सव्वसो रूपसञ्जानं समिति-क्तमा ... पे०... आकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित । सो तं 5 निमित्तं आसेवित भावेति बहुलीकरोति स्वाधिद्वितं अधिद्वाति ।

५. "तस्स एवं होति – 'यञ्चनाहं सब्बसो आकासानञ्चायतनं समितिक्कम्म अनन्तं विञ्ञाणं ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरेय्यं' ति । सो विञ्ञाणञ्चायतनं अनिर्मिहसमानो सब्बसो आकासानञ्चायतनं समितिक्कम्म 'अनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरित । सो तं निमित्तं आसेवित भावेति वहुलीकरोति स्वाधिद्वतं अधिद्वाति ।

- ६. "तस्स एवं होति 'यन्नूनाहं सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितकस्म नित्य किञ्ची ति आकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । सो आकिञ्चञ्ञायतनं अनिर्मिहंसमानो सब्बसो विञ्ञाण-ञ्चायतनं समितकस्म 'नित्य किञ्ची' ति आकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरित । सो तं निमित्तं आसेवित भावेति बहुलीकरोति स्वाधिद्वतं अधिद्वाति ।
- १०. "तस्स एवं होति 'यन्नूनाहं सब्बसो ग्राकिञ्चञ्ञायतनं समितकम्म नेवसञ्ज्ञामसञ्ज्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । 20 स्रो नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं ग्रनभिहिंसमानो सब्बसो ग्राकिञ्चञ्ञा-यतनं समितक्कम्म नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरित । स्रो तं निमित्तं ग्रासेवित भावेति यहुलीकरोति स्वाधिद्वतं ग्रधिट्टाति ।
 - ११. "तस्स एवं होति यन्नूनाहं सञ्चसो नेवसञ्ञानासञ्जा-यतनं समितकम्म सञ्जावेदियतिनरोषं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । 25 सो सञ्जावेदियतिनरोषं श्रनिर्माहसमानो सन्वसो नेवसञ्जानासञ्जा-यतनं समितकम्म सञ्जावेदियतिनरोषं उपसम्पज्ज विहरित ।
 - १२. "यतो खो, भिक्खवे, भिक्खु तं तदेव समार्पीत करापण्जिति पि बुड्डाति पि, तस्स मुदु चित्तं होति कम्मञ्जां । मुदुना कम्मञ्जेन चित्तेन प्रप्यमाणी समाधि होति सुभावितो । सो प्रप्यमाणेन समाधिना

R. 421

. 219

सुभावितेन यस्स[े] यस्स[े] ग्रभिञ्ञासिन्छिकरणीयस्स घम्मस्स नित्तं ग्रभिनिन्नामेति ग्रभिञ्ञासिन्छिकिरियाय तत्र तत्रेच सिन्धभव्वतं पापुणाति सित सित ग्रायतने ।

१३. "सो सचे आकद्भाति — 'ग्रनेकविह्तिं इद्विविधं पण्वमु-५ भवेय्यं, एको पि हुत्वा बहुषा अस्सं, बहुषा पि हुत्वा एको ग्रस्सं ... पे०... याव ब्रह्मलोका पि कायेन वसं वत्तेय्यं' ति, तत्र तत्रेव सिव्समय्वतं पापुणाति सति सति आयतने ।

् १४. "सी सर्चे आकह्म ति -- दिट्याय सोतवातुया ... पे०... सित सित आयतने ।

- - १६ "सो सचे आक ह्नित 'अनेकिविहितं पुर्व्योवनासं अनुस्तर रेट्यां, सेय्यपीरं - एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे०... इति साकाः सन्देसं अनेकिविहितं पुर्व्योनिवासं अनुस्तरेय्यं ति, तत्र तत्रेव सिक्लमव्यत गापुणाति सति सति आयतने ।
- ए. ४२२ १७. "सो सचे ग्राकङ्कृति 'दिञ्चेन चक्खुना विसुद्धेर २५ ग्रतिकरूतमानुसकेन .. पे० यथाकम्मूपमे सत्ते पजानेय्यं' ति, तन्न तत्रेव यक्खिभन्यतं पापुणाति सति सति ग्रायतने ।

१८. "सो सचे त्राकद्वति — 'ग्रासवानं खया ग्रनासवं चेती' विमृत्ति पञ्जाविमृत्ति दिट्टेव धम्मे सयं ग्रभिञ्जा सच्छिकत्वा उप

१-१. में यम्प्रेव - स्था• ।

B.

R. 423

सम्पन्न विहरेय्यं' ति, तत्र तत्रेव सिक्खभव्वतं पापुणाति सित सित ग्रायतने'' ति ।

५. झानसुत्तं

१. "पठमं पाहं', भिक्खवे, झानं निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; दुतियं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; तितयं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; चतुत्यं क्ष्यं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; आकासानञ्चाय-तनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; विञ्ञाणञ्चाय-तनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; ग्राकिञ्चञ्ञाय-तनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; नेवसञ्जा-गासञ्ज्ञायतनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि; सञ्जा- 10 वेदियतिनिरोधं पाहं, भिक्खवे, निस्साय ग्रासवानं खयं वदामि ।

२. "'पठमं पाहं, भिनखने, झानं निस्साय आसवानं खयं वदाभी'
ति, इति खो पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बुतं ? इध, भिनखने,
भिनखु विविच्चेन कामेहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्पञ्ज विहरति ।
सो यदेन तत्य होति रूपगतं नेदनागतं सञ्जागतं सङ्घारगतं ।
विञ्जाणगतं, ते चम्मे अनिच्चतो दुनखतो रोगतो गण्डतो सल्लतो अघतो
आवाधतो परतो पलोकतो सुञ्जातो प्रनत्ततो समनुपस्सति । सो तेहि
धम्मेहि चित्तं पटिवापेति' । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेत्वा अमताय
धातुमा चित्तं उपसंहरति – 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिवं सब्बसङ्खारसमयो सब्बूपधिपटिनिस्सम्मो तण्हानखयो' विरागो निरोधो निव्वानं' २०
ति । सो तत्य ठितो आसवानं खयं पापुणाति । नो चे आसवानं खयं
पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मतन्दिया पञ्चन्नं औरम्भागियानं
संयोजनानं परिनख्या ओपपातिको होति तत्य परिनिच्वायी
ग्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका ।

"सेव्यथापि, भिक्खवे, इस्सासो वा इस्सासन्तेवासी वा तिण- 25 पुरिसरूपके" वा मत्तिकापुञ्जे वा योग्गं करिस्वा, सो श्रपरेन समयेन

पर्द – सी०, रो० । २–२. धर्य पाठो सी०, रो० पोत्पनेसु नित्य । ३. पितृहा-पेति – स्मा० । ४. वण्ड्नरमो – सी०, स्या०, रो० । १. विण्युरिसनेः – सी०, रो० ।

. 424

दूरेपाती च होति अक्सणवेधी च महतो च कायस्स पदालिता ; एवमेव स्रो, भिक्सवे, भिक्सु विविच्चेय कामेहि ... पे पठमं झानं उप- सम्पन्न विहरित । सो यदेव तत्थ होति रूपगतं वेदनागतं सञ्जागतं सह्वारगतं विञ्ञाणगतं, ते धम्मे श्रनिच्चतो दुक्खतो रोगतो गण्डतो सल्लतो ग्रघतो ग्रावाधतो परतो पलोकतो सुञ्ज्ञतो ग्रनत्ततो समन्-पस्सति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेत्वा ग्रमताय घातुया चित्तं उपसंहरति - 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सत्वसङ्खारसमधो सव्वपिषपटिनिस्सग्गी तण्हानसयो विरागो निरोघो निव्वानं कि । सो तत्य ठितो ब्रासवानं खयं पापुणाति । 10 नो चे श्रासवानं खर्यं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चन्नं श्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिकलया श्रोपपातिको होति तत्य परिनिन्दायी ग्रनावत्तिघम्मो तस्मा लोका । 'पठमं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय श्रासवानं खयं नदामी' ति, इति यं तं नुत्तं, इदमेतं पटिन्च वृत्तं । 15

३. "दुतियं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय ... पे०... ततियं पाहं, भिक्लवे, झानं निस्साय ... पे०... 'चतुत्थं पाहं, भिक्लवे, झानं निस्सीय म्रासवानं स्रयं यदामी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? इघ, भिक्तवं, भिक्खु सुखस्स च पहाना दुक्खस्स च पहाना पुञ्चेव सोमनस्सदोमनस्सान ग्रत्यञ्जमा ग्रदुक्खममुख उपेक्खासर्ति-यारिसुद्धि चतुत्य झान उपसम्पञ्ज विहरति । सो यदेव तत्य होति रूपगतं वेदनागत सञ्जागत सङ्खारगतं विञ्ञालगतं, ते धम्मे श्रनिच्चतो दुक्लतो रोगतो गण्डतो सल्लतो अघतो ग्रावाधतो परतो पनोकतो सुञ्जातो अनत्ततो समनुपस्सति । सो तेहि धम्मोहि चित्त पटियापेति । सो तेहि धम्मेहि नित्तं पटिवापेत्वा श्रमताय धातुया नित्तं उपसंहरति -25 'एत सन्त एत पणीत यदिदं सञ्जसङ्खारसमध्यो सञ्जूपविपटिनिस्सग्गी तण्हाक्तयो विरामो निरोधो निब्बान' ति । सो तत्य ठितो ग्रासवान खयं पापुणाति । नो चे ब्रासवान खय पापुणाति, तेनेव घम्मरागैन ताय घम्मनन्दिया पञ्चन्न श्रोरम्भागियानं संयोजनान परिवल्लया श्रोप-पातिको होति तत्य परिनिन्नायी ग्रनावत्तिवम्मो तस्मा लोका । "सैय्यथापि, भिनलचे, इस्सासी वा इस्सासन्तेवासी वा तिण

१. पदालेवा - सीo, रोo I

्र४.४.] सानसुसं

विहरति । सो यदेव तत्थ होति रूपगतं वेदनागतं ... पे०... श्रनावत्ति-धम्मो तस्मा लोका । 'चतुत्थं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय श्रासवानं उ

खयं वदामी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं । ४. "'ग्राकासानञ्चायतनं पाहं, भिक्सचे, झानं निस्साय म्रास-

वानं ख्यं वदामी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिञ्च वृत्तं ? इध, भिन्खवे, भिन्खु सब्बसो रूपसञ्जानं समितकमा पटिघसञ्जानं अत्यङ्गमा नानत्तसञ्जानं अमनसिकारा 'अनन्तो आकासो' ति आकासा-नञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति । सो यदेव तत्य होति वेदनागतं सञ्जागतं सङ्कारातं विञ्जाणगतं, ते धम्मे अनिज्यतो दुनखतो रोगतो

पुरिसरूपके वा मित्तकापुञ्जे वा योग्गं करिस्वा, सो अपरेन समयेन दूरेपाती व होति अवखणवेधी च महतो च कायस्स पदालिता; एवमेव

खो, भिक्खवे, भिक्ख् सुखस्स च पहाना ... पे०... चतुत्थं झानं उपसम्पज्ज

ĘŖ

20

B. 222

R. 425

गण्डतो सल्लतो अघतो आवाधतो परतो पलोकतो सुञ्ज्ञतो अनत्ततो समनुपस्सति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेत्वा अमताय धातुया चित्तं उपसंहरति — 'एतं सन्तं एतं 15 पणीतं यदिवं सब्बसङ्क्षारसमथो सब्बूपधिपटिनिस्सम्मो तण्हानखयो विरागो निरोधो निब्बानं ति । सो तत्थ ठितो आसवानं खयं पाप्-

विरागो निरोघो निव्वानं' ति । सो तत्य ठितो आसवानं खयं पापु-णाति । नो चे आसवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्म-नित्वा पञ्चलं श्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिकलया श्रोपपातिको होति तत्य परिनिव्वायी श्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका ।

"संय्यथापि, भिक्खने, इस्सासो वा इस्सासन्तेवासी वा तिण-पुरिसल्पके वा मत्तिकापुञ्जे वा योग्गं करित्वा, सो श्रपरेन समयेन दूरेपाती च होति श्रक्खणवंधी च महतो च कायस्स पदालिता; एवमेव खो, भिक्खने, भिक्खु सब्बसो रूपसञ्ज्ञानं समतिककमा पटिघसञ्जानं अत्यञ्जमा नानतसञ्ज्ञानं श्रमतिसकारा 'श्रुवन्तो श्राकासो' ति

श्रत्यञ्जमा नानत्तसञ्ज्ञानं श्रमनिसकारा श्रमन्तो आकासो' ति 25 श्राकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति । सो यदेव तत्य होति वेदनागतं सञ्जागतं ... पे०... अनावित्तधम्मो तस्मा लोका । 'आकासानञ्चाय-तनं पाहं, भिक्खने, निस्साय आसवानं खयं वदामी' ति, इति यं तं वृत्तं, दिन्मेतं पटिक्च वत्तं ।

t. दूरे पाति - स्वा०, री० 1

16

23

५. ^{"(}विञ्ञाणञ्चायतनं पाहं, भिन्तवये, निस्साय ... पे०... ग्राकिञ्चञ्ञायतनं पाहं, भिवलवे, निस्साय ग्रासवानं खयं वदामीं . ति, इति सो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? इघ, भिनखरे, भिक्खु सन्वसो विज्ञाणञ्चायतनं समत्तिवकम्म 'नित्य किञ्ची' ति s ग्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पन्न विहरति । सो यदेव तत्य होति वेदनागतं सञ्जागतं सङ्घारगतं विञ्जाणगतं, ते धम्मे ग्रनिन्वती दुक्खतो रोगतो गण्डतो सल्लतो अघतो आवाघतो परतो पलोकतो मुङ्जतो ग्रनत्ततो समनुपस्तित । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेति । सो तेहि घम्मेहि चित्तं पटिवापेत्वा श्रमताय धातुया चित्तं उपसंहरित -10 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सन्वसङ्खारसमयो सञ्जूपधिपटिनिस्सग्गी तण्हाक्खयो विरागो निरोधो निब्बानं ति । सी तत्य ठितो श्रासवानं खयं पापुणाति । नो चे आसवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चन्नं श्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया श्रोप-पातिको होति तत्य परिनिव्वायी अनावत्तिधम्मो तस्मा लोका ।

"सैय्ययापि, भिक्खवे, इस्सासो वा इस्सासन्तेवासी वा तिण-पुरिसरूपके वा मत्तिकापुञ्जे वा योगां करित्वा, सो म्रपरेन समयेन दूरेपाती च होति श्रक्खणवेधी च महतो च कायस्स पदालिता; एवमेव स्त्रो, भिन्तवमे, भिनस्तु सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समतिनकम्म 'नरिय किञ्ची ति श्राकिञ्चञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । सो यदेव 20 तत्य होति वेदनागतं सञ्जागतं सङ्खारगतं विञ्ञाणगतं, ते धम्मे भ्रनिच्यतो दुक्खतो रोगतो गण्डतो सल्लतो ग्रघतो श्राबाधतो परतो पलोकतो सुञ्ञातो ग्रनत्ततो समनुपस्सति । सो तेहि धम्मेहि जिसं पटिवापेति । सो तेहि घम्मेहि चित्तं पटिवापेत्वा श्रमताय घातुया चित्तं उपसंहरति - 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सब्वसङ्खारसमयो सब्बूपिषपिटिनिस्समा तण्हाक्सयो विरामो निरोधो निव्वानं ति । सो तत्य ठितो ग्रासवानं खयं पापुणाति । नो चे ग्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव घम्मरागेन ताय घम्मनन्दिया पञ्चन्नं स्रोरम्भा-गियानं संयोजनानं परिकराया श्रोपपातिको होति तत्य परिनिव्यायी प्रनावतिष्ठस्मो तस्मा लोका । आकिञ्चञ्ञायतनं पाहं, निस्ताय अगमवानं खयं यदाभी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पिटच्च वृत्तं ।

६. "इति मो, भिक्सवे, यावता सञ्जासमापत्ति तावता

B. 224

R.427

25

अञ्जापिटवेषो । यानि च खो इमानि, भिनखने, निस्साये हें आयतनानि — नेवसञ्जानासञ्जायतनसमापत्ति च सञ्जावेदयित-निरोधो च, झायोहेते , भिनखने, भिनखूहि समापत्तिकुसलेहि समापित्तवृद्वानकुसलेहि समापित्तवृद्वानकुसलेहि समापित्ववृद्वानकुसलेहि समापितवृद्वानकुसलेहि समापितवृद्वानकुसलेहित्वानकुसले

६. ग्रानन्दसूत्तं

१. एकं समयं ग्रायस्मा ग्रामन्दो कोसम्बियं विहरित घोसिता-एमे । तत्र को ग्रायस्मा ग्रामन्दो भिक्खू ग्रायन्तेसि — "ग्रावुसो भिक्खवें" ति । "ग्रावुसो" ति खो ते भिक्खू ग्रायस्मतो ग्रामन्दस्स पण्यस्सोसं । श्रायस्मा ग्रामन्दो एतदवोच —

२. "श्रच्छिरियं, श्राबुसो, श्रवभुतं, श्रावुसो ! याविञ्चिदं तेन 10 भगवता जानता पस्सता श्ररहता सम्मासम्बुद्धेन सम्बाधे श्रोकासाधिगमो श्रनुबुद्धो सत्तानं विसुद्धिया सोकपरिदेवानं समितिकमाय दुक्वदोमनस्सानं श्रर्थञ्जमाय ञायस्स श्रिधगमाय निव्धानस्स सिच्छि-किरियाय । तदेव नाम चक्क्षुं भविस्सिति ते रूपा तं चायतनं नो पिटसंवेदिस्सिति । तदेव नाम सोतं भविस्सिति ते सहा तं चायतनं नो पिटसंवेदिस्सिति । तदेव नाम षानं भविस्सिति ते गम्धा तं चायतनं नो पिटसंवेदिस्सिति । सा व नाम जिक्हा भविस्सिति ते रसा तं चायतनं नो पिटसंवेदिस्सिति । सो व नाम कायो भविस्सिति ते फोट्टखा तं चायतनं नो पिटसंवेदिस्सिती । सो व नाम कायो भविस्सिति ते फोट्टखा तं चायतनं नो पिटसंवेदिस्सिती । तो व नाम कायो भविस्सिति ते फोट्टखा तं चायतनं नो पिटसंवेदिस्सिती । तो व नाम कायो भविस्सिति ते

३. एवं बुत्ते आयस्मा उदायी श्रायस्मत्तं श्रानन्दं एतदवोच – 20 "सञ्जीमेव नु खो, श्रावुसो श्रानन्द, तदायतनं नो पटिसंबेदेति उदाहु श्रसञ्जी" नि ?

"सञ्जीमेंच खो, आवुसो, तदायतनं नो पटिसंवेदेति, नो असञ्जी" ति ।

"किसञ्जी पनाबुसी, तदायतनं नो पटिसंबेदेती" ति ?

१-१. सी॰, रो॰ पोस्पतेषु गरिय। २. झामी सो ते -स्या॰। ३. ग॰ पोस्पत्ते नीर्य। ४-४, मध्यदस्यातब्बानी -स्या॰। १. जिस्सवो - सी॰, रो॰। ६. परमु-मी॰। ७. पार्ग - सी॰। पर्भ-६ ४०००

R. 428

४. "इधानुसो, भिक्खु, सब्बसो रूपसञ्जानं समितिकना पटिषसञ्जानं ग्रत्यङ्गमा नानत्तसञ्जानं ग्रमनसिकारा 'ग्रनन्तो ग्राकासो' ति ग्राकासानञ्चायतनं उपसम्पञ्ज चिहरति । एवंसञ्जी पि खो, ग्रानुसो, तदायतनं नो पटिसंनेदेति ।

 "पुत च परं, ग्रावुसी, भिक्खु सट्यसी आक्रासानञ्चायतर्न समितकम्मो भ्रमन्तं विञ्ञाणं ति विञ्ञाणञ्चायतर्ने उपसम्पज्ज विहरति । एवंसञ्जी पि खो, ग्रावुसी, तदायतनं नो पटिसंवेदेति ।

६. "पुन च परं, श्रावुसो, भिवस्तु सञ्वसो विञ्छारणञ्चायतर्ग समितवकम्म 'नित्य किञ्चो' ति ग्राकिञ्चञ्ञायतर्ग उपसम्पज्ज 10 विहरति । एवंसञ्जी पि स्रो, श्रावुसो, तदायतनं नो पटिसंबेदेती" ति ।

७. "एकिमदाहं, धावुसो, समयं साकेते विहरामि प्रज्ञजनवने मिगदाये। प्रय खो, आवुसो, जिल्लासिका भिक्तुनी येनाहं तेनुपसदूमि; उपसदूमित्वा मं अभिवादेत्या एकमन्तं अष्ट्रासि। एकमन्तं अत्रावसी एकमन्तं अप्रावसी एकमन्तं अप्रावसी एकमन्तं अप्रावसी प्रवस्ती में एतदवीच प्रावसी, अन्ते आनन्त, समाधि न चाभिनतो न चापनतो न च ससङ्खार- निगम्प्रह्वारिताताों, विमृत्तता ठितो, ठितत्ता सन्तुसितो, सन्तुसिता तत्ता नो परितस्सति। अर्थ, भन्ते आनन्द, समाधि किम्पत्तो वृत्ती मगवता' ति ?

"एवं चुर्ते, सोहं", आबुसो, जिंटलवासिक भिवसुनि एतवः

योचं - 'यायं, भिगिन, समाधि न वाभिनतो न वापनतो न च ससङ्खारः
निगगरहवारितगतो, विमुत्तता ठितो, ठितता सन्तुसितो, सन्तुसितर्ता
नो परितस्तित । अर्थ, भिगिन, समाधि शञ्जाफलो बुत्तो भगवता
ति । एवंगञ्जी पि स्रो, श्रावुसो, तदायतन नो पटितंवेदेती' ति ।

७. लोकायतिकसूत्तं

१. मय सो हे लोकायतिका द्वाह्मणा येन भगवा तेनुपसङ्कः प्रमातः उपसङ्किमत्वा भगवता सिंह सम्मोदिसु । सम्मोदनीमं क्य

१. व्यवस्थान मी०। २. व्यवस्थान मी०। ३ जटिसावाहिया - गी०, पे॰ जीरनकरिया - व्या०। ४. ० वाद्यिवर्ता - सी०, स्या०, रो०। ४. यह - मी०, पः वाहे - सा०। ६ पश्ची धरी - स्या०।

B. 226

R. 429

R. 430

1 0.8.3

सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते ब्राह्मणा भगवन्तं एतदवीचं -

२. "पुरणो, भो गोतम, कस्सपो सञ्बञ्जू सञ्बदस्सावी श्रपरिसेसं ञाणदस्सनं पटिजानाति – 'चरतो च मे तिद्वतो च सत्तस्स च जागरस्य च सततं समितं ञाणदस्सनं पच्चपट्टितं ति । सो 5 एवमाह - 'ग्रहं ग्रनन्तेन ञाणेन ग्रनन्तं' लोकं जानं पस्सं विहरामी' ति । अयं पि, भो गोतम, निगण्ठो नाटपुत्ती सब्बञ्जू सब्ब-दस्सावी अपरिसेसं ज्ञाणदस्सनं पटिजानाति - 'चरतो च मे तिद्रतो व सुत्तस्स च जागरस्स च सततं समितं ञाणदस्सनं पच्चुपद्वितं' ति ।

विपच्चनीकवादानं को सच्चं आह को मुसा" ति ? ३. "म्रलं, ब्राह्मणा ! तिट्ठतेतं – 'इमेसं उभिन्नं ञाण-वादानं उभिन्नं ग्रञ्ञामञ्जां विपच्चनीकवादानं को सच्चं ग्राह को

सो एवमाह - 'ब्रहं श्रनन्तेन ञाणेन श्रनन्तं लोकं जानं पस्सं विहरामी' 114 ति । इमेसं, भो गोतम, उभिन्नं आणवादानं उभिन्नं ग्रञ्जमञ्जं

मुसा'ति । धम्मं वो, ब्राह्मणा, देसेस्सामि", तं सुणाथ, साधुकं मनसि- 15 करोय; भासिस्सामी" ति । "एवं, भी" ति खो ते बाह्मणा भगवतो

पञ्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच --

४. "सेय्यथापि, ब्राह्मणा, चत्तारो पुरिसा चतुद्दिसा ठिता परमेन⁵ जबेन, च समन्नागता परमेन च पदवीतिहारेन । ते एवरूपेन जबेन समन्नागता ग्रस्सु, सेय्यथापि नाम दव्हधम्मा धनुगाहो सिनिखतो 🕫 कतहत्थी कतुपासनी लहकेन ग्रसनेन ग्रप्पकसिरेन तिरियं तालच्छायं त्रतिपातेय्य; एवरूपेन च पदवीतिहारेन, सेय्यथापि नाम पुरित्यमा समुद्दा पन्छिमो समुद्दो अथ पुरित्थमाय दिसाय ठितो पुरिसो एवं वदेय्य - 'ग्रहं गमनेन लोकस्स ग्रन्तं पापुणिस्सामी' ति । सो ग्रञ्ज-त्रेव असितपीतखायितसायिता ग्रञ्जत्र "उच्चारपस्सावकम्मा ग्रञ्जत्र 25 निद्दाकिलमथपटिविनोदता वस्ससतायुको वस्ससतजीवी वस्ससतं गन्त्वा अप्पत्वा व लोकस्स अन्तं अन्तरा कालं करेय्य । अय पच्छिमाय

१. भन्तयन्तं - सी०। २. हि - सी०; पि हि - स्या०। ३. नायपुत्तो - मी०। ४. स्या पोत्यके नित्य । ५. देनिस्सामि - सी०,स्या०,रो० । ६. परमाय गतिया च -सी॰, रो॰; पुरिसगितिया च - स्या॰। ७. यद्धहथम्मो - सी॰, स्या॰, रो॰। द. ताल-च्याति – गी॰, स्मा॰, रो॰। १. बसितसायितसायिता – स्वा॰। १०. ब्रटटावेब – सी॰।

दिसाय ... पे०... अथ उत्तराय दिसाय ... अथ दिनखणाय दिसाय हिता पुरिसो एवं वदेय्य — 'श्रहं गमनेन लोकस्स अन्तं पापुणिस्सामी' ति । सो अञ्ज्ञत्रेव असितपीतखाधितसायिता अञ्ज्ञत्र उच्चार-पस्सावकम्मा अञ्ज्ञत्र निहाकिलमथपटिविनोदना वस्ससतायुको स्ससतजीकी वस्ससतां गन्त्वा अप्पत्वा व लोकस्स अन्तं अन्तरा कार्ल करेय्य । तं किस्स हेतु ? नाहं, ब्राह्मणा, एवरुपाय सन्धाविनकाय लोकस्स अन्तं जात्तेय्यं दहेय्ये' पत्तेय्यं ति वदामि । न चाहं, ब्राह्मणा, अप्यत्वा व लोकस्स अन्तं ज्ञातंत्र्यां इहेव्यं पत्तेय्यं ति वदामि । न चाहं, ब्राह्मणा, अप्यत्वा व लोकस्स अन्तं हुक्बस्स अन्तिकिरियं वदामि ।

५. "पिञ्चिमे, ब्राह्मणा, कामगुणा ग्रिट्यस्स विनये लोको । ति बुच्चिति । कतमे पञ्च ? चक्कुिवञ्केय्या रूपा इट्टा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया; सोतिवञ्केय्या सहा ...पे०... धानिवञ्केय्या गन्या ... जिल्ह्यावञ्केय्या रसा ... कायविञ्केय्या फोट्टुञ्चा स्ट्टा फन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया; इमे ली, ब्राह्मणा, पञ्च कामगुणा ग्राह्मयस्स विनये लोको ति बुच्चिति ।

१६. "इव, ब्राह्मणा, मिक्खु विविच्चेय कामेहि विविच्च यकुतलेहि घम्मेहि सिवित्कं सिवामारं विवेक्जं पीतिसुखं पठमं जानं उपसम्पञ्ज विहरति । य्रयं वुच्चित, ब्राह्मणा, "मिक्खु लोकस्स अन्तानाम्म", लोकस्स अन्ते विहरित' । तमञ्चे एवमाहंसु – 'ग्रयं पि नौकपरियापनो, ध्रयं पि ग्रीनस्सटो लोकम्हा' ति । यहं पि हिं, ब्राह्मणा, एवं ववामि – 'ग्रयं पि लोकपरियापनो, ग्रयं पि अनिस्सटो लोकम्हा' ति ।

R. 431

७. "पुन च परं, ब्राह्मणा, भिक्खु वितक्कविचारानं वृपसमा ... पे०... दुतियं झानं ... ततियं झानं ... चतुत्यं झानं उपसम्पज्ञ विहरति । अयं वृज्वित, ब्राह्मणा, 'भिक्यु लोकस्स अन्तनागम्म असे विहरति'। तमञ्जे एवसाहंसु – 'अयं पि लोक-परियापत्रो, अयं पि अविस्मटो लोकम्हा' ति । अहं पि हि, ब्राह्मणाः, एवं वदामि – 'अयं पि लोकपरियापत्रो, अयं पि अविस्मटो लोकम्हा' ति । अहं पि हि, ब्राह्मणाः, प्रं विवामि – 'अयं पि लोकपरियापत्रो, अयं पि अविस्सटो लोकम्हा' ति ।

१. ट्टूब्य -मी०, रो०; दिट्टेब्यं -म्या०। २. पत्तव्य -मी०, रो०। ३. ब्रान्तमामा -

R. 432

1 7.0.3

पुन च परं, ब्राह्मणा, भिक्खु सन्वसो रूपसञ्ञानं समितकमा पटिघसञ्ञानं भ्रत्यङ्गमा नानत्तसञ्ञानं भ्रमनसिकारा 'भ्रनन्तो भ्राकासो' ति भ्राकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित । ग्रयं वुच्चति, ब्राह्मणा, 'भिक्खु लोकस्स ग्रन्तमागम्म लोकस्स मृत्ते विहरति' । तमञ्जे एवमाहंसु – 'ग्रयं पि लोकपरियापन्नो, ग्रयं पि ऽ ग्रनिस्सटो लोकम्हा ति । ग्रहं पि हि, ब्राह्मणा, एवं वदामि -'ग्रयं पि लोकपरियापन्नो, ग्रयं पि ग्रनिस्सटो लोकम्हा' ति ।

"पुन च परं, ब्राह्मणा, भिक्खु सब्बसो श्राकासानञ्चा-यतनं समतिनकम्म 'ग्रनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उप-सम्पज्ज विहरति ... पे०... सञ्जसो विञ्ञाणञ्चायतनं समतिवकम्म 10 'नित्य किञ्ची' ति स्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पर्ण विहरति ... पे०... सञ्बसी म्राकिञ्चञ्ञायतनं समतिक्कम्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पन्न विहरति । अयं वुच्चति, ब्राह्मणा, भिक्खु लोकस्स ग्रन्तमागम्म लोकस्स श्रन्ते विहरति'। तमञ्जे एवमाहं*सु – '*ग्रयं पि लोकपरियापन्नो, श्रयं पि श्रनिस्सटो लोकम्हा' ति । ग्रहं पि हि, 15 बाह्यणा, एवं वदामि - 'श्रयं पि लोकपरियापन्नो, श्रयं पि अनिस्सटो लोकम्हा' ति ।

१०. "पुन च परं, ब्राह्मणा, भिक्खु सब्बसी नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं समितिनकम्म सञ्जावेदयितिनरोघं उपसम्पण्ण विहरित, पञ्जाय चस्स दिस्वा ग्रासवा परिक्लीणा होन्ति । ग्रयं वुज्वति, 20 बाह्मणा, 'भिन्खु लोकस्स अन्तमागम्म लोकस्स अन्ते विहरति तिण्णो लोके विसत्तिकं" ति ।

देवासुरसङ्ग्रामसुत्तं

१. "भूतपुब्बं, भिनखवे, देवासुरसङ्गामो समुपन्यूब्हो ग्रहोरित । तस्मि खो पन, भिक्खवे, सङ्गामे श्रमुरा जिनिसु, देवा पराजियसु । पराजिता च, भिक्खवे, देवा ग्रपियसुयेव जत्तरेनाभि- 25 मुखा", ग्रभियंसु" असुरा । ग्रथ खो, भिक्खवे, देवानं एतदहोसि -

१. मनुपब्युक्कहो -सी०; समुपब्यूक्कहो - रो० । २. पराविधिमु - मी०, स्या०, रो० । ३. धनवन्त्रेव - सी०; धपविस्त्रेव - रो०; धपस्सिस्त्रेव - स्या०। ४. उत्तरेन मृगा - मी०; उत्तराभिनुत्तः - स्वा०। ५. व्यभियंतु - सी०; व्यभिभवितु - स्या०।

'अभियन्तेव' सो असुरा । यन्नून मयं दुतियं पि असुरेहि सङ्गामे-य्यामा' ति । दुतियं पि सो, भिनस्तवे, देवा अमुरेहि सङ्गामेसुं । दुतियं पि सो, भिनस्तवे, असुरा व जिनिसु, देवा पराजियसु । पराजिता च, भिनस्तवे, देवा अपियसुयेव उत्तरेनाभिमुखा, अभियसु असुरा ।

च्य खो, भिक्खवे, देवानं एतदहोसि — 'ग्रिभियन्तेव खो प्रसुरा। यसून मयं तितयं पि ग्रसुरेहि सङ्गामेय्यामा' ति । तितयं पि खो, भिक्खवे, देवा असुरेहि सङ्गामेय्यामा' ति । तितयं पि खो, भिक्खवे, देवा असुरेहि सङ्गामेसुं । तितयं पि खो, भिक्खवे, असुरा व जिनिसु, देवा पराजियसुं। पराजिता च, भिक्खवे, देवा भीता देवपुरयेवे पिवसिसुं । देवपुरगतानं च पन, भिक्खवे, देवानं एतदहोसि —
 'भीरुतानगतेन' खो वानि मयं एतरिह ग्रतना विहराम ग्रकरणीया ग्रसुरेही' ति । ग्रसुरानं पि, भिक्खवे, एतदहोसि — 'भीरुतानगतेन

पो तानि देवा एतरिह ग्रत्तना विहरिन्त ग्रकरणीया ग्रम्हेही ति । २. "भूतपुष्यं, भिक्खवे, देवासुरसङ्गामी समुपय्यम्हो ग्रहोसि । तास्म खो पन, भिक्खवे, सङ्गामे देवा जिनिसु, ग्रसुरा

अहाति । तास्म ला पन, भिक्तवन, सङ्गाम देवा जिनिसु, अपुरा पराजीयसु । पराजिता च, भिक्तवने, असुरा अपियसुयेव दक्किणेनामि-मुसा, अभियिसु देवा । अथ लो, भिक्तवने, असुरानं एतदहोसि — 'अभियन्तेव स्तो देवा । यन्तून मयं दुतियं पि देवेहि सङ्गामेय्यामा' ति । दुतियं पि लो, भिक्तवने, असुरा देवेहि सङ्गामेसु । दुतियं पि स्तो, भिक्तवने, देवा जिनिसु, असुरा पराजयिसु । पराजिता च, भिक्तवने,

श्रमुरा श्रपिंसुयेव विन्त्वणेनाशिम्, श्राभियंसु देवा । श्रय खो, भिनव्वने, असुरानं एतदहोसि — 'श्रभियन्तेव खो देवा । यसून मयं तित्यं पि देवेहि सङ्गामेय्यामा' ति । तितयं पि खो, भिनव्बने, श्रमुरा देवेहि सङ्गामेसुं । तितयं पि खो, भिनव्बने, देवा जिनिसु, श्रमुरा पराजियमु । पराजिता च, भिनव्बने, श्रमुरा भीता श्रमुर्युयेव

प्रविनित्तु । असुरपुरगतानं च पन, भिक्खने, असुरानं एतदहोसि — 'भीक्तानगतेन खो तानि मयं एतरिह अतना विहराम अकरणीया देवेही' ति । देवानं पि, भिक्खने, एतदहोसि — 'भीक्तानगतेन खो तानि अमुरा एतरिह अतना विहरिन्त अकरणीया अम्हेही' ति । ३. "एवमेव खो, भिक्खने, यस्मि समये भिक्ख विधिच्चेव

१ प्रमियन्ते च - मी०। २ देवपुरेवेव - स्था०। ३ प्रीवसाणगनेत - स्था०। ४ प्रमुख्या - मी०।

कामेहि विविच्च श्रकुसलेहि घम्मेहि सवितवकं सविचारं विवेकणं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पष्ण विहरित, तस्मि, भिक्खवे, समये भिक्खुस्स एवं होति — 'भीक्तानगतेन खो दानाहं एतरिह अत्तना विहरिम अकरणीयो मारस्सा' ति । मारस्सा पि, भिक्खवे, पापिमतो एवं होति — 'भीक्तानगतेन खो दानि भिक्खु एतरिह अत्तना विहरित अकरणीयो मय्हं' ति ।

४. "यस्मि, भिक्खवे, समये भिक्खु वितक्कविचारानं वूप-समा ... पे०... दुतियं झानं ... ततियं झानं ... चतुत्थं झानं उपसम्पण्ण विहरित, तस्मि, भिक्खवे, समये भिक्खुस्स एवं होति — 'भीरुत्तान-गतेन खो वानाहं एतरिह श्रत्तना विहरिम श्रकरणीयो मारस्सा' ति । 10 मारस्सा पि, भिक्खवे, पापिमतो एवं होति — 'भीरुत्तानगतेन खो दानि भिक्खु एतरिह श्रत्तना विहरित, श्रकरणीयो मर्ग्ह्यं ति ।

५. "यस्मि, भिक्खने, समये भिक्खु सब्बसो रूपसञ्जानं समितिकस्मा पटिघसञ्ञानं अत्यङ्कमा नानत्तसञ्जानं अमनसिकारा 'अनन्तो आकासो' ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित । अयं 15 वुच्चिति, भिक्खु अन्तमकासि भारं, अपदं विधित्वा मारचक्खुं अदस्सनं गतो पापिमतो तिष्णो नोके विस्तिकं ति ।

६. "याँस्म, भिनखने, समये भिनख सन्वसो ग्राकासानञ्चा-यतनं समतिनकम्म 'ग्रनतां विञ्ञाण' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उप-सम्पण्ण विह्रति ... सञ्चसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितवकम्म 'नित्य 20 किञ्ची' ति आकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पण्ण विह्रति ... सञ्चसो आकिञ्चञ्ञायतनं समितिनकम्म नेनसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उप-सम्पण्ण विह्रति ... सञ्चसो नेनसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं समितिनकम्म सञ्ज्ञानेदीयतिनरोधं उपसम्पण्ण विह्रति, पञ्जाय चस्स दिस्वा ग्रासवा परिनखीणा होन्ति । अयं वृच्चित, भिनखने, 'भिनखु ग्रन्तम- 25 कासि मारं, ग्रपदं विष्तत्व मारचन्खुं ग्रदस्सनं नतो पापिमतो तिण्यो लोके विसन्तिनं" ति ।

१. पटिपमञ्ज्ञाना -- सी० । २. बन्धिया -- स्या० । २-२. सी०, स्या०, री० पोरवर्गेनु मरिख ।

. 231

R. 436

६. नागसुत्तं

१. "यस्मि, भिक्खवे, समये ग्रारञ्जकस्स नागस्स गोपर-पमुतस्त हत्यी पि हत्यिनयो पि हत्यिकलभा पि हत्यिच्छापा पि पुरतो पुरतो गत्वा तिणगानि छिन्दिन्त, तेन, भिक्खवे, ग्रारञ्जको नागो ग्रद्धीयित हरायित जिगुच्छति । यस्मि, भिक्खवे, ग्रारञ्जकस्स उ नागस्स गोचरपसुतस्स हत्यो पि हत्यिनियो पि हत्यिकलभा पि हत्यि-च्छापा पि ग्रोभगोभमं साखाभञ्चं खादिन्त, तेन, भिक्खवे, ग्रारञ्जकस्स नागो ग्रह्धीयति हरायित जिगुच्छति । यस्मि, भिक्खवे, समये ग्रारञ्जकस्स नागस्स ग्रोगाहं ग्रोतिण्णस्स हत्यो पि हत्यिनयो पि हत्यि-कलमा पि हत्यिच्छापा पि पुरतो पुरतो गत्वा सौण्डाय छवकं ग्रालोळेन्तिः, तेन, भिक्खवे, ग्रारञ्जको नागो ग्रह्धीयति हरायिति जिगुच्छति । यस्मि, भिक्खवे, समये ग्रारञ्जकस्स नागस्स ग्रोगाहाँ जित्तणस्साँ हत्यिनयो कायं उपनिष्यंसन्तियोः गच्छिन्त, तेन, भिक्खवे, ग्रारञ्जको नागो ग्रह्धीयति हरायित जिगुच्छति ।

२. "तस्मि, भिक्खवे, समये आर्ञ्ञिकसस नागस्स एवं होति - 'श्रहं खो एतरिह श्राकिण्णो विहरामि हस्योहि हस्यिनीहि हस्यिन कलमेहि हस्यिन्छापेहि । छिन्नमानि चेव तिणानि खादामि, श्रोममानि मगां च मे साखामङ्गं खादन्ति, श्राविकानि च पानीग्रानि पिदामि, श्रोमाने मगां च मे साखामङ्गं खादन्ति, श्राविकानि च पानीग्रानि पिदामि, श्रोमाहाँ च मे जीत्वण्यस हस्यिनियो काग्रं उपनिवंसन्तियो गन्छिन्त । यस्याहं एको गणस्मा वृपकट्ठो विहरित्यं ति । सो श्रमरेन समयेन एको गणस्मा वृपकट्ठो विहरितं, श्रव्छितगानि चेव तिणानि खादित, श्रोमगोभग्यं चस्स साखामङ्गं ने 'खादन्ति', अनादिकानि च पानीग्रानि पिवति, श्रोमाह्य चस्स जीतण्यस्स न हस्यिनयो काग्रं चर्यनियंतित्यो गन्छिन्ति । तस्मि, भिन्नचे, समये श्रारञ्ज्ञानस्स नामस्स एवं होति— 'यहं खो पुञ्जे आक्रिणो विहासि हस्योहि हित्यनीहि हित्य25 कतमेहि हित्यन्छापेहि, छिन्नन्यानि चेव विणानि खादि, श्रोमगोभगं च मे मासामङ्गं खादिसुं", श्राविकानि च पानीयानि श्रपायि ', श्रोगाहा

[.] हरिषह्त्या - स्वा॰ । २ बहियति - स्वा॰ । २. ब्रावोतिति - सी॰ । ८-९ भोगाई भौतित्वसः - भी॰, न्या॰, री॰ । १. उत्पर्धतिन्यो - स्वा॰ । ६. खार्देद -स्वा॰ । १. भागति - सी॰ । १०; ब्रावाहा पि - स्वा॰ । ८-८. न ब्रोमयोत्तर्य च -१२. ब्रावित्व स्वा॰ । १० - १० । १० - १०. ब्रावित - स्वा॰ । ११. स्वादित - स्या॰ ।

B. 292

R. 437

च में उत्तिण्णस्स हित्थिनियों कायं उपनिघंसिन्तयों ग्रगमंसु । सोहं एतरिह एको गणस्मा वूपकट्ठों विहरामि, ग्रन्छिन्नग्गानि चेव तिणानि खादामि, ग्रोभग्गोभग्गं च में साखाभङ्गं न खादिन्त, ग्रनाविनानि च पानीयानि पिवामि, ग्रोगाहा च में उत्तिण्णस्स न हित्यिनियों कायं उपनिघंसिन्तयों गच्छन्तीं ति । सो सोण्डाय साखाभङ्गं भिक्जित्वा उसाखाभङ्गं भिक्जित्वा असमनो सोण्डं संहरित ।

३. "एवमेव खो, भिनखवे, यस्मि समये भिनखु आकिण्णो विहरति भिक्लूहि भिक्लुनीहि उपासकेहि उपासिकाहि रञ्ञा राज-महामत्तेहि तिरिययेहि तिरिययसावकेहि, तिस्मि, भिक्खवे, समये भिन्खुस्स एवं होति - 'ग्रहं खो एतरिह श्राकिण्णो विहरामि भिन्खुहि भिक्लुनीहि उपासकेहि उपासिकाहि रञ्जा राजमहामत्तेहि तिरिथयेहि तिस्थियसावकेहि । यज्ञूनाहं एको गणस्मा बूपकट्ठो विहरेय्यं' ति । सो विवित्तं सेनासनं भजित ग्ररञ्ञां रुक्खमूलं पब्यतं कन्दरं गिरिगुहं सुसानं वनपत्यं ग्रब्भोकासं पलालपुर्व्जं । सो श्ररञ्ञातो वा रक्लमूलगती वा सुञ्ञागारगती वा निसीदति पल्लङ्कं ग्राभूजित्वा 15 उजुं कायं पणिधाय परिमुखं सींत उपट्रपेत्वा । सो ग्रीभिज्झं लोके पहाय विगताभिज्झेन चेतसा विहरीत, अभिज्झाय चित्तं परिसोधेति; व्यापादपदोसं पहाय भ्रव्यापन्नचित्तो विहरति सव्वपाणभूतहितानुकम्पी, व्यापादपदोसा चित्तं परिसोधेति; थीनमिद्धं पहाय विगतथीनमिद्धो विहरति म्रालोकसञ्जी सतो सम्पजानो, थीनियद्धा चित्तं परिसोधेति; उद्बच्चकुक्कुच्चं पहाय अनुद्धतो विहरति अज्झत्तं वूपसन्तचित्तो, उद्बच्च-कुक्कुच्चा वित्तं परिसोधेति; विचिकिच्छं पहाय तिण्णविचिकिच्छो विहरित ग्रकथङ्कथी कुसलेसु घम्मेसु, विचिकिच्छाय चित्तं परिसोधेति । सो इसे पञ्च नीवरणे पहाय चेतसो ' उपक्किलेसे पञ्जाय दुव्बलीकरणे विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि धम्मेहि सवितवकं सविचारं 25 विवेकजं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो श्रत्तमनो सोण्डं संहरति । वितक्कविचारानं वूपसमा ... पे०... दुतियं झानं ... ततियं झानं ... चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो श्रत्तमनो सोण्डं संहरति । सञ्ज्ञसो रूपसञ्जानं समतिवकमा पटिघसञ्जानं ग्रत्यञ्जमा

१. परिमहित्या – सी०, रो० । २-२. कण्डुं संहन्ति – सी०, रो०; कण्डुं संहन्ति – स्या० । ३. थिनिमिद्धं – म० । ४. चेतसा – सी०, स्या० । १. समितकम्म – सी० । स०४-१०

33,

नानत्तसञ्जानं अपनिसकारा 'अनन्तो आकासो' ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरित । सो अत्तमनो सोण्डं संहरित । सव्यसो
आकासानञ्चायतनं समितिक्कम्म 'अनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरित ... सव्यसो विञ्ञाणञ्चायतनं
समितिकम्म 'नित्य किञ्ची' ति आकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पञ्ज
विहरित ... सव्यसो आकिञ्चञ्ञायतनं समितिक्कम्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पञ्ज विहरित ... सव्यसो नेवसञ्जानासञ्जायतनं समितिक्कम्म सञ्जावेदियतिनिरोषं उपसम्पञ्ज विहरित, पञ्जाय
चस्स दिस्वा आसवा परिक्कीणा होन्ति । सो अत्तमनो सोण्डं
र्यहरिती'' ति ।

१० तपुस्समुतं

१. एकं समयं मगवा मल्लेसुं विहरित उरुवेलकप्पं नाम मल्लानं निगमो । अय खो अगवा पुट्यण्हसमयं निवासेत्वा पत्तवीवर-मादाय उरुवेलकप्पं पिण्डाय पाविसि । उरुवेलकप्पं पिण्डाय चरित्वा पच्छामत्तं पिण्डायापिटक्कन्तो आयस्मन्तं आनन्तं आमन्तिस — "इषेव ताव त्वं, आनन्त, होहि, यावाहं महावनं अण्डोगाहामि दिवाविहाराया" ति । "एवं, अन्ते" ति खो आयस्मा आनन्त्वो भगवतो पच्चस्सोसि । अय खो अगवा महावनं अण्डोगाहेत्वा अञ्चातर्रास्म स्वखमूले दिवा-विहारं निसीदि ।

२. श्रय गो तपुस्तो गहपित येनायस्मा श्रानन्दो तेनुपसङ्किमः; उपमङ्किमत्वा श्रायस्मन्तं श्रानन्दं श्रीमवादेत्वा एकमन्तं निसीवि । एकमन्तं निमिन्नो गो तपुस्मो गहपित श्रायस्मन्तं श्रानन्दं एतदबोच — "मयं, मन्ते श्रानन्द, मिही बाममोगिनो" कामारामा कामरता पामसम्मृदिता । तेमं नो, भन्ते, श्रम्हाकं गिहीनं काममोगीनं कामारामा पामतं गामस्तानं वामसम्मृदितानं पपातो विष सायिति, यदिदं नैक्यम्मं । मुतं मेतं, मन्ते, 'इमिस्म चम्मिवनये दहरानं दहरानं मिक्पूनं नैक्यम्मे चित्तं पक्चन्दित पमीदित गिन्तदृति विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्मृतो । तथिद, मन्ते, हमिस्म चम्मिवनये मिक्पूनं बहुना जनेन विग्नागो, यदिदं नेक्यम्मं" नि ।

१ मतोतु -गी॰, मन्तिमु -ग्या॰। २ कामनीगी - गी॰, री॰।

R. 430

B. 234

३. "ग्रत्थि खो एतं, गहपति, कथापाभतं भगवन्तं दस्सनाय । ग्रायाम, गहपति, येन भगवा तेनुपसङ्कमिस्साम; उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थं ग्रारोचेस्साम । यथा नो भगवा व्याकरिस्सति तथा नं भारेस्सामा

"एवं, भन्ते" ति खो तपुस्सो गहपति ग्रायस्मतो श्रानन्दस्स 5 पञ्चस्सोसि ।

४. यथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो तपुरसेन गहपितना सिद्ध येन भगवा तेनुपसङ्क्षिन; उपसङ्क्षित्वा भगवन्तं ग्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच --

"अयं, भन्ते, तपुस्सो गहपति एवमाह — मयं, भन्ते आनन्द, 10 गिही कामभोगिनो ... तथिदं, भन्ते, इमस्मि धम्मविनये भिक्कूनं बहुना जनेन विसभागो यदिदं नेक्खम्मं" ति ।

५. "एवमेतं, श्रानन्द, एवमेतं, श्रानन्द! मय्हं पि खो, श्रानन्द, पुञ्चेव सम्बोधा ग्रनभिसम्बुद्धस्स वोधिसत्तस्सेव सतो एतदहोसि - 'साधू नेक्जम्मं, साधु पविवेको ति । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, नेक्खम्मे चित्तं 15 न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्टति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'को नु खो हेतु को पच्चयो, येन मे नेक्जम्मे चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्रति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'कामेसु खो में आदीनवो अदिहो, सो च में अबहुलीकतो, नेक्सम्मे च आनिसंसी 20 श्रनधिगती, सो च में श्रनासेवितो। तस्मा में नेक्खम्मे चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्टति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो' । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो अहं कामेसु आदीनवं दिस्वा तं वहुलं करेय्यं , नेक्खम्मे भ्रानिसंसं भ्रधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं खो पनेतं विज्जति यं मे नेक्खम्मे चित्तं पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिट्टेय्य 25 विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो' । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, ग्रपरेन समयेन कामेसु आदीनवं दिस्वा तं बहुलमकासि, नेक्लम्मे आनिसंसं अधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, श्रानन्द, नेक्खम्मे चित्तं पक्खन्दति पसीदति सन्तिट्टति विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो श्रहं, श्रानन्द,

R. 440

१. तं - रो॰ । २. तथा करिस्सामा - स्या॰ । ३-३. बहुली॰ - सी॰, स्या॰, रो॰ ।

भारतामा हिं।

"एवं, भन्ते" ति खो तपुस्सो गहपति श्रायस्मतो श्राम पच्चस्सोसि।

४. ग्रथ खो श्रायस्मा ग्रानन्दो तपुस्सेन गहपतिना सिंढ भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एव निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भगवन्तं एतदवो

"ग्रयं, भन्ते, तपुस्सो गहपित एवमाह -- 'मयं, भन्ते भ्रा गिही कामभोगिनो ... तियदं, भन्ते, इमिंस धम्मिवनये भि बहुना जनेन विसभागो यदिदं नेक्खम्मं" ति ।

४. "एवमेतं, ग्रानन्द, एवमेतं, ग्रानन्द! मय्हं पि खो, ग्रा पुब्बेव सम्बोधा ग्रनभिसम्बुद्धस्स वोधिसत्तस्सेव सतो एतदहोसि - ' नेक्खम्मं, साधु पविवेकों ति । तस्स मय्हं, श्रानन्द, नेक्खम्मे । न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्ठति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्स तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'को नु खो हेतु को पच्चयो, ये नेक्खम्मे चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्वति न विमुच एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि -- 'कामेसु में आदीनवो अदिट्ठो, सो च में अबहुलीकतो, नेक्खम्मे च प्रानिः अनिधगतो, सो च में अनासेवितो। तस्मा में नेक्खम्मे चित्तं न पक्खन नप्पसीदित न सन्तिट्रति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो'। र मय्हं, भ्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो ब्रहं कामेसु स्रादीनवं दिस्वा वहुलं करेय्यं , नेक्लम्मे श्रानिसंसं श्रधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं पनेतं विज्जित यं मे नेक्खम्मे चित्तं पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिः विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो' । सो खो ब्रहं, ग्रानन्द, ग्रपरेन सम कामेसु श्रादीनवं दिस्वा तं वहुलमकासि, नेक्खम्मे श्रानिसंसं ग्रघिग तमासेवि । तस्स मय्हं, भ्रानन्द, नेक्खम्मे चित्तं पक्लन्दति पसीव सन्तिट्ठति विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रहं, ग्रान

१. तं - रो॰ । २. तथा करिस्सामा - स्या॰ । ३-३. बहुली॰ - सी॰, स्या॰, रं

B. 236

R. 442

७. "तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'यन्नूनाहं पीतिया च विरागा उपेवलको च विहरेय्यं सतो च सम्पजानो सूखं च कायेन पिटसंवेदेय्यं यं तं ग्ररिया ग्राचिक्खन्ति - उपेक्खको सतिमा सूख-विहारी ति ततियं झानं उपसम्पन्न विहरेय्यं' ति । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, निप्पीतिके चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिट्रति न उ विमुज्जति एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स मग्हं, भ्रानन्द, एतदहोसि -को नुखो हेतु को पच्चयो, येन मे निष्पीतिके चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीवति न सन्तिद्वृति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो'? तस्स मय्हं, आनन्द, एतदहोसि - 'पीतिया खो मे ब्रादीनवी ब्रदिट्टो, सो च में अवहुलीकतो, निष्पीतिके च आनिसंसो अनिधगतो, सो च मे अना- 10 सेवितो । तस्मा मे निष्पीतिके चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्टति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो' । तस्स मय्हं, भ्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो ऋहं पीतिया आदीनवं दिस्वा तं बहुलं करेय्यं, निष्पीतिके आनिसंसं अधिगम्म तमासेवेय्यं , ठानं खो पनेतं विज्जति यं में निप्पीतिके चित्तं पक्लन्देय्य पसीदेय्य सन्तिट्टेय्य विमुच्चेय्य 15 एतं सन्तं ति पस्सतो'। सो खो अहं, आनन्त, अपरेन समयेन पीतिया आदीनवं दिस्वा तं वहुलमकासि, निष्पीतिके आनिसंसं अधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, निष्पीतिके चित्तं पक्खन्दति पसीदित सन्तिट्ठति विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, पीतिया च विरागा ...पे०... तित्यं झानं उपसम्पज्ज विहरामि । 20 तस्स मय्हं, ग्रानन्द, इमिना विहारेन विहरती पीतिसहगता सञ्जा-मनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति आवाधो । सेय्यथापि, भानन्द, सुितनो दुक्लं उप्पज्जेय्य यावदेव माबाधाय; एवमेवस्स में पीतिसहगता सञ्ज्ञामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स में होति श्रावाधो । 25

व. "तस्स मय्हं, भ्रानन्द, एतदहोसि — यसूनाहं सुखस्स च पहाना दुक्खस्स च पहाना पुब्बेच सोमनस्सदोमनस्सानं भ्रत्यङ्गमा अदुक्खममुखं उपेक्खासितपारिसुद्धि चतुत्थं झानं उपसम्पज्ज विह-रेय्यं ति । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, श्रदुक्खममुखे चित्तं न पक्खन्दिति नप्पसीदिति न सन्तिद्वति न विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स १०

१. तस्मा सेवेय्यं – सी० ।

दिस्वा तं बहुलमकासि, विञ्ञाणञ्चायतने श्रानिसंसं श्रविगम्म तमासीव । तस्स मय्हं, श्रानन्द, विञ्ञाणञ्चायतने चित्तं पक्सन्दिति पसीदित सन्तिटुति विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो । सो सो श्रहं, ग्रानन्द, सञ्बसो श्राकासानञ्चायतनं समितिककम्म 'श्रनन्तं विञ्ञाणं'

ग्रानन्द, सव्वसी ग्राकासानञ्चायतन समीतक्कम्म 'ग्रानन्त विञ्ञाण ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पण्ण विहरामि । तस्स मर्ग्हं, ग्रानन्द, इमिना विहारेन विहरतो ग्राकासानञ्चायतनसहगता सञ्जामनिस-कारा समुदाचरिन्त । स्वास्स मे होति ग्रावाधो । सेय्ययापि, ग्रानन्द, सुक्षिनो दुक्षं उप्पण्णेय्य यावदेव ग्रावाधाय; एवमेवस्स मे ग्राकासा-

नञ्चायतनसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति 10 श्रावाधोः । १२. "तस्स मय्हं, श्रानन्द, एतदहोसि – 'यन्नूनाहं सब्बसो

यतनं उपसम्पञ्ज विहरेय्यं' ति । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, ग्रामिक्चच्या-यतने चित्तं न पक्ष्यन्दित नप्पसीदित न सन्तिट्टित न विमुच्चित एतं 15 सन्तं ति पस्सतो । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि — 'को नु खो हेतु को पच्चयो, येन मे ग्रामिक्च्यञ्यायतने चित्तं न पक्ष्यन्दित नप्पसीदिति न सन्तिट्टिति न विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो'? तस्स मय्हं, ग्रानन्द,

विञ्ञाणञ्चायतनं समितवकम्म नित्य किञ्ची ति भ्राकिञ्चञ्ञा-

एतदहोसि - 'विञ्ञाणञ्चायतने खो में ग्रादीनको ग्रदिहो, सो च में ग्रदहुनीकतो, ग्राकिञ्चञ्ञायतने च ग्रानिसंसो ग्रनिधगतो, सो 20 च में ग्रनासेवितो। तस्मा में ग्राकिञ्चञ्ञायतने चित्तं न पक्खन्दिति नप्पसीदिति न मन्तिहृति न विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो'। तस्स

मग्हें, श्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे पो श्रहं विञ्ञाणञ्चायतने श्रादी-नवं दिस्वा तं बहुलं करेय्यं, श्राकिञ्चञ्ञायतने श्रानिसंसं श्रिविगम्म तमामेवेय्यं, ठानं यो पनेतं विज्जति यं मे श्राकिञ्चञ्जायतने चित्तं १४ पक्यन्देय्य पमीदेय्य मन्तिद्वेय्य विमुच्चेय्य एतं मन्तं ति पस्सतो'। सो गो ग्रहं, ज्ञानन्द, अपरेन ममयेन विञ्ञाणञ्चायतने श्रादीनवं दिस्वा

R. 445

तं बहुत्मकाम, प्राकिञ्चञ्जायतने आदीनवं दिस्वा तं बहुत्मकाम, प्राकिञ्चञ्जायतने आनिसंसं अधिगम्म तमासेवि । तस्म मय्ह, प्रानन्द, याकिञ्चञ्जायतने चित्तं पवसन्दिति पसीदिति गन्तिदृति विमृञ्चिति एतं सन्तं ति पस्मतो । सो स्रो आहं, आनन्द, अ सञ्चमो विज्ञाणञ्चायतन समितवकस्म 'मित्य किञ्ची' ति आवि-ञ्चञ्जायतनं उपसम्यज्ज विहरामि । तस्म मय्हं, आनन्द, इमिना तपुसासुत ६१

B. 240

विहारेन विहरतो विञ्ञाणञ्चायतनसहगता सञ्जामनिसकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति ग्रावाघो । सेययापि, ग्रानन्द, सुखिनो दुक्खं जप्पज्जेय्य यावदेव ग्रावाघाय; एवमेवस्स मे विञ्ञाणञ्चायतन-सहगता सञ्जामनिसकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति ग्रावाघो ।

1 08.8.3

१२. "तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतंदहोसि – 'यन्नूनाहं सन्वसो 5 ग्राकिञ्चञ्जायतनं समितकाम्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पर्ज विहरेय्यं' ति । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, नेवसञ्जानासञ्जायतने चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिद्वृति न विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'को नुखो हेनुको पच्चयो, येन मे नेवसञ्जानासञ्जायतने चित्तं न पनवन्दति नप्प- 10 सीदित न सन्तिट्टति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मय्हं, श्रानन्द, एतदहोसि - 'ग्राकिञ्चञ्ञायतने खो मे ग्रादीनवो ग्रदिट्टो, सो च मे ग्रवहुलीकतो, नेवसञ्जानासञ्जायतने च ग्रानिसंसो ग्रनधि-गतो, सो च मे ग्रनासेवितो। तस्मा मे नेवसञ्जानासञ्जायतने चित्तं न पक्खन्दितः नप्पसीदितः न सन्तिट्ठति न विमुच्चिति एतं सन्तं ति 🛂 पस्सतो'। तस्स मय्हं, श्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो ग्रहं ग्राकिञ्च-ञ्जातने म्रादीनवं दिस्या तं बहुलं करेय्यं, नेवसञ्जानासञ्जायतने ग्रानिसंसं ग्रधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं खो पनेतं विज्जति यं मे नेव-सञ्जानासञ्जायतने चित्तं पक्सन्देय्य पसीदेश्य सन्तिट्टेय्य विमुच्नेय्य एतं सन्तं ति पस्सती'। सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, ग्रपरेन समयेन 20 श्राकिञ्चञ्ञायतने ब्रादीनवं दिस्या तं बहुलमकासि, नेवसञ्जा-नासञ्जायतने ब्रानिसंसं ब्रधिगम्म तमासेवि । तस्स पय्हं, श्रानन्द, नेव-सञ्ञानासङ्जायतने चित्तं पक्खन्दति पसीदति सन्तिद्वति विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रहं, श्रानन्द, सब्बसो श्राकिञ्च-ञ्ञायतनं समितवकम्म नेवसञ्ञानासञ्जायतनं उपसम्पन्न बिह- थ रामि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, इमिना विहारेन विहरतो ग्राकिञ्चञ्ञा-यतनसहगता सञ्ञामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति त्रावाघो । सेय्यथापि, त्रानन्द, सुर्खिनो दुक्खं उप्पञ्जेय्य यामदेव श्राबाधाय; एवमेवस्स मे श्राकिञ्चञ्ञायतनसहगता सञ्जामनसि-कारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति ब्राबाघो । १३. "तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'यन्नूनाहं नेद-

म०४-११

. 448

सञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं समितनकम्म सञ्ज्ञावेदयितनिरोघं उप-सम्पन्न विहरेय्यं' ति । तस्स मर्ग्हं, ग्रामन्द, सञ्ञावेदयितनिरोधे चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्वति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स मर्व्ह, ग्रानन्द, एतदहोसि – को नु खो हेतु, 5 को पच्चयो, येन में सङ्जावेदयितनिरोधे चित्तं न पक्सन्दति नप्पसी-दित न सन्तिदृति न थिमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मध्हं, यानन्द, एतदहोसि - निवसञ्जानासञ्जायतने खो मे श्रादीनबी ब्रिदिट्टो, सो च मे अवहूलीकतो, सञ्जावेदियतिनरोघे च ब्रानिसंसी ग्रनिविगतो, सी च में ग्रनासेवितो । तस्मा में सञ्जावेदियतिनिरोधे जित्तं न पक्ष्यन्दित नप्पसीदित न सन्तिट्टित न विमुञ्चित एतं सन्तं ति पस्सतो'। तस्स मण्हं, धानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो ग्रहं नेव-सञ्जानासञ्जायतने आदीनवं दिस्ता तं बहुलं करेय्यं, सञ्जावेद-यितनिरोधे बानिसंसं बधिगम्म तमासेबेय्यं, ठानं खो पनेतं विज्जति यं में सञ्जानेदियतिनरोधे चित्तं पनखन्देय्य पसीदेय्य सन्तिहेय्य विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो'। सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, ग्रपरेन समयेन नेवसञ्ज्ञानासञ्जायतने श्रादीनवं दिस्वा तं बहुलमकासि,

सञ्जावेदियतिनिरोधे आनिसंसं अधिगम्म तमासेवि । तस्स मर्ग्ह, आनन्द, सञ्जावेदियतिनिरोधे चित्तं पक्सन्दिति पसीदिति सन्तिष्टृति विमुज्जिति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रह, आनन्द, सञ्जसो २० नेवसञ्जानासञ्जायतनं समितिककम्म सञ्जावेदियतिनिरोधं उपसम्पज्ज विहरामि, पञ्जाय च मे दिस्या ग्रासवा परिक्खपं ग्रगमंसु ।

१४. "मावकीवरूचाह, ग्रानन्द, इमा नव अनुपुड्विवहार ममापत्तिमी न एवं अनुकोमपिटलोम समापिड प बुर्हीह पि, नेव तावाह, ग्रानन्द, सदेवके लोके समारके सब्बह्यके सस्समणबाह्यणिया पजाय मदेवमनुस्साय 'अनुत्तर सम्मासम्बोधि अभिसम्बृढी' ति पञ्चञ्जाति। यतो व सो अह, ग्रानन्द, इमा नव अनुपुड्विवहार समापितिमी एवं अनुवोमपिटलोम समापिड प प बुर्हीह पि, अवार्ह, ग्रानन्द, सदेवके तोके समारके सब्रह्मके मस्समणबाह्यणिया पजाय उत्तरमनुस्साय 'अनुत्तर सम्मामम्बोधि अभिसम्बृद्धी' ति पञ्चञ्जाति। उत्तर्ष पत्त मे दस्सन उदयादि — 'अनुत्रम मे वेतोविमृत्ति, अवमन्तिमा जाति, नित्य दानि पुनक्मवो" ति ।

R. 44

10

तस्सुद्दानं

द्वे विहारा च निब्बानं , गावी झानेन पञ्चमं । अग्रनन्दो ब्राह्मणा देवो , नागेन तपुस्सेन चा ति ।।

५. सामञ्जवग्गों

१. सम्बाधसुत्तं

१. एकं समयं आयस्मा आनन्दो कोसम्बियं विहरित घोसिता-रामे । अय खो आयस्मा उदायी येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्क्षिमः; उपसङ्किमत्वा आयस्मता आनन्देन सिंह सम्मोदि । सम्मोदिनीयं 5 कयं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा उदायी आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच —

२. "बुत्तमिदं, ब्रावुसो, पञ्चालचण्डेन देवपुत्तेन – 'सम्वाधे गर्ता' स्रोकासं, ब्रविद्वां सूरिमेवसो । यो झानमबुज्झिं बुद्धों, पटिलीननिसभों सूनी' ति ।।

"कतमो", श्रावुसो, सम्बाघो, कतमो सम्बाध श्रोकासाधिगमो वुत्तो भगवता" ति ?

३. "पञ्चिमे, आवुसो, कामगुणा सम्वाधो वृत्तो भगवता । कतमे पञ्च ? चक्खुविञ्जेय्या रूपा इट्टा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया, सोतविञ्जेय्या सहा ... पे o... चानविञ्जेय्या । गन्धा ... जिव्हाविञ्जेय्या रसा ... कायविञ्जेय्या फोटुञ्बा इट्टा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया । इमे सो, आवुसो, पञ्च कामगुणा सम्बाधो बुत्तो भगवता ।

४. "इषानुसो, मिनसु विविच्चेन कामेहि ... पे०... पठमं क्षानं उपसम्पञ्ज विहरति । एत्तावता पि खो, श्रानुसो, सम्वाषे २० ग्रोकासाविगमो वृत्तो भगवता परियायेन । तत्रापरिय" सम्वाषो ।

१. विहारे - स्था० । २. निव्याणं - सी० । ३. नाती - स्था० । ४-४. ब्राह्मण रेवा - सी०, रो०; ब्राह्मणो देवा - स्था० । १. पर-पानवणो - स्था० । ६. पर - सी० । ७. परिवा - सी०; सा०, रो० । द-द. सानमुद्धा बुढो - सी०; सागमुद्धांन्य बुढो - सा० । १. पतियोन ० - नी० । १०. पर्तमी नृ सी० - सी०, रो० । ११. सरप परिथ - सी०, रो० ।

किञ्च तत्य सम्बाघो ? यदेव तत्य वितक्कविचारा ग्रनिरुद्धा होन्ति, ग्रयमेत्य सम्बाघो ।

"पुन च परं, श्रावुसो, भिक्खु वितक्कविचारानं वृपसमा
... पे०... वृतियं झानं उपसम्पज्ज विहरित । एत्तावता पि सो,
 आवुसो, सम्वाचे श्रोकासाधिगमो वृत्तो भगवता परियायेन । तत्रापित्य सम्वाचो । किञ्च तत्य सम्वाचो ? यदेव तत्य पीति श्रीनिरुद्धा
होति, श्रयमेत्य सम्वाचो ।

६. "पुन च परं, आवुसो, मिक्तु पीतिया च विरागा ...पे०... तितयं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । एत्तावता पि खो, आवुसो, सम्वाधे । स्रोजासाविगमो वुत्तो भगवता परियायेन । तत्रापित्थ सम्वाधो । किञ्च तत्थ सम्वाधो ? यदेव तत्थ उपेक्खासुखं अनिरुद्धं होति, अपमेत्थ सम्वाधो ।

७. "पुन च परं, त्रावुसो, भिक्सु मुखस्स च पहाना ... पे०... चतुरवं ज्ञानं उपसम्पञ्ज विहरति । एत्तावता पि खो, त्रावुसो, सम्वाधे । प्रोक्तमाधिममो चुत्तो भगवता परियायेन । तत्रापित्य सम्वाधो । किञ्च तत्य सम्वाधो ? यदेव तत्य रूपसञ्जा ग्रानिरुद्धा होति, श्रयमेत्य सम्वाधो ।

पंपुन च परं, श्रावुसो, भिवखु मह्वसो रूपसञ्जानं समिति किमा परिवम-ज्ञानं श्रव्यङ्गमा नानत्तमञ्ज्ञानं श्रमनसिकारा 'श्रनन्ती श्राकामा' ति श्राकामानज्जायतनं उपसम्पञ्ज बिहरति । एत्तावता पि खो, श्राबुसो, सम्बावे श्रोकामाधिगमो बुत्तो भगवता परियायेन । तत्रापित्य सम्बावे । किञ्च तत्य मम्बावो ? बदेव तत्य श्राकासानज्जायतनसञ्ज्ञा श्रीकृत्व होति, श्रयमेत्य सम्बावो ।

६. "पुन च परं, आवुसो, सिक्तृ सब्बसो आकासानञ्चायतर्ग प्रमतित्रकम्म 'अनन्तं विज्ञाण'ति विञ्ञाणञ्चायत्तं उपसम्पण्य विहरित । एत्तावता पि सो, आवुसो, सम्बाधे ओकासाधिगमी गुतो भगवता परियायेन । तत्रापित्य सम्बाधो । किञ्च तत्व सम्बाधो ? यदेव तत्व विज्ञाणञ्चायतनसज्ञा अनिरुद्धा होति,

१०. "पुन च परं, ग्राबुमो, निक्त्नु मब्बमो विज्ञाणज्वायतनं

R. 452

समितिकसम्म 'नित्थ किञ्ची' ति आिकञ्चञ्जायतनं उपसम्पण्ण विहरित । एत्तानता पि खी, आवुसो, सम्बाधे ओकासाधिगमो बुत्तो भगवता परियायेन । तत्रापित्थ सम्बाधो । किञ्च तत्थ सम्बाधो ? यदेव तत्थ आिकञ्चञ्जायतनसञ्जा अनिरुद्धा होति, अयमेत्थ सम्बाधो ।

- ११. "पुन च परं, श्रावुसो, भिक्खु सब्बसो आिकञ्चञ्ञायतनं समितकम्म नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरित ।
 एतावता पि खो, आवुसो, सम्बाधे ग्रोकासाधिगमो बुत्तो भगवता
 परियायेन । तत्रापित्थ सम्बाधो । किञ्च तत्थ सम्बाधो ? यदेव
 तत्थ नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनसञ्ज्ञा अनिरुद्धा होति, अयमेत्थ 10
 सम्बाधो ।
- १२. "पुन च परं, आवुसो, भिक्खु सव्वसो नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं समितिकस्म सञ्जावदियतिनरोधं उपसम्पष्ण विहरित, पञ्जाय चस्स दिस्बा आसवा परिक्खीणा होन्ति । एत्तावता पि खो, आवुसो, सम्बाधे श्रोकासाधिगमो बुत्तो भगवता निष्परियायेना" ति । 13

२. कायसक्खिसुत्तं

 "'कायसमिख कायसक्की' ति, त्रावुसी, वुच्चति । कित्ता-वता नु खो, श्रावुसी, कायसिक्त वृत्तो भगवता" ति ?

२. "इचावुसो, भिक्खु विविच्चेव कामेहि ...पे०... पठमं झानं उपसम्पच्च विहरति । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसित्वा विहरति । एतावता पि खो, आवुसो, कायसिख् वृत्तो 20 भगवता परियायेन ।

३. "पुन च परं, आनुसो, भिक्खु वितक्कविचारानं वूपसमा ... पे०... दुतियं झानं ... तियं झानं ... चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरित । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसित्वा विहरित । एत्तावता पि खो, आनुसो, कायसिव्छ बुतो भगवता 23 परियायेन ।

४. "पुन च परं, ग्रावुसो, भिक्खु सव्वसो रूपसञ्जानं

समितिवकमा पटियसञ्ञानं ग्रत्यङ्गमा नानत्तसञ्ञानं ग्रमनिसकारा 'ग्रनन्दो ग्राकासो' ति ग्राकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन पुनिस्ता विहरित । एत्तावता पि खो, ग्रावुसो, कायसिस्य वृत्तो भगवता परियायेन ... पेठ... ।

५. "पुन च परं, ग्राव्सी, भिक्खु सव्वसी नेवसञ्जानासञ्जान यतनं समितिकस्म सञ्जावेदियतिनिरोधं उपसम्पञ्ज बिहरित, पञ्जाय चस्स दिस्ता ग्रास्ता परिक्लीणा होन्ति । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसिरवा बिहरित । एत्तावता पि खो, ग्राव्सी, कायसिक्त वृत्तो भगवता निप्परियायेना" ति ।

३. पञ्जाविमुत्तमुत्तं

१. "'पञ्जाविमुत्तो पञ्जाविमुत्तो' ति, ग्रावुसो, वुन्विति । कितावता नु सो, ग्रावुसो, पञ्जाविमुत्तो वृत्तो भगवता" ति ?

२. "इषानुसों, भिनस्तु विविच्चेयं कामोहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति, पञ्जाय च नं पजानाति । एत्ताबता पि सो, भ्रावुसो, पञ्जाविमृत्तो बुत्तो भगवता परियायेन ... पे०... ।

३. "पुन च परं, आनुसो, भिन्नलु सन्वसो नेबसञ्जा-नासञ्जायतर्म ममिनिकसम्म सञ्जावेदियतिनरोशं उपसम्पञ्ज विहर्रात, पञ्जाय चस्स विस्वा आसवा परिक्सीणा होन्ति, पञ्जाय च नं पजानाति । एत्तावता पि खो, आवुसो, पञ्जाविमुत्तो वृत्तो भगवता निष्परियायेना" ति ।

४. उभतोभागविमुत्तमुत्तं

20 १. "उमतोमागविमुत्तो लमतोमागविमुत्तो' ति, ब्रावुसी, बुच्चति । कितावता नु सो, ब्रावुसी, उभतोमागविमुत्तो सुती मगवता" ित ?

२. "इषावृगो, भिक्तुं विविज्जेव कामेहि ... पे०... पठमं सानं जपसम्यज्ज विहरिन । यवा यथा च तदायतनं तथा तथा नं वायतेन कुमित्वा विहरिन, पञ्जाय च नं पजानाति । एत्तावता पि मो, मावृगो, जमतोम।मविमुत्तो वृत्तो मगवता परिवायेन ... पे०... ।

B. 246

३. "पुन च परं, ब्रानुसो, भिनस् सन्वसो नेवसञ्जानासञ्जा-यतनं समितिनकम्मः सञ्जानेदियतिनरोधं उपसम्पज्ज विहरित, पञ्जाय चस्स दिस्वा ब्रासवा परिनस्त्रीणा होन्ति । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसित्वा विहरित, पञ्जाय च नं पजानाति । एत्तावता पि खो, आवुसो, उभतोभागविमुत्तो वुत्तो ऽ भगवता निप्परियायेना" ति ।

प्र. सन्दिट्ठिकघम्मसुत्तं

- १. "'सिन्दिट्ठिको घम्मो सिन्दिट्ठिको घम्मो' ति, आवुसो, बुच्चति । कित्तावता नु खो, आवुसो, सिन्दिट्ठिको घम्मो बुत्तो भगवता" ति ?
- २. "इधानुसो, भिक्खु विविच्चेव कामेहि ...पे०... पठमं झानं ।।। उपसम्पज्ज विहरति । एत्तावता पि खो, स्रावुसो, सन्दिट्टिको धम्मो वृत्तो भगवता परियायेन ... पे०... ।
- ३. "पुन च परं, ज्ञानुसो, भिनलु सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जा-यतनं समितिकस्म सञ्जावेदियतिनिरोधं उपसम्पञ्ज विहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा क्रासवा परिवल्लीणा होन्ति । एत्तावता पि खो, ग्रावुसो, 15 सन्दिट्टिको धम्मो नुत्तो भगवता निप्परियायेना" ति ।

६. सन्दिद्विकनिब्बानसुत्तं

- "'सन्दिट्ठिकं निब्बानं सन्दिट्ठिकं निब्बानं' ति, म्राबुसो, बुच्चति । कित्तावता नु खो, श्राबुसो, सन्दिट्ठिकं निब्बानं नुत्तं भगवता'' ति ?
- २. "इशावुसो, भिनखु विविच्चेव कामेहि ...पे०... पठमं झानं 20 जपसम्पज्ज विहरति । एत्तावता पि खो, ग्रावुसो, सन्दिट्टिकं निव्यानं वुत्तं मगवता परियायेन ... पे०... ।
- ३. "पुन च परं, भ्रावुसो, मिबलु सन्वसो नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं समितिकस्म सञ्जावेदियतिनरोद्यं उपसम्पज्ज विहरित, पञ्जाय चस्स दिस्वा आसवा परिकलीणा होन्ति । एत्तावता पि खो, थ्र भ्रावुत्तो, सन्दिट्टिकं निन्दानं बुत्तं भगवता निष्परियायेना" ति ।

<u>ا</u> د . .

247

७. निव्वानसुत्तं

१. निव्वानं निव्वानं ति, ग्रावुसो, वुच्चति ... पे०... ।

दः परिनिद्यानसुत्तं

१. परिनिव्वानं परिनिव्वानं ति, ग्रावुसो, वुच्चति ... पे०...।

६ तदङ्गनिव्वानसुत्तं

१. तदङ्गनिब्बार्न तदङ्गनिब्बार्न ति, श्रावुसी, वुच्चिति ... पे o... ।

१० दिट्टयम्मनिव्वानसुत्तं

१. "'दिट्ठघम्मनिव्यानं दिट्ठघम्मनिव्यानं' ति, श्रावुसी, युच्चति । कित्तावता नु खो, श्रावुसी दिट्ठघम्मनिव्यानं युत्तं भगवता'' ति ?

२. "इवानुसो, भिक्सु विविच्चेव कामेहि ...पे०... पठमं झानं उपसम्पज्ज विहर्रात । एतावता पि खो, ग्रावुसो, विट्ठघम्मनिव्वानं व नुत्तं भगवता परियायेन ... पे०... ।

३. "पुन च परं, ग्राबुसो, भिक्खु सव्वसो नेवसञ्जानासञ्जायतनं समितिककम्म सञ्जावेदियितिनरोवं उपसम्पज्ज विहरित,
पञ्जाय चस्स दिस्वा ग्रासवा परिक्खीणा होन्ति । एत्तावता पि
खो, ग्राबुसो, दिहुचम्मनिक्वानं बुत्तं भगवता निष्परियायेना" ति ।
सामञ्जावता पे पञ्चमो।

तस्सुद्दानं

R-455 15 सम्वायो[®]कायसक्तिस पञ्चा[®], उभतोभागो[®]सन्दिट्टका हे[®] । निव्वानं परिनिव्वानं, तदङ्गविट्टविम्मकेन[®] चा ति[®] ।।

पठमो पण्णासको समत्तो ।

^{?.} पञ्चानवस्थां – मी॰, स्था॰, रो॰। २-२ पञ्चालो वायसिन च – मी॰, रो॰; पञ्चालो कामहेनञ्च – स्था॰। 2 उमी – ग्री॰, रेप॰, रो॰। * स्वरंग वि – ग्री॰।

B 248

६. खेमवग्गो

१. खेमसुसं

१. "'खेमं खेमं 'ति, आवुसो, वुच्चति । कित्तावता नु खो, आवुसो, खेमं वृत्तं भगवता" ति ?

२. "इधानुसो, भिनस्तु विनिच्चेन कामेहि ... पे०... पटमं झानं उपसम्पज्ज विहरति । एत्तावता पि स्तो, क्रावुसो, स्त्रेमं नुत्तं भगनता परियायेन ... पे०...।

३. "पुन च परं, आवुसो, भिनस्तु सब्बसो नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञा-यतनं समितवकस्म सञ्ज्ञावेदियतिनरोधं उपसम्पष्ण विहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा आसवा परिक्खीणा होन्ति । एत्तावता पि खो, आवुसो, खेमं वृत्तं भगवता निष्परियायेना" ति ।

२. खेमप्पत्तमुत्तं १. खेमप्पत्तो क्षेमप्पत्तो ति, ब्रावुसो, वुच्चति ... पे०... ।

३. श्रमतसुत्तं १. श्रमतं श्रमतं ति, बानुसो, बुच्चति ... पे०... ।

—— ४. स्रमतप्पत्तसूत्तं

१. भ्रमतप्पत्तो ग्रमतप्पत्तो ति, भ्रावुसो, वुच्चति ... पे ... ।

५. श्रभयसुत्तं

१. ग्रमयं ग्रमयं ति, ग्रावुसो, वुच्वति ... पे०... ।

६- श्रभयप्यत्तसुत्तं

१. ग्रमयप्पत्तो ग्रमयप्पत्तो ति, ग्रावुसो, वुच्चति ... पे०... ।

७. पस्सद्धिसुत्तं

१. पस्सद्धि पस्सद्धी ति, ग्रावुसी, वुच्चति ... पे०...।

9, E

द्म. श्रनुपुरवपस्सद्विसुतं

१. अनुपुट्यपस्सद्धि अनुपुट्यपस्सद्धी ति, आवुसो, बुन्बति

६. निरोधमुत्तं

१. निरोघो निरोघो ति, ब्रावुसो, वुच्वति ... पे ०... ।

१०. श्रनुपुर्वानरोधसुत्तं

"अनुपुब्यिनरोघो अनुपुब्यिनरोघो' ति, आबुसो, बृच्चिति ।
 किसावता नु खो, आबुसो, अनुपुख्यिनरोघो बुत्तो भगवता" ति ?

२. "इषावुसो, भिक्खु विविच्चेव कामेहि ...पे०... पठमं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । एतावता पि खो, आवुसो, अनुपुब्बिनरोघो बुत्तो भगवता परियायेन ... पे०... ।

३. "पुन च परं, ग्रावुसो, मिक्सु सब्बसो नेवसञ्जान १० नासन्त्रायतनं समितिककम्म सञ्जावेदियतिनिरोधं जपसम्पण्ज विहरिति, पन्न्जाय चस्स विस्त्रा ग्रासवा परिक्सीणा होन्ति । एत्तावता पि स्रो, श्रावुसो, श्रनुपुट्यनिरोधो बृत्तो भगवता निष्परियायेना" ति ।

११- श्रभव्यसुतं

- १. "नव, भिक्खवे, धम्मे भ्रप्पहाय ग्रमच्यो अरहतं सिन्छकातु । कतमे नव ? राग, दोस, मोहं, कोचं, उपनाहं, मनखं, अलामं, इसां, मन्छिरिय इमे खो, भिक्खवे, नव धम्मे भ्रप्पहाय अभव्यो अरहतं सिन्छकातु ।
 - २. "नव, भिनखवे, घम्मे पहाय भव्यो अरहत्तं सिन्छिकात् । कतमे नव? रागं, दोसं, मोहं, कोम, उपनाहं, मक्स, पलासं, इस्स, मन्द्रिरियं – इमें तो, भिक्सवे, नव बम्मे पहाय भव्यो अरहतं म सिन्द्रशत्" ति ।

तस्सुद्दानं

खेमो च ग्रमतं चेव, श्रभयं पस्सिहियेने च। निरोधो ग्रनुपुट्यो च, धम्मं पहाय भट्येन चा ति ॥

R. 457

B. 250

७. सतिपट्टानवग्गो

१. सिक्खादुब्बल्यसुत्तं

- १. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, सिक्खादुब्बल्यानि । कतमानि पञ्च ? पाणातिपातो, अदिन्नादानं, कामेसुमिन्छाचारो, मुसावादो, सुरामेरयमञ्जपमादट्ठानं इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च सिक्खा- ब दुब्बल्यानि ।
- २. "इमेसं लो, भिनल्लवे, पञ्चन्नं सिनल्लादुब्बल्यानं पहानाय चत्तारो सितपट्ठाना भावेतव्या । कतमे चत्तारो ? इष, भिनल्लवे, भिनल्लु काये कायानुपस्सी विहरित श्रातापी सम्पजानो सितमा विनेट्य लोके श्रभिज्झादोमनस्सं; वेदनासु ... पे०... चित्ते ... धम्मेसु धम्मानु 10 पस्सी विहरित श्रातापी सम्पजानो सितमा विनेट्य लोके श्रभिज्झा-दोमनस्सं । इमेसं लो, भिनल्लवे, पञ्चन्नं सिनल्लादुब्बल्यानं पहानाय इमें चतारो सितपट्ठाना भावेतव्या" ति ।

२. नीवरणसुत्तं

- १. "पञ्चिमानि, भिनस्वने, नीवरणानि । कतमानि पञ्च ? कामच्छन्दनीवरणं, व्यापादनीवरणं, बीनमिद्धनीवरणं, उद्धच्च- 15 R.450 कुनकुञ्चनीवरणं, विचिकिञ्छानीवरणं — इमानि स्रो, भिनस्वने, पञ्च नीवरणानि ।
- २. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चलं नीवरणानं पहानाय चतारो सतिपट्टाना भावेतव्वा । कतमे चत्तारो ? इध, भिक्खवे, भिक्खु कार्ये कायानुपस्ती विहरति श्रातापी सम्पजानो सतिमा विनेध्य 20 लोके श्रभिज्ञादोमनस्सं; वेदनासु ... पे०... चित्ते ... धम्मेसु धम्मा-

१-१. श्रमय ० - स्या० । ्र. चेव - सी०, स्या०, रो० । ३. चिनमिद्ध ० - म० ।

.51

10

नुपस्ती बिहरित श्रातापी सम्पनानी सितमा विनेय्य लोके श्रीमिण्झीन दोमनस्तं । इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं नीवरणानं पहानाय इमे चतारो सितपट्टाना भावेतव्या" ति ।

३. कामगुणसुत्तं

- "पञ्चिमे, भिनखवे, कामगुणा। कतमे पञ्च? वक्तु विञ्लेच्या रूपा इट्ठा कत्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया, सोतिवञ्लेच्या सहा ... पे०... घानिवञ्लेच्या गन्या ... जिल्हा-विञ्लेच्या रसा ... कायविञ्लेच्या फोट्ठव्या इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया। इमे खो, भिनखवे, पञ्च काम-गुणा।
 - २. "इमेसं खो, भिक्खबे, पञ्चन्नं कामगुणानं पहानाय ...पे०... इमे चतारो सतिपद्वाना भावेतन्त्रा" ति ।

४. उपादानक्खन्यसुत्तं

 पंक्तिकते, भिनस्तते, उपादानक्सत्या । कतमे पञ्च ? स्पुपावानक्सत्यो, वेदनुपादानक्सत्यो, सञ्जुपादानक्सत्यो, सङ्ख्रिष्ट पादानक्सत्यो, विक्काणुपादानक्सत्यो – इमे स्रो, भिनस्तते, पञ्चु-।ऽ पादानक्सत्या ।

रः "इमेसं खो, भिनस्तवे, पञ्चक्षं उपादानकस्तव्यानं पहानाय ... पे हमें चतारो सतिपहाना भावेतव्या" ति ।

१. ग्रीरम्भागियसुत्तं

- "पञ्चिमानि, भिक्सने, श्रीरम्माणियानि संयोजनानि । कनमानि पञ्च? मक्कायरिद्धि, विचिकिच्छा, सीलव्यतपरामासी, मामच्छन्दो, व्यापादो – इमानि सो, भिक्सने, पञ्चोरमाणियानि संयोजनानि ।
 - २^{. "इमेर्स} मो, भिन्यने, पञ्चनं श्रोरम्भागियानं संयोजनानं पहानाय ... ९०... इमे चतारो सतिपद्वाना मानेतत्वा" ति ।

10

B. 252

R. 460

६. गतिसुत्तं

- १. "पञ्चिमा, भिनखने, गतियो । कतमा पञ्च ? निरयो, तिरच्छानयोनि, पेतिनिसयो, मनुस्सा, देवा इमा खो, भिनखने, पञ्च गतियो ।
- २. "इमासं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं गतीनं पहानाय ... पे०... इमे चत्तारो सतिपद्माना भावेतच्या" ति ।

७. मच्छरियसुत्तं

- १. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, मच्छरियानि । कतमानि पञ्च ? स्रावासमच्छरियं, कुलमच्छरियं, लाभमच्छरियं, वण्ण-मच्छरियं, वम्ममच्छरियं – इमानि स्रो, भिक्खवे, पञ्च मच्छरियानि ।
- २. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चक्तं मच्छिरियानं पहानाय ...पे०... इमे चत्तारो सतिपद्वाना भावेतव्या" ति ।

द. उद्धम्भागियस्तं

१. "पश्चिमानि, भिनखने, उद्धन्भागियानि संयोजनानि । कतमानि पञ्च ? रूपरागो, ग्ररूपरागो, मानो, उद्धन्चं, ग्रनिञ्जा — इमानि खो, भिनखने, पञ्चुद्धम्भागियानि संयोजनानि ।

२. "इमेसं खो, भिनखने, पठचन्नं उद्धम्मागियानं संयोजनानं पहानाय ... पे०... इमे चत्तारो सतिपट्टाना भावेतव्या" ति ।

६ चेतोखीलसुत्तं

१. "पञ्चिम, भिक्खवे, चेतोखीला । कत्तमे पञ्च ? इध भिक्खवे, भिक्ख सत्यिर कङ्क्षित विचिकिच्छिति नाधिमुच्चित् न सम्पसीदित । यो सो, भिक्खवे, भिक्ख सत्यिर कङ्क्षित विचिकिच्छिति नाधिमुच्चित न सम्पसीदित, तस्स चित्तं न नमित ज्ञातप्पाय ग्रनु-योगाय सातच्चाय पधानाय। यस्स चित्तं न नमित ज्ञातप्पाय ग्रनुयोगाय श्रत्योगाय सातच्चाय पधानाय। यस्स चित्तं न नमित ज्ञातप्पाय ग्रनुयोगाय २० सातच्चाय पधानाय, अयं पठमो चेतोखीलो ।

१. सातच्छाय -- सी०, स्या०, री० ।

253

२. "पुन च परं, भिनखने, भिनख घम्मे कङ्क्षित ... पं०... सन्त्रे कङ्क्षित ... सिनखाय कङ्क्षित ... सन्नद्धाचारीमु कुपितो होति ग्रनत्तमनो ग्राहतिचत्तो खीलजातो । यो सो, भिनखने, भिनखु सन्नद्धाचारीमु कुपितो होति ग्रनतमनो ग्राहतिचत्तो खीलजातो, तस्स उ चित्तं न नमित ग्रातप्पाय ग्रनुयोगाय सातच्चाय पद्यानाय । यस्स चित्तं न नमित ग्रातप्पाय ग्रनुयोगाय सातच्चाय पद्यानाय, ग्रयं पञ्चमो चेतोखीलो । इमें खो, भिनखने, पञ्च चेतोखीला ।

३. "इमेसं, खो, मिक्खवे, पञ्चन्नं चेतोखीलानं पहानाय ... पे०... इमे चतारो सतिपद्वाना भाषेतव्या" ति ।

१० चेतसोविनिबन्यमुत्तं

१. "पिञ्चमे, भिक्खने, चेतसोनिनिवन्छा। कतमे पञ्च ? इप, भिक्खने, भिक्खने कामेसु अवीतरागो होति अविगतच्छन्दी अविगतपेमो अविगतपिपासो अविगतपिरळाहो अविगतपही । यो सो, भिक्खने, भिक्ख, कामेसु अवीतरागो होति अविगतच्छन्दी अविगतपेमो अविगतपिपासो अविगतपिरळाहो अविगतपही, तस्स अविगत नमति आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पद्यानाय। यस्स चित्तं न नमति आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पद्यानाय, अर्थ पटमो चेतसोविनिवन्तो।

"पुन च परं, िमक्खवे, िभक्ष कार्य ग्रवीतरागो होति
 "पे०... स्पे श्रवीतरागो होति ... यावदर्य उदरावदेहुकं भुञ्जित्वा
 मेम्प्रमुतं पस्तमुतं िमृद्धमुदं अनुयुत्तो विहरित ... श्रञ्जातरं देवनिकायं पणियाय ग्रह्मचिरयं चरित — 'इमिनाहं सीलेन वा बतेन वा
तपेन वा यह्मचिरयेन वा देवो वा मिक्सिम देवञ्जातरो वा' ति ।
यो मो, भिनमये, भिनमु श्रञ्जातरे देविनिकायं पणियाय ग्रह्मचिर्यः
परित — 'इमिनाहं भीलेन वा वतेन वा तपेन वा ब्रह्मचिरयेन वा देवो
या भिनस्मामि देवञ्जातरो वा' ति, तस्स चित्तं न नमित श्रातप्पाय
पनुयोगाय गातञ्चाय प्रधानाय । यस्स चित्तं न नमित श्रातप्पाय

६-१. सार, मर पोषकेषु नीत्व । १-२ व्यवीतच्छन्दो सर्वातपेमी स्वीतर सर्वातः सर्वातन्तुः - स्वार, रोत । १. स्टानुष्यं - वीत ।

10 R.462

B. 254

श्रनुयोगाय सातच्चाय पद्यानाय, ग्रयं पञ्चमो चेतसीविनिवन्धो । इमे स्रो, भिक्सवे, पञ्च चेतसोविनिबन्धा ।

३. "इमेसं खो, भिक्खने, पञ्चन्नं चेतसोविनिवन्धानं पहानाय चत्तारो सितपट्ठाना भानेतन्त्र्या । कतमे चतारो ? इध, भिक्खने, भिक्खु काये कायानुपस्सी विहरित आतापी सम्पजानो सितमा विनेट्य कोके प्रभिज्ञादोमनस्सं; वेदनासु ... पे०... चिते ... धम्मेसु धम्मानुपस्ती विहरित आतापी सम्पजानो सितमा विनेट्य लोके अभिज्ञा-दोमनस्सं । इमेसं खो, भिक्खने, पञ्चन्नं चेतसोविनिवन्धानं पहानाय इमे चतारो सितपट्ठाना भानेतन्त्र्या" ति ।

सतिपट्टानवग्गो सत्तमो ।

तस्सुद्दानं

सिक्खा नीवरणाकामा³, खन्या च श्रोरम्भागिया गति । मच्छेर³ उद्धम्भागिया³ श्रद्धमं, चेतोखीला³ विनिवन्धा³ ति ॥

⊏. सम्मप्पधानवग्गो

१. सिक्खसुर्त्त

१. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, सिक्खादुब्बस्यानि । कतमानि पञ्च ? पाणातिपातो ... पे०... सुरामेरयमज्जपमावट्ठानं – इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च सिक्खादुब्बल्यानि ।

२. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं सिक्खादुव्यल्यानं पहानाय 15 चत्तारो सम्मप्पधाना भावेतव्या । कतमे चत्तारो १ इघ, भिक्खवे, भिक्ख अनुप्पतानं पापकानं अनुस्तानं धम्मानं अनुप्पादाय छन्दं जनेति वायमित विरियं श्रारमित चित्तं पगण्हाति पदहितः; उप्पन्नानं पापकानं अनुसत्तानं धम्मानं पहानाय छन्दं जनेति वायमित विरियं श्रारमित चित्तं पगण्हाति पदहितः; अनुप्पन्नानं कुसलानं धम्मानं उप्पादाय छन्दं व्वतं पगण्हाति पदहितः; अनुप्पन्नानं कुसलानं धम्मानं उप्पादाय छन्दं व्वतं पगण्हाति पदहितः; अनुप्पन्नानं कुसलानं धम्मानं उप्पादाय छन्दं व्यत्नेति वायमित विरियं श्रारमित चित्तं पगण्हाति पदहितः; उप्पन्नानं

१. नीदारणा कामा - स्था० । २. मच्छेरं चेव - सी०, रो०; मच्छरियज्वेव -स्था० । ३. उद्धम्मागियानं - स्था० । ४-४. चेत्रीखित ० - सी०, रो०; जेतोग्रीतिथिनियन्यो - स्था० ।

ध्रद्यपुत्तरनिकायो €.5.8-٤٤ कुसलानं धम्मानं ठितिया ग्रसम्मोसाय भिय्योभावाय वेपुल्लाय भावनाय पारिपूरिया छन्दं जनेति वायमति विरियं ग्रारभित वित्तं पगण्हाति पदहति । इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं सिक्खादुव्वल्यानं पहानाय इमे चतारो सम्मप्पघाना भावेतव्वा" ति । (यया सतिपट्टानवग्गे तथा सम्मप्पघानवसेन वित्थारेतव्या !) १०. चेतसोविनिवन्धसुत्तं १. "पञ्चिमे, भिक्लवे, चेतसोविनिवन्या । कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खने, भिक्खु कामेसु ग्रवीतरागो होति ... पे०... इमें खो, भिक्खवे, पञ्च चेतसोविनिवन्धा । २. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं चेतसोविनिवन्धानं पहानाय चतारो सम्मप्पघाना भावेतव्या । कतमे चत्तारो ? इघ, भिक्खवे, 10 भिक्खु अनुप्पन्नानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं अनुष्पादाय छन्दं जनेति वायमित विरियं ग्रारभित चित्तं पग्गण्हाति पदहति; उप्पन्नानं

पापकानं अकुसलानं धम्मानं पहानाय ... अनुष्पन्नानं कुसलानं धम्मानं उप्पादाय . . उप्पन्नानं कुसलानं घम्मानं ठितिया ग्रसम्मोसाय भिय्यो-भावाय वेपुल्लाय भावनाय पारिपूरिया छन्दं जनेति वायमित विरियं

В 255 15 भारभति चित्तं पग्गण्हाति पदहति । इमेमं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं चेतसोविनिवन्यानं पहानाय इमे चत्तारो सम्मण्यधाना भावेतव्या" ति ।

सम्मप्पघानवग्गो ब्रद्रमो ।

६. इद्धिपादवग्गो १. सिक्खसुत्तं

१. "पञ्चिमानि, मिषखवे, सिक्खादुब्बल्यानि । कतमानि पत्र्च ? पाणातिपातो ...पे० .. सुरामेरयमज्जपमादट्टानं - इमानि सो, भिक्सवे, पञ्च सिक्लादुव्यल्यानि ।

२. "इमेसं सो, भिनसवे, पञ्चन्नं सिक्खादुच्यल्यानं पहानाय पतारो इद्विपादा भावेतव्या । कतमे चत्तारो ? इध, भिक्सवी R 464 निवन् छन्दममाधिपधानसह्वारसमन्नागतं इद्विपादं भावेति,

इमें चत्तारो इद्धिपादा भावेतव्वा" ति ।

अ०४–१३

समाधि ... चित्तसमाधि ... वीमंसासमाधिपधानसङ्घारसमन्नागतं इद्धि-पादं भावेति । इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं सिक्खादुब्बल्यानं पहानाय इमे चतारो इद्धिपादा भावेतव्वा" ति ।

(यथा सतिपद्मानवागे तथा इद्धिपादवसेन वित्थारेतच्या ।)

१०. चेतसोविनिबन्धसत्तं

१. "पञ्चिम, भिक्लवे, चेतसोविनिवन्या । कतमे पञ्च ? इध, भिक्खवे, भिक्खु कामेसु प्रवीतरागो होति ... पे०... इमे खो, 5 भिन्खवे, पञ्च चेतसोविनिवन्धा ।

२. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं चेतसोविनिवन्धानं पहानाय इमें चत्तारो इद्धिपादा भावेतव्या । कतमे चत्तारो ? इध, भिक्खवे, भिक्खु छन्दसमाधिपधानसङ्खारसमन्नागतं इद्विपादं भावेति, विरिय-समाधि ... चित्तसमाधि ... वीमंसासमाधिपथानसङ्खारसमन्नागर्त इद्धि- 10 पादं भावेति । इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं चेतसोविनिबन्धानं पहानाय

इदिपारवस्तो भवमो ।

यथेव सितपद्वाना, पधाना चतुरी पि च । चतारो इद्विपादा च'. तथेव' सम्पयोजये' ति ।।

B. 256

१०. रागपेय्यालं

१. "रागस्स, भिनखने, ग्रभिञ्ञाय नव धम्मा भानेतब्बा । 15 R. 465 कतमे नव ? असुभसङ्का, मरणसङ्का, ब्राहारे पटिकूलसङ्का, सञ्जलोके अनभिरतिसञ्जा, अनिज्यसञ्जा, अनिज्ये दुक्खसञ्जा, दुक्जे ग्रनत्तसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा – रागस्स, भिक्खवे ग्रभिञ्जाय इमे नव धम्मा भावेतव्वा" ति ।

२. "रागस्स, भिक्खवे, ग्रिभिञ्ञाय नव धम्मा भावेतव्वा । 20 कतमे नव ? पठमं झानं, दुतियं झानं, ततियं झानं, चतुत्थं झानं, ग्राकासा-नञ्चायतमं, विञ्जाणञ्चायतमं, ग्राकिञ्चञ्जायतमं, नेवसञ्जा-१. मसारो - सी०, स्वा० । २. पदे - सी०, स्वा०, रो० । ३. पि - सी०, स्वा०, री । ४. पुरिमेहि च योजये - सी ०, रो ०; पुरिमेहेनेहि योजये - स्या ।

.. 466

नासञ्जायतनं, सञ्जावेदयितनिरोधो - रागस्स, भिनखने, ग्रिभि-ञ्जाय इमे नव धम्मा भावेतव्वा" ति ।

३-२०. "रागस्स भिनखने, परिञ्ञाय ... पे०... परिनखपाय ... पे०... पहानाय ... पे०... खयाय ... पे०... वयाय ... पे०... निरोवाय ... पे०... चागाय ... पे०... पटिनिस्सग्गाय ... पे०... इमे नव धम्मा भानेतव्या" ति ।

२१-३४०. "दोसस्स .. पे०... मोहस्स ... कोघस्स ... उप-नाहस्स .. मक्खस्स .. पळासस्स ... इस्साय ... मच्छिरयस्स ... मायाय ... साठेय्यस्स ... यम्मस्स ... सारम्भस्स ... मानस्स ... ग्रतिमानस्स ..

मदस्स ... पमादस्स ग्रिभञ्ञाय . . ऐ० . परिञ्ञाय ... परिक्खयाय ...

पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ... पटिनिस्सगाय ... पे०... इमे नव धम्मा भावेतव्या" ति ।

9:---

रागपेय्याल निद्धितं । नवकनिपातो निद्धितो ।

१०. दसकनिपाती

१. आनिसंसवग्गो

१. किमत्थियसूत्तं

१. एवं में सुतं । एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवेने ग्रनायपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच —

B. 257, R. vol.V,1

61

B. 258

२. "किमस्यियानि, भन्ते, कुसलानि सीलानि किमानिसंसानी" ठ

"ब्रविप्पटिसारत्थानि खो, श्रानन्द, कुसलानि सीलानि श्रवि-प्पटिसारानिसंसानी" ति ।

इ. "श्रविष्पटिसारो पन, भन्ते, किमित्ययो किमानिसंसो" ति ? "श्रविष्पटिसारो खो, श्रानन्द, पामोज्जत्यो पामोज्जानिसंसो"

ति ।

४. "पामोज्जं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंसं" ति ? "पामोज्जं खो, श्रामन्द, पीतत्थं पीतानिसंसं" ति ।

प्. "पीति पन, भन्ते, किमत्थिया किमानिसंसा" ति ?

"पीति खो, ग्रानन्द, पस्सद्धत्था पस्सद्धानिसंसा" ति ।

६. "पस्सद्धि पन, भन्ते, किमत्थिया किमानिसंसा" ति ?

"पस्सद्धि खो, श्रानन्द, सुखत्या सुखानिसंसा" ति ।

७. "सुखं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंसं" ति ?

"सुखं खो, श्रानन्द, समाधत्यं समाधानिसंसं" ति । R.2 न. "समाधि पन, भन्ते, किमत्थियो किमानिसंसो" ति ? 20

"समाधि खो, श्रानन्द, यथाभूतञाणदस्सनत्यो यथाभूतञाण-दस्सनानिसंसो" ति !

६. "यथाभूतञ्गाणदस्सनं पन, भन्तो, किमत्थियं किमानिसंसं" ति ?

१-१. पामुज्जत्यो पामुज्जानिसंसी - सी०, स्या०, रो० ।

R. 3

8 259

"ययामूतव्याणदस्सनं खो, ग्रानन्द, निव्विदाविरागत्यं निव्विदा-विरागानिसंसं" ति ।

१०. "निव्विदाविरागो पन, भन्ते किमित्ययो किमानिसंसी" ित ?

"निव्विदाविरागो खो, ग्रानन्द, विमुत्तिबाणदस्सनत्यो विमुत्ति-ञाणदस्सनानिसंसो ।

११. "इति खो, ग्रानन्द, कुसलानि सीलानि ग्रविष्पिटसारत्यानि ग्रविष्पिटसारानिसंसानि; ग्रविष्पिटसारो पामोज्जत्यो पामोज्जानिसंसो; पामोज्जं पीतत्यं पीतानिसंसं; पीति पस्सद्धत्या पस्सद्धाप्राण्यानिसंसा; पस्सद्धि सुखत्या सुखानिसंसा; मुखं समाधत्यं समाधानिसंसं;
समाधि यथाभूतञाणदस्सनत्यो यथाभूतञाणदस्सनानिसंसो; यथाभूतञाणदस्सनं निव्विदाविरागत्यं निव्विदाविरागानिसंसं; निव्विदाविरागो विमुत्तिञाणदस्सनत्यो विमुत्तिञाणदस्सनानिसंसो । इति
खो, ग्रानन्द, कुसलानि सीलानि ग्रनुपुत्र्वेन ग्रन्गाय परेन्ती" ति ।

२- चेतनाकरणीयसुत्तं

१. "सीलवतो, भिक्खने, सीलसम्पन्नस्स न चेतनाय करणीयं – 'ग्रविष्पटिमारो मे उप्पज्जतू' ति । वम्मता एसा, मिक्खने, यं सीलवतो सीलमप्पन्नस्स प्रविष्पटिसारो उप्पज्जति । ग्रविष्पटिसारिस्स, मिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'पामोज्जं मे उप्पज्जतू' ति । वम्मता एसा, भिक्खने, यं प्रविष्पटिसारिस्स पामोज्जं जायिते । पमृदितस्स, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'पीति मे उप्पज्जतू' ति । वम्मता एसा, भिक्चने, यं पमृदितस्स पीति उप्पज्जति । पीतिमनस्स, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'कायो मे पस्पम्मत्' ति । वम्मता एसा, भिक्चने, यं पीनिमनस्स कायो पस्पम्मति । पस्सद्धकायस्स, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'मुत्रं वेदियाभी' ति । वम्मता एसा, भिक्खने, पं पंपन्यकायो मुनं वेदियाति । मुन्निनो, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'प्रवं निक्सने एसा, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'प्रवं निक्सने एसा, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'प्रवं निक्सने एसा, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'प्रवं निक्सने । वम्मता एसा, भिक्खने, यं मुद्रिनी वितं समाधियति । नमाहिनस्स, भिक्खने, न चेतनाय करणीयं – 'प्रवां निक्सने । निक्सने , यं चेतनाय करणीयं – 'प्रवां निक्सने । निक्सने , यं चेतनाय करणीयं – 'प्रवां निक्सने । निक्सने , यं चेतनाय करणीयं – 'प्रवां निक्सने , निक्सने , यं चेतनाय करणीयं – 'प्रवां निक्सने , निक्सने , यं चेतनाय करणीयं – 'प्रवां निक्सने , निक्सने , यं चेतनाय करणीयं – 'प्रवां निक्सने , निक्सने , यं चेतनाय करणीयं – 'प्रवां निक्सने , निक्सने , यं चेतनाय करणीयं – 'प्रवां निक्सने , निक्सने , निक्सने , यं चेतनाय करणीयं – 'प्रवां निक्सने , निक्सने , निक्सने , यं चेतनाय करणीयं – 'प्रवां निक्सने , निक

१-१ भरहनाव पूरेन्ता - स्वा० । ए. उत्पन्त्रति - मी०, स्वा०, री० ।

भूतं जानामि पस्सामी' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं समाहितो यथाभूतं जानाति पस्सति । यथाभूतं, भिक्खवे, जानतो पस्सतो न चेतनाय करणीयं — 'निव्विन्दामि विरज्जामी' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं यथाभूतं जानं पस्सं निव्विन्दिति विरज्जिति । निव्विन्दस्ते, भिक्खवे, विरत्तस्स न चेतनाय करणीयं — 'विमुत्तिङ्गाण- इ दस्सनं सच्छिकरोमी' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं निव्विन्नो विरत्तो विमुत्तिङ्गाणदस्सनं सच्छिकरोमी'

२. "इति खो, भिक्खवे, निव्विदाविरागो विमुत्तिकाणदस्स-नत्यो विमुत्तिकाणदस्सनानिसंसो; यथाभूतकाणदस्सनं निव्विदा-विरागत्यं निव्विदाविरागानिसंसं; समाधि यथाभूतकाणदस्सनत्यो यथा- 10 भूतकाणदस्सनानिसंसो; सुखं समाधत्यं समाधानिसंसं; पस्सिद्धि सुखत्या सुखानिसंसा; पीति पस्सद्धत्था पस्सद्धानिसंसा; पामोज्जं पीतत्थं पीता-निसंसं; श्रविप्यटिसारो पामोज्जत्यो पामोज्जानिसंसो; क्रुसलानि सीलानि श्रविप्यटिसारत्थानि श्रविष्यटिसारानिसंसानि । इति खो, भिक्खवे, धम्मा धम्मे श्रभिसन्देन्ति, धम्मा धम्मे परिपूरेन्ति श्रपारा 15 R.4 पारं गमनाया" ति ।

३. पठमउपनिससुत्तं

१. "दुस्सीलस्स, भिक्लवे, सीलविपन्नस्स हत्पिनिसो होति अविप्यिटसारो; अविप्यिटसारो असित अविप्यिटसारविपन्नस्स हत्पिनिसं होति पामोज्जे असित पामोज्जिवपन्नस्स हत्पिनिसा होति पीति; पीतिया असित पीतिविपन्नस्स हत्पिनिसा होति पस्सिद्धः 20 पस्सिद्ध्या असित पासिद्धा विपन्नस्स हत्पिनिसा होति सुखं; सुखं असित पुष्किवपन्नस्स हत्पिनिसा होति सम्मासमाधिविष्नस्स हत्पिनिसा होति यमासमाधिविष्नस्स हत्पिनिसा होति यमामुतञ्जाणदस्सा; यमान्त्रञाणदस्सा असित यथाभूतञ्जाणदस्सा हत्पिनिसो होति निव्वदाविरागो असित निव्वदाविरागोवपन्नस्स 25 हत्पिनिसं होति विमुक्तिञाणदस्सा । सेव्यथापि, भिक्लवे, रूपधो सालापलासविष्को । तस्स पपटिका पि न पारिपूर्ति गच्छित, तचो

- स्या**०** ।

निब्जन्दस्स – सी०, रो० । २. धम्माव – सी०, रो० । ३. पव्यटिका

पि ...फ़ेग्गु पि ... सारो पि न पारिपूर्ति गच्छति । एवमेव खो, भिक्खवे, दुस्तीलस्स सीलविषन्नस्स हतूपनिसो होति ग्रविष्पटिसारो; अविष्पटिसारे ग्रसति जविष्यटिसारविषद्यस्स हतुपनिसं होति ... पे०... विमुत्तिञाण-दस्सनं ।

२. "सीलवतो, भिक्खवे, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्रविपटिसारो; ग्रविपटिसारे सति ग्रविपटिसारसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नं होति पामोज्जं; पामोज्जे सति पामोज्जसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्ना होति पीतिः; पीतिया सति पीतिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति पस्यदि; पस्तविया सति पस्तविसम्पन्नस्त उपनिससम्पन्नं होति सुलं; मुखे सति सुन्तसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमाधि; सम्मा-समाविम्हि सति नम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति यथाभूत-ञाणदस्सनं; यथाभूतञाणदस्सने सति यथाभूतञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति निब्बिदाविरागो; निब्बिदाविरागे सित निब्बिदा-विरागमम्पन्नस्म उपनिससम्पन्नं होति विमुत्तिञाणदस्सनं । सेट्यथा-षि, भिक्खवे, रुम्द्री साखापलाससम्पन्नी । तस्स पपटिका पि पारिपूरि गच्छति, तचो पि ... फेग्गु पि ... सारो पि पारिपूरि गच्छति । एवमेव खो, भिक्खवे, मीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्रविप्पटि-सारो; श्रविष्यटिसारे सति श्रविष्यटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति ... पे०.. विमृत्तिङ्गाणदस्सनं" ति ।

४. दुतियसपनिससूर्त

१. तत्र यो ग्रायस्मा मारिपुत्तो मिक्खू ग्रामन्तेसि - "दुस्सी नस्म, बाबुसो, सीलविषयस्म हतूपनिसो होति ब्रविष्पटिसारो; ब्रविष्पटि मारे ग्रमित ग्रविप्पटिनारविपन्नस्म हतूपनिस होति ..पे०... विमुर्तिन न्नाणदस्सन । मेय्यथापि, ज्ञानुसी, स्वत्तो साखापलासदिपको । तस्म पपटिका पि न पारिपूरि गच्छति, तचो पि .. फेम्गु पि ... सारो पि न 25 पारिपूर्ति गच्छति । एवमेव मो, ग्रावुसो, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्म हतूपनिमो होति प्रविप्पटिसारो, जविष्पटिसारे असित ग्रविष्पटिसार-विषयम्म हतृपनिमं होनि .. पे॰ . विमुत्तिञ्ञाणदस्सनं ।

२. "सीनवतो, त्रावुसो, सीनगम्पनस्म उपनिससम्पन्नो होति प्रविष्पटियारो, ग्रविष्पटियारे मति ग्रविष्पटियारसम्पन्नस्स उपनिसः

20

सम्पन्नं होति ... पे०... विमुत्तिञाणदस्सनं । सेय्यथापि, ग्रावुसो, रुक्दो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पपटिका पि पारिपूर्ि गच्छिति, तचो पि ... फेन्मु पि ... सारो पि पारिपूर्ि गच्छिति । एवमेव खो, ग्रावुसो, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति श्रविष्पटिसारो ; ग्रविष्पटिसारे सित प्रविष्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति 5 ... पे०... विमृत्तिञाणदस्सनं" ति ।

५. ततियउपनिससुत्तं

१. तत्र खो आयस्मा आनन्दो भिक्कू आमन्तोस — "दुस्सीलस्स, आवुसो, सीलविपन्नस्स हतूपिनसो होति अविप्पटिसारो; श्रविप्पटिसारे असित अविप्पटिसारविपन्नस्स हतूपिनसां होति पामोज्जं;
पामोज्जे असित पामोज्जिविपन्नस्स हतूपिनसां होति पीति; पीतिया 10
असित पीतिविपन्नस्स हतूपिनसां होति पस्सिद्धिः; पस्सिद्धिया असित
पस्सिद्धिविपन्नस्स हतूपिनसां होति सुखं; सुखे असित सुखविपन्नस्स हतूपिनसों होति सम्मासमाधिविपन्नस्स हतूपिनसं होति यथाभूतञाणदस्सनं; यथाभूतञाणदस्सने
असित यथाभूतञाणदस्सनविपन्नस्स हतूपिनसों होति विमृत्तिश्राणदस्सनं । सेय्यथापि, आवुसो, रुक्खो साखापलासविपन्नो । तस्स
पपटिका पि न पारिपूरिं गच्छिति, तक्षो पि ... फेस्गु पि ... सारो पि न
पारिपूरिं गच्छित । एवमेव खो, आवुसो, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्स
हतूपिनसों होति अविप्पटिसारो; अविप्पटिसारे असित अविप्पटिसारविपन्नस्स हतूपिनसों होति अविप्पटिसारो; अविप्पटिसारे असित अविप्पटिसारविपन्नस्स हतूपिनसों होति ... पे०... विमृत्तिञाणदस्सनं ।

२. "सीलवतो, ज्ञानुसो, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति अविष्यिटसारो; अविष्यिटसारो सित अविष्यिटसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति पामोज्जं; पामोज्जं सित पामोज्जसम्पन्नास्स उपनिससम्पन्ना होति पामोज्जं; पामोज्जं सित पामोज्जसम्पन्ना होति पासिहः 25 पत्सिहः पितिः पीतिः पासिहः प्रस्तिहः विष्या सित पासिहः प्रस्तिहः प्रस्तिहः सित सितः सितः प्रस्तिहः सितः प्रस्तिहः सितः प्रस्तिहः सितः प्रस्तिहः सितः प्रसारमाधिन्दि सितः सम्पासमाधिन्दि सितः सम्पासमाधिन्दि सितः सम्पासमाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नः होति यथाभूतः । प्रसारमाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नः स्रातः स्रमासमाधिसम्पन्नस्य उपनिससम्पन्नः स्रमास्ति। प्रसारमाधिसम्पन्नस्य उपनिससम्पन्नः स्रमास्ति। प्रसारमाधिसम्पन्नस्य उपनिसस्ति। प्रसारमाधिकः प्रसारमाधिकः स्रमास्ति। प्रसारमाधिकः स्रमास्ति। प्रसारमाधिकः स्रमास्ति। प्रसारमाधिकः स्रमास्ति। प्रसारमाधिकः स्रमास्ति। प्रसारमाधिकः स्रमास्ति। प्रसारमाधिकः स्रमासिकः स्रमा

R. 6

सम्पन्नो होति निव्विदाविरागो; निव्विदाविरागे सित निव्विदा-विरागसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति विमुत्तिञाणदस्सनं । सेय्यथा-पि, ग्राबुसो, रुक्यो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पपटिका पि पारिपूर्रि गच्छिति, तचो पि ... फेग्गु पि ... सारो पि पारिपूर्रि गच्छिति । एवमेव खो, ग्रावुसो, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्रविप्पटि-सारो; ग्रविप्पटिसारे सित ग्रविप्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति ... पे०... विमुत्तिञ्जाणदस्सनं" ति ।

६. समाधिसुतं

१. त्रय खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि ... पे०... एकमन्तं निसिन्नो सो त्रायस्मा श्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच —

२. "सिया नु खो, मन्ते, मिक्खुनो तथाख्यो समाविपिटलामो यथा नेव पथिवये पथिवसञ्जी अस्स, न आपिस्म आपोसञ्जी अस्स, न तेजिस्म तेजोसञ्जी अस्स, न तेजिस्म तेजोसञ्जी अस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी अस्स, न आकासा-नञ्चायतने आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चायतने विञ्ञाणञ्चायतने अस्स, न आकिञ्च।ऽ ञ्ञायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इघलोके इघलोकसञ्जी अस्स, न
परलोके परलोकसञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ?

"सिया, ग्रानन्द, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलामो यथा
नेव पयवियं पयविस्व्यो ग्रस्स, न ग्रापिस्म ग्रापोसञ्जी ग्रस्स, न
20 तेर्जास्म तेजोसञ्जी ग्रस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकासानञ्चायतने ग्राकासानञ्चायतनसञ्जी ग्रस्स, न विञ्जाणञ्चायतने
विञ्जाणञ्चायतनसञ्जी ग्रस्म, न ग्राकिञ्चञ्जायतने ग्राकिञ्चञ्ञायतनमञ्जी ग्रस्म, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जातामञ्जायतनमञ्जी ग्रस्म, न इधलोके इथलोकसञ्जी ग्रस्स, न
23 परनोके परलोकमञ्जी ग्रस्स; मञ्जी च पन ग्रस्मा" ति ।

अ. "यथा कयं पन, मन्ते, िया मिक्खुनो तथारपो समाधिन परितामो यथा नेव पयवियं पयित्यक्वी ग्रस्म, न ज्ञापरिम क्रापीन

१ पर्यावम - मी॰, स्वा॰, रो॰। २. पर्यावमञ्जी - मी॰ रो॰-पर्याग्नी - म्बा॰।

सञ्जी ग्रस्स ... न परलोके परलोकसञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा" ति ? R. 8, B. 263

B. 264

"इधानन्द, भिक्खु एवंसञ्जी होति — 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सव्वसङ्खारसमथो सव्वपधिपटिनिस्सग्गो तण्हावखयो विरागो निरोधो निव्वानं ति । एवं खो, ग्रानन्द, सिया भिक्खुनो तथा- क रूपो ' समाधिपटिनाभो यथा नेच पथिवयं पथिवसञ्जी ग्रस्स, न प्रापिस्म ग्रापोसञ्जी ग्रस्स, न तेर्जास्म तेजोसञ्जी ग्रस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकासानञ्चायतने ग्राकासानञ्चायतनसञ्जी ग्रस्स, न विञ्ञाणञ्चायतने विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी ग्रस्स, न निव्ञाणञ्चायतने ग्राकिञ्चञ्ञायतने ग्राकिञ्चञ्ञायतनसञ्जी ग्रस्स, न नेवसञ्जा- 10 नासञ्जायतने नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी ग्रस्स, न देशलोके इथलोकसञ्जी ग्रस्स, न परलोके परलोकसञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा' ति ।

७. सारिपुत्तसुतं

१. ग्रथ खो आयस्मा आनन्दो येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुप-सङ्क्रिमि; उपसङ्क्रिमित्वा आयस्मता सारिपुत्तेन सिद्धं सम्मोदि । सम्मोद- 15 नीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच —

२. "सिया नु खो, ब्राबुसो सारिपुत्त, भिक्खुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स, न आपिस्म आपोसञ्जी अस्स, न तेर्जासञ्जी अस्स, न वार्यास्म बायोसञ्जी अस्स, २० म आकासानञ्चायतने आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाण-ञ्चायतने विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न आकिञ्चञ्जायतने आकिञ्चञ्जायतने अस्स, न नेवसञ्जापातने निव-साकिञ्चञ्जायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेव-सञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इचलोके इचलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, म परलोके परलोकसञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ?

"सिया, ब्रावुसी ब्रानन्द, भिक्खुनी तथारूपी समाधिपटि-लाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी श्रस्स ... पे०... न परलोके परलोकसञ्जी अस्स; सञ्जी च पन श्रस्सा" ति ।

१. मपारूपो - रो० । घ०४-१४

R. 10

B. 265

३. "यथा कथं पन, ग्रावुसो सारिपुत्त, सिया भिनस्तुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो थथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स ... पे०... सञ्जी च पन अस्सा" ति ?

"एकिमदाहं, श्रावुसो ग्रानन्द, समयं इधेव साम्रिययं विहरामि

ग्रन्थवनिस्म । तत्याहं तथारूपं समाधि समापिज यथा नेव पथिवयं
पथिवसञ्जी श्रहोसि, न ग्रापिस्म श्रापोसञ्जी श्रहोसि, न तेजिस्म
तेजोसञ्जी श्रहोसि, न वायिस्म वायोसञ्जी श्रहोसि, न श्राकासानञ्चायतने श्राकासानञ्चायतनसञ्जी श्रहोसि, न विञ्ञाणञ्चायतने
विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी श्रहोसि, न श्राकिञ्चञ्ञायतने भ्राकिञ्च
ग्रायतनसञ्जी श्रहोसि, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी श्रहोसि, न इवलोके इवलोकसञ्जी श्रहोसि, न
परलोके परलोकसञ्जी श्रहोसि; सञ्जी च पन श्रहोसिं' ति ।

४. "किंसञ्जी पनायस्मा सारिपुत्तो तस्मि समये ग्रहोसी" ति ?

"'भविनरोघो निव्यानं भविनरोघो निव्यानं' ति खो मे, ग्रावुसी, ग्रञ्जा व सञ्जा उपपञ्जित ग्रञ्जा व सञ्जा उपपञ्जित ग्रञ्जा व सञ्जा त संव्या एप, प्रावुसी, सकलिकिंगास्स ज्ञायमानस्स ग्रञ्जा व ग्रन्त्व उपपञ्जित ग्रञ्जा व ग्रन्त्व उपपञ्जित ग्रञ्जा व ग्रन्त्व तिरुद्धातः; एवमेव खो, ग्रावुसो', 'भविनरोघो निव्यानं भविनरोघो निव्यानं भविनरोघो निव्यानं ति ग्रञ्जा व सञ्जा उपपञ्जित ग्रञ्जा व सञ्जा तिरुद्धाते । 'भविनरोघो निव्यानं' ति' सञ्जी च पनाहं, श्रावुसी, तिस्म समये ग्रहोति' ति ।

८. झानसुर्त्त

१. "सटी च', भिक्सवे, भिक्सु होति, नो च सीलवा; एवं सो तेनक्केन प्रपरिषुरो होति । तेन तं प्रङ्गं परिषुरेतव्यं – 'किन्ताहं सढी च अस्सं, सीलवा चा' ति । यतो च सो, भिक्सवे, भिक्सु सढो च 23 होति सीलवा च, एव सो तेनङ्कोन परिषुरो होति ।

२ "सद्धो च, भिक्सवे, भिक्सु होति सीसवा च, नो च वहुँ स्मुतो ... पे०... बहुस्सुतो च, जो च धम्मकथिको ... धम्मकथिको च,

१. में बाबुतो-स्याव, रोव। २-२. निस्तानं - सीव, रोव । व. स्याव योत्यके निर्धि।

१०.१.६]

R. 11

B. 266

15

नो च परिसावचरो ... परिसावचरो च, नो च विसारदो परिसाय धम्मं देसेति ... विसारदो च परिसाय धम्मं देसेति, नो च विनयघरो ... विनय-धरो च, नो च ग्रारञ्ञको पन्तसेनासनो ... श्रारञ्ञको च पन्तसेनासनो, नो च चतुन्नं झानानं आभिचेतसिकानं दिट्ठधम्मसुखविहारानं निकाम-लाभी होति ग्रिकिच्छलाभी अकसिरलाभी ... चतुन्नं च झानानं ग्राभिचेत- 5 सिकानं दिट्टधम्मसुखिवहारानं निकामलाभी होति ग्रकिच्छलाभी प्रक-सिरलाभी, नो च श्रासवानं खया यनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिदेव धम्मे सयं अभिञ्ञा सन्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरति । एवं सो तेनङ्गेन अपरिपूरो होति । तेन तं ग्रङ्गं परिपूरेतव्वं - 'किन्ताहं सदो च घरसं, सीलवा च, बहुस्सुतो च, धम्मकथिको च, परिसावचरो 10 च, विसारदो च परिसाय धम्म देसेय्यं, विनयधरो च, श्रारञ्जाको च पन्तसेनासनो, चतुन्नं च झानानं आभिचेतसिकानं दिट्टधम्मसुखिनहारानं निकामलाभी श्रस्सं ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी, ग्रासवानं च खगा न्ननासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं ग्रभिञ्ञा सच्छि-करवा उपसम्पर्ज विहरेय्यं' ति ।

३. "यतो च खो, भिक्खवे, भिक्खु सद्धो च होति, सीलवा च, बहुस्सुतो च, घम्मकथिको च, परिसावचरो च, विसारदो च परिसाय धम्मं देसेति, विनयवरो च, श्रारञ्जको च पन्तसेनासनी, चतुन्नं च झानानं स्राभिचेतसिकानं दिट्ठधम्मसुखिवहारानं निकामलाभी होति श्रीकच्छलाभी श्रकसिरलाभी, श्रासवानं च खया श्रनासवं चेतीविमुत्ति 20 पञ्जाविमुत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं श्रभिञ्ञा सन्छिकत्वा उपसम्पर्ण विहरति; एवं सो तेनङ्गेन परिपूरो होति । इमेहि खो, भिक्खवे, दसिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु समन्तपासादिको च होति सञ्चाकारपरिपूरो वा" ति ।

सन्तविमोवखसत्तं

१. "सद्धो च, भिक्खने, भिक्ख होति, नो च सीलवा ... पे०... 15 सीलवा च, नो च बहुस्सुतो ... बहुस्सुतो च, नो च घम्मकथिको ... धम्म-कथिको च, नो च परिसावचरो ... परिसावचरो च, नो च विसारदो परिसाय धम्मं देसेति ... विसारदो च परिसाय धम्मं देसेति, नो च

१. मामचेतसिकानं - सी०, रो० । २. परिसावचरे - सी० ।

R. 13

B 267

25

वितयधरो ... विनयधरो च, नो च ग्रारञ्जको पन्तसेनासनो ... घ्रार ञ्जाको च पन्तसेनासनी, नो च ये ते सन्ता विमोक्खा अतिक्कम्म रपे ग्रारुप्पा ते कार्येन फुसित्वा[°] विहरति ... ये ते सन्ता विमोक्सा श्रतिक्कम्म रूपे ग्रारुपा ते च कायेन फुसित्वा विहरित, नो च ग्रासवानं खया ग्रना- सर्व चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिहुव चम्मे सर्य ग्रिमिञ्जा, सिन्छिकत्वा उपसम्पन्न विहरति । एवं सो तेनङ्गेन अपरिपूरी होति । तेन तं श्रङ्गं परियुरेतव्वं - 'किन्ताहं सद्धी च ग्रस्सं, सीलवा च, बहुस्सुती च, घम्म-क्यिको च, परिसावचरो च, विसारदो च परिसाय धरमं देसेट्यं, विनय-घरो च, श्रारङञको च पन्तसेनासनो, ये ते सन्ता विमोक्खा श्रतिक्कम्म 10 रूपे ग्रारुपा ते च कायेन फुसित्वा विहरेय्यं, ग्रासवानं च राया भ्रनासर्व चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव धम्मे सर्य ग्रभिञ्जा सन्द्धिकत्वा उपसम्पन्ज विहरेयां' ति ।

 "यतो च खो, भिक्खवे, भिक्खु सहो च होति, सीलवा च, वहुस्सुतो च, घम्मकथिको च, परिसावचरो च, विसारदो च परिसाध 15 घम्मं देसेति, विनयघरी च, ग्रारञ्जको च पन्तसेनासनो, ये ते सन्ता विमोक्खा ग्रतिक्कम्म रूपे भारुप्पा ते च कायेन फुसित्वा बिहरति, भ्रास-वानं च खया ग्रनासनं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्ठेव घम्मे सर्ग ग्रमिञ्ञा सच्छित्रत्वा उपसम्पन्न विहरति; एवं सो तैनद्भेन परिपूरी होति । इमेहि यो, मिनखवे, दसहि धम्मेहि समझागतो भिन्लु समन्त-

पासादिको च होति सब्वाकारपरिपूरो चा" ति ।

१०. विज्जासुतं

१. "सदो च, भिन्धवे, भिन्खु होति, नो च सीलवा । एवं सो तेनङ्गेन श्रपरिपूरो होति । तेन तं ग्रङ्ग परिपूरेतव्वं - 'किन्ताहं सद्धो च श्रस्सं सीलवा चा'ति । यती च खी, भिनखवे, भिनखु सद्धी च होति, सीलवा च, एवं सो तेनन्त्रेन परिपुरी होति ।

२. "सदो च, मिक्सवे, मिक्सु होति सीलवा च, नो च बहुस्सुती ... वहुस्सुतो च, नो च धम्मकथिको ... पे०.. धम्मकथिको च, नो च परिसावचरो .. परिसावचरो च, नो च विसारदो परिसाय धम्मं देसेति .. विमारदो च परिसाय धम्मं देसेति, नो च विनयधरो ... विनयधरो

१ विमोत्ता - सी०, री०। २ पस्तित्वा - सी०।

१०.५.१]

च, नो च ग्रनेकविहितं पुब्बेनिवासं ग्रनुस्सरित ... पुब्बेनिवासं ग्रनुस्सरित, नो च दिञ्चेन चक्खुना विसुद्धेन ग्रतिक्कन्तमानुसकेन ... पे०... यथा-कम्मूपगे सत्ते पजानाति दिव्येन च चक्खुना विसुद्धेन ग्रतिक्कन्तमानुसकेन ...पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति, नो च श्रासवानं खया ...पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरति । एवं सो तेनङ्गेन श्रपरिपूरो होति । 🛭 तेन तं श्रङ्गं परिपूरेतव्वं – किन्ताहं सद्धो च अस्सं, सीलवा च, वहुस्सुतो च, धम्मकथिको च, परिसावचरो च, विसारदो च परिसाय धम्म देसेय्यं, विनयधरो च, स्रनेकविहितं च पुव्वेनिवासं अनुस्सरेय्यं ... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानेय्यं, म्रासवानं च खया ... पे०... सच्छिकत्वा उपसम्परुज विहरेय्यं' ति ।

३. "यतो च खो, भिक्खवे, भिक्खु सद्धो च होति, सीलवा च, बहुत्सुतो च, धम्मकथिको च, परिसावचरो च, विसारदो च परिसाय धम्मं देसेति, विनयधरो च, अनेकविहितं च पुट्वेनिवासं अनुस्सरित, सय्यथीदं - एकं पि जाति हे पि जातियों ... पे इति साकारं सजहेसं ग्रनेकविहितं पुब्वेनिवासं श्रनुस्सरति, दिव्वेन च चक्खुना विसुद्धेन ग्रति-क्कन्तमानुसकेन ... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति, श्रासवानं च खया ग्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव धम्मे सयं ग्रभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । एवं सो तेनङ्गोन परिपूरी होति । इमेहि, खो, भिक्खवे, दसहि चम्मेहि समन्नागतो भिक्खु समन्तपासादिको च होति सब्बाकारपरिपूरो चा" ति। 20

द्यानिसंसवग्गो पठमो

R. 1

B. 258, R. 15

10

तस्सुद्दानं

किमत्यियं चेतना च', तयो' उपनिसा पि च'। समाधि सारिपुत्तो च, झानं³ सन्तेन विज्जया ति ।।

२. नाथवग्गो

१. सेनासनसूत्तं

१. "पञ्चङ्गसमन्नागतो, भिनस्रवे, भिनस्रु पञ्चङ्गसमन्नागतं सेनासनं सेवमानो भजमानो निचरस्सेव ग्रासवानं खया ग्रनासवं चेतो-

रे. सील - सी॰,स्या०, रो ० । २--२. उपनिसा बानन्व पञ्चमं - सी॰,स्या०, रो॰। ३. सदो - सी॰, स्था॰, रो॰।

विमुत्ति पञ्ञाविमुत्ति दिद्वेव घम्मे सर्वं ग्रिभिञ्ञा सन्द्धिकत्वा उप-सम्पन्न विहरेया ।

२. "कयं च, भिक्तवे, भिक्तु पञ्चङ्गसमन्नागतो होति ? इच, भिनखबे, भिनसु सद्घी होति; मद्दहति तथागतस्स बोर्घि – 'इति s पि सो भगवा . पेo.. भगवा ति; ग्रणावाधी होति ग्रणातद्धो, सम-वेपाकिनिया गहणिया समन्नागतो नातिसीताय नाच्नुण्हाय मज्ज्ञिमाय पधानक्लमाय; यसठो होति श्रमायावी, यथाभूतं श्रतानं श्राविकत्ता सत्यरि वा विञ्जूसु वा सब्रह्मचारीसु; श्रारद्वविरियो विहरीत, श्रकुसलानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय; थामवा व्य्ह्परक्षमो य्रनिक्सित्तवुरो कुसलेसु घम्मेसु; पञ्च्यवा होति, स्वयत्थ-गामिनिया पञ्जाय समझागतो अस्याय निव्वेधिकाय सम्मा दुक्तक्वय-गामिनिया । एवं स्तो, मिनस्तने, भिनस्तु पञ्चङ्गसममागतो होति ।

३, "क्यं च, मिक्खवे, सेनामनं पञ्चङ्गसमन्नागतं होति ? इय, निक्तवे, सेनासनं नातिहूरं होति भाच्चासञ्चं गमनागमनसम्पन्नं n दिवा अप्पाकिष्णं' राति अप्पसद्दं अप्पनिग्धोसं अप्पडंसमकसवातातप-सिरिंसपसम्करसं'; निस्म हो पन सेनासने विहरन्तस्स ग्रप्पकसिरेन' उप्पज्जन्ति चीवरिषण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्याराः तर्हिम खो पन सेनासने थेरा भिक्प्नृ विहरन्ति बहुस्सुता श्रागतागमा घम्मभरा विनयवरा मातिकायरा; ते कालेन कालं उपसङ्क्रमित्वा 20 परिपुच्छति परिमञ्हति – 'इदं, भन्ते, कयं, इमस्स को ग्रत्यो' ति; तस्स ते ग्रायस्मन्तो ग्रविवटं चेव विवरन्ति ग्रनुत्तानीकतं च उत्तानि करोन्ति अनेकविहितेसु च काञ्चाठानियेसु धन्मेसु कह्नं पटिविनोदेन्ति । एवं स्रो, मिक्छवे, सेनासनं पञ्चङ्गसमन्नागतं होति । पञ्चङ्गसमन्नागतो खो, मिनखबे, भिन्नतु पञ्चङ्गसमन्नागतं सेनासनं सेवमानो भजमानो B 200 25 निचरस्तेत्र ग्रामबानं स्या .. पे० . सच्छिनत्वा उपसम्पन्न बिहे-

१ प्रवासिन्त - स्याब, रोव । २ ० वासापमरीसुवस्कृत्यं - मण् रै प्रधानितित — स्या॰, रो॰ । ४ वस्तृहानियेषु — स्या॰; बङ्गाहानियेषु —

20

25

R. 17

D. 270

२. पञ्चङ्गसुत्तं

- १. "पञ्चङ्गियणहीनो, भिनस्वने, भिनस्तु पञ्चङ्गसमन्नागतो इमस्मि घम्मिनिये 'केवली वृसितना उत्तमपुरिसो' ति वृच्चित । क्यं च, भिनस्वने, भिनस्तु पञ्चङ्गिविप्पहीनो होति ? इघ, भिनस्वने, भिनस्तुनो कामच्छन्द्रो पहीनो होति, व्यापादो पहीनो होति, थीनमिद्धं पहीनं होति, उद्युच्चकुवकुच्चं पहीनं होति, विचिक्चिक्च पहीना होति । 5 एवं स्तो, भिनस्त्वे, भिनस्तु पञ्चङ्गिविपहीनो होति ।
 - २. "क्यं च, भिक्खवे, भिक्ख पञ्चङ्गसमन्नागतो होति ? इप, भिक्खवे, भिक्ख प्रसेखेन सीलक्खन्वेन समन्नागतो होति, प्रसेखेन समन्नागतो होति, प्रसेखेन पञ्चाक्खन्वेन समन्नागतो होति, प्रसेखेन पञ्चाक्खन्वेन समन्नागतो होति, प्रसेखेन विमुत्तिन् 10 ज्ञाणवस्त्तनक्खन्वेन समन्नागतो होति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख पञ्चङ्गसमन्नागतो होति ।
 - ३. "पञ्चङ्गविप्पहीनो खो, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चङ्गसमन्नागतो इमिन्स घम्मविनये 'केवली वृसितवा उत्तमपुरिसो' ति वृच्चिति । "कामच्छन्दो च ब्यापादो, थीनिसद्धं च भिक्खुनो । उद्वच्चं विचिकिच्छा च, सब्बसो व न विज्जिति ।। "ग्रसेखेन च सीलेन, ग्रसेखेन समाधिना ।

विमुत्तिया च सम्पन्नो, ञाणेन च तथाविधो ।।
"स वे पञ्चङ्गसम्पन्नो, पञ्चे अङ्गे विवज्जयं।
इमस्मि धम्मविनये, केवली इति बुच्चती" ति ।।

३. संयोजनसुत्तं

१. "दसयिमानि, भिक्खवे, संयोजनानि । कतमानि दस ? पञ्चोरम्भागियानि संयोजनानि । फत्मानि संयोजनानि । फत्मानि पञ्चोरम्भागियानि संयोजनानि । सक्कायिदिः, विजिक्षिण, सीलव्वतपरामासो, कामच्छन्दो, व्यापादो — इमानि पञ्चोरम्भागियानि संयोजनानि ।

१ थिनमिद्धं - म० । २-२, पञ्चक्क्वानि - स्था० । ३. सवे इमस्मि स्था० ।

.. 18

B. 271

२. "कतमानि पञ्चुद्धम्भागियानि संयोजनानि ? स्परागे, ग्रस्परागे, मानो, उद्बन्चं, ग्रविज्जा – इमानि पञ्चुद्धम्मागियानि संयोजनानि । इमानि खो, भिक्खवे, दस संयोजनानी" ति ।

४. चेतोखीलसुतं

 "यस्स कस्सिनि, निक्खने, भिक्खुस्स वा भिक्सुनिया वा पञ्च चेतोलीला अप्पहीना पञ्च चेतसोविनियद्वा असमृच्छिन्ना, तस्स या रिल वा दिवसो वा आगच्छिति हानियेव पाटिकह्वा कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि ।

२. "कतमस्स पञ्च चेतोखीला ग्रप्पहीना होन्ति ? इध, भिन्छवे, भिन्स्यु सत्यरि कह्मित विचिकिच्छिति नाधिमुच्चिति न सम्प10 सीविति । यो सो, भिन्छवे, भिन्छ्यु सत्यरि कह्मिति विचिकिच्छिति
नाधिमुच्चिति न सम्पसीविति, तस्स चित्तं न नमिति श्रालप्पाय
धनुयोगाय सातच्चाय पद्यानाय । यस्स चित्तं न नमिति श्रालप्पाय
ग्रनुयोगाय सातच्चाय पद्यानाय । यस्स चित्तं न नमित श्रालप्पाय
ग्रनुयोगाय सातच्चाय पद्यानाय, एयमस्सायं पठमो चेतोखीलो ग्रप्पहीनो
होति ।

इ. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख घम्मे कह्नुति ... पे०... सर्ज्वे कह्नुति ... दिक्साय कह्नुति ... सब्रह्मचारीमु कृपितो होति अनत्तमतो आह्तवित्तो क्षीलजातो । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सब्रह्मचारीमु कृपितो होति अनत्तमनो बाह्तवित्ततो खीलजातो, तस्स वित्तं न नमिति आतप्ताय अनुयोगाय सात्वचाय पद्मानाय । यस्स वित्तं न नमिति आतप्पाय अनुयोगाय सात्वचाय पद्मानाय, एवमस्सायं पञ्चमो चेतोखीलो अप्पहीनो होति । इमस्स पञ्च चेतोखीला अप्पहीना होति ।

भक्तमम्स पञ्च चेत्रतोविनिबन्धा ग्रसमुन्दिला होन्ति?
 इस, मिक्सवे, मिक्सु कामेसु अवीतरागो होति अविगतन्द्वन्दो ग्रिविगत पेगो अविगतिपामो अविगतपरिक्राहो अविगततन्द्वो । यो सो, मिक्सवे, मिक्सु कामेसु अवीतरागो होति अविगतन्द्वते अविगतपमो अविगत पेपासो अविगतपरिक्राहो अविगततन्द्वो, तस्स चित्तं न नमति ज्ञातप्पाप

१. चेतीलिना -स्या॰, रो० । २. वृद्धि -स्या० ।

१०.२.४] चेतोस्रोतसुर्त ११३

ग्रनुयोगाय सातञ्चाय पद्मानाय । यस्स चित्तं न नमित श्रातप्पाय ग्रनु-योगाय सातञ्चाय पद्मानाय, एवमस्सायं पठमो चेतसोविनिवन्घो ग्रसमुच्छिन्नो होति ।

थ्. "पुन च परं, भिनस्बने, भिनस्ब काये अवीतरागो होति ... पे०... रूपे अवीतरागो होति... पे०... यावदत्यं उदरावदेहकं भुञ्जित्वा 5 सेय्यसुखं पस्ससुखं मिद्धसुखं अनुयुत्तो विहरित ... अञ्ञतरं देविनिकायं पिणधाय ब्रह्मचिरयं चरित — 'इिमनाहं सीलेन वा बतेन वा तपेन वा ब्रह्मचिरयं चरित — 'इिमनाहं सीलेन वा बतेन वा तपेन वा ब्रह्मचिरयं चरित — क्ष्मिनाहं सीलेन वा वतेन वा तपेन वा ब्रह्मचिरयं चरित — 'इिमनाहं सीलेन वा वतेन वा तपेन वा ब्रह्मचिरयेन वा देवो वा भिवस्सामि विवञ्जतरो वा' ति, तस्स चित्तं न नमित आतण्याय अनुयोगाय सातच्चाय पधानाय । यस्स चित्तं न नमित आतण्याय अनुयोगाय सातच्चाय पधानाय, एवमस्सायं पञ्चमो चेतसोविनिवन्धो असमुच्छिन्नो होति । इमस्स पञ्च चेतसोविनिवन्धा असमुच्छिन्नो होति ।

६. "यस्स कस्सचि, भिक्खवे, भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा 15 इम पञ्च चेतोखीला ग्रप्पहीना इमे पञ्च चेतसोविनिबन्धा ग्रसमुच्छिन्ना, तस्स या रक्ति वा दिवसो वा ग्रागच्छिति हानियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु अम्मेसु नो बृद्धि ।

"संय्यथापि, भिनखने, काळपनखे चन्दस्स या रित्त वा दिनसो वा म्रागच्छति, हायतेन वण्णेन हायित मण्डखेन हायित आभाय हायित 20 आरोहपरिणाहेन; एवमेन खो, भिनखने, यस्स कस्सचि भिनखुस्स वा भिनखुनिया वा इमे पञ्च चेतोखीला अप्पहीना इमे पञ्च चेतसोविनिवन्धा असमुच्छित्रा, तस्स या रित्त वा दिनसो वा ग्रागच्छित हानियेन पाटिकङ्क्षा कुसलेसु अम्मेसु नो वृद्धि।

७. "ग्रस्स कस्सचि, भिनख्वे, भिनखुस्स वा भिनखुनिया वा 25 पञ्च चेतोखीला पहीना पञ्च चेतसोबिनिबन्धा सुसमुच्छिना, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा आगच्छित वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानि ।

"कतमस्स पञ्च चेतोखीला पहीना होन्ति ? इघ,
 मिनखवे, भिनखु सत्यरि न कङ्कृति न विचिकिच्छति, ग्रथिमुच्चित ३०

B. 273

\$3

सम्पसीदित । यो सो, भिक्सवे, भिक्सु सत्यरि न कह्नति न विचि-किच्छित ग्रिधिमुज्बति सम्पसीदिति, तस्य चित्तं नमित द्यातप्पाय अनु-योगाय सातज्जाय पद्यानाय । यस्म चित्तं नमित ग्रातप्पाय ग्रनुयोगाय मातज्जाय पद्यानाय, एवमस्सायं पठमी चेतोस्रीलो पहीनो होति ।

ह. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु धम्मे न कह्नित ... पे०.. मञ्च न कह्नित ... पे०.. मञ्च न कह्नित ... पक्रह्मचारीसु न कृपितो होति ग्रतमनो न ग्राहतचित्तो न खीलजातो । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु मग्रह्मचारीसु न कृपितो होति श्रतमनो न ग्राहतचित्तो न खीलजातो, तस्म चित्तं नमित ग्रातप्पाय ग्रनुयोगाय सातच्चाय पधानाय । यस्म वित्तं नमित ग्रातप्पाय ग्रनुयोगाय सातच्चाय पधानाय । यस्म पञ्च नेतोखीलो पहीनो होति । इमस्स पञ्च चेतोखीला पहीना होति । इमस्स पञ्च चेतोखीला पहीना होति ।

१०. "कतमस्य पञ्च चेतसोविनिवन्या सुसमुच्छित्रा होन्ति ? इस, मिक्चने, मिक्चु कामेमु बीतरागो होति विगतच्छन्दो विगतपेगो । धि विगतपिपासो विगतपरिळाहो विगतवण्हो । यो सो, भिक्चने, भिक्चु कामेसु वीतरागो होति विगतच्छन्दो विगतपेगो विगतपिपासो विगत-परिळाहो विगतवण्हो, तस्म चित्त नमित ज्ञातप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पयानाय । यस्म चित्तं नमित ज्ञातप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पयानाय । यस्म चित्तं नमित ज्ञातप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पयानाय, एवमस्नाय पठमो चेतसोविनिवन्यो सुममुच्छित्रो होति ।

११. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्ख काये बीतरागी होति . प० रूपे बीतरागी होति ऐ० न यानवरणं उन्हरावरेहरू मृष्टिजरना मेथ्यमुख परममुल मिद्धमुख अनुयुत्तो निहरति, न अञ्जतर देवनिनाय पणिवाय अह्याचरिय चरति — 'इभिनाह भीलेन वा बठेन वा तपेन वा अह्याचरियेन वा देवी वा अविस्मामि देवञ्जतरो वा' ति । यो मो, भिमनने, भिक्षु न अञ्जतर देवनिकाय पणिवाय ऐ०. देवञ्जतरो वा ति, तस्स चित नमित आतप्पाय अनुयोगाय सातञ्चाय पर्यानाम । यम्म चित्त नमित आतप्पाय अनुयोगाय मातञ्चाय पर्यानाम । यम्म चित्त नमित आतप्पाय अनुयोगाय मातञ्चाय पर्यानाम, एवमन्नाम पञ्चमो चेनमोविनिवन्यो मुसमुच्छित्रो होति । इमस्स पञ्च चेतसोविनिवन्या मुसमुच्छित्रा होन्ति ।

१२. "यस्य पस्त्रचि, मिनस्त्रवे, मिनस्तुस्स वा मिनस्तृनियां वा

१०.२.५]

R. 21

इमें पञ्च चेतीखीला पहीना इमे पञ्च चेतसोविनिवन्धा सुसमुन्छिन्ना, तस्सा या रत्ति वा दिवसो वा ग्रागच्छति वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानि ।

"सेट्यथापि, भिक्खने, जुण्हपक्खे चन्दस्स या रित्त वा दिवसो -वा ग्रागच्छति, बहुतेव वण्णेन बहुति मण्डलेन बहुति ग्राभाय बहुति अ मारोहपरिणाहेन; एवमेव खो, भिक्खवे, यस्स करसचि भिक्खुस्स वा भिनखुनिया वा इमे पञ्च चेतोखीला पहीना इमे पञ्च चेतसोविनिबन्धा सुसमुन्छिन्ना, तस्स या रक्ति वा दिवसो वा श्रागच्छति वृद्धियेव पाटिकङ्काः कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानी" ति ।

५. श्रप्पमावसुत्तं

- १. "यावता, भिनखने, सत्ता धपदा वा द्विपदा वा चतुप्पदा वा बहुप्पदा वा रूपिनो वा अरूपिनो वा सञ्जितो वा ग्रसञ्जिनो वा नेवसञ्ज्ञिनासञ्ज्ञिनो वा, तथागतो तेसं ग्रग्गमक्खायति ग्ररहं सम्मा-सम्बुद्धो; एवमेव खो, भिक्खवे, ये केचि कुसला धम्मा, सब्बे ते भ्रप्पमादम्लका भ्रप्पमादसमोसरणा । श्रप्पमादो तेसं भ्रग्गमक्खायति ।
- २. "सेय्यथापि, भिक्खवे, यानि कानिचि जङ्गलानं^र पाणानं पदजातानि, सब्बानि तानि हत्यिपदे समोघानं गच्छन्ति, हत्थिपदं तेसं अग्गमक्खायति, यदिदं महन्तत्तेन; एवमेव खो, भिक्खवे, ये गेचि कुसला धम्मा, सब्बे ते श्रप्पमादमूलका श्रप्पमादसमोसरणा । श्रप्पमादो तेसं भ्रग्गमक्खायति ।
 - ३. "सेय्ययापि, भिन्खवे, कूटागारस्स या काचि गोपानसियो 20 सन्वा ता कूटङ्गमा कूटनिन्ना कूटसमोसरणा, कूटो³ तासं अग्गमवलायति ; एवमेव खो, भिक्खवे, ये केचि कुसला घम्मा, सब्बे ते श्रप्पमादमूलका श्रणमादसमोसरणा । ग्रप्यमादो तेसं ग्रम्ममकवायति ।
 - ४. "संय्ययापि, भिक्खवे, ये केचि मूलगन्धा, काळानुसारियं तेसं ग्रम्ममक्खायति; एवमेव खो भिक्खवे ...पै०... श्रप्पमादी होसं 🕫 श्रगमक्खायति ।

D. 274. R. 22

ti

१. तेसं धम्मानं - सी०, री० । २. जञ्चमार्गं - मी० । १. मूर्दं - श्मा०, शै० ।

R 23

- ५. "सेय्यथापि, भिक्खवे, ये केचि सारगन्या, लोहितचन्दर्ग तेसं ग्रग्गमक्खायित; एवमेव सो भिक्खवे ... पे०... ग्रप्पमादो तेसं ग्रग्गमक्खायित ।
- ६. "सेय्यथापि, भिक्खवे, ये केचि पुष्फगन्दा, वस्सिकं तेर्षे ग्रगगमक्खायति; एवमेव खो भिक्खवे ... पे०... ग्रप्पमादो तेसं ग्रगग-मक्खायति ।
 - ७. "सेय्यथापि, भिक्खवे, ये केचि खुद्दराजानो^{*}, सव्वे ते रञ्जी चक्कवित्तस्स यनुयन्ता भवन्ति^{*}, राजा तेसं चक्कवत्ती ग्रग्गमक्खायिति; एवमेव खो, भिक्खवे ... पे०... श्रप्पमादो तेसं श्रग्गमक्खायिति ।
- ष्ट. "संय्ययापि, भिक्खने, या काचि तारकरूपानं पभा, सब्बा ता चन्दप्पभाय कलं नाग्धन्ति सोळाँस, चन्दप्पभा तासं अग्गमक्खायितः; एवमेन खो, भिक्खने ... पे०... अप्पमादो तसं अग्गमक्खायिति ।
 - ६. "सेय्ययापि, भिक्तववे, सरदसमये विद्धे विगतवलाहके देवे ग्रादिच्चो नमं ग्रव्मुस्सक्कमानो सव्यं ग्राकासंगतं तमगतं ग्रामिनिहच्च मासते च तपते च विरोचित च; एवमेव खो, भिक्सवे ... पे०... ग्रप्प-मादो तेसं ग्रागमक्सायति ।
 - १०. "सेय्यथापि, भिक्तवे, या काचि महानदियो, सेय्यथीदं -गङ्का, यमुना, अचिरवती, सरम्, मही, सव्वा ता समृद्द्भा समृद्दिन्छा समृद्द्पोणा समृद्द्पवभारा, महासमृद्दो तास अग्गमक्खायितः; एवमेव खो, भिक्तवे, ये केचि कुसला धम्मा, सव्ये ते अप्पमादमूलका अप्पमाद-समोसरणा । अप्पमादो तेस अग्गमक्खायती" ति ।

६- श्राहुनेय्यसुत्तं

१. "दसियमे, भिन्नखने, पुग्गला ब्राहुनेय्या पाहुनेय्या दिवस णेय्या अञ्जलिकरणीया अनुत्तर पुञ्ञमस्तेत लोकस्स । कतमे दस ? तयागतो ब्रयह सम्मासम्बुद्धो, पञ्चेकबुद्धों, उभतोभागिबमुत्तो, पञ्जा-विमुत्तो, कायमिक्स, दिद्विप्पत्तो, मद्धाविमुत्तो, सद्धानुसारी, घम्मानुसारी,

रै हुँद्देराजानो - सी०, रो०, हुँद्दराजा - स्था०। २ वत्तन्ति - स्था०। ३ सन्दुः स्मुबनभानो - सी०, रो०। ४ पञ्चेवसम्बुदो - स्था०, रो०।

B. /

25

गोत्रम् – इमे खो, भिक्खवे, दस पुग्गला आहुनेय्या ... पे०... अनुत्तरं पुञ्जक्षेत्तं लोकस्सां" ति । ·

७. पठमनाथसुत्तं

- १. "सनाया, भिक्खवे, विह्र्रथ, मा अनाया । दुक्खं, भिक्खवे, अनायो विह्र्रति । दस्यिमे, भिक्खवे, नायकरणा धम्मा । कत्तमे दस् ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंतृतो ⁵ विह्र्रति आचारगोचरसम्पन्नो अणुमृत्तेषु वज्जेषु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु । ग्रं पि, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु । ग्रं पि, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु , ग्रंगं पि धम्मो नाथकरणो ।
- २. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खु बहुस्सुतो होति सुत्धरो सुत्तस्त्रिचयो, ये ते धम्मा झादिकल्याणा मण्डाकल्याणा परियोसान-कल्याणा सात्वं सव्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं स्रभि-ववन्ति, तथाक्पास्स घम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्टिया सुप्पटिविद्धा । यं पि, भिक्खने, भिक्खु बहु-स्सुतो होति ... पे०... दिट्टिया सुप्पटिविद्धा, श्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।
- ३. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु कल्याणिमत्तो होति कल्याण- 15 स.24 सहायो कल्याणसम्पवङ्को । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु कल्याणिमत्तो होति कल्याणसहायो कल्याणसम्पवङ्को, ग्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।
- ४. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सुवचो होति सोवचस्सकरणेहि घम्मेहिं समन्नागतो, खमो पदक्खिणग्गाही अनुसासनि । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सुवचो होति ... पे०... अनुसासनि, बयं पि घम्मो नाथकरणो ।
- ५. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चावचानि किञ्करणीयानि, तत्थ दक्खो होति अनलसो सब्रूपायाय वीमंसाय समन्नागतो, अलं कातुं अलं संविधातुं। यं पि, भिक्खवे, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीनं ...पे०... अलं कातुं अलं संविधातुं, अयं पि धम्मो नाथकरणो।
- ६. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु घम्मकामो होति पियसमुदा-हारो, ग्रिभघम्मे ग्रिभिविनये उळारपामोज्जो । यं पि, भिक्खवे,

[.] १-१. सारवा सञ्चञ्जना - सी० । २. घता - स्या०, रो० । ३. उळारपामुज्जो -

भिनलु धम्मकामो होति पियसमुदाहारो, ग्रिभवम्मे श्रिभिविनये उळार-पामोज्जो, ग्रयं पि धम्मो नायकरणो ।

- ७. "पुन च परं, भिनलने, भिनसु ब्रायद्विविरियो विहरिति अनुसलानं धम्मानं पहानाय, कुमलानं धम्मानं उपसम्पताय, थामवा इ व्ह्वपरकामो ब्रिनिवलत्तवूरो कुरालेसु धम्मोसु । यं पि, भिनलने, भिनलु ब्रायद्विविरियो विहरित अनुसलानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पताय, थामवा दव्ह्यरक्तमो अनिक्लित्तवूरो कुसलेसु धम्मेसु, अप पि धम्मो नायकरणो ।
- प्रमुख च परं, भिक्तवं , भिक्त् सन्तुष्ट्ठो होति इतरीतरचीवर-10 पिण्डपातसेनासनिम्लानप्पच्यप्रभेसज्जपरिक्खारेन । यं पि, भिक्तवं, निक्खु सन्तुट्टो होति इतरीतरचीवरिण्डपातसेनासनिम्लानप्पच्य-भेसज्जपरिक्खारेन, ग्रयं पि धम्मो नायकरणो ।
 - १. "पुन च परं, भिष्यत्वे, भिष्यतु सितमा होति परमेन सितः नेपक्केन समझागतो चिरकतं पि चिरमासितं पि सिरता अनुस्सरिता । य पि, भिक्कवे, भिक्यतु सितमा होति परमेन सितनेपक्केन समझागतो चिरकतं पि चिरमासितं पि सिरता अनुस्सरिता, अयं पि चम्मो नाय-करणो ।
 - १०. "मुन च परं, भिक्सवे, भिक्खु पञ्जाबा होति उदयस्यगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो अरियाय निट्येधिकाय सम्मा दुवलथ क्तयगामिनिया। य पि, भिक्सवे, भिक्खु पञ्जाबा होति उदयस्यगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो अरियाय निय्वेधिकाय सम्मा दुवलक्षयगामिनिया, ग्रयं पि धम्मो नायकरणो ।

"सनाया, भिनन्त्रवे, विहरस, मा प्रनाया । दुक्लं, भिन्खवे, श्रनायो विहरति । इमे सो, भिनखवे, दस नायकरणा धम्मा" ति ।

दः दुतियनायसुसं

१. एव में गुतं। एकं ममयं भगवा सावित्ययं विहर्तत जेतवने भनायपिष्डिकस्स ग्रारामें। तत्र रो भगवा मिनखू ग्रामन्तेसि — "भिनखरो" ति। "शदन्ते" ति ते भिनखू भगवतो पञ्चस्तोसु । भगवा , एतदवोच —

B. 41.

R. 26

२. "सनाथा, भिनखने, विह्तस्य, मा ग्रनाथा । दुनखं, भिनखने, श्रनाथो विह्ररित । दस्यिमे, भिनखने, नाथकरणा घम्मा । कतमे दस ? इघ, भिनखने, भिनखु सीलना होति ... पे०... समादाय सिनखित सिनखा-पदेसु । 'सीलना नतायं भिनखु पातिमोनखसंवरसंनुतो निह्ररित श्राचार-गोचरसम्पन्नो ग्रणुमत्तेसु नज्जेसु भयदस्सानी, समादाय सिनखित सिनखा- पदेसू ति थेरा पि नं भिनखू वत्तव्बं ग्रनुसासितव्बं मञ्ञान्ति, मिन्समा पि भिनखू ... नना पि भिनखू वत्तव्बं ग्रनुसासितव्बं मञ्जान्ति । तस्स थेरानुकम्पितस्स मज्ज्ञिमानुकम्पितस्स ननानुकम्पितस्स नुद्धियेव पाटिकङ्खा कुसलेसु घम्मेसु, नो परिहानि । ग्रयं पि घम्मो नाथकरणो ।

इ. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु बहुस्सुतो होति ... पे o... 10 विद्विमा सुप्पटिविद्धा । 'बहुस्सुतो वतायं भिक्खु सुतधरो सुत्तसिनच्यो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मञ्ज्ञेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं स्व्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदिन्त, तथारूपास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता विद्विया सुप्पटिविद्धा' ति थरा पि नं भिक्खू वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्ज्ञान्त, 15 मण्डिमा पि भिक्खू ... नवा पि भिक्खू वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्ज्ञान्त, । तस्स थरानुकम्पितस्स मण्डिमानुकम्पितस्स नवानुकम्पितस्स वृद्धियेष पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु, नो परिहानि । अयं पि धम्मो नायकरणो ।

४. "पुन च परं, भिनखं , भिनखं कल्याणिमत्तो होति कल्याण- सहायो कल्याणसम्पवङ्को । 'कल्याणिमत्तो वतायं भिनखं कल्याण- सहायो कल्याणसम्पवङ्को' ति थेरा पि नं भिनखं वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्जान्त, मिक्समा पि भिनखं ... नवा पि भिनखं वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्जान्त, मिक्समा पि भिनखं ... नवा पि भिनखं वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्जान्त । तस्स थेरानुकम्पितस्स मिज्ज्ञभानुकम्पितस्स नवानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेयु धम्मेसु, नो परिहानि । अयं पि धम्मो 25 नायकरणो ।

 "पुन च परं, भिक्खवें, भिग्धु सुबचों होति सोवचस्सकरणेहिं घम्मोहि समन्नागतो, खमो पदिविद्यणग्गाही अनुसासिंग । 'सुबचो चतायं भिग्धु सोवचस्सकरणेहि घम्मोहि समन्नागतो, खमो पदिविद्यणगगहीं अनुसासींन' ति थेरा णि मं भिग्धु वत्तव्यं अनुसासितव्यं मञ्जान्त, 50 R-27

R. 28

मिन्सिमा पि भिक्खू .. नवा पि भिक्खू वत्तव्वं श्रनुसासितव्वं मञ्जानित । तस्स थेरानुकम्पितस्स मिन्सिमानुकम्पितस्स नवानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकह्वा कुसलेसु धम्मेसु, नो परिहानि । श्रयं पि घम्मो नाथकरणो ।

६. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीने उच्चावचानि किङ्करणीयानि, तत्थ दक्खो होति श्रनलसो, तत्रूपायाय वीमंसाय समझागतो, श्रलं कातुं श्रलं संविधातुं । 'यानि तानि सब्रह्म-चारीन उच्चावचानि किङ्करणीयानि, तत्य दक्खो वतायं भिक्खु श्रनलसो, तत्रूपायाय वीमंसाय समझागतो, श्रलं कातुं श्रलं सविधातुं' ति थेरा पि नं भिक्खू वत्तव्यं श्रनुसासितव्यं मञ्ज्ञन्ति, मण्डिमा पि भिक्खू ... नवा 10 पि भिक्स् वत्तव्यं श्रनुसासितव्यं मञ्ज्ञन्ति । तस्स थेरानुकम्पितस्य मण्डिमातुकम्पितस्य नवानुकम्पितस्य बुद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु, नो परिहानि । श्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

७. "पुन च परं, मिनखने, भिनत् घम्मकामो होति पिय-समुदाहारो, श्रमिधम्मे श्रीभिनिनये उळारपामोज्जो । 'धम्मकामो वतायं 15 भिनल् पियसमुदाहारो, ग्रभिधम्मे श्रमिनिनये उळारपामोज्जो' ति येरा पि नं भिनल् चत्तव्वं श्रनुसासितव्यं मञ्जन्ति, मिन्झिमा पि भिनल् . नवा पि भिनल् चत्तव्वं श्रनुसासितव्वं मञ्जन्ति । तस्स येरानुकिम्प-तस्स मिन्झमानुकिम्पतस्स नवानुकिम्पतस्स वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु, नो परिहानि । श्रयं पि धम्मो नायकरणी ।

ध "पुन च पर, भिक्खने, भिक्खु सन्तुद्दो होति इतरीतरचीवर-उठ पिण्डपातसेनासनिभवानप्यच्ययस्यज्यपरिक्खारेन । 'सन्तुद्दो वतार्य

B. 279

भिक्ंबु इतरीतरचीवरिषण्डपातसेनासनिगलानप्यच्चयभेसज्जपरिक्खारेना' तिं थेरा पि नं भिक्खू वत्तव्वं अनुसासितव्वं मञ्ञान्ति, मण्डिमा पि भिक्खू ... नवा पि भिक्खू वत्तव्वं अनुसासितव्वं मञ्ञान्ति । तस्सं थेरा-कुर्मामतस्स मण्डिसानुकम्पितस्स नवानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु घम्मेसु, नो परिहानि । अयं पि धम्मो नाथकरणो ।

१०: "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सितमा होति परमेन सित
नेपक्केन समन्नागतो, चिरकतं पि चिरभासितं पि सिरता ग्रनुस्सरिता ।
'सितमा बतायं भिक्खु परमेन सितनेपक्केन समन्नागतो, चिरकतं पि

चिरभासितं पि सिरता ग्रनुस्सरिता' ति थेरा पि नं भिक्खू वत्तव्यं ग्रनुसासितव्यं मञ्ज्ञान्ति, मण्झिमा पि भिक्खू ... नवा पि भिक्खू वत्तव्यं 10

ग्रनुसासितव्यं मञ्ज्ञान्ति । तस्स थेरानुकम्पितस्स मण्झिमानुकम्पितस्स

नवानुकम्पितस्स चुद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु, नो परिहानि ।

ग्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

११. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख पञ्जावा होति उदयस्थ-गामिनिया पञ्जाय समन्नागतो ग्रिरयाय निव्वधिकाय सम्मा दुक्खक्खय-गामिनिया । 'पञ्जाब क्तायं भिक्कु उदयस्थगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो ग्रिरयाय निव्वधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया' ति थेरा पि नं भिक्खू वत्तव्वं ग्रनुसासितव्वं मञ्जान्ति, मिक्झमा पि भिक्खू ... नवा पि भिक्खू वत्तव्वं ग्रनुसासितव्वं मञ्जान्ति । तस्स थेरानुकम्पितस्स ... पे०... नो परिहानि । ग्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

R. 29

१२. "सनाथा, भिक्सवे, विहर्ण, मा श्रेनाथा । दुक्लं, भिक्सवे, श्रेनीथो विहरति । इमे स्रो, भिक्सवे, दस नाथकरणा थम्मा" ति ।

१३. इदमबोच मगवा । श्रतंमना ते भिक्खू भगवतो भासितं श्रीमनन्दुँ ति ।

६. पठमग्ररियावाससुत्तं

१. "दसंघिमे, भिचलवे, ग्रेरियावासा, ये ग्ररिया ग्रावसिसु वा म ग्रेविसन्ति वा ग्रावसिस्सन्ति वा । कतमे दस ? इध, मिचलवे, मिचलु पञ्चेक्विक्पाहीनो होति, छळङ्कसंमन्नागती, एकारक्लो, चतुरापस्सेनो, 'पनुण्णपच्चेकसञ्चो, समयसद्वेसनो, ग्रनाचिलसङ्कर्णो, पंस्सर्वकाय-प०४-१६

सङ्गारो, सुविमृत्तचित्तो, सुविमृत्तपञ्जो । इमे खो, भिषवने दस ग्ररियावासा, ये ग्ररिया ग्रावसिंसु वा ग्रावसन्ति वा ग्रावसिस्सन्ति वा" ति ।

१०. दुतियग्ररियावाससुत्तं

१. एक समयं भगवा कुरूसु विहरित कम्मासधम्मं नाम कुरूनं 5 निगमो । तत्र सो भगवा भिनसू श्रामन्तेसि ... पे०... एतदयोच —

"दशयिमे, भिनलबं , अरियाबासा, ये ग्ररिया द्याविस्तु वा ग्रावसिन्त वा ग्रावसिन्त वा । कतमे दस ? इप, भिनलबं , मिनलु पञ्चङ्ग विप्रहोनो होति, एळज्ञसमनागती, एकारक्तो, चतुरापस्तेनो, पनुण्णपञ्चेकसञ्जो, समवयसट्ठेसनो, ग्रनाविलसङ्गप्पो, पस्सद्धकाया सङ्घारो, सुविमुत्तवित्तो, सुविमुत्तपञ्जो ।

३. "कथं च, भिक्खवं, भिक्खु पञ्चङ्गविष्पहीनो होति ? इथ, भिक्खवं, भिक्खुं कामच्छन्दो पहीनो होति, व्यापादो पहीनो होति, थीनमिद्धं पहीनं होति, उद्यन्चकुकुन्चं पहीनं होति, विचिकिन्छा पहीना होति । एवं खो, भिक्खवं, भिक्खुं पञ्चङ्गविष्पहीनो होति ।

४. "कयं च, भिक्खवं, भिक्ख छळज्जसमन्नागतो होति ? इघ, भिक्खवं, भिक्ख चक्खुना रूपं दिस्ता नेत सुमतो होति न दुम्मनो, उपेक्खको विहरित सतो सम्पजानो । स्रोतेन सहं सुत्वा ... पे०... घानेन गन्यं घायित्वा ... जिब्हाय रसं सायित्वा ... कायेन फोटुब्बं फुसित्वा ... मनसा धम्मं विञ्जाय नेत सुमनो होति न दुम्मनो, उपेक्खको था विहरित सतो सम्पजानो । एवं खो, भिक्यवे, भिक्ख छळज्जसमन्नागतो होति ।

५. "कवं च, भिक्यचे, भिक्ख एकारक्खी होति ? इव, भिक्खके, भिक्ख सतारक्खेन चेतसा समन्नागती होति । एवं खो, भिक्खे एकारक्खी होति ।

इ. "कश्रं च, भिनस्त्रचे, भिनस्तु चतुरापस्सेनो होति ? इद्य, भिनस्त्रचे, भिनस्तु सङ्खायेकं पटिसेचिति, सङ्खायेकं परिसक्केति, सङ्खायेकं परिसक्केति, सङ्खायेकं विनोदेति । एवं स्तो, भिनस्त्रचे, भिनस्तु चतुर्या पस्त्रेनो होति ।

в. R. 31

10

७. "कर्थं च, भिक्खवे, भिक्खु पनुष्णपच्चेकसच्चो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो यानि तानि पुरासमणबाह्यणानं पुरापच्चेक-सच्चानि, सेय्यथीदं - 'सस्सतो लोको' ति वा, 'ग्रसस्सतो लोको' ति वा, 'अन्तवा लोको' ति वा, 'ग्रमन्तवा लोको' ति वा, 'तं जीवं तं सरीरं' ति वा, 'ग्रञ्ञं जीवं ग्रञ्ञं सरीरं' ति वा, 'होति तथागतो परं मरणा' ति वा, 'न होति तथागतो परं मरणा' ति वा, 'होति च न च होति तथागतो परं मरणा' ति वा, 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा' ति वा, सब्बानि तानि नुण्णानि होन्ति पनुण्णानि चत्तानि यन्तानि मुत्तानि पही-नानि पटिनिस्सद्वानि । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु पनुण्णपच्चेकसच्चो होति ।

"कथं च, भिक्सवे, भिक्स्तु समवयसट्टेसनो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो कामेसना पहीना होति, भवेसना पहीना होति, बह्म-चरियेसना पटिप्परसद्धा । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु समवयसट्टेसनी होति ।

 "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु ग्रनाविलसङ्कष्पो होति? इघ, मिनखवे, भिनखुनो कामसङ्कष्पो पहीनो होति, ब्यापादसङ्कप्पो पहीनो होति, विहिंसासञ्जूष्पो पहीनो होति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु ग्रना-विलसङ्कृप्यो होति ।

१०. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु पस्सद्धकायसङ्खारो होति ? इष, भिक्खवे, भिक्खु सुखस्स च पहाना दुक्खस्स च पहाना पुब्वेव 20 सोमनस्सदोमनस्सानं ग्रत्यङ्गमा ग्रदुक्खमसुखं उपेक्खासतिपारिसुद्धि चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख पस्सद्धकायसङ्खारी होति ।

११. "कथं च, भिनखबे, भिनखु सुविमुत्तचित्तो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो रागा चित्तं विमुत्तं होति, दोसा चित्तं विमुत्तं होति, 25 मोहा चित्तं विमुत्तं होति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु सुविमुत्तचित्तो होति ।

१२. "कर्य च, भिक्खवे, भिक्खु सुविमुत्तपञ्जो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु 'रागो मे पहीनो उच्छिन्नमूलो तालावत्युकतो अन-भाव द्धृतो श्रायति श्रनुप्पादधम्मो ति पजानाति, दोसो मे पहीनो ...पे०... 🤫

1 %

R. 52

_33

B 233

ţ-

'मोहो में पहीनो उच्छित्रमूलो तालानत्युक्तो ग्रानभावस्द्वतो ग्रायित ग्रतुष्पादयम्मो' ति पजानाति । एवं खो, भिक्छवे, भिक्ख सुविमुत-पञ्जो होति ।

१३. "ये हि केचि, भिक्खवे, अतीतमद्धानं अरिया ग्रीरमान्नासे'
ज्ञावांममु, सब्बे ते इमेव दस अरियाचासे ग्रावासिसु; ये हि केचि, भिक्खवे, अनागतमद्धानं अरिया श्रीरयावासे आवसिस्सन्ति, सब्बे ते इमेव दस अरियावासे आवसिस्सन्ति; ये हि केचि, भिक्खवे, एतरिह अरिया ग्रीरयावासे आवसिन्ति, सब्बे ते इमेव दस अरियावासे आवसिन्ति । इमे खो, भिक्खवे, दस अरियावासा, ये ग्रीरया ग्रावासिसु वा ग्रावसन्ति वा ग्रावसिस्मन्ति वा" ति ।

नायवगगोर दुतियो ।

तस्युद्दानं

सेनासनं³ च पञ्चङ्गं³, संयोजनाखिलेन च । ग्रप्पमादो म्राहुनेथ्यो, हे नाया हे ग्ररियावासां^४ ति ।।

३. महावग्गो

१. सीहनादसुत्तं

 "तीहो, मिक्खने, मिगराजा सायन्हसमयं ग्रास्या निवलमित । ग्रास्या निवलमित्वा विजन्मित । विजन्मित्वा समन्ता वर्तुहित ग्राह्मित्वाकेति । समन्ता चतुहिस ग्रनुशिलोकेत्वा तिक्खत्तु सीहनार्व नर्दात । तिन्त्रज्ञत् सीहनाव विद्त्वा गोचराय पक्कमित । तं किस्म हेतु ? 'माह सुद्के पाणे विसमगते मङ्कात ग्रापार्टीस' ति !

 २. "सीहों ति, भिक्तवं, तथागतस्येतं अधिवचनं अरहती सम्मामन्दृद्धस्य । यं खो, भिक्तवं, तथागतो परिमाय धम्मं देवेति,
 इदमस्य होति सीहनादस्य ।

३. "दमियमानि, भिन्छवे, तथागतस्स तथागतवलानि, मेहि

१. घरिषताचे - म्या॰, रो॰ । २ नायकरणवर्णा - म्या॰ । ३-३. धनावना व सङ्गा च-स्वा॰; धनावना वश्चद्वानि - रा॰ । ४ वरोन वा -स्वा॰; प्ररिप्ततावन वा-रो॰ १. पुरुष्ता-स्वा॰, रो॰ ।

R. 34

B. 284

बर्जेहि समजानत्। तथागत्। आसभं ठानं पिट्जाताति, परिसासु सीहनादं नदित्, ब्रह्मज्वकं पवत्तेति । कतमानि दसः? इच, भिवखवे, तथागतो ठानं ज्ञ ठानत्। अट्ठानं च अट्ठानतो यथाभूतं प्जानाति । यं पि, भिवखवे, तथागतो ठानं च ठानतो अट्ठानं च अट्ठानतो यथाभूतं प्जानाति, इदं पि, भिवखवे, तथागतस्त तथागतस्त होति, यं वलं आगम्म तथागतस्त आसभं इतं पि, ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदित, ब्रह्मज्वकं पदत्ति ।

४. "पुत च परं, भिवखने, तथागतो अतीतानागतपञ्चूपन्नानं कम्मसमादानानं ठानसो हेतुसो विपाकं यथाभूतं पजानाति । यं पि, भितखने, तथागतो अतीतानागतपञ्चूप्पन्नानं कम्मसमादानानं ठानसो हेतुसो विपाकं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिवखने, तथागतस्य तथागतबलं 10 होति, यं वलं आगम्म तथागतो आसभं ठानं पटिजानाति, परिसासु हीहिनादं नद्ति, ब्रह्मचुककं पवत्तेति ।

५: "पुन च परं, भिनस्वने, तथागतो सन्बदत्थगामिनि पटिपदं वयाभूतं पजानाति । यं पि, भिनस्वने, तथागतो सन्बद्धयगामिनि पटिपदं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिनस्वने, तथागतस्य तथागतवन्यं होति, यं 15 वर्षं भागम्म तद्यागतो आसभं ठानं पटिजानाति, मरिसासु सीहनादं नदित, बस्यन्वकं पत्तिति ।

६. "पुन च परं, भिक्सवे, तथागतो अनेकधातुं नानाधातुं लोकं प्याभूतं पजानाति । यं पि, भिक्सवे, तथागतो अनेकधातुं नानाधातुं लोकं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिक्सवे, तथागतस्स तथागतवत्तं होति 20 ... पे तथा प्रतिकृति ।

७. "पुन च परं, भिवखने, तथागतो सत्तानं नानाधिमुत्तिकतं ययाभूतं पजानाति । यं पि, भिवखने, तथागतो सत्तानं नानाधिमुत्तिकतं ययाभूतं पजानाति, इदं पि, भिवखने, तथागतस्य तथागतवन्नं होति ...पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

म्म परं, भिवखवे, तथागतो परसत्तानं परपुरगलातं इन्द्रियपरोपरियत्तं यथाभूतं पजानाति । यं पि, भिवखवे, तथागतो परस्तानं परपुरगलानं इन्द्रियपरोपरियत्तं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिवखवे, तथागतस्य तथागतव्य होति ... पे०... ब्रह्मचवकं पवत्तित ।

१-१. सब्बत्यमामिति ० -- सी०, रो० । २--२. अनेक्यातु-नानापातु-तोर्च-

20

B. 285

६. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो झानविमोक्खसमाधिसमा-पत्तीनं सिङ्कलेसं बोदानं बुट्टानं ययाभूतं पजानाति । यं पि ...पे०... पजानाति, इदं पि, भिक्कवे, तथागतस्स तथागतवलं होति ...पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

१०. "पुन च परं, भिक्सवे, तथागतो ग्रनेकविहितं पुट्येनिवासं ग्रनुस्सरित, सेय्ययीदं – एकं पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो चतस्सो पि जातियो पञ्च पि जातियो दस पि जातियो वीसं पि जातियो तिसं पि जातियो चत्तालीसं पि जातियो पञ्ञासं पि जातियो जाति-सतं पि जातिसहस्सं पि जातिसतसहस्सं पि ग्रनेके पि संबट्टकप्पे ग्रनेके 10 पि विवट्टकप्पे अनेके पि संबट्टविवट्टकप्पे, 'अमुत्रासि एवंनामी एवगोत्ती एवंवण्णो एवमाहारो एवंसुखदुक्खप्पटिसंवेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुतो श्रमुत्र उदपादि;तत्रापासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंसुलदुक्तप्यटिसंबेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुतो इघूपपन्नो 'ति, इति साकारं सउद्देसं ग्रनेकविहितं पुत्वेनिवासं श्रनुस्सरति । यं पि 15 मिनदाने, तथागतो ग्रनेकविहितं पुट्येनिवासं ग्रनुस्सरित, सेय्यथीदं -एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुट्वेनिवासं त्रनुस्सरति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्स तथागतवर्व होति, यं वलं श्रागम्म तथागतो श्रासमं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

११. "पुन च परं, भिक्सवे, तथागतो दिव्येन चक्खुना विसुद्धेन ष्रतिक्कन्तमानुसकेन सत्ते पस्सति चवमाने उपपञ्जमाने हीने पणीवे सुवण्णे दुव्वण्णे, सुगते दुरगते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति - 'इमे वर्ष मोन्तो सत्ता कायदुच्चितिन ममन्नागता वचीदुच्चरितेन समन्नागता मनी दुच्चित्तिन समझागता ग्ररियान उपवादका मिच्छादिट्टिका मिच्छादिट्टि 25 कम्मममादाना, ते कायस्य मेदा परं मरणा अपायं दुर्गात विनिपातं निरयं उपपन्ना; इमे वा पन मोन्तो मत्ता कायमुचरितेन समन्नागता वचीमुचिस्तिन समन्नागता मनोसुचिस्तिन समन्नागता ग्रिरियानं ग्रनुप वादका सम्मादिष्टिका सम्मादिष्टिकम्मसमादाना, ते कायस्स भेदा पर मरणा मुगति सम्म लोक जपपन्ना ति । इति दिव्येन चक्ष्युना विस्*ढे*न

१. बतारिम - भी ॰, रो॰; बतार्टीय - स्था॰ । २ इयूपपन्नी - स्था॰, रो॰ ।

ग्रतिक्कल्तमानुसकेन सत्ते पस्सति चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुव्यण्णे, सुगते दुग्गते यथाकम्मूपणे सत्ते पजानाति । यं पि, भिक्खवे, तथागतो दिव्वेन चक्खुना विसुद्धेन ग्रतिक्कल्तमानुसकेन ... पे०... यथाकम्मूपणे सत्ते पजानाति, इदं पि, भिक्खवे, तथाणतस्स तथागतवलं होति, यं वलं ग्रागम्म तथागतो आसभं ठानं पटिजानाति, परिसासु ऽ सीहनादं नदिति, ब्रह्मचवकं पवत्तेति ।

१२. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो ग्रासवानं खया ग्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं ग्रमिञ्जा सिच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । यं पि, भिक्खवे, तथागतो ग्रासवानं खया ग्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्ठेव धम्मे सयं ग्रमिञ्जा सिच्छिकत्वा 10 उपसम्पज्ज विहरति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्स तथागतवन्नं होति, यं वर्षं ग्रामम्म तथागतो ग्रासम ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नवति, ब्रह्मचक्कं पक्तेति ।

"इमानि खो, भिनखने, दस तथागतस्स तथागतनलानि, येहि वर्लेहि समझागतो तथागतो आसभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं छ मदित, ब्रह्मचनकं पनतेती" ति ।

२. श्रधिवृत्तिपदसुत्तं

१. श्रथ को ग्रायस्मा श्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्ष्मः; उपसङ्कः मित्वा भगवन्तं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं को श्रायस्मन्तं श्रानन्दं भगवा एतदबोच —

"ये ते, ज्ञानन्द, धम्मा तेसं तेसं श्रीधवृत्तिपदानं श्रीभञ्जा 20 सिन्छिनिरियाय संवत्तिन्ति, विसारदो प्रहं, श्रानन्द, तत्था पटिजानामि । तेसं तेसं तथा तथा धम्मं देसेतुं यथा यथा पटिपन्नो सन्तं वा ग्रत्थी ति ज्ञास्सति, श्रसन्तं वा नत्थी ति ज्ञास्सति, हीनं वा हीनं ति ज्ञास्सति, पणीतं वा पणीतं ति ज्ञास्सति, सज्तरं वा सज्तरं ति ज्ञास्सति, श्रनुत्तरं वा श्रनुत्तरं ति ज्ञास्सति; यथा यथा वा पन तं ज्ञातेय्यं वा दहुय्यं वा 25 र 37 सिन्छिनरेर्य्यं वा, तथा तथा ज्ञास्मति वा दवसति वा सन्छिनरिस्सति

रे. प्रधिनृतिपरान - स्या॰, रो॰। २. तत्र - ती०। २-३. = हट्टप्य वा मस्पि-*तिष्य - भो॰, ज्ञातस्य या बहुत्य या तस्तितनस्य - स्या॰, ॰ हिट्टेप्यं वा सन्दि-*तद्य - रो॰।

R. 38 20

E 287

वा' ति ठानमेतं विज्जति । एतदानुत्तरियं, धानन्द, व्याणानं यदिदं तत्य तत्य ययामूतव्याणं । एतस्मा चाहं, धानन्द, व्याणा ग्रॅंड्वं व्याणं उत्तरितरं वा पणीततरं वा नत्यी ति वदामि ।

२. "दसियिमानि, धानन्द, तथागतस्स तथागतिवलानि, येहि वलिहि संमन्नायतो तथागती आसमं ठानं पिट्यानािति, पिरसािसु सीहिनिहि नदित, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति । कतमािन दस ? इद्यानन्द, तथागती ठानें च ठानतो अट्टानं च अट्टानतो यथाभूतं प्यामाति । यम्पानन्द, तथागती ठानें च ठानतो अट्टानं च अट्टानतो यथाभूतं प्यामाति । यम्पानन्द, तथागती ठानें च ठानती अट्टानं च अट्टानतो यथाभूतं प्यानाित, इदम्पानन्द, तथागतस्स तथागतव्रचं होति, यं बलं आगम्म तथागतो आसमं ठानें पिट्यानाित, परिसामु सीहनादं नदित, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

३. "पुन च परं, श्रांनन्द, तथागतो श्रांतीतानागतपञ्चुप्पश्चांनं कैम्मॅसमादानानं ठानसो हेतुसो विपाकं यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवसेति ।

४. "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो सव्वत्यगामिनि पटिपर्द ¹⁵ येथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मं-चन्तं पचत्तेति ।

 "युन च परं, त्रानन्द, तवागतो अनेकवातुं नानाघातुं लोकं ययामूर्तं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचर्कं पवतिति ।

६. "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो सत्तानं नानिधमुर्तिकर्व पथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पेठ... इदम्पानन्द ... पेठ... ब्रह्मचक्कं पैर्वतेति ।

 "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागती परसत्तानं पंरपुंगलानं इन्द्रियपरोपरियत्तं यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पं०... इदम्पानित्द
 ... पं०... ब्रह्मचक्कं पवतिति ।

... "पुन च परं, श्रानन्द, तथागतो झानिबमोक्स्नसमिधि-ममापत्तीत्रं सिङ्क्षिसुं बोदानं बुद्धानं यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ...पे०... इदम्पानन्द ...पे०... ब्रह्मचक्तं पवत्तेति ।

६. "पुन च परं, श्रानन्द, तथागतो श्रनेकचिहितं पुट्येनिवार्षे १. बाह - धी॰. रो॰ ।

ĹŠ

25

B. 203

R. 59

अनुस्सरित, सेय्यथीदं - एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुट्वेनिवासं अनुस्सरित । यम्पानन्द ...पे०... इदम्पानन्द ...पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

१०. "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन अतिक्कन्तमानुसकेन ... पेo... यथाकम्मुपगे सत्ते पजानाति । यम्पानन्द 5 ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

११. "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो ग्रासवानं खया श्रनासवं चेतोदिमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव धम्मे सर्थ अभिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । यम्पानन्द, तथागतौ स्रासवानं खया स्रनासवं चेतोविमुत्ति ... पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरति । इदम्पानन्द, 10 तथागतस्स तयागतवलं होति, यं वलं ग्रागम्म तथागतो ग्रासमं ठानं पटिजामाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवसेति ।

"इमानि खो, ग्रानन्द, दस तथागतस्स तथागतवलानि, येहि वर्लेहि समन्नागतो तथागतो श्रासमं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवलेती'' ति ।

३. कायसत्तं

१. "म्रत्यि, भिक्खचे, धम्मा कायेन पहातव्या, नो वाचाय । ग्रस्थि, भिक्खने, धम्मा वाचाय पहातब्बा, नो कार्यन । ग्रस्थि, भिक्खने, धम्मा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बा ।

२. "कतमे च, भिक्खवे, धम्मा कायेन पहातव्वा, नो वाचाय ? ^{इय}, भिनखवे, भिनखु प्रकुसलं ग्रापन्नो होति किञ्चि देसं कायेन। 20 तमेनं अनुविच्च विञ्ञू सब्रह्मचारी एवमाहंसु - 'ग्रायस्मा खो अकुसलं श्रीपन्नो किञ्चि देसं कार्यन । साधु वतायस्मा कायदुच्चरितं पहाय कायसुचरितं भानेतू' ति । सो अनुविच्च विञ्श्रूहि सन्नह्मचारीहि वुज्जमानो कायदुज्जिरितं पहाय कायसुजिरितं भावेति । इमे वुज्जन्ति, भिक्लवे, धाम्मा कायेन पहातब्वा, नो वाचाय ।

३. "कतमे च, भिगखवे, धम्मा वाचाय पहातव्वा, नो कायेन? ६प, भिक्लवे, भिक्लु धकुसलं भापत्रो होति किञ्चि देसं वाचाय । तमेनं

रे. दिस्या दिस्ता - सी :, स्था :, रो : १ र. संविदेव - सी :, स्था :, रो : 1 प०४-१७

- 38

B 287

वा' ति ठानमेतं विज्जति । एतदानुत्तरियं, ग्रानन्द, ञाणानं यदिदं तत्य तत्य ययामूतञाणं । एतस्मा चाहं, ग्रानन्द, जाणा र्यञ्जं ञाणं उत्तरितरं वा पणीततरं या नत्यी ति वदामि ।

- इं. "दस्थिमिनि, श्रानन्द, तथागतस्स तथागतवलीनि, येहि ग्रंलेहि समन्नागते तथागती श्रासमं ठानं पिटजानाति, पेरिसीसु सीहंनिर्दे नदित, ब्रह्मचन्कं पवलेति । कतमानि दस ? इवानन्द, तथागती ठाने च ठानतो श्रट्ठानं च श्रद्धानतो यथामूतं पजानाति । यम्पानन्द, तथागतो ठानं च ठानतो श्रद्धानं च श्रद्धानतो यथामूतं पजानाति । यम्पानन्द, तथागतो ठानं च ठानतो श्रद्धानं च श्रद्धानतो यथामूतं पजानाति, इदम्पानन्द, तथागतस्स तथागतवलं होति, यं वलं श्रामम्म तथागतो श्रासमं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदित, श्रद्धानक्कं पवतिति ।
 - रै. "पुन च परं, आनन्द, तथागती ग्रंतीतानागतपच्चुप्पन्नार्न कैम्मॅसमाद्यानार्न ठानसो हेतुसो विपाकं यथाभूतं पजानाति । यम्पार्नेन्द ... पे०.. इदम्पानन्द .. पे०.. ब्रह्मचक्कं पक्तेति ।
 - ४. "पुन च परं, म्रानन्द, तथागतो सव्वत्थगामिनि पटिपदं ¹⁵ येथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द .. पे०... इदम्पानन्द ...पे०... म्रह्य-चक्कं पवत्तेति ।
 - १ "पुन च परं, श्रानन्द, तथागती अनेकधातुं नानावातुं लोकं यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे० .. इदम्यानन्द .. पे० ... ब्रह्मचक्कं पक्तोति ।
 - ६. "पुन च परं, श्रानन्द, तथायतो सत्तान नानाधिमृतिकर्त यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे० . इदम्यानन्द ... पे०.. ब्रह्मचक्कं पंवतिति ।
 - "पुन च परं, ऋनन्द, तथागतो परसत्तानं परसुंगतानं इन्द्रियपरोपरियत्तं यथामूतं पजानाति । यम्पानन्द .. पे०.. इदामार्नन्द
 पे०.. ब्रह्मचनक पवत्तिति ।
 - "पुन च पर, श्रानन्द, तथागतो झानविमोनखसमाधि-समापत्तीन सद्धिलेस वोदान बुद्धान यथामूत पजानाति ! यम्पानन्द .पे० इदम्पानन्द पे० ब्रह्मचक्क पक्तोति ।
 - ह "पुन च पर, ग्रानन्द, तथागतो अनेकविहित पुर्व्वेनिवास

25

2111

R. 99

अनुस्सरित, सेय्यथीदं - एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे०... इति साकारं सज्देसं ग्रनेकविहितं पुब्वेनिवासं ग्रनुस्सरति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

- १०. "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो दिब्बेन चवखुना विसुद्धेन त्रतिक्कन्तमानुसकेन ... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति । यम्पानन्द*ः* ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।
- ११. "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो ग्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव धम्मे सयं ग्रभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । यम्पानन्द, तथागतो आसवानं खया अनासवं चेतोविमुत्ति ... पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पण्ण विहरति । इदम्पानन्द, 10 तथागतस्स तथागतवलं होति, यं वलं ग्रागम्म तथागतो ग्रासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

"इमानि खो, आनन्द, दस तथागतस्स तथागतवलानि, येहि वर्लेहि समन्नागतो तथागतो आसमं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेती'' ति ।

३. कायसुत्तं

१. "प्रत्यि, भिक्खवे, धम्मा कायेन पहातब्बा, नो बाचाय । ग्रत्थि, भिक्खवे, धम्मा वाचाय पहातब्वा, नो कायेन । ग्रत्थि, भिक्खवे, थम्मा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बा ।

२. "कतमे च, भिक्खवे, धम्मा कायेन पहातब्बा, नो वाचाय ? इघ, भिन्खबे, भिन्खु अकुसलं आपन्नो होति किञ्चि देसं कायेन। 20 तमेनं अनुविच्च विञ्जू संब्रह्मचारी एवमाहंसु - 'श्रायस्मा खो अकुसलं श्रापन्नो किञ्चि देसं कायेन । साधु वतायस्मा कायदुच्चरितं पहाय कायसुचरितं भावेतू' ति । सो अनुविच्च विञ्जूहि सब्रह्मचारीहि वुच्चमानो कायदुच्चरितं पहाय कायसुचरितं भावेति । इमे वुच्चन्ति, भिक्सवे, धूम्मा कायेन पहातब्बा, नो वाचाय ।

३. "कतमे च, भिक्सवे, घम्मा वाचाय पहातव्या, नो कायेन ? इप, भिक्तवे, भिक्तु धकुसलं ब्रापन्नो होति किञ्चि देसं वाचाय । तमेनं

रै. दिस्या दिल्या – मीड, हवाड. शेंड * "- व विदेव – मीड, हवाड, शेंड 1 T+Y-15

B 263

ग्रन्विच्च विञ्जू सब्रह्मचारी एवमाहसु — 'ग्रायस्मा खो ब्रमुसल प्रापन्नो किञ्चि देस वाचाय । साधु वतायस्मा वचीदुच्चरित पहाय वचीसुचरित भावेतू' ति । सो अनुविच्च विञ्जूहि सब्रह्मचारीहि बुष्वमानो वचीदुज्बरित पहाय वचीसुचरित भावेति । इमे वुच्चिन्ति, 5 भिक्खवे, धम्मा वाचाय पहातव्या, नो कायेन ।

४. "कतमे च, मिक्सबे, धम्मा नेव कायेन पहातव्वा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातव्वा ? लोभो, भिक्सबे, नेव कायेन पहातव्वो नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातव्वो । दोसो, भिक्सबे .पे० मीहो कोघो उपनाहो मक्सो पळासो मञ्जिर्य, भिक्खवे, वि नेव कायेन पहातव्व नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातव्व ।

६ "पापिका, मिस्सबं, इच्छा नेव कायेन पहातव्या ने वाचाय, पञ्जाय दिस्सा पहातव्या । कतमा च, भिक्सबं, पापिका इच्टा ? इव, गिक्सवं, एकच्ची अस्सद्धो समानो 'सद्धो ति म जानेव्य,' ति इच्छति, दुस्सीलो समानो 'सीलवा ति म जानेव्य,' ति इच्छति, अप्पस्सुतो समानो 'बहुस्सुतो ति म जानेव्य,' ति इच्छति, सङ्गणिकारागो गमानो 'पाबिचतो ति म जानेव्य,' ति इच्छति, कुसीतो समानो 'खारढ विरियो ति म जानेव्य,' ति इच्छति, मुहुस्सति समानो 'उपद्वितस्तती ति म जानेव्य,' ति इच्छति, सुहुस्सति समानो 'समाहितो ति म

र विष्ठाविस्स - सी॰, स्या॰, रो॰ । २ श्रापवाग्रस्स - सी॰ । ३ एता प्याप्ति विषय दस्सा ्रेप्हावस्था ति सी॰, स्या॰, रो॰ पोरववेषु ग्रापको पाठो दिस्सति ।

R. 42

जानेय्युं'ति इच्छति; दुप्पञ्जो समानो 'पञ्जवा ति मं जानेय्युं' ति इच्छिति; अखीणासवो समानो 'खीणासवो ति मं जानेय्युं' ति इच्छिति । अयं वुच्चिति, भिवखवे, पापिका इच्छा । इमे वुच्चित्ति, भिवखवे, धम्मा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बा ।

७. "तं चे, भिनखने, भिनखं लोभो ग्रभिभुय्य इरियति ते दोसो 5
... मोहो ... कोधो ... उपनाहो ... भनखो ... पलासो ते ... भच्छिरियं ...
पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा ग्रभिभुय्य इरियति । सो एनमस्स
वेदितव्यो — 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानातो लोभो न होति,
तथा हिमं ग्रायस्मन्तं लोभो ग्रभिभुय्य इरियति; नायमायस्मा तथा
पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोधो ... उपनाहो 10
... मनखो ... पलासो ... सच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा

न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं पापिका इच्छा श्रिभभुय्य इरियती' ति ।

प्तः चे, भिक्खवे, भिक्खुं लोभो नाभिभुय्य इरियति, दोसो
 मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मञ्छिरियं ...
पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नाभिभुय्य इरियति, सो एवमस्स 15
वेदितब्बो - 'तथा ग्रयमायस्मा पजानाति यया पजानतो लोभो न होति,
तथा हिमं ग्रायस्मन्तं लोभो नाभिभुय्य इरियति; तथा ग्रयमायस्मा
पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो
 ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा
 न होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं पापिका इच्छा नाभिभुय्य इरियती'' ति । 20

४. महाचुन्दसूत्तं

१. एकं समयं श्रायस्मा महाचुन्दो चेतीसु विहरति सहजातियं। तत्र खो आयस्मा महाचुन्दो भिक्खू आमन्तेसि — "आवुसो भिवखवें" ति । "आवुसो" ति खो ते भिक्खू श्रायस्मतो महाचुन्दस्स पज्व-स्सोसुं। आयस्मा महाचुन्दो एतदबोच —

"ञाणवादं, ग्रावुसो, भिक्खु वदमानो — 'जानामिमं धम्मं, 25 पस्सामिमं धम्मं' ति । तं चे, ग्रावुसो, भिक्खुं लोभो ग्राभभुय्य तिष्टुति,

[ै] हिर्रिपिति — स्था० । २. पळाखो — स्था०, रो॰ । ३. भिक्सको — सी० स्था०, रो० ।

दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मन्छिर्यं ... पापिका इस्सा ... पापिका इन्छा ग्रिभमृय्य तिट्ठति, सो एवमस्स वेदितव्यो -- 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं भ्रायस्मन्तं लोभो ग्रिभमुय्य तिट्ठति; नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरयं ... पापिका इस्सा ... पापिका इन्छा न होति, तथा हिमं भ्रायस्मन्तं पापिका इच्छा ग्रभमुय्य तिट्ठती' ति ।

२. "भावनावादं, श्रावुसो, भिक्खु वदमानो — 'भावितकायोग्हि भावितसीलो भावितिचलो भावितपञ्जो' ति । तं चे, श्रावुसो, भिक्छु 10 लोभो श्रमिभुय्य तिद्वति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पताको ... मण्डारियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा श्रमिभुय्य तिद्वति, सो एवमस्स वेदितव्यो — 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं लोभो श्रमिभुय्य तिद्वति; नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छरियं ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं पापिका इच्छा महोति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं पापिका इच्छा महोति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं पापिका इच्छा स्रभिभुय्य तिद्वती' ति ।

३. "ञाणवादं च, त्रावुसो, भिक्खु वदमानो भावनावादं च —
'जानामिमं घम्मं, पस्सामिमं घम्मं, भावितकायोम्हि भावितदीलो

गिर्मावतिचित्तो भावितपञ्जो' ति । तं चे, त्रावुसो, भिक्यु लोभो अभिभृय्य तिट्ठति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो

... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा अभिभृय्य तिट्ठिति,
सो एवमस्म वेदितब्दो — 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानती
लोभो न होति, तथा हिम आयस्मन्त लोभो अभिभुय्य तिट्ठिति; नाय-

श्व मायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोषो ... उपनाहो .. मक्खो . पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं पापिका इच्छा ग्रिभमुव्य तिहुती ति ।

४ "सेय्यथापि, यावुसो, पुरिसो दलिद्दो व समानो ग्रहुवा^{र्द} 30 वदेप्य, ग्रवनो व समानो घनवाबाद वरेय्य, ग्रमोगो व समानो भोगवा वारं वदेय्य । सो किस्मिन्चिदेव चनकरणीये समुप्पन्ने न सक्कुणेय्य

B 291

R. 43

R, 41

D. 292

उपनीहातुं घनं वा घञ्ञां वा रजतं वा जातरूपं वा । तमेनं एवं जानेय्युं
- 'दिलहो व ग्रयमायस्मा समानो ग्रङ्कवादं वदेति, ग्रधनो व ग्रयमायस्मा
समानो धनवावादं वदेति, ग्रभोगवा व ग्रयमायस्मा समानो भोगवावादं
वदेति । तं किस्स हेतु ? तथा हि ग्रयमायस्मा किस्मिञ्चिदेव धनकरणीये समुप्पन्ने न सक्कोति उपनीहातुं घनं वा धञ्ञां वा रजतं 5
वा जातरूपं वा' ति ।

"एवमेव खो, आवुसो, ञाणवादं च भिक्खु वदमानो भावनावादं च — 'जानामिमं घम्मं, पस्सामिमं घम्मं, भावितकायोग्हि भावितसीलो भावितचित्तो भावितपञ्जो' ति । तं चे, आवुसो, भिक्खुं लोभो अभिभुय्य तिहुति, बोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ।० ... मच्छिर्यं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा अभिभुय्य तिहुति, सो एवमस्स वेदितब्बो — 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं लोभो अभिभुय्य तिहुति; नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं लोभो अभिभुय्य तिहुति; नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानाते दोशो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं पापिका इच्छा अभिभुय्य तिहुती' ति ।

५. "क्राणवादं, ज्ञावुसो, भिक्खु बदमानो — 'जानाभिमं धरमं, पस्सामिमं धरमं' ति । तं चे, ज्ञावुसो, भिक्खुं लोभो नाभिभुव्य तिष्ठृति, दोस्रो ... मोहो ... कोधो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरियं 20 ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नाभिभुव्य तिष्ठृति, सो एपमरस वेदितव्यो — 'ग्रयमायस्मा तथा' पजानाति यथा पजानतो रोभो ग होति, तथा हिमं ज्ञायस्मन्तं लोभो नाभिभुव्य तिष्ठृति; तथा ग्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोधो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ...पापिका एच्छा न 25 होति, तथा हिमं ज्ञायस्मन्तं पापिका इच्छा नाभिभुव्य तिष्ठृती' ति ।

६. "मावनावादं, श्रावुसो, भिक्त्यु वदमानो – 'भावितकायोग्हि भावितसीलो भावितचित्तो भावितपञ्चो' ति । तं चे, श्रावुसो, भिक्त्युं लोभो नाभिभुष्य तिट्टति, दोसो ... मोहो ... कोषो ...

१. मी०, स्वा • पोरानेगु ल⁰~ ।

H 291

दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा श्रीभमुट्य तिट्टति, सो एवमस्स वेदितव्यो – 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होिंव,

तथा हिमं श्रायस्मन्तं लोभो श्रिभभुय्य तिट्ठति; नायमायस्मा तथा प्रजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं पापिका इच्छा श्रभभुय्य तिट्ठती' ति ।

२. "भावनावादं, श्रावुतो, भिक्खु वदमानो — 'भावितकायोग्हि
भाविततीलो भावितिचतो भावितपञ्जो' ति । तं चे, श्रावुतो, भिक्छुं
ा लोभो श्रीभभुय्य तिट्ठति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ...
मक्तो ... पतासो ... मच्छिर्य ... पािपका इस्सा ... पािपका इच्छा
श्रीभभुय्य तिट्ठति, सो एवमस्स वेदितच्यो — 'नायमायस्मा तथा पजानाित
यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं लोभो श्रिभभुय्य
तिट्ठति; नायमायस्मा तथा पजानाित यथा पजानतो दोसो न होति ...
मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरयं ... पािपका
इस्सा ... पािपका इच्छा न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं पािपका इच्छा
श्रीभभुय्य तिट्ठती' ति ।

३. "ञाणवादं च, ग्रावुसो, भिक्खु चदमानो भावनावादं च – 'जानामिमं घम्मं, पस्सामिमं घम्मं, भावितकायोम्हि भावितसीलो आनितिचत्तो मावितपञ्जो' ति । तं चे, ग्रावुसो, भिक्खुं लोभो ग्रिभि-मुय्य तिट्ठति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरयं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा ग्रभिभुय्य तिट्ठित्.

सो एवमस्म वेदितव्वो — 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानती लोमो न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं लोमो श्रिभभुव्य तिट्ठति; नाय-मायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो दोमो न होति ... मोहो ... कीघो ... जपनाहो ... मक्खो . पलासो .. मच्छिरयं .. पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्त पापिका इच्छा श्रमिमुव्य तिट्रती ति ।

४. "संय्ययापि, श्रानुमो, पुरिमो दिलहो व समानो ग्रहुवार्द अ वदेव्य, ग्रवनो व नमानो घनवाबादं वदेव्य, श्रमोगो व समानो मोगवा वादं वदेव्य । मो किस्मिन्चिदेव घनकरणीये समुप्पन्ने न सक्कुणेव्य

n, 292

उपनीहातुं धनं वा धञ्जी वा रजतं वा जातरूपं वा । तमेनं एवं जानेय्युं
— 'दिलिहो व अयमायस्मा समानो अडुवादं वदेति, अधनो व अयमायस्मा
समानो धनवावादं वदेति, अभोगवा व अयमायस्मा समानो भोगवावादं
वदेति । तं किस्स हेतु ? तथा हि अयमायस्मा किस्मिञ्चिदेव धनकरणीये समुप्पन्ने न सक्कोति उपनीहातुं धनं वा धञ्जां वा रजतं 5
वा जातरूपं वा' ति ।

४. "ञाणवादं, ब्रावुसो, भिक्खु वदमानो — 'जानाभिमं धम्मं, पस्सामिमं धम्मं' ति । तं चे, ब्रावुसो, भिक्खुं लोभो नाभिभुट्य तिष्ठुति, वोसो ... मोहो ... कोधो ... उपनाहो ... मक्खो ... पत्तासो ... मच्छुरियं 20 ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नाभिभुच्य तिष्ठुति, सो एवमस्स वेदितव्यी — 'श्रयमायस्मा तथा' पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं ब्रायस्मन्तं लोभो नाभिभुट्य तिष्ठुति; तथा ब्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोधो ... उपनाहो ... मक्खो ... पजासो ... मच्छुरियं ... पापिका इस्सा ...पापिका इच्छा न 23 होति, तथा हिमं ब्रायस्मन्तं पापिका इच्छा नाभिभुय्य तिष्ठुती' ति ।

६. "भावनावादं, आयुसो, भिष्यु बदमानो – 'भावितकायोग्निः भावितसीलो भावितचित्तो भावितपञ्जो' ति । तं चे, धायुसो, भिष्युं लोभो नाभिभुय्य तिष्ठति, दोसो ... मोहो ... मोगो ...

१. मी॰, स्वा॰ पीरपनेमु परिम :

B 293

उपनाहो ... मक्यो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नाभिभुय्य तिद्वति, सो एवमस्स वेदितव्वो — 'तथा ग्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं लोभो नाभिभुय्य तिद्वति; तथा प्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो .. कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिर्यि ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं पापिका इच्छा नाभिभुय्य तिद्वती' ति ।

७. "ञाणवादं च, द्यावुसो, भिक्यु वदमानो भावनावादं च —
'जानामिमं घम्मं, पस्सामिमं घम्मं, भावितकायोम्हि भावितसीलो

गावितिचित्तो भावितपञ्जो' ति । तं चे, द्यावुसो, भिक्खुं लोभो नाभिमुज्य तिट्ठति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो

... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नाभिभुव्य तिट्ठति, सो
एवमस्स वेदितव्यो — 'तथा द्ययमायस्मा पजानाति यथा पजानतो लोभो

न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं लोभो नाभिभुव्य तिट्ठति; तथा द्ययमा
यस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ...
उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छरियं ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं पापिका इच्छा न नाभिभुव्य
तिट्ठती' ति ।

क. "सेव्यथापि, श्रावुसी, पुरिसी श्रद्धो व समानो श्रद्धवार्षे
वदेय्य, धनवा व समानो धनवावादं वदेय्य, भोगवा व समानो भोगवावादं वदेय्य । सो किस्मिञ्चिदेव धनकरणीय समुप्पन्ने सक्कुणेय्य उपनीहाए धनं वा धञ्जां वा राजतं वा जातरूपं वा । तसेनं एवं जानेय्युं – 'श्रद्धों व ग्रयमायस्मा समानो प्रद्धवादं वदेति, धनवा व ग्रयमायस्मा समानो धनवावादं वदेति । तं किस्स हेतु ? तथा हि ग्रयमायस्मा किस्मिञ्चिदेव धनकरणीयं समुप्पन्ने किश्तोतं उपनीहातुं धन वा बञ्जां वा राजतं वा जातरूपं वा ति; एवमेव खो, प्रावुसो, जाणवादं च भिव्यु वदमानो भावनावादं च – 'जानामिमं धम्मं, पस्सामिमं धम्मं, भावितकायोग्हि भावितवित्रों भावितवित्रों भावितवात्र ज्यों ति । तं चे, ग्रावुसो, भिव्युं लोभो नाभिभुय्य । विद्वति, दोसो ... मोहो ... कोबो ... उपनाहो ... मक्यो ... पतार्सो ... मच्छिरमं ... पार्यका इस्सा ... पापिका इच्छा नामिभुय्य तिवृति, सो

20

25

एवमस्स वेदितब्बी - 'तथा श्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं लोभो नाभिभुय्य तिद्वति; तथा ग्रयमा-यस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं स्नायस्मन्तं पापिका इच्छा नामि- 5 भुय्य तिद्वती'" ति ।

५. कसिणसूत्तं

१. "दसयिमानि, भिक्खवे, कसिणायतनानि । कतमानि दस? पथवीकसिणमेको सञ्जानाति उद्धं अघो तिरियं अद्वयं अप्पमाणं; भ्रापोकसिणमेको सञ्जानाति ... पे०... तेजोकसिणमेको सञ्जानाति ... वायोकसिणमेको सञ्जानाति ... नीलकसिणमेको सञ्जानाति ... पीतकसिणमेको सञ्जानाति ... लोहितकसिणमेको सञ्जानाति ... ग्रोदातकसिणमेको सञ्जानाति ... ग्राकासकसिणमेको सञ्जानाति ... विञ्ञाणकसिणमेको सञ्जानाति उद्धं अघो तिरियं अद्वयं अप्पमाणं । इमानि खो, भिक्खवे, दस कसिणायतनानी" ति ।

६. काळीसूत्तं

१ एकं समयं ग्रायस्मा महाकच्चानो ग्रवन्तीस् विहरति । कुलघरे पवत्ते पब्बते । श्रथ खो काळी उपासिका कुलघरिका येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसङ्काम; उपसङ्कामत्वा श्रायस्मन्तं महाकच्चानं ग्रमिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो काळी उपासिका कुलघरिका आयस्मन्तं महाकच्चानं एतदबोच -

२. "बुत्तमिदं, भन्ते, भगवता कुमारिपञ्हेसु -'श्रत्यस्स पत्ति^श हदयस्स सन्ति^श, पियसातरूपं । सेनं एकोहं ' झायं ' सुखमनवोधि . तस्मा जनेन न करोमि सस्ति। सखीं न सम्पज्जित केनचि में ति ॥

१. फुररपरे - मी॰, स्वा॰, रो० । २-२. पत्ति हृदयस्य मन्ति - स्वा॰ । १-३. एकोह् सामी - स्वा॰; एकोह् सामी - रो॰ । ४. गुनमानुवीपि - स्वा॰ । ३. गरिन -गीं , स्वा , रो । ६. सम्मी - गीं , स्वा , रो ।

r. 298

R.48

25

"इमस्स खो", भन्ते, भगवता सिह्वत्तेन भासितस्स कर्य वित्यारेन ग्रत्यो दट्टव्यो" ति ?

इ. "पथवीकसिणसमापत्तिपरमा खो, भिगिन, एके समण-ब्राह्मणा 'ब्रत्थो' ति ग्रीमिनिव्यत्तेसुं । यावता खो, ग्रीमिन, पथवीकसिण-क्र समायत्तिपरमता, तदिभिञ्ञासि भगवा । तदिभिञ्ञाय भगवा ग्रस्साद-महस ' श्रादीनवमह्स निस्सरणमहस मन्मामग्गञ्जाणदस्सनमृह्स । तस्स ग्रस्साददस्सनहेतु श्रादीनवदस्समहेतु निस्सरणदस्सनहेतु मग्गा-मगञ्जाणदस्सनहेतु ग्राद्यस्स पत्ति हृदयस्स सन्ति विदिता होति ।

४. "आपोकसिणसगापत्तिपरमा खो, अगिनि ... पे०... तेजोकिसणसगापत्तिपरमा खो, अगिनि .. वायोकसिणसगापत्तिपरमा खो,
भगिनि .. नीलकमिणसगापत्तिपरमा खो, अगिनि ... पोतकिसणसगापत्तिपरमा खो, अगिनि .. लोहितकसिणसगापत्तिपरमा खो, अगिनि
... ओदातकसिणसगापत्तिपरमा खो, भगिनि ... आकासकिसणसगापत्तिपरमा खो, भगिनि ... विञ्ञाणकिषणसगापत्तिपरमा खो, भगिनि,
एके समणवाह्मणा 'अत्थो' ति अभिनिव्वत्तेसुं । यावता खो, मगिनि,
विञ्ञाणकिसणसगापत्तिपरमता, तदिभिञ्जासि भगवा । वदभिञ्जाय भगवा अस्तादमहस आदीनवमहस निस्सरणमहस मग्गमगाजाणवस्त्तनमहस । तस्त अस्ताददस्त्तनहेतु आदीनवदस्त्तनहेतु निस्तरणदस्ननहेतु मग्गममग्ञाणदस्ननहेतु अथस्त पत्ति हृदयस्त सन्ति विदिता
होति । इति खो, मगिनि, यं तं ब्ता मगबता कुमारिपञ्हेसु —

'ग्रत्थस्स पत्ति हदयस्य सन्ति , जेत्वान सेनं पियसातरूपं । एकोहं क्षाय सुखमनुबोधि , सस्मा जनेन न करोमि सर्वि ।

मसी न मम्पज्जित केनचि में ति ॥

"इमन्म यो, समिनि, भगवता सिद्धत्तेन भामितस्स एव वित्यारेन प्रत्यो रहुच्यो" ति ।

[्] १. तृ मो - खाँव, स्ताव, राव । २-२ ग्राचानि ० - मीव, स्वाव, रोव । १. मास्मिर्म्य - मीव,स्वाव,रोव । ४ धारिस्मानहेतु - मीव,स्वाव, रोव ।

B. 296

७. पठममहापञ्हासुत्तं

- १. एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरित जेतवने धनाथ-पिण्डिकस्स ग्रारामे । ग्रथ खो सम्बहुला भिक्खू पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सार्वात्ये पिण्डाय पविसिसुं । ग्रथ खो तेसं भिक्खूनं एतदहोसि — "ग्रतिप्पगो खो ताव सावत्थियं पिण्डाय चरितुं; यसून मयं येन ग्रञ्जितित्थयानं परिब्बाजकानं ग्रारामो तेनुपसङ्कमेथ्यामा" व ति ।
- २. घ्रथ खो ते भिक्खू येन ग्रञ्जितित्थयानं परिव्वाजकानं भारामो तेनुपसङ्क्षीमसु; उपसङ्क्षीमत्वा तेहि ग्रञ्जितित्थयोहि परि-ब्वाजकेहि सिंद्ध सम्मोदिसु । सम्मोदनीयं क्यं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ने खो ते भिक्खू ते ग्रञ्जितित्थया 10 परिव्वाजका एतदवीचं —
- १. "समणो, ज्ञावुसो, गोतमो सावकानं एवं धम्मं वेसेति एय तुम्हे, भिक्सवे, सब्बं धम्मं अभिजानाय, सब्बं धम्मं अभिज्ञायं विहरआं ति; मयं पि खो, श्लावुसो, सावकानं एवं धम्मं वेसेम — 'एय पुम्हें, श्लावुसो, सब्बं धम्मं प्रभिजानाथ, सब्बं धम्मं अभिज्ञाय 15 विहरखां ति । इध नो, श्लावुसो, को विसेसो को प्रधिप्पयासों कि गानाकरणं समणस्स वा गोतमस्स अम्हाकं वा, यदिवं धम्मदेसनाय वा धम्मदेसनं अनुसासनिया वा अनुसासनिं' ति ?
- . ४. ग्रथ को ते भिक्कू तेसं ग्रञ्जितित्ययानं परिज्वाजकानं भासितं नेव ग्रभिनन्दिसु नप्पटिक्कोसिसु । श्रनभिनन्दित्वा श्रप्पटि- 20 क्कोसित्वा उद्वायासना पक्कॉमसु —"भगवतो सन्तिके एतस्स भासितस्स श्रद्धं श्राजानिस्सामा" ति ।
- ५. श्रय खो ते भिनक् सावित्ययं पिण्डाय चरित्वा पच्छामतं पिण्डपातपिटनकन्ता येन भगवा तेनुपराङ्क्रीमसु; उपसङ्क्रीयत्वा भगवन्तं श्रीगवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते नियसू 28 भगवन्तं एतदनोष् —

ToY-EG

सावित्यं - सी०, स्था०, रो० । २. पाविश्वमु - रो० । ३. सारापीयं - सी०, स्पा०, रो० । ४. प्रिष्टमाय प्रभिष्टमाय - सी०, स्या०, रो० । १. प्रसिप्पायी - सी०; प्रपिप्पायती - स्वा०; प्रपिपायोगी - रो० ।

B. 237

१३८ ६. "इघ मयं, भन्ते, पुट्यण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सार्वास्य पिण्डाय पविमिम्हा । तेसं नो, भन्ते, ऋम्हाकं एतदहोसि -'ग्रतिप्पगो खो ताव सावित्ययं पिण्डाय चरितुं; यसून मयं येन ग्रङ्ग-तित्थियानं परिव्याजकानं भ्रासमो तेनुपसङ्कमेय्यामां ति । ग्रय सी s मयं, भन्ते, येन ग्रञ्ञतिस्यियानं परिव्याजकानं ग्रारामो तेनुपसङ्कप्रिम्हा ; उपसङ्कपिरवा तेहि अञ्ञातित्वियहि परिव्याजकेहि सर्दि सम्मोदिम्हा । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं बीतिसारत्वा एकमन्तं निसीदिम्हा । एकमन्तं निसिन्ने लो, मन्ते, ग्रञ्ञतिरियया परिव्याजका अम्हे एतदवीवुं 'समणो, ग्राबुसो, गोतमो मावकानं एवं घम्मं देसेति – एय तुम्हे, मिक्तवे, मच्च घम्मं अभिजानाय, सव्वं घम्मं अभिञ्ञाय विहरसा ति; मयं पि स्तो, प्रावुसो, सावकानं एवं वस्मं देसेम- एथ तुम्हे, ग्रावुसी, सब्बं घम्मं ग्रमिजानाय, सव्यं धम्मं ग्रमिञ्ञाय विहरया ति । इध नी, ग्रावुसी, को विसेसो को ग्रधिष्ययासो कि नानाकरण समणस्स वा गोतमस्स ग्रम्हाकं वा, यदिहं धम्मदेसनाय वा धम्मदेसनं श्रनुसासनिया वा छ अनुसासनि ति ? .50

"ग्रय खो मयं, मन्ते, तेसं ग्रञ्जतित्यियानं परिव्याजकानं भामितं नेव ग्रभिनन्दिम्हा नप्पटिक्कोसिम्हा । ग्रनभिनन्दित्वा ग्रप्पटि क्कोमित्वा उट्ठायामना पक्किमिन्हा - भगवतो सन्तिके एतस्म मामितस्य ग्रत्यं ग्राजानिस्सामा'" ति ।

७. "एवंबादिनो, भिक्सवे, ग्रञ्जितित्यया परिव्याजका एव-मस्यु वननीया - एको, ब्रावुसो, पञ्हो एको उहेसी एकं वेय्याकरणं, है पन्हा है उद्देना है वेय्याकरणानि, तयी पन्हा तयो उद्देसा तीणि वेय्याकरणानि, चतारो पऱ्हा चतारो उद्देमा चत्तारि वेय्याकरणानि, पत्र्व पत्रहा पत्र्चुद्देमा पत्र्च वेग्याकरणानि, छ पत्र्हा छ उद्देमा छ 25 वेय्याकरणानि, मत पञ्हा मतुरूमा मत्त वेय्याकरणानि, श्रष्ट पञ्छा भ्रट्युट्रेमा भ्रष्ट वेय्याकरणानि, नव पञ्हा नवृहेमा नव वेय्याकरणानि, दम पन्हा दमुहेमा दम वेय्याकरणानी' ति । एवं पुद्वा, भिक्सवे, भ्रज्या निरियम परित्राजना में चेव' सम्पामिस्मन्ति, उत्तरि व विमार्ज ग्रापिज्जन्मिन । तं विस्म हेनु ? यथा त, भिक्तवं, ग्रविमयिन ।

श्र नाह तं, निम्बवं, पस्नामि मदेवके लोके ममारके नप्रहाकि मस्ममान १-१ नेव-म्या । २-२ उत्तरि च-मीन, रान, उत्तरि पि-स्या ।

E. 298

ब्राह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय यो इमेसं पञ्हानं वेय्याकरणेन चित्तं श्राराधेय्य, ग्रञ्ञत्र तथागतेन वा तथागतसावकेन वा इतो वा पन सुत्वा ।

द. "'एको पञ्हो एको उद्देशो एकं वेय्याकरणं' ति, इति खो पनतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बुत्तं ? एकघम्मे, मिनखवे, भिनखु सम्मा 5 निव्वित्त्यमानो सम्मा विराज्यमानो सम्मा विराज्यमानो सम्मा विराज्यमानो सम्मा परियन्त- स्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च दिट्टेव घम्मे दुन्बस्तन्तकरो होति । कतमिस्म एकधम्मे ? 'सब्बे सत्ता आहारिट्टितिका' — इमिस्म खो, भिन्छवे, एकघम्मे भिनखु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विराज्यमानो होति । 'एको पञ्हो एको उद्देशो एकं वेय्याकरणं' ति, इति यं तं बुत्तं इदमेतं पटिच्च बुत्तं ।

६. "'वे पञ्हा हे उहेसा हे वेय्याकरणानी' ति, इति खी पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? हीसु, भिक्खने, धम्मेसु भिक्खने पटिच्च वृत्तं ? हीसु, भिक्खने, धम्मेसु भिक्खने सम्मा निष्ट्यन्तमानो सम्मा विरच्जमानो सम्मा विसृच्चमानो सम्मा परि- 15 यन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च दिट्टेच धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । कतमेसु हीसु ? नामे च रूपे च — इमेसु खो, भिक्खने, हीसु धम्मेसु भिक्ख सम्मा निष्ट्यन्तमानो सम्मा विरच्चमानो सम्मा विस्च्यानो सम्मा विस्च्यानो सम्मा परियन्तवस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च दिट्टेच धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । 'हे पञ्हा हे उहेसा हे वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं 20 पटिच्च वर्त्तं ।

१०. "'तयो पञ्हा तयो उद्देसा तीणि बेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बुत्तं ? तीस्, भिक्खवे, धम्मेषु भिक्खु सम्मा निव्विन्दसानी सम्मा विराज्जभानी सम्मा विमुज्जमानी सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेज्ञ विदेव धम्मे दुनखरसन्त- अत्रे होति । कतमेसु तीसु ? तीसु वेदनासु — इमेसु खो, भिक्खवे, तीसु धम्मेसु भिम्मसु सम्मा निव्विन्दमानो सम्मा विराज्जमानो सम्मा विम्ज्जमानो सम्मा विराज्जमानो सम्मा विद्विच पम्मे दुनखरसन्तकरो होति । 'तयो पञ्हा तयो उद्देसा तीणि बेय्या-करणानी' ति, इति यं तं वुत्तं इदमेतं पटिच्च वुत्तं ।

रे. रेवां पोत्पक व

R₄53

B 233

११. "'अतारो पञ्हा चतारो उद्देश चतारि वेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृतं । किञ्चेतं पिटच्च वृत्तं ? चतूस्, भिनखं , यम्मेसु भिनखं सम्मा निव्चिन्दमानो सम्मा विराज्जमानो सम्मा विमुण्य-मानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रीभसमेल्च दिट्टेव धम्मे दुनसं उत्तरस्तावी सम्मदत्यं ग्रीभसमेल्च दिट्टेव धम्मे दुनसं उत्तरस्त होति । कतमेसु चतूसु ? चतूसु ग्राहारेसु — इमेसु सो, मिनखं, चतूसु धम्मेमु भिनखं सम्मा निव्चिन्दमानो सम्मा विराज्जमानो सम्मा विमुन्वमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रीभसमेल्च दिट्टेव चम्मे दुनसस्तन्तकरो होति । 'चतारो पञ्हा चतारो उद्देश चतारि वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१२. "'पञ्च पञ्हा पञ्चुहंसा पञ्च वेय्याकरणानी' ति, इति
लो पनेतं वृत्तं । किञ्चतं पटिञ्च वृत्तं ? पञ्चसु, भिक्खवे, धम्मेसु
भिक्षु सम्मा निध्वित्दमानो सम्मा विरञ्जमानो सम्मा विमुञ्जमानो
सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रभिसमेच्च दिट्ठेव धम्मे वृक्षस्तन्तकरो
होति । कतमेसु पञ्चमु ? पञ्चसु चपादानक्षच्येसु — इमेसु लो,

भिक्कवे,पञ्चसु धम्मेसु भिक्ष्तु सम्मा निध्वित्दमानो सम्मा विरञ्जमानो
सम्मा विमुञ्जमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रभिसमेच्च
विद्वेव धम्मे दुक्लस्सन्तकरो होति । 'पञ्च पञ्चा पञ्चुहंसा पञ्च
वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१३. "इ पञ्हा छ उद्देश छ बेय्याकरणानी' ति, इति हीं थें पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बुत्तं ? छसु, भिक्खवे, धम्मेसु निक्ष् सम्मा निव्विन्दमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विम्चिन्दमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विम्चिन्दमानो सम्मा पियन्तदस्सानो सम्मा विरुज्जमानो होति । कतमेमु छमु ? छमु अज्ञात्तिकेसु आयतनेसु — इमेसु ही, भिक्तवे, छमु अम्मेसु निक्त्वं सम्मा निव्यिन्दमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विमुज्जमानो सम्मा पियम्तदस्सानी सम्मदस्यं अभिसमेच्च विदेवे धम्मे दुक्तस्सन्तकरो होति । 'छ पञ्हा छ उद्देश छ वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं बुत्तं इदमेतं पटिच्च बुत्तं ।

१४. "मत पञ्हा सत्तुहेसा सत्त वेय्याकरणानी' ति, इति सी पनेतं नृत्तें किञ्चेतं पटिच्च बृत्तं ? सत्तमु, भिनस्बे, धम्मेषु निन्स् य सम्मा निव्यन्दमानो सम्मा विरुजमानो सम्मा विमुख्यमानो सम्मा परियन्तदस्सानी सम्मदत्थं ग्रिभसमेच्च दिट्ठेव धम्मे दुवखरसन्तकरो होति । कतमेषु सत्तसु ? सत्तसु विञ्ञाणद्वितीसु — इमेसु खो, भिनखने, सत्तसु धम्मेसु भिनखु सम्मा निब्बिन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विसृच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सानी सम्मदत्थं ग्रिभसमेच्च दिट्ठेव घम्मे दुनखरसन्तकरो होति । 'सत्त पञ्हा सत्तुद्देसा सत्त वेय्या- करणानी' ति, इति यं तं बुत्तं इदमेतं पटिच्च वुत्तं ।

१५. "श्रंटु पञ्हा अट्छुद्देसा अटु वेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? अटुसु, भिनखने, घम्मेसु भिनखु सम्मा निञ्चित्त्वसानो सम्मा विराज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्साची सम्मदत्यं अभिसमेच्च विट्ठेवं घम्मे दुक्खस्सन्तकरो 10 होति । कतमेसु अटुसु ? अटुसु लोकधम्मेसु — इमेसु खो, भिनखने, श्रंडुसु धम्मेसु भिनखु सम्मा निब्बिन्दमानो ... पे०... दुक्सस्तन्तकरो होति । 'अटु पञ्हा अट्ठुद्देसा अटु वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१६. "'नव पञ्हा नवृहेसा नव वेय्याकरणानी' ति, इति खो 15 पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? नवसु ,भिक्खवे, धम्मेसु भिक्खु सम्मा निध्वन्दमानो सम्मा विरण्जमानो सम्मा विमृच्चमानो सम्मा-परियन्तदस्सावी सम्मदत्थं अभिसमेच्च विद्वेच बम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । कतमेसु नवसु ? नवसु सत्तावासेसु — इमेसु खो, भिक्खवे, नवसु धम्मेसु भिक्खु सम्मा निध्वन्दमानो सम्मा विरण्जमानो सम्मा १० विमृच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्थं अभिसमेच्च विद्वेच धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । 'नव पञ्हा नवृहेसा नव वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१७. "'तस पञ्हा दसुद्देसा दस वेट्याकरणानी' ति, इति खों पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पिटच्च वृत्तं ? दससु, भिनस्वने, धम्मेसु भिनस् १४ सम्मा निविवन्दमानो सम्मा विराज्यमानो सम्मा पिरयन्तदस्सावी सम्मदस्यं अभिसमेच्च विद्वेव धम्मे दुनस्यस्तन्तकरो होति । कतमेसु दससु ? दससु अकुसलेसु कम्मपथेसु — इमेसु खो, भिनस्ते, दससु धम्मेसु भिनस्तु सम्मा निव्यन्दमानो सम्मा विराज्यमानो सम्मा

R. 54

विट्ठेव धम्मे दुक्तस्सन्तकरो होति । 'दस पञ्हा दसुद्देसा दस वेय्या-करणानी' ति, इति यं तं नुत्तं इदमेतं पटिच्च नुत्तं" ति ।

८. दुतियमहापञ्हासुत्तं

१ एकं समयं भगवा कजङ्गलायं विहरित वेळुवने । श्रय खी सम्बहुला कजङ्गलका जपासका येन कजङ्गलका भिवसुनी तेनुप-इ सङ्क्ष्मिसु; उपमङ्क्षमित्वा कजङ्गलिकं भिवसुनि श्रभिवादेत्वा एकमन्तं नितीदिसु । एकमन्तं नितिशा खो कजङ्गलका उपासका कजङ्गलिक भिवसुनि एतदवोचु —

२. "बुत्तमिदं, अय्यो, अगवता महापञ्हेषु — 'एको पञ्हो एको उद्देशो एकं वेय्याकरणं, द्वे पञ्हा द्वे उद्देशा द्वे वेय्याकरणानि, तयो पञ्हा त्वे तयो उद्देशा त्वे वेय्याकरणानि, तयो पञ्हा क्यारो उद्देशा नतारि वेय्याकरणानि, एञ्च पञ्हा पञ्चहेशा पञ्च वेय्याकरणानि, छ पञ्हा छ उद्देशा छ वेय्याकरणानि, सत्त पञ्हा सतुदेशो सत्त वेय्याकरणानि, अद्व पञ्हा अदुद्देशा यह वेय्याकरणानि, नव पञ्हा नवृद्देशा नव वेय्याकरणानि, दस पञ्हा दसुदेशा वस वेय्याकरणानि' ति । इमस्स नु खो, अथ्यो, अगवता सह्जित्तेन भाशितस्स कथं वित्यारेन अत्थो दहुव्यो" ति ?

३. "न लो पनेत, ब्रावुली, भगवतो सम्मुखा सुत सम्मुखा पटिगाहितं, न पि भनोभावनीयानं भिक्खून सम्मुखा सुत सम्मुखा पटिगाहितं; अपि च, यथा मेत्य खायित त सुणाय, साधुकं मनिस करीय, भासिस्तामी" ति । "एवं, अय्ये" ति, स्त्रो कजङ्गलका उपासका था कजङ्गलका पायक्ती पत्वतीच —

४ "एको पञ्हो एको उद्देसो एक वेय्याकरण' ति, इति खी पगेत वृक्त भगवता । किञ्चेत पिटच्च वृक्त ? एकघम्मे, आवृसो, भिन्छ सम्मा निव्वन्दमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विद्वन्दसानी सम्मदस्य अभिसमेच्च विद्वेच धम्मे दुव्छस्सन्तकरी होति । कतामिम एकघम्मे ? सव्ये सत्ता आहारद्वितिका – इमिन्स खो, आवृसो, एकघम्मे भिन्छ सम्मा निव्वन्दमानो सम्मा विरुज्जमानी

१ वज्ञुला - सी०, स्या०, रो०।

B. 9°

R.

R. 57

सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । 'एको पञ्हो एको उद्देषो एकं वेय्याकरणं ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिज्च वृत्तं ।

५. "'हे पञ्हा हे उद्देसा हे वेय्याकरणानी' ति इति, खो पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चेतं पिटच्च वृत्तं ? ह्वीसु, ब्रानुसो, घम्मेसु भिनखु 5 सम्मा निव्वन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा पिरयन्तदस्सावी सम्मदर्थं अभिसमेच्च दिट्ठेव घम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । कतमेसु हीसु ? नामे च रूपे च ... पे o... कतमेसु तीसु ? तीसु वेदनासु – इमेसु खो, ब्रानुसो, तीसु घम्मेसु भिनखु सम्मा निव्वन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी 10 सम्मदर्थं अभिसमेच्च दिट्ठेव घम्मे तुन्खस्तन्तकरो होति । 'तयो पञ्हा तयो उद्देश तीणि वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पिटच्च वृत्तं ।

६. "'वत्तारो पञ्हा चत्तारो उद्देसा चत्तारि वेय्याकरणानी'
ति, इति खो पनेतं बुत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिच्च वुत्तं ? चतुसु, भ्रावुसो, 15
धम्मेषु भिनखु सम्मा सुभावितचित्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं
प्रभिसमेच्च दिट्ठेच धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । कतमेषु चतूसु ?
चतुसु सतिपट्टानेसु — इमेसु खो, श्रावुसो, चतूसु धम्मेसु भिक्खु सम्मा
सुभावितचित्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च दिट्टेच
धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । 'चत्तारो पञ्हा चत्तारो उद्देसा चत्तारि 20
वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं बुत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च बुत्तं ।

७. "पञ्च पञ्च पञ्चह्सा पञ्च वेथ्याकरणानी' ति, इति सो पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिञ्च वृत्तं ? पञ्चसु, ब्रावुसो, धम्मेसु भिक्खु सम्मा सुभावितिचित्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्खस्यन्तकरो होति । कतमेसु पञ्चसु ? 25 पञ्च दिट्टिव धम्मे दुक्खस्यन्तकरो होति । कतमेसु पञ्चसु ? पञ्च निस्सरणीयासु धातूसु ... पे०... कतमेसु सत्तसु वोज्ज्ञङ्गोसु ... पे०... कतमेसु अद्वसु ? अद्वसु अरियम्बद्धाङ्गकमगोसु - इमेसु सो, आवुसो, अट्टसु धम्मेसु भिक्तु सम्मा सुभावितिचित्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं

t. परिते पर्हित्तवे मणे-सी०, री०; प्रस्थितु घट्टित्रवेणु मणेगु-स्था०।

ग्रमिसमेच्च दिट्टेव घम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । 'श्रट्ठ पञ्हा श्रटठुदेसा ग्रहु वेय्याकरणानी ति, इति यं तं वुत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

-. "'नव पञ्हा नवुद्देसा नव वेय्याकरणानी' ति, इति खो

पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? नवसु, श्रावुसो, धम्मेसु भिक्खु सम्मा निव्विन्दमानो सम्मा विरुजनानो सम्मा विमुख्बमानो सम्मा परियन्तदस्सानी सम्मदत्यं ग्रभिसमेच्च दिट्ठेव घम्मे दुवसस्सन्त-

करो होति । कतमेसु नवसु ? नवसु सत्तावासेसु – इमेसु खो, ब्रावुसी, नवसु घम्मेसु मिक्बु सम्मा निव्विन्दमानो सम्मा विरण्णमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रिभसमेच्च दिट्टेव धम्मे 10 दुक्तस्मन्तकरो होति । 'नव पञ्हा नबुद्देसा नव वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वुत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वुत्तं ।

ह. "'दस पञ्हा दसुद्देसा दस वेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? दससु, श्रावुसी, धम्मेसु मिनलु सम्मा सुमावितिचित्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रिभि-15 समेच्च दिट्ठेव घम्मे दुक्बस्सन्तकरो हीति । कतमेसु दससु ? दससु कुसलेसु कम्मपयेसु - इमेसु खो, आवुसो, दससु धम्मेसु भिक्सु सम्मा सुमाबितिवित्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रिमिसमेच्च दिहुव

धम्मे दुक्तस्यन्तकरो होति । 'दस पञ्हा दसुद्देसा दस वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्तं । १०. "इति सो, यावुसो, यं तं वुत्तं भगवता सिह्वत्तेन भासि-20 तामु महापञ्हासु - 'एको पञ्हो एको उद्देसो एकं वेय्याकरणं ... पे०... दस पऱ्हा दसुदेशा दस वेय्याकरणानी' ति, इमस्स खी ग्रहं, ग्रावुसी, भगवता सिह्नुत्तेन मासितस्स एव वित्यारेन अत्यं ग्राजानामि । श्राकह्न

माना च पन तुम्हे, ग्रावुसो, भगवन्तञ्बेव उपसङ्घमित्वा एतमत्वं 25 पटिपुच्छेट्याय³। या नो नं भगवा व्याकरोति तथा नं घारेट्याया ति । "एवं, ग्रय्ये" ति स्रो कजङ्गलका उपासका कजङ्गलिकाय स्रो भिक्कुनिया मासित अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उट्टायासना कर्ज्युलिक भिक्त्युनि अभिवादेत्वा पदिक्षणं क्तवा येन भगवा तेनुपसङ्क्ष्मिसुः चपमञ्चमित्वा मगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीर्दिसु । एकमन्तं १-१. मी०, स्था०, रो० पोरवनेमु नित्य । २ पुच्छेय्याय - मी०; परिपृद्ध्याय -स्था० । ३ मी०, स्था०, १० पोरवनेमु नरिय ।

В.

R. 5

निसिन्ना खो कजङ्गलका उपासका यावतको अहोिस कजङ्गलिकाय भिक्बुनिया सिंद्ध कथासल्लापो, तं सट्वं भगदतो आरोचेसुं।

११. "साघु साघु, गहपतयो ! पण्डिता, गहपतयो, कजङ्ग-लिका भिनखुनी । महापञ्जा, गहपतयो, कजङ्गिलिका भिनखुनी । में चें पि तुम्हे, गहपतयो, उपसङ्क्षमित्वा एतमत्यं पटिपुच्छेय्याय, ग्रहं 5 पि चेतं एतमेव व्याकरेय्यं यथा सं कजङ्गिलिकाय भिनेखुनिया व्याकतं । एसो चेव तस्स ग्रत्यो । एवं च मं घारेय्याया'' ति ।

६. पठमकोसलसुत्तं

१. "यानता, शिक्खवे, कासिकोसला, यावता रञ्जो पसेनिहस्स कोसलस्स विजितं", राजा तत्य पसेनिह कोसलो अग्गमक्खायित । रञ्जो पि खो, भिक्खवे, पसेनिहस्स कोसलस्स अत्यव श्रव्ञञ्चयत्तं ग्रत्थि 10 विपरिणामो । एवं पस्सं, भिक्खवे, सुतवा अरियसावको तस्मि पि निव्जिन्दति । तस्मि निव्जिन्दन्तो अग्गे विरञ्जति, पगेव हीनिस्म ।

२. "यावता, भिक्खवे, चित्वमसुरिया परिहर्रान्त दिसा भन्ति विरोचमाना", ताव सहस्तघा लोको । तरिम सहस्तघा लोके सहस्तं चन्दानं सहस्तं चुरियानं सहस्तं सिनेहपञ्चतराजानं सहस्तं जम्बुदीपानं १३ तहस्तं अपरागेयानानं सहस्तं उत्तरकुष्ट्नं सहस्तं पुठ्वविदेहानं चतारि महासमुद्दसहस्तानि चतारि महाराजसहस्तानि सहस्तं चापुमहाराजिकानं सहस्तं वार्यात्तानं सहस्तं यामानं सहस्तं चुसितानं सहस्तं निम्मान् स्तानं सहस्तं परिनिम्मतवसवत्तीनं सहस्तं वृह्यलोकानं । यावता, मिक्कवे, सहस्ती' लोकघातुं, महासह्मा तत्य अग्यमवखायति । महा- 20 R.CO प्रह्माने पि खो, जिनस्तवे, अत्येव अञ्चयन्त्रं श्रात्वे चिरियान्वते । एवं पस्तं, मिक्कवे, अत्येव अञ्चयन्त्रं सित्य विपरिणामो । एवं पस्तं, मिक्कवे, अत्येव व्यव्यावको तरिम पि निव्यिन्दति । तरिम निव्यन्ततो असे विरुक्तित, परोव हीनरिम ।

 महीति सो, मिक्खवे, समयो यं प्रयं लोको संबद्धति । गंबद्धमाने, मिक्खवे, लोके येभुय्येन सत्ता याभस्सरसंवत्तनिका भवन्ति । 20

२-१. चर्च - सी०, स्वा०, रो०। २. मं० - मी०, स्वा०, रो०। ३. चित्रिते - सी०। १. विरोचना - सी०। १-१. स्वा० पो.चक्टे व क्षिमति । ९-६. सङ्ख्य० - म्या०, रो०। १ कामन्यस्तित्वा - सी०, स्वा०, रो०।

25

R. 61

04

ते तत्व होन्ति मनोमया पीतिभक्षा सयम्पभा धन्तलिक्खेचरा सुभट्टाकिनी चिरं दीघमदानं तिद्रन्ति । संबद्दमाने, भिनसवे, लोके ग्रामस्सरा देवा श्रगमनखायन्ति । ग्राभस्सरानं पि खी, भिनसते, देवानं ग्रत्येव ग्रञ्जयत्तं ग्रत्यि विपरिणामो । एवं पस्सं, भिक्खवे, सुतवा ग्ररिय- सावको तस्मि पि निव्यिन्दित । तस्मि निव्यिन्दन्तो ग्रमो विरुजित, पगेव हीनस्मि ।

४. "दसयिमानि, भिक्यवे, कसिणायतनानि । कतमानि दस ? पयवीकसिणमेको सञ्जानाति उद्धं अघो तिरियं ग्रह्मं भ्रप्पमाणं; भ्रापी-क्सिणमेको सञ्जानाति ... पे०... तेजोकसिणमेको सञ्जानाति ... 10 वायोक्तिगमेको सञ्जानाति ... नीलकसिणमेको सञ्जानाति ... पीतकसिणमेको सञ्जानाति ... लोहितकसिणमेको सञ्जानाति ... योदातकसिणमेको सञ्जानाति ... याकासकसिणमेको सञ्जानाति ... विञ्ञागकसिणमेको सञ्जानाति उद्धं ग्रधो तिरियं ग्रह्मयं ग्रप्पमाणं । इमानि खो, भिक्खवे, दस कसिणायतनानि ।

"एतदग्गं, जिनलवे, इमेसं दसनं कसिणायतनानं यदिदं विञ्जाण-कसिणं एको सञ्जानाति उद्धं ग्रधो तिरियं ग्रह्मं ग्रप्पमाणं । एवं-सिञ्जानो पि यो, सिक्सबे, सन्ति सत्ता । एवंसञ्जीनं पि खो, भिक्सवे, सत्तानं अत्येव ग्रञ्जयत्तं ग्रस्यि विपरिणामो । एवं पस्तं, भिक्सवे, सुसवा ग्ररियसावको तस्मि पि निव्विन्दति। तस्मि

: । निव्विन्दन्तो ग्रमो विरज्जति, परोव हीनस्मि ।

५. "श्रहिमानि, भिक्तवे, ग्रमिमायतनानि । कतमानि ग्रह ? अज्ञत रपम-ओ एको वहिद्धा रूपानि पस्तति परितानि सुवण्ण-दुव्यण्णानिः; 'तानि ग्रमिमुख्य जानामि पस्तामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं पठमं ग्रीमभायतन ।

"ग्रज्ज्ञत रूपमञ्जी एको वहिद्धा रूपानि पस्सति ग्रप्पमाणानि मुक्णाहुन्वण्यानि, 'तानि अभिभूत्य जानामि पस्तामी' ति, एवंसञ्जी होति । इद दुतिय ग्रमिमायतन ।

"अन्तत्त अरूपयञ्जो एको बहिद्धा रूपानि पस्सति परितानि मुत्रण्यदुत्र्यण्यानि, 'तानि अभिमुख्य जानामि एस्सामी' ति, एवंगड्यी so होति । इदं तितयं ग्रमिभायतनं ।

"ग्रज्ज्ञत्तं ग्ररूपसञ्जी एको वहिद्वा रूपानि पस्सति ग्रप्पमाणानि सुवण्णदुब्वण्णानिः; 'तानि ग्रभिभूय्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं चतुत्यं अभिभायतनं ।

"ग्रज्झत्तं ग्ररूपसञ्जी एको वहिद्धा रूपानि पस्सति नीलानि नीलवण्णानि नीलनिदस्सनानि नीलनिभासानि । सेय्यथापि नाम उमा- 5 पुण्फं नीलं नीलवण्णं नीलनिदस्सनं नीलनिभासं, सेय्यथा वा पन तं वत्थं वाराणसेय्यकं उभतोभागविमट्टं नीलं नीलवण्णं नीलनिदस्सनं नील-निभासं; एवमेव ग्रज्झत्तं ग्ररूपसञ्जी एको वहिद्धा रूपानि परसति नीलानि नीलवण्णानि नीलनिदस्सनानि नीलनिभासानिः 'तानि अभि-भुय्य जानामि पस्सामी ति, एवंसञ्जी होति । इदं पञ्चमं ग्रमि- 10 भायतनं ।

"ग्रज्ज्ञत्तं ग्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति पीतानि पीतवण्णानि पीतनिदस्सनानि पीतनिभासानि । सेय्यथापि नाम कणि-कारपुष्कं पीतं पीतवण्णं पीतनिदस्सनं पीतनिभासं, सेय्यथा वा पन तं वत्यं बाराणसेय्यकं उमतोभागविमट्टं पीतं पीतवण्णं पीतिनदस्सनं 15 प्र. 62 पीतनिभासं; एवमेव अञ्कत्तं अरूपसञ्जी एको वहिद्धा रूपानि पस्सति पीतानि पीतवण्णानि पीतनिवस्सनानि पीतनिभासानिः; 'तानि म्रभि-भृय्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं छट्टं श्रभिभायतनं ।

"श्रज्झत्तं श्ररूपसञ्जी एको वहिद्धा रूपानि पस्सति लोहितकानि लोहितकवण्णानि लोहितकनिदस्सनानि लोहितकनिभासानि । सेय्यथा- 20 पि नाम बन्धुजीवकपुण्फं लोहितकं लोहितकवण्णं लोहितकनिदस्सनं लोहितकनिभासं, सेय्यया वा पन तं वत्यं वाराणसेय्यकं उभतोभागविमष्टं मोहितकं लोहितकवण्णं लोहितकनिदस्सनं लोहितकनिभासं; एवमेव* श्रज्झत्तं श्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति लोहितकानि लोहितकवण्णानि लोहितकनिदस्सनानि लोहितकनिभासानि; 'तानि 25 म्रिभमुद्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं सत्तमं यभिभायतनं ।

["]श्रज्झत्तं ग्ररूपसञ्जी एको वहिद्धा रूपानि पस्सति श्रोदातानि श्रोदातवण्णानि ग्रोदातनिवस्सनानि श्रोदातनिभासानि । सेय्ययापि नाम म्रोमधितारका ग्रोदाता ग्रोदातवण्णा श्रोदातनिदस्सना श्रोदात- 50

l. जन्मानुष्तं - मी०, रो०; जम्मारपुष्टं - स्वा० 1 २. एवमेनं - सी०, स्वा०, रो० 1

निभासा, सेय्यथा वा पन तं वत्यं वाराणसेय्यकं उभतोभागिवमहं ग्रोदातं ग्रोदातवण्णं ग्रोदातिनदस्सनं ग्रोदातिनभासं; एवमेव अञ्झतं ग्रस्पत्तञ्जी एको विहृद्धा रूपानि पस्सिति ग्रोदातानि ग्रोदातवण्णानि ग्रोदातिनभासानि; 'तानि अभिभृय्य जानािमः पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होित । इदं ग्रद्धमं ग्रिभिभायतनं । इमिन खो, भिभखवे, ग्रद्ध ग्रीभभायतनािन ।

"एतदगां, भिक्सवं, इमेसं प्रदुत्रं ग्रभिभायतनानं यदिदं ग्रज्झतं ग्ररूपसञ्जी एको विहद्धा रूपानि पस्सित ग्रोदातानि ग्रोदातवण्णानि ग्रोदातिदस्पानि श्रोदातिनिश्चातिः 'तानि ग्रिभिभृय्य जानामि । पस्सामी'ति, एवंसञ्जी होति । एवंसञ्जिनो पि खो, भिक्सवे, सन्ति सत्ता । एवंसञ्जीनं पि खो, भिक्सवे, सत्तानं ग्रस्थेव ग्रञ्जायत्तं प्रिस्य विपरिणामो । एवं पस्सं, भिक्सवे, सुतवा ग्रारियसायको तिस्म पि निव्धिन्दित । तिस्म निव्धिन्दस्तो ग्रग्वे विरुज्जित, पगेन हीर्नास्म ।

६. "चतरसो इमा, भिग्खंबे, पटिपदा । कतमा चतरसो ? is दुक्खा पटिपदा दन्धाभिङ्ङा, दुक्दा पटिपदा खिप्पाभिङ्ङा, सुखा पटिपदा दन्धाभिङ्ङा, सुता पटिपदा खिप्पाभिङ्ङा – इमा खो, भिन्दावे, चतरसो पटिपदा ।

"एतदमां, भिवखवे, इमासं चतस्सन्नं पटिपदानं यदिदं झुबा पटिपदा सिप्पाभिञ्ञा । एवम्पटिपन्ना पि खो, भिवखवे, सन्ति सत्ता । २० एवम्पटिपन्नानं पि सो, भिवसवे, सत्तानं ग्रत्थेव भ्रञ्ञ्यचा ग्रस्थि विपरिणामो । एवं पस्सं, भिवसवे, सुतवा ग्ररियसावको तर्सि पि निव्यिन्दति । तर्सिम निव्यिन्दन्तो ग्रमो विरुज्जति, यगेव हीर्निस्म ।

 "चतस्सो इमा, भिमलवे, सञ्जा । कतमा चतस्तो ? परित्तमेको सञ्जानाति, महग्मतमेको सञ्जानाति, म्रष्यमाणयेको अज्ञानाति, 'नित्य किञ्चो' ति म्राफिञ्चञ्ञायतनमेको सञ्जानाति — इमा सो, भिनलवे, चतस्सो सञ्जा ।

"एतरमा, भिक्सचे, इमास चतस्सन्नं सञ्जानं यदिदं नित्य किञ्ची'ति झाकिञ्चञ्जायतनमेको सञ्जानाति । एवंसञ्ज्ञानो पि हो, भिक्सवे, सन्ति सत्ता । एवंसञ्जीन पि हो, भिक्सवे, सत्तानं अस्पि अञ्जयतं नित्य विपरिणामो । एवं परसं, भिक्सवे, सुतवा अस्पि

B. 3

R. 6

R. 65

सावको तस्मि पि निव्विन्दति । तस्मि निव्विन्दन्तो अग्गे विरज्जिति, पगेव हीनस्मि ।

द. "एतदग्गं, भिक्खवं, वाहिरकानं दिद्विगतानं यदिदं 'नो चस्सं, नो च में सिया, न भिक्सिसामि, न में भिक्सिती' ति । एवंदिद्विनो, भिक्खवं, एतं पाटिकङ्कं — 'या चायं भवे' अप्पटिकुल्यता, सा चस्स न भिक्सितं; या चायं भविनरोधे पाटिकुल्यता, सा चस्स न भिक्सितं' ति । एवंदिद्विनो पि खो, भिक्खवं, सन्ति सत्ता । एवंदिद्वीनं पि खो, भिक्खवं, सत्ति विपरिणामो । एवं पस्सं, भिक्खवं, सुतवा अरियसावको तस्मि पि निव्विन्दित । तस्मि निव्विन्दत्तो अर्णो वररजति, पगेव हीनस्मि ।

६. "सिन्त, भिक्खवे, एके समणप्राह्मणा परमत्थिविसुर्द्धि पञ्जापेन्त । एतदग्गं, भिक्खवे, परमत्थिविसुर्द्धि पञ्जापेन्तानं यिदिदं स्व्वसो आकिञ्चञ्जायतनं समितिकस्म नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पण्ण विहरति । ते तदिभिञ्जाय तस्स सिन्छिकिरियाय बम्मं देसेन्ति । एवंवादिनो पि खो, भिक्खवे, सिन्ति सत्ता । एवंवादीनं पि खो, भिक्खवे, सत्तानं अत्येव अञ्ज्ञथत्तं अत्येव विपरणामो । एवं परसं, भिक्खवे, सुत्ता अरियसावको तर्रिस पि निव्यन्दित । तर्रिम निव्यन्दितो अग्गे विरण्जित, पगेव हीनिस्म ।

१०. "सन्ति, भिक्खने, एके समणन्नाह्मणा परमिव्ह्यधम्मनिब्बानं पञ्जापेन्ति । एत्तदमां, भिक्खने, परमिव्ह्यधम्मनिब्बानं पञ्जापेन्तानं थिदिदं छन्नं फस्सायतनानं समुदयं च अत्याङ्गमं च अस्सादं च आदीननं च निस्सरणं च यथामूतं निदित्वा अनुपादाविमोक्खो । एवंवादि खो मं, भिक्खने, एक्मक्खाम्पि एके समणन्नाह्मणा असता तुच्छा मुसा अभूतेन भव्माचिक्छन्ति — 'समणो गोतमो न कामानं परिञ्जं पञ्जापेति, न रूपानं परिञ्जं पञ्जापेति, न वेदनानं परिञ्जं पञ्जापेति' ति । 25 कामानं चाहं, भिक्खने, परिञ्जं पञ्जापेमि, रूपानं च परिञ्जं पञ्जापेमि, वेदनानं च परिञ्जं पञ्जापेमि, विद्वेव धम्मे निच्छातो निव्युतो सीतिभूतो अनुपादापरिनिन्नानं पञ्जापेमि, विद्वेव धम्मे निच्छातो निव्युतो सीतिभूतो अनुपादापरिनिन्नानं पञ्जापेमि, विद्वेव धम्मे निच्छातो

१. सत्म मने =स्या० । २. परमवतानिमृद्धि = स्था० ॥

१०. दुतियकोसलसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावत्यियं विहरति जेतवने ग्रनायपिण्डि-कस्स ग्रारामे । तेन स्रो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उच्योधिका निवत्तो होति विजितसङ्गामो लढाविष्पायो । ग्रय सो राजा पर्सेनि कोसलो येन आरामो तेन पायासि । यावतिका यानस्स भूमि, यानेन गन्त्वा याना पच्चोरोहित्वा पत्तिको व ग्रारामं पाविचि । तेन खो पन समयेन सम्बहुला मिक्यू ग्रन्भोकासे चङ्कमन्ति । ग्रय स्रो राजा पसेनदि कोसलो येन ते मिक्सू तेनुपसङ्कमिः; उपसङ्कमित्वा ते भिक्कू एतदवीच ~

२. "कहं नु सो, मन्ते, भगवा एतरिह विहरित धरहं सम्मासम्बुद्धो । दस्सनकामा हि मयं, भन्ते, तं भगवन्तं ऋरहन्तं सम्मा-सम्बुद्धं" ति ।

"एसो, महाराज, विहारो संवुतद्वारो । तेन श्रप्पसद्दो उप-सङ्कमित्वा अतरमानो आलिन्दं पविसित्वा उवकासित्वा ग्रागळं थाकोटेहि; विवरिस्सति ते भगवा द्वारं" ति ।

३. श्रय खो राजा पसेनदि कोसलो येन सो विहारो संवुतद्वारी, तेन ग्रप्पसद्दो उपसङ्किमत्वा भतरमानो भालिन्दं पविसित्वा उक्कासित्वा ग्रगळं भाकोटेसि । विवरि मगवा द्वारं । भ्रय खो राजा पसेनिद कोसलो विहारं पविसित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा मगवतो पादानि मुसेन च परिचुम्बति पाणीहि च परिसम्बाहति नामं च साबेति -20 "राजाहं, मन्ते, पसेनदि कोसलो; राजाहं, भन्ते, पसेनदि कोसलो" ति।

४. "कं पन त्वं, महाराज, अत्यवसं सम्परसमानो इमिन नरीरे एवस्पं परमनिपन्नकारं करोसि, मेत्तूपहारं उपदंसेसी" ति ?

४. "कतञ्जुतं स्रो ऋहं, भन्ते, कतवेदितं सम्परसमानो भगवित एवरूपं परमनिष्च्चकारं करोमि, मेसूपहारं उपदसिमि । भगवा हि 25 मन्ते, बहुजनिह्ताय पटिपन्नो बहुजनमुखाय बहुनो जनस्स ग्रस्यि आर्य पतिद्वापिता यदिदं कल्याणयम्मताय कुसलधम्मताय । यं पि, भन्ते, भगवा बहुजनिहताय पटिपन्नो बहुजनमुखाय बहुनो जनस्स ग्ररिये ञाये

१. माळिन्द - म्या० । २. परमनिपच्चानारं -सी०, री० ।

В. Г

R. 67

पितद्वापिता यदिदं कल्याणधम्मताय कुसलधम्मताय, इदं पि खो ग्रहं, भन्ते, ग्रत्थवसं सम्पस्समानो भगवति एवरूपं परमनिपच्चकारं करोमि, मेत्तूपहारं उपदंसेमि ।

- ६. "पुन च परं, भन्ते, भगवा सीलवा वृद्धसीलो अरियसीलो कुसलसीले कुसलसीलेन समन्नागतो । यं पि, भन्ते, भगवा सीलवा वृद्धसीलो अरियसीलो कुसलसीले कुसलसीलेन समन्नागतो, इदं पि खो आहं, भन्ते, अत्यवसं सम्पस्समानो भगवति एवरूपं परमनिपच्चकारं करोमि, मेन्तूपहारं उपदंसीम ।
 - ७. "पुन च परं, भन्ते, भगवा दीघरत्तं आरञ्जको, अरञ्ज-वनपत्यानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवति । यं पि, भन्ते, भगवा दीघरत्तं आरञ्जको, अरञ्जवनपत्यानि पन्तानि सेनासनानि पटि-सेवति, इदं पि खो झहं, भन्ते, अत्यवसं सम्पस्समानो भगवति एवरूपं परमनिपच्यकारं करोमि, मेलूपहारं उपदंसेमि ।
 - तः "पुन च परं, भन्ते, भगवा सन्तुट्टो इतरीतरचीवरिपण्डपात-सेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन । यं पि, भन्ते, भगवा सन्तुट्टो । इतरीतरचीवरिपण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन, इदं पि खो ग्रहं, भन्ते, ग्रत्थवसं सम्पस्समानो भगवित एवरूपं परमिनपच्चकारं करोमि, मेन्त्पहारं उपदंसीमि ।
 - ६. "पुन च परं, भन्ते, भगवा झाहुनेय्यो पाहुनेथ्यो दिक्खणेय्यो श्रञ्जलिकरणीयो झनुत्तरं पुञ्जक्खेत्तं लोकस्स । यं पि, भन्ते, भगवा आहुनेथ्यो पाहुनेय्यो दिक्खणेय्यो श्रञ्जलिकरणीयो झनुत्तरं पुञ्जक्खेत्तं लोकस्स, इदं पि खो झहुं, भन्ते, ग्रत्थवसं सम्पस्समानो भगवित एवरूपं परमिनपच्चकारं करोमि, मेत्तूपहारं उपदसिमि ।
 - १०. "पुन च परं, भन्ते, भगवा यायं कथा अभिसत्लेखिका चेतोविवरणसप्पायाः, सेट्यथीदं प्रप्पिच्छकथा सन्तुद्विकथा पिववेक-कथा प्रसंसरगकथा विरियारम्भकथा सीलकथा समाधिकथा पञ्जाकथा पिमृत्तिकथा विमृत्तिङ्गाणदस्सनकथा, एवरूपायं कथाय निकामलाभी प्रकिच्छलाभी प्रकारदस्तानी । यं पि, मन्ते, भगवा यायं कथा अभि-

^{ै.} द्मं – रो० । २. बुजिनी ने स्वा०, रो० । ३. विहोतिवरणसणाया – स्वा० । स्वम्भिया – मी०, रो० ।

सत्वेखिका चेतोविवरणमप्पाया, सेय्यथीदं – ग्रप्पिच्छकथा ...पे०... विमुत्तिञ्ञाणदस्तानकथा, एवष्पाय कथाय निकासलाभी श्रकिच्छलाभी ग्रकिसरलाभी, इदं पि खो यहं, भन्ते, यत्यवसं सम्परसमानो भगवित एवरपं परमनिपच्चकारं करोमि, मेत्तुपहारं उपदंसेमि ।

११. "पुन च परं, मन्ते, भगवा चतुन्नं झानानं ग्रामिचेतसि-कानं विद्वयम्मसुखितहारानं निकामलाभी प्रकिच्छलाभी प्रकित्तर-लाभी। यं पि, भन्ते, भगवा चतुन्नं झानानं ग्राभिचेतसिकानं विद्वयम्म-सुखितहारानं निकामलाभी प्रकिच्छलाभी प्रकित्तरलामी, इदं पि खो प्रहं, मन्ते, ग्रत्यवसं सम्पस्समानो भगविति एवरूपं परमिनपच्चकारं करोमि, मेत्तूपहारं उपदंसिम ।

१९. "पुन च परं, यन्ते, अगवा अनेकियहितं पुट्येनिवासं अनुस्स-रति, सेट्यथीदं – एकं पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो चतस्सी

पि जातियो पञ्च पि जातियो दस पि जातियो वीसं पि जातियो तिर्घ पि जातियो पञ्जासं पि जातियो पञ्जासं पि जातियो जातिसतं पि जातिसते पि जातिसतं प्रति जाति प्रति जाति प्रति प्

पनंमुखदुक्तप्पटिसंबंदी एवमायुपरियन्तो, सो तत्तो नुतो इनूपपदी^भ
20 ति । इति साकारं सउद्देसं ग्रनेकविहितं पुव्वेनिवासं प्रनुस्सरित ।
यं पि, भन्ते, भगवा श्रनेकविहितं पुव्वेनिवासं ग्रनुस्सरित, सेट्यपीदं एकं पि जाति हे पि व्यक्तिये

एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे० .. इति साकारं सज्हेसं भ्रनेकविहित पुत्र्वेनिवासं अनुस्मरति, इदं पि खो भ्रहं, भन्ते, ग्रत्थवसं सम्परसमानो भगवित एवस्य परमनिपच्चकारं करोमि, भेत्तुपहारं उपदसीम ।

१३. "पुन च परं, मन्ते, मगवा दिट्वेन चक्खुना विदुद्धेन ग्रीतः क्कत्तमानुसकेन मन्ते पस्यति चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुव^{त्यो} दुरवण्ये, मुगते दुग्गते ययाकम्मूष्ये सत्ते पजामाति ~ 'इमे वत भौतो सत्ता कायदुज्वस्तिन समज्ञागता वचीदुज्वस्तिन समज्ञागता मनी-

^{ै.} स्वा० वा यरं नित्य । २ श्रीमचेत्रियशन - गी०, रो० । ३. मावती -म्बा० । ४ इनुष्यती - न्या०, स्कृष्यती - रो० ।

१०.इ.१०]	बु तियकोसलसुत्तं	१४३	
कम्मसमावाना, ते निरयं उपपन्ना; इ वचीसुचरितेन सम वादका सम्मादिट्टि मरणा सुगींत सग ष्रतिककन्तमानुसके यं पि, भन्ते, भग पे० यथाकम्स	ता श्रिरयानं उपवादका मिच्छावि कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं से वा पन भोन्तो सत्ता कायसुच स्त्रागता मनोसुचरितेन समन्नागता का सम्मादिट्टिकम्मसमादाना, ते गं लोकं उपपन्ना'ति, इति दिव्वेन न सत्ते पस्सति पे० यथाकम्मू गंवा दिव्वेन चक्खुना विसुद्धेन श्र पूर्णे सत्ते पजानाति, इदं पि खो श्र	ं दुग्गति विनिपातं रित्तेन समन्नागता र प्ररियानं अनुप- कायस्स भेदा परं र चक्खुना विसुद्धेन रमे पजानाति । रितक्कन्तमानुसकेन रहं, भन्ते, ग्रत्थवसं	
चतोविमुत्तिः पञ्च उपसम्पष्ण विहर चेतोविमुत्तिः वे अहं, भन्ते, अत्य करोमि, मेत्तूपहार १४. "ह	न्द चैदानि मयं, भन्ते, गच्छाम	ञ्ञा सच्छिकत्वा गनं खया भ्रनासवं रति, इदं पि खो ¹ परमनिप ञ ्चकारं	B, 311
श्रथ को	ानि त्वं, महाराज, कालं म <i>ञ्</i> ञासी' राजा पसेनदि कोसलो उद्रायासना भग		,
पदिक्खणं कत्वा	पक्कामी ति ।	महावसो द्वतियो ।	
	: तस्युद्दानं		
सी का	हाधिबुत्ति [°] कायेन [°] , चुन्देन ³ कसिणे ाळी [°] च [°] द्वे महापञ्हा, कोसलेहि परे ह	ने च। हुवेति॥	R. 70
१. सी०, र ३. चन्दो - स्या० स०४-२०		० – सी०.स्या॰, से॰। ॰।	

3. 312

R. 71

८. उपालिवग्गो

१. उपालिसुत्तं

- १. ग्रय को ग्रायस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क-मित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नी खो ग्रायस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच -
- २. "कति नु खो, भन्ते, ग्रत्यवसे पटिच्च तथागतेन सावकानं
- 5 सिक्खापदं पञ्ञत्तं, पातिमोक्खं उद्दिट्टं" ति ?
 - ३. "दस खो, उपालि, ग्रत्यवसे पटिच्च तथागतेन सावकानं सिक्खापदं पञ्ञत्तं, पातिमोक्खं उद्दिहुं । कतमे दस ? सङ्घसुट्ठुताय,

सङ्घफासुताय, दुम्मडकूनं पुग्गलानं निग्गहाय, पेसलानं भिनखूनं फासु विहाराय, दिट्टयम्मिकानं श्रासवानं संवराय, सम्परायिकानं श्रासवानं

10 पटिघाताय, श्रप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं भिय्योभावाय, सद्धम्म-द्वितिया, विनयानुग्गहाय – इमे खो, उपालि, दस ग्रत्यवसे पटिन्व तयागतेन सावकानं सिक्खापदं पञ्ञत्तं, पातिमोक्खं उद्दिष्टं" ति ।

२ पातिमोक्खट्टपनासुत्तं

१. "कति नु स्रो, भन्ते, पातिमोक्खट्ठपना" ति ?

२. "दस खो, उपालि, पातिमोक्खट्टपना । कतमे दस ?

15 पाराजिको तस्तं परिसायं निसिन्नो होति, पाराजिककथा विप्पकता होति, त्रनुपसम्पन्नो तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, त्रनुपसम्पन्नकथा विष्पकता होति, सिक्खं पञ्चक्खातको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, सिक्तं पच्चक्तातककया विप्पकता होति, पण्डको तस्सं परिसायं निसिन्नी होति, पण्डककता विष्पकता होति, भिक्खुनिदूसको तस्सं परिसार्य

20 निसिन्नो होति, मिक्खुनिद्सककथा विप्पकता होति – इमे खो, उपालि, दस पातिमोक्सहुपना" ति । ३- ज्व्वाहिकासुत्तं

१. "क्तीहि नु स्रो, भन्ते, धम्मेहि समन्नागतो भिक्सु उच्चा-हिकाय सम्मन्नितव्यो" ति ?

१. म.पवनेन - सी । २. दिप्पनया - सी ।

B. 313

15

18.8.0 २. "दसहि खो, उपालि, धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु उन्वाहि-काय सम्मन्नितच्यो । कतमेहि दसहि ? इथुपालि, भिक्खु सीलवा होति; पातिमोक्खसंवरसंवुतो विहरति म्राचारगोचरसम्पन्नो म्रणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिवखति सिवखापदेसु; बहुस्सुतो होति मुतधरो सुतसन्निचयो, ये ते घम्मा श्रादिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियो- 5 सानकल्याणा सात्यं सव्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं ग्रभि-वदन्ति, तथारूपास्स धम्मा वहुस्सुता होन्ति घाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिद्विया सुप्पटिविद्धा; उभयानि खो पनस्स पाति-मोन्खानि वित्यारेन स्वागतानि होन्ति सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुवि-निच्छितानि सुत्तसो अनुब्यञ्जनसो; विनये खो पन ठितो होति असंहीरो; 10 पटिबलो होति उभो श्रत्तपञ्चित्थके सञ्जापेतुं पञ्जापेतुं निज्झापेतुं पेक्खेतुं पसादेतुं ; ग्रधिकरणसमुष्पादवूपसमकुसलो ै होति – ग्रधिकरणं जानाति; अधिकरणसमुदयं जानाति; अधिकरणनिरोधं जानाति;

४. उपसम्पदासृत्तं

१. "कतीहि नु खी, भन्ते, धम्मेहि समन्नागतेन भिम्खुना उपसम्पादेतव्वं" ति ?

मधिकरणनिरोधगामिनिं पटिपदं जानाति । इमेहि खी, उपालि, दसहि भम्मेहि समन्नागतो भिक्ख् उब्बाहिकाथ सम्मन्नितब्बो" ति ।

२. "दसिंह खो, उपालि, धम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना उप-कतमेहि दसिह ? इधुपालि, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोनखसंवरसंवृतो विहरति ग्राचारगोचरसम्पन्नो ग्रणुमत्तेसु वण्जेसु 20 भयदस्सावी, समादाय सिन्सति सिन्सापदेसु; बहुस्सुतो होति सुत्रधरो सुत्तसन्निचयो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसान-कल्याणा सात्यं सच्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं ग्रभि-वदन्ति, तथारूपास्स घम्मा बहुस्सुता होन्ति घाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्टिया सुप्पटिविद्धा; पोतिमोवस्नं स्नो पनस्स दित्यारेन 23 स्वागतं होति सुविभत्तं सुप्पवतं सुविनिन्छितं सुत्तसो धनुव्यञ्जनसी;

१. अत्यपच्चत्यिके - सी०, स्था०, रो० । २. ० समुष्पाद-बुगसम० - सी०। ३-३. o गामिनीपटिपदं -स्या० । ४. थता -सी०, स्याठ, रो० ।

धम्मतो विनोदेतुं; पटिवलो होति उप्पन्नं दिट्टिगतं धम्मतो विवेचेतुं; पटिवलो होति ग्रधिसीले समादपेतुं; पटिवलो होति ग्रधिचित्ते समादपेतु; पटिवलो होति ग्रिधिपञ्ञाय समादपेतुं । इमेहि खो, उपालि, दसिंह घम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतव्वं" ति ।

५. निस्सयमुत्तं

१५६

73

१. "क्तीहि नु घो, भन्ते, घम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना निस्सयो दातव्यो" ति ?

२. "दसहि खो,उपालि, धम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना निस्सयो 10 दातव्यो । कुतमेहि दसहि ? इचुपालि, भिक्खु सीलवा होति ... पे०...

समादाय सिक्खित सिक्खापदेसु; बहुस्सुतो होति ...पे०... दिट्टिया

मुप्पटिविद्धाः पातिमोक्तं लो पनस्स वित्यारेन स्वागतं होति सुविभत सुप्पवत्तं सुविनिच्छितं सुत्तसो अनुब्यञ्जनसो; पटिवलो होति गिलानं उपट्ठातुं वा उपट्ठापेतुं वा; पटिवलो होति श्रनमिर्रात वूपकासेतु वा

15 वूपकासापेतुं वा; पटिवलो होति उप्पन्नं कुक्कुच्चं धम्मतो विनोदेतु; पटिवलो होति उप्पन्नं दिट्टिगतं धम्मतो विवेचेतुं; पटिवलो होति ग्रिधिसीले ...पे०... ग्रिधिचत्ते ... ग्रिधिपञ्जाय समादेषेतुं । इमेहि खी,

उपालि, दसहि धम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना निस्सयो दातव्यो" ति । ६. सामणेरसुतं १. "वतीहि नु स्तो, भन्ते, घम्मेहि समन्नागतेन भिवस्ता B. 318

सामणेरो उपट्ठापेतव्यो" ति ? २. "दमहि खो, उपालि, घम्मेहि समन्नागतेन भिवखुना साम-

भेरो उपट्टापेतव्यो । क्तमेहि दमहि ? इचुपालि, मिक्यु सीलवा होति .. पे॰.. समादाय मिक्चति मिक्नापदेमु; बहुस्मुतो होति ... पे॰..

दिट्टिया नुप्पटिविद्धाः पातिमोत्तर्यः स्त्रो पनस्म वित्यारेन स्वागतं होति 25 सुविभत्त सुष्पवत्तं मुविनिच्छितं मुत्तसो श्रन्व्यज्जनसो; पटिवती होति गिलानं चपट्टातु वा चपट्टापेत वा; पटिवलो होति ध्रनिभर्रात

I

B.

वूपकासेतुं वा वूपकासापेतुं वा; पटिवलो होति उप्पन्नं कुक्कुच्वं धम्मतो विनोदेतुं; पटिवलो होति उप्पन्नं दिद्विगतं धम्मतो विवेचेतुं; पटिवलो होति अधिसीले समादपेतुं; पटिवलो होति अधिचित्ते समादपेतुं; परिवली होति अधिपञ्जाय समादपेतुं । इमेहि खो, उपालि, दसिंह धम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना सामणेरो उपट्टापेतब्बो" ति ।

७. सङ्घभेदस्तं

- १. "'सङ्कभेदो सङ्कभेदो' ति, भन्ते, बुच्चति । कित्तावता नु षो, भन्ते, सङ्घो भिन्नो होती" ति ?
- २. "इधुपालि, भिक्लू अधम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, अविनयं विनयो ति दीपेन्ति, विनयं अविनयो ति दीपेन्ति, श्रमासितं श्रलपितं तथागतेन भासितं लिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लिपतं तथागतेन अभासितं अलिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, अनाचिण्णं तथागतेन म्राचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, म्राचिण्णं तथागतेन म्रनाजिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, ग्रपञ्ञत्तं तथागतेन पञ्जत्तं तथा-गतेना ति दीपेन्ति, पञ्जातं तथागतेन अपञ्जातं तथागतेना ति दीपेन्ति । ते इमेहि दसहि बत्थूहि ग्रवकस्सन्ति अपकस्सन्ति ग्रावेनि कम्मानि ॥ करोन्ति भावेनि पातिमोवखं उदिसन्ति । एत्तावता खो, उपालि, सङ्को भिन्नो होती" ति ।

८. सङ्कसामग्गीसत्तं

- १. "'सङ्घसामन्त्री सङ्घसामन्त्री' ति, भन्ते, बुच्चति । कित्तावता नु खो, भन्ते, सङ्घो समगो होती" ति ?
- २. "इधपालि, भिनस् अधम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं धम्मो 20 ति दीपेन्ति, ग्रविनयं ग्रविनयो ति दीपेन्ति, विनयं विनयो ति दीपेन्ति, ग्रभासितं ग्रलपितं तथागतेन श्रभासितं ग्रलपितं तथागतेना ति दीपेन्ति. भासितं लिपतं तथागतेन भासितं लिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, प्रना-चिण्णं तथागतेन अमाचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, शाचिण्णं तथागतेन

१. यवनस्तन्ति - सी०, पी०; पवजस्तन्ति - स्या० । २-२. वावेनिकपतिमोवसं -स्याव ।

.76

B 316

20

ग्रान्तिणं तथागतेना ति दीपेन्ति, ग्रपञ्जतं तथागतेन ग्रपञ्जतं तथा-गतेना ति दीपेन्ति, पञ्जतं तथागतेन पञ्जत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति । ते इमेहि दसिह् वत्यूहि न ग्रवकस्सन्ति न ग्रपकस्सन्ति न ग्रावेनि कम्मानि करोन्ति न ग्रावेनि पातिमोक्सं उद्दिसन्ति । एत्तावता स्तो ,उपानि, सङ्घो 4 समग्गो होतीं ति ।

६. पठमश्रानन्दसुत्तं

१ श्रथ लो श्रायस्मा श्रानन्तो येन भगवा तेनुपसङ्किः। उपसङ्किमत्ता भगवन्तं श्रीमवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो लो श्रायस्मा श्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच — "सङ्घमेदो सङ्घ-मेदो' ति, मन्ते, बुच्चति । कित्तावता नु लो, मन्ते, सङ्घो मिन्नो । होती' ति ?

२. "इघानन्द, भिवखू ग्रघम्मं घम्मो ति दीपेन्ति, घम्मं ग्रघम्मो ति दीपेन्ति, ग्रविनयं विनयो ति दीपेन्ति ... पे०... पञ्ञातं तथागतेन ग्रपञ्ञातं तथागतेना ति दीपेन्ति । ते इमेहि दसहि वत्यूहि ग्रवक्तसन्ति ग्रपक्तसन्ति ग्रावेनि कम्मानि करोन्ति ग्रावेनि पातिभोक्ष्वं उद्दिसन्ति ।

15 एतावता खो, ग्रानन्द, सङ्घो भिन्नो होती'' ति ।

३. "समन्यं पन, भन्ते, सङ्घं भिन्दित्वा' कि सो पसवती'' ति ? "कप्पट्टिकं', आनन्द, किव्विसं पसवती'' ति ।

"कि पन, भन्ते, कप्पट्टिकं किव्विसं" ति ?

"क्प्पं, ग्रानन्द, निरयम्हि पच्चती ति — "ग्रापायिको नेरयिको, कप्पट्टो सङ्घनेदको ।

यगारती ग्रवस्महो, -योगवसमा पर्धसित ।

सद्धं समगं मिन्दित्वा", कप्प निरयम्हि पच्चती" ति ॥

१०. दुतियग्रानन्दसुत्तं

१. "मञ्चयाममी सञ्चमाममी' ति, भन्ते, वुच्वति । वित्तायना नृ स्तो, नन्ते, मञ्चो सममो होती''ति ?

१. में वा-गीन, ह्यान, रोत । ० रप्पट्टिय - गीन, स्थान, रोत । ३-३ योगस्पेन्त्री पंतर्व - गीन, स्थान, रोत । ८ में जान - गीन, स्थान, रोत ।

Ю

R. 77

B. 317

२. "इघानन्द, भिक्खु अधम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, ग्रविनयं ग्रविनयो ति दीपेन्ति, विनयं विनयो ति दीपेन्ति. श्रभासितं ग्रलपितं तथागतेन ग्रभासितं ग्रलपितं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लिपतं तथागतेन भासितं लिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, झना-चिण्णं तथागतेन ग्रनाचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, ग्राचिण्णं तथागतेन अ ग्राचिष्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, ग्रपञ्ञत्तं तथागतेन ग्रपञ्ञतं तथा-गतेना ति दीपेन्ति, पञ्जात्तं तथागतेन पञ्जातं तथागतेना ति दीपेन्ति । ते इमेहि दसहि वत्युहि न अवकस्सन्ति न अपकस्सन्ति न आवेनि कम्मानि करोन्ति न ब्रावेनि पातिमोक्षं उद्दिसन्ति । एत्तावता खो, श्रानन्द, सङ्घो समग्गो होती" ति ।

"भिन्नं पन, भन्ते, सङ्घं समन्गं कत्वा कि सो पसवती' ति ? "ब्रह्मं, ग्रानन्द, पुञ्ञां पसवती'' ति । "मिं पन, भन्ते, ब्रह्मं पुञ्ञां' ति ?

"कप्पं, भ्रानन्द, सग्गम्हि मोदती ति –

"सुला सङ्घस्स सामग्गी, समग्गानं च अनुग्गहो।

समग्गरतो धम्मद्रो, योगक्लेमा न धंसति । सङ्कां समग्गं कत्वान, कप्पं सग्गम्हि मोदती" ति ।। उपालिवन्गो चतुत्यौ ।

तस्युद्दानं

उपालि ठपना उब्बाहो, उपसम्पदिनस्सया ै। सामणेरो च हे भेदा, ग्रानन्देहिं परे दुवे ति ।।

५. श्रक्कोसवरगो

१. विवादसत्तं

 ग्रथ खो श्रायस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्किम; उप- 20 सङ्क्रमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो को श्रायस्मा उपालि भगवन्तं एतदवीच --

१. ठपन - सी०, रो०; धन - स्या० । २. ० निस्सयेन च - सी०, स्या०, रो० । ३. भानन्देन -- सी०। ४-४. अपरे द्वेति -- सी०, रो०; अपरे द्वे -- स्या०।

२. "को नु स्रो, भन्ते, हेतु को पञ्चयो, येन सङ्घे भण्डनकलह-विमाहविवादा उप्पन्जन्ति, भिक्खू च न फासु विहरन्ती" ति ?

३. "इघुपालि, भिनल् ग्रवम्मं वम्मो ति दीपेन्ति, घम्मं ग्रवम्मी ति दीपेन्ति, ग्रविनयं विनयो ति दीपेन्ति, विनयं ग्रविनयो ति दीपेन्ति, अभासितं अलिपतं तथागतेन भासितं लिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लिपतं तथागतेन अभासितं अलिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, थनाचिण्णं तथागतेन आचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, ग्राविण्णं तथा-गतेन ग्रनाचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, ग्रपञ्ञतं तथागतेन पञ्जतं त्तयागतेना ति दीपेन्ति, पञ्जातं तयागतेन अपञ्जातं तथागतेना ति दीपेन्ति । श्रयं सो, उपालि, हेतु ग्रयं पच्चयो, येन सच्चे भण्डनकलह-विगाहविवादा उप्पज्जन्ति, भिक्खू च न फासु विहरन्ती" ति ।

२. पठमविवादम्लसुत्तं

१. "कति नु खो, भन्ते, विवादमूलानी" ति ?

२. "दस खो, उपालि, विवादमूलानि । कतमानि दस ? इधुपालि, भिक्तू अवस्मं धम्मो ति दीपेन्ति, धस्मं अवस्मो ति दीपेन्ति, प्रविनयं विनयो ति दीपेन्ति, विनयं ग्रविनयो ति दीपेन्ति, ग्रमासितं श्रसपितं तथागतेन भासितं लिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लिपतं तथागतेन भ्रमासितं ग्रलिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, भ्रनाचिण्णं तथा गतेन ग्राचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, ग्राचिण्णं तथागतेन श्रनाचिण्णं तयागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्जातं तथागतेन पञ्जतं तथागतेना ति वीपेन्ति, पञ्चतं तथागतेन ग्रपञ्चतः तथागतेना ति दीपेन्ति । इमानि खो, उपालि, दस विवादमूलानी" ति ।

३- दुतियविवादमूलसुत्तं

१- "वित नु सो, भन्ते, विवादम्लानी" ति ?

२. "दम गो, उपाति, विवादमूलानि । भत्तमानि दम ? इयुपालि, मिक्यू अनापत्ति आपत्ती ति दीपेन्ति, आपत्ति अनापती B. 318 🗷 ति दीपेन्ति, लहुनं श्रापत्ति गरुवापत्ती ति दीपेन्ति, गरुकं श्रापति महुरापत्ती ति दीपेन्ति, दुट्टुन्तं श्रापत्ति शहुट्टुल्लापत्ती ति दीपेन्ति, श्रुदुदुरुलं आपत्ति बुदुठुल्लापत्ती ति दीपेन्ति, सावसेसं आपत्ति ग्रनव-सेसापती ति दीपेन्ति, ग्रनवसेसं आपत्ति सावसेसापत्ती ति दीपेन्ति, सप्पटिकम्मं आपत्ति श्रप्पटिकम्मापत्ती ति दीपेन्ति, श्रप्पटिकम्मं आपत्ति सप्पटिकम्मापत्ती ति दीपेन्ति । इमानि खो, उपालि, दस विवाद-मूलानी" ति ।

४. कुसिनारसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा कुसिनारायं विहरति बलिहरणे वनसण्डे । तत्र खो भगवा भिक्खू श्रामन्तेसि – "भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्खू भगवतो पञ्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच –
- २. "चोदकेन, भिक्खवे, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च धम्मे अज्ञातं पञ्चवेनिखत्वा पञ्च धम्मे अज्ञातं पञ्चवेनिखत्वा परो चोदेत्व्वा । कृतमे पञ्च धम्मा अज्ञातं पञ्चवेनिखत्वा ? चोदकेन, भिक्खवे, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पञ्चवेनिखत्व्वा ? चोदकेन, भिक्खवे, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पञ्चवेनिखत्व्वं 'परिसुद्धकायसमाचारो चु खोनिस्, परिसुद्धनिम्ह कायसमाचारेन समन्नागतो अञ्चिद्धदेन अप्यिट-मंतेन । संविज्जित नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो' ति ? नो चे, भिक्खवे, भिक्ख परिसुद्धकायसमाचारो होति परिसुद्धन कायसमाचारेन समन्नागतो अञ्चिद्धदेन अप्यिटमंत्रेन, तस्स भवन्ति वत्तारो 'इञ्च ताव आयस्मा कायिवं सिक्खस्यू' ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।
- ६. "पुन च परं, भिक्खवे, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामन एवं पच्चदेक्कितव्वं 'परिसुद्धवचीसमाचारो न खोम्हि, परिसुद्धेनम्हि वचीसमाचारेन समन्नागतो ग्रच्छिहेन ग्रप्पटिमसेन । संविष्जति नु 20 खो में एसो धम्मो उदाहु नो' ति ? नो चे, भिक्खवे, भिक्खु परिसुद्ध-वचीसमाचारो होति परिसुद्धेन वचीसमाचारेन समन्नागतो ग्रच्छिहेन ग्रप्पटिमसेन, तस्स भवन्ति बत्तारो 'इङ्घ ताव ग्रायस्मा वाचितकं तिमबस्तू' ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।
- ४. "वृत च परं, भिक्सवे, चोदकैन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन 25 ह. १० एवं पञ्चविद्यतब्वं 'मेसं नु सो मे चित्तं पञ्चपट्टितं सब्रह्मचारीतु अनाघातं । संविज्जति नु सो मे एमो धम्मो उदाहु नो'ति ? नो चे, भिक्सवे, भिक्तुनो मेसं' निस्तं पञ्चपट्टितं होति नव्रह्मचारीतु ग्रना-

१-१. मेराविसं - स्या०।

38

घातं, तस्स भवन्ति वत्तारो - 'इङ्घ ताव ग्रायस्मा सब्रह्मचारीसु मेतं चित्तं उपट्ठापेही' ति, इतिस्स भवन्ति चत्तारो ।

थ. "पुन च परं, भिक्लवे, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पञ्चवेनिसत्ववं - 'वहुस्सुतो नु स्रोम्हि सुतवरो सुतसन्निचयो, ये s ते धम्मा ग्रादिकत्याणा मञ्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सार्व सव्यञ्जनं केवलपरिपुणां परिसुद्धं ब्रह्मचरियं ग्रभिवदन्ति, तथारूपा मे घम्मा वहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्टिपा सुप्पटिविद्धा । सविज्जति नु खो में एसो धम्मो उदाहु नी' ति ? नी चे, भिक्तवे, भिक्कु बहुस्सुतो होति सुतधरो सुतसन्निचयो, ये ते घम्मा 10 श्रादिकल्याणा मण्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं^१ सव्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं श्रह्मचरियं ग्रिभवदन्ति, तथारूपास्स घम्मा बहु-स्सुता होन्ति घाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्टिया सुप्पटि-विद्धा, तस्स भवन्ति वत्तारो - इह्व ताव आयस्मा श्रागमं परियापुणस्स् ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

६. "पुन च परं, मिक्सवें, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेंन पवं पच्नवेनिखतव्वं - 'उभयानि सो वन मे पातिमोन्खानि वित्यारेन स्वागतानि होन्ति सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुविनिच्छितानि सुतसी श्रनुव्यञ्जनसो । संविज्जति नु सो मे एसो धम्मो उदाहु नो' ति ? नी चे, भिक्सवे, भिक्सुनो उभवानि पातिमोक्खानि वित्यारेन स्वागतानि 20 होत्ति मुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुदिनिच्छितानि सुत्तसो धनुव्यञ्जनसौ, 'इदं पनायस्मा, कृत्य वृत्त भगवता' ति, इति पृद्वो न सम्पायिस्सिति'। तस्य भवन्ति वतारो – इञ्च ताव आयस्मा विनय सिक्वस्सू ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो । इमे पञ्च धम्मा अञ्चत्तं पञ्चवेषिरातव्वा ।

७. "कतमे पञ्च धम्मा अञ्चत्त उपट्टापेतच्या ? 'कालेन वस्यामि, नो प्रवालेन, भूतेन वस्तामि, नो अभूतेन; सण्हेन वस्तामि, नो फरनेन, अत्यमहितेन वनसामि, नो अन्त्यसहितेन; मेत्रवित्ती यस्यामि, नो दोनन्तरों नि – इमें पञ्च धम्मा अण्डातं उपट्टापेतस्त्रा चीदरेन, मिक्सवे, मिक्सुना पर चीदेतुवामेन इमे पञ्च धर्म

१ गरकाम - मा॰। २ माबा -गी॰। १-३ तुमा -गी॰, रो॰; गी -स्ताक । ४ सलाह्मी - मीक, म्याव, बीव ।

в.

R. 82

25

ग्रज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा इमे पञ्च धम्मे ग्रज्झत्तं उपट्टापेत्वा परो चोदेतव्वो"ति ।

५. राजन्तेपुरप्ववेसनसुत्तं

- १. "दसियमे, भिवस्रवे, श्रादीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने । कतमे दस ? इथ, भिक्स्रवे, राजा महेसिया सिंह निसिन्नो होति । तत्र भिक्स्रु पित्सिति । महेसी वा भिक्स्रुं दिस्वा सितं पातुकरोति, भिक्स्रु व म महेसि दिस्वा सितं पातुकरोति । तत्य रञ्जो एवं होति 'श्रद्धा हमेसे कतं वा करिस्सन्ति वा' ति ! अयं, भिक्स्रुवे, पठमो आदीनवो राजन्तेपुरप्यवेसने ।
- २. "पुन च परं, भिक्सवे, राजा बहुकिच्चो बहुकरणीयो ग्रञ्जा-तरं इंटिंग गत्त्वा न सरित — 'सा तेन गर्का गण्हाति' । तत्य रञ्जो एवं 10 होति — 'न खो इध ग्रञ्जो कोचि पविसति, ग्रञ्जात्र पट्चिजित । सिया नु खो पट्चिजितस्स कम्मे' ति । ग्रयं, भिक्खवे, दुतियो ग्रावीनचो राजन्तेपुरप्यवेसने ।
 - ३. "पुन च परं, भिनखने, रञ्जो अन्तेपुरे अञ्जातरं रतनं नस्सति । तत्य रञ्जो एवं होति — न खो इच अञ्जो कोचि पनिसति, 15 अञ्जात पव्यक्तिते । सिया नु खो पव्यक्तितस्स कम्मं ति । अयं, मिनखनं, तितयो आदीननो राजन्तेपुरप्यनेसने ।
 - ४. "पुन च परं, भिवसवे, रञ्जो प्रन्तेपुरे अन्भन्तरा गुरहमन्ता विद्धा सम्भेदं गच्छिन्ति । तत्थ रञ्जो एवं होति — न खो इघ ग्रञ्जो कोचि पविसति, ग्रञ्जात्र पव्यजितेन । सिया नु खो पव्यजितस्स कम्मं 20 ति । ग्रयं, भिवसवे, चतुत्थो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।
 - ५. "पुन च परं, भिवल्लवे, रञ्जो अन्तेपुरे पिता वा पुतं पत्वेति पुत्तो जा पितरं पत्वेति । तेसं एवं होति 'न लो इच अञ्जो कोचि पितस्ति, अञ्जात्र पव्वजितेन । सिया नु सो पव्वजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिवत्वे, पञ्चमो आदीनयो राजन्तेपुरप्यवेसने ।
 - ६. "पुन च परं, भिवतवें, राजा नीचट्टानियं उच्चे ठाने ठपेति ।
 येसं तं ग्रमनापं तेसं एवं होति 'राजा गो पव्यजितेन संमट्टो । तिया

१. उपद्वीत्वा - मी=, शे= ।

ΕÏ

25

नु क्षो पव्यजितस्स कम्मं ति । श्रयं, भिक्खपे, छट्टो श्रादीनवो राजन्ते-पुरप्पवेसने ।

 ७. "पुन च परं, भिक्सवे, राजा उच्चहानियं नीचे ठाने ठपेति ।
 येसं तं ग्रमनापं तेसं एवं होति — 'राजा खो पव्यज्ञितेन संसहो । सिका
 नु खो पव्यज्ञितस्स कम्मं' ति । ग्रयं, भिक्सवे, सत्तमो ग्रादीनवो राजन्ते-पुरणवेसने ।

इ. "पुन च परं, भिक्खवे, राजा अकाले सेनं उय्योजिति । येरं वं अमनापं तेसं एवं होति — 'राजा खो पथ्यजितेन संसद्घो । सिया वृ खो पथ्यजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, अट्टमो आदीनवो राजन्ते- १ प्रत्यवेसने ।

१. "पुन च परं, भिक्खवें, राजा काले सेनं उच्योजेत्वा अन्तरा-मग्गतो निवत्तापित । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति — 'राजा सी पर्व्याजतेन संसट्टो । सिया नु स्त्रो पर्व्याजतस्त कम्मं' ति । ग्र्यं, मिक्खवें, नवमी आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेंसने ।

१०. "पुन च परं, भिवलवे, रञ्जो ग्रन्तेपुरं हित्यसम्मई प्रस्पतम्मई रजनीयानि रूपसह्गन्धरसफोट्टब्बानि, ग्रानि म पव्वजितस्य मारूपानि । ग्रयं, भिवलवे, दसमो ग्राधीनवो राजन्वे पुरप्पवेसने । इमे खो, भिवलवे, दस ग्राधीनवो राजन्वे पुरप्पवेसने । इमे खो, भिवलवे, दस ग्राधीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने ।

६. सक्कसुतं

१. एकं समयं भगवा सक्केसु विहरित कपिलवह्युन्सि २० निग्रोबारामें । यय को मम्बहुला सक्का उपासका तरहुपोसचे येन मगवा तेनुपसङ्ग्रीमनु; उपमञ्जूपित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमत्वं निसीरिमु । एकमन्त्र निमिन्ने को सक्के उपासके भगवा एतरबीच —

२. "यपि नु तुम्हें, मक्ता, यह तसमन्नागत उपोत्तयं उपवसया" नि ?

"ध्रमेरदा मय, मन्त्रे, श्रट्टञ्जनमञ्जागतं उपोसय उपवसान, फर्मेपदा न उपप्रसामा" नि ।

^{ै—}हें रिवास्त्रद कामद कामद — सीव, सोव, हीवनामात्र कामदा व गान्त्रचे - न्याव । २-२ प्रस्तितारणाति - गीव, स्राव, सीव । दे-१ समग्रस्था -

20

"तेसं वो, सक्का, ग्रलाभा तेसं दुल्लद्धं, ये तुम्हे एवं सोकसभये जीविते मरणसभये जीविते ग्रप्पेकदा श्रद्धञ्जसमन्नागतं उपोसयं उपवसथ, श्रप्पेकदा न उपवसथ ।

"तं कि मञ्जाथ, सक्का, इघ पुरिसो येन केनचि कम्महानेन ग्रनापज्ज अकुसलं दिवसं श्रङ्गकहापणं निब्विसेय्य । दक्खो पुरिसो ऽ ॰ ः उद्दानसम्पन्नो ति ग्रलं वचनाया" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"तं कि मञ्जाय, सक्का, इघ पुरिसो येन केनिच कम्मट्टानेन अनापरज³ अकुसलं दिवसं कहापणं निब्बिसेट्य । दक्खो पुरिसो उट्टान-सम्पन्नो ति अनं वचनाया" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"एवं, भन्ते"।

"तं कि मञ्जाय, सक्का, अपि नु सो पुरिस्तो दिवसे" दिवसे" कहापणसतं कहापणसहस्सं निव्यिसमानी लद्धं लद्धं निविखपन्तो वस्स-सतायुनो वस्ससतजीवी महन्तं भोगक्खन्धं अधिगच्छेस्या" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"तं कि मञ्ज्यय, सक्का, ग्रांप नु सो पुरिसो गोगहेनु गोगनिदानं ²³ भोगाधिकरणं एकं वा रात्ति एकं वा दिवसं उपर्ट्वं वा रात्ति उपर्ट्वं वा दिवसं एकन्तसूखप्यटिसंवेदी विहरेय्या" ति ?

स्था० पोराके भरित । २. घटुकरायणे – सी० । ३. धनायण्यं – गी० ।
 श्रीमति – सी०; पीश – स्था० । १. विशे – स्था० । ९. पदाळीलं – सी०, स्था० । ..
 ७-७. दिखे – स्था० । ६. स्था० पोरायो जिल्ला । ६. एक्नामुनपदिविधी – सी०,
 स्था०, रो० ।

. 323

"नो हेतं, भन्ते"।

"तं किस्स हेतु" ?

"कामा हि ,भन्ते, ग्रनिच्चा तुच्छा मुसा मोसयम्मा" ति ।

३. "इच पन वो, सक्का, मम सावको दस वस्सानि ग्रप्पमत्तो ग्रातापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिद्धं तथा पटिपण्जमानो सर्तं पि वस्सानि सतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससहस्सानि' एकन्तसुखप्पटि संवेदी विहरेय्य । सो च स्वास्स सकदागामी वा ग्रनागामी वा ग्रपण्णक वा सोतापन्नो । तिट्ठन्तु, सक्का, दस वस्सानि । इव मम सावको नव वस्तानि ... ग्रहु वस्तानि ... सत्त वस्तानि ... छ वस्तानि ... पञ्च वस्तानि

 चत्तारि वस्तानि ... तीणि वस्तानि ... हे वस्तानि ... एकं वस्तं ग्रणमती ग्रातापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिट्ठं तथा पटिपण्जमानो सर्व पि वस्सानि सतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससहस्सानि एकन्तसुखप्पटि-संवेदी विहरेय्य, सो च स्वास्स सकदागामी वा ग्रनागामी वा ग्रपण्णकं वा सोतापन्नो । तिट्ठतु, सक्का, एकं वस्सं । इय मम सावको दस मासे अप्यमत्तो ब्रातापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिट्ठं तथा पिट-

पज्जमानो सर्त पि वस्मानि सर्त पि वस्ससतानि सर्त पि वस्ससहस्सानि एकन्तमुखप्पटिसंवेदी विहरेय्य, सो च स्वास्स सफदागामी वा ग्रनागामी वा श्रपण्मकं वा सीतापन्नी i तिट्टन्तु, सक्का, दस मासा । इय मर्ग सावको नव मासे ... ग्रहु मासे ... सत्त मासे ... छ मासे ... पञ्च मासे 20 चतारो मासे ... तयो मासे ... हे मासे ... एकं मासं ... श्रहुमासं ग्रप्पमती स्रातापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिद्धं तथा पटिपण्जमानो सर्त पि वस्सानि सतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससहस्सानि एकन्त-गुलप्यटिसंवेदी विहरेय्य, सो च स्वास्स सकदागामी वा ग्रनागामी वा

श्रपण्णकं सोतापन्नो । तिटुत्, मक्का, ग्रहुमासो । इच मम सावकी 25 दस रितन्दिवे ग्रप्पमत्तो ग्रातापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिर्ह तया पटिपज्जमानो सतं पि वस्सानि मतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्नमहस्मानि एकन्तसुयप्पटिसंवेदी विहरेय्य, सो च स्वासी सकदागामी वा ग्रनागामी वा श्रपण्णकं वा सोतापन्नी । तिष्ठन्तुः समा, दम रित्तन्दिवा। इच मम मावको नव रित्तन्दिवे ... ग्रष्ट श्र रित्तिन्दिवे ... सत्त रित्तिन्दिवे ... छ रित्तिन्दिवे ... पञ्च रित्तिन्दिवे ...

१. बस्तं√न बस्ममतसहस्मानि - मी०, री० ।

वत्तारों रित्तिन्विवे ... त्यो रित्तिन्विवे ... द्व रित्तिन्विवे ... एकं रित्तिन्विवं अप्पमत्तो आतापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिट्टं तथा पिटपज्जनानो सतं पि वस्सानि सतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससतहस्सानि एकन्त-पुजप्टिसंवेदी विहरेट्य, सो च ख्वास्स सकदागामी वा अनगामी वा अपण्णकं वा सोतापन्नो । तेसं वो, सक्का, अलाभा तेसं दुल्लद्धं, ये तुम्हे उ एवं सोकसमये जीविते मरणसमये जीविते अप्पेकदा अट्टज्जसमन्नागतं जपोसयं उपवस्त्य, अप्येकदा न उपवस्त्रयां ति ।

"एते सयं, भन्ते, अज्जतन्गे अट्टङ्गसमन्नागतं उपोसयं उपविस्तामा" ति ।

७. महालिसुसं

१. एकं समयं भगवा बेसालियं विहरति महावने कूटागार- 10 1. 324 सालायं । प्रथ खो महालि लिच्छवि येन भगवा तेनुपसङ्कामि; उपसङ्क-मित्वा भगवन्तं ग्रिभिवादेत्वा एकमन्तं निसीबि । एकमन्तं निसिन्नो खो महालि लिच्छवि भगवन्तं एतदवीच —

२. "को नु खो, अन्ते हेतु, को पच्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पवत्तिया" ति ?

"लोभो खो, महालि, हेतु, लोभो पञ्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पर्वत्तिया । दोसो खो, महालि, हेतु, दोसो पञ्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पर्वत्तिया । मोहो खो, महालि, हेतु, मोहो पञ्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पर्वत्तिया । ययोगिसो मनसिकारो खो, महालि, हेतु, अयोगिसो यानसिकारो एञ्चयो पापस्स कम्मस्स पर्वत्तिया । ययोगिसो मनसिकारो किरियाय पापस्स कम्मस्स पर्वत्तिया । मिञ्जापणिहितं खो, महालि, चित्तं होतु, मिञ्जापणिहितं चित्तं पञ्चयो पापस्स कम्मस्स पर्वतिया वि । अयं खो, महालि, हेतु, अयं पञ्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स वितियाय पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स वितियाय पापस्स कम्मस्स वितियाय

३. "को पन, भन्ते, हेतु को पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पर्वात्तया" ति ?

"प्रतोभो खो, महालि, हेतु, श्रतोभो पच्चयो कत्याणस्स कम्मस्स किरियाय कत्याणस्स कम्मस्स पर्यात्तया । धदोसो सो, महालि, हेतु,

ग्रदोसो पञ्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवितया । ग्रमोहो खो, महालि, हेतु, ग्रमोहो पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पर्वत्तिया । योनिसी मनिसकारी खो, महालि, हेतु, योनिसो मनसिकारो पञ्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्य कम्मस्य पवित्तया । सम्मापणिहितं खो, महालि, चित्तं हेतु, सम्मापणिहितं चित्तं पच्चयो कल्याणस्य कम्मस्स किरियाय कल्वाणस्स कम्मस्स पर्वत्तिया । भ्रयं स्रो, महालि, हेतु, श्रयं पच्नयो कल्याणस्य कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पर्वात्तया । इमे चे, महालि, दस धम्मा लोके न संविज्जेय्युं, नियव पञ्जायेय भ्रवम्म-10 चरिया विसमचरिया ति वा घम्मचरिया समचरिया ति वा । यस्मा च खो, महालि, इमें दस धम्मा लोके संविज्जन्ति, तस्मा पञ्जापित श्रवम्मचरिया विसमचरिया ति वा वम्मचरिया समचरिया ति वा" ति ।

द्यः पटवजितयभिण्हसूर्त

१. "दसयिमे, भिनलवे, धम्मा पव्यजितेन अभिण्हं पच्चवेनित-15 तन्त्रा । कतमे दस ? 'वैविण्णियम्हि अञ्ज्ञूपगतो' ति पव्वजितेन ग्रीमण्ह् पच्चवेक्तितब्वं; 'परपटिबद्धा में जीविका' ति पव्यजितेन स्त्रीमण्हं R 28 पच्चवेक्सितव्यं; 'ग्रञ्जो मे ग्राकप्पो करणीयो' ति पव्यजितेन ग्रिमिण्हं पञ्चवेक्सितस्यं; 'कञ्चि नृ सो मे मत्ता सीलतो न उपवदती' ति पव्य-जितेन ग्रिमिण्हं पञ्चवेक्खितव्वं; 'कृच्चि नु स्रो मं ग्रनुबिच्च विष्सू ²⁰ सन्नहाचारी सीलतो न उपवदन्ती' ति पथ्वजितेन ग्रिभण्हं पच्चवेविख-तव्यं; 'मव्येहि में पियेहि मनापेहि नानाभावो विनामावो' ति पव्यजितेन ग्रभिण्हं पञ्चवेक्यितच्यः; 'कम्मस्सकोम्हि कम्मदायादो कम्मयोनि कम्म-वन्यु कम्मपटिसरणो, य कम्मं करिस्सामि कल्याणं वा पापकं वा तस्त दायादो भविस्मामी ति पव्यजितेन अभिण्हं पच्चवेविखतव्वं ; 'वयंभूतस्म में रित्तिन्दिवा बीतिवत्तन्ती' ति पश्चितिन अभिण्हं पञ्चवेविखत्वं 'किन्त नृ सो अहं मुञ्जागारे ग्रिभरमामी' ति पव्यजितेन भ्रीमण्ड पञ्चवित्त्वत्वः 'श्रत्य नु स्वा में उत्तरिमनस्तवम्मा' श्रतमरियणाण-

१- नविद-मोत्। २ अन्यमसमा - मी० स्या० री० ।

R. 89

दस्सनिवसेसी श्रविगतो, योहं पिच्छमे काले सब्रह्मचारीहि पुट्टो न मब्कु भविस्सामी ति पव्वजितेन अभिण्हं पच्चवेविखतव्वं । इमे खो, भिक्खवे, दस घम्मा पव्वजितेन अभिण्हं पच्चवेविखतव्वा'' ति ।

६. सरीरद्वधम्मसुत्तं

् १ ''दसयिमे, भिक्खने, बम्मा सरीरट्ठा । कतमे दस ? सीतं, उण्हं, जिघच्छा, पिपासा, उच्चारो, पस्सावो, कायसंवरो, बचीसंवरों, अ आजीवसंवरों, पोनोक्सविको भवसङ्खारों — इमे खो, भिक्खने, दस धम्मा सरीरद्वा" ति ।

१०. भण्डनसुत्तं

- १ एकं समयं भगना सावित्ययं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स भ्रारामे । तेत खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू पञ्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्ता उपट्ठानसालाग्रं सिन्नसिक्ता सिन्नपतिता भण्डनजाता ।० कलहजाता विवादापन्ना अञ्जमञ्जां मुखसत्तीहि बितुदन्ता विहरन्ति ।
- २. ग्रय को भगवा सायन्हसमयं पटिसल्लाना बृद्धिते येन जपट्टानसाला तेनुपसङ्क्षीम; उपसङ्क्षीमत्वा पञ्जाते जासने निसीदि । निसज्ज को भगवा भिन्न् ग्रामन्तिस "काय नृत्य, भिन्न्वने, एतरिहं कथाय सिश्लिका सिवपितता, का च पन दो अन्तराकथा । विष्यकता" नि ?
- ३. "इघ मयं, भन्ते, पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्ता उपट्टान-सीलायं सिन्निसिन्ना सिन्नपतिता भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना अञ्ञमञ्ज्ञं मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरामा" ति ।
- "न खो पनेतं, भिनखवे, तुम्हाकं पितस्यं कुलपुत्तानं सद्धायं 20
 प्रगारस्मा ग्रनगारियं पव्यजितानं, यं तुम्हे भण्डनजाता कलहजाता
 विवादापन्ना ग्रञ्जमञ्ज्ञं मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरेय्याय ।
- "दस्तियमे, भिक्खवे, धम्मा सारणीया पियकरणा गरकरणा सङ्ग्रहाय ग्रवियादाय सामगिया एकीभावाय संवत्तन्ति । कतमे दस ?

शोर्ट्-सी॰, स्वा॰, रो॰।
 पोनोमविको - सी॰, शो॰।
 सी॰, सी॰, सा॰, रो॰।

,27

इव, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंवृतो विहर्गत ग्राचारगोचरसम्पन्नो ग्रणुमत्तेमु वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खिति सिक्खापदेसु । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खापदेसु । ग्रं पि, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खापदेसु । ग्रं पि घम्मो सारणीयो पियकरणो गहकरणो

उ सङ्गहाय ग्रविवादाय सामग्गिया एकोमावाय संवत्ति । ६. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु बहुस्सुतो होति सुतवरी सुतसिन्नचयो, ये ते घम्मा ग्रादिकल्याणा मज्ज्ञेकल्याणा परियोसान-कल्याणा सात्यं सव्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं ग्रीभ-वदन्ति, तथारूपास्त घम्मा बहुस्सुता होन्ति घाता बचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्टिया सुप्पटिनिद्धा । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु बहुस्सुतो

होति ... पे०... दिट्टिया सुप्पटिविद्धा, श्रयं पि घम्मो सारणीयो पियकरणो गरकरणो सङ्गहाय श्रविवादाय सामग्गिया एकीभावाय संवत्तति ।

७. "पुन च परं, मिक्खने, भिक्खु कल्याणिमत्तो होति कल्याण-सहायो कल्याणसम्पनङ्को । यं पि, मिक्खने, भिक्खु कल्याणिमत्तो होति कल्याणमहायो कल्याणसम्पनङ्को, अ्रयं पि घम्मो सारणीयो पियकरणो

गरुकरणो सङ्गहाय अविवादाय सामिगया एकीमावाय संवत्ति ।

- "पुन च परं, मिक्यवे, भिक्यु मुबचो होति सोवचस्सकरणेहि

धम्मेहि समक्षागतो खमो पदिक्यणगाही अनुसासि । यं पि, भिवखवे,
भिक्यु सुवचो होति सोवचस्सकरणेहि धम्मेहि समन्नागतो खमो

20 पदिक्यणगाही अनुसासींन, अयं पि धम्मो सारणीयो पियकरणो

गरुकरणो सङ्गहाय अविवादाय सामिगया एकीमावाय संवत्ति ।

६. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मवारीनं उच्चावचानि किङ्करणीयानि — तत्य दक्खो होति अनलसी, तत्रृपादाम बीममाय समन्नागती अल कात् अल सिववात् । य पि, निक्खवे, भिक्खु यानि तानि मत्रह्मवारीन उच्चावचानि किङ्करणीयानि — तत्य दक्खो होति अनलमी तत्रूपायाय वीममाय समन्नागती अलं कार्तं अत मविधान्, अयं पि चम्मो मारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्गह्मय प्रविवादाय मामिनाया एकीमावाय मवत्तति ।

१०. "पुन च परं, निक्खवे, निक्खु घम्मकामो होति पिय-

^{1.} सार्याचि - मी॰, स्वा॰ रो॰ I

0.4.60

समुदाहारो, अभिधम्मे अभिविनये उळारपामोज्जो । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु धम्मकामो होति पियसमुदाहारो, अभिधम्मे अभिविनये उळार-पामोज्जो, अयं पि धम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्ग्रहाय अविवादाय सामग्गिया एकीभावाय संवत्तति ।

११. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु ब्रारद्धविरियो विहरति 5 ब्रकुसलानं घम्मानं पहानाय कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्ह्परक्कमो अनिक्खित्तधुरो कुसलेसु घम्मोसु । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु ब्रारद्धविरियो विहरति ब्रकुसलानं घम्मानं पहानाय कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्ह्परक्कमो अनिक्खित्तधुरो कुसलेसु घम्मोसु, अयं पि घम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्गहाय 10 प्रविवादाय सामगिग्या एकीभावाय संवत्ति ।

१२. "पुन च परं, भिक्सवं, भिक्स्नु सन्तुट्टो होति इतरीतर-चीवरिषण्डपातसेनासनिम्लानप्पच्चयभेसज्जपरिक्सारेन । यं पि, भिक्सवे, भिक्स्नु सन्तुट्टो होति इतरीतरचीवरिषण्डपातसेनासन-गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्सारेन, ग्रयं पि धम्मो सारणीयो ... पे०... 15 संवत्ति ।

१३. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सितमा होति, परमेन सितनेपक्केन समन्नागतो, चिरकतं पि चिरभासितं पि सरिता अनुस्सरिता ।
यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सितमा होति, परमेन सितनेपक्केन समन्नागतो,
चिरकतं पि चिरभासितं पि सरिता अनुस्सरिता, अयं पि धम्मो 20
सारणीयो ... पे०... संवत्ति ।

१४. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु पञ्जवा होति, उदयत्यगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो अरियाय निव्वेधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया । यं पि ,भिक्खवे, भिक्खु पञ्जवा होति, उदयत्यगामिनिया
पञ्जाय समन्नागतो अरियाय निव्वेधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया, अप्रयाप पि धम्मो सारणीयो ... पे०... संवत्तति । इमे खो, भिक्खवे, दस
धम्मा सारणीया पियकरणा गरुकरणा सङ्गहाय अविवादाय सामग्गिया
एकीभावाय संवत्तन्ती" ति ।

अवकोरावग्गी पञ्चमी ।

B.

१. उळारपामुज्जो -- सीव, रीव ।

तस्सुद्दानं

विवादा े द्वे च मूलानि , कुसिनारपवेसने ^र । सक्को ³ महालि ग्रमिण्हं ³, सरीरट्ठा च भण्डना ति ।। पठमो पणासको समतो ।

६. सचित्तवग्गो

१. सचितसुत्तं

१. एकं समयं मगवा सावत्थियं विहरति जैतवने भ्रनाय-पिण्डिकस्स भ्रारामे । तत्र स्तो भगवा भिक्सू स्नामन्तेसि — "भिक्सवो"

ति । "भवन्ते" ति ते भिक्तू भगवतो पञ्चस्सोसुं । भगवा एतदवीच – २. "नो चे, भिक्तवे, भिक्तु परचित्तपरियागंकुसलो होति, ग्रथ 'सचित्तपरियायकुसलो' भविस्सामी" ति – एवं हि बो, भिक्तवे,

सिक्खितव्यं ।

L 93

३. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु सचित्तपरियायकुसली होति ?

10 सेय्यथापि, भिक्खवे, इत्यी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको
ग्रादासे वा परिसुद्धे परियोदाते ग्रच्छे वा उदकपत्ते सकं मुखिनिमितं
पच्चवेक्खमानो सचे तत्य पस्सित रजं वा ग्रङ्गणं वा, तस्सेव रजस्य
वा ग्रङ्गणस्स वा पहानाय वायमित । नो चे तत्य पस्सित रजं वा
ग्रङ्गणस्स वा पहानाय वायमित । नो चे तत्य पस्सित रजं वा
ग्रङ्गणं वा, तैनेवत्तमनो होति परिपुण्णसङ्गण्यो — 'लाभा वत मे, परिसुद्धं

वत में ति । एवमेव सो, भिक्खवे, भिक्खुनो पञ्चवेक्खणा बहुकारा होति कुमलेसु वम्मेसु — 'अभिज्ञालु नु सो वहुल विहरामि, अनिम्ज्ञालु नु सो वहुल विहरामि, अनिम्ज्ञालु नु सो वहुल विहरामि, अव्यापत्रचित्तो नु सो वहुल विहरामि, अव्यापत्रचित्तो नु सो वहुल विहरामि, विगतयोनिमद्दो नु सो वहुलं विहरामि, उद्धतो नु सो वहुलं विहरामि, विगतयोनिमद्दो नु सो वहुलं विहरामि, उद्धतो नु

20 सो बहुन विहरामि, अनुद्रतो नु सो बहुल विहरामि, विचिकिच्छो नु गो बहुल विहरामि, तिण्णविचिकिच्छो नु स्रो बहुल विहरामि, कोघनो

⁻१ विवादक्षेव मृतानि - गी०। २ तृषिनासप्वेवने - सी०, स्या०, रो०। १-१ मनदा महात्रियम्मा च - मी०, स्या०, रो०। ४-४. आनिययरण्यासदो पदनी - सी०, स्या०, रा०। १-४ ० तृत्रता सन्दिनामा - स्या०। ६ मन्द्रतत्रत्रातियो - सी०, मदना बादिया - रा०। ७ उदरते - मी०, रा०। ८ ० वैचिवच्छो - स्या०।

नु खो वहुलं विहरामि, अक्कोधनो नु खो बहुलं विहरामि, सिङ्क्तिहु-नित्तो नु खो बहुलं विहरामि, असिङ्क्तिलुट्टिन्तो नु खो बहुलं विह-रामि, सारद्वकायो नु खो बहुलं विहरामि, असारद्वकायो नु खो बहुलं विहरामि, कुसीतो नु खो बहुलं विहरामि, आरद्धविरियो नु खो बहुलं विहरामि, असमाहितो नु खो बहुलं विहरामि, समाहितो नु खो बहुलं ३ विहरामी, ति ।

В.

४. "सचे, भिनसवे, भिनस्नु पच्चवेनस्वमानो एवं जानाति —
'अभिज्ञालु बहुलं विहरामि, ब्यापन्नचित्तो बहुलं विहरामि, श्रीनमिद्धपरियुद्धितो बहुलं विहरामि, उद्धतो बहुलं विहरामि, विचितिन्च्छो बहुलं
विहरामि, कोधनो वहुलं विहरामि, सिङ्किलिट्टिचित्तो वहुलं विहरामि, मा
सारद्धकायो बहुलं विहरामि, कुसीतो बहुलं विहरामि, श्रसमाहितो
बहुलं विहरामि' ति, तेन, भिनस्वने, भिनस्नुना तेसंयेन पापकानं श्रकुसलानं
धन्मानं पहानाय श्रधिमत्तो छन्दो च वायामो च उत्साहो च उत्सोब्ही
च श्रप्पटिवानी च सति च सम्पजञ्जा च करणीयं । सेय्यथापि,
भिनस्नवे, श्रादित्तचेलो वा ग्रादित्तसीसो वा । तस्सेन चेनस्स वा सीसस्स 15
वा निन्नापनाय श्रधिमत्तं छन्दं च वायामं च उत्साहं च उत्सोब्हि च
श्रप्पटिवानी च सति च सम्पजञ्जा च करयेय । एवमेव खो तेन,
भिनस्नवे, भिनस्नुना तेसंयेव पापकानं श्रकुसलानं धम्मानं पहानाय
अधिमतो छन्दो च वायामो च उत्साहो च उत्सोन्ही च श्रप्पटिवानी
च सति च सम्पजञ्जा च करणीयं।

५. "सचे पन, भिवखने, भिवखु पञ्चनेवखमानो एवं जानाति — भनभिज्ञालु बहुलं विहरामि, अव्यापत्रिचिता बहुलं विहरामि, विगत-थीनिमिद्धो बहुल विहरामि, अनुद्धतो बहुल विहरामि, तिण्णविचिकिच्छो बहुलं चिहरामि, अवकोधनो बहुल विहरामि, असिङ्ग्लिट्ट्वित्तो बहुलं विहरामि, असारद्धकायो बहुलं विहरामि, आरद्धिविरियो बहुलं 23 चिहरामि, समाहितो बहुलं विहरामी' ति, तेन, भिक्खने, भिक्खुना तेसुयेन कुसलेसु धम्मेष्ठं पतिहाय उत्तरि आसनानं स्थाप पोगो करणीयो" ति ।

१ उतार - संक, स्थान

४. "सचे पन, भिक्सवे, भिक्खु पच्चवेक्यमानो एवं जानाति —
'लाभीम्हि' अधिपञ्ञाधम्मधिपस्सनाय, न लाभी ग्रज्झत्तं चेतोसमयस्सा' ति, तेन, भिक्खने, भिक्खुना अधिपञ्ञाधम्मधिपस्सनाय
पतिट्ठाय प्रज्झत्तं चेतोसमये योगो करणीयो । सो प्रपरेन समयेन लाभी

चेव होति प्रविपञ्जाधम्मविपस्सनाय लाभी च श्रज्झत्तं चेतोसमयस्स ।

े ५. "सचे, पन, भिक्सवे, भिक्सु पच्चवेक्समानो एवं जानाति —
'न लाभी प्रज्यस्तं चेतोसमयस्स, न ताभी ग्रधिपञ्ञाद्यम्मविपस्सनाया'
ति, तेन, भिक्दवे, भिग्रत्नुना तेसंयेव कुसलानं द्यम्मानं पिटलाभाय ग्रधिमतो छन्दो न वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च ग्रव्यटिवानी च सित

क्षा सम्पज्ञां च करणीयं। सेय्ययापि, भिक्यवे, यादित्तचेलो वा
ग्रादित्तसीसो न। तस्सेव चेलस्स ना सीसस्स ना निव्यपनाय ग्रधिमत्तं
छन्दं च वायामं च उस्साहं च उस्सोब्हि च ग्रव्यटिवानि च सितं च
सम्पज्ञां च करेया। एवमेव खो, भिक्खवे, तेन भिक्युना तेसंयेव
मुसलानं वम्मानं पटिलाभाय ग्रधिमत्तो छन्दो च वायामो व उस्साहो

उ उस्सोब्ही च ग्रप्यटिवानी च सित च सम्पज्ञां च करणीयं। सो
ग्रमरेन समयेन लाभी चेव होति ग्रज्यत्तं चेतोसमथस्य लाभी च ग्रधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय।

 "सचे पन, भिक्सवे, भिक्ख पच्चवेयखमानो एवं जानाति – 'लामीम्हि अञ्ज्ञतं चेतोसमयस्म, लामी अधिपञ्ज्ञाघम्मविपस्सनाया'
 ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तेमुयेव कुसलेमु धम्मेसु पतिट्ठाय उत्तरि ग्रासवानं खगाय योगो करणीयो ।

७. "चीवरं पाहं, भिक्खवे, दुविबेन वदामि — सेवितव्यं पि प्रसेवितव्यं पि । पिण्डपातं पाहं, भिक्खवे, दुविबेन वदामि — सेवितव्यं पि प्रसेवितव्यं पि । सेनासनं पाहं, भिक्खवे, दुविबेन वदामि — सेवितव्यं पि असेवितव्यं पि । गामिनगमं पाहं, भिक्खवे, दुविबेन वदामि — सेवितव्यं पि असेवितव्यं पि । जनपदपदेसं पाहं, भिक्खवे, दुविबेन वदामि — सेवितव्यं पि असेवितव्यं पि । पुगगलं पाहं, भिक्खवे, दुविबेन वदामि — सेवितव्यं पि असेवितव्यं पि ।

-. ",चीवरं पाहं, भिक्खवे, दुविवेन वदामि - सेवितव्वं

१. सामिम्हि – स्या॰, रो॰ ।

.ह] सन्बद्धाः १.८

पि श्रसेवितव्वं पी' ति, इति सो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पिटेच्च वृत्तं ? तत्थ यं जञ्जा चीवरं — 'इदं सो मे चीवरं सेवतो अनुसला धम्मा श्रमि-वहुन्ति, कुसला धम्मा पिरहायन्ती' ति, एवरूपं चीवरं न सेवितव्वं । तत्थ यं जञ्जा चीवरं — 'इदं सो मे चीवरं सेवतो अनुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा श्रमिवहुन्ती' ति, एवरूपं चीवरं सेवितव्वं । उ 'चीवरं पाहं, भिक्सवे, दुविवेन वदामि — सेवितव्वं पि श्रसेवितव्वं पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

В

ह. "'पिण्डपातं पाहं, भिक्खने, दुनिधेन बवामि — सेवितव्वं पि ग्रसेवितव्वं पी' ति, इति खो पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्चं बुत्तं ? तत्थ यं जञ्जा पिण्डपातं — 'इमं खो में पिण्डपातं सेवतो श्रकुसला टा० धम्मा श्रमिवड्डन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातो न सेवितव्वो । तत्थ यं जञ्जा पिण्डपातं — 'इमं खो में पिण्डपातो नेवतो ग्रकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा श्रमिवड्डन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातो सेवितव्वो । 'पिण्डपातं पाहं, भिक्खने, दुविधेन वदामि — सेवितव्वं, पि ग्रसेवितव्वं पी' ति, इति यं तं चुत्तं, इदमेतं पटिच्च चुत्तं । 15

१०. "'क्तेनासनं पाहं, भिक्खते, दुविधेन वदामि — सेवितव्बं पि ग्रसेवितव्बं पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चतं पिटच्च वृत्तं ? तत्य यं जञ्ञा सेनासनं — 'इदं खो मे सेनासनं सेवतो अकुसला धम्मा ग्रसिवडुन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं न सेविन्तव्बं । तत्य यं जञ्ञा सेनासनं — 'इदं खो मे सेनासनं सेवतो अकुसला थ धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा ग्रसिवडुन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं सेवितव्बं । 'सेनासनं पाहं, मिक्खने, दुविधेन वदामि — सेवितव्बं पि असेवितव्बं पी' ति, इति यं तं वुत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

११. "भामनिगमं पाहं, भिक्खने, दुवियेन बदामि — सेवि-तव्यं पि असेवितव्यं पी'ति, इति खो पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बुत्तं ? 25 तत्य यं जञ्जा गामनिगमं — 'इमं' खो मे गामनिगमं सेवतो अकुसला घम्मा ग्रभिवहुन्ति, कुसला घम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो भामनिगमो न सेवितव्यो । तत्य यं जञ्जा भामनिगमं — 'इमं खो मे गामनिगमं सेवतो अकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा ग्रभिवङ्कन्ती' ति, एवरूपो

१. इदं – सी०, स्या०।

पि ग्रसेवितव्वं पी' ति, इति सो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्थ यं जञ्ञा चीवरं — 'इदं सो मे चीवरं सेवतो अकुसला धम्मा ग्रभि-वड्डित्त, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं चीवरं न सेवितव्वं । तत्थ यं जञ्जा चीवरं — 'इदं सो मे चीवरं सेवतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा अभिवड्डन्ती' ति, एवरूपं चीवरं सेवितव्वं । 5 'चीवरं पाहं, भिम्खवे, दुविधेन वदामि — सेवितव्वं पि ग्रसेवितव्वं पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

ह. "'पिण्डपातं पाहं, भिक्खवं, दुनिघेन वदामि — सेवितव्यं पि श्रसेनितव्यं पि' ति, इति खो पनेतं वृत्तः । िकञ्चेतं पिटिच्च वृत्तं ? तत्थ यं जञ्जा पिण्डपातं — 'इमं खो मे पिण्डपातं सेवतो श्रकुसला नाव प्रमा श्रमिवहुन्ति, कुश्तला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातो न सेवितव्यो । तत्थ यं जञ्जा पिण्डपातं — 'इमं खो मे पिण्डपातं सेवतो श्रकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा श्रमिवहुन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातो सेवितव्यो । 'पिण्डपातं पाहं, भिक्खवे, दुनिधेन वदामि — सेवितव्यं, पि श्रसेनितव्यं पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१०. "सेनासनं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि — सेवितव्यं पि ध्रसेवितव्यं पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्थ यं जञ्जा सेनासनं — 'इवं खो मे सेनासनं सेवतो अकुसला धम्मा ध्रमिबहुन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं न सेवित्तव्यं । तत्थ यं जञ्जा सेनासनं — 'इवं खो मे सेनासनं सेवतो अकुसला 20 धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा ध्रमिबहुन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं सेवितव्यं । 'सेनासनं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि — सेवितव्यं पि असेवितव्यं पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

११. "'गामनिगमं पाहं, भिक्खवे, दुविबेन वदामि — सेवि-तब्बं गि ग्रसेवितब्बं पी' ति, इति स्रो पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बुत्तं ? 25 तत्य यं जञ्जा गामनिगमं — 'इमं' खो में गामनिगमं सेवतो श्रकुसला धम्मा श्रमिबड्वन्ति, कुसला घम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो गामनिगमो न सेवितब्बो । तत्य यं जञ्जा गामनिगमं — 'इमं खो मे गामनिगमं सेवतो श्रमुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा ग्रभिबट्वन्ती' ति, एवरूपो

१. इदं -सी०,स्या०।

B. 337 R. 102 गामनिगमो सेनितब्बो । 'गामनिगमं पाहं, भिनखने, दुनिधेन बदामि -सेवितब्बं पि ग्रसेनितब्बं पो' ति, इति यं तं बुत्तं, इदमेतं पटिच्च बुत्तं ।

१२. "जनपदपदेसं पाहं, भिक्खने, दुविबेन वदामि — सेवितव्यं पि असेवितव्यं पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चतं पिञ्च वृत्तं ? तत्य यं जञ्जा जनपदपदेसं — 'इमं खो में जनपदपदेसं सेवतो अकुसला चम्मा अभिवृद्गन्तं, कुसला घम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसो न सेवितव्यो । तत्य यं जञ्जा जनपदपदेसं — 'इमं खो में जनपदपदेसं न्वतं अकुसला घम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसं सेवतो अकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा अभिवृत्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसं सेवतं अंतु क्वा चम्मा प्रिहायन्ति, कुसला घम्मा अभिवृत्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसो सेवितव्यो । 'जनपदपदेसं पाहं, विक्वनं, दुविभेन वदाभि — सेवितव्यं पि असेवितव्यं पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदसेतं परिज्व वृत्तं ।

१३. "''पुगलं पाहं, भिनलके, दुविधेन वदामि — सेवितब्बं मि प्रसेवितब्बं पी' ति, इति खो पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बुत्तं ? तत्य यं जञ्जा पुगलं — 'इमं लो मे पुगलं सेवती ग्रकुसला धम्मा श्रमि
इत्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो पुगलो न सेवितब्बो । तत्य यं जञ्जा पुगलं — 'इमं लो मे पुगलं सेवती ग्रकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुमला धम्मा ध्रभिबहुन्ती' ति, एवरूपो पुगलो सेवितब्बो । 'पुगलं पाहं, भिनलके, दुविधेन वदामि — सेवितब्बं पि ग्रसेवितब्बं पी' ति, इति यं तं चुत्तं, इयमेत पटिच्च वत्त्व' ति ।

५. परिहानसुत्तं

 तन खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्खू ग्रामन्तीस – "ग्रानुसी भिक्खने" ति । "ग्रानुसी" ति खो ते भिक्खू ग्रायस्मतो सारिपुत्तस्स पच्चस्सोम् । ग्रायस्मा सारिपुत्तो एतदबोच –

२. "परिहानवम्मो पुगलो, परिहानवम्मो पुगलो' ति, ग्रावुसी, वृञ्चित । 'अगरिहानचम्मो पुगलो, ग्रपरिहानचम्मो पुगलो' ित, ग्रावुसो, वृञ्चित । क्रितावता नु खो, ग्रावुमो, परिहानचम्मो पुगलो वुत्तो भगवता, क्रितावता च पन ग्रपरिहानचम्मो पुगलो बुत्तो भगवता" ति ?

रे. निस्ता - गी०, स्था०, रा०।

"दूरतो पि खो मयं, श्रावुसो, ग्रागच्छाम श्रायस्मतो सारि-पुत्तस्य सन्तिके एतस्स भासितस्य ग्रत्यमञ्जातुं । साघु वतायस्मन्तं-येव सारिपुत्तं पटिमातु एतस्स भासितस्स ग्रत्थो । श्रायस्मतो सारि-पुत्तस्स सुत्वा भिक्क् धारेस्सन्ती" ति ।

३. "तेनहानुसो, सुणाथ, साधुकं मनिस करोथ; भासिस्सामी" अ ति । "एवमानुसो" ति खो ते भिनखू आयस्मतो सारिपुत्तस्स पञ्च-स्तोसुं। आयस्मा सारिपुत्तो एतदवोच –

४. "कितावता नु खो, ब्रावुसो, परिहानधम्मो पुग्गलो वृत्तो भगवता ? इधावुसो, भिक्खु ब्रस्सुतं चेव धम्मं न सुणांति, सुता चस्स धम्मा सम्मोसं गच्छिन्ति, ये चस्स धम्मा पुव्ये चेतसो ब्रसम्फुट्टपुट्या ते 10 चस्स न समुदाचरन्ति, ब्रविञ्ञातं चेव न विजानाति । एत्तावता खो, ब्रावुसो, परिहानधम्मो पुग्गलो बुत्तो भगवता ।

५. "िकतावता च पनावुसो, ग्रपरिहानधम्मो पुग्गलो बुत्तो भगवता ? इधावुसो, भिनखु श्रस्सुतं चेव धम्मं सुणाति, सुता चस्स धम्मा न सम्मोतं गच्छिन्ति, ये चस्स धम्मा पुब्बे चेतसो ग्रसम्प्रट्ट- 15 पुज्या ते चस्स समुदाचरिन्त, ग्रविञ्ञातं चेव विजानाति । एत्तावता खो, ग्रावुसो, ग्रपरिहानधम्मो पुग्गलो बुत्तो भगवता ।

६. "नो चे, आनुसो, भिनखु परिचत्तपरियायकुसलो होति, श्रथ 'सचित्तपरियायकुसलो भिवस्सामी' ति – एवं हि वो, श्रानुसो, सिनिखतव्वं।

७. "कयं चानुसो, भिन्सु सचितपरियायकुसलो होति ? सेय्यथापि, आवुसो, इत्थी-वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको आदासे वा परिसुद्धे परियोदाते अच्छे वा उदपत्ते सकं मुखनिमित्तं पञ्च-वेन्स्वमानो सचे तत्थ पस्सित रजं वा अङ्गणं वा, तस्सेव रजस्य वा अङ्गणं वा, वस्सेव रजस्य वा अङ्गणं वा, व्हानाय वायमित । नो चे तत्थ पस्सित रजं वा अङ्गणं वा, 25 तेन्वतमनो होति परिपुण्णसङ्ख्यो – 'लाभा वत मे, परिसुद्धं वत में' ति । एवमेव खो, आवुसो, भिन्युनो पच्चवेन्खणा बहुनारा होति फुसलेसु धम्मेसु – 'अनिभज्ञालु नु खो बहुलं विहरामि, संविज्जित नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो, प्रव्यापन्नचित्तो नु खो बहुलं विहरामि, संविज्जित

१. मागच्छेय्याम – सी॰, स्था॰, रो॰ । २. सन्तिकं – सी॰ । ३. सम्मोहं – सी॰, स्था॰, रो॰ ।

B 339

नु सो मे एमो वम्मो उदाहु नो, विगतथीनिमद्धो नु स्वो बहुलं विह्रामि, संविज्जित नु स्वो मे एसो वम्मो उदाहु नो, अनुद्धतो नु स्वो बहुलं विह्रामि, स्विज्जित नु स्वो मे एसो वम्मो उदाहु नो, तिण्णविनिकिच्छो नु स्वो बहुलं विह्रामि, संविज्जित नु सो मे एसो वम्मो उदाहु नो, अक्कोधनो उ नु स्वो बहुलं विह्रामि, मंबिज्जित नु स्वो मे एसो वम्मो उदाहु नो, असि दुलिट्टिचित्तो नु स्वो बहुलं विह्रामि, संविज्जित नु सो मे एसो वम्मो उदाहु नो, लाभी नु सोम्हि अज्ज्ञत्तं वम्मपामोज्जस्स, संविज्जित नु सो मे एसो बम्मो उदाहु नो, लाभी नु स्वोम्हि अज्ज्ञत्तं चेतोसम्बस्स, सवि-ज्जित नु सो मे एसो वम्मो उदाहु नो, लाभी नु स्वोम्हि अप्रिक्त

्य. "सचे पन, श्रावुसी, भिक्खु पच्चवेक्खमानी राज्ये पिमे कुसले वम्मे अत्तिन न सम्नुपस्सित, तेनावुसी, भिक्खुनो सब्वेसंपेव इमेसं कुमलानं बम्मानं पिटलाभाय श्रविमत्तो छन्दो च वायामी च उत्साहो च उसीब्ही च श्रप्पिटनानी च सित च सम्पजञ्जा च करणीयं। । कंक्स्यवापि, श्रावुसी, ग्रावित्तचेली वा श्रावित्तसीसी वा। तस्सेव चेलस्स वा सीसस्स वा निव्वापनाय श्रविमत्तं छन्दं च वायामं च उत्साहं च उत्मीब्हि च श्रप्पिटवानि च सित च सम्पजञ्जां च करेच्य। एवमेव खो, श्रावुमी, तेन भिन्तनुना नव्येमयेव कुमलानं बम्मानं पिटलामाय श्रविमती छन्दो च वायामी च उत्साहो च उत्साब्ही च श्रप्पिटवानी व सित च सम्पजञ्जा च करणीयं।

R. 103

व सति च सम्पज्ञञ्ज च करणीयं ।
१. "तचे पन, श्राबुसो, निक्खु पच्चवेक्खमानो एकच्चे कुसले घम्मे श्रत्तिन समनुपस्सित, एकच्चे कुनले घम्मे श्रत्तिन न समनुपस्सित, तेनावुमो, निक्खुना ये कुसले घम्मे श्रत्तिन समनुपस्सित तेमु कुसलेसु घम्मेसु पितद्वाय, ये कुसले घम्मे श्रत्तिन समनुपस्सित तेमुं कुसलेसु घम्मेसु पितद्वाय, ये कुसले वम्मे श्रत्तिन न ममनुपस्सित तेमं कुसलानं घम्मानं पिटलाभाय श्रविमत्तो छन्दो च वायामो च उस्माहो च उस्बोच्ही च ग्रणटिवानी च नित च मम्पज्ञन्त च करणीयं । मेध्यथापि, श्रावुसो, श्रावित्तचेलो वा श्रवित्तसीमो वा । तस्सेव चेनस्य वा सीसस्य चा निज्यापाय प्रविमत छन्द च वायाम च उस्सोहं च उस्सोच्हि च श्रप्यटिवानि च नित च मामज्ञन्त च करेख्य । एवमेव खो, श्रावुमो, तेन भिक्युना ये कुसले घम्मे श्रत्तिन नमगुपस्मित तेमुं कुसलेसु घम्मेसु पितद्वाय, ये कुसले घम्मे श्रत्तिन न समनुपस्मित तेमुं कुसलानं चम्मानं पटिलामाय

ग्रधिमत्तो छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही व ग्रप्पटिवानी च सित च सम्पजञ्जां च करणीयं ।

१०. "सचे पनावुसो, भिक्खु पच्चवेक्खमानो सव्वे पिमे कुसले धम्मे अत्तिन समनुपस्सित, तेनावुसो, भिक्खुना सव्वेस्वेव इमेसु कुसलेसु धम्मेसु पतिद्वाय, उत्तिरि आसवानै खयाय योगो करणीयो" ति ।

६. पठससञ्जासुत्तं

१. "दसयिमा, भिक्खवे, सञ्जा माविता बहुलीकता मह्प्फला होन्ति महानिसंसा प्रमतोगधा श्रमतपरियोसाना । कतमा दस ? श्रमुभ-सञ्जा, मरणसञ्जा, ग्राहारे पटिकूलसञ्जा, स्ववलोके श्रनभिरति-सञ्जा, श्रनिच्चसञ्जा, श्रनिच्चसञ्जा, श्रनिच्च दुवससञ्जा, दुवस्रे श्रनत्सञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा, निरोधसञ्जा — इमा खो, भिवस्रवे, दस सञ्जा भाविता बहुलीकता मह्प्फला होन्ति महानिसंसा श्रमतोगधा श्रमतपरियोसाना" ति ।

७. दुत्तियसञ्जासुत्तं

१. "दसियमा, भिनखने, सञ्जा भाविता बहुलीकता महप्फला होन्ति महानिसंसा अमतोगथा अमतपरियोसाना । कतमा दस ? अनिच्चसञ्जा, अनत्तसञ्जा, मरणसञ्जा, आहारे पटिकूलसञ्जा, सब्बलोके अनभिरतिसञ्जा, अद्विकसञ्जा, पुळुककसञ्जा, विनीलक-सञ्जा, विच्छिद्दकसञ्जा, उद्धुमातकसञ्जा — इमा खो, भिनखने, दस सञ्जा भाविता बहुलीकता महप्फला होन्ति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना" ति ।

८. मूलकसुत्तं

१. "सचे, भिक्सवे, अञ्जातित्थिया परिव्वाजका एवं पुच्छेय्युं — २० "किंमूलका, आयुसो, सव्वे धम्मा, किसम्भवा सव्वे धम्मा, किसमुदया भ्यावे धम्मा, किंसमोसरणा सव्वे धम्मा, किंप्सिध-

१. ग्रनियस्तसञ्ज्ञा – सी०, स्वा०, रं1०। २. पुसवास्त्रञ्जा – सी०, पुळवक-राज्ञा – रो०।

B. 341

R. 107

पतेय्या सव्वे धम्मा, किंउत्तरा सव्वे धम्मा, किंसारा सव्वे धम्मा, विं ग्रोगधा सव्वे धम्मा, किंपरियोसाना सव्वे धम्मा'ति, एवं पृट्ठा तुम्हे, भिवखवे, तेसं ग्रञ्ञितित्थियानं परिव्याजकानं किन्ति व्याकरेय्याथा''ति ?

"भगवम्मूलका नो, भन्ते, धम्मा भगवत्रीत्तका भगवस्पटि-द सरणा । साधु वत, भन्ते, भगवन्तयेष पटिभातु एतस्स भारितस्स ग्रत्यो । भगवतो सुत्वा भिवसु घारेस्सन्ती" ति ।

"तेन हि, भिक्खवे, सुणाय, साधुकं मनिस करोय; भासि-स्सानी" ति ।

"एवं, भन्ते" ति खो ते भिवसू भगवतो पञ्चस्सोसुं । भगवा 10 एतदवोच --

२. "सचे, भिक्सवे, यञ्जातिरियया परिव्याजका एवं पुच्छेरयुं— "किंमूलका, यानुसो, सव्ये धम्मा, किंसम्भवा सव्ये धम्मा, किंसमुदया सव्ये धम्मा, किंसमोसरणा सव्ये धम्मा, किंसमोदया सव्ये धम्मा, किंसमोदया सव्ये धम्मा, किंसमोसरणा सव्ये धम्मा ... किंपियोसाना सव्ये धम्मा 'ति, एवं पुट्ठा तुन्हे, मिक्सवे, तेसं अञ्जातिरिययानं परिव्याजकान एवं व्याकरेय्याथ — 'छन्दमूलका, यानुसो, सव्ये धम्मा, मनिस्कारसम्भवा सव्ये धम्मा, क्रस्ससमुदया सव्ये धम्मा, वेदनासमोसरणा सव्ये धम्मा, सनाधिप्पमुखा सव्ये धम्मा, ताविप्रतेय्या सव्ये धम्मा, पञ्चतरा सव्ये धम्मा, विमृतिसारा सव्ये धम्मा, अमतोपधा सव्ये धम्मा, निव्यान-परियोसाना सव्ये धम्मा 'ति । एवं पुट्ठा तुम्हे, भिवलवे, तेसं अञ्जा- वितिययानं परिव्याजकानं एवं व्याकरेय्याया' 'ति ।

६. पदवज्जासूत्तं

१. "तस्मातिह, भिक्तवने, एव सिक्सितव्यं — 'यथापव्यञ्जापरि-चितं च नो चित्तं यिवस्तित, न चुप्पद्मा पापका अकुसला धम्मा चित्तं परियादाय ठरसन्ति, ग्रनिच्चसञ्जापरिचित च नो चित्तं मित्त-स्सिति, ग्रनत्तसञ्जापरिचितं च नो चित्तं मिवस्सिति, प्रसुमसञ्जापरि-खितं च नो चित्तं मिवस्सिति, ग्रादीनवसञ्जापरिचितं च नो चित्तं मिवस्सित, लोकस्स सम च विसमं च जत्वा तंसञ्जापरिचितं च नो चित्तं यिवस्पति, लोकस्स मर्वं च विमवं च जात्वा तंसञ्जापरिचितं

१. समापिपपुरा - सी॰,स्या॰,रा॰। २ राज्यव - सी॰,स्या॰,रा०।

परिचितं च नो चित्तं भिवस्सिति, पहानसञ्ज्ञापरिचितं च नो चित्तं भिवस्सिति, विरागसञ्ज्ञापरिचितं च नो चित्तं भिवस्सिति, निरोध-सञ्ज्ञापरिचितं च नो चित्तं भिवस्सिती' ति – एवं हि वो, भिवस्तवे, सिविस्ततव्यं ।

२. "यतो खो, भिवस्तवे, भिवस्तुनो यथापव्यज्जापरिचितं च

श्रिमानन्दसूल

च नो चित्तं भविस्सति, लोकस्स समुदयं च अत्यङ्गमं च ञत्वा तंसञ्ञा-

१०.६.१०]

चित्तं होति न चुप्पन्ना पापका अकुसला धम्मा चित्तं परियादाय तिहुन्ति, ग्रिमिचसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, ग्रमत्तंसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, ग्रमत्तंसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, ग्रावीनवसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, ग्रावीनवसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, ग्रावीनवसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, लोकस्स समं च विसमं च ञत्वा तंसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, लोकस्स समृदयं च ग्रत्यङ्गमं च ञत्वा तंसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, लोकस्स समृदयं च ग्रत्यङ्गमं च ञत्वा तंसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, पहानसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, तरस दिन्नं फलानं ग्रञ्जतरं फलं पाटिकङ्कं — दिट्ठेव धम्मे ग्रञ्जा, सित वा उपादिसेसे 15 ग्रनागमिता" ति ।

१०. गिरिमानन्दसूत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्थयं विहरित जेतवने ध्रनाथिपिड-कस्स ग्रारामें । तेन खो पन समयेन ग्रायस्मा गिरिमानन्दो ग्रावाधिको होति दुन्खितो वाञ्हिगलानो । ग्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्षिम; उपसङ्क्षित्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीिद । 20 एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच —

२. "ग्रायस्मा, भन्ते, गिरिमानन्दो ग्रावाधिको होति दुविखतो बाव्हगिलानो । साधु, भन्ते, भगवा येनायस्मा गिरिमानन्दो तेनुप-सङ्कमतु अनुकम्मं उपादाया" ति ।

"सचे खो त्वं, ग्रानन्द, गिरिमानन्दस्स भिक्खुनो' दस सञ्जा 25 भासेंट्यासि, ठानं खो पनेतं विज्जिति यं गिरिमानन्दस्स भिक्खुनो दस सञ्जा सुत्वा सो ग्रावाचो ठानसो पटिप्पस्सम्भेव्य ।

१. भिक्खुनो उपसङ्क्षीयत्वा - सी०, स्या०, रो० । भ०४-२४

N 103

३. "कतमा दस ? ग्रनिञ्चसञ्जा, ग्रनत्तसञ्जा, ग्रसुभ-सञ्जा, ग्रादीनवसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा, निरोधसञ्जा, सञ्जलोके ग्रनभिरतिसञ्जा, सञ्जसङ्खारेसु ग्रनिञ्छासञ्जा, ग्राना-पानस्सति ।

н 343

3

10

४. "कतमा चानन्द, ग्रनिञ्चसञ्जा ? इधानन्द, भिनस् ग्ररञ्जगतो वा इतस्वमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा इति पटिसञ्चिन्दिस्ति – 'रूपं ग्रनिञ्चं, वेदना ग्रनिञ्चा, सञ्ज्ञा ग्रनिञ्चा, सङ्खारा ग्रनिञ्चा, विञ्जाणं ग्रनिञ्चं' ति । इति इमेनु पञ्चमु उपादानम्बन्धेमु ग्रनिञ्चानुपस्ती विहरति । ग्रयं वुञ्चतानन्द, ग्रनिञ्चसञ्जा ।

५. "कतमा चानन्द, प्रनत्तसञ्जा? इघानन्द, भिक्खु प्ररञ्जातो वा इक्खमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा इति पटिसञ्चिन् क्खति — 'चक्खु' प्रनत्ता, रूपा धनत्ता, सोतं ग्रनत्ता, सद्दा प्रनत्ता, यानं प्रनत्ता, गण्या ग्रनत्ता, जिल्हा ग्रनता, रसा ग्रनत्ता, काया' ग्रनता, फोटुव्या ग्रनता, मनो ग्रनत्ता, घम्मा ग्रनता' ति । इति इमेसु छरु ग्रज्झतिकवाहिरेसु ग्रायतनेसु ग्रनतानुपस्सी विहरति । ग्रयं वृच्चतानन्द, ग्रनत्तसञ्जा ।

६. "कतमा चानन्द, ग्रमुअसञ्जा ? इयानन्द, मिन्सु इममेव कार्य उद्धं पादतला ग्रमो केसमत्यका तचपरियन्तं पूरं नानाप्पकारस्य ग्रमुचिनो पञ्चवेनखित – 'ग्रिट्य इमिंह्म कार्य केसा लोगा नला दन्ता तची मंत्रं न्हारु ग्रिट्ट ग्रिट्टियं करीसं पत्तं चेन्हं पुठ्वो लोहितं सेदें। पप्पासं ग्रन्तं ग्रन्तगुणं उदिर्यं करीसं पित्तं सेन्हं पुठ्वो लोहितं सेदें। मेदो ग्रस्तु वसा खेळा सिङ्घाणिका लिसका मुत्तं ति । इति इमिंह्म कार्ये ग्रमुभानुपत्सी विहरति । ग्रयं युच्चतानन्द, ग्रमुभसञ्जा ।

R. 110

७. "कतमा चानन्द, ग्रादीनवसञ्जा ? इघानन्द, भिवर्खु

35 ग्ररञ्जगतो वा घनवमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा इति पटिसञ्जिन

वस्ति — 'वहुदुक्तो खो ग्रयं कायो वहुग्रादीनवो ? इति इमिस्म काये

विविधा ग्रावाधा उप्पज्जन्ति, सेय्यवीदं — चक्तुरोगो सोतरोगो धान
रोगो जिल्हारोगो कायरोगो सीसरोगो कण्णरोगो मुलरोगो दन्तरोगो

१ पनिच्चत्रक्का प्रानापानसति - बी॰, स्वा॰, रो॰। २. वक्सु - सी॰, स्वा॰, रो॰। ३. काला - ग्री॰, स्वा॰, रो॰। ४. प्रतिमिज्या - सी॰।

20.4.20] गि**रिमा**नन्दसुत्तं

15

20

स्रोट्टरोगो कासो सासो पिनासो डाहो जरो कुच्छिरोगो मुच्छा पनख-न्दिका सूला विसूचिका कुटूं गण्डो किलासो सोसो ग्रपमारो ददद कण्ड कच्छ नलसा³ वितच्छिका लोहितं³ पित्तं³ मधुमेहो ग्रंसा पिळका भगन्दला पित्तसमुद्वाना श्रावाधा सेम्हसमुद्वाना श्रावाधा वातसमुद्वाना श्रावाधा सन्निपातिका भ्रावाधा उतुपरिणामजा भ्रावाधा विसमपरिहारजा म्रावाधा 5 ग्रोपक्कमिका ग्रावाधा कम्मविपाकजा ग्रावाधा सीतं उण्हं जिघच्छा पिपासा उच्चारो पस्सावों ति । इति इमस्मि काये ग्रादीनवानुपस्सी विहरति । श्रयं वुच्चतानन्द, ग्रादीनवसञ्जा ।

पकतमा चानन्द, पहानसञ्जा ? इघानन्द, भिक्खु उप्पन्नं कामवितक्कं नाधिवासेति, पजहति, विनोदेति, ब्यन्तीकरोति, ग्रनभावं 10 गमेति । उप्पन्नं व्यापादवितक्कं नाधिवासेति, पजहति, विनोदेति, ब्यन्तीकरोति, अनभावं गमेति । उप्पन्नं विहिसावितक्कं नाधिवासेति, पजहति, विनोदेति, व्यन्तीकरोति, श्रनभावं गमेति । उप्पन्नुप्पन्ने पापके श्रकुसले धम्मे नाधिवासेति, पजहति, विनोदेति, व्यन्तीकरोति, ग्रनभावं गमेति । श्रयं वृच्चतानन्द, पहानसञ्जा ।

नखति – 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सञ्वसङ्खारसमथो सञ्बूपधिप्पटि-निस्सग्गो तण्हाक्खयो विरागो निब्बानं' ति । श्रयं वुच्चतानन्दे, विराग-सञ्जा । १०. "कतमा चानन्द, निरोधसञ्जा? इधानन्द, भिक्ख अरञ्जानतो वा रुक्खमूलनतो वा सुञ्जानारमतो वा इति पटिसञ्चि-

९. "कतमा चानन्द, विरागसञ्जा ? इधानन्द, भिक्खु भ्ररञ्जगतो वा स्वलमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा इति पटिसञ्चि

क्खति - 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सञ्बसङ्खारसमधो सञ्बूपधिप्पटि-निस्सग्गो तण्हाक्सयो निरोधो निब्बानं' ति । ग्रयं वुच्चतानन्द, निरोध-सञ्जा । 25

११. "कतमा चानन्द, सञ्बलोके अनभिरतिसञ्जा? इधा-नन्द, भिक्खु ये लोके उपादाना चेतसो ब्रधिद्वानाभिनिवेसानुसया, ते पजहन्तो विहरति ग्रनुपादियन्तो । ग्रयं वुच्चतानन्द, सब्बलोके ' श्रनभिरतिसञ्जा ।

१. सी०,स्या०,रो०पोत्यकेषु नित्य। २. उहो -सी०,स्या०,रो०। ३. रससा -सी०, स्या०, रो०। ४-४. लोहितपित्त -सी०, रो०। ५. उपायुपादाना - सी०, स्या०, रो०। ६-१. विरमति न उपादियन्तो - सी०, स्था०, रो०।

१२ "कतमा नानन्द, सब्बसङ्खारेसु ग्रनिच्छासञ्जा ? इघानन्द, भिक्सु सब्बसङ्खारेसु ग्रद्दीयति हरायति जिगुच्छति । ग्रय बुच्चतानन्द, सब्बसङ्खारेसु ग्रनिच्छासञ्जा ।

१३ "कतमा चानन्द, ग्रानापानस्सति ? इघानन्द, भिक्खु ग्ररञ्ञगतो वा रुखमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा निसीदति पल्लङ्क ग्राभुजित्वा उजु काय पणिघाय परिमुख सति उपहुपेत्वा । सो सतो व ग्रस्समित सतो व पस्ससित । दीघ वा ग्रस्ससन्तो 'दीघ ग्रस्ससामी' ति पजानाति । दीघ वा पस्ससन्तो 'दीघ पस्ससामी' ति पजानाति । रस्स वा श्रस्ससन्तो 'रस्स श्रस्ससामी' ति पजानाति । रस्स वा पस्तसन्तो ॥ 315 10 'रस्स पस्ससामी' ति पजानाति । 'सव्वकायपटिसवेदी ग्रस्ससि-स्सामी' ति भिक्खति । 'सव्यकायपटिसवेदी पस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'पस्तम्मय कायमद्वार ग्रस्तिसस्तामी' ति सिक्खति । 'पस्तम्भय काय-सद्धार पस्पसिस्सामी' ति मिनस्तित । 'पीतिपटिसवेदी ग्रस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'पीतिपटिसवेदी पस्मसिस्मामी' ति सिक्खति । 'सुख-पटिसवेदी ग्रस्सिसस्मामी' ति सिक्खित । 'सुखपिटसवेदी पस्सिस्सामी' ति सिक्वति । 'चित्तसद्वारपटिसवेदी प्रस्यसिस्सामी' ति सिक्खति । 'वित्तसद्वारपटिसवेदी पस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'पस्सम्भय चित्त-सद्वार घस्मिमस्सामी ति सिक्सिति । 'पस्सम्भय जित्तनह्वार पस्स-निस्सामी' ति सिक्यति । "चित्तपटिसवेदी ग्रस्ससिस्सामी' ति सिक्दति । n 112 20 'चित्तपटिसवेदी पस्ससिस्सामी' ति सिक्पति । ग्रभिष्पमोदय चित्त समादह चित्त पे० विमोचय चित्त पे० ग्रनिच्चानुं-पस्त्री पे० विरागानुपस्त्री पे० निरोधानुपस्ती पे० निस्सम्मानृपस्सी ग्रस्मसिस्सामी ति निक्खति । 'पटिनिस्सम्मानुपस्सी

पत्सिसिस्सामी' ति सिक्यति । ग्रयं वुच्वतानन्द, ग्रानापानस्सति । १४ "सचे न्यो त्व, ग्रानन्द, गिरिमानन्दस्स भिक्बुनो इमा दस नञ्जा जावेय्यासि, ठान स्त्रो पनेत विज्जति य गिरिमानन्दस्स भिक्सुनो इमा दस सञ्जा सुत्वा स्रो ग्रावायो ठानसो पटिप्पस्सम्बेय्या" ति ।

१४ श्रय सो ब्रायस्मा ब्रानन्दो भगवतो सन्तिके इमा दर सञ्जा उम्मरेता येनायम्मा गिरिमानन्दो तेनुपसङ्क्रीम, उपसङ्क्रीमत्व

१ सम्बद्धार्याई-मी॰, स्वा॰, रा॰।

स्रायस्मतो गिरिमानन्दस्स इमा दस सञ्जा स्रभासि । स्रथ खो स्रायस्मतो गिरिमानन्दस्स दस सञ्जा सुत्वा सो स्रावाधो ठानसो पटिप्पस्सिम्म । वृद्घहि चायस्मा गिरिमानन्दो तम्हा स्रावाधा । तथा पहीनो च पनायस्मतो गिरिमानन्दस्स सो स्रावाधो स्रहोसी" ति ।

सचित्तवगगो छहो।

तस्सुद्दानं

सिवतं व सारिपुत्त , ठिति व समयेन व । परिहानो व के द्वे सञ्जा, मूला पव्यजितं गिरी ति ।।

७. यमकवम्यो

१. श्रविज्जासूतं

१. "पुरिमा, भिनखने, कोटि न पञ्जायित स्रविज्जाय - 'इतो पुळ्ने स्रविज्जा नाहोसि, स्रथ पञ्छा सम्भवी" ति । एवञ्चेतं, मिनखने, बुज्जति, श्रथ च पन पञ्जायित - 'इदप्पच्चया स्रविज्जा' ति ।

२. "अविज्जं प्राहं, शिक्खवे, साहारं वद्यामि, तो अनाहारं। को चाहारो अविज्जाय ? 'पञ्च नीवरणा' तिस्स वचनीयं। पञ्च पाहं, मिक्खवे, नीवरणे साहारे वदामि, तो अनाहारे। को चाहारो पञ्चसं नीवरणानं ? 'तीणि दुच्चरितानी' तिस्स वचनीयं। तीणि पाहं, मिक्खवे, दुच्चरितानि साहारानि वदामि, तो अनाहारानि । को चाहारो तिष्णं दुच्चरितानं ? 'इन्द्रियअसंवरो' तिस्स वचनीयं। इन्द्रिय- असंवरं पाहं, मिक्खवे, साहारं वदामि, तो अनाहारं। को चाहारो इन्द्रियअसंवरस्स ? 'असतासम्पज्ञ्चं तिस्स वचनीयं। असतासम्पज्ञ्चं पाहं, मिक्खवे, साहारं वदामि, तो अनाहारं। को चाहारो असतासम्पज्ञ्चं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, तो अनाहारं। को चाहारो असतासम्पज्ञ्चस ? 'अयोनिसो मनसिकार' तिस्स वचनीयं। प्रयोनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, तो अनाहारं। को चाहारो व

१-१. समित-सारिपुता च - सी०, स्वा०, रो०। २-२. ठिति च सपेन घ -सी०। ३-२. परिहाना च - सी०, रो०; परिहाना - स्वा०। ४-४. मृतापव्यनिता निरो ति - सी०; मृता पव्यन्तितावधो - स्वा०; ७ पव्यन्तिता ० - रो०। ४. सममवी - म०। १. प्रयोते - सी०।

R. 114

B. 347

ग्रयोनिसो मनसिकारस्स ? 'अस्सिद्धियं' तिस्स वचनीयं। ग्रस्सिद्धियं पाहं, भिक्सवे, साहारं वदािम, नो अनाहारं। को चाहारो ग्रस्सिद्ध-यस्स ? 'असद्धम्मस्सवनं' तिस्स वचनीयं। ग्रसद्धम्मस्सवनं पाहं, भिक्सवे, साहारं वदािम, नो ग्रनाहारं। को चाहारो ग्रसद्धम्म-इस्सवनस्स ? 'असप्पुरिससंग्रेवो' तिस्स वचनीयं।

३. "इति लो, भिनल्जने, असप्पुरिससंसेनो परिपूरो असद्धम्म-स्सवनं परिपूरोत, असद्धम्मस्सवनं परिपूरे अस्सिद्धियं परिपूरोति, अस्सिद्धियं परिपूरोति, अस्सिद्धियं परिपूरोति, अस्सिद्धियं परिपूरोति, अस्सिद्धियं परिपूरोति, असतासम्पजञ्जां परिपूरो असतासम्पजञ्जां परिपूरोति, असतासम्पजञ्जां परिपूरोति, इन्द्रियअसंवरो परिपूरोति, इन्द्रियअसंवरो परिपूरोति, इन्द्रियअसंवरो परिपूरोति तीणि दुण्चरितानि परिपूरोति, तीणि दुण्चरितानि परिपूरोति पञ्च नीवरणा परिपूरोति, पञ्च नीवरणा परिपूरो अविज्जं परिपूरोति, एवं च पारिपूरी । एवमेतिस्सा अविज्जाय आहारो होति, एवं च पारिपूरी ।

४. "सेय्यवापि, भिक्खवे, उपिरिण्यते थुल्लपुसितके देवे वस्सन्ते' तं उदकं यथानिग्नं पवतमानं पव्यतकन्दरपदरसाखा परिपूर्रित, पव्यतकन्दरपदरसाखा परिपूर्रेत, पव्यतकन्दरपदरसाखा परिपूर्रे कुसोव्भे परिपूर्रेन्ति । कुसोव्भे परिपूर्रेन्ति, पहासोव्भे परिपूर्रेन्ति, महासोव्भे परिपूर्रेन्ति, महासोव्भे परिपूर्रेन्ति, कुप्तदियो परिपूर्रेन्ति, कुप्तदियो परिपूर्रे महास्वद्यो परिपूर्रेन्ति, महास्वदियो परिपूर्रे महास्वपूर्वं सागरं परिपूर्रेन्ति; एवमेतस्स महासमुद्दस्स सागरस्स म्राहारो वित, एवं व पारिपूरि ।

"एवमेव खो, भिक्खवे, असप्पुरिससंसेवो परिपुरो असस्मम्स्सवनं परिपुरोत, असस्मम्स्सवनं परिपुरेति, असस्मम्स्सवनं परिपुरे अस्सिद्धयं परिपुरेति, असस्मिद्धयं परिपुरेति, असोनिसो मनसिकारो परिपुरेति, असोनिसो मनसिकारो परिपुरेति, असासम्पजञ्ज परिपुरे इन्द्रियअसंवरं अस्तासम्पजञ्ज परिपुरेति, इन्द्रियअसंवरं परिपुरोति, इन्द्रियअसंवरं परिपुरोति, इन्द्रियअसंवरं परिपुरोति। विच्याने परिपुरेति, तीणि दुच्चरितानि परिपुरिति पञ्च नीवरणे परिपुरेन्ति, पञ्च नीवरणा परिपुरे अविज्ञं परिपुरेन्ति, एवं च परिपुरेति ।

१. ० देवे गतगतायन्त्रे – ग्री०, रा०, ० देवे गळगळायन्ते – स्पा०। २. पुस्सुरने – स्रो०, दो०; दुसुरने – स्पा०।

प्. "विज्जाविमुत्ति पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो स्रना-हारं। को चाहारो विज्जाविमुत्तिया? 'सत्त वोज्झङ्गा' तिस्स वच-नीयं । सत्त पाहं, भिक्खवे, बोज्झङ्गे साहारे वदामि, नो श्रनाहारे । को चाहारो सत्तन्नं बोज्झङ्गानं ? 'चत्तारो सितपट्टाना' तिस्स वचनीयं । पत्तारो पाहं, भिक्खवे, सतिपट्ठाने साहारे वदामि, नो अनाहारे । को व चाहारो चतुन्नं सतिपट्टानानं ? 'तीणि सुचरितानी' तिस्स वचनीयं । तीणि पाहं, भिक्खवे, सुचरितानि साहारानि वदामि, नो ग्रनाहारानि । को चाहारो तिष्णं सुचरितानं? 'इन्द्रियसंवरो' तिस्स वचनीयं। इन्द्रियसंवरं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं । को चाहारो इन्द्रियसंवरस्स ? 'सतिसम्पजञ्जां' तिस्स वचनीयं । सतिसम्पजञ्जां पाहं, भिक्लवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं। को चाहारो सतिसम्प-जञ्जस्स ? 'योनिसो मनसिकारो' तिस्स वचनीयं । योनिसो मनसि-कारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं। को चाहारो योनिसो मनसिकारस्स ? 'सद्धा' तिस्स वचनीयं । सद्धं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो सद्धाय ? 'सद्धम्मस्सवनं' तिस्स 15 वचनीयं । सद्धम्मस्सवनं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो श्रनाहारं । को चाहारो सद्धम्मस्सवनस्स ? 'सप्पुरिससंसेवो' तिस्स वचनीयं।

६. "इति खो, भिक्खवे, सप्पुरिससंसेवो परिपुरो सद्धम्मस्सवनं परिपूरेति, सद्धम्मस्सवनं परिपूरं सद्धं परिपूरेति, सद्धा परिपूरा योनिसो मनसिकारं परिपूरिति, योनिसो मनसिकारो परिपूरो सतिसम्पजञ्ञां 20 परिपूरेति, सतिसम्पजञ्जां परिपूरं इन्द्रियसंवरं परिपूरेति, इन्द्रियसंवरो परिपूरो तीणि सुचरितानि परिपूरेति, तीणि सुचरितानि परिपूरानि चतारो सतिपट्टाने परिपूरेन्ति, चतारो सतिपट्टाना परिपूरा सत्त बोज्झङ्गे परिपूरेन्ति, सत्त वोज्झङ्गा परिपूरा विज्जाविमृत्ति परिपूरेन्ति; एवमे-तिस्सा विज्जाविमुत्तिया ग्राहारो होति, एवं च^र पारिपूरि ।

७. "सेय्यथापि, भिक्खवे, उपरिपव्वते युल्लफुसितके देवे वस्सन्ते तं उदकं यथानित्रं पवत्तमानं पब्बतकन्दरपदरसाखा परिपूरेति, पव्वतकन्दरपदरसाखा परिपूरा कुसोब्भे परिपूरेन्ति, कुसोब्भा परिपूरा महासोन्ने परिपूरेन्ति, महासोन्ना परिपूरा कुन्नदियो परिपूरेन्ति,

25

१. सरम्मसबन् रो०। २. चपन-सी०।

R. 116

कुन्नदियो परिपूरा महानदियो परिपूरेन्ति, महानदियो परिपूरा महासमुद्दं सागरं परिपूरेन्ति; एवमेतस्स महासमुद्दस्स सागरस्स आहारो होति, एवं च परिपूरि ।

"एवमेव खो, भिनखने, सप्पुरिससंसेवो परिपुरो सद्धम्मस्सवनं परिपुरोत, सद्धम्मस्सवनं परिपुरो सद्धं परिपुरोत, सद्धा परिपुरा योनिसो मनसिकारं परिपुरोत, योनिसो मनसिकारो परिपुरो सितसम्पज्ञां परिपुरोत, सितसम्पज्ञां परिपुरोत, सितसम्पज्ञां परिपुरोत, सितसम्पज्ञां परिपुरोत, सीतसम्पज्ञां परिपुरोत, तीणि सुवरितानि परिपुरोति, तीणि सुवरितानि परिपुरोनि चतारो सितपट्ठाने परिपुरेन्ति, चतारो सितपट्ठाने परिपुरोन्ति, सत्त वोज्ञाङ्गो परिपुरोन्ति, सत्त वोज्ञाङ्गो परिपुरोन्ति, सत्त वोज्ञाङ्गो परिपुरोन्ति, सत्त वोज्ञाङ्गो परिपुरोन्ति, एवं च परिपुरोन्ति, एवं च परिपुरोन्ति, स्वि

२. तष्हासुत्तं

१. "पुरिमा, भिक्खने, कोटि न पञ्जायित भवतण्हाय – 'इतो पुद्धे भवतण्हा नाहोसि, ग्रथ पच्छा सम्भवी' ति । एवञ्चेतं, भिक्खने, वुच्चित, ग्रथ च पन पञ्जायित – 'इदप्पच्चया भवतण्हा' ति ।

हे पहिल्ला के प्राप्त के प्रमुख के प्रमुख

साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो अयोनिसो मनसिकारस्स ?

१ नी ॰ पोत्यो निर्देश

१०.७.२] सण्हासुत्त

'अस्सद्धियं' तिस्स वचनीयं । अस्सद्धियं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो अस्सद्धियस्स ? 'अस्सद्धम्मस्सवनं' तिस्स वचनीयं । अस्सद्धम्मस्सवनं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं । को चाहारो अस्सद्धम्मस्सवनस्स ? 'असप्पुरिससंसेवो' तिस्स वचनीयं ।

३. "इति खो, भिक्खवे, ग्रसप्पुरिससंसेवो परिपूरो ग्रस्सद्धम्मस्सवनं परिपूरेति, ग्रस्सद्धम्मस्सवनं परिपूरे ग्रस्सद्धियं परिपूरेति,
ग्रस्सद्धियं परिपूरं ग्रयोनिसो मनसिकारं परिपूरेति, ग्रयोनिसो
मनसिकारो परिपूरो ग्रसतासम्पज्ञां परिपूरेति, ग्रसतासम्पज्ञां
परिपूरं इन्द्रियग्रसवरं परिपूरोति, इन्द्रियग्रसवरो परिपूरो तीणि 10
दुच्चरितानि परिपूरोति, तीणि दुच्चरितानि परिपूरानि पञ्च नीवरणे
परिपूरेन्ति, पञ्च नीवरणा परिपूरा ग्रविज्जां परिपूरोन्ति, ग्रविज्जा
परिपूरा भवतण्हं परिपूरेति; एवमेतिस्सा भवतण्हाय ग्राहारो होति,
एवं च पारिपूरि।

४. "सेव्यथापि, भिवस्त्वे, उपिरपव्यते थुल्लफुसितके देवे वस्सन्ते 15 तं उदकं यथानिन्नं पवत्तमानं पव्यतकन्वरपदरसाखा परिपूरित, पव्यत-कन्दरपदरसाखा परिपूरी कुसोव्भे परिपूरेन्ति, कुसोव्भा परिपूरा महा-सोव्भे परिपूरेन्ति, महासोव्भा परिपूरा कुन्नदियो परिपूरेन्ति, कुन्नदियो परिपूरेन्ति, कुन्नदियो परिपूरा महानदियो परिपूरेन्ति, महानदियो परिपूरो महासमुद्दं सागरं परिपूरेन्ति; एवमेतस्स महासमुद्दस्स सागरस्स आहारो होति, एवं 20 च पारिपूरि ।

"एवमेव खो, भिक्खवे, असप्पुरिससंसेवो परिपूरो ग्रस्सद्धम्मस्सवनं परिपूरेति, ग्रस्सद्धम्मस्सवनं परिपूरे ग्रस्सद्धियं परिपूरेति,
ग्रस्सद्धियं परिपूरे अयोनिसो मनसिकारं परिपूरेति, ग्रस्सद्धियं परिपूरे अयोनिसो मनसिकारो
परिपूरो ग्रसत्तासम्पजञ्जां परिपूरेति, ग्रस्तासम्पजञ्जां परिपूरं इन्द्रियग्रसंवरं परिपूरेति, इन्द्रियमसंवरो परिपूरो तीणि दुच्चरितानि परिपूरेति, तीणि दुच्चरितानि परिपूरानि पञ्च नीवरणे परिपूरोन्ति, पञ्च
नीवरणा परिपूरा ग्रविज्जं परिपूरेन्ति, ग्रविज्जा परिपूरा भवतण्हं
परिपूरेति; एवमेतिस्सा भवतण्हाय भ्राहारो होति, एवं च परिपूरी ।

५. "विज्जाविमुत्ति पाहं, भिवखवे, साहारं वदामि, नो अ ग्रनाहारं । को चाहारो विज्जाविमृत्तिया ? 'सत्त बोज्झङ्गा' तिस्स ४०४-२४

R. 119

वचनीयं । सत्त पाहं, भिक्खवे, वोज्झङ्गे साहारे वदामि, नो ग्रनाहारे । को चाहारो सत्तन्नं वोज्जङ्गानं ? 'चत्तारो सतिपट्टाना' तिस्स वचनीयं । चत्तारों पाह, भिक्खवें, सतिपट्टाने साहारे वदामि, नो ग्रनाहारे । की चाहारो चतुन्नं सितपट्टानानं ? 'तीणि सुचिरतानी' तिस्स वचनीयं ! तीणि पाह, भिक्खवे, सुचिरतानि साहारानि वदामि, नो श्रनाहारानि । को चाहारो तिण्णन सुचरितानं ? 'इन्द्रियसंवरो' तिस्स वचनीयं । इन्द्रियसंवर पार्ह, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं । को चाहारी इन्द्रियसंवरस्त ? 'सतिसम्पजञ्ञां' तिस्त वचनीयं । सतिसम्पजञ्जां पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं। को चाहारी m सतिसम्पजञ्जस्य ? 'योनिसो मनसिकारो' तिस्स वचनीयं । योनिसी मनसिकारं पाई, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं । को चाहारो योनिसी मनसिकारस्स ? 'सद्धा' तिस्स बचनीयं । सद्धं पाहं, भिनुखबे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं । को चाहारो सद्धाय ? 'सद्धम्मस्सवन' तिस्स वचनीयं । सद्धम्मस्सवनं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नी अनाहारं । को चाहारो सद्धम्मस्सवनस्स ? 'सप्परिससंसेवो' तिस्स वचनीयं ।

६. "इति खो, भिक्खवे, सप्पुरिससंसेवो परिपूरो सद्धम्मस्सवनं परिपूरिति, सद्धम्मस्सवनं परिपूरं सद्ध परिपूरिति, सद्धा परिपूरा योनिसी मनीनकारं परिपूरिति, योनिसो मनसिकारो परिपूरो सतिसम्पज्ञा n ssı n परिपूरेति, सतिसम्पजञ्जां परिपूरं इन्द्रियसंवरं परिपूरेति, इन्द्रिय-सवरो परिपुरो तीणि सुचरितानि परिपूरेति, तीणि सुचरितानि परि-पूरानि बत्तारो सतिपट्टाने परिपूरेन्ति, चत्तारो सतिपट्टाना परिपूरा सत्त वोज्ञान् परिपूरेन्ति, सत्त वोज्ञाङ्गा परिपुरा विज्जाविमुत्ति परिपूरेन्ति; एवमेतिस्सा विज्जाविमुत्तिया याहारो होति, एव च पारिपूरि ।

७. "संव्ययापि, भिनखवं, उपरिपव्यते युल्लफुसितके देवे वस्तन्ते त उदक यबानिम्न पवत्तमान . पे० एवमेतस्स महासमुद्दस्य नागरस्य ब्राहारो होति, एव च पारिपूरि । एवमेव खो, भिनखवे, सप्पुरिसममेवो परिपुरो सहम्मस्मवन परिपुरीत . पे . एवमेतिस्सा निज्जाविमृत्तिया बाहारी होति, एवं च पारिपूरी" ति ।

१ जिल्ल - स्वाक, रोक।

३. निटुङ्गतसुत्तं

१. "ये केचि, भिमखने, मिय निट्ठं गता सब्बे ते दिट्ठिसम्पन्ना । तेसं दिट्ठिसम्पन्नानं पञ्चन्नं इध निट्ठा, पञ्चन्नं इध निट्ठा । कत्मेसं पञ्चन्नं इध निट्ठा ? सत्तवखत्तुपरमस्स, कोलङ्कोलस्स, एक-वीजिस्स, सकदागामिस्स, यो च दिट्ठेच धम्मे अरहा — इमेसं पञ्चन्नं इध निट्ठा । कतमेसं पञ्चन्नं इध विहाय निट्ठा ? अन्तरापरिनिब्बा-ियस्स, उपहच्चपरिनिब्बायिस्स, असङ्कारपरिनिब्बायिस्स, उपहच्चपरिनिब्बायिस्स, असङ्कारपरिनिब्बायिस्स, उद्धंसोतस्स अकनिट्ठगामिनो — इमेसं पञ्चन्नं इध विहाय निट्ठा । ये केचि, भिनखने, मिय निट्ठं गता, सब्बे ते दिट्ठिसम्पन्ना । तेसं दिट्ठिसम्पन्नानं इमेसं पञ्चन्नं इध निट्ठा, इमेसं पञ्चनं इध विहाय निट्ठा" ति ।

४. ग्रवेच्चॅप्पसन्नमुत्तं

१. "ये केचिं, भिर्मल्यने, मिय अवेच्चप्पसन्ना, सब्बे ते सोतापन्ना। तेसं सोतीपन्नानं पञ्चन्नं इध निट्ठा, पञ्चन्नं इध विहाय निट्ठा। कतमेसं पञ्चनं इध निट्ठा? संत्तक्खसंपरमस्त, कोलङ्कोलस्स, एकवीजिस्स, सकदांगामिस्सं, यो च विद्वेच अस्ये अरहा — इसेसं पञ्चनं इध निट्ठा। कतमेसं पञ्चनं इध निट्ठा। कतमेसं पञ्चनं इध विहाय निट्ठा? अन्तरापरिनिव्वायिस्स, उपहच्च- ॥ पिरिनिव्वायिस्स, असङ्कारपरिनिव्वायिस्स, उर्वः सोतस्सं अकनिट्ठगंमिनो — इसेसं पञ्चनं इध विहाय निट्ठा। ये केचि, भिन्नतं माय अवेच्चप्यसन्ना सब्बे ते सोतापन्ना। तेसं सोतापन्नानं इमेसं पञ्चनं इध विद्वाय निट्ठा" ति ।

५. पंठमसुखंसुत्तं

१. एकं समयं आयस्मा सारिपुत्तो मगधेसु विहरित नालक-गामके । अयं खौ सामण्डकानिं परिव्वाजको येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपंसङ्क्रीमः; चपसंद्वीमत्वा आयस्मता सारिपुत्तेनं सिद्ध सम्मीदि । सम्मीदेनीयं कथं सारणीयं वीतिसारित्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्त निर्सित्नो खो सामण्डकानि परिव्वाजको आयस्मन्तं सोरिपुत्तं एतदेवोच —

१. सत्तवस्यत्तुपरमस्य - स्था० । २. एकवीजस्य - सी० ।

२. "कि नु खो, ग्रावुसो सारिपुत्त, सुखं, कि दुक्खं" ति ?

"अभिनिव्यत्ति खो, आवुसो, दुन्सा, अनिमिनिव्यत्ति सुखा ।
अभिनिव्यत्तिगा, आवुसो, सित इदं दुनसं पाटिकर्ह्मं —सीतं उण्हं जिमच्छा
पिपासा उच्चारो पस्सानो अभिनासम्प्रस्सो दण्डसम्म्रस्सो सत्यसम्म्रस्सो

आती पि मिता पि सङ्गम्म समागम्म रोसेन्ति । अभिनिव्यत्तिया,
आवुसो, सित इदं दुनखं पाटिकर्ह्मं । अनिमिनव्यत्तिया, आवुसो, सित
इदं सुखं पाटिकर्ह्मं — न सीतं न उण्हं न जियच्छा न पिपासा न उच्चारो
न पस्तानो न अभिनसम्म्रस्सो न दण्डसम्म्रस्सो न सत्यसम्म्रस्सो आवुसो,
किता पि सङ्गम्म समागम्म न रोसेन्ति । अनिभिनव्यत्तिया, आवुसो,
किता पि सङ्गम्म समागम्म न रोसेन्ति । अनिभिनव्यत्तिया, आवुसो,

६. दुतियसुखसुसं

१. एकं समयं आयस्मा सारिपुत्तो मगधेसु विहरति नालक-गामके । अय खो सामण्डकानि परिव्वाचको येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपत्तक्कूमि; वपचङ्कमित्वा आयस्मता सारिपुत्तेन सिंह सम्मोदि । सम्मोदनीयं कयं सारणीयं नीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमत्व 12. 12 । निसिन्नो सो सामण्डकानि परिव्याचको आयस्मत्वं सारिपुत्तं एतदनोच

२. "कि नु खो, बानुसो, सारिपुत्त, इमस्मि चम्मनिनये सुखं, कि दुनसं" ति ?

"अनिजरित दो, यानुतो, इमिस्म धम्मधिनये दुक्खा, प्रभिरित सुखा। यनिजरितया, यानुतो, सित इदं दुक्खं पाटिकक्क्षं — गच्छत्तो पि ८. ५५ चुलं चातं नाधिगच्छति, ठितो पि ... निसिस्रो पि ... चयानो पि ... गामगतो पि ... अरज्जगतो पि ... व्हस्तमूलगतो पि ... सुञ्जा-गारगतो पि ... अरज्जोतासगतो पि ... भिन्दमुम्बन्नातो पि सुखं सातं नाधिगच्छति । यनिजरितया, यानुसो, सित दुदं दुक्खं पाटिकर्स्स् ।

३. "यिनरितया, घानुतो, सित इद सुलं पाटिकङ्कं — गन्छन्तो प्र सुल सात प्रधिगन्द्रति, दितो थि .. निवितो पि ... स्थानो पि .. गामगतो पि ... यरञ्जगतो पि ... स्लस्मूलगतो पि ... सुञ्जागारगतो पि ... प्रज्मोग्रामगतो पि ... मित्रमुमन्त्रगतो पि सुस सातं प्रधिगन्द्यति । प्रमिरितया, आवसो, गति इद मुस पाटिकङ्कं" ति ।

७. पठसनळकपानसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा कोसलेसु चारिकं चरमानो महता भिक्यु-सङ्घेन सिंद्ध येन नळकपानं नाम कोसलानं निगमो तदवसिर । तत्र सुदं भगवा नळकपाने विहरित पलासवने । तेन खो पन समयेन भगवा तदहुपोसथे भिक्खुसङ्घपिरवृतो निसिन्नो होति । अथ खो भगवा वहुदेव रित्त भिक्खूनं धिम्मया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तोजेत्वा अ सम्पहंसेत्वा तुण्हीभूतं तुण्हीभूतं भिक्खुसङ्घं अनुविलोकेत्वा आयस्मन्तं सारिपुत्तं आमन्तेसि —
 - २. "विगतथीनिमद्धो³ खो, सारिपुत्त, भिक्खुसङ्घो । पिटभातु तं, सारिपुत्त, भिक्खूनं धम्मी कथा । पिट्ठि मे आगिलायितः; तमहं आयिमस्तामी³⁷ ति । "एवं, यन्ते" ति खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवतो 10 पच्चस्सोसि ।
 - ३. अथ खो भगवा चतुम्गुणं सङ्घाटि पञ्जापेत्वा विवस्रणेन पस्तेन सीहसेय्यं कप्पेसि पादे पादं अच्चाधाय सतो सम्पजानो उट्टानसञ्जं मनसि करित्वा । तत्र खो ग्रायस्मा सारिपुक्तो भिनख् आमन्तेसि "आनुसो भिनखवे" ति । "आनुसो" ति खो ते भिनख् आयस्मतो सारिपुक्तस पच्चस्सोसुं । आयस्मा सारिपुक्तो एतदबोच —
 - ४. "यस्स कस्सिचि, आवुसो, सद्धा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी नित्य ... श्रोत्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्ञा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसो वा आगच्छित, हानियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि । सेय्यथापि, आवुसो, काळपव्यक्षे चन्दस्स या 20 रित्त वा दिवसो वा आगच्छिति, हायतेव वण्णेन हायित मण्डलेन हायित आभाय हायित आरोहपरिणाहेन; एवमेव खो, आवुसो, यस्स कस्सिच सद्धा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी नित्य ... श्रोत्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्ञा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसो वा आगच्छित, हानियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि ।
 - प्र. "'ग्रस्सद्धो पुरिसपुग्गलो' ति, ग्रावुसो, परिहानमेतं; 'ग्रहि-रिको पुरिसपुग्गलो' ति, ग्रावुसो, परिहानमेतं; 'ग्रनोत्तप्पी पुरिसपुग्गलो'

१. निस्तू - सी०, स्मा०, रो० । २. विगतिशामिदो - म० । ३. मागमिस्सामी - पी० । ४. चतुम् -स्मा०, रो० । १. द्विरि - सी०, स्मा०, रो० । ६. वीरियं - म० । ७. पारिक्रानियेव - स्था० ।

, 124

III 355

ति, ब्रावुसो, परिहानमेतं; 'कुसीतो पुरिसपुमालो' ति, ब्रावुसो, परि-हानमेतं; 'दुप्पञ्जो पुरिसपुगालो' ति, ब्रावुसो, परिहानमेतं; 'कोघनो पुरिसपुगालों ति, ग्रावुसो, परिहानमेतं; 'उपनाही पुरिसपुगालों ति, ग्रावुसो, परिहानमेतं; 'पापिच्छो पुरिसपुग्गलो' ति, ग्रावुसो, परिहानs मेतं; 'पार्यामत्तो पुरिसपुमालो' ति, श्रावृत्तो, परिहानमेतं; 'मिन्छा-दिट्टिको पुरिसपुग्गलो' ति, भ्रावुसो, परिहानमेतं ।

६. "यस्स कस्सचि, ग्रावृस्तो, सद्धा ग्रत्यि कुसलेसु धम्मेसु, हिरी ग्ररिय ... ग्रोत्तप्पं ग्ररिय ... विरियं ग्ररिय ... पञ्जा ग्ररिय कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रत्ति वा दिवसी वा ग्रागच्छति, वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा 10 कुसलेसु धम्मेसुं नो परिहानि । सेय्ययापि, ब्रावुसी, जुण्हपक्खे चन्दस्स या रित वा दिवसो वा आगच्छति, बहुतेव वण्णेन बहुति मण्डलेन बहुति ग्राभोंग बहुति ग्रारोहपरिणाहेन; एवमेव खो, ग्रावुसी, यस्स कस्सीच सदा श्रात्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी श्रात्य ... श्रोत्तप्पं ग्रीत्य... विरियं ग्रत्यं ... पञ्जा ग्रस्य कुसंत्रेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसो वो ग्रांगच्छति, वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानि ।

७. "'सद्धो पुरिसपुगालो' ति, आनुसो, अपरिहानमेतं; 'हिरीमा पुरिसपुगालों ति, त्रानुसो, अपरिहानमेतं; 'ग्रोत्तप्पी पुरिसपुगालों' ति, ब्रावुसो, ब्रंपरिहानमेतं; 'ब्रारद्धविरियो पुरिसपुगालो' ति, ब्रावुसो, प्रपरिहानमेंतं; 'पञ्चाबा पुरिसपुग्गलो' ति, श्रावृत्तो, श्रपरिहानमेतं; श्रवृत्तानोतं; श्रवृत्तानोतं प्ररिसपुग्गलो' ति, श्रावृत्तो, श्रपरिहानमेतं; श्रवृत्ताही पुरिंतपुर्गालो' ति, आवुंसो, अपरिहानमेते; 'ग्रप्पिच्छो पुरिसपुरगलो' ति, यानुसों, श्रमरिहानमेतं ; 'कल्याणमित्तो पुरिसपुगालो' ति, श्रानुसो, ग्रपरि-हानमेतं; 'सम्मादिद्विको पुरिसपुगालो' ति, ग्रावुसो, ग्रंपरिहानमेतं" ति ।

द. अय खो भगवा पच्चुद्राय आयस्मन्तं सारिपुत्तं ग्रांमन्तीसं -25 "सामु सामु, सारिपुत्त ! यस्स कत्सचि, सारिपुत्त, सद्धा नित्यं कुसलेसु घम्मेसु, हिरी नित्य ... ग्रोत्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्जां नित्य कुसलेंसु धम्मेसु, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा ग्रागच्छति, हानियेव पाटिकह्वा कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि । सेय्यधापि, सारिपुत्त, काळपवले चन्द्रस्स या रित्त वा दिवसो वा आयन्द्र्यति, हायतेव वण्णेन हायति अ मंण्डलेन हायति ग्रामाय हायति ग्रारोहपरिणाहेन; एवमेव खो,

१-१. म० पोत्वकं नहित् ।

۶۰.۷.۵] مراد د

सारिपुत्त, यस्स कस्सचि सद्धा नित्थ कुसलेसु घम्मेसु ... पे०... पञ्ञा नित्य कुसलेसु घम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसो वा ... पे०... नो वृद्धि ।

- ६. "'ग्रस्सद्धो पुरिसपुग्गलो' ति, सारिपुत्त, परिहानमेतं; ग्रहिरिको ... ग्रनोत्तप्पी ... कुसीतो ... दुप्पञ्चो ... कोघनो ... उपनाही ... पापिच्छो ... पापिमत्तो ... 'मिच्छादिट्ठिको पुरिसपुग्गलो' ति, सारिपुत्त, परिहानमेतं ।
 - १०. "यस्स कस्सचि, सारिपुत्त, सद्धा श्रित्य कुसलेसु घम्मेसु, हिरी प्रत्थि ... श्रोत्तप्पं श्रित्य ... विरियं श्रित्य ... प्रञ्ञा श्रित्य कुसलेसु घम्मेसु, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा श्रागच्छित, वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु घम्मेसु, नो परिहानि । सेय्यथापि, सारिपुत्त, जुण्हपक्षे चन्दस्स या रित्त वा दिवसो वा श्रागच्छित, वहुतेव वण्णेन वहुति मण्डलेन वहुति श्राभाय वहुति श्रारोहपरिणाहेन; एवमेव खो, सारिपुत्त, यस्स कस्सचि सद्धा श्रद्धिय कुसलेसु घम्मेसु, हिरी श्रद्धिय ... श्रोत्तप्पं श्रद्धिय ... विरियं श्रद्धिय ... पञ्जा श्रद्धिय जस्त्य कुसलेसु घम्मेसु, तस्स या रत्ति वा विवसो वा श्रागच्छित, वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु घम्मेसु नो परिहानि ।
 - ११. "'सद्धो पुरिसपुग्गलो' ति, सारिपुत्त, ग्रपरिहानमेतं; हिरीमा ... ग्रोत्तप्पी ... ग्रारद्धविरियो ... पञ्जवा ... ग्रक्कोधनो ... भ्रमुपनाही ... ग्रप्पिच्छो ... कल्याणिमत्तो ... 'सम्माविट्टिको पुरिस-पुग्गलो' ति, सारिपुत्त, ग्रपरिहानमेतं" ति ।

15

दः दुत्त्यनळकपानसुत्तं

१. एकं समयं भगवा नळकपाने विहरित पृलासवने । तेन खो 20 पन् समयेन भगवा तदहुपोसये भिनखुसङ्घपरिवृतो नििसन्नो होित् । ग्रथ खो भगवा वहुदेव रित्त भिनखूनं घिम्मया कथाय सन्दस्तेत्वा समाद-पेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा तुण्हीभूतं तुण्हीभूतं भिनखुसङ्घं ग्रनु-विलोकेत्वा ग्रायस्मन्तं सारिपुत्तं ग्रामन्तेसि --

२. "विगतधीनिमद्धो सो, सारिपुत्त, भिक्खुसङ्घो । पटिभातु 25, तं, सारिपुत्त, भिक्खूनं घम्मी कथा । पिट्टि मे ग्रागिलायतिः; तमहं आयिमस्सामी" ति । "एवं, मन्ते" ति सो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भगवतो पञ्चस्सोसि ।

B. 357

३. ग्रब स्रो भगवा चतुग्गुणं सङ्घाटि पञ्ञापेत्वा दिन्छणेन पस्सेन सीहसेय्यं कप्पेसि पादे पादं ग्रज्वाघाय सतो सम्पजानो उट्टान-सञ्जं मनीस करित्वा । तत्र खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्खू ग्रामन्तेरिस -"ग्रावुसो, भिक्खवें" ति ! "ग्रावुसो" ति खो ते भिक्कू ग्रायस्मती सारिपुत्तस्स पच्चस्सोसं । ग्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच -

४. "यस्त कस्त्रचि, त्रावृत्तो, सद्धा नित्य कुसलेसु धन्मेसु, हिरी नित्य ... ग्रोत्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्ञा नित्य ... सोतावधानं नित्य ... घम्मघारणा नित्य ... ग्रत्यूपपरिक्ला नित्य ... घम्मानुघम्म-प्यटिपत्ति नित्य ... अप्यमादो नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रति वा io दिवसो वा श्रागच्छति, हानियेव पाटिकह्वा कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि । संस्थापा, ग्रावुसो,काळपक्ले चन्दस्त या रित वा दिवसो वा ग्रागच्छित, हायतेव वण्णेन हायति मण्डलेन हायति ग्राभाय हायति ग्रारोहपरि-णाहेन; एवमेव खो, ग्रावुसो, यस्स कस्सचि सद्वा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी नित्य ... ग्रोत्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्जा नित्य ... सोता-15 वद्यानं नित्य ... घम्मधारणा नित्य ... ग्रत्यूपपरिक्खा नित्य ... घम्मा-नघम्मण्टिपत्ति नित्य ... अप्पमादो नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा श्रागच्छति, हानियेव पाटिकङ्का कुसलेसु घम्मेसु नो बृद्धि।

५. "यस्स कस्सचि, ब्रावुसो, सदा ब्रत्यि कुसलेसु धम्मेसु, हिरी 👊 ग्रस्थि ... ग्रोत्तप्पं ग्रस्थि ... विरियं ग्रस्थि ... पञ्ञा ग्रस्थि ... सीतावधानं म्रत्थि ... धम्मवारणा भत्य ... ग्रत्यूपपरिनला मृत्यि ... धम्मानुधम्म-ष्यटिपत्ति ग्रात्य ... श्रप्पमादो ग्रत्यि कुसलेसु घम्मेसु, तस्स या रति पा दिवसो वा आगच्छति, बुद्धियेव पाटिकह्वा कुसलेस धरमेस नी परि-हानि । सेय्ययापि, भ्रावुसी, जुण्हपक्खे भन्दस्स या रित्त वा दिवसी 25 वा ग्रागच्छति, बहुतेव वण्णेन बहुति मण्डलेन बहुति ग्रामाय बहुति ब्रारोहपरिणाहेन; एवमेव स्रो, ब्रावुसी, यस्स कस्सचि सद्धा ब्रत्थि कुसलेसु बम्मेसु ... पे०... ग्रप्पमादो ग्रस्थि कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा धागच्छति, वृद्धियेच पाटिकह्वा कुसलेसु धम्मेसु ने परिहानी" ति ।

१. सम्मवारणं - मी० ।

६. ग्रथ खो भगवा पच्चुट्ठाय ग्रायस्मन्तं सारिपुत्तं श्रामन्तेसि —
"साघु साघु, सारिपुत्तं ! यस्स कस्सचि, सारिपुत्तं, सद्धा नित्थं कुसलेसु
धम्मेसु हिरी नित्थं ... ग्रोत्तप्पं नित्थं ... पञ्ञा नित्थं ... विरिग्नं नित्थं ...
सोतावधानं नित्थे ... धम्मधारणा नित्थं ... ग्रत्थूपपरिवखा नित्थं ...
धम्मानुभम्मप्पटिपत्ति नित्थं ... ग्रप्पमादो नित्थं कुसलेसु धम्मेसु तस्स व्या रित्तं वा दिवसो वा श्रागच्छति, हानियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु
नो वृद्धि । सेव्यथापि, सारिपुत्तं, काळपवसे चन्दस्य या रित्तं वा दिवसो
वा ग्रागच्छितं, हायतेव वण्णेन हायित मण्डलेन हायित ग्रामाय हायित
ग्रारोहपरिणाहेन; एवमेव खो, सारिपुत्तं, यस्स कस्सचि सद्धा नित्थं
कुसलेसु धम्मेसु ... पे०... ग्रप्पमादो नित्यं कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्तं वा दिवसो वा ग्रागच्छितं, हानियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु
नो वृद्धि ।

७. "यस्स कस्सिन, सारिपुत्त, सद्धा श्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु हिरी श्रित्थ ... भ्रोत्तप्पं श्रत्थ ... विरियं श्रित्थ ... पञ्चा श्रत्थ ... सोतावधानं श्रत्थ ... धम्मानुधम्म- ।।
प्रित्य ... धम्मधारणा श्रत्थ ... अत्थूपपिरनद्धा श्रत्थ ... धम्मानुधम्म- ।।
प्रित्ति श्रत्थ ... श्रप्पमादो श्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु ते परिहानि । सेव्ययापि, सारिपुत्त, नुद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानि । सेव्ययापि, सारिपुत्त, जुण्हपक्खे चन्दस्स या रत्ति वा दिवसो वा श्रागच्छति, बढुतेव वण्णेन बडुति मण्डलेन बडुति श्राभाय बडुति श्रारोह-परिणाहेन; एवमेन खो, सारिपुत्त, यस्स कस्सिन सद्धा श्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु ... पे०... श्रप्पमादो श्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा श्रागच्छति, बुद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानी" ति ।

६. पठमकथावत्युसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावस्थियं विहरित जेतवने ग्रनाथ-पिण्डिकस्स ग्रारामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिवखू पच्छाभत्तं 25 पिण्डपातपटिककन्ता उपट्ठानसालायं सिन्नसिन्ना सिन्नपितता अनेकविहितं तिरच्छानकथं अनुयुत्ता विहरिन्त, सेय्यथीदं — राजकथं चोरकथं महा-मत्तकथं सेनाकथं मयकथं युद्धकथं अन्नकथं पानकथं वरयकथं सयनकथं मालाकथं गन्यकथं ञातिकथं यानकथं गामकथं निगमकथं नगरकथं

B. 359

जनपदकर्य इत्थिकयं सूरक्यं विसिखाकयं कुम्महानकयं पुट्यपेतकयं नानत्तकयं लोकस्खायिकं समुद्दक्षायिकं इतिभवाभयकर्यं इति वा ति।

 श्रथ खो भगवा सायन्हसमयं पटिसल्लाना बुद्धितो येन उपद्वानसाला तेनुपसङ्किमः; उपसङ्किमत्वा पञ्चाते श्रीसने निसीदि ।
 निसञ्ज खो भगवा भिक्ख् ग्रामन्तिस — "काय नृत्य, भिक्खने, एतरिह कथाय सिविसिज्ञा सिक्पितिता, का च पन वो ग्रन्तरीकथा विष्यकता" ति ?

"इय मयं, अन्ते, पच्छाभतं पिण्डपातपटिवकन्ता उपद्वानसावायं सिन्नसिन्ना सिन्नपतिता अनेकविहितं तिरच्छानकयं अनुयुत्ता विहराम, सेट्यथीयं – राजकयं चोरकयं ... पे०... इतिभवाभवकयं इति वा'' ति ।

१८.120 10 इ. "न खो पनेतं, भिषधने, तुम्हाकं पतिच्यं कुलपुत्तानं सद्वाय अमारस्मा अनगारियं पव्यजितानं, यं तुम्हे अनेकविहितं तिरच्छानकर्यं अमृतुत्ता विहरेय्याथ, सेय्यथीवं — राजकयं चोरकयं महामत्तकर्यं सेनाकयं भयकथं युद्धकथं अम्रकथं पानकथं वरयकथं सयनकथं मानाकथं गग्यकथं जातिकथं यानकथं गामकथं निगमकथं नगरकथं जनपदकथं इ इत्यकथं सुरकथं विशिखाकथं कुम्भद्वानकथं पुट्यपेतकथं नानत्तकथं कोककखायिकं समृहक्खायिकं इतिभवाभयकथं इति वा ति ।

४. "दसियमानि, शिक्खवे, कथावस्यूनि । कतमानि दस ? प्रिप्मच्छकथा, सन्तुद्धिकथा, पविवेककथा, प्रसंसमकथा, विरियारम्मकथा, सीलकथा, समाधिकथा, पञ्जाकथा, विमृत्तिकथा, विमृतिकथा, विमृत्तिकथा, विमृतिकथा, विमृत्तिकथा, विमृत्तिकथा, विमृत्तिकथा, विमृतिकथा, विमृत्तिकथा, विमृत्तिकथा, विमृतिकथा, विमृति

"इमेसं चे तुन्हे, भिक्खवे, दससं कथावत्यूनं उपादागुपादाय कथे कयेच्याय, इमेसं पि चित्रसमुरियानं एवंमहिद्धिकान एवंमहानुमावानं तेजसा तेज परियादियेच्याय, को पन वादो अञ्जातिरिययानं परिव्याज-कानं" ति !

१०. दुतियकयावत्युसुत्तं

१. एकं समयं भगवा त्तावित्ययं विहरति जेतवने धनाय-पिण्डिकस्स भारामे । तेन सो पन समयेन सम्बहुता निक्यू पच्छाभर्त पिण्डपावपटिक्कन्ता उपद्वानसालायं सिवसित्तमा सिवपतिता अनेकविहितं

१. धमपबाह्मनान पारिच्याजनान - मी० ।

tā

30

तिरच्छानकथं ग्रनुयुत्ता विहरन्ति, सेय्यथीदं – राजकथं चोरकथं महा-मत्तकथं ... पे०... इतिभवाभवकथं इति वा ति ।

- २. "दसयिमानि, भिनखने, पासंसानि ठानानि । कतमानि दस ? इघ, भिनखने, भिनखु अत्तना च अप्पिच्छो होति, अप्पिच्छकथं च भिनखूनं कत्ता होति । 'अप्पिच्छो भिनखु अप्पिच्छकथं च भिनखूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- ३. "ग्रत्तना च सन्तुट्ठो होति, सन्तुट्ठिकथं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'सन्तुट्ठो भिक्खु सन्तुट्ठिकथं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंस-मेतं ठानं ।
- ४. "ग्रत्तना च पविवित्तो होति, पविवेककथं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'पविवित्तो भिक्खु पविवेककथं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- ५. "श्रत्तना च श्रसंसट्टो होति, श्रसंसट्टकयं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'श्रसंसट्टो भिक्खु श्रसंसट्टकयं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- ६. "श्रत्तना च श्रारद्धविरियो होति, विरियारम्भकथं च भिक्कूनं कत्ता होति । 'श्रारद्धविरियो भिक्कु विरियारम्भकथं च भिक्कुनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- ७. "श्रत्तना च सीलसम्पन्नो होति, सीलसम्पदाकथं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'सीलसम्पन्नो भिक्खु सीलसम्पदाकथं च भिक्खूनं कत्ता' 20 ति पासंसमेतं ठानं ।
- ५. "अत्तना च समाधिसम्पन्नो होति, समाधिसम्पन्नाकयं च भिन्नस्तृतं कत्ता होति । 'समाधिसम्पन्नो भिन्नस् समाधिसम्पदाकयं च भिन्नस्तृतं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- १. "ग्रतना च पञ्जासम्पन्नो होति, पञ्जासम्पदाकयं च 25 भिक्सूनं कत्ता होति । 'पञ्जासम्पन्नो भिक्सु पञ्जासम्पदाकयं च भिक्सूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- १०. "ग्रत्तना च विमृत्तिसम्पन्नो होति, विमृत्तिसम्पदाकयं च भिक्षूनं कत्ता होति । 'विमृत्तिसम्पन्नो भिक्षु विमृत्तिसम्पदाकयं च भिक्षूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।

B 361 10

तस्सुद्दानं

ग्रविज्जा तण्हा निट्टा च, ग्रवेच्च हे सुखानि च । नळकपाने हे बुत्ता, कथावत्यूपरे दुवे ति ।।

८. आकङ्कवग्गो

१. ग्राकह्मसुत्तं

 एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने म्रनाथिष्डि-कस्स मारामे । तत्र खो भगवा भिक्खू मामन्तेसि — "भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्खु भगवतो पञ्चस्सोस् । भगवा एतदबोच —

२. "सम्पन्नसीला, भिक्खवे, विहरय सम्पन्नपातिमोक्खा, पातिमोक्खसंवरसंवृता विहरय आचारगोचरसम्पन्ना अणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्साविनो, समादाय सिक्खय सिक्खापदेसु ।

३. "ग्राक द्वेय्य चे, भिक्खने, भिक्खु 'सब्रह्मचारीनं पियो चस्सं मनापो च गह च भावनीयो चा' ति, सीलेस्वेवस्स परिपूरकारी अञ्झत्तं क्वेतोसमयमनुयुत्तो अनिराकतज्ञानो विपत्सनाय समन्नागतो ब्रूहेता सुञ्जागारानं ।

४. "त्राक ह्वेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'लाभी ग्रस्सं चीवर-पिण्डपातसेनासनिग्लानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं' ति, सीलेस्वेवस्स परिपुरकारी ग्रज्झत्तं चेतोसभयमनुशुत्तो ग्रनिराकतज्झानो विपस्सनाय 20 समझागतो ब्रहेता सुञ्ञागारानं ।

४. "म्राकल्लेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'यसाहं परिमुञ्जामि चीवर्रापण्डपातसेनासनगिलानपण्चयभेसज्जपरिक्खारानं तेसं ते कारा

१-१ नळकपानेन दे च बत्युक्या ग्रपरे हे - स्था० ।

महप्फला ग्रस्सु महानिसंसा' ति, सीलेस्वेवस्स ...पे०... ब्रूहेता सुञ्ञा-गारानं ।

- ६. "श्राकङ्खेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'ये में पेता ञाती सालोहिता कालङ्कृता पसन्निचता अनुस्सरिन्त तेसं तं महण्फलं श्रस्स महानिसंसं' ति, सीलेस्वेवस्स ... पे०... बृहेता सुञ्ञागारानं ।
- ७. "ब्राकङ्क्षेय्य चे, भिनखने, भिनखु 'सन्तुट्टो अस्सं इतरी-तरचीवरिपण्डपातसेनासनिगलानप्यच्ययभेसज्जपरिनखारेना' ति, सीले-स्वेवस्स ... पे०... बुहेता सुङ्जागारानं ।
- द्र, "आकङ्क्षेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'खमो अस्सं सीतस्स उण्हस्स जिघन्छाय पिपासाय डंसमकसवातातपिसिरिसपसम्फरसानं, दुक्तानं दुरागतानं वचनपथानं उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं अधिवासक-जातिको अस्सं ति, सीजेस्वेवस्स ... पे०... बूहेता सुञ्ञागारानं ।
 - ह. "श्राकङ्क्षेय्य चे, भिष्खवे, भिष्खु 'श्ररितरितसहो श्रस्सं, न च मं श्ररितरित सहेय्य, उप्पन्नं अरितरितं ग्रिभिभृय्य श्रिभृय्य विहर्य्यं ति, सीलेस्बेवस्स ... पे०... बृहेता सुञ्जागारानं ।
- १०. "म्राकङ्क्षेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'भयभेरवसहो' प्रस्तं, न च मं भयभेरवो सहेय्य, उप्पन्नं भयभेरवं ग्रभिमुय्य प्रिभिमुय्य विह-रेय्यं' ति, सीलेस्वेवस्स ... पे०... बृहेता सुञ्जागरानं ।
- ११. "ग्राकङ्खेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'चतुन्नं झानानं **आमि-** व चेतिसकानं दिट्ठधम्मसुखिविहारानं निकामलाभी ग्रस्सं ग्रकिच्छुलाभी ग्रकसिरसाभी' ति, सीलेस्वेवस्स ...पे०... बूहेता सुञ्ञागारानं ।
 - १२. "ग्राकङ्क्षेय्य चे, भिक्खबे, भिक्खु 'ग्रासवानं खया अनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति दिद्वेन धम्मे सयं ग्रभिञ्ञा सिच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरेय्य' ति, सीलेस्बेवस्स परिपूरकारी ग्रज्झत्तं चेतोसमय- 2 मनुयुत्तो ग्रनिराकतज्ञ्ञानो विपस्सनाय समन्नागतो बूहेता सुञ्ञागारानं ।
 - १३. "'सम्पन्नसीला, भिक्खवे, विहरय सम्पन्नपातिमोक्खा, पातिमोक्खसंबरसंवृता विहरय ग्राचारगोचरसम्पन्ना ग्रणुमत्तेसु वण्णेसु

१. फातकता – सी०, स्या०, रो० । २. तिप्पान – सी०, स्या०, रो० । ३-३. कटकानं सातानं – स्या० । ४. भयमेरवं सहो – स्या० । १-५. प्राविभूम्य – स्या० ।

भयदस्माविनो, समादाय सिवसय मिनखापदेसूं ति, इति य त वृत्त, इदमेत पटिच्च बृत्त" ति ।

२ कण्टकस्तं

१ एक समय भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटागार-सालाय सम्बहुलेहि ऋभिञ्जातीहि ग्रभिञ्ञातीहि थेरेहि सावकेहि सद्धि - श्रायस्मता च जालेन', ग्रायस्मता च उपचालेन', श्रायस्मता च कुक्कुटेन', ग्रायस्मता च कळिम्भेन", ग्रायस्मता च निकटेन", ग्रायस्मता च कटि-स्सहेन, ग्रञ्मेहि च ग्रभिञ्जातेहि ग्रभिञ्जातेहि थेरेहि सावकेहि सिंह ।

२ तेन को पन समयेन सम्बहुता ग्रभिञ्ञाता ग्रभिञ्ञाता 10 लिच्दवी भदेहि भद्रेहि यानेहि परपुराय उच्चासहा महासद्दा महावन ग्रज्झोगाहन्ति भगवन्त दस्सनाय । ग्रय खो तेस ग्रायस्मन्तान एतदहोसि - "इमे को सम्बहुना ग्रभिञ्ञाता ग्रभिञ्ञाता लिच्छवी भद्रोहि मद्रोहि यानेहि परपुराय उज्जासहा महासहा महावन ऋज्झोगाहन्ति भगवन्त दस्सनाय । 'सङ्कण्टका दो पन झाना' बत्ता भगवता । यसून मय 15 येन गोसिङ्गसालवनदायो तेनुपसङ्कमेय्याम । तत्थ मय श्रप्पसहा ग्रप्पाकिण्या कान् विहरेय्यामा ति । ग्रथ खो ते ग्रायस्मन्तो येन गोमिङ्गसालवनदायो तेनुपमङ्कामसु, तत्य ते धायस्मन्तो अप्पसहा ग्रप्पाकिण्णा फासु विहरन्ति ।

३ ग्रम बी भगवा भिक्यू ग्रामन्तेसि - "कह नु खो, भिक्सने, 🛮 चालो, कह उपचालो, वह कुक्कुटो, कह किळिम्मो, कह निकटो, कह कटिस्सही, वह नु यो ते, मिक्खवे, थेरा सावका गता" ति ?

८ "इच, भन्ते, तेम श्रायसमन्तान एतदहोसि - 'इमे स्रो मम्बहला ग्रीनञ्जाता ग्रीनञ्जाता तिच्छवी भद्रेहि भद्रेहि यानेहि परपुराय उन्नासहा महामहा महावन ग्रन्झोगाहन्ति भगवन्त दस्सनाय अप्यसदा अप्याकिण्णा फासु विहरेग्यामा' वि । अय खो ते, भन्ते,

१ पानेन -स्याः । २ "पपानेन -स्याः । ३ कतक्टेन -सीः, स्याः राः । इतिस्तत - वीक । १, पटेन - वाक । ६-६ महहि - वीक । अ चरपुराय - वीक, थे . परंपाय ~म्दा । द सप्पिक्ता ~सी , स्वा , रा । १ प्रामु ~स्वा , रो ।

ग्रायस्मन्तो येन गोसिङ्गसालवनदायो तेनुपसङ्कर्मिसु । तत्य ते ग्रायस्मन्तो ग्रप्पसहा ग्रप्पाकिण्णा फासुं विहरन्ती" ति ।

- भ. "साधु साधु, भिक्खवे, यथा ते महासावका सम्मा ब्याकरमाना ब्याकरेय्यं, 'सहकण्टका हि, भिक्खवे, झाना' वृत्ता मया ।
- ६. "दसयिमे, भिक्खवे, कण्टका । कतमे दस ? पिववेका- 5 रामस्स सङ्गणिकारामता कण्टको, असुभनिमित्तानुयोगं अनुयुत्तस्स सुभ-निमित्तानुयोगो कण्टको, इन्द्रियेसु गृत्तद्वारस्स विसूकदस्समं कण्टको, ब्रह्मचिर्त्तस्स मानुगामूपचारो कण्टको, पठमस्स झानस्स सहो कण्टको, द्वतियस्स झानस्स वितक्कविचारा कण्टका, तित्यस्स झानस्स पीति कण्टको, चतुत्थस्स झानस्स अस्सासपस्सासो कण्टको, सञ्जावेदयित- 16 निरोधसमापित्तया सञ्जा च वेदना च कण्टको रागो कण्टको दोसो कण्टको मोहो कण्टको ।
 - ७. "प्रकण्टका, भिक्खवे, विहरथ । निक्कण्टका, भिक्खवे, विहरय । प्रकण्टकानिक्कण्टका, भिक्खवे, बिहरय । प्रकण्टका, भिक्खवे, प्ररहन्तो; निक्कण्टका, भिक्खवे, प्ररहन्तो; प्रकण्टकिनिक्कण्टका, भिक्खवे, प्ररहन्तो।" ति ।

३. इट्टबम्मसुत्तं

- १. "दसिंगे, भिक्खवे, धम्मा इट्टा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिंग । कतमे दस ? भोगा इट्टा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिंग; बण्णो इट्टो कन्तो मनापो दुल्लभो लोकिंग; ग्रारोध्यं इट्टं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिंग; सीलं इट्टं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिंग; ब्रह्मचिर्यं 20 इट्टं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिंग; मित्ता इट्टा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिंग; बाहुसज्वं इट्टं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिंसा; पञ्जा इट्टा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिंसा; धम्मा इट्टा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिंसा; समा इट्टा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिंसा; समा इट्टा कन्ता मनापा दुल्लभा
 - २. "इमेसं³ खो, भिनखने, दसत्तं धम्मानं इट्टानं कन्तानं अ मनापानं दुल्लभानं लोकस्मि दस धम्मा परिपत्था – जालस्यं अनुदानं

१. मानुसामोपविकारो - सी॰, रो॰; मानुसामुपकारो - स्था०। २. सीलानि -रो॰। ३. इमें - सी॰, रो॰। ४. घासस्य - सी॰, स्या॰, रो॰।

B. 365

• 137

25

भोनानं परिपन्थो, ग्रमण्डना ग्रविभूसना वण्णस्स परिपन्थो, ग्रसणाय-किरिया ग्रारोग्यस्स परिपन्थो, पापीमत्तता सीलानं परिपन्यो, इन्द्रिय-ग्रसंवरो द्रह्मचरियस्स परिपन्थो, विसंवादना मित्तानं परिपन्यो, प्रसच्द्राय-किरिया वाहुसच्चस्स परिपन्थो, ग्रमुस्सुसा ग्रपरिपुच्छा पञ्जाय परि-उपत्यो, ग्रननुयोगो ग्रपच्चवेनखणा धम्मानं परिपन्थो, मिच्छापटिपत्ति सन्मानं परिपन्थो । इमेसं खो, भिक्सवे, दसन्नं इट्टानं कन्तानं मनापानं वृहलभानं लोकस्मि इमे दस बम्मा परिपन्था ।

इ. "इमेसं घो, भिक्खवे, दसप्तं धम्मानं उट्ठानं कन्तानं मनापानं दुल्तमानं लोकस्मि दस धम्मा आहारा — उट्ठानं अनालस्यं भोगानं । आहारो, मण्डना विभूतना वण्णस्य आहारो, सप्पायिकिरिया आरोग्यस्स आहारो, कल्याणिमत्तता सीलानं आहारो, इन्द्रियसंबरो ब्रह्म-चिरयस्य आहारो, अविसंवादना मिलानं आहारो, सज्झायिकिरिया आहुत्तज्वस्य आहारो, अन्योगो पञ्चवेवखना धम्मानं आहारो, सम्मापिटपत्ति सम्मानं आहारो । इमेसं खो, भिक्खवे, दसस्रं धम्मानं इट्ठानं कन्तानं मनापानं दुल्लभानं जोकस्मि इमे दस धम्मा आहारो' ति ।

४. बड्डिसुत्त

१. "दसिंह, भिक्सवे, वद्गीहि वट्गमानो ग्रिरियसावको ग्रिरियाय बिंदुया बहुति, सारादायी च होति बरादायो कायस्स । कतमेहि दसिंह ? खेत्तवत्यृहि बहुति, धनघड्नेन बहुति, पुत्तवारेहि बहुति, वासकम्मकरफोरिसेहि बहुति, चलुप्पदेहि बहुति, सद्धाय बहुति, सिंलेन बहुति, सोतेन बहुति, सार्वेच बहुति, सार्वेच बहुति, सार्वेच बहुति, सार्वेच स्वार्ध बहुति, सार्वेच स्वार्ध बहुति, सार्वेच स्वार्ध बहुति, सार्वेच सार्वेच स्वार्ध वहुतान वहुति, सार्वेच सार्

"धनेन घञ्जेन च योघ बड्डति , पुत्तेहि दारोहि चतुप्पदेहि च । स भोगवा होति यसस्सि पूजितो , मातीहि मित्तेहि ग्रयो पि राजुमि ।।

१. मुस्युना -स्था०, रो० । २. वरदायी -सी० ।

₹0.4.4.] It 11.5.1

"सद्धाय सीलेन च योघ वहुति, पञ्ञाय चागेन सुतेन चूभयं। सोतादिसो सप्पुरिसो विचक्खणो, दिहुंच घम्मे उभयेन बहुती" ति ।। ,00

R

५. मिगसालासुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने धनाथपिण्डिकस्स ग्रारामे । अथ खो आयस्मा आनन्दो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा
पत्तचीवरमादाय येन मिगसालाय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्किम;
उपसङ्किमत्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि । अथ खो मिगसाला उपासिका
येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्किम; उपसङ्किमत्वा आयस्मन्तं आनन्दं
अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो मिगसाला उपासिका आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच —

२. "कथं" कथं नामायं, भन्ते श्रानन्द, भगवता धम्मो देखितो ग्रञ्जेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च अब्रह्मचारी च उभो समसमगितका भिवस्सन्ति अभिसम्परायं । पिता में, भन्ते, पुराणो ब्रह्मचारी होति अगराचारी विरत्तो मेथुना गामधम्मा । सो कालङ्कृतो भगवता व्याकतो – 'सकदागामिपत्तो हैतितं कायं उपपन्नो' ति । पितामहो में में, भन्ते, इसिदत्तो अब्रह्मचारी ब्रह्मिस सदारसन्तुट्टो । सो पि कालङ्कृतो भगवता व्याकतो – 'सकदागामिपत्तो तुसितं कायं उपपन्नो' ति ।

"क्यं कथं नामायं, भन्ते आनन्द, भगवता धम्मो देसितो ब्रञ्जेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च अत्रह्मचारी च उभो समसमगितका 20 भविस्सन्ति अभिसम्परायं" ति ?

"एवं खो पनेतं, भगिनि, भगवता व्याकतं" ति ।

३. अथ खो आयस्मा आनन्दो मिगसालाय उपासिकाय निवेसने पिण्डपातं गहेत्वा उद्घायासना पक्कामि । यथ खो आयस्मा आनन्दो पञ्छाभत्तं पिण्डपातपिटकन्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्रमि; उपसङ्क्रमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदयोच —

र. कवंकपा - स्या॰, रो॰। २. ब्रह्मीस - सो॰, स्या॰, रो॰। ३. सकवागामी सत्ती -सो॰, स्या॰, रो॰। ४. पेता पियो - सो॰, रो॰; भिनु पियो - स्या॰। फु४-२७

B 367

४. "इघाहं, भन्ते, पुल्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन मिगसालाय उपासिकाय निवेसनं तेन्पसङ्कमः; उपसङ्कमित्वा पञ्जत्ते ग्रासने निसीर्दि । श्रय स्रो, भन्ते, मिगसाला उपासिका येनाहं त्तेनुपसङ्कृमि , उपसङ्कृमित्वा मं ग्रमिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त तिसिन्ना खो, भन्ते, मिगसाला उपासिका म एतदवीच - 'कथं कथं नानाय, भन्ते यानन्द, भगवता धम्मो देसितो ग्रञ्नेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च ब्रब्रह्मचारी च उभी समसमगतिका भनिस्सन्ति ग्रभिसम्पराय । पिता में, भन्ते, पुराणो ब्रह्मचारी ग्रहोसि ग्राराधारी विरतो मेथुना गामधम्मा । सो कालङ्कतो भगवता व्याकतो सकदागामिपत्तो तुसित काय उपपन्नो ति । पितामहो मे, भन्ते, इसिदत्तो ग्रवह्मवारी ग्रहोसि सदारसन्तुद्रो । सो पि काल द्वृतो भगवता व्याकतो - सक्तदागामिपत्तो तुसित काय उपपन्नो ति । कय कयं नामायं, अन्ते ग्रानन्द, भगवता धम्मो देसितो ग्रञ्नेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च धव्रह्मचारी च उमो समसमगतिका भविस्सन्ति अभिसम्पराय' ति ? एव वृत्ते ब्रह्, भन्ते, मिगसाल उपासिक एतदवीच - 'एवं लो पनेत, भगिति, भगवता व्याकतः" ति ।

 "का चानन्द, निगसाला उपासिका वाला श्रव्यक्ता श्रम्मका ग्रम्मकपञ्जा', के च पुरिसपुगलपरोपरिये ञाणे ?

"वसियमे, आनस्त, पुगाला सत्तो सविज्ञमाना लोकस्मि ।

कतने वस

क्वानन्द, एकच्चो पुग्गलो दुस्सीलो होति । तं च चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति यथामूत नष्पजानाति, यत्यस्स त दुस्सील्य
प्रपिखेस निरुद्धति । तस्स सवनेन पि प्रकत होति, वाहुसच्चेन पि
प्रकत होति, विद्विया पि अप्पटिविद्ध होति, सामायिक पि विमृत्ति न
समिति । सो कायस्स भेदा पर मरणा हानाय परीति, नो विसेसाय;

हानगामीयेव होति, नो विसेसगामी ।

६ "इघ पनानन्द, एकज्बो पुग्गली दुस्सीलो होति । तं प्र १४० च चेतोचिमूर्ति पञ्जाचिमूर्ति यथाभृत पषामाति यत्यस्स तं दुस्सील्य ग्रपरिसेस निरुष्त्रति । तस्स सवनेन पि कत होति, बाहुसच्चेन पि

१-१ प्रावना प्रावकाञ्चा -सी०, रो०, श्रावका प्रत्वकपञ्चा -स्या० । २ प्रव पोरवके नर्त्य । ३ दुस्सिख - प्र० ।

कतं होति, दिट्टिया पि पटिनिद्धं होति, सामायिकं पि निर्मात्तं लभति । स्रो कायस्स भेदा परं मरणा निसेसाय परेति, नो हानाय; निसेसगामी येव होति, नो हानगामी ।

"तत्रानन्द, पमाणिका पिमणिन्त — 'इमस्स' पि तेव धम्मा, ग्रपरस्स' पि तेव धम्मा । कस्मा नेसं एको हीनो एको पणीतो' ति ? व तं हि तेसं, ग्रानन्द, होति दीघरत्तं ग्रहिताय दुक्खाय ।

"तत्रानन्द, व्वायं" पुग्गलो दुस्सीलो होति । तं च चेतोविमुत्तिं पञ्जाविमुत्तिं यथाभूतं पजानाति यत्यस्त तं दुस्सीत्यं अपरिसेसं
निरुष्पति । तस्स सबनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति,
विद्विया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुत्तिं लभति । अयं, आनन्द, 10
पुग्गलो अमुना पुर्मिन पुग्गलेन अभिनकन्ततरो च पणीततरो च ।
तं किस्स हेतु ? इमं हानन्द, पुग्गलं धम्मसोतो निञ्चहति । तदन्तरं
को जानेय्य, अञ्चात्र तथागतेन ! तस्मातिह, आनन्द, मा पुग्गलेसु
पमाणिका अहुबत्थ, मा पुग्गलेसु पमाणं गण्हित्थ । खञ्जति हानन्द,
पुग्गलेसु पमाणं गण्हन्तो । अहं वा, आनन्द , पुग्गलेसु पमाणं गण्हेय्यं 15
यो वा पनस्स मादिसो ।

७. "इघ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो सीलवा होति । तं च चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति यथाभूतं नप्पजानाति यत्थस्स तं सीलं प्रपरिसेसं निरुज्जति । तस्स सवनेन पि अकतं होति, बाहुसच्चेन पि अकतं होति, विद्विया पि अप्पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुत्ति न 20 लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय; हानगामीयेव होति, नो विसेसगामी ।

द. "इघ पनानन्त, एकच्चो पुग्गलो सीलवा होति । तं च चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति यथाभूतं पजानाति यत्यस्स तं सीलं श्रपरि-सेसं निरुव्यति । तस्स सवनेन पि कतं होति, वाहुसच्चेन पि कतं होति, 25 विट्ठिया पि पटिनिद्धं होति, सामायिकं पि निमृत्ति लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा निसेसाय परेति, नो हानाय; निसेसगामीयेन होति, नो हानगामी ।

सुप्पिटिविद्धं —स्या०, रो०। २. इमिस्सा — सी०; इमस्सा — स्या०, रो०।
 सपरस्मा — सी०; धपरस्सा —स्या०, रो०। ४. स्वायं —सी०। ५. क्ट्राञ्च —सी०;
 मञ्जाति — स्या०। ६. पुम्मलो पुम्मलेसु —सी०, स्या०, रो०। ७०७. झद्वञ्चानव —सी०, स्या०, रो०।

L 142

"तत्रानन्द, पमाणिका पिमणिन्त पे . ग्रह वा, ग्रानन्द, पुमालेसु पमाण गण्हेय्य यो वा पनस्स मादिसो ।

६ "इघ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो तिव्यरागो होति । त च चेतोविगुर्ति पञ्जाविगुर्ति यथाभूत नप्पजानाति यत्यस्स सो ऽ रानो अपरिसेसो निरुज्जति । तस्स सवनेन पि ग्रकत होति, वाहुसच्चेन पि ग्रकत होति, दिट्टिया पि ग्रप्पटिविद्ध होति, सामायिक पि विमुर्ति न लमति । सो कायस्स भेदा पर मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय, हानगामीयेव होति, नो विसेसगामी ।

१० "इय पनानन्द, एकच्चो पुगालो तिव्वरागो होति ।

त च चेतोविमुत्ति पञ्ञाविमुत्ति यथाभूत पजानाति यत्यस्स सो रागो अपरिसेसो निरुष्टाति । तस्स सवनेन पि कत होति, वाहुसच्चेन पि कत होति, विद्विया पि पटिबिद्ध होति, सामायिक पि विमुत्ति लभति । सो कायस्य भेदा पर मरणा विसेसाय परेति, नो हानाय, विसेसगामीयेव होति, नो हानगामी ।

"तत्रानन्द, पमाणिका पिमणिन्त पे० ग्रह वा, ग्रानन्द, पुग्गलेसु पमाण गण्हेय्य यो वा पनस्स मादिसो ।

११ "इघ पनानन्द, एकच्चो पुगलो कोघनो होति । त च चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति यथाभूत नप्पजानाति यत्यस्स सो कोघो ग्रपरिसेसो निरुष्कति । तस्स सबनेन पि ग्रकत होति, वाहुसच्चेन पि 20 श्रकत होति, विद्विया पि श्रप्यिविद्व होति, सामायिक पि विमुत्ति न लमति । सो कायस्स भेदा पर मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय, हानगामीयेव होति, नो विसेसगामी ।

१२ "इघ पनानन्द, एकच्ची पुमाली कोघनी होति । त च चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति यथामूत पजानाति यस्यस्त सो कोघो प्रपित्सेसो निरुज्जति । तस्म सवनेन पि कत होति, वाहुसच्चेन पि कत होति, विद्विमा पि पिटिविद्ध होति, सामायिक पि विमुत्ति लमति । सो कायस्स गेदा पर मरणा विसेनाय परेति, नो हानाय, विसेसगामीयेव होति, नो हानगामी ।

"तनानन्द, पमाणिका पमिणन्ति पे० ग्रह वा, ग्रानन्द, ७ पुग्गतेसु पमाण गष्हेच्य यो वा पनस्म मादिसो ।

१३. "इध पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो उद्धतो होति । तं च चेतोविमुिंत पञ्जाविमुिंत यथाभूतं नप्पजान्।ति यत्थस्स तं उद्धच्चं अपिरसेसं निरुज्ञति । तस्स सवनेन पि अकतं होति, वाहुसच्चेन पि अकतं होति, विद्विया पि अप्यटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुिंत न लभित । सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय; इ हानगामीयेव होति, नो विसेसगमी ।

१४. "इध पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो उद्धतो होति । तं च चेतोविमुत्तिं पञ्जाविमुत्तिं यथाभूतं पञानाति यत्थस्स तं उद्धच्चं अपिससं निरूज्जति । तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति, विद्वया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्तिं लभति । सो 10 कायस्स भेदा परं मरणा विसेसाय परेति, नो हानाय; विसेसगामीयेव होति, नो हानगामी ।

"तत्रानन्द, पमाणिका पिमणिन्त — 'इमस्स पि तेव धम्मा, अपरस्स पि तेव धम्मा । कस्मा नेसं एको हीनो एको पणीतो' ति ? तं हि तेसं, आनन्द, होति दीधरतं अहिताय दुक्खाय ।

"तत्रानन्द, य्वायं पुगालो उद्धतो होति तं च चेतोविस्मृत्तं पञ्ञा-विसृत्ति यथाभूतं पजानाति यत्यस्य तं उद्धच्चं अपरिसेसं निरुज्झति, तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति, विट्टिया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्ति लभति । अयं, आनन्द, पुगालो अमृता पुरिमेन पुग्गलेन अभिवकत्ततरो च पणीततरो च । तं किस्स 20 हेतु ? इमं हानन्द, पुगालं धम्मसोतो निब्बहति । तवन्तरं को जानेब्य अञ्जात्र तथागतेन ! तस्मातिह, आनन्द, मा पुग्गलेसु पमाणिका चहुवत्थ; मा पुग्गलेसु पमाणं गण्हित्थ । खञ्ज्ञति हानन्द, पुग्गलेसु पमाणं गण्हन्तो । अहं वा, आनन्द, पुग्गलेसु पमाणं गण्हेर्व्यं यो वा पनस्स माविसो ।

"का चानन्द, मिगसाला उपासिका बाला अव्यत्ता ग्रम्मका ग्रम्मकपञ्ञा, के च पुरिसपुगलपरोपियो ञाणे ! इमे खो, ग्रानन्द, दस पुगला सन्तो संविष्णमाना लोकस्मि ।

१५. "यथारूपेन, ग्रानन्द, सीलेन पुराणो समन्नागतो ग्रहोसि तथारूपेन सीलेन इसिदत्तो समन्नागतो ग्रभनिस्स, निवध पुराणो इसि- अ

3. 371

R. 145

दत्तस्स गाँत पि ग्रञ्जस्स । यथारूपाय चानन्द, पञ्जाय इसिदत्तो समन्नागतो ग्रहोसि तथारूपाय पञ्जाय पुराणो समन्नागतो ग्रमिवस्स, नियद इसिदत्तो पुराणस्स गाँत पि ग्रञ्जस्स । इति स्रो, ग्रानन्द, इमे पुराला उभो एकङ्गहीना³³ ति ।

६. तयोधम्मसुत्तं

१. "तयोमे", भिक्खने, धम्मा लोके न संविज्जेय्युं, न तथागतो लोके उप्पज्जेय्य अरहं सम्मासम्बुद्धो, न तथागतप्पवेदितो धम्मविनयो लोके दिव्येय्य । कतमे तथो ? जाति च, जरा च, मरणं च — इमे खो, भिक्दाने, तथो धम्मा लोके न संविज्जेय्यं, न तथागतो लोके उप्पज्जेय्य अरहं सम्मासम्बुद्धो, न तथागतप्पवेदितो धम्मविनयो लोके दिव्येय्य । यस्मा च खो, भिक्खने, इमे तथो धम्मा लोके संविज्जन्ति तस्मा तथागतो लोके उप्पज्जित अरहं सम्मासम्बुद्धो, तस्मा तथागतप्पवेदितो धम्मविनयो लोके दिव्यति ।

२. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभव्वो जाति पहातुं जरं पहातुं मरणं पहातु । कतमे तयो ? रागं ग्रप्पहाय, दोसं ग्रप्पहाय, 15 मोहं ग्रप्पहाय – इमे सो, भिक्खवे, तयो धम्मे ग्रप्पहाय ग्रमव्यो जाति

पहातुं जरं पहातुं मरणं पहातुं । ३. "तयोमे भिनस्तवे, यम्मे ग्रप्पहाय ग्रमव्यो रागं पहातुं दोसं पहातुं मोहं पहातुं । कवमे तयो ? सनकायदिद्वि ग्रप्पहाय, विचिन

दोसं पहातुं मोहं पहातुं । कतमे तयो ? सक्कायदिद्धि अप्पहाय, विचि-किच्छं अप्पहाय, सीलब्बतपरामासं अप्पहाय – इमे खो, भिक्खवे, तयो थ धम्मे अप्पहाय अभव्वो रागं पहातुं दोसं पहातुं मोहं पहातुं ।

४. "तयोमे, भिक्खवे, बम्मे ग्रप्पहाय ग्रमव्वो सक्कायदिद्धि पहातु विचिकिच्छं पहातुं सीलब्बतपरामासं पहातुं । कतमे तयो ? ग्रयोनिसो मनिस्कारं ग्रप्पहाय, कुम्मगसेवनं ग्रप्पहाय, चेतसो लीनतं ग्रप्पहाय – इमे खो, मिक्खवे, तयो घम्मे ग्रप्पहाय ग्रमव्यो सक्कायदिर्द्धि यहातुं विचिकिच्छं पहातु सीलब्बतपरामासं पहातुं ।

५. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे ग्रप्पहाय ग्रमब्बो ग्रयोनिसो मनसि-कारं पहातुं कुम्मगसिवनं पहातु चेतसो लीनसं पहातु । कतमे तयो ?

१. उनतो – सी०, स्या०, रा० । २ एक्न्तहीना – स्या० । ३ तमो – सी०, रो० । ४. दिणस्य – सी०, रो०; देपिस्य – स्या० । ५, दिणस्त – सी०, रा० । १०.स.६] १० छ। २१

मुट्ठसच्चं ग्रप्पहाय, ग्रसम्पजञ्ञा ग्रप्पहाय, चेतसो विक्खेपं ग्रप्पहाय – इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभव्बो ग्रयोनिसो मनसिकारं पहातुं कुम्मग्गसेवनं पहातुं चेतसो लीनत्तं पहातुं।

- ६. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभव्वो मुट्ठसच्चं पहातुं ग्रसम्पज्ञां पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं । कतमे तयो ? ग्ररियानं उ ग्रदस्सनकम्यतं ग्रप्पहाय, ग्ररियघम्मस्से ग्रसोतुकम्यतं ग्रप्पहाय, उपा-रम्भचित्ततं ग्रप्पहाय — इमे खो, भिक्खवे, तयो घम्मे ग्रप्पहाय ग्रभव्वो मुट्ठसच्चं पहातुं ग्रसम्पज्ञां पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं ।
- ७. "तयोमे, भिनखने, धम्मे अप्पहाय अभव्नो अरियानं अदस्सन-कम्यतं पहातुं अरियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भिचत्तं पहातुं । 10 कतमे तयो ? उद्धन्नं अप्पहाय, असंनरं अप्पहाय, दुस्सीत्यं अप्पहाय — इमे खो, भिनखने, तयो धम्मे अप्पहाय अभव्नो अरियानं अदस्सनकम्यतं पहातुं अरियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भिचत्ततं पहातुं ।
 - ५. "तयोमे, भिनखने, धम्मे अप्पहाय अभव्नो उद्धच्चं पहातुं असंवरं पहातुं दुस्सीत्यं पहातुं िकतमे तयो ? अस्सिद्धियं अप्पहाय, अवद्यन्भुतं अप्पहाय, कोसज्जं अप्पहाय इमे खो, भिनखने, तयो धम्मे अप्पहाय अभव्नो उद्धच्चं पहातुं असंवरं पहातुं दुस्सीत्यं पहातुं ।
 - ६. "तयोमे, भिनखने, घम्मे अप्पहाय अभव्नो अस्सिद्धियं पहातुं अवदञ्जुतं पहातुं कौसज्जं पहातुं । कतमे तयो ? अनाविर्यं अप्पहाय, दोवचस्सतं अप्पहाय, पापिमत्ततं अप्पहाय इमे खो, भिनखने, 20 तयो धम्मे अप्पहाय अभव्नो अस्सिद्धियं पहातुं अवदञ्जुतं पहातुं कोसज्जं पहातुं ।
 - १०. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे अप्पहाय अभव्वो अनादिखं पहातुं दोवचस्ततं पहातुं पापमित्ततं पहातुं । कतमे तयो ? ब्रहिरिकं अप्पहाय, ग्रनोत्तप्पं अप्पहाय, पमादं अप्पहाय इमे खो, भिक्खवे, 25 तयो धम्मे अप्पहाय अभव्वो अनादिखं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं ।
 - ११. "ग्रहिरिकोयं, भिक्खवे, ग्रनोत्तापी³ पमत्तो होति । सो पमत्तो समानो ग्रभव्यो ग्रनावरियं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं

१. प्रत्यमम्यं - स्या॰, रो॰ । २. प्रद्स्सनकम्यतं - रो॰ । ३. श्रनोत्तणी - सी॰, स्या॰, रो॰ ।

II 147

B. 373

पहातुं । सो पापमित्तो समानो ग्रभट्वो ग्रस्सद्वियं पहातुं ग्रवदञ्जुतं

पहातुं कोसज्जं पहातु । सो कुसीतो समानो ग्रभव्यो उद्घन्नं पहातु

ग्रसंवरं पहातुं दुस्सीत्यं पहातु । सो दुस्सीलो समानो श्रभव्वो श्ररियानं

ग्रदस्सनकम्पतं पहातुं ग्ररियघम्मस्स ग्रसोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भचित्ततं पहातुं । सो उपारम्भिचतो समानो ग्रभव्यो मुद्रसच्चं पहातुं ग्रसम्पजञ्जो पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं। सो विक्खितचित्तो समानी ग्रमव्यो ग्रयोनिसो यनसिकारं पहातु कुम्भगसेवनं पहातुं चेतसो लीनत्तं पहातुं।

सीलव्यतपरामासं पहातुं । सो विचिकिच्छो समानो स्रमब्बो रागं पहातुं दोस पहातु मोहं पहातुं । सो रागं ग्रप्पहाय दोसं ग्रप्पहाय मोहं ग्रपहाय ग्रमव्वो जाति पहातु जरं पहातुं मरणं पहातु । १२. "तयोमे, मिक्यवे, घम्मे पहाय भव्वो जाति पहातुं जरं

सो लीनचित्तो समानो अभव्यो सनकायदिद्धि पहातुं विचिकिच्छं पहातुं

पहातु मरणं पहातु । कतमे तयो ? रागं पहाय, दोसं पहाय, मोहं पहाय - इमे खो, भिक्सवे, तयो धम्मे पहाय भव्वो जाति पहातुं जरं 15 पहातु मरण पहातु ।

१३. "तयोमे, भिक्लवे, वम्मे पहाय भव्वो रागं पहातु दोसं पहातुं मोहं पहातु । कतमे तयो ? सक्कायदिट्ठि पहाय, विचिकिच्छं पहाय, सीलव्यतपरामासं पहाय - इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे पहाय भव्यो राग पहातु दोसं पहातु मोहं पहातु ।

१४. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे पहाय भव्वो सक्कायदिद्धि पहातु 20 विचिकिच्छ पहातु सीलब्यतपरामास पहातु । कतमे तयो ? अयोनिसो मनसिकारं पहाय, कुम्मगगसेवन पहाय, चेतसो लीनत्त पहाय - इमे खो, मिनखर्वे, तयो धम्मे पहाय भव्वो सक्कायदिद्धि पहातु विचिकिच्छ पहातु सीलव्वतपरामास पहातु ।

१५ "तयोमे, भिक्सवे, घम्मे पहाय भव्यो श्रयोनिसो मनसिका रं पहातु कुम्मम्मसेवन पहातु चेतसो लीनत्त पहातु। कतमे तयो ? मुट्टसन्च पहाय, ग्रसम्पजञ्ज पहाय, चेतसो विक्खेप पहाय - इमे लो, भिक्सवे, तयो वम्मे पहाय मध्वो ग्रयोनिसो मनसिकार पहातु कुम्मग्ग-सेवनं पहातु चेतसो लीनत्त पहातु ।

10

१६. "तथोमे, भिक्खवे, धम्मे पहाय भव्वो मृट्टसच्चं पहातुं ग्रसम्पज्ञ्ञं पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं । कतमे तयो ? ग्ररियानं ग्रदस्सनकम्यतं पहाय, ग्ररियधम्मस्स ग्रसोतुकम्यतं पहाय, उपारम्भ-चित्ततं पहाय – इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे पहाय भव्वो मृट्टसच्चं पहातुं ग्रसम्पज्ञ्ञं पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं ।

१७. "तथोमे, भिक्सवे, घम्मे पहाय मब्बो श्रिर्यानं अदस्सन-कम्यतं पहातुं अरियघम्मस्स असोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भिन्ततं पहातुं । कतमे तयो ? उद्धच्चं पहाय, असंवरं पहाय, दुस्सीत्यं पहाय — इमे खो, भिक्खने, तयो घम्मे पहाय भव्बो अरियानं अदस्सनकम्यतं पहातुं अरियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भिन्ततं पहातुं ।

१८. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे पहाय भव्बो उद्धच्चं पहातुं ग्रसंवरं पहातुं दुस्सील्यं पहातुं । कतमे तयो ? अस्सिद्धियं पहाय, अव-दञ्जूतं पहाय, कोसज्जं पहाय — इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे पहाय भव्बो उद्धच्चं पहातुं ग्रसंवरं पहातुं दुस्सील्यं पहातुं।

१६. "तयोमे, भिनलने, धम्मे पहाय भव्नो अस्सद्धियं पहातुं , ग्रवदञ्जतं पहातुं , कोसज्जं पहातुं । कतमे तयो ? अनादरियं पहाय, दोवचस्सतं पहाय, पापमित्ततं पहाय — इमे खो, भिनलने, तयो धम्मे पहाय भव्नो अस्सद्धियं पहातुं अवदञ्जतं पहातुं कोसज्जं पहातुं ।

२०. "तयोमे, भिक्खवे, घम्मे पहाय भव्वो अतादरियं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं । कतमे तयो ? अहिरिकं पहाय, आ अनोत्तर्यं पहाय, पमादं पहाय — इमे सो, भिक्खवे, तयो धम्मे पहाय भव्वो अनादरियं पहातुं वोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं ।

२१. "हिरीमायं", भिक्खने, श्रीताणी श्रप्यमत्तो होति । सो श्रप्यमत्तो समानो भव्वो अनादरियं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं । सो कल्याणियतो समानो भव्वो अस्सिद्धियं पहातुं श्रवदञ्शतं 25 पहातुं कोसज्जं पहातुं । सो श्रारद्धिविरयो समानो भव्वो उद्धन्त्वं पहातुं असंवरं पहातुं दुस्सीत्यं पहातुं । सो सीलवा समानो भव्वो ग्रियानं श्रदस्सनकम्यतं पहातुं ग्रिरियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहातु उपारम्भ-चित्ततं पहातुं । सो अनुपारम्भिक्तो समानो भव्वो गृद्धसन्त्वं पहातुं

१. हिरिमाय - सी०, स्था०, रो०।

ग्रसम्पजञ्ज पहातु चेतसो विक्येप पहातु । सो ग्रविक्खित्तचित्तो समानो भव्यो त्रयोनिसो मनसिकार पहातु कुम्मग्गसेवन पहातु चेतसो लीनत्त पहातु । सो अलीनिचत्तो समानो भव्यो सक्कायदिद्धि पहातु विचिकिच्य पहातु सीलव्यतपरामास पहात् । सो ग्रविचिकिच्छो समानो भव्वो राग पहातु दोस पहातु मोह पहातु । सो राग पहाय दोस पहाय मोह पहाय भव्वो जाति पहातु जर पहातु मरण पहातु" ति ।

७. फाकसुर्त

१ "दसहि, भिनखने, ग्रसद्धम्मेहि समन्नागतो काको । कतमेहि दसहि ? घसी च, पगव्मी च, तिन्तिणी च, महाघसी च, लुद्धी च, ग्रकार्यणको न, दुव्वलो न, ग्रोरविता' न, मृदुस्सति न, नेन्यविको न-10 इमेहि लो, भिक्लवे, दसहि यसद्धम्मेहि समन्नागतो काको । एवमेव खो, भिक्कवं, दसहि यसद्धम्मेहि समन्नागतो पापभिक्तु । कतमेहि दसहि ? वसी च, पगव्भी च, तिन्तिणी च, महत्त्वसी च, लुखी च, ग्रकार्राणको च, दुव्यलो च, ग्रोरविता च, मृट्टस्सति च, नेचियको च -इमेहि लो, भिक्लने, दसहि असद्धम्मेहि समझागतो पापभिक्त्यु" ति ।

द- निगण्ठसूत्तं

१ "दसिह, भिन्छवे, ग्रसद्धम्मेहि समन्नागता निगण्डा । R. 150 15 कतमेहि दसहि ? ग्रस्मद्वा, भिक्सवे, निगण्डा, दुस्सीला, भिक्सवे, निगण्ठा, अहिरिका, भिक्ववे, निगण्ठा, अनोत्तप्पिनो, भिक्खवे, निगण्ठा, ग्रसप्पुरिनसम्मत्तिनो, भिक्तवे, निगण्ठा, ग्रत्तुवकसकपरवम्भका, भिक्तवे, निगण्डा , सन्दिट्टिपरामासा वैद्यापानगाही दुष्पटिनिस्सग्गिनो, 20 मिनस्तरे, निगण्ठा, कुह्का, भिनम्बवे, निगण्ठा, पापिच्छा, भिनस्ववे, निगण्ठा, पापमित्ता, मिक्खवे, निगण्ठा – इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि यसदम्मेहि समनागता निगण्ठा" ति ।

१ जिन्तिना - अ०।२ बारवा - स्वा०।३ नरियका - सा०। ८ प्रशा धराष्ट्रीका - मात्र १ १ वरामाधि - स्वार्ग १ ६ अवानगाहि - स्वार्ग, ग्राधानगाहि -रा०। ७ मिण्यादिट्टिका - सी०, स्वा० रा०।

६. ग्राघातवत्थुसूत्तं

१. "दसियमानि, भिक्खवे, श्राघातवत्यूनि । कतमानि दस ? 'श्रनत्यं मे श्रचरी' ति आघातं वन्धितः 'श्रनत्यं मे चरती' ति आघातं वन्धितः 'श्रनत्यं मे चरती' ति आघातं वन्धितः 'श्रनत्यं मे चरिस्सती' ति आघातं वन्धितः 'पियस्स मे मनापस्स श्रनत्यं श्रचरी' ति ...पे०... श्रनत्यं चरती ति ...पे०... श्रनत्यं चरिस्सती ति श्राघातं वन्धितः, 'श्रप्यियस्स मे श्रमनापस्स श्रत्यं श्रचरी' ति ...पे०... श्रत्यं चरती ति ... पे०... श्रत्यं चरती ति श्राघातं वन्धितः , श्रद्वाने च कृष्पति — इमानि खो, भिक्खवे, दस श्राघातवत्यूनी" ति ।

१०. भ्राघातपटिविनयसुत्तं

१. "दसियमे, भिक्खने, आघातपिटिनिनया । कतमे दस ? 'अनत्यं में अचिर, तं कुतत्य लब्भा' ति आघातं पिटिनिनेति, 'अनत्यं में चरिस्सिति, तं कुतत्य लब्भा' ति आघातं पिटिनिनेति, 'अनत्यं में चरिस्सिति, तं कुतत्य लब्भा' ति आघातं पिटिनिनेति, पियस्स में मनापस्स अनत्यं अचिर ...पे०... चरिस्सिति, तं कुतत्य लब्भा ति आघातं पिटिनिनेति, अप्रियस्स में अमनापस्स अत्यं अचिर ...पे०... अत्यं चरित ...पे०... अत्यं चरित ...पे०... अत्यं चरिस्सिति, तं कुतत्य लब्भा ति आघातं पिटिनिनेति, अट्टाने च न कुप्पति – इमे खो, भिक्खने, दस आघातपिटिनिनया'' ति ।

तस्सुद्दानं

त्राकङ्को कण्टको इहा, वड्डि च मिगसालाय। तयो धम्मा च काको च, निगण्ठा द्वे च त्राघाता ति ।।

६. थेरवग्गो

१. वाहनसुत्तं

 एकं समयं भगवा चम्पायं विहरित गग्गराय पोवखरिणया तीरे । ग्रय खो ग्रायस्या वाहनो येन भगवा तेनुपसङ्कमः; उपसङ्क-

रे. निनमालवा - बी०; निनसालव - स्या०, री०। २-२. मनस्यो चेव - सी०, स्या०, री०। ३-३. ० द्वेवत्युनी ति - बी०, निगन्या दस वस्युनि - स्या०; ० द्वे प यस्युनी ति - री०। ४. बाहुना - बी०, री०; बाहुनी - स्या०।

الم

152

1. 377

मित्वा भगवन्तं ग्रभिनादेत्या एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रागस्मा वाहनो भगवन्तं एतदबोच --

२. "क्तोहि नु खो, अन्ते, घम्मेहि तथागतो निस्सटो विसंयुत्तो विष्यमुत्तो विमरियादीक्तेन' चेतसा विहरती' ति ?

विष्पमुत्तो विमरियादीकतेन चेतसा विहरसी" ति ?

३. "दसिंह खो, वाहन, धम्मेहि तथागतो निस्सटो विसंयुत्तो विष्पमुत्तो विमरियादीकतेन चेतसा विहरित । कतमेहि दसिंह ? रूपेन खो, वाहन, तथागतो निस्सटो विसंयुत्तो विष्पमुत्तो विमरियादीकतेन चेतसा विहरित । कतमेहि दसिंह ? रूपेन खेत, वाहन, तथागतो निस्सटो विसंयुत्तो विष्पमुत्तो विमरियादीकतेन चेतसा विहरित, वेदनाय खो, वाहन ... सञ्जाय खो, वाहन ... जातिया खो, वाहन ... जराय खो, वाहन ... प्रत्ये खो, वाहन ... प्रत्ये खो, वाहन ... क्लेसेहि खो, वाहन ... मरणेन खो, वाहन ... प्रत्ये खो, वाहन ... क्लेसेहि खो, वाहन तथागतो निस्सटो विसंयुत्तो विष्पमुत्तो चिमरियादीकतेन चेतसा विहरित । सेय्यथापि, वाहन, उप्पत्नं वा पदुर्म वा पुण्डरीकं वा उदके जातं उदके संबद्ध उदका पच्चुगम्म ठितं अनुप्रत्ये चा पदिमें वा तथागतो विसरियादीकतेन चेतसा विहरिती" ति ।

२. भ्रानन्दसुत्तं य

१.गुजय खो आयस्मा आनन्तो येन भगवा तेनुपसङ्काम ; उपसङ्कः भिरवा मगवन्तं अभिवादेवा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ने खो आयस्मन्तं आनन्तं भगवा एत्तदवीच —

- "सो बतानन्द, भिक्खु 'ग्रस्सद्धो समानो इमिस्स घम्मिवनये व वुद्धि विरुच्हि वेपुल्स ग्रापिजिस्सतो' ति नेतं ठानं विज्जति ।
 - "तो वतानन्द, भिनखु 'दुस्तीलो समानो इमिस्म धम्म-विनये वृद्धि विरुच्हि वेपुल्लं ग्रापिज्यस्ति।' ति नेतं ठानं विञ्जति ।
 - ४. "सौ वतानन्द, भिक्खु 'ग्रप्यस्तुतो समानो इमिर्स्य धम्म-विनये वृद्धि विक्शिंव्ह वेपुल्ल ग्रापिज्यस्ति।' ति नेतं ठानं विज्जिति ।
- ५. "सी बतानन्द, भिक्सु 'दुव्यचो" समानो इमिस्म धम्मिवनये
 १२.।३३ वृद्धि विकॉन्ह बेपुस्तं आपन्जिस्सती ति नेतं ठानं विज्जति ।

१. विमरिवादिकतेन - सी०, स्था०, रो०। २. निस्मट्टो - सी०। २-३ ग्रज्जू-माम्म तिर्दृति - सी०, स्था०, रो०। ४ निस्तितो - रो०। ५ दुव्वको - स्या०, रो०।

- ६. "सो वतानन्द, भिनखु 'पापिमत्तो समानो इमिर्स्म धम्मविनये वृद्धि विरूबिंह वेपुल्लं ग्रापिज्यस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- ७. "सो वतानन्द, भिक्खु 'कुसीतो समानो इमिंस धम्मविनये वृद्धि विरूजिंह वेपुल्लं ग्रापिज्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जित ।
- द. ''सो बतानन्द, भिक्खु 'मुहुस्सति समानो इमस्मि धम्मविनये उ वृद्धि विरूब्हि वेपुल्लं भ्रापज्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- "सो वतानन्द, भिक्खु 'ग्रसन्तुट्टो समानो इमिस्म धम्म-विनये बुद्धि विरूब्हि बेपुल्लं ग्रापिज्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- १०. "सो वतानन्द, भिक्खु 'पापिच्छो समानो इमस्मि धम्म-विनये वृद्धि विर्क्जिन्ह वेपुल्लं ग्रापिज्जस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- ११. "सो वतानन्द, भिक्खु 'मिच्छादिष्टिको समानो इमस्मि धम्मविनये बुद्धि विक्रिंव्ह वेपुरलं आपण्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।

"सो बतानन्द, भिनखु 'इमेहि दसिह धम्मेहि समन्नागतो इमिस्स धम्मविनये वृद्धि विरूब्हि वेपुरलं आपष्जिस्सती' ति नेतं ठानं विष्जति ।

- १२. "सो वतानन्द, भिक्खु 'सद्धो समानो इमस्सि धम्मविनये 🖪 वृद्धि विरूजिंह वेपुल्लं आपण्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १३. "सो वतानन्द, भिनखु सीलवा समानो इमस्मि धम्मविनये वृद्धि विरूचिंह वेपुल्लं श्रापिज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १४. "तो वतानन्द, भिक्खु 'बहुस्सुतो सुत्तवरो समानो इमस्मि धम्मविनये बुद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापिज्जस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 20
- १५. "सो वतानन्द, भिक्खु 'खुवचो समानो इमस्मि धम्मविनये वृद्धि विरूचिंह वेपुल्लं आपष्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १६. "सो बतानन्द, भिवखु 'कल्याणमित्तो समानो इमस्मि धम्मविनये वृद्धि विरूज्लि वेपुल्लं ग्रापिज्जस्सती' ति ठानमेतं विरुजति ।
- १७. "सो वतानन्द, भिनखु 'ग्रारद्वविरियो समानो इमस्मि 25 धम्मविनये वृद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १८. "सो वतानन्द, भिक्खु 'उपद्वितस्सति' समानो इमस्मि धम्मविनये वृद्धि विरुन्हि वेपुल्लं ग्रापण्जिस्सती' ति ठानमेलं विज्जति ।

१. उपद्वितसति – सी०, स्या०, रो० ।

10

R. 155

१६ "सो वतानन्द, भिक्खु 'सन्तुट्टो समानो इमिंह्म घम्मविनये वृद्धि दिर्खिव्ह वेपुल्ल ग्रापिजस्सती' ति ठानमेत विज्जति ।

२० "सो वतानन्द, भिक्सु 'ग्रप्पिच्छो समानो इमस्मि घम्म-विनये विद्व विद्वाब्द वेपल्ल आपिज्जम्मती' ति ठानमेत विज्जति ।

विनये वृद्धि विरुच्हि वेपुल्ल शापिज्जस्सती' ति ठानमेत विज्जित । २१ "मो वतानन्द, भिक्खु 'सम्मादिट्टिको समाने इमस्मि

२१ "मा बतानन्द, भन्सलु 'सम्माादादुका समाना इमास्म धम्मविनये बुद्धि विरुच्हि वेपुल्ल श्रापिजस्सिती' ति ठानमेत विज्जति ।

"सो बतानन्द, भिक्खु 'इमेहि दमिह धम्मेहि समन्नागतो इमिस्म धम्मिवनये वृद्धि विरूक्ति वेपुल्ल ग्रापिजिस्सती' ति ठानमेत विज्जती" ति ।

३. पुण्णियस्तं

१ ग्रय को ग्रायस्मा पुण्णियो येन भगवा तेनुपसङ्किम, उपसङ्किमित्वा भगवन्त ग्रिभवादेश्वा एकमन्त निसीवि। एकमन्त निसिन्नो को ग्रायस्मा पुण्णियो भगवन्त एतदबोच —

२ "को नु खो, मन्ते, हेतु को पच्चयो येन अप्पेकदा तथागत धम्मदेसना पटिभाति अप्पेकदा तप्यटिभाती" ति ?

३ "सद्धो च, पुण्णिय, भिवन्तु होति, नो च उपसङ्कमिता, नेव तान तयागत बम्मदेसना पटिभाति । यतो च लो, पुण्णिय, भिवन्तु सद्धो च होति उपसङ्कमिता च, एव तथागत धम्मदेसना पटिभाति ।

४ "महो च, पुण्णिय, शिक्सु होति उपसङ्क्षिमता च, नो च पियश्पािमता पे० पियश्पािमता च, नो च पिरपुन्छिता परिपित्रशािमता पे० पिरिशािमता च, नो च पिरपुन्छिता परिपुण्छिता च, नो च श्रोहितसोतो चम्म सुणाित . श्रोहितसोतो चम्म सुणाित, नो च सुत्वा चम्म घारेित, नो च धातान धम्मान अत्य उपपरिक्खित वातान च बम्मा च अत्य उपपरिक्खित नो च अत्यमञ्जाय घम्मानञ्जाय चम्मानुचम्मप्यिटपन्नो होति अत्यमञ्जाय घम्ममञ्जाय चम्मानुचमप्पिटपन्नो च होति, नो च उक्सानुचम्मपािटपन्नो च होति, नो च क्ल्याणवाचो होति कल्याणवाचकरणो पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय अनेलगळाय अत्यस्स विञ्जापिनया कल्याणवाचो च होति कल्याणवाककरणो पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय अनेलगळाय वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय अनेलगळाय वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय समन्नागतो विस्सद्वाय समन्नागतो विस्सद्वाय समन्नागतो विस्सद्वाय समन्नागतो विस्सद्वाय समन्नागतो विस्सद्वाय

१ प्रहितनाना - सी०, रा०। २ अने रगनाय - सा०।

श्रनेलगळाय श्रत्थस्स विञ्ञापनिया, नो च सन्दस्सको होति समादपको समुत्तेजको सम्पहंसको राब्रह्मचारीनं, नेव ताव तथागतं धम्मदेसना पटिभाति ।

प्र. "यतो च खो, पुण्णिय, भिक्खु सद्धो च होति, उपसङ्गुमिता च, पयिष्ठपासिता च, परिपुच्छिता च, श्रोहितसोतो च धम्मं सुणाति, 5 सुत्वा च धम्मं धारेति, धातानं च धम्मानं ग्रत्थं उपपरिक्खित, ग्रत्थ-मञ्ञाय धम्ममञ्ज्ञाय धम्मानुधम्मप्पिटपन्नो च होति, कल्याणवाचो च होति कल्याणवाकरणो पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय अनेलगळाय अत्यस्स विञ्ञापनिया, सन्दस्सको च होति समावपको समुत्तेजको सम्पहंसको सन्नह्मारीनं – एवं तथागतं धम्मदेसना पिट- 10 भाति । इमेहि खो, पुण्णिय, दसहि धम्मेहि समन्नागता एकन्तपिटभाना तथागतं धम्मदेसना होती" ति ।

४. व्याकरणसुत्तं

- १. तत्र खो आयस्मा महामोग्गल्लानो भिवखू आमन्तेसि "आवुसो भिक्खवे" ति । "आवुसो" ति खो ते भिवखू आयस्मतो महामोग्गल्लानस्स पच्चस्सोसुं। आयस्मा महामोग्गल्लानो एतदवोच — 15
- २. "इधानुसो, भिन्न अञ्जं ज्याकरोति 'बीणा जाति, वृत्तितं न्रह्मचित्रयं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया ति पजानामी' ति । तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकुसलो परिचत्त-कुसलो परिचत्तपरियायकुसलो समनुयुञ्जति समनुग्गाहित समनुभासित । सो तथागतेन वा तथागतसावकेन वा झायिना समापत्तिकुसलेन परिचत्त- 20 कुसलेन परिचतपरियायकुसलेन समनुयुञ्जियमानो समनुग्गाहियमानो समनुगासियमानो इरीणं आपज्जति विचिनं आपज्जति अनयं आपज्जति व्यसनं आपज्जति अगयज्यसनं आपज्जति ।
 - ३. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झाबी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च 25 मनसि करोति – किं नु स्रो ग्रयमायस्मा अञ्जं व्याकरोति – सीणा

१. एकत्तपटिमान – सी०; एउम्त – स्वा०; एउन्त पटिमान – रो० । २. पटिमाती – स्वा० । ३. इरित – सी०; प्रस्ण – स्वा०; प्रस्णि – रो०। ४. विचिन – सी०, रो० । ५. व्यसनं –सी०, रो०। ६. मन्यव्यसन –सी०, रो०।

जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कर्तं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानाधी ति ?

४. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको चा झायी सभापत्ति-कुसलो परचित्तकुसलो परचित्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्य ५ पजानाति – 'कीघनो खो अयमायस्मा'; कोधपरियुद्धितेन चेतसा बहुलं विहरति । कोचपरियुद्धानं सो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'उपनाही खो पन ग्रयमायस्मा; उपनाहपरियुद्धितेन चेतसा वहुलं विहरित । उपनाहपरियुद्धानं स्रो पन तथागतप्पवेदिते धम्मधिनये

10 परिहानमेतं ।

भव्यती खो पन ग्रयमायस्मा; मन्यपरियुद्धितेन चेतता यहुलं विहरित । मन्यपरियुद्धानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परि- हानमेर्त ।

'पळासी खो पन ग्रयमायस्मा; पळासपरियुद्धितेन चेतसा बहुलं ।ऽ विहर्रात । पळासपरियुद्धानं खो पन तथागतप्पवेदिते घम्मविनये परि-हानमेतं ।

ंइस्सुकी स्रो पन धयमायस्मा; इस्सापरियाद्विनेन चेतसा बहुलं चिहरति । इस्सापरियद्वानं स्रो पन तथागतप्पवेदितं धम्मविनये परि-हानमेतं ।

4 भच्छरी खो पन अयमायस्मा; मच्छेरपरियुद्धितेन चेतसा अ.157 बहुलं बिहुरित । मच्छेरपरियुद्धानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्म-विनये परिहानमेले ।

'सठी खी पन ग्रथमायस्मा, साठेय्यपरियुद्धिने चेतसा बहुलं विहरीत । साठेय्यपरियुद्धानं खो यन तथागतप्पबेदिते धम्मबिनये 25 परिद्वानमेतं।

'मायावी खो पन ग्रवमायस्मा; मायापरियुद्धितेन चेतसा वहुलं विहरति । मायापरियुद्धानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परि-हानमेतं ।

पापिच्छो खो पन अयमायस्मा; इच्छापरियृद्वितेन चेतसा

१ पनावशायस्मा - ग्री०, स्वा०; वनाव ग्रावस्मा - रा०

बहुलं विहरित । इच्छापरियुट्ठानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं । .

'सित' स्त्रो पन अयमायस्मा उत्तरि करणीये स्रोरमत्तकेन विसेसाधिगमेन अन्तरा वोसानं आपन्नो । अन्तरा वोसानगमनं स्त्रो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं'।

५. "सो वतावुसो, भिनखु 'इमे दस धम्मे श्रप्पहाय इमस्सि धम्मिवनये वृद्धि विरूजिंग्ह वेपुल्लं ग्रापिज्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जिति । सो वतावुसो, भिनखु 'इमे दस घम्मे पहाय इमस्मि धम्मिवनये वृद्धि विरूजिंग्ह वेपुल्लं ग्रापिज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जती'' ति ।

५. कत्थीसुत्तं

१. एकं समयं आयस्मा महाचुन्दो चेतीसु विहरित सहजातियं । तत्र खो आयस्मा महाचुन्दो भिक्खू आमन्तेसि — "आवुसो भिक्खवे" ति । "आवुसो" ति खो ते भिक्खू आयस्मतो महाचुन्दस्स पच्चस्सोसुं । आयस्मा महाचुन्दो एतदवोच —

२. "इधावुसो, भिक्खु कत्थी होति विकत्थी अधिगमेसु — 'श्रहं पठमं झानं समापण्जामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं दुतियं झानं समापण्जामि 12 पि वृद्धहामि पि, श्रहं तितयं झानं समापण्जामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं चतुत्यं झानं समापण्जामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं आकासानञ्ज्ञायतनं समापण्जामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं विञ्ञाणञ्ज्ञामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं विञ्ञाणञ्ज्ञामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं श्राकिञ्चञ्ज्ञायतनं समापण्जामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं वेवसञ्ज्ञामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं वेवसञ्ज्ञायतनं समापण्जामि पि वृद्धहामि पि, श्रहं वेवसञ्ज्ञावदियतिनरीधं समापण्जामि पि वृद्धहामि पी' ति ।

३. "तमेनं तथामतो वा तथामतसावको वा झायो समापत्त-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो समनुयुञ्जित समनु-ग्गाहित समनुभासित । सो तथागतेन वा तथागतसावकेन वा झायिना समापत्तिकुसलेन परिचत्तकुसलेन परिचत्तपरियायकुसलेन समनुयुञ्जिय- 25 मानो समनुग्गाहियमानो समनुभासियमानो इरीणं आपञ्जित विचिनं आपञ्जित ।

१. मुदुस्सति – सी०, स्वा०, रो० । २. मित्रिनं – ती० रो० । घ०४-२१

४. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायो समापत्ति-कुसलो परिवत्तकुसलो परिवत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च मनिस करोति – 'कि नु खो प्रयमायस्मा कत्यो होति विकत्यो ग्रधि-गमेसु – ग्रहं पठमं झानं समापञ्जामि पि वुटुहामि पि ... पे०... ग्रहं उ सञ्ज्ञावेदियतिनरोवं तमापञ्जामि पि वुटुहामि पी' ति ।

५. "तभेनं तथागतो चा तथागतसावको वा झायो समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानाति — 'वीघरतं खो अयमायस्मा खण्डकारी छिद्दकारी सवलकारी

पजानाति — 'दीघरत्तं खो अयमायस्मा खण्डकारी छिद्दकारी सवलकारी कम्मासकारी न सन्ततकारी' न सन्ततवृत्ति सीलेसु । दुस्सीलो खो 10 अयमायस्मा । दुस्सीत्यं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहान-मेतं ।

मंत्रं।

B. 384

'ग्रस्सद्धो सो पन ग्रयमायस्मा;' ग्रस्सद्धियं सो पन तयागत-प्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं । 'ग्रप्पस्सुतो सो पन ग्रयमायस्मा ग्रनाचारो; ग्रप्पसच्चं सो

गर्वार का अपनायस्मा अ गर्वार १५ विकास सम्मितिस्य परिहानमेतं ।

पन तथानतथ्यवादत धम्मावनय पारहानमतः ।

'दुव्यचो' स्त्रो पन प्रथमायस्मा; दोवचस्सता स्त्रो पन तथागतप्यवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'पापमित्तो खो पन तथा-

गतप्पवेदिते घम्मविनये परिहासभेतं ।

20 'कुसीतो स्रो पन त्रयमायस्मा; कोसज्जं स्रो पन तथागत-

प्पवेदिते वम्मविनये परिहानमेतं । 'मृदुस्सति स्रो पन अयमायस्मा; मृदुसच्चं स्रो पन तथागत-

प्यवेदिते बम्मविनये परिहानमेते ।

'कुहको खो पन ग्रयमायस्मा; कोहञ्ञां खो पन तथागत-²⁵ प्पर्वेदिते घम्मविनये परिहानमेतं।

'दुव्मरो स्रो पन ग्रयमायस्मा; दुव्भरता स्रो पन तथागत-

प्पवेदिते वम्मविनये परिहानमेतं ।

'दुप्पञ्जो स्रो पन ग्रयमायस्मा; दुपञ्जाता स्रो पन तथागत-प्पवैदिते धम्मविनये परिहानमेतं'।

६. "सेय्ययापि, याबुसो, सहायको सहायकं एवं वदय्य - 'यदा

१. मनतरारी -स्था० । २. दुव्यच्यो -स्था० ।

ते, सम्म, धनेन धनकरणीयं ग्रस्स, याचेय्यासि' मं धनं । दस्सामि ते धनं' ति । सो किञ्चिदेव धनकरणीयं समुप्पन्ने सहायको सहायकं एवं वदेय्य — 'ग्रत्थो में, सम्म, धनेन । देहि में धनं' ति । सो एवं वदेय्य — 'तिन हि, सम्म, इध खनाही' ति । सो तत्र खनन्तो नाधिगच्छेय्य । सो एवं वदेय्य — 'ग्रलिकं मं, सम्म, ग्रवच ; तुच्छकं मं, सम्म, ग्रवच — इध खनाही' ति । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, ग्रवचं । के तत्र हि, सम्म, इध खनाही' ति । सो तत्र पि खनन्तो नाधिगच्छेय्य । सो एवं वदेय्य — 'श्रतिकं मं, सम्म, ग्रवच, तुच्छकं मं, सम्म, ग्रवच — इध खनाही' ति । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, ग्रवचं — इध खनाही' ति । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, ग्रवचं, तुच्छकं ग्रवचं । तेन हि, सम्म, इध खनाही' ति । सो तत्र 10 पि खनन्तो नाधिगच्छेय्य । सो एवं वदेय्य — 'श्रतिकं मं, सम्म, ग्रवच, तुच्छकं मं, सम्म, ग्रवच — इध खनाही' ति । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, ग्रवच — इध खनाही' ति । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, ग्रवच — इध खनाही' ति । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, ग्रवच — इध खनाही' ति । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, ग्रवच — इध खनाही' ति । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, ग्रवचं श्रवचं, तुच्छकं ग्रवचं । ग्रपि च अहमेव उम्मादं पापुणि चेत्सो विपरियायं' ति ।

"एवसेव खो, श्रावुसो, भिक्खु कत्थी होति विकत्थी श्रधिमसेसु— गर्भ श्रहं पठमं झानं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, ग्रहं दुतियं झानं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, ग्रहं दुतियं झानं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, अहं वात्रायं झानं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, अहं श्राकासानञ्चायतनं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, अहं विञ्ञाणञ्चायतनं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, अहं विञ्ञाणञ्चायतनं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, अहं श्राकिञ्चञ्ञायतनं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, अहं सेवसञ्जानासञ्जायतनं समापज्जामि पि वृद्धहामि पि, अहं सञ्जान्वेदियतनिरोधं समापज्जामि पि वृद्धहामि पी' ति ।

७. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा सायी समापित्तकुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो समनुयुञ्जित समनुगाहित समनुभासित । सो तथागतेन वा तथागतसावकेन वा सायिना 25
समापित्तकुसलेन परिचत्तकुसलेन परिचत्तपरियायकुसलेन समनुयुञ्जियमानो समनुग्गाहियमानो समनुभासियमानो इरीणं आपण्जित विचिनं
आपण्जित अनयं आपण्जित व्यसनं आपण्जित अनयव्यसनं आपण्जित ।

द. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकृसलो

१. यापिस्ममि – सी०, रो०; पवेदेम्यासि – स्या० । २. किस्मिञ्चियेय – मी०, स्या०, रो० । ३. म तुरुद्रक्रं –सी० । ४. विषित् –सी०; बिजित – रो० ।

L 161

B 386

परिचत्तकुसको परिचत्तपरियायकुसको एवं चेतसा चेतो परिच्य मनसि करोति – किं नु खो प्रथमायस्मा कत्थी होति विकत्यी ग्रीध-गमेसु – ग्रह पठम झान समापच्चामि पि .पे० .. ग्रहं सुञ्जावेदियत-निरोध समापच्चामि पि बृहृहामि पी ति ।

६ "तमेन तथागतो वा तथागतसावको वा झायो समापत्ति-कुसलो परिचत्तपरियायकुसलो चेतसा चेतो परिच्च पजानाति — दीघरत यो अयमायस्मा खण्डकारी छिह्कारी सवलकारी कम्मासकारी, न सन्ततकारी न सन्ततब्ति सोलेख । दुस्सीलो खो अयमायस्मा; दुस्सील्यं खो पन तथागतप्पवेदिते अम्मविनये परिहानमेत ।

'ग्रस्सद्धो लो पन श्र्यमायस्मा; श्रस्सद्धिय लो पन तथागतः

प्पर्वेदिते धम्मविनये परिहानभेत ।

श्वपस्सुतो खो पन अयमायस्मा अनाचारो, अप्पस्चनं खो
पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानभेत ।

'दुळ्वचो खो पन ग्रयमायस्मा, दोवचस्सता खो पन तथागत-। प्यवेदिते धम्मजिनये परिहानभेत ।

'पापिसत्तो स्रो पन ग्रयमायस्मा, पापिसत्तता द्यो पन तथा-गतप्पवेदिते धम्मितनये परिहानमेत ।

'कुसीतो खो पन ग्रयमायस्मा, कोसज्ज खो पन तथागत" प्यवेदिते घन्मविनये परिहानमेत ।

'मृदुस्तित खो पन अयमायस्मा, मृदुसच्च खो पन तथागत-प्यवेदिते धम्मजिनये परिहानमेत ।

'कुहको खो पन अयमायस्या, कोहञ्चा खो पन तयागतः प्यवेदिते धम्मविनये परिहानमेत ।

'हुन्मरो सो पन ग्रथमायस्मा, दृत्भरता स्रो पन तथागत-25 प्पनेदिते घम्मधिनये परिहानमेत ।

'दुपञ्जो सो पन अयमायस्मा, दुपञ्जाता खो पन तथागत-प्पर्वेदिते चम्मविनये परिहानमेत' ।

१० "सो बतानुसी, भिरुखु 'दुमे दस धम्मे ग्रप्पहाय इमिर्सम धम्मिनिनये वृद्धि विरुद्धित आपिज्जिस्त्ती' ति नेत ठान विज्जति ।
३० तो बतानुसी, भिन्तु 'दुमे दस धम्मे पहाय दमस्मि धम्मिनिनये वृद्धि विक्रिंत्र वेपुल्ल आपिज्जिस्तती' ति ठानमेत विज्जती" ति ।

६. अधिवारसुत्तं

- १. एकं समयं ग्रायस्मा महाकस्सपो राजगहे विहरित वेळुक्ने कलन्दकिनवापे । तत्र खो ग्रायस्मा महाकस्सपो भिक्ख् ग्रामन्तेसि "ग्रावुसो भिक्खवे" ति । "ग्रावुसो" ति खो ते भिक्ख् ग्रायस्मतो महाकस्सपरस पच्चस्सोसुं । ग्रायस्मा महाकस्सपो एतदबोच —
- २. "इघावुसो, भिक्खु अञ्जं ब्याकरोति 'खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति । तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकुसलो परिचत्त-कुसलो परिचत्तपरियायकुसलो समनुयुञ्जति समनुग्गाहित समनुभासित । सो तथागतेन वा तथागतसावकेन वा झायिना समापत्तिकुसलेन परिचत्तकुसलेन परिचत्तपरियायकुसलेन समनुयुञ्जयमानो समनुगाहियमानो समनुभासियमानो इरीणं आपज्जति विचिनं आपज्जति अनयं आपज्जति व्यसनं आपज्जति अनयं आपज्जति ।
- ३. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकुत्तलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो
 परिच्च मनिस करोति "किं नु खो अयमायस्मा अञ्जं व्याकरोति ।
 खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया ति
 पजानामी' ति ।
- ४. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकुंसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च
 पजानाति 'अघिमानिको खो अयमायस्मा अधिमानसच्चो, अप्पत्ते अ
 पत्तसञ्जी, अकते कतसञ्जी, अनिधगते अधिगतसञ्जी। अधिमानेन
 अञ्ज व्याकरोति खोणा जाति, बुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं,
 नापरं इत्यत्ताया ति पजानाभी' ति।
- ५. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचतपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च 23 मनिस करोति – 'किं नु खो प्रथमायस्मा निस्साय प्रथिमानिको द्रिधि-मानसच्चो, प्रप्यत्ते पत्तसञ्जी, प्रकते कतसञ्जी, प्रनिधगते प्रधिगत-सञ्जी 1 प्रधिमानेन ग्रञ्जं व्याकरोति – खीणा जाति, वृसितं ब्रह्म-चरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति ।

६. "तमेनं तथागतो वा तथागततावनो वा झायो तमापतिकुसतो परिचत्तकुसतो परिचत्तपरियायकुसतो एवं चेतसा चेतो परिचन्न
पजानाति — 'बहुस्पुतो खो पन अयमायस्मा सुत्वधरो सुत्वसिन्नध्यो, ये ते
धम्मा आदिकल्याणा मज्ज्ञेकल्याणा परियोतानकल्याणा सात्यं सच्यउञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिनदन्ति, तथारूपास्स धम्मा
बहुस्तुता' होन्ति धाता' बचसा परिचिता मनसानृपेविसता दिट्टिया
सुप्पटिचिद्धा । तस्मा अयमायस्मा अधिमानिको अधिमानसच्चो, अपन्ते
पत्तसच्ची, यक्ते कतसच्ची, अनिधगते अधिगतसच्ची । अधिमानेन
यञ्चां व्याकरोति — खीणा जाति, बुसितं ब्रह्मचरियं, कत्तं करणीर्यं,
गि नापरं इस्यत्ताया ति पञानामी' ति ।

७. "तमेनं तथागतो वा तथागतदावको वा झायो समापत्ति-कुसलो परिवत्तकुसलो पर्राचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च पजानाति — 'श्रिभिण्झालु खो पन अयमायस्मा; अभिज्झापरियुद्धितेन चेतसा बहुलं विहरित । श्रिभिण्झापरियुद्धानं खो पन तथागतप्पवेदिते 15 भम्मविनये परिहानमेतं ।

15 धम्मविनयं परिहानमेतं । ह. 388 व्यापनो^र लो ।

į

ंव्यापत्नो^र स्तो पन प्रयमायस्मा; व्यापावपरियृद्धितेन चेतसा बहुलं निहर्रात । व्यापादपरियृद्धानं स्तो पन तथायतप्पवेदिते घम्मविनमे परिकानमेतं ।

 'थीनमिद्धो' खो पन अयमायस्मा; बीनमिद्धपरियुद्धितेन चेतसा
 वहुलं विहरति । बीनमिद्धपरियुद्धानं खो पन तथानतप्यवेदिते धन्म-विनये परिद्धानमेतं ।

'उद्धतो खो पन ग्रयमायस्मा; उद्धन्वपरियुद्धितेन खेतसा बहुलं विहरित । उद्धन्वपरियुद्धानं छो पन तथागतप्पवेदिते श्रम्मविनये परिहानमेतं ।

 "विचिकिच्छो हो पन ग्र्यमायस्मा; विचिकिच्छापरियुद्धितेन चेतवा वहुलं विहरित । विचिकिच्छापरियुद्धानं हो पन तथागत-प्यवेदित वम्मविनये परिद्धानमेते ।

'कम्पारामो खो पन अयमायस्मा कम्परतो कम्पारामतं अनुयुत्तो । कम्पारामता खो पन तथागवप्पवेदिते धम्पविनये परिहानमेतं ।

१-२. बदुस्तुना पता - ग्री०, त्या०, रो०। २. व्यापादो - ग्री०, रो०। ३. थिन-

१०.६.७ वा ्,। ५५१

'भस्सारामो खो पन ग्रयमायस्मा भस्सरतो भस्सारामतं ग्रनुयुत्तो । भस्सारामता खोपन तथागतप्पवेदिते घम्मविनये परिहानमेतं ।

'निद्दारामो खो पन अयमायस्मा निद्दारतो निद्दारामतं अनु-युत्तो । निद्दारामता खो पन तथागतप्पवेदिते घम्मविनये परिहानमेते ।

युत्ता िनहारामता खा पन तथानतस्य वस्मावनय पारहानमत । 'सङ्गणिकारामो खो पन अयमायस्मा सङ्गणिकरतो' सङ्गणिका- इ रामतं अनुयुत्तो । सङ्गणिकारामता खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'सित ' खो पन श्रयमायस्मा उत्तरि करणीये श्रोरमत्तकेन विसेसाधिगमेन अन्तरा वोसानं आपन्नो । अन्तरा वोसानगमनं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं'।

10

25

द. "सो वतानुसो, भिनखु 'इमे दस धम्मे ग्रम्पहाय इमिस्म धम्मिबनये नुद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापिजस्सती' ति नेतं ठानं विष्णिति । सो वतानुसो, भिनखु 'इमे दस धम्मे पहाय इमिस्म धम्मिवनये नुद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापिजस्सती' ति ठानमेतं विष्णवी'' ति ।

७. निप्पयसुत्तं

- १. तत्र खो भगवा कालङ्कतं भिक्खुं आरब्भ भिक्खू आमन्तेसि 15
 "भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदबोच —
- २. "इघ, भिनखने, भिनखु ग्रधिकरणिको होति, ग्रधिकरण-समयस्स न वण्णवादी । यं पि, भिनखने, भिनखु ग्रधिकरणिको होति ग्रधिकरणसमयस्स न वण्णवादी, ग्रयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय 20 न भावनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवस्ति ।
- ३. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खु न सिक्खाकामो होति, सिक्खाकामस्स न वण्णवादी । यं पि, भिक्खने, भिक्खु न सिक्खाकामो होति सिक्खाकामस्स न वण्णवादी, अयं पि घम्मो न पियताय न गरताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्तति ।

४. "पुन च परं, भिवसवे, भिवस् पापिच्छो होति, इच्छाविनयस्स

१. तञ्जनिकारतो — स्वा॰, रो॰ । २. मृद्धस्वति — री॰, स्वा॰, रो॰ । ३-३. फ्लस्टकं॰ — सी॰; कळक॰ — स्वा॰; क्षालकं॰ – रो॰ । ४. वस्ताय —सी॰, रो॰ । ५. विस्ता-समादानस्त — री॰, स्वा॰, रो॰ ।

B. 390

न बण्णवादी । यं पि, भिवखबे, भिवखु पापिच्छो होति इच्छाविनयस्स न बण्णवादी, अयं पि चम्मो न पियताय न महताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्तति ।

५. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु कोघनों होति, कोयिवनयस्य न न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु कोघनो होति कोयिवनयस्य न वण्णवादी, प्रयं पि वम्मो न पियताय न गस्ताय न भावनाय न सामञ्ञाय न एकीभावाय संवत्तति ।

६. "युन च परं, भिनखने, भिनखु मनखी होति, मनखिनयस्स न वृष्णवादी। यं पि, भिनखने, भिनखु मनखी होति मनखिनयस्स 10 न वण्णवादी, प्रयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न साम-ञ्ञाय न एकीभावाय संवत्तति ।

- ७. "पुन च परं, भिक्खबे, भिक्खु सठो होति, साठेय्यविनयस्स न वण्णवादी । यं पि, भिक्खबे, भिक्खु सठो होति साठेय्यविनयस्स न वण्णवादी, अयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीमावाय संवत्तिः ।
 - द. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु मायावी होति, मायाविनयस्स न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, निक्खु मायावी होति मायाविनयस्स न वण्णवादी, त्रयं पि चन्मी न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवक्तति ।
- R. 166 20 ६. "पुन च परं, भिक्लवं, भिक्लु धम्मानं न निसामकजातिकां होति, धम्मनिसिन्तया न वण्णवादी । यं पि, भिवल्लवं, भिवल्लु धम्मानं न निसामकजातिको होति धम्मनिसिन्तया न वण्णवादी, ग्रयं पि धम्मो न पियताय न गरताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्तति ।
 - १०. "पुन च परं, भिनस्त्वने, भिनस्तु न पटिसल्लानो होति, ²⁵ पटिसल्लानस्म न वण्णवादी । यं पि, भिनस्त्वने, भिनस्तु न पटिसल्लानो होति पटिसल्लानस्स न वण्णवादी, त्रयं पि घम्मो न पियताय न गरुताय न भायनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्तति ।
 - ११. "पुन च परं, भिनखवे, भिनस् सप्रहाचारीनं न पटि-सन्वारको होति, पटिसन्वारकस्म न चण्णवादी । यं पि, भिनसवे,

भिक्खु सब्रह्मचारीनं न पटिसन्थारको होति पटिसन्थारकस्स न वण्णवादी, भ्रयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकी-भावाय संवत्तति ।

१२. "एवरूपस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो किञ्चा पि एवं इच्छा उप्पञ्जेय्य — 'ग्रहो वत मं सब्रह्मचारी सक्करेय्युं गर्हे करेय्युं मानेय्युं 5 पूजेय्युं 'ति, ग्रथ खो नं सब्रह्मचारी न चेव सक्करोन्ति न गर्ह करोन्ति न मानेन्ति न पूजेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्बू सब्रह्मचारी ते पापके अकुसले घम्मे ग्रप्यहीने समनुपस्सन्ति ।

१३. "सेययापि, भिक्खवे, श्रस्सखळुब्द्वस्सं किञ्चा पि एवं इच्छा उपप्डयेय — 'श्रहो वत मं मनुस्सा आजानीयद्वाने उपय्युं, आजानीय- 11 भोजनं च भोजय्युं, आजानीयपरिभज्जनं च परिमज्जय्युं' ति, श्रय खो नं मनुस्सा न जेव आजानीयद्वाने उपेप्युं नित्त न च आजानीयभोजनं भोजेन्ति न च आजानीयपरिभज्जनं परिमज्जन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्जू मनुस्सा तानि साठेय्यानि क्ट्रेट्यानि जिम्हे-य्यानि बङ्केट्यानि अप्पहीनानि समनुपस्सन्ति । एवमेव खो, भिक्खवे, 15 एवह्पस्स भिक्खने किञ्चा पि एवं इच्छा उप्पज्जेय्य — 'श्रहो वत मं सब्रह्मचारी सक्करेय्युं गरुं करेय्युं मानेयुं पूजेय्युं' ति, श्रय खो नं सब्रह्मचारी न चेव सक्करोन्ति न गरुं करोन्ति न मानेन्ति न पूजेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्जू सब्रह्मचारी ते पापके श्रकुसले धम्मे श्रप्यहीने समनुपस्सन्ति ।

१४. "इध पन, भिक्लबं, भिक्लु न अधिकरणिको होति, अधि-करणसमधस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्लबं, भिक्लु न अधिकरणिको होति अधिकरणसमथस्स वण्णवादी, अयं पि धम्मो पियताय गरुताय भावनाय सामञ्जाय एकीभावाय संवत्तति ।

१४. "पुन च परं, भिक्खवें, भिक्ख सिक्खाकामो होति, सिक्खा- 25 कामस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्खवें, भिक्ख विक्खाकामो होति सिक्खा-कामस्स वण्णवादी, श्रयं पि धम्मो पियताय गरुताय भावनाय सामञ्जाय एकीभावाय संवत्तति ।

रै. गर - गी०, स्था०, रो० । २ अस्मसत्तुदुस्य - सी०, रो०, धम्समूळ्ट्नस्स - स्था०।

B. 3/2

१६. "पुत च परं, भिवखवे, भिवखु ऋष्पिच्छो होति, इच्छा-विनयस्य वण्णवादी । यं पि, भिवखवे, भिवखु ऋष्पिच्छो होति इच्छावितयस्य वण्णवादी, ऋयं पि धम्मो ... पे०... एकीभावाय संवत्ति ।

१७. "पुन च परं, मिक्सवं, भिक्तु अक्कोधनी होति, कोध-विनयस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्तुवं, भिक्तु अक्कोधनो होति कोध-विनयस्स वण्णवादी, प्रयं पि धम्मो ... पे०... एकीभावाय संवत्तति ।

१८. "पुत च परं, भिनतवे, भिनत्नु ग्रमनत्नी होति, मनत-विनयस्स वष्णवादी । यं पि, भिनतवे, भिनत्नु ग्रमनत्नी होति मनत-10 विनयस्स वष्णवादी, ग्रयं पि चम्मो ... पे०... एकीमावाय संवत्तति ।

१८. "पुन च परं, भिनल्लवं, भिनल्लु असठो होति, ताठेव्य-विनयस्त वण्णवादी । यं पि, भिनल्लवं, भिनल्लु असठो होति ताठेव्य-विनयस्त वण्णवादी, अयं पि चम्मो ... पे०... एक्सिमावाय संवतिति ।

२०. "पुन च परं, भिक्तवे, भिक्तु ग्रमायावी होति, माधा-। विनयस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्तवे, भिक्तु ग्रमायावी होति माधा-विनयस्स वण्णवादी, ग्रयं पि धम्मो ... पे०... एकीभावाय संवत्ति ।

२१. "पुन च परं, भिक्सवं, भिक्स घम्मानं निसामकजातिको होति, पम्मनिसन्तिया वण्णवादी । यं पि, भिक्सवं, भिक्स धम्मानं निसामकजातिको होति धम्मनिसन्तिया वण्णवादी, अयं पि धम्मी 20 ... पे०... एकोमाबाय सवसन्ति ।

२२. "पुत च परं, भिक्तवं, भिक्त्वं पटिसल्लानो होति पटि-सल्तानस्स बण्णवादी । यं पि, भिक्तवं, भिक्त् पटिसल्लानो होति पटिसल्लानस्स बण्णवादी, ग्रयं पि घम्मो ... पे० .. एकीमावाय संवतिति ।

२३. "पुन च परं, भिक्खचे, भिक्खु सब्बह्मचारीनं पटिसत्यारको १५ होति, पटिसत्यारकस्त वण्णवादी । व पि, भिक्खने, भिक्खु सब्बह्मचारीनं पटिसन्यारको होति पटिसत्यारकस्त वण्णवादी, सर्व पि सम्मी पियताय गहताय भावनाय सामञ्जाय एकोमानाय संवत्ति ।

१४. "एवरूपस्त्र, भिक्सवं, भिक्सवं किञ्चा पि न एवं इच्छा उपपज्जेया – 'अहो वत मं सब्बत्ताचारी सक्करेय्यु गरं करेय्यु मानेय्युं भूपेय्यु' ति, अय सो नं सब्बताचारी सक्करोन्ति गरं करोतित मानित्

पूजेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्नु सब्रह्मचारी ते पापके ग्रकूसले धम्मे पहीने समनुपस्सन्ति ।

२५. "सेय्यथापि, भिक्खवे, भहस्स अस्साजानीयस्स किञ्चा पि न एवं इच्छा उप्पञ्जेय्य — 'अहो वत मं मनुस्सा आजानीयद्वाने ठपेय्युं, आजानीयभोजनं च भोजेय्युं, ग्राजानीयपरिमज्जनं च परिमज्जेय्युं ति, ब अथ खो नं मनुस्सा आजानीयप्टाने च ठपेन्ति ग्राजानीयभोजनं च भोजेन्ति श्राजानीयपरिमज्जनं च परिमज्जेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्चू मनुस्सा तानि साठेय्यानि कूटेय्यानि जिम्हेय्यानि व कूटेय्यानि पहीनानि समनुपस्सन्ति ।

"एवमेव खो, भिनखने, एवरूपस्स भिनखुनो किञ्चा पि न एवं 16 इच्छा उप्पज्जेय्य – 'ग्रहो वत मं सब्रह्मचारी सक्करेय्युं गरुं करेय्युं मानेय्युं पूजेय्युं' ति, अथ खो नं सब्रह्मचारी सक्करोन्ति गरुं करोन्ति मानेन्ति पूजेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिनखने, विञ्जू सब्रह्मचारी ते पापके श्रकुसले घम्मे पहुनि समनुपस्सन्ती'' ति ।

दः ग्रक्कोसकसुत्तं

१. "यो सो, भिक्खने, भिक्खु अक्कोसकपरिभासको प्ररियूप- श्रवादी' सब्रह्मचारीनं ठानमेतं अवकासो यं सो दसन्नं व्यसनानं प्रञ्ञातरं व्यसनं निगच्छेट्य'। कतमेसं दसन्नं ? अन्धिगतं नाधिगच्छति, प्रधि-गता परिहायित, सद्धम्मस्स न बोदायित्तं, सद्धम्मेसु वा प्रधिमानिको होति अनिभरतो वा ब्रह्मचरियं चरित, अञ्ज्ञतरं वा सिङ्किल्हं आपींत प्रापज्जित, गान्हं वा रोगातङ्कं फुसति, उम्मादं वा पापुणाति चित्तवक्षेपं, 20 सम्मून्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं भरणा अपायं दुग्गितं विनिपातं निरयं उपपज्जित । यो सो, भिक्खने, भिक्खु अक्कोसकपरिभासको प्ररियूपवादी सब्रह्मचारीनं, ठानभेतं अवकासो यं सो इमेसं दसन्नं व्यसनानं अञ्ज्ञतरं व्यसनं निगच्छेट्या" ति ।

मिर्यूपवादी – सी०, स्या०, रो० । २–२. ब्रद्धानमेतं प्रनवकासो – सी०, स्या०, रो० । ३. निगच्छ्येय्य –सी०, स्या०, रो० । ४. बाँदानन्ति –सी०; बोदायि – स्या० ।

B 394

६. कोकालिकसुत्तं

१. ग्रथ स्रो कोकालिको भिक्सु येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो कोकालिको भिक्ख भगवन्त एतदवोच -

२. "पापिच्छा, भन्ते, सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छान 5 वसंगता" ति।

"मा हेवं, कोकालिक, मा हेवं, कोकालिक ! पसादेहि, कोका-लिक, सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं । पेसला सारिपुत्तमोग्गल्लाना'' ति ।

३. दतियं पि खो कोकालिको भिक्खु भगवन्तं एतदवोच -"किञ्चा पि में, भन्ते, भगवा सद्धायिको पच्चयिको, ग्रय खो पापिच्छा व

सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छानं वसं गता' ति ।

"मा हेवं, कोकालिक, मा हेव, कोकालिक ! पसावेहि, कोका-लिक, सारिपुत्तमोम्मल्लानेसु चित्तं । पेसला सारिपुत्तमोम्मल्लाना" ति ।

४. तितय पि खो कोकालिको भिनखु भगवन्तं एतदबोच -"िकञ्चा पि मे, भन्ते, भगवा सद्वायिको पच्चियको, श्रय खो पापिच्छा व

सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकान इच्छानं वसं गता" ति ।

"मा हेव, कोकालिक, मा हेव, कोकालिक! पसादेहि, कोका-लिक, सारिपुत्तमोम्गल्लानेसु चित्त । पेसला सारिपुत्तमोग्गल्लाना" ति ।

५. श्रथ सो कोकालिको भिक्खु उट्टायासना भगवन्तं ग्रमि-वादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । ग्रचिरपक्कन्तस्स च कोकालिकस्स भिक्खुनो मासपमत्तीहि 'पीळकाहि' मव्यो कायो फुटो अहोसि । सासप-मतियो हुत्वा मुग्गमतियो अहेसु, मुग्गमितयो हुत्वा कलायमितयो ग्रहेसु, कलायमत्तियो हुत्वा कोलट्टिमत्तियो ग्रहेसुं, कोलट्टिमत्तियो हुत्वा कोलमत्तियो ग्रहेसु, कोलमत्तियो हुत्वा ग्रामलकमत्तियो ग्रहेसु, श्रामलक-मितयो हुत्वा तिण्डुकमित्तयो अहेसु, तिण्डुकमित्तयो हुत्वा, बेळुवसला-

25 दुकमित्तयो ग्रहेस्, वेळुवसलादुकमित्तयो द्वत्वा विल्लमित्तयो ग्रहेसुं, विल्लमित्तयो हुत्वा पिमिज्जिम्, पुट्यं च लोहितं च पम्परिसु । सो R, 171 तुद कदलिपत्तेमु सेति मच्छो व विसमिनिती ।

१ सायुवमताहि – ग्री० । २. पितकाहि – ग्री०; पिळनाहि – स्या०, रो० । १ फ्ट्रों – स्या० । ४. बी०, स्या०, रो० पालकेनु जीख । ४. बिल्समीतयो – स्या० । ६-६ स्यास्मुद्र – ग्री०, स्या०, रा० । ७ वहाँसपतेमु – स्या० । ८ विवक्रपितयो – स्या० ।

ধইও

5

10

15

20

25

६. ग्रथ खो तुरू' पञ्चेकन्नह्या येन कोकालिको भिनव्यु तेनुप-सङ्क्रमि; उपसङ्क्रमित्वा वेहासे ठत्वा कोकालिकं भिनव्युं एतदवोच — "पसादेहि, कोकालिक, सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं । पेसला सारिपुत्त-मोग्गल्लाना" ति ।

"कोसि त्वं, ग्रावुसी" ति ?

"ग्रहं तुरू पच्चेकन्नह्या" ति ।

"ननु त्वं, आवुसो, भगवता अनागामी ब्याकतो, श्रथ किञ्चरहि इ्यागतो ? पस्स यावं च ते इवं अपरद्धं" ति ।

७. ग्रथ स्रो तुरू पञ्चेकब्रह्मा कोकालिकं भिक्सुं गायाहि ग्रज्ज्ञमासि –

> "पुरिसस्स हि जातस्स, कुठारी जायते मुखे। याय छिन्दति अत्तानं, वालो दुब्भासितं भणं ।। "यो निन्दियं पसंसति. तं वा निन्दति यो पसंसियो। विचिनाति मुखेन सो कर्लि, कलिना तेन सुखं न विन्दति।। "श्रप्पमत्तको ^श कलि, ग्रयं ग्रक्लेसु धनपराजयो । सब्बस्सा पि सहा पि श्रत्तना, महत्तरो कलि। ग्रयमेव सुगतेसु मनं पदूसये ।। सहस्सानं निरव्युदानं, छत्तिसति पञ्च च ग्रब्बुदानि । यमरियगरही निरयं वाचं मनं च पणिघाय पापकं" ति ।।

 प्रय खो कोकालिको भिक्खु तेनेव श्रावाघेन कालमकासि ।
 कालङ्कृतो च कोकालिको भिक्खु पदुमं निरयं उपपज्जित सारिपुत्त-मोग्गल्लानेसु चित्तं श्राघातेत्वा ।

१-१. तुदुप्पन्नेफब्रह्मा -सी०, रो०; तुदिपन्येकब्रह्मा -स्या० । २. कृपारी - स्या० । ३. प्रप्पपत्तो -सी०, स्या०, रो० । ४. पदोवये -सी०, स्या०, रो० । ४. पदुमनिरयं -सी०, स्या० ।

६. अथ खो ब्रह्मा सहम्पति अभिक्कन्ताय रित्तया अभिक्कन्त-वण्णो केवलकप्पं जेतवनं ओमासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्क्षाम; उपसङ्क-मित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितो खो ब्रह्मा सहम्पति भगवन्तं एतदवोच — "कोकालिको, भन्ते, भिक्खु क कालङ्कतो । कालङ्कतो च, भन्ते, कोकालिको भिक्खु पदुमं निरयं उपपन्नो सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं आघातेत्वा" ति । इदमवोच ब्रह्मा सहम्पति । इदं वत्था भगवन्तं अभिवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा तत्येव-न्तरघायि ।

१०. ग्रथ खो भगवा तस्सा रत्तिया ग्रञ्चयेन भिक्ष् ग्रामन्तेसि —

"इमं, भिक्खने, राँत्त ब्रह्मा सहस्पति ग्रभिक्कन्ताय रत्तिया ग्रभिक्कन्तवण्णो केवलकप्पं जेतवनं ग्रोभासेत्वा येनाहं तेनुपसङ्किमः; उपसङ्कित्वा
मं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं ग्रहासि । एकमन्तं ठितो खो, भिक्खने, ब्रह्मा
सहम्पति मं एतदवोच — कोकालिको, मन्ते, भिक्ख कालङ्कृतो; कालङ्कृतो च, भन्ते, कोकालिको भिक्ख पदुमं निरयं उपपन्नो सारिपुत्त
मोग्गल्लानेसु चित्तं ग्राचातेत्वा (त । इदमवोच, भिक्खने, ब्रह्मा सहस्पति ।

इदं वत्वा मं ग्रभिवादेत्वा पदिस्त्वणं करवा तत्थेवन्तरघायी' ति ।

११. एवं वृत्ते श्रञ्जातरो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच - "कीव वीघं नु खो, भन्ते, पटुसे निरये ग्रायुष्पमाणं" ति ?

"दीघं खो, भिक्खु, पदुमे निरये श्रायुप्पमाणं । न तं सुकरं १८-173 20 सङ्खातुं – 'एत्तकानि वस्सानी ति वा एत्तकानि वस्ससतानी ति वा एत्तकानि वस्ससतानी ति वा'" ति ।

प्तकानि वस्ससहस्सानी ति वा एत्तकानि वस्ससतसहस्सानी ति वा'"

"सक्का पन, भन्ते, उपमं कात्" ति ?

"तक्का, भिक्तू," ति भगवा ग्रवोच — "सेरयथापि, भिन्नसु, वीसितसारिको कोसलको तिलवाहो ततो पुरिसो वस्ससतस्स वस्ससतस्स b. 336 25 ग्रज्जपेन एकमेकं तिलं उद्धरेय्य । खिष्पतरं स्रो सो, भिन्नसु, वीस-तिसारिको कोसतको तिलवाहो इमिना उपक्कमेन परिक्सयं परियादानं गज्जेय्य, न त्येच एको ग्रव्युदो निरयो । सेय्यथापि, भिन्नसु, वीसित ग्रव्युदा निरया, एवमेको निरव्युदो निरयो । सेय्यथापि, भिन्नसु, वीसित निरव्युदा निरया, एवमेको ग्रववो निरयो । सेय्यथापि, भिन्नसु, वीसित

र- उपमा - स्वा०, रा० ।

20

25

\$0.2.90]

यववा निरया, एवमेको ग्रटो निरयो । सेय्यथापि, भिक्खु, वीसित ग्रटा निरया, एवमेको ग्रहो निरयो । सेय्यथापि, भिक्खु, वीसित ग्रहहा निरया, एवमेको कुमुदो निरयो । सेय्यथापि, भिक्खु, वीसित ग्रहहा निरया, एवमेको कुमुदो निरयो । सेय्यथापि, भिक्खु, वीसित कुमुदा निरया, एवमेको सोगन्धिको निरयो । सेय्यथापि, भिक्खु, वीसित सोगन्धिका निरया, एवमेको उप्पलको निरयो । सेय्यथापि, भिक्खु, वीसित चेप्पलका निरया, एवमेको पुण्डरीको निरयो । सेय्यथापि, भिक्खु, वीसित पुण्डरीका निरयो, एवमेको पुण्डरीको निरयो । यदुमं खो पन, भिक्खु, निरयं कोकालिको भिक्खु उपपन्नो सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं ग्राघातेत्वा" ति ।

इदम्बोच भगवा। इदं बत्वान सुपतो अथापरं एतदबोच 10 सत्या —

> "पुरिसस्स हि जातस्स, कुठारी जायते मुखे। याय छिन्दित अत्तानं, वालो दुरुभासितं भणं।। "यो निन्दियं पसंसितं, तं वा निन्दितं यो पसंसियो। विचिनाति मुखेन सो कालं, कलिना तेन सुखं न विन्दितः।। "श्रप्ममत्तको ग्रयं कालि, यो अवस्तेसु धनपराजयो। सब्दस्सा पि सहा पि अत्तना, श्रयमेव महत्तरो कलि। यो सुगतेसु मनं पदूसये।। "सतं सहस्सानं निरद्धुदानं, छाँत्सिति पञ्च च श्रद्ध्युदानि। यमरियगरही निरयं उपेति, वाचं मनं च पणिवाय पापकं" ति।

१०. खीशासववहसुत्तं

 श्रथ खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो येन भगवा तेनपसङ्किम;
 उपसङ्किमत्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो ग्रायस्मन्तं सारिपुत्तं भगवा एतदवीच —

१. स्थान, रोन पोत्यकेम् नरिय । २. यत्या – सीन ।

. 175

२. "कित नु खो, सारिपुत्त, खीणासवस्स भिक्खुनो वलानि, येहि वलेहि समन्नागतो सीणासवो भिक्खु ग्रासवानं खयं पटिजानाति — 'खीणा मे ग्रासवा'' ति ?

३. "दस, भन्ते, लीणासवस्स भिक्खुनो वलानि, येहि वलेहि समद्रागतो खीणासवो भिक्खु ग्रासवानं खयं पिटजानाति — 'लीणा में ग्रासवा' ति । कतमानि दस ? इघ, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो ग्रानिच्चतो सब्बे सङ्खारा यथाभूतं सम्मण्डञाय सुदिट्टा होन्ति । यं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो ग्रानिच्चतो सब्बे सङ्खारा यथाभूतं सम्मण्डञाय सुदिट्टा होन्ति । यं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो वलं सम्मण्डञाय सुदिट्टा होन्ति, इदं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो वलं होति, यं वलं ग्रागम्म खीणासवो भिक्खु ग्रासवानं खयं पटिजानाति — 'खीणा में ग्रामवा' ति ।

"पुन च परं, भन्ते, लीणासवस्स भिक्सुनो ग्रङ्गारैकासूपमा कामा यथामूतं सम्मप्पञ्ञाय सुिंदहा होन्ति । यं पि, भन्ते, लीणा-सवस्स भिक्सुनो ग्रङ्गारकासूपमा कामा यथामूतं सम्मप्पञ्ञाय सुिंदहा
 होन्ति, इदं पि, भन्ते, लीणासवस्स भिक्सुनो वलं होति, यं वलं ग्रागम्म खीणासवो भिक्सु ग्रासवां ति ।

"पुन च परं, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो विवेकिनियं चित्तं होति विवेकपोणं विवेकपटमारं विवेकिन्ठं नेक्सम्माभिरतं व्यन्तीभूतं सव्यसी श्रासवद्वानियेहि धम्मेहि । य पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो विवेकिनियं चित्तं होति विवेकपोणं विवेकपटमारं विवेकन्ठं नेक्सम्माभिरतं व्यन्तीभूतं सव्यसी ग्रासवट्वानियेहि धम्मेहि, इदं पि, मन्ते, खीणानवस्त भिक्खुनो वलं होति, यं वल ग्रागम्म खीणासवो भिक्खु ग्रासवानं स्वयं पटिजानाति — 'खीणा मे ग्रासवा' ति ।

६ "पुन चपरं, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो चत्तारो सितपट्टाना इन्ति सुनाविता । यं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्छुनो चतारो सितपट्टाना भाविता होन्ति नुभाविता, इदं पि, भन्ते, सीणासवस्स चिक्कुनो बलं होति, यं बलं झागम्म खीणासवो भिक्खु प्रास्थानं सयं पटिजानाति — 'खीणा मे झासवा' ति ।

७. "पुन च परं, बन्ते, न्त्रीणासवस्स भिक्सूनो चत्तारो सम्म-५ प्यथाना भाविता होन्ति नुभाविता ... पे०... चत्तारो इद्विपादा भाविता होन्ति सुभाविता ... पे०... पिञ्चिन्द्रियानि ... पञ्च बलानि भावितानि होन्ति सुभाविता ... सत्त बोज्झङ्गा भाविता होन्ति सुभाविता ... अरियो अटुङ्गिको मग्गो भावितो होति सुभावितो । यं पि, भन्ते, खीणा-सवस्स भिक्खुनो अरियो अटुङ्गिको गग्गो भावितो होति सुभावितो, इदं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो वलं होति, यं वलं आगम्म खीणासवो उभिक्खु आसवानं खयं पटिजानाति ... 'खीणा में आसवा' ति ।

"इमानि खो, भन्ते, दस खीणासवस्स भिक्खुनो बलानि, येहि वलेहि समन्नागतो खीणासवो भिक्खु आसवानं खयं पटिजानाति — 'खीणा मे आसवा'' ति ।

थेरवग्गो नवमो ।

10

तस्सुद्दानं

वाहनानन्दो पुण्णियो , व्याकरं कित्यमानिको । निष्पयकोसकोकालि , खीणासवबलेन चा ति ।।

१०. उपालिवग्गो

१. कामभोगीसुत्तं

 एकं समयं भगवा सावित्थयं विहरित जेतवने ग्रनाथ-पिण्डिकस्स यारामे । ग्रथ को ग्रनाथिपिण्डिको गृहपित येन भगवा तेनुपसङ्किमः; उपसङ्किमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीित । एकमन्तं निसिन्नं को ग्रनाथिपिण्डकं गृहपित भगवा एतदनोच —

२. "दसियमे, गहपित, कामभोगी सन्तो संविष्णमाना लोकिस्म । कतमे दस ? इघ, गहपित, एकच्चो कामभोगी ग्रधम्मेन भोगे परियेसित साहसेन; ग्रधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन न अत्तानं सुखेति न पीणेति न संविमजित न पुञ्ञानि करोति ।

१-१. वाहुनो मानन्दा च - सी०; बाहुनो चानन्दो च - स्या०; बाहुनो चानन्दो च - से० । २-२. पुष्णियो च व्याकरण - सी०; पुष्णियो च व्याकरण - स्या० ; पुष्णियो च व्याकरण - स्या० ; पुष्णियो च व्याकरण - स्या० से० । ४-४. कोकातिको च बसानि च - सी०; रो०; कोकातिको च बसानि च - स्या० । ४-४. पोनित - स्या०, रो०।

R. 178

३. "इघ पन, गहपति, एकच्चो कामभोगी ग्रघम्मेन भोगे परियेगति साहसेन; ग्रघम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन ग्रत्तानं सुखेति पीगेति, न सविभागति न पुञ्जानि करोति ।

४ "इघ पन, गहपति, एकच्ची काममोगी ग्रयम्मेन भोगे परियेसित साहसेन, ग्रघम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन ग्रतान सुखेति पीणेति सविमजति पुळ्ञानि करोति ।

५ "इच पन, गहपित, एकच्चो कामभोगी घम्माघम्मेन भोगे पिरियेसित साहसेन पि असाहसेन पि; घम्माघम्मेन भोगे पिरियेसित्वा साहसेन पि असाहसेन पि न अतान सुखेति न पीणीत न सविभजित न पि पुञ्जानि करोति ।

७. "इम्र पन, गहपित, एकच्चो कामभोगी धम्माधम्मेन भोगे परियेसित साहसेन पि श्रसाहसेन पि, धम्माधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन पि असाहसेन पि श्रतान सुखेति पीणेति सिवमजित पुठङानि भरोति ।

 द. "इच पन, गहपति, एकच्चो कामभोगी घम्मेन मोगे
 परियेसित ग्रसाहसेन, घम्मेन मोगे परियेसित्वा ग्रसाहसेन न ग्रसान सुदेति न पीणेति न सविग्रजित न पुञ्चानि करोति ।

 "इच पन, गहपित, एकच्वो कामभोगी घम्मेन भोगे परियेसित ग्रसाहसेन, घम्मेन भोगे परियेसित्वा ग्रसाहसेन ग्रतान सुवेति पीणीत, न सविभजति न पुञ्जानि करोति ।

१०. "इच पन, गह्मपति, एकच्ची वामभोगी धम्मेन भोगे पिरंपेसित असाहसेन अस्तेन भोगे पिरंपेसित असाहसेन अस्तेन सुविति पीरंपित सविमजित पुञ्जानि करोति । ते च भोगे गवितो मुच्दिती अन्स्रोपस्रो अनादोनवदस्सावी अनिस्सरणपञ्झो परिमुज्जति ।

१ गविता -- वी० । २ प्रमापन्नो -- सी०, स्वा०, रा० ।

कामभोगीसुत्तं

११. "इघ पन, गहपति, एकच्चो कामभोगी धम्मेन भोगे परियेसित ग्रसाहसेन; धम्मेन भोगे परियेसित्वा ग्रसाहसेन श्रतानं सुलेति पीणेति संविभजित पुञ्चानि करोति । ते च भोगे ग्रगधितो ग्रम्चितो ग्रम्चितो ग्रमच्छतो ग्रमचेन ग्रमचेन भीगे ग्रमचेन भीगेन भ

१२. "तत्र, गहपित, य्वायं कामभोगी अधम्मेन भोगे परियेसित 5 साहसेन, अधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन न अत्तानं सुखेति न पीणेति न संविभजित न पुञ्ञानि करोति, श्रयं, गहपित, कामभोगी तीहि ठानेहि गारव्हो । 'अधम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन गारव्हो । 'न अत्तानं सुखेति न पीणेती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन गारव्हो । 'न संविभजित न पुञ्जानि करोती' ति, इमिना तित्येन 10 ठानेन गारव्हो । श्रयं, गहपित, कामभोगी इमेहि तीहि ठानेहि गारव्हो ।

१३. "तन, गहपित, व्वायं काममोगी अधम्मेन भोगे परियेसिति साहसेन, अधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन असानं सुखेति पीणेति न संविभजित न पुञ्जानि करोति, अयं, गहपित, काममोगी द्वीहि ठानेहि गारव्ही एकेन ठानेन पासंसो । 'अधम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, व्यक्तिना पठमेन ठानेन गारव्ही । 'अस्तानं सुखेति पीणेती' ति, इमिना एकेन ठानेन पासंसो । 'न संविभजित न पुञ्जानि करोती' ति इमिना दुतियेन ठानेन गारव्ही । अयं, गहपित, कामभोगी इमेहि द्वीहि ठानेहि गारव्ही इमिना एकेन ठानेन पासंसो ।

१४. "तत्र, गहपित, ठ्वायं कामभोगी अधामन भोगे परियेसित 20 साहसेन, अधममेन भोगे परियेसित्वा साहसेन अत्तानं सुखेति पीणेति संविभाजित पुञ्जानि करोति, अयं, गहपित, कामभोगी एकेन ठानेन गारव्ही द्वीहि ठानेहि पासंसो । 'अधम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इसिना एकेन ठानेन गारव्हो । 'अत्तानं सुखेति पीणेती' ति, इसिना पठमेन ठानेन पासंसो । 'संविभाजित पुञ्जानि करोती' ति, इसिना 25 दुतियेन ठानेन पासंसो । अयं, गहपित, कामभोगी इसिना एकेन ठानेन गारव्हो, इमेहि द्वीहि ठानेहि पासंसो ।

१५. "तत्र, गहपति, य्वायं कामभोगी घम्माघम्मेन भोगे परिये-सति साहसेन पि असाहसेन पि, घम्माघम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन, पि ग्रसाहसेन पि न ग्रसानं सुखेति न पीणेति न संविभजति न पुञ्ञानि ॐ

R, 180

करोति, ग्रय, गहपति, कामभोगी एकेन ठानेन पासंसी तीहि ठानेहि गारयहो । 'घम्मेन भोगे परियेसित ग्रसाहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन पाससो । 'ग्रघम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन गारयहो । 'न ग्रतान सुखेति न पीणेती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन उ गारयहो । 'न सनिभजति न पुञ्जानि करोती' ति, इमिना तितयेन ठानेन

गारव्हो । अय, गहपित, कामभोगी इमिना एकेन ठानेन पाससी इमेहि तीहि ठानेहि गारव्यो । १६. "तत्र, गहपित, व्वाय कामभोगी घम्माधम्मेन भोगे परिये-सित साहसेन पि असाहसेन पि, धम्माधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन १० पि असाहसेन पि अत्तान सुखैति पोणेति न सविभजित न पुञ्ञािन करोति, अय, गहपित, कामभोगी द्वीहि ठानेहि पाससो द्वीहि ठानेहि

गारव्हो । 'बम्मेन भोगे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पाससो । 'अवम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन गारव्हो । 'अत्तान सुखेति पीणेती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन भ पाससो । 'न सिवभजित न पुञ्जानि करोती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन गारव्हो । अय गहपित, कामभोगी इमेहि द्वीहि ठानेहि पाससो इमेहि द्वीहि ठानेहि गारव्हो ।

इमेहि डीहि ठानेहि गारव्ही ।

१७ "तन, गहपति, व्वायं कामभोगी बम्माधम्मेन मीगे परियेसति साहसेन पि ग्रसाहसेन पि, धम्माधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन

20 पि ग्रसाहसेन पि ग्रसाह सुखेति पीणेति सविभजति पुरुञानि करोति,

अर्थ, गहपति, कामभोभी तीहि ठानेहि पाससो एकेन ठानेन गारव्हो । 'धम्मेन भोमे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पाससो । 'अधम्मेन भोमे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन गारव्हो । 'अतान सुर्वेति पीणेतो' ति, इमिना दुतियेन ठानेन पाससो । 'सिवमजित 'पुञ्जानि करोती' ति, इमिना तियेन ठानेन पाससो । अप, गहपति, कामभोगी इमेहि तीहि ठानेहि पाससो इमिना एकेन ठानेन गारव्हो ।

१८ "तत्र, गहपति, स्वाय कामभोगी धम्मेन भोगे परियेसित प्रसाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसित्वा ग्रसाहसेन न ग्रतान सुखेति न पीणिति न सविभजति न पुञ्जानि करोति, ग्रय, गहपति, कामभोगी १० एकेन ठानेन पाससो द्वीहि ठानेहि गारस्हो । धम्मेन भोगे परियेसित ग्रसाहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन पासंसो । 'न ग्रतानं सुखेति न पीणेती' ति, इमिना पठमेन ठानेन गारय्हो । 'न संविभणित न पुञ्ञानि करोती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन गारय्हो । ग्रयं, गहपित, कामभोगी इमिना एकेन ठानेन पासंसो इमेहि द्वीहि ठानेहि गारय्हो ।

१६. "तत्र, गहपति, य्वायं कामभोगी घम्मेन भोगे परियेसित असाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसित्वा असाहसेन अत्तानं सुखेति पीणेति न संविभजति त पुञ्चानि करोति, अयं, गहपति, कामभोगी द्वीहि ठानेहि पासंसो एकेन ठानेन गारय्हो । 'धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पासंसो । 'अस्तानं सुखेति पीणेती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन पासंसो । 'न संविभजति न पुञ्चानि करोती' ति इमिना एकेन ठानेन गार्य्हो । अयं गहपति, कामभोगी इमेहि द्वीहि ठानेहि पासंसो इमिना एकेन ठानेन गार्य्हो ।

२० "तत्र, गहुपति य्वायं कामभोगी धम्मेन मोगे परियेसित यसाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसित्वा असाहसेन अत्तानं सुखेति पीणेति संविभजित पुञ्जानि करोति, ते च भोगे गिवतो मुन्छितो अञ्ज्ञोपन्नो 15 अनावीनवदस्सावी अनिस्सरणपञ्जो परिभुञ्जित, अयं, गहुपति, कामभोगी तीहि ठानेहि पासंसो एकेन ठानेन गारखो । 'धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पासंसो । 'संविभजित सुखेति पीणेती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन पासंसो । 'संविभजित पुञ्जानि करोती' ति, इमिना ततियेन ठानेन पासंसो । 'ते च मोगे 20 गिवतो मुन्छितो अञ्ज्ञोपन्नो अनावीनवदस्सावी अनिस्सरणपञ्जो परिभुञ्जती' ति, इमिना एकेन ठानेन गारखो । अयं, गहुपति, कामभोगी इमेहि तीहि ठानेहि पासंसो इमिना एकेन ठानेन गारखो ।

२१. "तत्र, गहपित, व्वायं कामभोगी धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेन अत्तानं सुखेति पीणेति. 25 संविभजित पुञ्ञानि करोति, ते च भोगे ग्रगधितो अमुच्छितो अनज्झो- पन्नो श्रावीनवदस्सावी निस्सरणपञ्जो परिभुञ्जित, अयं, गहपित, कामभोगी चत्हि ठानेहि पासंसो । 'धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पासंसो । 'श्रतानं सुखेति पीणेती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन पासंसो । 'संविभजित पुञ्जानि करोती' ति, इमिना

तितयेन ठानेन पासंसो । 'ते च भोगे अगधितो अमुच्छितो ग्रनज्होपन्नो ग्रादीनवदस्सावी निस्सरणपञ्जो परिभुञ्जती' ति, इनिना चतुत्येन ठानेन पासंसो । ग्रयं, गहपित, कामभोगी इमेहि चतृहि ठानेहि पासंसो ।

5 २२. "इमे खो, गहपित, दस कामभोगी सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । इमेसं खो, गहपित, दसम्नं कामभोगीनं य्वायं कामभोगी धम्मेन मोगे परियेसित असाहसेन, धम्मेन मोगे परियेसित असाहसेन प्रतानं सुखेति पीणित संविम्म ति पुञ्जानि करोति, ते च भोगे अगिवती अमुच्छितो अनज्झोपम्रो आदीनवदस्सावी निस्सरणपञ्झो परिमुञ्जित, गयं इमेसं दसम्नं कामभोगीनं अम्मो च सेट्ठो च पामोक्खो च उत्तमो च पवरो च । सेव्ययापि, गहपित, गवा खीरं, खीरम्हा दिष, दिषम्हा नवनीतं, नवनीतम्हा सिण, सिणम्हा सिणमण्डो तत्य अम्ममनखायित; एवमेन खो, गहपित, इमेसं दसानं कामभोगीनं य्वायं कामभोगी वम्मेन मोगे परियेसित असाहसेन, धम्मेन मोगे परियेसित्वा असाहसेन अत्तानं सुखेति पीणित संविम्मवति पुञ्जानि करोति, ते च भोगे अगिवती अमुच्छितो अनज्झोपन्नो आदीनवदस्सावी निस्सरणपञ्जो परिमुञ्जित, अपं इमेसं दसानं कामभोगीनं अग्गो च सेट्ठो च पागोक्खो च उत्तमो च पत्रो च वर्षो वर्षो

२. भयसुत्तं

 अय खो अनायपिण्डिको महपित येन भगवा तेनुपसङ्गिः;
 उपसङ्गितवा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं सो अनायपिण्डिकं ग्रहपित भगवा एतस्वोच —

"यतो, खो, गहुपति, ग्रिट्यसायनस्त पञ्च भयानि वेरानि
वृपसन्तानि होन्ति, धतुहि च' सोतापत्तियञ्जेहि समन्नायतो होति, अरियो
पस्त नायो पन्नाय सुदिट्टो होति सुप्रदिविद्धो, सो भ्रामञ्जनानो
अतना व ग्रतानं व्याकरेख – 'श्लोणनिर्योम्हि श्लीणतिरच्छानयोनि
सोन्पेतिविश्यो सीणापायदुर्जातिविनिपातो । सोतापन्नोहमस्मि
पविनिपातयम्मो नियतो सम्बोधिपराययो ति ।

१ वी॰, स्वा॰, रो॰ पारचंक्रमु नरिय । २. मी॰ पोरपके नरिय ।

इ. "कतमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ? यं, महपति, पाणातिपाती पाणातिपातपञ्चया दिट्टधम्मिकं पि भयं वेरं पसवित सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित चेतिसकं पि दुवलं दोमनस्सं पिटसंवेदेति, पाणातिपाता पिटिविरतो नेव दिट्टधम्मिकं पि भयं वेरं पसवित न सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित न चेतिसकं पि दुवलं ड दोमनस्सं पिटसंवेदेति । पाणातिपाता पिटिविरतस्स एवं तं भयं वेरं वृपसन्तं होति ।

"यं, शहपति, श्रविन्नावायी ... पे०... कामेसुमिच्छाचारी ...
मुसानावी ... सुरामेरयमञ्जपमादट्ठायी सुरामेरयमञ्जपमादट्ठानपञ्चया
विट्ठशम्मिकं पि अयं वेरं पसवित सम्परायिकं पि अयं वेरं पसवित 10
चेतसिकं पि दुक्खं दोमनस्सं पिटसंवेदेति, सुरामेरयमञ्जपमादट्ठाना
पिटिविरतो नेव विट्ठशम्मिकं पि अयं वेरं पसवित न सम्परायिकं पि अयं
वेरं पसवित न चेतसिकं पि दुक्खं दोमनस्सं पिटसंवेदेति । सुरामेरयमञ्जपमादट्ठाना पिटिविरतस्स एवं तं अयं वेरं वूपसन्तं होति । इमानि
पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ।

४. "कतमेहि चतृष्टि सोतापत्तियङ्गोह समन्नागतो होति ? इघ, गह्मपति, प्ररियसावको वृद्धे अवेच्चप्यसावेन समन्नागतो होति — 'वृद्धो भगवा' ति; धम्मे अवेच्चप्यसावेन समन्नागतो होति — 'वृद्धो भगवा' ति; धम्मे अवेच्चप्यसावेन समन्नागतो होति — 'वृद्धा भगवता धम्मो सन्विद्धिको ग्रकालिको एिह्यिस्सिको अोपनेथ्यिको पच्चत्तं वेदितब्बो विञ्जूही' ति; सङ्घे 20 अवेच्चप्यसावेन समन्नागतो होति — 'वृप्पिट्यन्नो भगवतो सावकसङ्घो, आयप्यिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो, विदं चत्तारि पुरिसयुगानि अह पुरिसयुगानि सम्बानि सावकसङ्घो, यिदं चत्तारि पुरिसयुगानि अह पुरिसयुगानि, एस भगवतो सावकसङ्घो आहुनेथ्यो पाहुनेथ्यो विवखणेथ्यो अञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जक्षेत्तं लोकस्सा' ति; 25 अरियकन्तिहि सोनहि समन्नागतो होति 'अखण्डिह अच्छिट्हेहि असवलेहि अकम्मासेहि भुजिस्सेहि विञ्जुष्यसर्वेहि अपरामट्टेहि समाधिसंवत्तिनेकेहि'। इमेहि चतुहि सोतापत्तियञ्जेहि समन्नागतो होति।

५. "कतमो चस्स ग्ररियो जायो पञ्जाय सुदिट्ठो होति सुप्पटि-

१. सी०, स्वा०, रो० पोरवकेसु नहिव । २. भुज्जिस्सेहि - सी०; भुजितसंसिंह -

B. 406

R. 183

२४५ विद्वो ? इव, गहपति, ग्ररिप्रसावको इति पटिसञ्चिनस्रति -- 'इति इमस्मि सित इद होति; इमस्सुप्पादा इदं उप्पञ्जित; इमस्मि असित इदं न होति; इमस्स निरोधा इदं निरुष्झिति, यदिदं - ग्रविज्जापण्चया सङ्खारा, सङ्खारपञ्चया विञ्ञाण, विञ्ञाणपञ्चया नामरूप, नामरूप- पञ्चमा सळायतनं, सळायतनपञ्चमा फस्सो, फस्सपञ्चमा वेदना, वेदना-पच्चया तण्हा, तण्हापच्चया उपादानं, उपादानपच्चया भवो, भवपच्चया जाति, जातिपञ्चया जरामरणं स्रोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासा सम्भवन्ति, एवमेतस्स केवनस्य दुभवनवन्यस्य समुदयो होति, ग्रविज्जाय त्वेव ग्रसेसविरागनिरोवा सङ्घारिनरोघो ...पे०... एवमेतस्स 10 केवलस्स दुक्खक्ख्यस्स निरोघो होती' ति । ग्रयं चस्स ग्ररियो ञायो पञ्जाय सुदिद्वो होति सुप्पटिविद्धी ।

"यतो खो, गहपति, ग्ररियसावकस्स इमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति, इमेहि च चतूहि सोतापत्तियङ्गीहि समन्नागतो होति, ग्रय' चस्स' ग्ररियो जायो पञ्जाय सुदिट्टो होति सुप्पटिनिद्धो, सो 15 ग्राकह्ममानो ग्रत्तना व ग्रत्तानं व्याकरेय्य – 'खीणनिरयोम्हि खीण-तिरच्छानयोनि क्षीणपेत्तिविसयो खीणापायदुगतिविनिपातो, सोता-पन्नोहमस्मि ग्रविनिपातवम्मी नियतो सम्वोधिपरायणी" ति ।

3. किदिद्विकसत्तं

१. एकं समयं भगवा सावत्यिय विहरति जेतवने ग्रनाथ-पिण्डिकस्स ग्रारामे । ग्रथ खो ग्रनायपिण्डिको गहपति दिवा दिवस्स असवित्यवा निनस्ति भगवन्तं दस्तनाय । अय स्रो अनायिपिण्डिकस्स गहपतिस्स एतदहोसि - "ग्रकालो सो ताव भगवन्तं दस्सनाय । पटि-सल्लीनो भगवा । भनोभावनीयानं पि भिनखूनं ग्रकालो दस्सनाय । पटिसल्लीना मनोभावनीया भिक्खू। यसूनाह येन ग्रञ्जतित्यियान परिव्याजकान ग्रारामो तेनुपसङ्कमेय्यं'' ति ।

२. ग्रय, खो ग्रनाथपिण्डिको महपति येन ग्रञ्जतिस्थियान परिव्याजकान ग्रारामी तेनुपसङ्गीय । तेन खो पन समयेन ग्रञ्जा-

१. सनायतन - सी० । २-२ धनमस्य - सी० । ३ शीणतिरञ्दानयोनियो -सी ।

₹0.20.3] किविद्विकसुत्तं तित्थिया परिव्वाजका सङ्गम्म समागम्म उन्नादिनो उच्चासहमहासहा

ग्रनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेन्ता निसिन्ना होन्ति । ग्रहसंसू खो ते ग्रञ्जितित्थया परिव्वाजका ग्रनाथपिण्डिकं गहपति दूरतो व श्रागच्छन्तं । दिस्वान ग्रञ्जमञ्जं सण्ठापेसुं - "ग्रप्पसद्दा भोन्तो होन्तु, मा भोन्तो सद्दमकत्थ । अयं अनाथिपिण्डको गहपति आरामं आगच्छिति समणस्स 5 गोतमस्स सावको । यावता खो पन समणस्स गोतमस्स सावका गिही स्रोदातवसना सावत्थियं पटिवसन्ति, अयं तेसं अञ्जातरो अनाथपिण्डिको गहपति । म्रप्पसदकामा खो पन ते म्रायस्मन्तो म्रप्पसद्विनीता म्रप्प-सद्स्स वण्णवादिनो । ग्रप्येव नाम ग्रप्यसहं परिसं विदित्वा उपसङ्काम-तब्बं मञ्जेय्या" ति । अय खो ते अञ्जतित्थिया परिब्बाजका

388

R

तुण्ही श्रहेसुं । ३. ग्रथ खो ग्रनाथपिण्डिको गहपति येन ते श्रञ्ञतित्थिया

परिव्वाजका तेनुपसङ्कामः; उपसङ्कामित्वा तेहि अञ्ञतित्थियहि परि-ब्बाजकेहि सद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो श्रनाथिपण्डिकं गहपति ते 15

ग्रञ्जतित्थिया परिव्वाजका एतदवोचुं -४. "बदेहि, गहपति, किंदिट्टिको समणो गोतमो" ति ? "न खो ब्रहं, भन्ते, भगवतो सब्बं दिट्टि जानामी" ति ।

"इति' किर त्वं, गहपति, न समणस्स गोतमस्स सब्बं दिट्टि

जानासि; वदेहि, गहपति, किंदिट्टिका भिक्खू" ति ?

"भिक्खूनं पि खो ग्रहं, भन्ते, न सब्बं दिट्टि जानामी" ति । "इति किर त्वं, गहपति, न समणस्स गोतमस्स सब्बं दिर्द्धि

जानासि न पि भिक्खुनं सब्बं दिद्धि जानासि; वदेहि, गहपति, किदिद्विकोसि तुवं" ति ? "एतं स्रो, भन्ते, ग्रम्हेहि न दुक्करं ब्याकातुं यंदिट्टिका मयं"। 🗷

इङ्ग ताव ग्रायस्मन्तो यथासकानि दिद्विगतानि व्याकरोन्तु, पच्छापेतं ग्रम्हेहि न दुक्करं भविस्सति व्याकातुं यदिद्विका मयं" ति ।

५. एवं वृत्ते अञ्जातरो परिव्वाजको अनाथपिण्डिकं गहपति

१, उच्चासहा महासहा -सी०, स्या०, रो० । २. सण्डपेस् -सी०, स्था० । ३. सी०, स्या॰, रो॰ पोत्पकेसु नरिय । ४. सी॰, स्या॰, रो॰ पोत्यकेसु नरिय । ५. साराणीयं – सी॰, स्मा॰, रो॰। ६. इदानि – स्था॰। ७. मर्यं ति →सी॰, स्था॰, रो॰ । HOY-17

एतदबीच - "सस्सती लोको, इदमेव सच्चं मोधमञ्ज्ञं ति - एवं-विद्रिको ग्रहं, गहपती" ति ।

ग्रञ्जातरा पि खो परिव्याजको ग्रनाथपिण्डिकं गहपति एतद-बोच – "ग्रसस्सतो लोका, इदमेव सच्चं मोघमञ्जा ति – एवदिट्ठिको

5 ग्रहं, गहपती" ति ।

ग्रञ्ञातरो पि लो परिज्ञाजको ग्रनाथपिण्डिकं गहपति एतद-वोच – "ग्रन्तवा लोको ... पं०... ग्रनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... ग्रञ्ञां जीवं ग्रञ्ञां सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति तथागतो परं मरणा ... नेव ।। होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति –

एवंदिट्टिको ग्रहं, गहपती" ति ।

६. एवं वृत्ते ग्रनाथिपिण्डको गहपित ते परिव्वाजके एतदवीय-"व्वायं, भन्ते, ग्रायस्मा एवमाह — 'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जं ति — एवंविट्ठिको ग्रहं, गहपती' ति, इमस्स ग्रयमायस्मतो 15 विट्ठि ग्रत्तानो वा ग्रयोनिसोमनिसकारहेतु उप्पन्ना परतोघोसपच्चया' वा । सा खो पनेसा विट्ठि भूता सङ्ख्या चेतियता पिटच्चसमुप्पन्ना । यं खो पन किञ्चि भूतं सङ्ख्यतं चेतियतं पिटच्चसमुप्पन्नं तदिनच्चं । यदिनच्चं तं दुक्खं । यं दुक्खं तदेवेसो' ग्रायस्मा ग्रन्लीनो, तदेवेसी ग्रायस्मा ग्रज्झुपगतो ।

B. 408 20

R. 187

आयस्मा प्रज्ञपुणता ।

"यो पायं, भन्ते, ग्रायस्मा एवमाह — 'ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं सोघमञ्जां ति — एवंदिद्विको ग्रहं, ग्रहपती' ति, इमस्सा पि श्रयमायस्मतो दिद्वि अत्तनो वा अयोनिसोमनसिकारहेतु उप्पन्ना परतोघोसपञ्चया वा । सा खो पनेसा दिद्वि भूता सह्वता चेतियता पिटच्चसमुप्पन्ना । य खो पन किञ्चि मृतं सह्वतं चेतियतं पिटच्च- अमृप्पन्नं तदिनच्चं । यदिनच्चं त दुक्खं । यं दुक्खं तदेवेसो ग्रायस्मा प्रल्लीनो, तदेवेसो ग्रायस्मा ग्रज्ज्ञप्रातो ।

"वो पायं, भन्ते, ग्रायस्मा एवमाह ~ 'ग्रन्तवा लोको ...पे०... श्रनन्तवा लोको .. त जीव तं सरीर . श्रञ्ञ जीवं श्रञ्ञं सरीरं .. होति तथामतो पर मरणा .. न होति तथामतो परं मरणा ... होति

^{ै।} परधायपञ्चमा — सी०, स्या०, रो० । २, वदेवसी — सी०, स्या०, रो० । १. पटिञ्चसनुध्यप्ता — सी० ।

किंदिद्विक**सुर्त**

₹0.20.₹]

२५१

20

च न च होति तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्ञां ति — एवंदिट्ठिको स्रहं, गहपती' ति, इमस्सा पि स्रयमायस्मतो विद्वि स्रत्तनो वा स्रयोनिसोमनिसकारहेतु उप्पन्ना परतोघोसपञ्चया वा । सा खो पनेसा विद्वि सूता सङ्ख्ता चेत- यिता पटिच्चसमूप्पन्ना । यं खो पन किञ्चि सूत्तं सङ्ख्तं चेतियतं पटिच्च- क समुप्पन्नं तदिनिच्चं । यदिनच्चं तं दुक्खं । यं दुक्खं तदेवेसो स्रायस्मा स्रव्लीनो, तदेवेसो स्रायस्मा

७. एवं बुत्ते ते परिव्वाजका अनाथिपिण्डिकं गहपति एतद-वोचुं – "व्याकतानि खो, गहपति, अम्होहि सब्बेहेव यथासकानि दिट्टि-गतानि । वदेहि, गहपति, किदिट्टिकोसि तुवं" ति ?

"यं खो, भन्ते, किञ्च भूतं सङ्खतं चेतियतं पटिच्चसमुप्पन्नं तदिनच्चं । यदिनच्चं तं दुवखं । 'यं दुवखं तं नेतं मम, नेसोहमस्मि, न

मेसो श्रत्ता' ति – एवंदिट्टिको श्रहं, भन्ते'' ति ।
"यं खो, गहपति, किञ्चि भूतं सह्नतं चेतियतं पटिच्चसमुप्पन्नं
तदिनच्चं । यदिनच्चं तं दुक्खं । यं दुक्खं तदेव त्वं, गहपति, श्रव्लीनो, 15
तदेव त्वं, गहपति, श्रज्झुपगतो'' ति ।

"यं खो, भन्ते, किञ्चि भूतं सङ्ख्वं चेतियतं पटिच्चसमुप्पश्चं तदिनिच्चं । यदिनच्चं तं दुक्खं । 'यं दुक्खं तं नेतं सम, नेसोहमस्मि, न मेसो क्षत्ता' ति — एवमेतं यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय सुदिट्टं । तस्स च उत्तरि निस्सरणं यथाभूतं पजानामी" ति ।

द. एवं वृत्ते ते परिव्वाजका तुण्हीभूता मङ्कुभूता पत्तवलका स्रधोमुखा पज्झायन्ता अप्पटिभाना निसीदिसु । अय खो अनाथपिण्डको गहपित ते परिव्वाजके तुण्हीभूते मङ्कुभूते पत्तवलन्धे अधोमुखे पज्झायन्ते - अप्पटिभाने विदित्वा उद्घायासना येन भगवा तेनुपसङ्किम; उपसङ्किमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो अनाथ- 25 पिण्डिको गहपित यावतको अहोसि तेहि अञ्ञातित्थयेहि परिव्वाजकेहि सिद्ध कथासल्लापो तं सव्यं भगवती आरोचेसि ।

"साधु साधु, ग्रह्मित ! एवं खो ते, ग्रह्मित, मोधपुरिसा कालेन कालं सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गहेतव्या" ति ।

 अथ खो भगवा ग्रनाथिपिण्डकं गहर्पात धिममया कथाय अ सन्दस्सेसि समादपेसि समृत्तेजेनि सम्महंतेसि । अथ सो ग्रनाथिपिण्डको

गहपति भगवता घम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादिपतो समुत्तेजितो सम्पर्हसितो उट्टायासना भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा पक्कामि ।

१०. ग्रय खो मगवा ग्रविरपक्किलो ग्रनाथिपिण्डिके गहपितिन्हि भिक्खू ग्रामन्तेति — "यो पि सो, भिक्ख्वे, भिक्खु वस्ससतुपसम्पन्ती' इमिन्म चम्मिवनये, सो पि एवमेव ग्रञ्जातित्यये परिज्वानके सहध्यमेनं सुनिग्गहितं निग्गण्हेय्ये यथा तं ग्रनाथिपिण्डिकेन गहपितना निग्गहिता" ति ।

४. वज्जियमाहितसुत्तं

१. एकं समयं भगवा चम्पायं विहरित गरगराय पोक्खरिणया तीरे । अय खो विज्जयमाहितो गहपति दिवा दिवस्स चम्पाय निक्खिम । भगवन्तं दस्सनाय । अय खो विज्जयमाहितस्स गहपतिस्स एतदहोसि — "यक्तालो खो ताव भगवन्तं दस्सनाय । पिटसल्लीनो भगवा । मनौ-भावनीयानं पि भिक्खूनं ग्रकालो वस्सनाय । पिटसल्लीना मनोमावनीया पि पिक्खू । यक्तूनाहं येन अञ्ज्जितिस्ययानं परिज्ञाजकानं ग्रारामो तेनुपसङ्कपेय्यं" ति ।

२. श्रय को विजयमहितो गहपति येन सञ्जितिथियानं परिव्याणकानं भारामो तेनुपसङ्किम । तेन को पम समयेन ते अञ्जातिथियानं विद्याणकानं भारामो तेनुपसङ्किम । तेन को पम समयेन ते अञ्जातिथिया परिव्याणका सङ्गम्म समागम्म उद्यादिनो उच्चासहमहासहा अनेकिविहतं तिरच्छानकयं कथेन्ता निसित्ता होन्ति । यहसंसु को ते अञ्जातिथिया परिव्याणका विज्जपमाहितं गहपति दूरतो व यागच्छत्तं ।
 २० दिस्तानं अञ्जामञ्जं सण्डापेसुं — "अप्पसदा भोन्तो होन्तु । मा भोन्तो सहमकत्य । यागं विज्जपमाहितो गहपति सामच्छित समणस्स गोतमस्स सावका मिही श्रोतातवसना चम्मायं पिटवयन्ति, ययं तेसं अञ्जातरो विज्जपमाहितो गहपति । अप्पदकामा को पन ते प्रायसम्तो अप्पसहितीता अप्पर्था परिव्याणवितो । अप्पेव नाम अप्यसद् परिसं विदित्या उपसङ्कामा को पन तो प्रायसम्तो अप्पसहिती उपसङ्कामा को पन तो प्रायसम्तो अप्पसहितीता अप्पर्था मञ्जोप्या ।

१. रीपरतं वनीय पम्मां - स्वा० । २. निम्महेय्य - स्वा० । ३. दिस्वा - सी० ।

३. ग्रथ खो विज्ञियमाहितो गहपति येन ते ग्रञ्जितित्थया परिज्ञाजका तेनुपसङ्किम; उपसङ्किमत्वा तेहि ग्रञ्जितित्थ्यहि परिज्ञाजकेहि सिंह सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो विज्ञियमाहितं गहपति ते ग्रञ्जितित्थया परिज्ञाजका एतदबोचं — "सच्चं किर, गहपित, समणो अगोतमो सव्यं तपं गरहित, सब्वं तपस्सि लूखाजीवि एकसेन उपक्कोसित उपवदती" ति ?

"न खो, भन्ते, भगवा सव्वं तपं गरहति न पि सव्वं तपिस्स लूखाजीवि एकंसेन उपक्कोसित उपवदित । गारव्हं खो, भन्ते, भगवा गरहति, पसंसितव्वं पसंसित । गारव्हं खो पन, भन्ते, भगवा गरहन्तो 10 पसंसितव्वं पसंसन्तो विभज्जवादो भगवा । न सो भगवा एत्य एकंस-वादो 'ति ।

४. एवं बुत्ते श्रञ्जतरो परिव्वाजको विजयमाहितं गहपितं एतदवोच — "श्राममेहि त्वं, गहपित, यस्स त्वं समणस्स गोतमस्स वण्णं भासित, समणो गोतमो वेनयिको श्रप्पञ्जतिको" ति ?

"एत्य पाहं, भन्ते, ग्रायस्मन्ते वक्खामि सहधम्मेन – 'इदं कुसलं' ति, भन्ते, भगवता पञ्ञत्तं; 'इदं ग्रकुसलं' ति, भन्ते, भगवता पञ्ञत्तं। इति कुसलाकुसलं भगवा पञ्ञापयमानो सपञ्जत्तिको भगवा; न सो भगवा वेनयिको ग्रप्यञ्जत्तिको ।

५. एवं बुत्ते ते परिव्वाजका तुण्हीभूता मङ्कुभूता पत्त- 20 क्वक्चा अधोमुखा पण्झायन्ता अप्पटिभाना निसीदिसु । अथ खो विज्ञयमाहितो गहपति ते परिव्वाजके तुण्हीभूते मङ्कुभूते पत्तक्षन्धे अधोमुखे पण्झायन्ते अप्पटिभाने विदित्वा उट्टायासना येन भगवा तेनुप-सङ्क्ष्मि; उपसङ्क्ष्मित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसीदो खो विज्ञयमाहितो ग्रहपित यावतको अहोसि तेहि 25 अञ्जातित्ययेहि परिव्वाजकेहि सिद्ध कथासल्लापो तं सव्यं भगवतो आरोवेसि ।

६. "साधु साघु, गहपति ! एवं खो ते, गहपति, मोघपुरिसा कार्लेन कार्ल सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गहेतव्या । नाहं, गहपति, सव्यं

१. पर्वतियं - सी०, स्वा०, री०। २. विमञ्जवादी - स्वा०। ३. एकंत्रवादी - स्वा०। ४. सो समगी - सी०, स्वा०, री०। ४. स्वा० वीत्वक नरिय । ६. प्रमाटिमाणा -स्वा०: प्रमाटिभाने - री०।

. 192

B 412

तपं तिपतव्यं ति वदामि; न चे पनाहं, गहपित, सव्यं तपं न तिपतव्यं ति वदामि; नाहं, गहपित, सव्यं समादानं समादितव्यं ति वदामि; न पनाहं, गहपित, सव्यं समादानं समादितव्यं ति वदामि; न पनाहं, गहपित, सव्यं पमादानं न समादितव्यं ति वदामि; नाहं, गहपित, सव्यं पथानं पदिहतव्यं ति वदामि, न पनाहं, गहपित, सव्यं पधानं न पदिहतव्यं ति वदामि, नाहं, गहपित, सव्यो पिटिनिस्सग्गो पिटिनिस्सिण्जित्व्यो ति वदामि। न पनाहं, गहपित, सव्यो पिटिनिस्सग्गो न पिटिनिस्सिण्जितव्यो ति वदामि; नाहं, गहपित, सव्यो पिटिनिस्सग्गो न पिटिनिस्सिण्जितव्यो ति वदामि; नाहं, गहपित, सव्यो विमुत्ति विमुन्धित्वव्या ति वदामि; न पनाहं, गहपित, सव्या विमुत्ति व विमुन्धितव्या ति वदामि।

"य हि, गहपति, तपं तपतो अकुसला घम्मा अभिवद्गन्ति, कुसला घम्मा परिहायन्ति, एवरूपं तपं न तिपतव्यं ति वदामि । यं च स्वास्स गहपति, तपं तपतो अकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा अभि-वहुन्ति, एवरूपं तपं तिपतव्यं ति वदामि ।

"यं हि, गह्पति, समादानं समादियती श्रृक्षसला धम्मा श्रीम-15 वहुन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति, एवरूपं समादान न समादितव्वं ति वदामि । यं च स्वास्त, गह्पति, समादान समादियतो श्रृकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा अभिवङ्गन्ति, एवरूपं समादान समादितव्वं ति वदामि ।

"यं हि, गहपति, पघानं पदहतो ग्रकुसला धम्मा ग्रिभवडून्ति, श्र कुसला धम्मा परिहायन्ति, एवरूप पघान न पदहितव्य ति वदामि । य घ स्वास्स, गहपति, पघान पदहतो ग्रकुसला धम्मा परिहायन्ति कुसला धम्मा ग्रीमवडून्ति, एवरूप पघान पदहितव्य ति वदामि ।

"य हि, गहपति, पटिनिस्सम्म पटिनिस्सज्जतो' अकुसला धम्मा ग्रमिबद्दुन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति, एकरूपो पटिनिस्सम्मा उठ न पटिनिस्सज्जितव्यो ति वस्मा परिहायन्ति, एकरूपो पटिनिस्सम्म पटिनिस्सज्जतो ग्रमुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा ग्रभिवड्टन्ति, एकरूपो पटिनिस्सम्मो पटिनिस्सज्जितव्यो ति वसमि ।

"य हि, गहपति, विमुत्ति विमुच्यती' प्रकुसला घम्मा ग्रिमि-पट्टन्ति, कुसला घम्मा परिहायन्ति, एवस्पा विमुत्ति न विमुच्चितस्वा

^{ै.} सी॰, स्वा॰, रा॰ पालश्यु नित्त । २-२ सन्त विमृत्ति - स्वा॰ । ३ पटिन निस्त्रनवता - सी॰ । ४ प्रिमन्नवता - सी॰ ।

ति वदामि । यं च ख्वास्स, महपति, विमुत्ति विमुच्चतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा अभिवड्डन्ति, एवरूपा विमुत्ति विमुच्चितव्वा ति वदामी" ति ।

ग्रथ खो विज्जियमाहितो गहपित भगवता घम्मिया कथाय सन्दिसतो समादिपतो समुत्तेजितो सम्पहंसितो उट्टायासना भगवन्तं ॥ ग्रिभवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा पक्कामि ।

७. ग्रथ लो भगवा ग्रचिरपनकन्ते विष्णयमाहिते गहपितिनिह भिन्द्यू ग्रामन्तेसि — "यो पि सो', भिन्द्यने, भिन्द्यु' दीघरत्तं ग्रप्प-रजन्द्यो' इमिस्स धम्मिवनये, सो पि एवमेन अञ्ञातिस्थिये परिव्याजने सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गण्हेय्य यया तं विष्णयमाहितेन गहपितना निग्गहिता" ति ।

५. उत्तियसुत्तं

१. प्रथ खो उत्तियो परिव्वाजको येन भगवा तेनुपसङ्क्षि; उपसङ्क्षिपता भगवता सिंह सम्मोदि। सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो उत्तियो परिव्वाजको भगवन्तं एतदवोच —

२. "किं नु खो, भो गोतम, सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोधमञ्ज'' ति ?

"ग्रज्याकतं खो एतं", उत्तिय, मया - 'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां" ति ।

"कि पन, भो गोतम, ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघ- 20 मञ्जां" ति ?

"एतं पि खो, उत्तिय, ग्रव्याकतं मया - 'ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्डां'' ति ।

"किं नु खो, भो गोतम, श्रन्तवा लोको ... पे०... थनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... ग्रञ्ञां जीवं ग्रञ्ञां सरीरं ... होति तथा- 25 गतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति

१-१. सो भिक्यु - स्या॰; सो श्रिक्तु - रो॰। २. प्रप्यरुजनसो - स्या॰ । ३. एवमेवं - स्या॰, रो॰। ४. एवं - सी॰।

II 414

तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोधमञ्ज्ञां ति ?

"एतं पि सो, उत्तिय, ग्रव्यायतं मया - 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां'' ति ।

"कि नु खो, भो गोतम, सस्ततो लोको, इदमेव सच्चं मोघ-मञ्जां' ति, इति पुट्टो समानो 'म्रव्यानतं द्यो एतं, उत्तिय, मया - सस्सतो लोको, इदमेव सच्च मोघमञ्जा ति वदेसि ।

"कि पन, भी गीतम, ग्रसस्सती लोकी, इदमेव सच्चं मोधमञ्जा' ति, इति पुट्टो समानो - 'एतं पि खो, उत्तिय, ग्रव्याकतं मया प्रसस्ततो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ज्ञां ति वदेसि ।

"कि नु खो, भो गोतम, अन्तवा लोको ... पे०... अनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... ग्रञ्ञां जीवं ग्रञ्ञां सरीरं ... होति तथागती परं मरणा ... न होति तयागतो परं मरणा ... होति च न च होति तथा-गतो परं भरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं भरणा, इदमेव R. 194 15 सच्चं मोघमञ्ञा ति, इति पुट्टो समानो – 'एत पि सो, उत्तिय, ग्रव्या-कतं नया - 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्ञा' ति वदेसि । यथ किञ्चरिह भोता गोतमेन व्याकत" ति ?

"ग्रमिञ्ञाय' लो ग्रह, उत्तिय, सावकानं धम्मं देसेमि सत्तानं विस्तित्या सोकपरिदेवानं समितिककमाय दुक्खदोमनस्सानं श्रत्यञ्जमाय 20 जायस्स ग्रधिगमाय निव्वानस्स सच्छिकिरियाया" ति ।

"यं पनेतं भवं गोतमो ग्रभिञ्ञाय^३ सावकानं घम्मं देसेसि' रात्तानं विमुद्धिया सोकपरिदेवानं समतिक्कमाय दुवखदोमनस्सानं भ्रत्यङ्ग-माय ज्ञायस्स ग्रविगमाय निब्बानस्स सच्छिकिरियाय सच्यो वा तेन लोको नीयति" उपद्वो वा तिभागो वा" ति ? एवं वृत्ते भगवा तुण्ही 25 ग्रहोसि ।

३. ग्रथ सो ग्रायस्मतो ग्रानन्दस्स एतदहोसि – "मा हेवं स्रो उत्तियो परिव्वाजको पापकं विट्टिगतं पटिलिम^र – 'सव्वसामुक्किसकं' वत में समणो गोतमो पर्व्ह पुट्टो ससादेति, नो विस्सज्जेति, न' नून' १ अनिज्ञा – स्वा०। २ अभिज्ञाय अभिज्ञाय – सी०। ३ देसेवि – सी०।

४ च - रो॰ । ४ नीपिस्सति - सी॰, निस्यास्सति - स्या॰, निस्यस्सति - रो० । ६ पटि तमित - ती॰, रो॰। ७ त्रब्बा सामुक्कविक - ती॰; त्रब्ब सामुक्कविक - स्या॰।

ी['] ति । तदस्स उत्तियस्स परिव्बाजकस्स दीघरत्तं ग्रहिताय

२५७

कोकनुदसुत्तं

.१०.६]

ग्र" ति । ४. ग्रथ खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो उत्तियं परिव्वाजकं एतदवोच -

विसो उत्तिय, उपमं ते करिस्सामि । उपमाय मिधेकच्चे' पुरिसा भासितस्स ग्रत्थं ग्राजानन्ति । सेय्यथापि, श्रावसो 5 , रञ्जो पच्चन्तिमं नगरं दब्हुद्धापं विन्हुपाकारतोरणं एक-तत्रस्स दोवारिको पण्डितो ब्यत्तो^३ मेघावी श्रञ्ञातानं निवारेता नं पवेसेता । सो तस्स नगरस्स समन्ता झनुपरियायपथं^४ मिति^४ । श्रनुपरियायपयं श्रनुककममानो न पस्सेय्य[े]पाकारसन्धि ाकारविवरं वा, अन्तमसो विळारनिक्खमनमत्तं पि। नो च 10

। एवं ञाणं होति – 'एत्तका पाणा इमं नगरं पविसन्ति वा मन्ति वा'ति । अथ स्वास्स एवमेत्य होति – 'ये खो केचि श्रोळा-

पाणा इमं नगरं पविसन्ति वा निक्खमन्ति वा, सब्बे ते इमिना पविसन्ति वा निक्खमन्ति वा' ति । "एवमेव खो, श्रावुसो उत्तिय, न^९ तथागतस्स एवं उस्सूक्कं 15 - 'सब्बो वा तेन लोको नीयति, उपड्डो वा, तिभागो वा' ति । हो एवमेत्य तथागतस्स होति – ये खो केचि जोकम्हा नीयिस वा त वा नीयिस्सन्ति वा, सब्बे ते पञ्च नीवरणे पहाय चेतसो उप-से पञ्ञाय दुब्बलीकरणे, चतूसु सतिपट्टानेसु सुप्पतिद्वितचित्ता, सत्त क्ने यथाभृतं भावेत्वा । एवमेते लोकम्हा नीयिस् वा नीयन्ति वा 20

सन्ति वा' ति । यदेव खो त्वं, ग्रावुसो उत्तिय, भगवन्तं पञ्हं° छ तदेवेतं पञ्हं भगवन्तं अञ्जेन परियायेन अपुच्छि । तस्मा

६. कोकनुदसुत्तं

गवा न व्याकासी'' ति ।

ग्र॰'' ३३

। ग्रंथ खो ज्ञायस्मा ग्रानन्दो रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्टाय येन 25 । तेनुपसङ्क्षीम गत्तानि परिसिञ्चितुं । तपोदे^भ गतानि परि- पि मिधेकच्चे – सी० । २. वळहुब्बापं – सी०, रो०; तं वळहुद्वालं – स्था० । तो - सी० । ४-४. सी०, स्या०, रो० पीत्यकेसु नत्य । ४. विसारनिस्सक्कनमत्तं -वळारनिस्सकनमत्तं - स्था०; बिळारनिस्सक्कनमत्तं - रो०। ६. त - सी०। ७. इमं स्या । । . प्रापुच्छ - सी ा ६-६. स्था । पोत्यके नित्य । १०. तपोदाय - स्या । रो ।

१. "एकं समयं ग्रायस्मा ग्रानन्दो राजगहे विहरति तपोदा-

R. 196

B. 415.

. 197

B. \$16

सिञ्चित्सा पञ्चुत्तरित्वा एकचीवरो ग्रहासि मत्तानि पुट्यापयमानो । कोकनुदो पि लो परिट्याजको रित्तया पञ्चूससमयं पञ्चुट्टाय येन तपोदा तेनुपसङ्क्षीम गत्तानि परिसिञ्चितुं । ग्रह्सा खो कोकनुदो परिट्याजको ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं दूरतो व ग्रायञ्द्यन्तं । दिस्वान ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं 5 एतदवोच –

२. "क्वेत्य", आवुसो" ति ?

"ग्रहमावुसो, भिक्खू" ति ।

"कतमेसं, त्रावुसो, भिक्खूनं" ति ?

"समणानं, ग्रावुसो, सक्यपुत्तियानं" ति ।

"पुच्छेयाम ययं ग्रायस्मन्तं किञ्चिदेव देसं, सचे ग्रायस्मा ग्रोकासं करोति पञ्हस्स वेय्याकरणाया" ति ।

"पुच्छावुसो, सुत्वा वेदिस्सामा" ति ।

"िक नु खो, भी, 'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति - एवंदिष्ट्रि' मवं' ति ?

"न खो ग्रहं, ग्रानुसो, एवंदिट्टि — 'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोधमञ्जं'" ति ।

"िंक पन, भो, 'ग्रसस्सती लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जीं ति – एवंदिट्ठि भवं'' ति ?

"न क्षो ऋहं, ग्रावुसो, एवंदिद्धि – 'ग्रसस्सतो लोको, इटमेव थ सच्चं मोधमञ्जां" ति ।

"कि नु खो, भो, यन्तवा लोको ... पे०... यनन्तवा लोको ...
तं जीवं तं सरीरं ... ग्रञ्जं जीवं ग्रञ्जं सरीरं ... होति तथाजतो
परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति
तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा,
25 इतमेव मच्चं मोधमञ्जां ति - एवंदिट्ठि मवं" ति ?

"न सो श्रहं, ग्रावुसो, एवंदिट्टि - 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, दक्षेत सच्चं मोघमञ्जा" ति ।

"तेन हि मवं न जानाति, न पस्सती" ति ?

१. का तेरव - बीक; कारव - रोका २. एवरिट्टी - मीक; एवदिट्टिको --

१०.१०.६] क. मनुबस् । ४५६

"न खो ग्रहं, ग्रावुसो, न जानामि न पस्सामि । जानामहं, ग्रावुसो, पस्सामी" ति ।

३. "'किं नु खो, भो, सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ञां ति – एवंदिट्ठि भवं' ति, इति पुट्ठो समानो – 'न खो अहं, आवुसो, एवंदिट्ठि – सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां' ति वदेसि ।

"'कि पन, भो, असस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति – एवंदिट्ठि भवं' ति, इति पुट्टो समानो – 'न खो ब्रहं, ब्रावुसो, एवं-दिट्टि – असस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां' ति वदेसि ।

. "िंक नु खो, भो, अन्तवा लोको ... पं०... अनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... अञ्जं जीवं अञ्जं सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा 10 ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति तथागतो परं मरणा ... नंव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघ-मञ्जं ति – एवंदिट्ठि भवं ति, इति पुट्ठो समानो — 'न खो अहं, आनुसो, एवंदिट्ठि – नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्जं ति वदेसि ।

"ति हि भवं न जानाति न पस्सती' ति, इति पुट्टो समानो — 'न खो अहं, आवुसो, न जानामि न पस्सामि । जानामहं, आवुसो, पस्सामी' ति ववेसि । यथा कथं पनावुसो, इमस्स भासितस्स श्रत्थो बहुब्बो" ति ?

४. "'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां' ति लो, 20 आवुसो, विट्ठिगतमेतं । 'ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां' ति लो, ग्रावुसो, विट्ठिगतमेतं । अन्तवा लोको ... पे०... अनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... अञ्जां जीवं ग्रञ्जां सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा , इदमेव 25 सच्चं मोघमञ्जां' ति लो, ग्रावुसो, विट्ठिगतमेतं ।

"यावता, म्रानुसो, विद्विगता यावता विद्विद्वानं विद्विमधिष्ठानं विद्विपरियुद्वानं विद्विसमुद्वानं विद्विसमुद्वानं विद्विसमुद्वानं विद्विसमुद्यातो , तमहं जानामि तमहं

R.19

१–१. दिट्टिट्टाना मपिट्टान परिपुट्टान समुद्रान समुग्यादो – सी०; दिट्टिट्टाना मपिट्टानं परिपुट्टानं समुग्पादो – स्या०; दिट्टिट्टान-मपिट्टान-परिमुद्रान-समुद्रान-समुग्यादो – रो० ।

R. 199

٠,

पस्सामि । तमह जानन्तो तमहं पस्सन्तो क्याहं वक्खामि - 'न जानामि न पस्मामी' ति ? जानामह, ग्रानुसो, पस्सामी" वि ।

"को नामो ग्रायस्मा, कर्य च पनायस्मन्तं सब्रह्मचारी जानन्ती "ति ?

"'ग्रानन्दो' ति खो में, ग्राबुसों, नामं । 'ग्रानन्दो' ति च पन मं सब्रह्मचारी जानन्ती'' ति ।

"महाचरियेन नत किर, भो', सिंद्ध मन्तयमाना न जानिम्ह" - 'ग्रायसमा ग्रानन्दो' ति । सचे हि सयं जानेय्याम " - 'ग्रय ग्रायस्मा ग्रानन्दो' ति, एतक पि नो नप्पटिभासेय्य । खमतु च मे ग्रायस्मा ग्रानन्दो' ति ।

७. बाहुनेय्यसुत्तं

- १. "दसिंह, भिक्खने, घम्मेहि समझानतो भिक्लु ब्राहुनेच्यो होति पाहुनेच्यो दिन्खणेच्यो ग्रञ्जिलकरणीयो ग्रनुत्तरं पुञ्जानलेत लोकत्सः । कतमेहि दसिंह ? इघ, भिक्खने, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंनरसन्तो निहरति ग्राचारगोचरसम्पन्नो ग्रणुमत्तेषु वण्जेषु । भयदस्तानी, समादाय मिक्खति सिक्खापदेसः ।
- २. "बहुस्सुतो होति सुतबरो सुतसिश्रचयो। ये ते धन्मा आदिकल्याणा मण्झेकल्याणा परियोसोनकल्याणा सारव" सब्यञ्जन केवलपरिपुण्ण परिसुद्ध बहाचरिय अभिवदन्ति, तथारूपास्स धन्मा बहुस्सुता होन्ति घाता वचसा परिचिता मनसानुपेन्जिता विद्विया शुप्पिटिविद्धा।
 - ३. "कल्याणमित्तो होति कल्याणसहायो कल्याणसम्पवद्धो ।
 - ८ सम्मादिद्विको होति सम्मादस्सनेन समन्नागतो ।
- ५ "अनेकिबिहित इद्धिविष पच्चनुभौति एको पि हुत्वा बहुषा होति; बहुबा पि हुत्वा एको होति, प्राविभाव, तिरोमाव; तिरोक्कर्ड
 ५ निरोपाकार तिरोपव्यत धमजजानो गच्छति, सेव्ययापि आकार्षः प्रविया पि उम्मुज्जनिमुज्ज करोति, सेव्ययापि उतकः उदके पि
 - १. पञ्चानन्ती –सा०। २. पाता –सी०, रा०। ३. जातिम्हा –स्या०। ४. पञ्चानेम्माय –पी०, व्या०, रा०। ४. परय – सी०। ६ तिरोट्टर – प्र०।

ग्रभिज्जमाने गच्छति, सेय्यथापि पथवियं; ग्राकासे पि पल्लङ्क्तेत कमित, सेय्यथापि पक्सी संकुणो; इमे पि चन्दिमसुरिये एवंमिहिद्धिके एवंमहानुमावे पाणिना परामसित परिमज्जित, याव ब्रह्मलोका पि कार्येन वसं वत्तेति ।

- ६. "दिव्वाय सोतधातुया विसुद्धाय ग्रतिकन्तमानुसिकाय उभो 5 सहे सुणाति दिव्वे च मानुसे च ये दूरे सन्तिके च ।
- ७. "परसत्तानं परपुगलानं चेतसा चेतो परिच्च पजानाति । सरागं वा चित्तं 'सरागं चित्तं' ति पजानाति; वीतरागं वा चित्तं 'वीतरागं चित्तं' ति पजानाति; वितरागं वा चित्तं 'वीतरागं चित्तं' ति पजानाति; सदोसं वा चित्तं ... पे०... वीतदोसं वा चित्तं ... पे०... समोहं वा चित्तं ... वीतमोहं वा चित्तं ... सिक्क्तितं वा चित्तं ... महग्गतं वा चित्तं ... समहग्गतं वा चित्तं ... सरमहितं वा चित्तं ... असमाहितं वा चित्तं ... अतमहितं वा चित्तं ... असमाहितं वा चित्तं ... विस्तुत्तं वा चित्तं ... असमाहितं वा चित्तं ... विस्तुत्तं वा चित्तं ... अविस्तुत्तं वा चित्तं ... विस्तुत्तं वा चित्तं ... विस्तुत्तं वा चित्तं ... व्यविस्तुतं वा चित्तं 'क्यविस्तुतं चित्तं' ति पजानाति ।
- द. "अनेकिविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित, सेय्यथीयं एकं पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो चतस्सो पि जातियो पञ्च पि जातियो दस पि जातियो वीसं पि जातियो वित्सो पि जातियो चत्ताः पि जातियो चत्ताः पि जातियो वत्ताः पि जातियो चत्ताः पि जातियो चत्ताः पि जातियो पञ्चासं पि जातियो जातिसतं पि जातियो चत्ताः पि जातिसतं पि जातियो पञ्चासं पि जातिसतं पि जातियो पञ्चासं पि जातिसतं पि अनेके पि संबट्टिकप्पे 'अमुत्रासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंसुखदुक्खपटिसंवेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुतो अमुत्र उदमादि ', तत्रापासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंसुखदुक्खपटिसंवेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुतो इघूपपन्नो कि, इति साकारं सउद्देसं अनेकिविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित ।
 - ६. "दिव्बेन चन्खुना विसुद्धेन ग्रतिकन्तमानुसकेन सत्ते परसति 25 चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुव्वण्णे, सुगते दुग्गते यथा-कम्मूपमे सत्ते पजानाति — 'इमे वत खो भोन्तो सत्ता कायदुञ्चरितेन समन्नागता वचीदुञ्चरितेन समन्नागता मनोदुञ्चरितेन समन्नागता ग्ररि-

१-१. पानिना परिमसति – सी० । २. चतारीस – सी०; चताळीस – स्या० । ३. चप्पादि – सी० । ४. इगुगपन्नो – सी०, रो०; इगुप्पन्नो – स्या० ।

B 420

यानं उपवादका मिच्छादिट्ठिका मिच्छादिट्ठिकम्मसमादाना, ते कायस्य भेदा परं मरणा अपायं दुर्गात विनिपातं निरयं उपपन्ना; इमे वा पन भोन्तो सत्ता कायगुचिरतेन समन्नागता वचीमुचिरतेन समन्नागता गनी-सुचिरतेन समन्नागता अरियानं अनुपवादका सम्मादिद्विका सम्मादिद्विक सम्मादिद्विक कम्मसमादाना, ते कायस्य भेदा परं मरणा सुगति सम्मं लोकं उपपन्ना ति । इति दिच्चेन चनखुना विमुद्धेन अतिवक्त्तमानुसकेन सत्ते पस्सित चनामे उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुट्यण्णे, सुगते दुग्गते ययाकम्मूपने सत्ते पजानाति ।

१०. "आसवानं खया अनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जाविमृत्ति

L201 ॥ दिट्टेव धम्मे सयं अभिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरति । इमेहि

खो, मिक्खवे, दसिह धम्मेहि समझागतो भिक्सु आहुनेय्यो होति

पाहुनेय्यो दिक्सणेय्यो अञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जावर्खेत

लोकस्सा" ति ।

द थेरसुतं

१. "वसिंह, भिक्खवे, घम्मोहं समझागतो थेरो भिक्खु यस्सं विमायं विहरति, फासुयेव विहरति । कतमेहि दसिंह ? थेरो होति रत्तञ्जू चिरपट्यजितो, सीतवा होति ... पे० .. समादाय सिक्खित सिक्खापवेतु, बहुत्सुतो होति ... पे० .. विद्विया सुप्पिटिब्रिट्टो', उमयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्यारेन स्वागतानि होन्ति सुविमतानि सुप्पवत्तीनि सुविनिच्छितानि सुतसो अनुव्यञ्चनतो, प्रधिकरण-मपुप्पावक्षसमकुत्तलो होति, धम्मकामो होति पियसमुदाहारो प्रभिधममें अभिवनचे उळारपामोज्जो है। सम्मकामो होति पियसमुदाहारो प्रभिधममें सीनामनित्वांनप्पञ्चमेसज्जपरिक्खारेन, पासादिको होति प्रभिवकन्त-पटिक्कन्ते भुत्रबुतो अन्तरपरे निसज्जाय, चतुत्र झानान धार्मिनेतिकानं दिद्धपम्मसुद्धिनहारानं निकामलानी होति प्रभिवकन्ति। यक्तिकानं दिद्धपम्मसुद्धिनहारानं निकामलानी होति प्रकिच्छतामी विदेश सम्मे सर्व अभिज्ञा मन्दिक्तत्वा उपसम्पञ्ज विहरति । इमेहि

[ै] मुण्यदिविद्या - सी॰, स्वा॰, रो॰। २ व्ळारपामुख्यो - मी॰, स्वा॰, रो॰। ३. मनिवक्त्वे पटिकटन - शी॰। ४ व्यन्तपर्राप - सी॰, स्वा॰, रो॰।

₹°.₹°. ₹°.4°. ₹°.

खो, भिवलवे, दसिह धम्मेहि समन्नागतो थेरो भिवलु यस्सं यस्सं दिसायं विहरित, फासुयेव विहरती'' ति ।

६. उपालिसुत्तं

- १. त्रथ खो ग्रायस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्काम; उपसङ्क-मित्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच – "इच्छामहं, भन्ते, ग्ररञ्ज- 5 वनपत्थानि' पन्तानि सेनासनानि पटिसेवितुं" ति ।
- २. "दुरिभसम्भवानि हि को, उपालि, अरञ्ञवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि । दुक्करं पविवेकं दुरिभरमं । एकत्ते हरिन्त मञ्जे मनो वनानि समाधि अलभमानस्स भिक्खुनो । यो खो, उपालि, एवं वदेव्य 'अहं समाधि अलभमानो अरञ्ञवनपत्थानि पन्तानि सेना- 10 सनानि पटिसेविस्सामी' ति, तस्सेतं पाटिकङ्कं 'संसीदिस्सिति वा उप्लिबस्सिति' वा' ति ।
- ३. "सेट्यथापि, उपालि, महाउदकरहदो । अथ आगञ्छेट्य हिस्यनामो सत्तरतनो वा अडुटरतनो धा । तस्स एवमस्स 'यलूनाहं इमं उदकरहदं भ्रोगाहेत्वा कण्णसंघोविकं पि खिडुं कीळ्य्यं पिट्टिसंघोविकं । पि खिडुं कीळ्य्यं पिट्टिसंघोविकं पि खिडुं कीळ्य्यं पिट्टिसंघोविकं पि खिडुं कीळित्वा पिट्टिसंघोविकं पि खिडुं कीळित्वा न्हात्वा व पिवित्वा च पच्चुत्तरित्वा येन कामं पक्क-मेय्यं' ति । सो तं उदकरहदं ओगाहेत्वा कण्णसंघोविकं पि खिडुं कीळित्वा पिट्टिसंघोविकं पि खिडुं कीळित्वा म्हात्वा च पिवित्वा च पच्चुत्तरित्वा येन कामं पक्कमेय्य । तं किस्स हेतु ? महा , उपालि , अत्तभावो गम्भीरे गाघं विन्दित ।

"ग्रथ ग्रागच्छेय्य ससो वा विळारो वा । तस्स एवमस्स -- 'को चाहं, को च हित्यनागो ! यनूनाहं इमं उदकरहदं ग्रोगाहेत्वा कण्ण-संघोविकं पि खिडुं कीळेय्यं पिट्ठिसंघोविकं पि खिडुं कीळेय्यं; कण्ण- 25 संघोविकं पि खिडुं कीळित्वा पिट्ठिसंघोविकं पि खिडुं कीळित्वा न्हात्वा

प्रदर्ज पनपत्वानि - सी०, रो० । २. सी०, रो० पोत्य केषु नित्य ।
 २-३. उप्पत्तिचस्ति वा - सी०, रवा०, रो० । ४. मद्रुरतनो - सी०, रो० । ४. नहात्वा -सी०, रो० । ६-६. महाद्वपानि - सी०, रो० ।

B 421

R. 201

च पिवित्वा च पञ्चूत्तरित्वा येन कामं पवकमेय्यं ति । सो तं उदक-रहदं सहसा अप्पटिसङ्खा पव्यवस्थियं । तस्सेतं पाटिकङ्खं — 'संसी-दिस्सित वा उप्लविस्सित वा' ति । तं किस्स हेतु ? परित्तो, उपालि, अत्तभावो गम्भीरं गाघं न विन्दति । एवमेव खो, उपालि, यो एवं वदेय्य — 'ग्रहं समाधि अलभमानो अरञ्जवनपत्थानि पन्तानि सेना-सनानि पटिसेविस्माभी' ति, तस्सेतं पाटिकङ्खं — 'ससीदिस्सित वा उप्ल-विस्सित वा' नि ।

४. "संय्यथापि, उपालि, दहरो कुमारो मन्दो उत्तानसंय्यको सकेन मुत्तकरीसेन कीळित । तं कि मञ्जासि, उपालि, नन्दाय केवला 10 परिपूरा वालिखिहा" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"स खो सो, उपालि, कुमारो ग्रपरेन समयेन बुद्धिमन्नाय इन्द्रि-यानं परिपाकमन्नाय यानि कानिचि कुमारकानं कीळापनकानि भवन्ति, सेय्यपीर्द — बङ्कक विद्यक्षे मोक्खिककं चिड्युलकं पत्तान्हकं रथकं । धमुक, तेहि कीळिति । तं कि मञ्जिसि, उपालि, नन्नायं खिड्डा पुरिमायं ग्रिनिकन्ततरा च पणीततरा चा' ति ?

"एवं, भन्ते"।

"त खो सो, उपालि, कुमारो ग्रपरेन समयेन बृद्धिमन्द्राय इन्द्रियान परिपाकमन्द्राय पञ्चिह कामगुणेहि समप्पितो समञ्जीभूतो परिचारेति चक्खुविञ्जेत्योहि रूपेहि इद्वेहि कन्तेहि मनापेहि पियरपेहि कामृपसिहतेहि रजनीयेहि, सोतिवञ्जेत्योहि सहेहि .. घानविञ्जेत्यहि एतेहि कायविञ्जेत्यहि एतेहि कायविञ्जेत्यहि एतेहि कायविञ्जेत्यहि एतेहि क्याविञ्जेत्यहि एतेहि व्यवहाँ उपायक्षिते कायविञ्जेत्यहि एतेहि व्यवहाँ उद्विह कन्तेहि मनापेहि पियरपेहि कामृपसिहतेहि रजनीयेहि। तं कि मञ्जिस, उपालि, नन्त्राय खिद्धा पुरिमाहि खिद्धाहि ग्रभिकन्त्तत्य उ

"एव, भन्ते"।

१ "इव खो पन चो", उपालि, तथागतो लोके उप्पञ्जित अस्ह सम्मासम्बुद्धो विञ्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद् अनुत्तरो पुरिसदम्म-

रै-रे. प्रव्यटिश्रद्धाच पक्षनद्रव्य - सी०, से० । २ वद्ग - सी०, स० । १ पिरमुन्तिक - स्वा० । ४ पुरियाय सिद्धाच - सी०, स्वा०, स० । ४ पुटुब्बैहिं -

उपालियुत्तं २६४

सारिथ सत्या देवमनुस्सानं वृद्धो भगवा । सो इमं लोकं सदेवकं समारकं सब्रह्मकं सस्समणब्राह्मणि पजं सदेवमनुस्सं सयं श्रिभिञ्ञा सिच्छकत्वा पवेदेति । सो वम्मं देसेति ग्रादिकत्याणं मज्झेकत्याणं परियोसान-कत्याणं सात्यं सञ्यञ्जनं, केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति ।

१०.१०.६]

६. "तं धम्मं सुणाति ग्रहपति वा ग्रहपतिपुत्तो वा अञ्जातरिस्म 5 वा कुले पञ्चाजातो । सो तं धम्मं सुत्वा तथागते सद्धं पिटलमित । सो तेन सद्धापिटलाभेन समन्नागतो इति पिटसञ्चिक्सित – 'सम्बाधो घरावासो रजापथो, अञ्मोकासो पञ्चज्जा' । नियदं सुकरं अगारं अञ्जावसता एकन्तपरिपुण्णं एकन्तपरिसुद्धं सङ्खिलिखितं अद्वाचिरयं चिरतुं । यन्नूनाहं केसमस्सुं भोहारेत्वा कासायानि वत्थानि अञ्जादेत्वा 10 अगारस्मा अनुनाहं केसमस्सुं भोहारेत्वा कासायानि वत्थानि अञ्जादेत्वा 10

७. "सो अपरेन समयेन अप्पं वा भोगक्खन्वं पहाय महन्तं वा भोगक्खन्वं पहाय अप्पं वा ज्ञातिपरिवट्टं पहाय महन्तं वा ज्ञातिपरिवट्टं पहाय केसमस्सुं ग्रोहारेत्वा कासायानि वत्थानि श्रच्छादेत्वा अगारस्मा अनुगारियं पव्यज्ञति ।

 पत्री एवं पव्यजितो समानो भिन्त्यूनं सिन्द्यासाजीवसमा-पन्नो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो होति निहितदण्डो निहितसत्यो लज्जो दयापन्नो सञ्जपाणभूतिहतानुकम्मी विहरति /

"अविश्वादानं पहाय अविश्वादाना पटिविस्तो होति विश्वादायी

विक्रपाटिकङ्क्षी; घ्रयेनेन सुचिभूतेन ग्रतना विहरति । "प्रत्रह्मचरियं पहाय ब्रह्मचारी होति ग्राराचारी विरतो

20

R.

मेथुना गामधम्मा । "मुसावादं पहाय मुसावादा पटिविरतो होति सञ्चवादी सञ्च-

सन्यो येतो पच्चयिको अविसंवादको लोकस्स ।

"पिसुणं वाचं पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, इतो 25
सुत्वा न प्रमुत्र ग्रक्खाता इमेसं भेदाय, ग्रमुत्र वा सुत्वा न इमेसं ग्रक्खाता
ग्रमुसं भेदाय । इति भिन्नानं वा सन्वाता सहितानं वा ग्रनुपदाता,

श्रम्स भदाय । इति भिन्नानं वा सन्याता सहितानं वा यनुष्पदाता, समग्गारामो समग्गरतो समग्गनन्दी; समग्गकर्रीण वाचं भासिता होति । "फरुसं वाचं पहाय फरुसाय वाचाय पटिचिरतो होति । या

१. पद्मजा - स्मान पहांच फरसाव वाचाय पाटावरता हा

HoX-38

R 206

25

सा वाचा नेला कण्णसुखा पेमनीया हदयङ्गमा पोरी बहुजनकन्ता

वहुजनमनापा, तथारूपि वाच भासिता होति ।

"सम्फप्पलाप पहाय सम्फप्पलापा पटिविरतो होति कालवादी भूतवादी ग्रत्थवादी घम्मवादी विनयवादी, निघानवर्ति वाच भासिता

s होति कालेन सापदेस परियन्तर्नात ग्रत्थसहित ।

"सो वीजगामभूतगामसमारम्भा पटिविरतो होति । भत्तिको होति रत्तूपरतो, विरतो विकालभोजना । नच्चगीतवादित-विसूकदस्सना पटिविरतो होति, मालागन्यविलेपनधारणमण्डनविभूसन-ट्टाना पटिविरतो होति, उच्चासयनमहासयना पटिविरतो होति, जातरूपरजतपटिग्गहणा पटिविरतो होति, श्रामकघञ्ञापटिग्गहणा पटि-विरतो होति, ग्रामकमसपटिगाहणा पटिविरतो होति, इत्थिकुमारिक-पटिग्गहणा पटिविरतो होति, दासिदासपटिग्गहणा पटिविरतो होति,

ग्रजेळकपटिग्महणा पटिविरतो होति, कुक्कुटसूकरपटिग्गहणा पटिविरती होति, हित्यगनस्सवळवपटिग्गहणां पटिविरतो होतिं, खेतवत्युपिट-गहणा पटिविरतो होति, दूतेय्यपहिणगमनानुयोगा पटिविरतो होति,

कयविक्कया पटिविरतो होति, तुलाकूटकसकूटमानकूटा पटिविरतो होति, उक्कोटनवञ्चनिकतिसाचियोगा पटिविस्तो होति, छेदन-वयवन्यनविपरामोसग्रालोपसहसाकारा पटिविरतो होति ।

६ "सो सन्तुद्वो होति कायपरिहारिकेन चीवरेन कुच्छिपरि 20 हारिकेन पिण्डपातेन । येन येनेव पक्कमित समादायेन पक्कमित, सेय्ययापि नाम पक्खी सकुणो येन येनेव डेति सपत्तभारो व डेति । एवमेव भिक्सु सन्तुद्दो होति कायपरिहारिकेन चीवरेन कुन्छिपरिहारिकेन पिण्डपातेन । येन येनेव पक्कमित समादायेव पक्कमित । सो इमिता

श्रिरियेन सीलक्खन्येन समन्नागतो अञ्चत्त अनवज्जसुख पटिसवेदेति । १० "सो चक्युना रूप दिस्वा न निमित्तग्गाही होति नानुव्यञ्जनगाही । यत्नाधिकरणमेन चक्युन्द्रिय ग्रसवुत विहरन्त ग्रिनिज्ञादोमनस्मा पापका श्रकुसत्ता धम्मा ग्रन्वास्सवेय्य, तस्त सवराय

बन्दविषराभागमानाभगाङ्गा ~ स्वा० ।

पटिपज्जित, रक्त्यति चक्पुन्त्रिय, चक्खुन्द्रियं सवर ग्रापज्जित । सोतेन १ म्या • पाण्यक निर्धा २ म • पारवन निर्धा ३-३ स्था • पारवने निर्ध मानियामा – मा०, उन्होटनस्ट्यानिस्तिनतियामा – स्या०। ५ छेद्रनवर्तः

{\$.\$0.\$0.} Y\$0

सद्दं मुत्वा ... घानेन गन्धं घायित्वा ... जिव्हाय रसं सायित्वा ... कायेन फोटुव्वं फुसित्वा ... मनसा घम्मं विञ्ञाय न निमित्तगाही होति नानुव्यञ्जनगाही । यत्वाधिकरणमेनं मनिन्द्रियं असंवृतं विहरन्तं अभिज्ञादोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्यं, तस्स संवराय पिट्पजितः रक्खित मनिन्द्रियं, मनिन्द्रियं संवरं आपज्जित । सो इसिना अरियेन इन्द्रियसंवरेन समन्नागतो अज्ञ्ञत्तं अव्यासेकसुखं पिट-संवेदेति ।

११. "सो श्रभिककत्ते पटिक्कत्ते सम्पजानकारी होति, श्रालो-किते विलोकिते सम्पजानकारी होति, सिम्मिञ्जिते पसारिते सम्पजानकारी होति, सङ्घाटिपत्तचीवरधारणे सम्पजानकारी होति, श्रसिते पीते खायिते 10 सायिते सम्पजानकारी होति, उच्चारपस्सावकम्मे सम्पजानकारी होति, गते ठिते निसिन्ने सुत्ते जागरिते भासिते तुण्हीभावे सम्पजानकारी होति ।

१२. "सो इमिना च अरियेन सीलक्सन्थेन समन्नागतो, इमिना च अरियेन इन्द्रियसंवरेन समन्नागतो, इमिना च अरियेन सितसम्प जञ्जेन समन्नागतो विवित्तं सेनासनं भजित अरञ्ञं रुक्समूलं प्रवतं 15 कन्दरं गिरिगुहं सुसानं वनपत्थं अब्भोकासं पनानपुञ्जं । सो अरञ्ज-गतो वा रुक्समूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा निसीवित परुलङ्कं अभुजित्वा उजुं कायं पणिधाय परिमुखं सितं उपटुपेरवा ।

१३. "सो श्रीभञ्झं लोके पहाय विगताभिण्झेन चेतसा विहरित, श्रीभञ्झाय चित्तं परिसोधित । व्यापादपदोसं पहाय श्रव्यापलिक्तो 20 विहरित सव्वपाणभूतिहतानुकम्पी, व्यापादपदोसा चित्तं परिसोधित । वीत्तिमिद्धं पहाय विगतथीनिमद्धो विहरित आलोकसम्बी सतो सम्पानाने, थीनिमद्धा चित्तं परिसोधित । उद्वच्चकुक्कुच्चं पहाय श्रमुद्धतो चिहरित श्रज्यतं वूपसन्तचित्तो, उद्वच्चकुक्कुच्चा चित्तं परिसोधित । विचिकिच्छं पहाय तिण्णविचिकिच्छो विहरित श्रकथञ्ज्भी कुसलेसु 25 धममेसु, विचिकिच्छाय चित्तं परिसोधित ।

१४. "सो इमे पञ्च नीवरणे पहाय चेतसो उपिकलसे पञ्जाय दुव्यलीकरणे, विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि बम्मेहि सवितवकं सिवचारं विवेकजं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पर्ण विहरति । तं कि मञ्जासि, उपालि, 'नन्वायं विहारो पुरिमेहि विहारहि ग्रभियकन्ततरो 20 च पणीततरो चार" ति ?

"एवं, भन्ते" ।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका अत्तिन घम्मं सम्पस्समाना अरञ्जवनपत्थानि पन्तानि सेनामनानि पटिसेवन्ति, नो च खो ताव अनुणत्तसदत्था विहरन्ति ।

१५. "पुन च परं, उपालि, भिक्खु वितवकविचारानं वृपसमा
... पे०... दुतियं झानं उपसम्पण्ण बिहरति । तं कि मञ्ज्ञासि, उपालि,
'नन्वायं विहारो पुरिमेहि विहारहि ग्रमिक्कन्ततरो च पणीततरो
चा" ति ?

"एवं, भन्ते" ।

॥ "इमं पि खो, उपालि, मम सावका अत्तिनि धम्मं सम्परसमाना ॥ २०० अरङञवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवन्ति, नो च खो ताव अनुष्पत्तसंदर्था विहरन्ति ।

१६. "पुन च परं, उपालि, भिक्खु गीतिया च विरागा ... पे०... तितयं झानं उपसम्मज्ज विहरति । तं कि मञ्ज्ञसि, उपालि, 'नन्वायं ।ऽ विहारो पुरिमेहि विहारहि प्रभिक्कत्ततरो च पणीततरो चा''' ति ?

"एवं, भन्ते".।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका ग्रत्तिन धर्म्म सम्परसमाना ग्ररञ्जवनपत्यानि पत्तानि सेनामनानि पटिसेबन्ति, नो च खो ताब ग्रन्थत्तवदया विहरन्ति ।

१७. "पुत च परं, उपाित, मिक्बु मुखस्स च पहाना ... पे०... चतुर्यं झातं ... पे०... पुत च परं, उपाित, भिक्बु सव्यसो रूपसञ्जातं समितकमा परिषसञ्जानं अर्थाञ्जमा नामतसञ्जानं अमनिसकार्य 'अनन्तो आकासो' ति आकासानञ्जायतनं उपसम्पञ्ज बिहरित । पं फि मञ्जिन, उपाित, 'नानार्यं विहारो पुरिसेहि विहारेहि अभिकनन्तत्तरे च पणीततरो चा" ति ?

"एवं, भन्ते" ।

30

"इमं पि सो, उपानि, मध सावका असिन धम्मं सम्मत्समाना ग्रर-न्यवनपत्यानि पत्तानि सेनासनानि पटिसेवन्ति, तो च खो ताव ग्रनुभातवदत्या विहरन्ति ।

१८. 'पुन च परं, उपालि, भिनस सळासो ग्राकासा

नञ्चायतनं समितकाम्म 'ग्रनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरति ... पे०... ।

"सब्बसी विञ्जाणञ्चायतनं समतिवकम्म 'नित्य किञ्ची' ति ग्राकिञ्चञ्जायतनं उपसम्पन्न विहरति ... पे०... ।

"सब्बसो आिकञ्चञ्ञायतनं समितिक्कम्म 'सन्तमेतं पणीतमेतं' वि ति नेबसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरति । तं कि मञ्ज्ञासि, उपालि, 'नन्वायं विहारो पुरिमेहि विहारेहि अभिक्कन्ततरो च पणीततरो चा" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका अत्ति धम्मं सम्पस्समाना 10 श्ररञ्ञावनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवन्ति, नो च खो ताव श्रनुपत्तत्वत्था विहरन्ति ।

१६. "पुन च परं, उपालि, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञा-यतनं समितक्कम्म सञ्ज्ञावेदयितिनरोधं उपसम्पञ्ज विहरितः; पञ्जाय चस्स दिस्वा आसवा परिक्खीणा होन्ति । तं कि मञ्ज्ञिस, उपालि, 15 'नन्वायं विहारो पुरिमेहि विहारेहि अभिक्कन्ततरो च पणीततरो चा" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका श्रत्तनि धम्मं सम्परसमाना ग्ररञ्ञवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेनिन्ति, ग्रनुप्पत्तसदस्था 20 च निहरन्ति । इङ्घ त्वं, उपालि, सङ्घे विहराहि । सङ्घे ते विहरतो फासु भनिस्सती" ति ।

१०. श्रभव्बसुत्तं

१. "दसियमे, भिनखने, घम्मे ग्रप्पहाय ग्रभव्वो ग्ररहत्तं सन्दि-कातुं । कतमे दस ? रागं, दोसं, मोहं, कोघं, उपनाहं, मनखं, पळास³, इस्सं, मञ्जूरियं, मानं — इमे खो भिनखने, दस धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभव्यो 25 ग्ररहत्तं राज्यिकातुं ।

"दसियमे, भिक्सवे, धम्मे पहाय भव्वो अरहत्तं सिच्छिकातुं ।
 कतमे दस? रागं, दोसं, मोहं, कोघं, उपनाहं, भक्सं, पळातं, इस्सं,

१-१. नो च सो ताव धनुष्यत्तसदस्या - सी०, स्या०, रो० । ए. पतास - सी० ।

R. 210

B. 427

R.211

मच्छरियं, मानं – इमे सो, भिक्सवे, दस धम्मे पहाय भव्वो ग्ररहत्तं सच्छिकातं" ति ।

चपालिवगा दसमो ।

तस्सुद्दानं

कामभोगी भयं दिद्रि, विजयमाहितुत्तिया । कोकनुदो ब्राहुनेय्यो , थेरो उपालि ब्रभव्वो ति ।। दुतियो पण्णासकी समती ।

११. समणसञ्जावग्गो

१. समणसञ्जासत्तं

१. "तिस्सो इमा, भिक्खवे , समणसञ्जा भाविता बहुलीकता सत्त पम्मे परिपूरेन्ति । कतमा तिस्सो ? वेविष्णयम्हि ग्रज्ज्ञुपगती, परपटिवद्धा मे जीविका, ग्रञ्चो मे ग्राकप्पो करणीयो ति - इमा खो, भिक्खवे, तिस्सो समृणसञ्ञा भाविता बहुलीकता सत्त धम्मे परिपूरेन्ति ।

२. "कतमे सत्त ? सन्ततकारी" होति सन्ततवृत्ति सीलेसु ग्रनिम्ज्झालु होति, ग्रव्यापञ्झो होति, ग्रनितमानी होति, सिक्खाकामी होति, इदमत्यतिस्स होति जीवितपरिक्खारेसु, ग्रारद्वविरियो च विहरति । इमा लो, भिक्लवे, तिस्सो समणसञ्जा भाविता वहुलीकर्ता इमें सत्त धम्मे परिपुरेन्ती" ति ।

२. बोज्ज्ञङ्गसुत्तं

१. "सत्तिमे, भिक्खवे, वोज्झङ्गा भाविता वहुलीकता तिस्सी 15 विज्जा परिपूरेन्ति । कतमे सत्त ? सतिसम्बोज्झङ्गो, धम्मविचय-सम्बोज्ज्ञङ्गो, विरियमम्बोज्ज्ञङ्गो, पीतिसम्बोज्ज्ञङ्गो, पस्सिद्धसम्बी-

१. उपागरवम्मो -स्वा०, री० । २ वेर - मी०, स्वा०, री० । ३. वज्जउत्तिया उनी -गी॰; राज्यित्रसंतिया उमा - स्वा॰, रा॰। ४ ब्राहुशियां - सी०, स्वा॰; ब्राहुनियां रा॰ । ४-४. प्रानदो - स्वा॰; अमुल्मा ति - मी० । ६-६. तिस्यो भिनसर्वे - स्वा॰, रा॰ । s. निच्य सततकारी - स्थाo, रीo; निच्य मनतकारी - सीo । द. व्यीरियो - मo । L. स्वा व पोत्यन्ते नित्य ।

R

ज्झङ्गो, समाधिसम्बोज्झङ्गो, उपेक्खासम्बोज्झङ्गो – इमे स्रो, भिवसवे, सत्त वोज्झङ्गा भाविता बहुलीकता तिस्सो विज्जा परिपूरेन्ति ।

२. कतमा तिस्सो ? इध, भिक्खवे, भिक्खु अनेकविहितं पुट्वे-निवासं अनुस्सरित, सेय्यथीदं — एकं पि जाित हे पि जाितयो तिस्सो पि जाितयो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं अनेकिविहितं पुट्वेनिवासं अनु- 5 स्सरित । दिट्वेन चक्खुना विसुद्धेन अतिककन्तमानुसकेन ... पे०... यथा-कम्मूपगे सत्ते पजानाित । आसवानं खया ... पे०... सिच्छिकत्वा उप-सम्पण्ज विहरित । इमे खो, भिक्खवे, सत्त योज्झङ्गा भाविता वहुलीकता इमा तिस्सो विज्ञा परिपूरेन्ती" ति ।

३. मिच्छत्तमुत्तं

१. "मिञ्छतां, भिन्छतं आगम्म विराधना होति, नो आराधना । कयं च, भिन्छतं भिन्छतं आगम्म विराधना होति, नो आराधना ? मिञ्छाविद्विकस्स, भिन्छतं आगम्म विराधना होति, नो आराधना ? मिञ्छाविद्विकस्स, भिन्छतं मिञ्छासङ्कृष्पो पहोति, मिञ्छासङ्कष्पस्स मिञ्छायाचा पहोति, मिञ्छावाचस्स मिञ्छाकम्मन्तो पहोति,
मिञ्छाकम्मन्तस्स मिञ्छायाजीवो पहोति, मिञ्छाआजीवस्स मिञ्छावायामो पहोति, मिञ्छावायामस्स मिञ्छासति पहोति, मिञ्छास्तिस्स मिञ्छासमाधि पहोति, मिञ्छासमाधिस्स मिञ्छाञाणं पहोति,
मिञ्छाञाणिस्स मिञ्छाविमुत्ति पहोति । एवं खो, भिन्छतं मिञ्छतं
आगम्म विराधना होति, नो आराधना ।

१. "सम्मत्तं, भिवखवे, आगम्म आराधना होति, नो विराधना । कथं च, मिवखवे, सम्मत्तं आगम्म आराधना होति, नो विराधना ? सम्मादिद्विकस्स, भिवखवे, सम्मासङ्कष्णे पहोति, सम्मासङ्कष्णस्स सम्मान्वाचा पहोति, सम्मावाचस्स सम्माकम्मन्तो पहोति, सम्मावम्मन्तस्स सम्माआजीवो पहोति, सम्माआजीवो पहोति, सम्माआजीवस्स सम्मासावि पहोति, सम्मान्वामस्स सम्मासावि पहोति, सम्मान्यामस्स सम्मासावि पहोति, सम्मान्यामिस्स सम्माविम्ति पहोति, सम्मान्याणिस्स सम्माविम्ति पहोति । एवं खो, भिवखवे, सम्मत्तं आगम्म आराधना होति, नो विराधना" ति ।

१. भिच्छाञाणस्य – रो० ।

II 213

B. 429

४. बीजसुत्तं

१. "मिच्छाविद्विकस्स, भिक्खवे, पुरिसपुग्गलस्स मिच्छासङ्कः प्यस्स मिच्छावाचस्स भिच्छाकम्मन्तस्स मिच्छात्राजीवस्स मिच्छावाया-मस्स मिच्छात्रातिस्स मिच्छावाया-मस्स मिच्छातिस्स मिच्छाविद्या पं च कायकम्मं यथाविद्वि समत्तं समादिन्नं यं च वचीकम्मं ... यं च मनोकम्मं यथाविद्वि समत्तं समादिन्नं या च चेतना या च पत्थना यो च पणिधिये च सङ्खारा, सब्वे ते वम्मा अनिद्वाय ग्रकन्ताय ग्रमनापाय ग्रहिताय दुक्खाय संवतिन्त । तं किस्स हेतु ? विद्वि हिस्सं, भिवखवे, पापिका ।

"संय्यथापि, भिक्खवे, निम्बवीजं वा कोसातिकवीजं वा तित्तकलावुवीजं वा अल्लाय पर्यावया निक्खितं यं चेव पर्यावयसं उपादियति यं च आपोरसं उपादियति, सब्यं तं तित्तकत्ताय कडुकत्ताय असातताय संवतित । तं किस्स हेतु ? वीजं हि, भिक्खवे, पापकं । एवमेव खो, भिक्खवे, भिच्छाविद्विकस्स पुरिसपुगगलस्स मिच्छावायामस्स निच्छावाचस्स मिच्छाकामाध्तस्स मिच्छाआजीवस्स मिच्छावायामस्स निच्छाक्तात्तस्स भिच्छाक्यमाधिस्स मिच्छाआजिवस्स मिच्छाविम्तित्तस्य यं चे वचीकम्मं ... यं च मनोक्तम्मं यथादिद्वि समत्तं समादिक्षं यं च वचीकम्मं ... यं च मनोक्तम्मं यथादिद्वि समत्तं समादिक्षं या च चेत्ता या च पत्थना यो च पणिधि ये च सङ्खात्त, सब्वे ते धम्मा अनिद्वाय प्रकन्ताय प्रमनापाय अहिताय दुक्ताय संवत्तिन्त । तं किस्स हेतु ? दिद्वि हिस्स, भिवखवे, पापिका ।

२. "सम्मादिद्विकस्स, भिक्खवं, पुरिसपुगलस्स सम्मासङ्कप्यस्त सम्मावावस्स सम्माकम्मन्तस्स सम्मात्राजीवस्स सम्मावायामस्स सम्मा-स्तित्स्स सम्माक्ष्माविष्ट्तस्य सम्माक्ष्माविष्ट्तस्य सम्माक्ष्माविष्ट्तस्य सम्माक्ष्माविष्ट्रस्य सम्माद्विष्ट्रस्य यथादिद्वि समत्तं समादिश्यं यं च वचीकम्मं यथादिद्वि समत्तं समादिश्यं यं च मनोकम्मं यथादिद्वि समत्तं समादिश्यं या च चेतना या च पत्थना गो च पणिधि ये च सङ्खारा, सन्ये ते धम्मा उद्घाय कन्ताय मनापाय हिताय पुराय संवत्तिन्त । तं किस्स हेतु ? दिद्विहिस्स, भिक्सवे, भिक्ता ।

"सेय्ययापि, भिनस्तवे, उच्छुवीजं वा सालिवीजं वा मुह्कावीजं वा मन्ताय पर्यावया निष्सत्तं यं च पर्यावरस उपादियति यं च ग्रापी-

१ मवादिष्य ~ रा०। २ हि - मी०, स्या०, रा०। ३-३. कोशातकांबीज दा - मी०, रा०; काग्राटिक्बीजंव - स्या०। ४. चेव - सी०, रा०।

R.

रसं उपादियति सव्वं तं सातत्ताय मधुरत्ताय ग्रसेचनकत्ताय संवत्तति । तं किस्स हेतु ? बीजं हि भिक्खवे, मद्दकं । एवमेव खो, भिवखवे, सम्मादिट्ठिकस्स ... पे०... सम्माविमृत्तिस्स यं चेव कायकम्मं यथादिट्ठि समत्तं समादिन्नं यं च वचीकम्मं ... यं च मनोकम्मं यथादिद्वि समत्तं समादिन्नं या च चेतना या च पत्थना यो च पणिधि ये च सङ्खारा, सब्बे 5 ते थम्मा इद्राय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तन्ति । तं किस्स हेतु ? दिट्टि हिस्स, भिक्खवे, मदिका" ति ।

५. विज्जासत्तं

१. "ग्रविज्जा, भिक्खवे, पुब्वङ्गमा धकुसलानं धम्मानं समा-पत्तिया, ग्रन्यदेव ग्रहिरिकं ग्रनोत्तप्पं 📭 ग्रविज्जागतस्स, भिन्खवे, ग्रविद्सुनो मिन्छ।विद्वि पहोति, मिन्छ।विद्विकस्स मिन्छासङ्कप्पो पहोति, मिच्छासङ्कष्पस्स मिच्छावाचा पहोति, मिच्छावाचस्स मिच्छाकम्मन्तो पहोति, मिच्छाकम्मन्तस्स मिच्छाग्राजीवो पहोति, मिच्छाग्राजीवस्स मिच्छावायामो पहोति, मिच्छावायामस्स मिच्छासति पहोति, मिच्छा-सतिस्स मिच्छासमाधि पहोति, मिच्छासमाधिस्स मिच्छाञाणं पहोति, मिच्छाञाणिस्स मिच्छाविमुत्ति पहोति ।

२. "विज्जा, भिक्खवे, पुब्बङ्गमा कुसलानं धम्मानं समापत्तिया, अन्वदेव हिरोत्तप्पं। विज्जागतस्स, भिक्खवे, विद्दसुनी सम्मादिष्टि पहोति, सम्मादिद्विकस्स सम्मासङ्कप्पो पहोति, सम्मासङ्कप्पस्स सम्मा-वाचा पहोति, सम्मावाचस्स सम्माकम्मन्तो पहोति, सम्माकम्मन्तस्स सम्मान्नाजीवो पहोति, सम्मान्नाजीवस्स सम्मावायामो पहोति, सम्मा- 20 वायामस्स सम्मासति पहोति, सम्मासतिस्स सम्मासमाधि पहोति, सम्मा-समाधिस्स सम्भाञाणं पहोति, सम्माञाणिस्स सम्माविम्ति पहोती''ति ।

६. निज्जरसूत्तं

१. "दसयिमानि, भिक्लवे, निज्जरवत्थुनि । कतमानि दस ? सम्मादिट्ठिकस्स, भिक्खवे, मिच्छादिट्ठि निज्जिणा होति; ये च मिच्छा-दिद्विपच्चया स्रनेकेपापका स्रकुसला धम्मा सम्मवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा 25 होत्तिः; सम्मादिद्विपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति ।

- "सम्भास द्वप्पस्त, भिक्खंत, मिच्छास द्वप्पा निज्जिणी होति; ये च मिच्छास द्वप्पपच्चया ग्रनेके पापका ग्रकुसला धम्मा उ सम्भवन्ति ते नस्स निज्जिणा होन्ति; सम्मास द्वपपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति ।
- ३. "सम्यावाचस्स, मिन्छावाचा निज्जिण्णा होति; ये च मिन्छावाचापञ्चया अनेके पापका अकुसता धम्मा सम्भवित ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति; सम्यावाचापञ्चया च अनेके कुसला धम्मा ग्राम्यावाचापञ्चया च अनेके कुसला धम्मा
 - ४. "सम्माकमन्तस्स, मिन्दवं, मिन्द्याकम्मन्तो निज्जिणो होति; ये च मिन्द्याकम्मन्तपञ्चया धनेके पापका अञ्चसला धन्मा सम्मवन्ति ते चस्स निज्जिणा होन्ति, सम्माकम्मन्तपञ्चया च धनेके कुसता धम्मा माननापारिपूर्ति गन्द्यन्ति ।
- B. 431 15 ५. "सम्मात्राजीवस्स, भिक्सवे, मिच्छाद्याजीवो निजिजणो होति; वे च भिच्छाद्राजीविषच्चया ग्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिणा होन्ति, सम्मात्राजीवपञ्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति ।
 - ६. "राम्मावायामस्म, भिक्तवने, मिच्छावायामो निज्जिणो श होति; ये च मिच्छावायामपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भ-विन्त ते वस्स निज्जिणा होन्ति, सम्मावायामपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छिन्ति ।
 - ७. "यम्पारातिरम, मिक्खने, मिक्झासित निज्जिण्णा होति; ये च मिक्झामितपञ्चया अनेके पापका अकुसता चम्पा सम्भवित वे उ चस्म निज्जिण्णा होन्ति, सम्मासितपञ्चया च अनेके कुसता चम्मा मावनापारिपूरिगच्छन्ति ।
 - द. "सम्माममाविस्म, भिनसवे, भिन्छासमाघि निज्जिणो होति; ये च मिन्छानभाषिपच्चया ग्रमेके पापका प्रक्षुसला धम्मा मम्मवन्ति ते चस्म निज्जिणा होन्ति; सम्मासमाविपच्चया च ग्रमेके
 कुमला बम्मा मावनापारियूर्रि गच्छन्ति ।

१०.८८ । ६. "सम्माञाणिस्स, भिक्सवे, मिच्छाञाणं निज्जिणा होति; ये च मिच्छाञाणपच्चया ग्रनेके पापका ग्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते

ये च मिच्छाञाणपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति; सम्माञाणपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति ।

१०. "सम्माविमुत्तिस्स, भिवखवे, मिच्छाविमुत्ति निज्जिण्णा 5 होति; ये च मिच्छाविमुत्तिपच्चया श्रनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति; सम्माविमुत्तिपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति । इमानि खो, भिक्खवे, दस निज्जरबत्थूनी" ति ।

७. घोवनसुसं

१. ''श्रित्थि, भिक्खबे, दिक्खणेसु जनपदेसु घोवनं नाम । तत्थ । होति श्रश्नं पि पानं पि खज्जं पि भोज्जं पि लेट्यं पि पेट्यं पि नच्चं पि गीतं पि वादितं पि । श्रत्थेतं, भिक्खवे, घोवनं; 'नेतं नत्थी' ति वदामि । तं च सो एतं, भिक्खवे, घोवनं हीनं गम्मं पोथुज्जिनिकं श्रनिरंगं श्रनत्थ-संहितं निनिवदाय न विरोगाय न निरोधाय न उपसमाय न श्रिष्टिकाच न सम्बोधाय न निव्वानाय संवत्ति ।

२. "अहं च खो, भिक्खपे, अरियं घोवनं देसेस्सामि, यं घोवनं एकन्तिनिव्वदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय अभिक्र्ञाय सम्बोधाय निव्वानाय संवत्तित, यं घोवनं आगम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परि-मुच्चिन्ति, जराधम्मा सत्ता जराय परिमुच्चिन्ति, मरणधम्मा सत्ता नरणेन परिमुच्चिन्ति, सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासधम्मा सत्ता सोकपरिदेव- 20 दुक्खदोमनस्सुपायासेहि परिमुच्चिन्ति । तं सुणाय, साधुकं मनिस करोय; भासिस्सामी" ति । "एवं, अन्ते" ति खो ते भिवस्तू भगवतो पञ्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच —

३. "कत्तमं च तं, भिक्खवे, ग्ररियं धोवनं, यं धोवनं एकन्त-निब्बिदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय ग्रिभिञ्ञाय सम्बोधाय 25 निव्यानाय संवत्तति, यं घोवनं ग्रागम्म जातिषम्मा सत्ता जातिया परि-मुज्बन्ति, जराधम्मा सत्ता जराय परिमुज्बन्ति, गरणधम्मा सत्ता गरणेन

१-१. स्था । पोत्यके नत्थि ।

परिमुज्जन्ति, सोकपरिदेवदुक्यदोमनस्सुपायासयम्मा सत्ता सोकपरिदेव-दुक्सदोमनस्सुपायासेहि परिमुज्जन्ति ?

४. "सम्मादिद्विकस्स, भिक्ष्यने, मिच्छादिद्वि निद्धोता होति; ये च मिच्छादिद्विपच्चया श्रनेके पापका यकुमला धम्मा सम्प्रवित्ति ते उ चस्स निद्धोता होन्ति; सम्मादिद्विपच्चया च श्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति ।

५. "सम्मामञ्जूप्यस्त, भिक्यत्वे, मिच्छावाचा निद्धोतो होति ... पे०.. सम्मावाचस्स, भिक्यत्वे, मिच्छावाचा निद्धोता होति ... सम्मा-कम्मन्तस्स, भिक्यत्वे, मिच्छाकम्मन्तो निद्धोतो होति ... सम्माग्राजीवस्स, किक्यत्वे, मिच्छाय्राजीवो निद्धोतो होति ... सम्मावायामस्स, भिक्यत्वे, मिच्छावायामो निद्धोतो होति ... सम्मासितस्स, भिक्यत्वे, मिच्छावायामो निद्धोतो होति ... सम्माम्माधिस्म, भिक्यत्वे, मिच्छासमि निद्धोतो होति ... सम्माम्माधिस्म, भिक्यत्वे, मिच्छासमि निद्धोतो होति ... पे०..।

B. 433

होति सम्माजाणिस्स, भिक्कवं, मिन्छाञाण निद्धोत होति ... पे० .. ।

६. "सम्मानिमुत्तिस्स, भिक्कवं, मिन्छाविमुत्ति निद्धोता होति;

ये च मिन्छाविमुत्तिपञ्चया अनेने पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति
ते चस्स निद्धोता होन्ति, सम्माविमुत्तिपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा
भागनापारिपूरि गच्छित्ति । इत खो त, भिक्यवं, अरियं धोवनं एकन्तनिव्विदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय अभिज्ञाय सम्बोधाय निव्यानाय सवतित, यं धोवनं आगम्म जातिवम्मा सत्ता जातिया परिमुन्चन्ति,

जराधम्मा सत्ता जराय परिमुन्चन्ति, मरणधम्मा सत्ता मरणेन परिमुन्बन्ति, सोकपरिवेबदुक्खदोमनस्मुपायासधम्मा सत्ता सोकपरिवेबदुक्जदोमनस्मुपायासंहि परिमुन्चन्ती" ति ।

म• तिकिच्छकसुसं

R. 218

१ "तिकिच्छका, भिक्तवे, विरेचन देन्ति पित्तसमुद्वानान पि आवाधान पटिघाताय, सेम्हसमुद्वानान पि आवाधान पटिघाताय, वात-१ समुद्वानान पि आवाधान पटिघाताय। अत्येत, भिक्तवे, विरेचनं; 'तेत नत्थी' ति बदामि । त च स्रो एत, भिक्तवे, विरेचन सम्पज्जति पि विपज्जति पि ।

२- "ग्रहं च खो, शिक्खने, ग्ररिय विरेचन देसेस्सामि, यं विरेचन

सम्पञ्जितयेव नो विपञ्जिति, यं विरेचनं य्रागम्म जातिघम्मा सत्ता जातिया परिमुच्चिन्ति, जराधम्मा सत्ता जराय परिमुच्चिन्ति, मरणधम्मा सत्ता जराय परिमुच्चिन्ति, मरणधम्मा सत्ता मरणेन परिमुच्चिन्ति, सोकपरिवेबहुक्खदोमनस्सुपायासधम्मा सत्ता सोकपरिवेबहुक्खदोमनस्सुपायासिहि परिमुच्चिन्ति । तं सुणाथ, साधुकं मनिस करोथ; भासिस्सामी" ति । "एवं, मन्ते"ति खो ते विभक्ष भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतवनोच —

३. "कतमं च तं, भिक्खवे, ग्रित्यं विरेचनं, यं विरेचनं सम्प-ज्जितियेव नो विपज्जिति, यं विरेचनं ग्रागम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परिमुच्चित्ति, जराधम्मा सत्ता जराय परिमुच्चित्ति, सरणधम्मा सत्ता मरणेत परिमुच्चित्ति, सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासधम्मा सत्ता सोक-परिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासेहि परिमुच्चित्ति ?

४. "सम्मादिद्विकस्स, भिनस्त्रने, पिच्छादिद्वि विरित्ता होति; ये च मिच्छादिद्विपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स विरित्ता होन्ति; सम्मादिद्विपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूरि गच्छन्ति ।

प्र. "सम्मासङ्कष्पस्स, भिक्खवे, मिच्छासङ्कष्पो विरित्तो होति ... पे०... सम्मावाचस्स, भिक्खवे, मिच्छावाचा विरित्ता होति ... सम्मानकम्मत्स, भिक्खवे, मिच्छाकम्मात्तो विरित्तो होति ... सम्मात्राजीवस्स, भिक्खवे, मिच्छाम्राजीवो विरित्तो होति ... सम्मावायामस्स, भिक्खवे, मिच्छाम्राजीवो विरित्तो होति ... सम्मासितस्स, भिक्खवे, मिच्छासित 20 विरित्तो होति ... सम्मासमाधिस्स, भिक्खवे, मिच्छासमाधि विरित्तो होति ... सम्मारमाधिस्स, भिक्खवे, मिच्छासमाधि विरित्तो होति ... सम्मारमाणिस्स, भिक्खवे, मिच्छानाणं विरित्तं होति ... पे०... ।

६. "सम्माविमृत्तिस्स, भिवखने, मिच्छाविमृत्ति विरित्ता होति; ये च मिच्छाविमृत्तिपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स विरित्ता होन्ति; सम्माविमृत्तिपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा 23 भावनापारिपूर्रि गच्छन्ति । इदं खो तं, भिक्खने, प्ररियं विरेचनं यं विरेचनं सम्पञ्जतियेव नो विपञ्जति, यं विरेचनं आगम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परिमुञ्चन्ति ... पे०... सोकपरिदेचदुक्यदोमनस्सुपायासेहि परिमुञ्चन्ती" ति ।

R 220

B 435

६. घमनसुत्तं

१ "तिकिच्छका, भिक्त्ववे, वमनं देन्ति पित्तसमुट्टानानं पि ग्रावाधानं पिट्याताय, मेम्ह्ममुट्टानानं पि ग्रावाधानं पिट्याताय, वात-समुट्टानानं पि ग्रावाधानं पिट्याताय । ग्रत्थेतं, भिक्त्ववे, वमनं; 'नेतं नत्थी' ति वदामि । त च स्रो एतं, भिक्त्ववे, वमनं सम्मज्जिति पि विवज्जिति पि ।

२. "ग्रहं च ग्वो, भिक्सवे, ग्ररियं वमनं देसेस्सामि, यं वमन सम्पण्जितियेव नो विषण्जिति, य वमनं ग्रागम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परिमुच्चन्ति, जराधम्मा मत्ता जराय परिमुच्चन्ति, मरणधम्मा सत्ता मरणेन परिमुच्चन्ति, सोकपरिदेवदुक्सदोमनस्सुपायासधम्मा सत्ता सोकः 10 परिदेवदुक्पदोमनस्मुपायासेहि परिमुच्चन्ति । तं सुणाय - पे० । एतदवोच-

३. "कतम च तं, भिक्तवे, ग्रिरियं वमनं, य वमनं सम्पञ्जितयेव नो विपण्जित, य वमन आगम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परिमुच्चिन्त पे० सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासधम्मा सत्ता तोकपरिदेव-15 दुक्तवोमनस्सुपायासेहि परिमुच्चिन्त ?

४. "सम्मादिद्विकस्स, भिक्सवे, मिच्छादिद्वि वन्ता होति; ये च मिच्छादिद्विपच्चया ग्रनेके पापका ग्रकुसला यम्मा सम्भवन्ति ते चस्म वन्ता होन्ति, सम्मादिद्विपच्चया च ग्रनेके कुसला थम्मा भावना-पारिपूरि गच्छन्ति ।

५. "तम्मामङ्गुप्पस्त, भिक्खते, मिच्छासङ्गुप्पे बन्तो होति ..पे० . सम्मावाचस्न, भिक्खते, मिच्छावाचा चन्ता होति ... सम्मान्य कन्मन्तस्म, मिक्खते, मिच्छाकम्मन्तो चन्तो होति . सम्माग्राजीवस्स भिक्खते, मिच्छात्राजीवो चन्तो होति . सम्मावायामस्स, भिक्खते, मिच्छावायामो चन्तो होति सम्मासितस्स, भिक्खते, मिच्छात्राजीत चन्ता होति . यम्मासाविस्म, भिक्खते, मिच्छासमाधि चन्तो होति सम्मान्ताणस्म, भिक्खते, मिच्छात्राणा चन्ता होति . ये० ।

६ "मम्मानिमृत्तिस्म, मिक्सवे, मिच्छाविमृत्ति वन्ता होति; ये च मिच्छाविमृत्तिपच्चया अनेके पापका अकुमला धम्मा सम्मवन्ति वे चस्स वन्ता होन्ति, सम्माविमृत्तिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति । इदं खो तं, भिक्खवे, ग्ररियं वमनं यं वमनं सम्पज्जितयेव नो विपज्जिति, यं वमनं ग्रागम्म जातिवम्मा सत्ता जातिया परिमुज्बन्ति ... पे०... सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासेहि परिमुज्बन्ती" ति ।

१०. निद्धमनीयकुत्तं

- १. "दसियमे, भिवलने, निद्धमनीया धम्मा । कतमे दस ? सम्मादिद्विकस्स, भिवलने, मिच्छादिद्वि निद्धन्ता होति; ये च मिच्छादिद्विपच्चया ग्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निद्धन्ता होन्ति; सम्मादिद्विपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति ।
- २. "सम्मासङ्कण्पस्स, भिनखने, मिच्छासङ्कणो निद्धन्तो होति ॥ पे०... सम्मावाचरस भिनखने, मिच्छावाचा निद्धन्ता होति ... सम्मानकम्मन्तरस, भिनखने, मिच्छाकम्मन्तो निद्धन्तो होति ... सम्माश्राणीवस्स, भिनखने, मिच्छाआजीवो निद्धन्तो होति ... सम्मावायामस्स, भिनखने, मिच्छावायामो निद्धन्तो होति ... सम्मासितस्स, भिनखने, मिच्छावायामो निद्धन्तो होति ... सम्मासितस्स, भिनखने, मिच्छासाि निद्धन्तो होति ... सम्मानाणिस्स, भिनखने, मिच्छानाणं निद्धन्तो होति ... ।
- ३. "सम्माविमुत्तिस्सः, भिन्छवे, मिच्छाविमुत्ति निढन्ता होति; ये च मिच्छाविमुत्तिपञ्चया अनेके पापका अकुला धन्मा सम्भ-वित्ति ते चस्त निढन्ता होन्ति; सम्माविमुत्तिपञ्चया च अनेके कुसला धन्मा भावनापारिपूर्विर गच्छिन्ति । इमे खो, भिम्खवे, दस निद्धमनीया 20 धन्मा" ति ।

११. पठमञसेखसुत्तं

- १. अथ खो ग्रञ्ञतरो भिवखु येन भगवा तेनुपस द्विम; उपस द्व-मित्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो सो मो भिवखु भगवन्तं एतदवोच –
- २. "असेंचों असेंखों 'ति, भन्तो, वुच्चति । कित्तावता नु' दो', 25 भन्ते, भिगलु असेदो होतो" ति ?

१-१. मन पात्मके नरित ।

"इघ, भिक्खु, भिक्खु असेखाय सम्मादिद्विया समझागतो होति, असेखेन सम्मासङ्कण्नेन समझागतो होति, असेखेन सम्मान्य समझागतो होति, असेखेन सम्मान्य समझागतो होति, असेखेन सम्मान्य स्वाची होति, असेखेन सम्मान्य स्वाची होति, असेखेन सम्मान्य स्वाची होति, असेखेन सम्मान्य स्वचागतो होति, असेखेन सम्मान्य समझागतो होति। एवं खो, भिक्खु, भिक्खु असेखो होती"

१२. दुतिपग्रसेलसुत्तं

R. 222

१. "वसियमें, भिक्खवें, ग्रसेखिया धम्मा । कृतमे दस ? ग्रसेखा सम्मादिष्टि, प्रसेखों सम्मासद्भूष्पो, ग्रसेखा सम्मायाचा, ग्रसेखों सम्माकम्मन्तो, ग्रसेखों सम्माकम्मन्तो, ग्रसेखों सम्माक्ष्माचा, ग्रसेखां सम्मासित, ग्रसेखों सम्मासित, ग्रसेखों सम्मासित, ग्रसेखों सम्मादित, ग्रसेखों स

समणसञ्जावन्ती एकादसमी ।

तस्सुद्दानं

सञ्जा वोज्झङ्गा मिच्छत्तं, वीज विज्जाय निज्जरं । घोवनं विकिच्छा वमनं विद्यमनं दे ग्रसेखा वि ।।

१२. पच्चोरोहणिवग्गो

१. पठमग्रधम्मसुतं

B. 437

15

 प्रथममो च, भिक्सचे, वेदितच्वो ग्रनस्यो च; धम्मो च वेदितच्वो ग्रस्यो च । ग्रवममं च विदित्वा ग्रनस्य च, धम्मां च विदित्वा ग्रस्यं च यथा धम्मो यथा ग्रस्थो तथा पटिपज्जितच्व ।

२. "कतमो च, मिक्सवे, अधम्मो च अनत्थो च ? मिच्छादिट्टि-

रे-भनश्वरूटमा न्स्य । २-२ ० निज्जस न्सी०,री०, सप्रियन्य – सा० । १-२ भारतम्य निर्देश्वर च - गी०, रा०, विज्ञान सांग्नतितिच्या – सा० । ५-६. ० वेसा - भी०; निद्यम् इंचा - छात्। मिन्छासङ्कर्णो, मिन्छावाचा, मिन्छाकम्मन्तो, मिन्छाआजीवो, मिन्छा-वायामो, मिन्छासति, मिन्छासमाघि, मिन्छाञाणं, मिन्छाविमुत्ति – अयं वुच्चति, भिक्खवे, अधम्मो च अनत्थो च ।

३. "कतमो च, भिक्खवे, धम्मो च ग्रत्थो च ? सम्मादिट्टि, सम्मासङ्कुप्पो, सम्मावाचा, सम्माकम्मन्तो, सम्माग्राजीवो, सम्मावायामो, 5 सम्मासित, सम्मासमाधि, सम्माञाणं, सम्माविमुत्ति — अयं वुच्चिति, भिक्खवे, धम्मो च ग्रत्थो च ।

४. "'श्रधम्मो च, भिवलवं, वेदितव्वो श्रनत्यो च; धम्मो च वेदितब्बो अत्यो च। अधम्मं च विदित्वा श्रनत्यं च, धम्मं च विदित्वा अत्यं च यथा धम्मो यथा अत्यो तथा पटिपज्जितव्वं' ति, इति यं तं वृत्तं, 10 इदमेतं पटिज्च वृत्तं'' ति ।

२. दुतियअधम्मसुत्तं

१. "अधम्मो च, भिक्खवे, वेदितव्वो धम्मो च; अनत्यो च वेदितव्वो अत्यो च । अधम्मं च विदित्वा धम्मं च, अनत्यं च विदित्वा अत्यं च यथा धम्मो यथा अत्यो तथा पटिपज्जितव्वं। कतमो च, भिक्खवे, अधम्मो, कतमो च धम्मो, कतमो च अनत्यो, कतमो च अत्यो ?

२. "मिच्छादिट्ठि, भिक्सवे, ग्रधम्मो; सम्मादिट्ठि धम्मो; ये च मिच्छादिट्ठिपच्चया श्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, ग्रयं श्रनत्यो; सम्मादिट्ठिपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति, श्रयं श्रत्थो।

३. "मिच्छासङ्कृप्पो, भिवखवे, श्रधम्मो; सम्मासङ्कृप्पो धम्मो; 20 ये च मिच्छासङ्कृप्पपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्मवन्ति, अयं अनत्यो; सम्मासङ्कृप्पपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति, अयं अत्यो ।

४. "मिच्छावाचा, भिक्खवे, ग्रथंम्मो; सम्मावाचा धम्मो; ये च मिच्छावाचापच्चया ग्रवेके पापका ग्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, ग्रयं 25 व.2 श्रनत्यो; सम्मावाचापच्चया च ग्रवेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति. ग्रयं ग्रत्यो ।

> ५. "मिच्छाकम्मन्तो, भिक्खवे, ग्रवम्मो; सम्माकम्मन्तो धम्मो; ५०~ ३॰

ये च मिच्छाकम्मन्तपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, ग्रयं ग्रनत्यो, सम्माकम्मन्तपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारि-पूरि गच्छन्ति, ग्रय ग्रत्थो ।

- ६. "भिच्छात्राजीवो, भिक्खवे, श्रवम्मो; सम्मात्राजीवो धम्मो; ये च मिच्छात्राजीवपच्चया श्रवेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवित्, अयं श्रवत्यो, सम्मात्राजीवपच्चया च श्रवेके कुसला धम्मा भावनापारि-पूरि गच्छित्त, अयं श्रत्यो ।
- "मिच्छावायामों, मिक्खवें, ग्रधम्मों; सम्मावायामों धम्मों;
 ये च मिच्छावायामपच्चया अनेके पापका प्रकुसला धम्मा सम्भवित्त,
 ग्रय अनत्यों; सम्मावायामपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूर्ति गच्छित्ति, ग्रय अत्यो ।
 - ५. "भिच्छासित, भिक्खवे, ग्रथम्मो, सम्मासित धम्मो, में च मिच्छासितपच्चया अनेके पापका ग्रकुसला धम्मा सम्भवित, ग्रमं अनत्यो; सम्मासितपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं 15 गच्छित्त, श्रय ग्रत्थो ।
 - ६. "मिच्छासमाघि, भिवसवे, श्रथम्मो, सम्मासमाधि धम्मों। ये च मिच्छासमाधिपञ्चया श्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा सम्प्रवन्ति, श्रपं श्रनत्थो, सम्मासमाधिपञ्चया च श्रनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूर्ति गच्छन्ति, श्रय श्रत्थो ।
- १०. "मिन्छाञार्ण, भिक्तवे, ग्रधम्मो, सम्माञाण धर्मो; ये च मिन्छाञाणपञ्चया ग्रनेके पापका ग्रकुसला धम्मा सम्भवित, ग्रयं ग्रनत्यो, सम्माञाणपञ्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूर्ति गञ्छन्ति, ग्रय ग्रत्थो ।
 - १२ "मिञ्छाविमुत्ति, भिनस्त्ते, ग्रधम्मो, सम्माविमुत्ति धम्मो,
 ३३ ये च मिञ्छाविमुत्तिपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्मवित्ति,
 अयं अनत्यो; सम्माविमुत्तिपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावतापारिपूरि गञ्छित्ति, अय अत्यो ।
 - १२. "ग्रवम्मो च, मिनखवं, वीदतव्यो धम्मो च; ग्रनत्यो व वेदितव्यो ग्रत्यो च । ग्रवम्म च विदित्वा धम्म च, ग्रनत्य च विदित्वा

ग्रत्यं च यथा धम्मो यथा ग्रत्यो तथा पटिपज्जितब्बं' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं'' ति ।

३. ततियग्रधम्मसुत्तं

- १. "ग्रधम्मो च, भिनस्तने, वेदितब्बो धम्मो च; ग्रनत्थो च वेदितब्बो ग्रत्थो च। ग्रधम्मं च विदित्वा धम्मं च, ग्रनत्थं च विदित्वा भ्रत्थं च यथा धम्मो यथा ग्रत्थो तथा पटिपण्जितब्बं" ति । इदमवोच अभगवा। इदं वत्वान सुगतो उद्घोयासना विहारं पाविसि ।
- २. श्रथ खो तेसं भिक्खूनं श्रचिरपक्कन्तस्स भगवतो ऍतंबहोसि "इदं खो नो, श्रावुसो, भगवा सिक्क्तिन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्यारेन ग्रत्थं अविभिज्ञत्वा उद्दायासना विहारं पिवट्टो 'श्रयम्मो च, भिक्खवे, वेदितव्वो धम्मो च; अनत्थो च वेदितव्वो श्रत्थो च । अधम्मं च 10 विदित्वा धम्मो च, श्रनत्थो च विदित्वा श्रत्यो च यथा धम्मो यथा ग्रत्थो तथा पिटपिज्जतव्वं ति । को नु खो इमस्स भगवंता सिक्क्तिन उद्देसस्स उद्दिट्टस्स वित्थारेन श्रत्यं श्रविभत्तस्स वित्थारेन श्रत्यं विभज्ञय्या" ति ?
 - ३. प्रथ लो तेसं भिक्खूनं एतदहोसि "श्रयं लो ग्रायस्मा 15 ग्रानन्दो सत्यु चेव संविष्णतो सम्भावितो च विञ्जूनं सब्रह्मचारीनं । पहोति चायस्मा श्रानन्दो इमस्स भगवता सिङ्क्षत्तेन उद्देसस्स उद्दिष्टस्स वित्यारेन श्रत्यं श्रविभत्तस्स वित्यारेन ग्रत्यं विभित्तत्त् न्यायं विभावत् । यद्मन मयं येनायस्मा ग्रानन्दो तेनुपसङ्क्षमय्याम; उपसङ्क्षमित्वा श्रायस्मन्तं ग्रानन्दं एतमत्यं पिटपुच्छ्रेय्याम'। यथा नो श्रायस्मा ग्रानन्दो व्याकरिस्सति 20 तया नं धारस्सामा" ति ।
 - ४. ग्रय खो ते भिनखू येनायस्मा श्रानन्दो तेनुपसङ्कर्मिषु; उपसङ्क्षीमत्वा ग्रायस्मता ग्रानन्देन सिंद्ध सम्मोदिसु । सम्मोदनीयं कर्य सारणीयं वीतिसारत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिनस् ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं एतदवोनुं —

"इदं खो नो, यावुसो यानन्द, भगवा सिंह्यत्तेन उद्देसं

१. प्रायसमा - स्या० । २. पुच्देय्याम - सी०, स्या०, रो० ।

R. 226

उद्दिसित्वा वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविमणित्वा उद्दायासना विहारं पविहो – 'ग्रधम्मो च ...पे॰... तथा पटिपज्जितव्वं' ति ।

"तेसं नो, ग्रावुसो, ग्रम्हाकं ग्रचिरपक्कन्तस्स भगवतो एतद-

होसि – 'इदं खो नो, ग्रावुसो, भगवा' सिह्वित्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्यारेन ग्रत्थं ग्रविभणित्वा उट्टायासना विहारं पिनद्वो – ग्रधम्मो च ...पे॰... तथा पटिपज्जितव्वं ति । को नु खो इमस्स भगवता सिद्धत्तेन

उद्देसस्स उद्दिदुस्स वित्थारेन ग्रत्थं ग्रविभत्तस्स वित्यारेन ग्रत्थं विभजेय्या' ति ? "तेसं नो, ग्रावुसो, ग्रम्हाकं एतदहोसि - 'ग्रयं खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो सत्यु चेव संविष्ण्णतो सम्भावितो च विञ्जूनं सब्रह्मचारीनं।

पहोति चायस्मा श्रानन्दो इमस्स भगवता सिद्धत्तेन उद्देसस्स उद्दिष्टस्स वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभत्तस्स वित्यारेन ग्रत्यं विभिजितु । यसून मयं येनायस्मा श्रानन्दो तेनुपसद्धमेय्याम^२; उपसद्धमित्वा श्रायस्मत

ग्रानन्दं एतमत्यं पटिपुच्छेय्याम । यथा नो ग्रायस्मा ग्रानन्दो व्याकरि-15 स्सित तथा नं घारेस्सामा³' ति । विभजतु श्रायस्मा श्रानन्दो'' ति । ६. "सेय्यथापि, भ्रावुसो, पुरिसो सारित्यको सारगवेसी सार-परियेसनं चरमानो महतो रुक्खस्स तिट्ठतो सारवतो अतिवकम्मेव मूलं ग्रतिक्कम्म लन्घ साखापलासे सारं परियेसितव्वं मञ्जेय्य; एवं सम्पद-

मिदं ग्रायस्मन्तानं सत्यरि सम्मुखीभूते तं भगवन्तं ग्रतिसित्वा ग्रम्हे 20 एतमत्य पटिपुच्छितव्य मञ्ज्य । सो हावुसो, भगवा जानं जानाति पस्स पस्सति, चक्खुभूतो जाणभूतो धम्मभूतो ब्रह्मभूतो बत्ता पवता ग्रत्यस्स निम्नेता ग्रमतस्स दाता धम्मस्सामी तथागतो । सो चेव पनेतस्स कालो महोसि य तुम्हे भगवन्तयेव उपसङ्कमित्वा एतमस्य पटिपुच्छे B 441. R 227 य्याय । यया वो भगवा व्याकरेय्य तथा नं धारेय्याया" ति ।

७. "ग्रद्धानुसो ग्रानन्द, भगवा जानं जानाति पस्स पस्सति 25 चनजुमूतो ञाणमूतो घम्ममूतो ब्रह्ममूतो वत्ता पवत्ता ग्रत्यस्स निव्नेता श्रमतस्स दाता घम्मस्सामी तथागतो । सो चेव पनेतस्स काली श्रहोति

य मयं भगवन्तयेव उपसङ्कामत्वा एतमत्वं पटिपुच्छेय्याम, यथा नी मगवा व्याकरेय्य तथा नं धारेय्याम । ग्रपि चायस्मा ग्रानन्दी सत्यु १ नववता - म० । २. तेनुपबद्धमिस्साम - स्या० ! २. घारेव्यामा - वी॰ स्ता० । ४. मञ्जेय - बी०, रा० । १. नो - बी०, स्या० ।

- "तेन हावुसो, सुणाथ, साधुकं मनिस करोथ; भासिस्सामी"
 ति । "एवमावुसो" ति खो ते भिक्खू श्रायस्मतो श्रानन्दस्स पञ्चस्सोसुं ।
 श्रथायस्मा श्रानन्दो एतदवोच-
- ६: "यं लो नो, आवुसो, भगवा सिङ्क्तिन उद्देसं उिद्द्सित्वा वित्यारेन अत्यं अविभिजित्वा उट्टायासना विहारं पिवट्टो 'अधम्मो च, भिनक्वे, वेदितब्बो वम्मो च; अनत्यो च वेदितब्बो अत्यो च । 10 अधम्मं च विदित्वा धम्मो च, अनत्यं च विदित्वा अत्यं च यथा धम्मो यथा अत्यो तथा पटिपिज्जतब्वं' ति । कतमो चाबुसो, अधम्मो, कतमो च धम्मो, कतमो च अत्यो ?
- १०. "मिञ्छाविद्वि, आवुसी, अधम्मी; सम्मादिद्वि धम्मी; ये च मिञ्छाविद्विपञ्चया अनेके पापका अनुसला धम्मा सम्भवित्ति, अयं । ध्रमत्थो; सम्मादिद्विपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गञ्छित, अयं अत्थो।
- ११. "मिच्छासङ्कर्णो, आवुसो, श्रधम्मो; सम्मासङ्कर्णो धम्मो ...
 मिच्छावाचा, आवुसो, अधम्मो; सम्मावाचा धम्मो ... मिच्छाकम्मत्तो, आवुसो, अधम्मो; सम्माकम्मत्तो धम्मो ... मिच्छाआजीवो, आवुसो, अधम्मो; सम्माआजीवो धम्मो ... मिच्छावायामो, आवुसो, अधम्मो; सम्मातायामो धम्मो ... मिच्छासति, आवुसो, अधम्मो; सम्मासति धम्मो ... मिच्छासमाधि, आवुसो, अधम्मो; सम्मासमाधि धम्मो ... मिच्छात्माधि, आवुसो, अधम्मो; सम्मासमाधि धम्मो ... मिच्छात्मा, आवुसो, अधम्मो; सम्मात्माधि धम्मो ... मिच्छात्मा, आवुसो, अधम्मो; सम्मात्माधि धम्मो ... मिच्छात्मा, प्रवस्मो; सम्मात्माधि धम्मो ... मिच्छात्मिन्तिः आवुसो, अधम्मो; सम्मात्मिन्ति धम्मो; ये च मिच्छात्मिन्तित्मिन्त्रमान्त्रस्या अत्मे पापका अकुसला धम्मा सम्मवन्तित, अयं अनत्यो; सम्मात्मिन्ति पच्चा च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्णिर गच्छन्ति, अयं अत्यो।
 - १२. "मं^रें खो नो, श्वानुसो, भगवा सिङ्क्ष्तिन उद्देसं उद्दि-सित्वा नित्थारेन ग्रत्थं ग्रविभजित्वा उद्वायासना निहारं पनिद्वों –

१-१. भगवकरित्वा-सी०, रो०; धगव०-स्था०। २. धर्य-म०।

25

R 229

'ग्रवम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो घम्मो च .पे॰ .तथा पटिपज्जितब्बें ति, इमस्स खो ग्रहं, थ्रावुसो, भगवता सिद्धत्तेन उद्देसस्स उद्दिट्टस्स वित्यारेन ग्रत्थं थ्रविभक्तस्स एवं वित्यारेन थ्रत्यं ग्राजानामि । ग्राकर्द्ध-माना च पन तुम्हे, ग्राबुसो, भगवन्तयेव उपसद्धिमित्वा एतमत्यं पटि-५ पुन्छेय्याय । यथा वो नं भगवा व्याकरोति वत्या नं धारेय्याथा'' ति ।

१३ "एवमावृत्तो" ति खो ते भिनखू श्रायस्मतो श्रानन्दस्स भासित ग्रभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उट्ठायासना येन भगवा तेनुप-सङ्क्ष्मिसु; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु। एकमन्तं निसिद्या खो ते भिनखू भगवन्तं एतदवोचु —

१४ "यं खो नो भगवा" सिह्न्त्तने उद्देस उद्दिसित्वा वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभिज्ञित्वा उट्टायासना विहार पिवट्टो — 'ग्रवम्मो च, भिनववे, वेदितव्वो .पे० तथा पटिज्जितव्व' ति । तेसं नो, भन्ते, ग्रम्हाक ग्रविरः पक्कत्तस्य भगवतो एतदहोसि — 'इद खो नो, ग्रावुसो, भगवा सिह्न्तिन उद्देस उद्दिसित्वा वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभिज्ञित्वा उट्टायासना विहार । पिवट्टो — ग्रवम्मो च, भिनखवे, वेदितव्वो .पे० .. तथा पटिपिज्जित्व वित्वारेन ग्रह्यं श्री मिन खो इमस्स भगवता सिह्न्तिन उद्देसस्स उद्दिष्टस्स वित्यारेन ग्रत्थं विभजेच्या' ति ?

"तेस नो, भन्ते, भ्रम्हाकं एतदहोसि — 'ग्रय खो श्रायस्मा ग्रानन्दो सत्यु चेव सर्वाण्यतो सम्भावितो च विञ्चून सन्नह्मचारीन । १० पहोति चायस्मा ग्रानन्दो इमस्म भगवता सिद्धुत्तेन उद्देसस्स उद्दिष्टस्स वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभत्तस्स वित्यारेन ग्रत्य विभाजितु । यञ्चन मय येनायस्मा ग्रानन्दो तेनुपसञ्चभेय्याम, उपसद्धिमत्वा ग्रायस्मन्त श्रानन्द एतमत्य पटिपुच्छेय्याम । यथा नो ग्रायस्मा ग्रामन्दो व्याकरिस्सिति स्या न चारस्सामा'ति ।

"अय खो भय, भन्ते, येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्कामिस्हा"; उपसङ्कामित्वा आयस्मन्त आनन्द एतमत्यं अपुिच्छम्हा"। तेसं नो, भन्ते, आयस्मता आनन्देन इमेहि आकारेहि इमेहि पदेहि इमेहि ब्यञ्जनेहि अत्यो सुविभत्तो" ति ।

१ मी॰ पात्वन नित्व । २ स्थानरेम्य -स्या॰ । ३. मन्त मनवा -सी॰, म्या॰, री॰ । ४. तेनुपबङ्कमिन्द् -सी॰ । १ मपुष्ट्यम्ट्र -सी॰ ।

१५. "साघु साघु, भिक्सवे ! पण्डितो, भिक्सवे, आनन्दो । महापञ्जो, भिक्सवे, आनन्दो । मं चे पि तुम्हे, भिक्सवे, उपसङ्क्रमित्वा एतमत्यं पटिपुच्छेय्याथ, अहं पि चे तं एवमेव ब्याकरेय्यं यथा तं श्रानन्देन व्याकतं । एसो चेव तस्स अत्थो एवं च नं घारय्याथा" ति ।

४. ग्रजितसुत्तं

- १. ग्रथ खो ग्रजितो परिब्बाजको येन भगवा तेनुपसङ्किम ; उपसङ्किमत्वा भगवता सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रजितो परिव्वाजको भगवन्तं एतदबोच —
- २. "ग्रम्हाकं, भो गोतम, पण्डितो नाम सन्नह्मचारी । तेन पञ्चमत्तानि चित्तद्वानसतानि चिन्तितानि, येहि ग्रञ्जतिस्थिया 10 उपारद्धा व³ जानन्ति उपारद्धस्मा³¹⁷ ति ।
- ३. अथ खो भगवा भिक्खू श्रामन्तेसि "धारेथ नो तुम्हे, भिक्खवे, पण्डितवत्थूनी" ति ?

"एतस्स, भगवा, कालो एतस्स, सुगत, कालो यं भगवा भासेय्य, भगवतो सुत्वा भिनव्हू घारेस्सन्ती" ति ।

"तेन हि, भिनखने, सुणाथ, साधुकं मनसि करोथ; भासिस्सामी" ति । "एनं, भन्ते" ति खो ते भिनखू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदनोच —

४. "इध, भिनखने, एकच्चो अधिम्मकेन वादेन अधिम्मकं वादं अभिनिगण्हाति अभिनिष्पीळेति, तेन च अधिम्मकं परिसां रञ्जेति । 20 तेन सा अधिम्मका परिसा उच्चासह्महासह्।" होति – 'पण्डितो वत, भो, पण्डितो वत, भो' ति ।

५. "इघ पन, भिनखवे, एकच्चो ग्रघम्मिकेन वादेन धम्मिकं वादं ग्रमिनिन्गण्हाति ग्रमिनिप्पीळेति, तेन च ग्रधम्मिकं परिसं रञ्जेति । तेन सा ग्रयम्मिका परिसा उच्चासद्दमहासद्दा होति — 'पण्डितो वत, 25 मो. पण्डितो वत. भो' नि ।

१. प्राजिनो - स्या० । २. स्या० पोत्यके नित्य । ३-३. पनावन्ति - ती० । ४. उपारदम्हा - ती०, रो० । १. उच्चातहा महासदा - ती०, स्या०, रो० ।

६. "इथ पन, भिक्खवे, एकच्चो ग्रधम्मिकेन वादेन धम्मिकं च वादं ग्रधम्मिकं च वादं ग्रिमिनगण्हाति ग्रिभिनिप्पीळेति, तेन च ग्रधम्मिकं परिसं रञ्जेति । तेन का ग्रधम्मिका परिसा उच्चासद्द-महासद्दा होति — 'पण्डितो वत, भो, पण्डितो वत, भो' ति " ।

R. 231

B. 445

20

७. "अघम्मो च, भिनस्तवे, वेदितव्यो धम्मो च; अनत्यो च वेदितव्यो अत्यो च । अधम्मं च धिदित्वा धम्मं च, अनत्यं च विदित्वा अत्यं च यथा धम्मो यथा अत्यो तथा पटिपण्जितव्यं ।

५. "कतमो च, भिक्खवे, ग्रधम्मो, कतमो च धम्मो, कतमो च ग्रनत्थो, कतमो च ग्रत्थो ? मिच्छादिट्ठि, भिवखवे, ग्रधम्मो; सम्मादिट्ठि
 धम्मो; ये च मिच्छादिट्ठिपच्चया ग्रनेके पापका ग्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, ग्रयं श्रनत्थो; सम्मादिट्ठिपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छिन्ति, ग्रयं ग्रत्थो ।

६. "मिच्छासङ्कपो, भिनल्लवे, अधम्मो; सम्मासङ्कपो धम्मो ... मिच्छावाचा, भिनल्लवे, अधम्मो; सम्मावाचा धम्मो ... मिच्छाकम्मन्तो, भिनल्लवे, अधम्मो; सम्माकम्मन्तो धम्मो ... मिच्छात्राजीवो, भिनल्लवे, अधम्मो; सम्माआजीवो धम्मो ... मिच्छावायामो, भिनल्लवे, अधम्मो; सम्मावायामो धम्मो ... मिच्छासित, भिनल्लवे, अधम्मो; सम्माविष्यमो ... मिच्छासमि , भिनल्लवे, अधम्मो; सम्मासि धम्मो ... मिच्छासमि , भिनल्लवे अधम्मो; सम्मासाि धम्मो ... मिच्छानाणं, भिनल्लवे, अधम्मो; सम्मानाणं धम्मो ।

१०. "मिच्छाविमुत्ति, भिक्खवे, ग्रधम्मो; सम्माविमुत्ति धम्मो; ये च मिच्छाविमुत्तिपञ्चया प्रतेके पापका ग्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, श्रयं प्रनत्वो, सम्माविमुत्तिपञ्चया च श्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिंगस्छन्ति, श्रयं अत्यो।

११. "श्राममो च, प्रिक्सवे, वेदितव्यो धम्मो च; ग्रानत्यो च प्रथममं च विदित्वा धम्मं च, ग्रानत्यं च विदित्वा धम्मं च, ग्रानत्यं च विदित्वा ग्रत्यं च यथा धम्मो यथा ग्रत्यो तथा पटिपज्जितव्वं' ति, इति यं तं बुत्तं, इदमेत पटिज्व बुत्तं" ति ।

^{* &#}x27;इव पन मिक्सवे एव च्लो यम्पिवेन वादेन अयम्पिकं यारं ... वत मो ती'
ति सी०, स्पा०, रो० पीरविषेत्र प्रियको पाठो दिस्सिति ।

15

25

५. सङ्गारवसुत्तं

 ग्रथ खो सङ्गारवो बाह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्ग्रिम; उपसङ्किमित्वा भगवता सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सङ्गारवो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवीच - "किं नु खो, भो गोतम, श्रोरिमं तीरं, किं पारिमं तीरं" ति ?

२. "मिच्छाविट्टि खो, ब्राह्मण, ग्रोरिमं तीरं, सम्मादिट्टि पारिमं तीरं; मिच्छासङ्कृष्पो स्रोरिमं तीरं, सम्मासङ्कृष्पो पारिमं तीरं; मिच्छा-वाचा ग्रोरिमं तीरं, सम्मावाचा पारिमं तीरं; मिच्छाकम्मन्तो श्रोरिमं तीरं, सम्माकम्मन्तो पारिमं तीरं; मिच्छाग्राजीवो ग्रोरिमं तीरं, सम्मा-त्राजीवो पारिमं तीरं; मिच्छावायामो ग्रोरिमं तीरं, सम्माबायामो 10 पारिमं तीरं; मिच्छासति ग्रोरिमं तीरं, सम्मासति पारिमं तीरं; मिच्छा-समाधि स्रोरिमं तीरं, सम्मासमाधि पारिमं तीरं; मिच्छाञाणं स्रोरिमं तीरं, सम्माञाणं पारिमं तीरं; मिच्छाविमुत्ति ग्रोरिमं तीरं, सम्मा-विमुत्ति पारिमं तीरं ति । इदं खो, ब्राह्मण, ग्रोरिमं तीरं, इदं पारिमं तीरं ति।

> "ये च लो सम्मदक्खाते, धम्मे धम्मानुवित्तनो । ते जना पारमेस्सन्ति, मच्चुधेय्यं सुदुत्तरं ॥ "कण्हं धम्मं विष्पहाय, सुक्कं भावेथ पण्डितो । श्रोका ग्रनोकमागम्म³, विवेके यत्थ दूरमं ॥

> "ग्रप्पकाते मनुस्सेसु, ये जना पारगामिनो। ग्रथायं इतरा पजा, तीरमेवानुधावति ।।

"तत्राभिरतिभिच्छेय्य, हित्वा कामे अकिञ्चनो । परियोदपेय्य अत्तानं, चित्तवलेसेहि पण्डितो ।।

"येसं सम्बोधियङ्गेसु, सम्मा चित्तं सुभावितं ।

श्रादानपटिनिस्समो, अनुपादाय ये रता। सीणासवा जुतिमन्तो', ते लोके परिनिब्बुता'' ति ।।

२. सगारवी - स्वा० । २. धनीनक्रमामस्य - स्वा० । ३. जुतीमन्दी - नी० We-30

15

६. श्रोरिमतीरसुत्तं

१. "ग्रोरिमं च, भिक्खवे", तीरं देसेस्सामि पारिमं च तीरं । तं सुपाथ, साधुकं मनसि करोथ; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच —

२. "कतमं च, भिनखने, श्रोरिमं तीरं, कतमं च पारिमं तीरं?

5 मिच्छाविद्विः श्रोरिमं तीरं, सम्मादिद्वि पारिमं तीरं ... पे०... मिच्छाविमुत्ति श्रोरिमं तीरं, सम्माविमृत्ति पारिमं तीरं । इदं सो, भिनखने,

ग्रोरिमं तीरं, इदं पारिमं तीरं ति ।

"ग्रप्पका ते मनुस्सेसु, ये जना पारगामिनो । ग्रथायं इतरा पजा, तीरमेवानुधावति ।।

"ये च तो सम्मदन्त्वाते, धम्मे धम्मानुवत्तिनो । ते जना पारमेस्सन्ति, मच्चुधेय्यं सुदुत्तरं ॥

"कण्हं घम्मं विष्पहाय, सुक्क भावेथ पण्डितो ।

ग्रोका ग्रनोकमागम्म, विवेके यत्य दूरमं।।

"तत्राभिरतिमिच्छेय्य, हिस्ता कामे ग्रकिट्चनो । परियोदपेय्य त्रतानं, चित्तक्लेसेहि पण्डितो ।।

"येसं सम्बोधियङ्गेसु, सम्मा नित्तं सुभावित । श्रादानपटिनिस्सगो, श्रनुपादाय ये रता ।

कीणासवा जुतिमन्तो, ते लोके परिनिच्युता'' ति ।।

७. पठमपच्चोरोहणीसुत्तं

इ. १४७ १. तैन खो पन समयेन जाणुस्सोणि ब्राह्मणो तदहुपोसचे १८. २३० - सीसन्हातो नव सोमयुग निवत्यो ग्रल्लकुसमृद्धि आदाय भगवती यिवदुरे एकमन्त िव्वो होति । ग्रह्सा सो भगवा जाणुस्सोणि ब्राह्मणं तदहुपोसचे सीसंन्हातं नव सोमयुगं निवत्यं ग्रल्लकुसमृद्धि ग्रादाय एकमन्तर्व िव्त । दिस्वान जाणुस्सोणि ग्राह्मण एतदवोच —

२ "कि नु त्व, ब्राह्मण, तब्हुपोसये सीसन्हातो नवं खोमयुगं

र. वा निक्का – मी०, स्वा०, रा०। > मिच्छादिट्टि निक्छव – सी०, स्वा०, रा०। ३ जानुस्मानि – सी०। ४ भीगनहाता – सी०, रा०, मीसनहाता – स्वा०। ४ प्रस्त हुममुद्धि – मी०, रा०। ६, प्रक्षिट्टर एकमन्त – सी०, सा०, रा०। ७ दिस्ता – सी०, रो०।

निवत्थो ग्रल्लकुसमुद्धि ग्रादाय एकमन्तं ठितो ? कि न्वज्ज ब्राह्मण-कुलस्सा'' ति ?

"पच्चोरोहणी, भो गोतम, श्रज्ज ब्राह्मणकुलस्सा" ति ।

"यथा कथं पन, बाह्मण, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी होती" ति ?

"इध, भो गोतम, ब्राह्मणा तदहुपोसथे सीसंन्हाता नवं खोमयुगं विनवत्था अल्लेन गोमयेन पथिव श्रोपुञ्जित्वा हरितेहि कुसेहि पत्थरित्वा अन्तरा च वेलं अन्तरा च अय्यागारं सेथ्यं कप्पेन्ति । ते तं रित तिक्खत्तुं पच्चुट्टाय पञ्जित्वा अभिग नमस्सन्ति — 'पच्चोरोहाम भवन्तं, पच्चो-रोहाम भवन्तं' ति । बहुकेन च सिप्पतेलनवनीतेन अभिग सन्तपंन्ति । तस्सा च रित्तया अच्चयेन पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन ब्राह्मणे । सन्तप्पेन्ति । एवं, भो गोतम, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी होती'' ति ।

"ग्रञ्जथा खो, ब्राह्मण, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी होति,

भ्रञ्ज्ञथा च पन ग्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होती" ति ।

"यथा कथं पन, भो गोतम, अरियस्स विनये पच्चोरोहणी होति ? साधु मे भवं गोतमो तथा धम्मं देसेतु यथा अरियस्स विनये 15 पच्चोरोहणी होती'' ति ।

"तेन हि, ब्राह्मण, सुणाहि, साधुकं मनिस करोहि; भासिस्सामी" ति । "एवं, भो" ति खो जाणुस्सोणि ब्राह्मणो भगवतो पच्चस्सोसि । भगवा एतदबोच —

६. "इध, ब्राह्मण, अरियसावको इति पटिसञ्चिक्खति – 20 क. 'मिच्छादिट्टिया खो पापको विपाको दिट्ठे चेव धम्मे अभिसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्क्षाय मिच्छादिद्धि पजहित; मिच्छादिट्टिया पच्चो-रोहिति ।

... मिच्छासङ्कष्पस्स खो पापको विपाको -- दिट्ठे चेव धम्मे ग्रिभसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छासङ्कर्ष्पं पजहति; 25 मिच्छासङ्कष्पा पच्चोरोहति ।

... निच्छावाचाय खो पापको विपाको – दिट्ठे चेब धम्मे ग्रिभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छावाचं पजहति; मिच्छावाचाय पज्बोरोहति ।

१. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेस नरिय।

tu

B. 449

R. 236

... मिच्छाकम्मन्तस्स खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे ग्रमिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छाकम्मन्तं पजहति; मिच्छाकम्मन्ता पच्चोरोहति ।

... मिच्छाम्राजीवस्स सो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे इ. ग्रिभसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्गय मिच्छाम्राजीवं पजहति; पिच्छाम्राजीवा पच्चोरोहति ।

... मिच्छावायामस्स खो पापको विपाको -- दिट्ठे चेद धर्मी ग्रमिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छानायामं पजहिति; मिच्छादायामा पच्चोरोहति ।

... मिच्छासतिया खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्में ग्रमिसम्परामं चा ति । सो इति पटिमह्वाय मिच्छासति पजहति; मिच्छासतिया पच्चोरोहति ।

... भिच्छासमायिस्स खो पापको विपाको – विट्ठे चेव घम्मे ग्रीभसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्गाय भिच्छासमाधि पजहति; 15 मिच्छासमाधिम्हा पच्चोरोहति ।

... मिच्छाञाणस्स खो पापको विपाको – विट्ठे चेव धम्मे ग्रिप्तसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छाञाणं पजहति; मिच्छाञाणम्हा पच्चोरोहति ।

"इय, बाह्मण, ... पटिसव्चित्ववत्ति - 'मिच्छाविमृत्तिया खो पपमको निपाको - दिट्ठे चेव धम्मे ग्रिभिसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसञ्जाय मिच्छाविमृत्ति । पज्जीते; मिच्छाविमृत्तिया पच्चोरोहिति । एवं खो, बाह्मण, ग्ररियस्म निनये पच्चोरोहणी होती'' ति ।

४. "ग्रञ्ज्या, भो गोतम, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी, ग्रञ्ज्या च पन ग्ररियस्स विनमें पच्चोरोहणी होति । इमिस्सा च, भो गोतम, अर्थरयस्स विनमें पच्चोरोहणिया ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी कलं नाम्बि सोळींस । अभिवकन्तं, भो गोतम, ... प्रेण... उपासकं मं भवं गोतमो प्रारेतु ग्रज्जतमो पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

रै. कर्ल → स्वाः ।

८. दुतियपच्चोरोहणीसुत्तं

१. "श्ररियं वो भिवखवे, पच्चोरोहणि देसेस्सामि । तं सुणाथ ... कतमा च, भिवखवे, श्ररिया पच्चोरोहणी ? इघ, भिवखवे, श्ररियसवको इति पटिसिट्चिक्खित ... 'मिच्छािदिष्ठिया खो पापको विपाको ... दिष्ठे चेच धम्मे ग्रिभसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्काय मिच्छािदिष्ठि पजहिति; मिच्छािदिष्ठिया पच्चोरोहित । मिच्छाकङ्कापस्स खो पापको विपाको ... मिच्छावाचाय खो ... मिच्छाकम्मत्तस्स खो ... मिच्छा आजीवस्स खो ... मिच्छावायामस्स खो ... मिच्छाक्मित्तया खो ... मिच्छा समाधिस्स खो ... मिच्छा आणि सस खो ... मिच्छा निपाको हिपाको ... मिच्छा निपाको हिपाको ... मिच्छा निपाको ... मिच्छा विपाको ... मिच्छा निपाको ... मिच्छा विपाको ... मिच्छा ते ... मिच्

६. पुब्बङ्गमसुत्तं

१. "सुरियस्स", भिनलवे, उदयतो एतं पुब्बङ्गमं एतं पुब्ब निमित्तं, यदिदं – अरुणुगां । एवमेव खो, भिनलवे, कुसलानं धम्मानं एतं पुब्बङ्गमं एतं पुब्बिनिसत्तं, यदिदं – सम्मादिद्वि । सम्मादिद्विकस्य , भिनलवे, सम्मासङ्कप्पो पहोति, सम्माकम्पन्ताचा पहोति, सम्मावाचस्स सम्माकम्मन्तो पहोति, सम्माकम्मन्तस्स सम्मात्राजीवो पहोति, सम्मात्राजीवस्स सम्मावायामो पहोति, सम्मावायासस्स सम्मा-सति पहोति, सम्मासितस्स सम्मासमाधि पहोति, सम्मासमादिस्स सम्माञाणं पहोति, सम्मानाणिस्स सम्माविम्ति पहोतीं / ति ।

१०. श्रासवक्खयसुत्तं

१. "दसियमे, भिवस्तने, धम्मा भाविता बहुलीकता ब्रासवानं श्र खयाय संवत्तन्ति । कतमे दस ? सम्मादिष्टि, सम्मासङ्कृप्पो, सम्मा-वाचा, सम्माकम्मन्तो, सम्माद्याजीवो, सम्मावायामो, सम्मासित, सम्मा-समाधि, सम्माञाणं, सम्माविमुत्ति — इमे खो, भिवखवे, दस धम्मा भाविता बहुलीकता ब्रासवानं खयाय संवतन्ती" ति ।

पच्चोरोहणिवगो वारसमा ।

१. सूरियस्स - म० । २. श्रषणमां - सीव, रोव; श्रष्णुतां - स्याव । ३. व दिद्विस्य - सीव, रोव ।

B 451

तस्सुद्दानं

तयो ग्रघम्मा ग्रजितो, सङ्गारवो च ग्रोरिम । द्वे चेव पच्चोरोहणी, पुन्वङ्गम ग्रासवक्खयो वि ।।

१३. परिसुद्धवग्गो'

१. पठमसुत्तं

१ "दसयिमे, भिक्तवे, घम्मा परिसुद्धा परियोदाता, नाञ्जन सुगतिवनया । कतमे दस ? सम्मादिट्ठि, सम्मासन्द्रप्पो, सम्मावाचा, सम्माकमन्तो, सम्मावाची, सम्मावायामो, सम्मासित, सम्मासमाधि, सम्माञाण, सम्माविमुत्ति – इमे खो, भिक्तवे, दस धम्मा परिसुद्धा परियोदाता, नाज्जन सुगतिवनया" ति ।

२ वुतियसुत्तं

१ "दसयिमे, भिक्खवे, बम्मा अनुष्पन्ना उप्पञ्जन्ति, नाञ्जान सुगतिवनया । कतमे दस ? सम्मादिष्ट्रि पे० सम्माविमृति — 10 इमें खो, भिक्खवे, दस बम्मा अमुष्पन्ना उप्पञ्जन्ति, नाञ्जान सुगत-विनया' ति ।

३- ततियमुत्तं

१ "दसियमे, मिननवे, घम्मा महप्फला महानिससा, नाञ्जान सुगतिविनया । कतमे दस⁷ सम्मादिष्ट्रि पे० सम्माविमृति — इमे खो, भिनस्तवे, दस बम्मा महप्फला महानिससा, नाञ्जान म सुगतिविनया" ति ।

४. चतुत्यसुत्तं

१ "दसयिमे, जिक्क्वे, घम्मा रागविनयपरियोसाना होन्ति दोसविननपरियोसाना होन्ति मोहविनयपरियोसाना होन्ति, नाञ्जात

१ धपम्मं - सी । २ प्रायवा चा - सा०, रा०। ३ परिमुद्धिवामो - स्या०।

सुगतविनया । कतमे दस ? सम्मादिट्ठि ... पे०... सम्माविमुत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा रागविनयपरियोसाना होन्ति दोसविनयपरियो-साना होन्ति मोहविनयपरियोसाना होन्ति, नाञ्ज्ञत्र सुगतविनया'' ति ।

५. पञ्चमसुत्तं

१. "दसयिमे, भिक्खवे, धम्मा एकन्तनिव्वदाय विरागाय निरो-घाय उपसमाय ग्रमिञ्ञाय सम्बोघाय निब्बानाय संवत्तन्ति, नाञ्जात्र 5 सुगतिवनया । कतमे दस ? सम्मादिष्टु ... पे०... सम्माविमुत्ति — इमें . खो, भिक्खवे, दस धम्मा एकन्तनिव्वदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय ग्रमिञ्जाय सम्बोधाय निव्बानाय संवत्तन्ति, नाञ्जात्र सुगतिवनया" ति ।

६. छट्टसुत्तं

१. "दसियमे, भिक्तवने, धम्मा भाविता बहुलीकता अनुप्पन्ना 10 उप्पण्जिन्ति, नाञ्चात्र सुगतिवनया। कतमे दस? सम्मादिष्ट्र ...पे०... सम्माविमुत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा भाविता बहुलीकता अनुप्पन्ना उप्पण्जिन्ति, नाञ्जात्र सुगतिवनया" ति ।

७. सत्तमसुत्तं

१. "दसयिमे, भिक्खवे, धम्मा भाविता बहुलीकता महप्फला होन्ति महानिसंसा, नाञ्ञात्र सुगतिवनया । कतमे दस ? सम्मादिष्टि । ...पे०... सम्माविमुत्ति — इमे खी, भिक्खवे, दस धम्मा भाविता बहुलीकता महप्फला होन्ति महानिसंसा, नाञ्ञात्र सुगतिवनया" ति ।

अट्टमसुत्तं

१. "दसियमे, भिक्खवे, घम्मा भाविता बहुलीकता राग-विनयपिरयोसाना होन्ति दोसिवनयपिरयोसाना होन्ति मोहविनय-परियोसाना होन्ति, नाञ्चात्र सुगतिवनया । कतमे दस ? सम्मादिष्टि ...पे०... सम्माविमुत्ति -- इमे खो, भिक्छवे, दस धम्मा भाविता R. 240

वहुलीकता रागविनयपरियोसाना होन्ति दोसविनयपरियोसाना होन्ति मोहविनयपरियोसाना होन्ति, नाज्ञात्र सुगतविनया'' ति ।

६. नवमसुत्तं

१ "दयियो, भिक्सवे, वम्मा भाविता वहुलीकता एकन्त-निव्वदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय ग्रिमञ्जाय सम्बोधाय 5 निव्वानाय सवत्तन्ति, नाञ्जात मुगतिवनया । कतमे दम ? सम्मादिष्ठिं पे० सम्माधिमृत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा भाविता वहुली-कता एकन्तनिव्वदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय प्रमिञ्जाय सम्बोधाय निव्वानाय सवत्तन्ति , नाञ्जात सुगतिवनया" ति ।

१०. दसमसुत्तं

१ "वतियमे, भिन्नवने, मिन्छता । कतमे दस १ मिन्छा10 विट्ठि, मिन्छामञ्जूप्पो, मिन्छावाचा, मिन्छाकम्मन्तो, मिन्छात्राजीवो,
मिन्छावायामो, मिन्छामित, मिन्छात्माचि, मिन्छाविमृत्ति – इमे लो, मिन्लवे, दस मिन्छत्ता' ति ।

११. एकादसमसुत्तं

१ "दसियमे, भिक्खवे, सम्मत्ता । कतमे दस ? सम्मादिष्ठि, मन्माम दुप्पो, मम्माचाचा, सन्माकम्मन्तो, सन्मात्राजीवो, सम्मा-। वायामो, सम्मासित, सम्मासमित, सम्माञाण, सम्माविमुत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दम सम्मत्ता" ति ।

परिसुद्धवग्गो वेरसमी ।

१४. साधुवग्गो

१- सावुमुत्तं

१ "साधु च वो, निम्स्ववे, देसेस्सामि" ग्रमाधु च । त सुणाय, साधुक मनसि करोत्र, भानिस्सामी" ति । "एव, भन्ते" ति तो ते निवसू भगवतो पञ्चस्सोमु । भगवा एतदवोच — १ विमसामि – ना०. स्वा०. २२० ।

B.

२. "कतमं' च, भिक्खवे, असाघु' ? मिच्छादिट्टि, मिच्छासङ्कष्पो, मिच्छाकाचा, मिच्छाकम्मन्तो, मिच्छाश्राजीवो, मिच्छावायामो, मिच्छासित, मिच्छासमाधि, मिच्छाञाणं, मिच्छाविमृत्ति — इदं वृच्चति, भिक्खवे, असाधु । कतमं च, भिक्खवे, साघु ? सम्मादिट्टि, सम्मासङ्कष्पो, सम्मावाचा सम्माकम्मन्तो, सम्माआजीवो, सम्मावायामो, असम्मासित, सम्मासमाधि, सम्माञाणं, सम्माविमृत्ति — इदं वृच्चिति, भिक्खवे, साघू'' ति ।

२. अरियधम्मसूत्तं

१. "प्ररियधम्मं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि प्रनिरयधम्मं च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, अनिरयो धम्मो ? मिच्छाविद्वि ...पे०... मिच्छाविमूत्ति — अयं वुच्चित, भिक्खवे, अनिरयो धम्मो । कतमो 10 च, भिक्खवे, अरियो धम्मो ? सम्माविद्वि ... पे०... सम्माविमृत्ति — अयं वुच्चित, भिक्खवे, अरियो धम्मो " ति ।

३. श्रकुसलसुत्तं

१. "अकुसलं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि कुसलं व । तं सुणाथ ... पे०... कतमं च, भिक्खवे, अकुसलं ? मिच्छादिष्ट्र ... पे०... मिच्छा- बिमुत्ति -- इदं वुच्चति, भिक्खवे, अकुसलं । कतमं च, भिक्खवे, कुसलं ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्माविमृत्ति -- इदं वुच्चति, भिक्खवे, कुसलं "ति ।

४. ग्रत्थसुत्तं

१. "श्रत्यं च नो, भिक्खने, देसेस्सामि श्रनत्थं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खने, श्रनत्थो ? मिच्छादिट्टि ... पे०... मिच्छा- विमृत्ति – ग्रयं वुच्चति, भिक्खने, श्रनत्थो । कतमो च, भिक्खने, ग्रत्थो ? सम्मादिट्टि ... पे०... सम्मादिमुत्ति – ग्रयं वुच्चिति, भिक्खने, ग्रत्थो" ति ।

५. घम्मसुत्तं

१. "धम्मं च वो, मिक्खवे, देसेस्सामि ग्रधम्मं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, ग्रधम्मो ? मिच्छादिट्ट .. पे०... मिच्छा-

१. पतनी - सी० । २. घसापू - सी०, स्या०, रो० । ३. सार्यु - सी०, स्या०, रो० । प्र०४-३८

विमुत्ति - ग्रयं वुज्चति, भिक्सवे, ग्रधम्मो । कतमो च, भिक्सवे, धम्मो? सम्मादिद्धि ... पे॰... सम्माविमुत्ति – ग्रयं वुच्चति, भिवखवे, धम्मो" ति ।

६. सासवसृत्तं

१. "सासवं च वो, भिवलवे, धम्मं देसेस्सामि ग्रनासवं च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, सासवो धम्मो ? मिच्छादिट्ठि ... पे०... मिच्छाविमृत्ति – श्रयं वुच्चति, भिक्खवे, सासवो धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, अनासवो वम्मो ? सम्मादिट्टि ... पे सम्मा-विमुत्ति – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, ग्रनासवो धम्मो" ति ।

७. सावज्जसूतं

१. "सावज्जं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि ग्रनवज्जं च। तं सुणाय ... पेo... कतमो च, भिक्खवे, सावज्जो धम्मो ? मिच्छादिष्टि 10 ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – भ्रयं वुच्चति, भिक्खवे, सावज्जो धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, अनवज्जो धम्मो ? सम्मादिट्टि ... पे o... सम्मा-विमुत्ति – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, ग्रनवज्जो धम्मो'' ति ।

द. तपनीयसुत्तं

R. 243

१. "तपनीयं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि ग्रतपनीयं च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, तपनीयो धम्मो ? मिच्छा-15 दिहि ... पे॰ .. मिच्छाविमुत्ति – ग्रयं बुच्चति, भिवसवे, तपनीयो धम्मो । कतमो च, भिक्सवे, ग्रतपनीयो घम्मो ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्मा-विमुत्ति – ग्रयं वुञ्चति, भिक्खवे, ग्रतपनीयो धम्मो" ति ।

६ ग्राचयगामिसुत्तं

१- "श्राचयगार्मि च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि श्रपचयगार्मि च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, ग्राचयगामी धम्मो ? 🗠 मिच्छादिट्टि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – ग्रयं वुच्चति, भिवस्रवे, ग्राचय-

१. तपनियं - स्या० ।

गामी धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, अपचयगामी धम्मो ? सम्मा-दिट्टि ... पे०... सम्माविमुत्ति – अयं वुच्चति, भिक्खवे, अपचयगामी धम्मो'' ति ।

१०. दुक्खुद्रयसुत्तं

१. "दुक्लुद्रयं च वो, भिक्लवे, घम्मं देसेस्सामि सुलुद्रयं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्लवे, दुक्लुद्रयो घम्मो ? मिच्छादिट्ठि ऽ ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – अयं वुच्चित, भिक्लवे, दुक्लुद्रयो धम्मो । कतमो च, भिक्लवे, सुलुद्रयो धम्मो ? सम्माविट्ठि ... पे०... सम्माविद्र ... पे०... स्वाविद्य ... पे०... स्वाविद्य ... पे०... स्वाविद्य ... पे०... स्वाविद्य ... पे०... स्

११. दुक्लविपाकसुत्तं

२. "दुक्खविपाकं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि सुखविपाकं च। तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, दुक्खविपाको धम्मो ? । मिच्छाविद्धि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति — अयं चुच्चित, भिक्खवे, दुक्खविपाको धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, सुखविपाको धम्मो ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्माविमुत्ति — अयं चुच्चित, भिक्खवे, सुखविपाको धम्मो ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्माविमुत्ति — अयं चुच्चित, भिक्खवे, सुखविपाको धम्मो । ति ।

साधुवग्गो चुद्दसमो ।

१५. अस्यिवग्गो

१. अरियमग्गसुत्तं

१. "ग्ररियममां च वो, भिनखवे, धम्मा देसेस्सामि श्रनरिय- 15 ममां च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिनखवे, ग्रनरियो मग्गो ? मिन्छाविट्टि ... पे०... मिन्छाविपृत्ति — ग्रयं वुच्चति, भिनसवे, ग्रनरियो . मग्गो । कतमो च, भिनखवे, श्ररियो मग्गो ? सम्मादिट्टि ... पे०... सम्माविपृत्ति — ग्रयं वुच्चति, भिनसवे, ग्ररियो मग्गो "ति ।

१. दुनपुर्वं → सी० । २. सी० पोत्यके न दिस्सति ।

₹. 245

1. 456

२. कण्हमग्गसुत्तं

१. "कण्हममां च वो, भिक्खवे, घम्मं देसेस्सामि सुक्सममं च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, कण्हममाे ? मिक्छाविष्टि ... पे०... मिक्छाविमुत्ति ... प्रथः वुच्चिति, भिक्खवे, कण्हममाे । कतमो च, भिक्खवे, सुक्कममाो ? सम्माविद्वि ... पे०... सम्माविमुत्ति ... प्रथं वुच्चिति, भिक्खवे, सुक्कममाे ? सम्माविद्वि ... पे०... सम्माविमुत्ति ... प्रयं वुच्चिति, भिक्खवे, सुक्कममाे ...

३. सद्धम्मसुत्तं

१. "सद्धम्मं च वो, भिवखने, देसेस्सामि प्रसद्धम्मं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिवखने, ग्रसद्धम्मो ? मिच्छादिष्टि ... पे०... मिच्छा विस्ति — ग्रयं वुच्चित, भिवखने, ग्रसद्धम्मो । कतमो च, भिवखने, सद्धम्मो ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्माविमुक्ति — ग्रयं वुच्चित, भिवखने, सद्धम्मो ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्माविमुक्ति — ग्रयं वुच्चित, भिवखने, सद्धम्मो / ति ।

४. सप्पुरिसधम्मसुत्तं

१. "सप्पुरिसधम्मं च वो, भिवखवे, देसेस्साभि ग्रसप्पुरिसधम्मं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, ग्रसप्पुरिसधम्मो १ मिन्छा विद्वि ... पे०... मिन्छाविमुत्ति - ग्रयं युच्चति, भिक्खवे, ग्रसप्पुरिसध्मो । कतमो च, भिक्खवे, सप्पुरिसधम्मो । कतमो च, भिक्खवे, सप्पुरिसधम्मो । सम्मादिष्टि ... पे०... अस्मादिमुत्ति - ग्रयं युच्चति, भिक्खवे, सप्पुरिसधम्मो "ते ।

५. उप्पादेतव्यसुत्तं

 "उप्पादेतब्बं च बो, मिनखने, घम्मं देसेस्सामि न उप्पादेन तब्बं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिनखने, न उप्पादेतब्बो पम्मो ? मिच्छादिट्ठि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – ग्रयं वृच्चिति, मिनखने, न उप्पादेतब्बो पम्मो । कतमो च, मिनखने, उप्पादेतब्बो घम्मो ? सम्मादिट्ठि ... पे०... सम्माविमुत्ति – ग्रयं वृच्चिति, निनखने, उप्पादेतब्बो पम्मो ।

१- मुनको बम्मो - स्वा ।

६. ग्रासेवितव्बसुत्तं

१. "आसेवितव्वं च वो, भिक्खवे, धम्मां देसेस्सामि न श्रासेवि-तव्वं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न श्रासेवितव्वो धम्मो ? मिच्छादिष्टि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति — श्रयं वुच्चित, भिक्खवे, न श्रासेवितव्वो धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, श्रासेवितव्वो धम्मो ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्माविमुत्ति — श्रयं वुच्चिति, भिक्खवे, अ श्रासेवितव्वो धम्मो" ति ।

७. भावेतव्वसुसं

१. "भावेतब्बं च वो, भिक्खवे, घम्मं देसेस्सामि न भावेतब्बं च।तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न भावेतब्बो घम्मो ? मिच्छा-दिट्ठि ... पे०... भिच्छाविमुत्ति – ग्रयं वुच्चित, भिक्खवे, न. भावेतब्बो घम्मो । कतमो च, भिक्खवे, भावेतब्बो घम्मो ? सम्मादिट्ठि ... पे०... 10 सम्माधिमुत्ति – ग्रयं वुच्चित, भिक्खवे, भावेतव्बो धम्मो "ति ।

= बहुलीकातब्बसुत्तं

१. "बहुलीकातव्यं च वो, भिनखने, धम्मं देसेस्सामि न बहुली-कातव्यं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिनखने, न बहुलीकातव्यो धम्मो ? मिच्छाविद्धि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति — अयं वुच्चति, भिनखने, न बहुलीकातव्यो धम्मो । कतमो च, भिनखने, बहुलीकातव्यो धम्मो ? 15 सम्माविद्धि ... पे०... सम्माविमुत्ति — अयं वुच्चति, भिनखने, बहुली-कातव्यो धम्मो" ति ।

८- अनुस्सरितब्बसुत्तं

१. "अनुस्सरितब्बं च वो, भिक्सवो, घम्मं देसेस्सामि न अनुस्सरितब्बं च। तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्सवो, न अनुस्सरितब्बो घम्मो? मिच्छादिट्ठि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – अयं वुच्चति, भिक्सवो, 20 न अनुस्सरितब्बो घम्मो। कतमो च, भिक्सवो, अनुस्सरितब्बो घम्मो? सम्माविद्व ... पे०... सम्माविमुत्ति – अयं वुच्चति, भिक्सवो, अनुस्सरितब्बो घम्मो ति.।

१०. सच्छिकातव्वसूत्तं

१. "सच्छिकातव्यं च वो, भिनस्त , धम्मं देसेस्सामि न सच्छिक्तातव्यं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिनस्त ने, न सच्छिकातव्यो धम्मो ? पिच्छादिट्टि ... पे०... मिच्छाविमृत्ति – ग्रयं चुच्चित, भिनस्त ने, सच्छिकातव्यो धम्मो । कतमो च, भिनस्त ने, सच्छिकातव्यो धम्मो ? किसमादिट्टि ... पे०... सम्माविमृत्ति – ग्रयं चुच्चिति, भिनस्त ने, सच्छिकातव्यो धम्मो ? ति ।

श्ररियवणी पत्तरसमी ।

ततियो पण्णासको समत्तो ।

१६. पुग्गलवग्गो

१. सेवितव्वसुसं

B. 458 R. 246 १. "दसिंह, भिक्सने, धम्मीह समन्नागतो पुगालो न सेवितब्नो। कतमेहि दसिंह ? मिन्छादिहिको होति, मिन्छास्राक्ष्मपो होति, मिन्छानानो होति, मिन्छानिम् होति, मिन्छानानो होति, मिन्छानानो होति, मिन्छानानो होति, मिन्छानानो होति, मिन्छानानो होति, मिन्छानानो होति — इमेहि सो, भिक्सने, दसिंह धम्मेहि समझानतो पुगालो न सेनितब्बो।

"बसहि, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतो पुगालो सेनितब्बो। करामेहि वसिंह ? सम्मानिट्ठको होति, सम्मासञ्जप्पो होति, सम्मानाचो होति, सम्मानाचो होति, सम्मानामा होति, सम्मानामामा होति, सम्मानामा होति, सम्मानामा होति, सम्मानामा होति, सम्मानामा होति, सम्मानामा होति, सम्

२-१२ भजितव्यादिसुतानि

१. "रसहि, निनखने, धम्मेहि समन्नागतो पुम्मलो न भजितव्यी २० ... पे०... भजितव्यो ... पे०... न पियस्पासितव्यो ... पियस्पासितव्यो ... पे०... न पुज्जो होति ... पुज्जो होति ... पे०... न पासंसो होति ...

20

पासंसो होति ... पे०... ग्रगारवो होति ... पंगरवो होति ... पे०... ग्रप्पितस्सो होति ... पं०... म्यप्तिस्सो होति ... पं०... न ग्राराधको होति ... न्याराधको होति ... पं०... न विसुज्झति ... विसुज्झति ... पं०... मानं नाधिभोति ... मानं ग्राधभोति ... पं०... पञ्ञाय व वहुति ... पञ्ञाय ववुति ... पं०... ।

२. "बहुं अपुञ्ञां पसवित ... बहुं पुञ्ञां पसवित । कतमेहि दसिंह ? सम्मादिद्विको होति, सम्मासञ्ज्ञप्पो होति, सम्मावाचो होति, सम्माकम्मन्तो होति, सम्माआजीवो होति, सम्मावायामो होति, सम्मास्पति होति, सम्मानाणी होति, सम्माविमुत्ति होति – इमेहि खो, भिक्खवे, दसिंह धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो बहुं पुञ्जां पसवती" ति ।

पुग्गलवग्गो सोळसमो ।

१७, जाणुस्सोणिवग्गो

· १. ब्राह्मणपच्चोरोहणीसुत्तं

१. तेन खो पन समयेन जाणुस्सोणि ब्राह्मणो तवहुपोसथे सीसंन्हातो नवं खोमयुगं निवत्थो ग्रल्लकुसमृद्धि श्रादाय भगवतो ग्राबदूरे एकमन्तं ठितो होति । श्रद्धसा खो भगवा जाणुस्सोणि ब्राह्मणं तवहुपोसथे सीसंन्हातं नवं खोमयुगं निवत्थं ग्रल्लकुसमृद्धि ग्रादाय एकमन्तं 15 ठितं । दिस्वान जाणुस्सोणि ब्राह्मणं एतदवोच —

२. "कि नृ त्वं, ब्राह्मण, तब्हुपोसथे सीसंन्हातो नवं लोमयुगं निवत्थो श्रत्लकुसमृद्धि श्रादाय एकमन्तं ठितो ? कि न्यज्ज ब्राह्मण-कुलस्सा" ति³ ?

"पच्चोरोहणी, भो गोतम, अञ्ज ब्राह्मणकुलस्सा" ति ।

"यया कयं पन, ब्राह्मण, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी होती" ति ? "इघ, भो गोतम, ब्राह्मणा तदहुपोसथे सीसंन्हाता नवं खोमयुगं

निवत्था अल्लेन गोमयेन पर्याव श्रोपुञ्जित्वा हरितेहि कुसेहि पत्यरित्वा १. प्रणातनयो - बी॰, स्या॰, रो॰। २. सप्पतिनवो - सी॰, स्या॰, रो॰। ३. ति पुन्धि - सी॰। ४. गोमेन - बी॰।

ग्रन्तरा च वेलं ग्रन्तरा च ग्रग्यागारं सेय्यं कप्पेन्ति । ते तं रात्तं तिक्षसुं पच्चुट्टाय पञ्जलका ग्रांग नमस्सन्ति — पच्चोरोहाम भवन्तं, पच्चोरोहाम भवन्तं । ते त चहुकेने च सिप्पतेलनवनीतेन ग्रांग सन्तप्पेन्ति । तस्सा च रत्तिया ग्रन्थयेन पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन ग्राह्मणे

सन्तप्पेन्ति । एवं, भो गोतम, ब्राह्मणानं प्च्चोरोहणी होती" ति ।
 "ग्रञ्जथा खो, ब्राह्मण, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी होति,

ग्रञ्जया च पन ग्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होती'' ति ।

B. 460

"यया कथं पन, भो गोतम, ग्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होति ? साधु में भवं गोतमो तथा धम्मं देसेतु यथा ग्ररियस्स विनये 10 पच्चोरोहणी होती'' ति ।

"तेन हि, ब्राह्मण, सुणाहि, साधुकं मनिस करोहि; भासिस्सामी" ति । "एवं, भो" ति खो जाणुस्सोणि ब्राह्मणो भगवती पच्चस्सोसि । भगवा एतदबोच —

३. "इघ, ब्राह्मण, ब्रिटियसाबको इति पटिसव्चिक्खित – 15 'पाणातिपातस्स क्षो पापको विपाको दिट्ठे चेव धम्मे ब्रिभिसम्परायं चा' ति । सो इति "पटिसङ्खाय पाणातिपातं पजहति; पाणातिपाता पच्चोरोहति ।

... श्रदिभादानस्स खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्में ग्रभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय श्रदिभादानं पजहर्ति; २० श्रदिभादाना पच्चोरोहति ।

...कामेसुमिच्छाचारस्स स्त्रो पापको विपाको – विट्ठे चेव धम्मे ग्रमिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय कामेसुमिच्छाचारं पजहति; कामेसुमिच्छाचारा पच्चोरोहति ।

... मुसाबादस्स खो पापको विपाको - दिट्ठे चेव धम्मे ग्रिमसम्प-१२.251 25 रायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय मुसाबाद पजहति; मुसाबादा पच्चोरोहति ।

> ... पिसुणाय वाचाय खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे ग्रमिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्क्षाय पिसुणं वाचं पजहिति; पिसुणाय वाचाय पच्चोरोहिति ।

१- पहुतेन - सी॰, स्या॰, री॰ ।

... फरुसाय वाचाय खो पापको विपाको - विट्ठे चेव धम्मे ग्रिभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्क्षाय फरुसं वाचं पजहति; फरुसाय वाचाय पच्चोरोहति ।

... सम्फप्पलापस्स खो पापको विपाको – विट्ठे चेव धम्मे ग्रिभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय सम्फप्पलापं पजहिति; उ सम्फप्पलापा पच्चोरोहिति ।

... ग्रभिज्झाय खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव घम्मे ग्रभि-सम्परायं चाति । सो इति पटिसङ्खाय ग्रभिज्झं पजहिति; ग्रभिज्झाय

पच्चोरोहृति । ... ब्यापादस्स खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे ग्रभिसम्परायं 10

चा ति । सो इति पटिसङ्काय व्यापादं पजहति; व्यापादा पच्चोरोहित ।
"इघ, न्नाह्मण ... पटिसञ्चित्वस्वति – 'मिच्छादिट्टिया स्त्री
पापको विपाको – दिट्ठे चेव घम्मे ग्रमिसम्परायं चा' ति । सो इति
पटिसङ्काय मिच्छादिट्टि पजहति; मिच्छादिट्टिया पच्चोरोहित । एवं
स्त्रो, न्नाह्मण, ग्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होती" ति ।

भ "ग्रञ्ज्ञथा खो, भो गोतम, बाह्मणानं पच्चोरोहणी होति, ग्रञ्ज्ञथा च पन ग्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होति । इमिस्सा, भो गोतम, ग्ररियस्स विनये पच्चोरोहणिया बाह्मणानं पच्चोरोहणी कर्ल नाम्बति सोळिसि । श्रभिवकन्तं, भो गोतम ... पे०... उपासकं मं भवं गोतमो बारेतु श्रज्जतको पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

२. ग्ररियपच्चोरोहणीसुत्तं

१. "ग्ररियं वो, भिवसवे, पच्चोरोर्ह्मण देसेस्सामि । तं सुणाय, साधक मनसि करोध; भासिस्सामी" ति ।

"एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्ष्यू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदबोच -

र्तदवाच -२. "कतमा च, भिक्खवे, अरिया पच्चोरोहणी ? इध, 25 R.2

भिक्खवे, श्ररियसावको इति पटिसञ्चिक्खति – 'पार्णातिपातस्स खो · पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे श्रभिसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्खाय पाणातिपातं पजहति; पाणातिपाता पच्चोरोहति ।

१. इमिस्स च - सी०, स्वा०, रो०। म०४-३६

... ग्रदितादानस्त खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे ग्रनि-सम्पराधं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय ग्रदितादानं पजहिति; ग्रदित्रादाना पच्चोरोहति ।

... कामेसुमिच्छाचारस्स खो पापको विपाको ... पे०... कामेसु-

मिच्छाचारा पच्चोरोहित ।

... मुसावादस्स खो पापको विपाको ... पे०... मुसावादा पच्चोरोहति ।

... पिसुणाय वाचाय खो पापको विपाको ... पे०... पिसुणाय वाचाय पच्चोरोहति ।

 फरसाय वाचाय खो पापको विपाको ... पे०... फरसाय वाचाय पच्चोरोहति ।

... सम्फप्पलापस्स खो पापको विषाको ... पे०... सम्फप्पलाया पच्चोरोहित ।

... अभिज्ञाय खो पापको विपाको ... पेo... अभिज्ञाय १५ पच्चोरोहित ।

... व्यापादस्स खो पापको विषाको ... पेo... व्यापादा पच्ची-रोहति ।

"इए. प्रिनस्ते पटिसव्चिनस्ति — 'सिन्छाविद्विया स्नोपापको विपाको — विद्वे चेव धम्मे अभिसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्खा^प २० मिन्छाविद्वि पजहतिः, भिन्छाविद्विया पन्चोरोहति । अयं बुन्वित, भिनस्तवे, अरिया पन्चोरोहणी" ति ।

३ सङ्गारवसुत्तं

१. यथ को सङ्गारवो ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्किनः जपनङ्किमत्वा भगवता सद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीय कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्तं निसिन्नोक्षो सङ्गारवो अहाराणो भगवन्त एतदवोच —

२. "किं नु स्त्रो, भो गोतम, श्रोरिम तीरं, किं पारिमं तीरं" ति ? "पाणातिपातो खो, ब्राह्मण, श्रोरिम तीरं, पाणातिपाता वेरमणी पारिमं तीरं । श्रदिसादानं खो, ब्राह्मण, श्रोरिमं तीरं, श्रदिम्नादाना

Îο

15

वेरमणी पारिमं तीरं । कामेसुभिच्छाचारो ग्रोरिमं तीरं, कामेसु-मिच्छाचारा वेरमणी पारिमं तीरं । मुसावादो ग्रोरिमं तीरं, मुसावादा , वेरमणी पारिमं तीरं । पिसुणा वाचा ग्रोरिमं तीरं, पिसुणाय वाचाय वेरमणी पारिमं तीरं । फहसा वाचा ग्रोरिमं तीरं, फहसाय वाचाय वेरमणी पारिमं तीरं । सम्फप्पलापो ग्रोरिमं तीरं, सम्फप्पलापा वेरमणी पारिमं तीरं । ग्रभिज्ज्ञा ग्रोरिमं तीरं, ग्रनभिज्ञा पारिमं तीरं । व्यापादो ग्रोरिमं तीरं, ग्रव्यापादो पारिमं तीरं । मिच्छादिष्ठि ग्रीरिमं तीरं, सम्मादिष्ठि पारिमं तीरं । इदं खो, बाह्मण, ग्रोरिमं तीरं, इदं पारिमं तीरं ति ।

"अप्यका ते मनुस्सेसु, ये जना पारगामिनो । अथायं इतरा पजा, तीरमेवानुधावित ।।
"ये च खो सम्मदक्खाते, धम्मे धम्मानुवित्तनो ।
ते जना पारमेस्सन्ति, मच्चुधेय्यं सुदुत्तरं ।।
"कण्हं धम्मं विप्पहाय, सुक्कं भावेथ पण्डितो ।
श्रोका अनोकमागम्म, विवेके यत्थ दूरमं ।।
"तन्नाभिरतिमिच्छेय्य, हित्वा कामे अकिञ्चनो ।
परियोदपेय्य अत्तानं, चित्तक्लेसेहि पण्डितो ।।
"येसं सम्बोधियङ्गेसु, सम्मा चित्तं सुभावितं ।
श्रादानपटिनिस्समो, अनुपादाय ते रता ।
खीणासवाजुतिमन्तो, ते लोकेपरिनिब्बुता" वि ।।

४. ग्रोरिमसूत्तं

१. "श्रोरिमं च, भिक्खवे, तीरं देसेस्सामि पारिमं च तीरं । तं सुणाय ... पे०... कतमं च, भिक्खवे, श्रोरिमं तीरं, कतमं च पारिमं तीरं ? पाणातिपातो, भिक्खवे, श्रोरिमं तीरं, पाणातिपाता वेरमणी पारिमं तीरं । श्रविद्वादानं श्रोरिमं तीरं, ग्रविद्वादाना वेरमणी पारिमं तीरं । श्रविद्वादानं श्रोरिमं तीरं, श्रविद्वादाना वेरमणी पारिमं तीरं । कामेसुमिच्छाचारो श्रोरिमं तीरं, मुसावादा वेरमणी पारिमं तीरं । मुसावादो श्रोरिमं तीरं, मुसावादा वेरमणी पारिमं तीरं । पिसुणा वाचा श्रोरिमं तीरं, पिसुणाय वाचाय वेरमणी पारिमं तीरं । फस्सा वाचा श्रोरिमं तीरं, फस्साय वाचाय वेरमणी पारिमं तीरं । सम्क्ष्यालापो श्रोरिमं तीरं, मम्क्ष्यालापा वेरमणी पारिमं तीरं । सम्क्ष्यालापो श्रोरिमं तीरं, मम्क्ष्यालापा वेरमणी पारिमं

तीरं। अभिज्ञा ओरिमं तीरं, यनभिज्ञा पारिमं तीरं। व्यापारो ओरिमं तीरं, यव्यापादो पारिमं तीरं। मिच्छादिट्टि श्रीरिमं तीरं, सम्मादिट्टि पारिम तीर। इदं खो, भिक्सवे, श्रोरिमं तीरं, इदं पारिम तीरं ति।

५ पठमग्रधम्मसुत्तं

- १. "ग्रथम्मो च, निक्खने, विदित्त्व्यो ग्रनत्यो च, धम्मो च नेदितत्त्र्यो ग्रत्यो च । ग्रथम्म च निदित्वा ग्रनत्यं च, धम्मं च निदित्वा ग्रत्य च गया धम्मो यया ग्रत्यो तया गटिपज्जित्व्यं ।
- २. "कतमो च, भिक्तववे, ग्रवम्मो च ग्रनत्यो च? पाणाित-यातो, श्रवित्तादान, कामेसुमिन्छाचारो, मुनावादो, पिसुणा वाचा, फरुरा वाचा, मम्फ्रप्यलापो, श्रीगञ्जा, व्यापादो, मिन्छादिष्टि — ग्रय वुञ्चित, मिनखवे, ग्रवम्मो च श्रनस्यो च ।
- ३. "कतमो न, निक्चने, वम्मो न अत्यो न ? पाणातिपाता नेरमणो, अदिश्वाना नेरमणो, कामेनुमिच्छाचारा नेरमणो, मुसावारा वेरमणो, पिमुणान वाचाय नेरमणो, फन्नाय वाचाय नेरमणो, सम्प्राणापापा नेरमणो, अर्तीम्ब्या, अध्यापादो, मम्मादिष्टि प्रय बुच्नति, निम्नने, बम्मो न अत्यो न ।

४. "'अघम्मो च, भिनस्तने, नेदितब्बो अनत्थो च; धम्मो च वेदितब्बो अत्थो च। अधम्मं च विदित्वा अनत्थं च, धम्मं च विदित्वा अत्थं च यथा धम्मो यथा अत्थो तथा पटिपज्जितब्बं' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिज्च वृत्तं" ति ।

६. दुतियअधम्मसुत्तं

- १. "ग्रधम्मो च, भिक्खले, वेदितव्बो घम्मो च; ग्रनत्थो च उ वेदितव्बो ग्रत्थो च । ग्रधम्मं च विदित्वा घम्मं च, ग्रनत्थं च विदित्वा ग्रत्थं च यथा घम्मो यथा ग्रत्थो तथा पटिपण्जितव्बं" ति । इदमवोच भगवा । इदं वत्वान सुगतो उद्घायासना विहारं पाविसि ।
- २. श्रथ खो तेसं भिक्खूनं ग्रिचरपक्कन्तस्स भगवतो एतद-होसि — "इदं खो नो, त्रानुसो, भगवा सिङ्कित्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्था-रेन ग्रत्यं ग्रिविभिज्त्वा उद्घायासना विहारं पिवट्ठो — 'ग्रधम्मो न, भिक्खवे, वेदित्व्यो धम्मो न; ग्रनत्थो च वेदित्व्यो ग्रत्थो न । ग्रधम्मं च विदित्वा धम्मे न, ग्रनत्थं च विदित्वा ग्रत्थं च यथा धम्मो यथा ग्रत्थो तथा पिटपिज्जतन्वं ति । को नु खो इमस्स भगवता सिङ्कित्तेन उद्देसस्स उद्दिहस्स वित्थारेन ग्रत्थं ग्रविभत्तस्स वित्थारेन ग्रत्थं विभजेय्या" ति ?
 - ३. अथ खो तेसं भिक्खूनं एतदहोसि "श्रयं खो ग्रायस्मा
 महाकच्चानो सत्थु चेव संविष्णतो, सम्भावितो च विञ्चूनं सब्रह्मचारीनं । पहोति चायस्मा महाकच्चानो इमस्स भगवता सिङ्कृतेन
 उद्देसस्य उद्दिद्वस्य वित्थारेन अत्थं अविभत्तस्स वित्यारेन अत्थं विभिन्तितुं ।
 यन्तून मयं येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसङ्कमेच्याम; उपसङ्किपत्वा 20
 श्रायस्मन्तं महाकच्चानं एतमत्थं पुच्छेय्याम । यथा नो श्रायस्मा महाकच्चानो व्याकरिस्सति तथा नं धारेस्सामा" ति ।
 - ४. अथ खो ते भिक्खू येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसङ्क्रिमसु; उपसङ्क्रिमत्वा आयस्मता महाकच्चानेन सिद्ध सम्मोदिसु। सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिसु। एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्ख् आयस्मन्तं महाकच्चानं एतदवोचं —
 - ५. "इदं सो नो, ग्राबुसो कच्चान, मगवा सिङ्कत्तेन उद्देसं . उद्दिसित्या वित्थारेन ग्रत्यं ग्रविभजित्वा उद्वायासना विहारं पविद्वो

- 'ग्रवम्मो च, भिवखने, वेदितव्यो घम्मो च; ग्रनत्यो च नेदितव्यो ग्रत्यो च । अवम्मं च विदित्वा वम्मं च, अनत्यं च विदित्वा अत्यं च यथा धम्मो यथा ग्रत्थो तथा पटिपज्जितव्व' ति ।

"तेस नो, ग्रावुसो, ग्रम्हाकं ग्रचिरपक्कन्तस्स भगवतो एतदहोसि 'इदं खो नो, ग्रावुसो, भगवा सिङ्कत्तोन उद्देसं उद्दिसित्ना वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभजित्वा उट्टायासना विहारे पविद्वो – श्रधम्मो च, भिनखने ... पै०... तथा परिपिष्जितव्यं ति । को नु खो इमस्स भगवता सिञ्चत्तेन उद्देसस्स उद्दिष्टस्स वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभत्तस्स वित्यारेन ग्रत्यं विभन्नेय्या' ति ?

"तेसं नो, त्रानुसो, त्रम्हाकं एतदहोसि - 'ग्रयं खो श्रायस्मा महाकच्चानो मत्यु चेव सविष्णतो, सम्भावितो च विञ्जूनं सब्रह्मचारीनं । पहोति चायस्मा महाकच्चानो इमस्स मगवता सित्त्वेन उद्देसस्स उद्दिहस्स वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभत्तस्स वित्यारेन ग्रत्य विभिजितु । यसून मर्प येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपस दुमेच्याम, उपराङ्क्षीमत्वा ग्रायस्मत महाकच्चानं एतमत्यं पटिपुच्छेय्याम । यथा नो ग्रायस्मा महाकच्चानी ब्याकरिस्सिति तथा नं घारेस्सामा' ति । विभजतु श्रायस्मा महाकच्चानी" ति ।

६. "सेय्ययापि, ग्रावुसी, पुरिसी सारित्यकी सारगवेसी सार-परियेसनं चरमानो महतो कन्त्रस्स तिट्ठतो सारवतो अतिकाम्मेव मूर्व 20 प्रतिनकम्म खन्वं साखापलासे सार परियेमितब्बं मञ्जेग्य । एव सम्पदमिदं श्रायस्मन्तानं सत्यरि सम्मुखीभूते तं भगवन्त श्रतिसित्वा श्रम्हे एतमत्वं पटिपुन्छितव्य मञ्जायः। सो हाबुसो, भगवा जानं जानाति पस्स पस्सति चम्चुभूतो जाणभूतो यम्मभूतो बह्मभूतो बत्ता पवता ग्रत्यस्य नित्रेता ग्रमतस्य दाता वम्मत्सामी तथागतो । सो चेव पर्वतस्य R.251 🖪 कालो ग्रहोसि य तुम्हे भगवन्तयेव उपसङ्क्षिपत्वा एतमत्य पटिपुच्छे य्याय । यथा वो मगवा व्याकरेय्य तथा न वारेय्याया" ति ।

७ "श्रद्धा, यावुसो कच्चान, मगवा जानं जानाति पस्सं पस्सति चानुमृतो जाणमूतो घम्ममृतो ब्रह्मभूतो वत्ता पवता ग्रत्यस्म निवेता धमतस्य दाता वस्मस्माभी तथागतो । सो चेव पनेतस्य वालो ग्रहोसि ४ य मयं नगरन्तयेव उपसङ्घमत्वा एतमत्व पिटपुच्देच्याम । यवा नी नगवा व्यानरेम्य तथा न घारेव्याम । ग्रापि चायस्मा मनाव्यवानी

466

10

256

सत्थु चेव संविष्णतो, सम्भावितो च विञ्ञ्यनं सन्नह्मचारीनं । पहोति चायस्मा महाकञ्चानो इमस्स भगवता सिङ्क्त्तिन उद्देसस्स उद्दिहस्स वित्थारेन ग्रत्थं ग्रविभत्तस्स वित्थारेन ग्रत्थं विभित्ततुं । विभन्नतायस्मा महाकञ्चानो ग्रगरं करित्ला'' ति ।

- द. "तेन हावुसो, सुणाय, साधुकं मनसि करोथ; भासि- 5 स्सामी" ति । "एवं, ब्रावुसो" ति खो ते भिक्खू ब्रायस्मतो महाकच्चा- नस्स पच्चस्सोसुं । ग्रथायस्मा महाकच्चानो एतदवोच --
- ६. "यं खो नो, श्रावुसो, भगवा सिक्क्षत्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्थारेन श्रत्यं श्रविभिजित्वा उट्टायासना विहारं पिबट्ठो — 'श्रधम्मो च, भिक्खवे, बेदितब्बो ... पे०... तथा पिटपिज्जितब्बं' ति । कतमो चावुसो, 10 श्रधम्मो, कतमो च धम्मो; कतमो च अनत्थो, कतमो च श्रत्थो ?
- १०. "पाणातिपातो, आवुसो, अधस्मो; पाणातिपाता वेरमणी धम्मो; ये च पाणातिपातपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्यो; पाणातिपाता वेरमणीपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति, अयं अत्यो।
- ११. "अदिज्ञादानं, आवुसो, अधम्मो; अदिज्ञादाना वेरमणी धम्मो; ये च अदिज्ञादानपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा इम्भवन्ति, अयं अनत्थो; अदिज्ञादाना वेरमणीपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति, अयं अत्थो।
- १२. "कामेसुमिच्छाचारो, आवुसो, अधम्मो; कामेसुमिच्छा- 20 चारा वेरमणी धम्मो; ये च कामेसुमिच्छाचारपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्थो; कामेसुमिच्छाचारा वेरमणी-पच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति, अयं अत्थो।
- १३. "मुसावादो, आवुसो, अधम्मो; मुसावादा वेरमणी धम्मो; ये च मुसावादपञ्चया अनेके पापका अकुराला धम्मा सम्भवन्ति, अयं 25 अनत्यो; मुसावादा वेरमणीपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूरि गञ्छन्ति, अयं अत्यो।
- १४. "पिसुणा वाचा, ब्रावुसो, ब्रथम्मो; पिसुणाय वाचाय वेरमणी धम्मो; ये च पिसुणवाचापञ्चया अनेके पापका अकुसला

R. 257

468

धम्मा सम्भवन्ति, ग्रयं ग्रनत्थो; पिसुणाय वाचाय वेरमणीपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति, ग्रयं श्रत्थो ।

१५. "फल्सा वाचा, ग्राव्सो, ग्रधम्मो; फल्साय वाचाय वेर्मणी घम्मो; ये च फल्सावाचापच्चया ग्रनेके पापका ग्रकुसला घम्मा असम्बन्ति, ग्रयं ग्रनत्यो; फल्साय वाचाय वेरमणीपच्चया व ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति, ग्रयं ग्रत्यो ।

१६. "सम्फप्पलापो, ब्रावुसो, ब्रधम्मो; सम्फप्पलापा वेरमणी धम्मो; ये च सम्फप्पलापपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्मवन्ति, अयं अनत्यो; सम्फप्पलापा वेरमणीपच्चया च अनेके कुसला 10 धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति, अयं अत्यो ।

१७. "अभिज्ञा, आवुसो, अवस्मो; अनिभज्ञा धम्मो; ये च अभिज्ञापण्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवित, अयं अन्तरयो; अनिभज्ञापण्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापार्ष्प्र गण्यन्ति, अयं अत्यो।

१८. "व्यापादो, ग्राबुसो, ग्रधम्मो; ग्रव्यापादो बम्मो; ये च व्यापादपञ्चया ग्रनेके गापका त्रकुसला धम्मा सम्मवन्ति, ग्रयं ग्रनत्यो; ग्रव्यापादपञ्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गन्छन्ति, ग्रयं ग्रत्यो।

१६. "मिच्छाविट्ठि, यावुसो, ग्रथम्मो; सम्माविट्ठि धम्मो; १० ये च मिच्छाविट्ठिपच्या प्रतेके पापका प्रकुसला धम्मा सम्भवित, ग्रथं अनत्यो; सम्माविट्ठिपच्या च अनेके कुसला धम्मा भावता-पारिपूरि गच्छिल्त, ग्रथं अत्यो।

२०. "'यं खो नो, यावुसो, भगवा सिद्धत्तेन उद्देसं उद्दिसित्या वित्यारेन प्रत्यं प्रविभाजित्वा उद्घायासना विहारं पविद्वो – प्रधम्मी थ न, भिनवते, वेदितव्यो ... पे०... तथा पटिपिज्जितव्ये' ति । इमस्स खो प्रदं, आवुसो, सगवता मिद्धित्तेन उद्देसस्स उद्दिद्वस्स वित्यारेन प्रत्यं प्रविभक्तसभौ एवं वित्यारेन प्रत्यं प्राजानामि । त्राकद्धमाना च पन तुम्दे, प्रावुसो, सगवन्तयेव उपमञ्जीमत्वा एतमत्यं पटिपुच्छेय्याय । यान नो नगवा व्याकरोति तथा नं धारेय्याया'' ति ।

१. प्रविनिवित्ता - स्वा०, रो०।

"एवमानुसो" ति खो ते भिक्खू ग्रायस्मतो महाकच्चानस्स
भासितं ग्रभिनन्दित्वा ग्रनुमोदित्वा उद्घायासना येन भगवा तेनुपसङ्क्ष्मिनु; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु ।
एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवीचुं –

२१. "यं खो नो, मन्ते, भगवा सिक्क्षत्तेन उद्देसं उि्हसित्वा 5 वित्थारेन प्रत्यं ग्रविभजित्वा उद्घायासना विहारं पविद्वो – 'ग्रधम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो ... पे०... तथा पटिपज्जितब्बं' ति ।

"तेसं नो, भन्ते, ग्रम्हाकं श्रविरपक्कन्तस्स भगवतो एतद-होसि — 'इदं खो नो, ग्रावुसो, भगवा सिङ्क्त्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्था-रेन ग्रत्थं ग्रविभजित्वा उट्टायासना विहारं पिवट्ठो — 'श्रधम्मो च, 10 भिक्खने, वेदितव्वो ... पे०... तथा पटिपिज्जितव्वं' ति । को नु खो इमस्स भगवता सिङ्क्त्तेन उद्देसस्स उद्दिट्टस्स वित्थारेन ग्रत्थं ग्रविभत्तस्स वित्थारेन ग्रत्थं विभजेय्या' ति ?

"तेसं नो, भन्ते, ध्रम्हाकं एतदहोसि — 'श्रयं खो श्रायस्मा महा-कच्चानो सत्यु चेव संविण्यतो, सम्मावितो च विञ्जूतं सष्रह्मचारीनं । गर् पहोति चायस्मा महाकच्चानो इमस्स भगवता सिङ्क्ष्तंन उद्देसस्स उद्दिद्वस्स वित्यारेन श्रत्यं श्रविभत्तस्स वित्यारेन श्रत्यं विभिन्त् । यसून मयं येनायस्मा महाकच्चानो तेर्नुपसङ्क्षमेय्याम; उपसङ्क्षमित्वा ग्रायस्मन्तं महाकच्चानं एतमत्यं पटिपुच्छेय्याम । यथा नो ग्रायस्मा महाकच्चानो व्याकरिस्सति तथा नं धारेस्सामा' ति ।

"श्रथ खो मयं, अन्ते, येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसङ्क्रिमम्हा; उपसङ्क्रिमस्वा श्रायस्मन्तं महाकच्चानं एतमत्यं श्रपुच्छिम्हा'। तेसं नो, भन्ते, श्रायस्मता महाकच्चानेन इमेहि श्रक्खरेहि इमेहि पदेहि इमेहि व्यञ्जनेहि श्रत्यो सुविभत्तो" ति ।

२२. "साधु साधु, भिक्खवे ! पण्डितो, भिक्खवे, महाकच्चानो । 25 महापञ्चो, मिक्खवे, महाकच्चानो । मं चे पि तुम्हे, भिक्खवे, उपसङ्कः- मित्वा एतमत्थं पटिपुच्छेय्याथ, ग्रहं पि चेतं एवमेच व्याकरेय्यं यया तं महाकच्चानेन व्याकतं । एसो चेव तस्स ग्रत्थो । एवं च नं वारे- य्यावा" ति ।

१. पुन्तिम्हा - सी०, स्वा०, री० । २. बाकरेहि - सी०; बाकारेहि - स्वाट, री० । प्रव-४०

-

زتم

. 470

७. ततियग्रधम्मसूत्तं

१. "अधम्मो च, भिक्खवे, वेदितव्वो धम्मी च; अनत्वी च वेदितव्यो अत्वो च। अधम्मं च विदित्वा धम्मं च, अनत्यं च विदित्वा अत्यं च यथा धम्मो यथा अत्यो तथा पटिपज्जितव्वं।

२. "कतमो च, भिवसबे, अधम्मो, कतमो च धम्मो; कतमो च यनत्यों, कतमो च अत्यों ? पाणातिपातो, भिवसबे, अधम्मो; पाणातिपाता वेरमणी धम्मो; ये च पाणातिपातपच्चया अनेक पापका अञ्चलता अम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्यो; पाणातिपाता वेरमणीपच्चया च प्रनेके कुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्यो; पाणातिपाता वेरमणीपच्चया च प्रनेके कुसला धम्मा सावनापारिपूरि गच्छिन्ति, अयं अत्यो ।

३. "अदिलाखानं, भिनखनं, अधनमो; अदिलादाना नेरमणी १.281 10 धन्तो ... कामेसुमिन्छानारों, भिनखनं, अधन्मो; कामेसुमिन्छानारों नेरमणी धन्मो ... मुसाबादों, भिनखनं, अधन्मो; मुसाबादा नेरमणी धन्मो ... पिसुणा बाना, भिनखनं, अधन्मो; पिसुणाय बानाय नेरमणी धन्मो ... फरसा बाना, भिनखनं, अधन्मो, फरसाय बानाय नेरमणी धन्मो ... सम्फण्यलापो, भिनखनं, अधन्मो; सन्फण्यलापो नेरमणी धन्मो ... प्रभिण्झा, भिनखनं, अधन्मो; अनभिज्झा धन्मो ... व्यापादो, मिनखनं, अधन्मो; अनभिज्झा धन्मो ... व्यापादो, मिनखनं, अधन्मो; अन्मापदो धन्मो ... 1

४. "मिच्छािदिहि, भिक्खवे, श्रयम्मो; सम्मादिहि धम्मो, ये च मिच्छािदिहिपच्चया श्रवेके पापका अकुसला धम्मा सम्मवित्त, श्रय श्रवत्यो; सम्मादिहिपच्चया च श्रवेके कुसला धम्मा भावनापािरपूरिं व गच्छिन्त, श्रमं श्रत्यो ।

३. "श्रममा च, भिनसवं, वेदितच्यो धम्मो च; धनत्यो च बेदितच्यो अत्यो च । अधम्मं च विदित्वा धम्मं च, अनत्यं च विदित्वा अत्यं च यथा धम्मो यथा अत्यो तथा पटिपिन्जितच्यं ति, इति यं तं वृतं, इदमेते पटिन्च वृत्तं" ति ।

कम्मनिदानसुत्तं

"पाणातिपातं पाह", मिनखने, तिनिधं नदामि — लोमहेतुक
 पे, दोसहेतुक पि, मोहहेतुकं पि ।

रे- पटिपञ्जिबन्द वि ~ सीं o, स्पाo, राo ! २ पह ~ मीo स्पाo, राo !

- २. "ग्रदिशादानं पाहं, भिक्खवे, तिविधं वदामि लोभ-हेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि।
- "कामेसुमिच्छाचारं पाहं, भिनखवं, तिविधं वदामि लोभहेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि।
- ४. "मुसावादं पाहं, भिक्खवे, तिविघं वदामि लोभहेतुकं 5 पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- प्रस्तुणवाचं पाहं, भिक्खवे, तिविधं वदामि लोभहेतुकं
 पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि।
- ६. "फरुसवाचं पाहं, मिक्खवे, तिविधं वदामि लोमहेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि।
- ७. "सम्फप्पलापं पाहं, भिक्खवे, तिविधं वदामि लोभ-हेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- द. "ग्रिभिज्झं पाहं, भिक्खने, तिविधं वदामि लोभहेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- १. "व्यापाद पाहं, भिक्सवे, तिविध वदामि लोभहेतुकं पि, 15 दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- १०. "मिच्छादिद्धि पाहं, भिक्खले, तिविषं वदामि लोभ-हेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि। इति खो, भिक्खने, लोभो कम्मिनिदानसम्भवो, दोसो कम्मिनिदानसम्भवो, मोहो कम्मिनिदान-सम्भवो। लोभक्खया कम्मिनिदानसङ्खयो, दोसक्खया कम्मिनिदान- 20 सङ्खयो, मोहक्खया कम्मिनिदानसङ्खयो" ति।

१. परिक्कमनसुत्तं

१. "सपिरककमनो ग्रयं, भिवखने, घम्मो, नायं घम्मो ग्रपिर-ककमनो । कथं च, भिवखने, सपिरककमनो ग्रयं घम्मो, नायं घम्मो ग्रपिरककमनो ? पाणातिपातिस्स, भिवखने, पाणातिपाता नेरमणी पिरककमनं होति । ग्रदिक्षादायिस्स, भिवखने, ग्रदिन्नादाना नेरमणी 25 पिरककमनं होति । कामेसुमिच्छाचारिस्स', भिवखने, कामेसुमिच्छा-

१. कामेमुमिच्छाचारस्य – सी०, रो०।

चारा वेरमणी परिवक्तमनं होति । मुसावादिस्स, भिवसवे, मुसावादा वेरमणी परिवक्तमनं होति । पिसुणवाचस्स, भिवसवे, पिसुणाय वाचाय वेरमणी परिवक्तमनं होति । फरसवाचस्स, भिवसवे, फरसाय वाचाय वेरमणी परिवक्तमनं होति । सम्फप्पलापिस्स, भिवसवे, सम्फ- प्रलापा वेरमणी परिवक्तमनं होति । अभिज्ञ्ञालुस्स, भिवसवे, अनिभज्ञा परिवक्तमनं होति । व्यापन्नचित्तस्य, भिवसवे, अव्यापादो परिवक्तमनं होति । प्रवे

१०. चुन्दसुत्तं

लो, भिक्लवे, सपरिक्कमनो भ्रयं घम्मो, नायं घम्मो ग्रपरिक्कमनो" ति ।

१. एवं मे सुतं । एकं समयं भगवा पावायं विहरित चुन्दस्त कम्मारपुत्तस्य अम्बवने । अय खो चुन्दो कम्मारपुत्तो येन भगवा तेनुप-सङ्किम; उपसङ्किमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो चुन्दं कम्मारपुत्तं भगवा एतदवीच —

२. "कस्स नो त्वं, चुन्द, सोचेय्यानि रोचेसी³" ति ? "द्राह्मणा, मन्ते, पच्छाभूमका कमण्डलुका सेवालमालिका^{*} ¹⁵ ग्रीगिपरिचारिका उदकोरोहका सोचेय्यानि पञ्ञापीन्त; तेसाहं सोचे-

य्यानि रोचेमी" ति।

"यया कवं पन, चुन्द, ब्राह्मणा पच्छाभूमका कमण्डलुका सेवाल-मालिका श्रीगपरिचारिका उदकोरोहका सोचेय्यानि पञ्जापेन्ती" ति?

"इय, भन्ते, बाह्मणा पञ्छाभूमका कमण्डलुका सेवालमालिका अगिगपरिचारिका उदकोरोहका । ते सावक एवं समादपेन्ति — 'एहि खं, अभ्मो पुरिस, कालस्सेव "उद्धहन्तो व सावक एवं समादपेन्ति — 'एहि खं, अभ्मो पुरिस, कालस्सेव "उद्धहन्तो व स्वयन्हा पर्वाव आमसेट्यासि; नो चे पर्वाव आमसेट्यासि, अल्लानि गोमपानि आमसेट्यासि, हरितानि तिणानि आमसेट्यासि; नो चे हरितानि तिणानि आमसेट्यासि, अगिग परिचरेट्यासि; नो चे अगिग परिचरेट्यासि; नो चे पञ्जानको आदिच्च नमस्सेट्यासि; नो चे पञ्जानको आदिच्च नमस्सेट्यासि;

R. 253

3 472

१. सम्हम्पतापस्य – सी०, रा०। २. व्यापादस्य – सी०, रा०; स्वापप्रस्य – सी०। १. रावेच्याची – सी०। ४ देवावताबद्धा – सी०, स्वा०, रो०। १. ४०००पेस्टि – म०। १ सावद्य – स्वा०। ७ सहायस्य – स्वा०। ८–६ उट्टहत्ता – स्वा०; बृहस्ती

13

20

25

लिको ब्रादिच्चं नमस्सेय्यासि, सायतितयकं उदकं ब्रोरोहेय्यासी' ति । एवं खो, भन्ते, ब्राह्मणा पच्छाभूमका कमण्डलुका सेवालमालिका ब्रिगिपरिचारिका उदकोरोहका सोचेय्यानि पञ्जापेन्ति; तेसाहं सोचे-य्यानि रोचेमी'' ति ।

"ग्रञ्ज्या खो, चुन्द, ब्राह्मणा पच्छाभूमका कमण्डलुका सेवाल- क मालिका ग्रग्गिपरिचारिका उदकोरोहका सोचेंय्यानि पञ्जापेन्ति, ग्रञ्ज्या च पन ग्ररियस्स विनये सोचेंय्यं होती" ति ।

"यथा कथं पन, भन्ते, ग्रियस्स विनये सोचेय्यं होति ? साधु मे, भन्ते, भगवा तथा धम्मं देसेनु यथा ग्रियस्स विनये सोचेय्यं होती" ति ।

"तेन हि, चुन्द, सुणाहि, साधुकं मनसि करोहि; भासि-स्तामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो चुन्दो कम्मारपुत्तो भगवतो पच्चस्सोसि । भगवा एतदबोच —

 "तिविधं खो, चुन्द, कायेन असोचेय्यं होति; चतुव्विधं वाचाय असोचेय्यं होति; तिविधं मनसा असोचेय्यं होति ।

४. "कथं च, चुन्द, तिविघं कायेन ग्रसोचेय्यं होति ?

"इध, चुन्द, एकंच्चो पाणातिपाती होति जुद्दो लोहितपाणि हतपहते निविद्वो ग्रदयापन्नो पाणभूतेसु"।

"श्रदिन्नादायी होति । यं तं परस्स परविसूपकरणं गामगतं या श्ररञ्ञागतं वा तं अदिन्नं थेय्यसङ्खातं आदाता होति ।

"कामेसुमिच्छाचारी होति । या ता मातुरिक्खता पिनुरिक्खता मातापिनुरिक्खता भातुरिक्खता भिगिनिरिक्खता ज्ञातिरिक्खता गोत्त-रिक्खता धम्मरिक्खता ससामिका सपिरिक्ष्ण अन्तमसो मालागुळ-परिक्खता प, तथारूपासु चारित्तं आपिज्जता होति । एवं खो, चुन्द, तिविधं कायेन असोचेय्यं होति ।

प्र. "कथं च, चुन्द, चतुब्विधं वाचाय श्रसोचेय्यं होति ? इध, चुन्द, एकच्चो मुसावादी होति । सभग्गतो वा परिसग्गतो वा

तुद्धी – स्या० । २. हृतपहटे – सी० । ३. सब्बपाणभूतेषु – सी०, रो० ।
 ४. स्या० पोत्यने मदिव । ५. सी०, स्या०, रो० पोत्वकेषु मदिव । ६. सी०, स्या०, रो० पोत्वकेषु मदिव । ५. सालगुलपरिनिवता – स्या० ।
 ५. मालगुलपरिनिवता – स्या० ।
 ५. स. समागतो न पारिसणतो – सी०, रो० ।

5. 474 E

20

72.

ŕ,

R. 265

न्नातिमञ्ज्ञगतो ना पूर्यमञ्ज्ञगतो ना राजकुलमञ्ज्ञभतो ना ग्रमिनीयो सिक्खपुद्वो - 'एहम्मो 'पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो ग्रजानं ना ग्राह 'जानामी' ति, जानं ना ग्राह 'न जानामी' ति; ग्रपस्सं ना ग्राह 'पस्सामी' ति, पस्सं ना ग्राह 'न पस्सामी' ति । इति ग्रतहेतु ना परहेतु व ग्रामिनिकिञ्चक्वहेतु ना सम्पजानमुसा मासिता होति ।

"पियुणवाचो होति — इतो सुत्वा अमुत्र अक्खाता इमेसं मेदाय, अमुत्र वा सुत्वा इमेसं अक्खाता अमूसं मेदाय। इति समग्गानं वा मेता, भिन्नानं वा अनुष्पदाता, बग्गारामो वग्गरतो दग्गनन्दी वग्ग-करींण वाचं भासिता होति।

"फरसवाची होति – या सा वाचा ग्रण्डका कवकसा परकटुका परापिसच्जनी कोधसामन्ता ग्रसमाधिसंवत्तनिका, तथारूपि बार्च भारिता होति।

"सम्फल्पलापी होति प्रकालवादी ध्रमूतवादी प्रमत्वादी प्रमत्वादी ग्रयम्मवादी ग्रविनयवादी; ग्रनिधानवींत वाचं भासिता होति ग्रकादेन 15 ग्रनपदेसं ग्रपरियन्तर्वात प्रमत्यसंहितं । एवं खो, चुन्द, चतुव्यमं वाचाय ग्रसोचेयां होति ।

६. "कयं च, चुन्द, तिविधं मनसा ग्रसीचेय्यं होति ? इप, चुन्द, एकच्चो अभिक्तालु होति । यं तं परस्स परिवित्तूपकरणं ई अभिक्तिता होति ~ 'अहो वत यं परस्स तं ममस्सा' ति ।

"ट्यापत्रचित्तो होति पद्धमनसङ्कृष्यो – इमे सत्ता हुट्यान्तु बा बण्डान्तु" वा उच्चित्रजन्तु वा विनस्सन्तु वा मा वा ग्रहेसु" ति ।

"मिन्छादिष्टिको होति विपरीतदस्सनो - 'नस्यि दिशं, निर्वि पिट्ठं, निर्वि हुतं, निर्वि सुकटहुक्कटानं कम्मानं फसं विपाको, नस्यि अपं लोको, नस्यि परो लोको, नस्यि माता, नस्यि पिता, नस्यि सत्ती औपपातिका, नस्यि लोके समणवाहाणा सम्मग्गता सम्मापटिपन्ना ये इनं च लोकं परं च लोकं सर्य अभिज्ञा सन्तिस्कट्वा पर्वेदेन्ती' ति । एवं लो, जुन्द, मनसा तिविवं असोचेच्यं होति ।

रै. परिषयुद्धो - स्वा० । २. एदि चो - स्वा० । ३. घटु - रो० । ४. वनावेरींग -स्वा० । ४. विज्ञानु - स्वा० । ६. ० १ति वा - धी० रो० ।

७. "इमे खो, चुन्द, दस अनुसलकम्मपथा । इमेहि खो, चुन्द, दसिह अनुसलेहि कम्मपथेहि समन्नागती कालस्सेव उट्ठहन्तो व सयनम्हा पथिंव चे पि आमसित, असुचियेव होति; नो चे पि पथिंव आमसित, असुचियेव होति ।

"ग्रल्लानि चे पि गोमयानि ग्रामसति, ग्रसुचियेन होति; नो 5

चे पि ग्रल्लानि गोमयानि ग्रामसति, ग्रसुचियेव होति ।

"हरितानि चे पि तिणानि श्रामसति, श्रसुचियेव होति; नो चे पि हरितानि तिणानि श्रामसति, श्रसुचियेव होति ।

"ग्रॉग्ग चे पि परिचरति, ग्रंसुचियेव होति, नो चे पि ग्रॉग्ग परिचरति, ग्रसुचियेव होति ।

"पञ्जिलको चे पि आदिच्चं नमस्सति, असुचियेव होति; नो चे पि पञ्जिलको आदिच्चं नमस्सति, असुचियेव होति ।

"सायतितयकं चे पि उदकं ओरोहिति, असुचियेव होति; नो चे पि सायतितयकं उदकं ओरोहिति, असुचियेव होति । तं किस्स हेतु ? इमे, चुन्द, दस अकुसलकम्मपथा असुचियेव होन्ति असुचिकरणाः च ।

"इमेसं पन, चुन्द, दसन्नं श्रकुंसलानं कम्मपथानं समन्नागमनहेसु निरयो पञ्जायति, तिरच्छानयोनि पञ्जायति, पेत्तिविसयो पञ्जा-यति, या वा पनञ्जा पि काचि दुग्गतियो ।

द. "तिविधं खो, चुन्द, कायेन सोचेय्यं होति; चतुब्विधं वाचाय सोचेय्यं होति; तिविधं मनसा सोचेय्यं होति ।

ह. "कथं, च चुन्द, तिविधं कायेन सोचेय्यं होति ? इथ, चुन्द, एकच्चो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पिटिविरतो होति निहित-दण्डो निहितसत्थो, लज्जी दयापन्नो, सब्बपाणभूतिहतानुकम्मी विहरति ।

"अदिन्नादानं पहाय, अदिन्नादाना पटिविरतो होति । यं तं परस्त परिवित्तूपकरणं गामगतं वा अरञ्ञगतं वा, न तं अदिन्नं 25 येथ्यसङ्खातं आदाता होति ।

"कामेसुमिच्छाचारं पहाय, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति या ता मातुरिक्खता पितुरिक्खता मातापितुरिक्खता भातुरिक्खता भगिनिरिक्सता जातिरिक्खता गोत्तरिक्खता वम्मरिक्खता ससामिका

१-१. झतुनि चेव - स्या० । २. तुमाति होति - स्था० । ३. च - म० पोत्वके मरिय ।

R. 267 #

सपरिदण्डा अन्तमसो मालागुळपरिक्षित्ता पि, तथारूपासु न चारित्तं ग्रापज्जिता होति । एवं स्रो, चुन्द, तिविचं कायेन सोचेय्यं होति ।

१०. "कर्य च, चून्द, चतुिच्चघं बाचाय सोचेय्यं होति ? इष, चुन्द, एकच्चो मुसावादं पहाय मुसावादा पटिविस्तो होति । समग्गतो च परिसम्पतो वा ज्ञातिमञ्ज्ञगतो वा पूगमञ्ज्ञगतो वा राजकुलमञ्ज्ञगतो वा प्रभिनीतो सिक्खपुद्धो — 'एहम्मो पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो यजाने वा श्राह 'न जानामी' ति, जानं वा श्राह 'जानामी' ति, अपसं वा श्राह 'पस्सामी' ति । इति अतहेषु वा श्राह 'त पस्सामी' ति, प्रसं वा श्राह 'पस्सामी' ति । इति अतहेषु वा परहेतु वा श्रामिसिकिञ्चिक्षवेष्ठ वा न सम्पजानमुसा भासिता होति।

"पिसुणं वाचं पहाय पिसुणाय वाचाय पिटिविस्तो होति - न इतो मुखा अमुत्र अक्खाता इमेसं भेदाय, न अमुत्र वा सुरवा इमेसं अक्खाता अमूसं भेदाय। इति भिन्नानं वा सन्वाता सहितानं वा अनुप्यदाता समग्गारामो समग्गरतो समग्गनन्दी समग्गकर्राण वाचं भासिता होति।

"फर्स वाचं पहाय फरसाय वाचाय पटिविरतो होति । या । सा वाचा नेंसा कण्णमुखा पेमनीया हृदयञ्जमा पोरी शहुजनम्ला वहुजन-

मनापा, तयारूपि वाचं भासिता होति ।

"सम्फयलापं पहाय सम्फय्पलापा पटिविरतो होति काववादी मूतवादी अत्यवादी धम्मवादी विनयवादी; निघानवीत वार्च भासिता होति कानेन सापदेश परियन्तवीत अत्यसहितं। एवं खो, चुन्द, जतुव्विर्ध

वाचाय सोचेय्यं होति ।

D. 477

R. 268

-

+ 1

११. "कथं च, चुन्द, तिविधं मनसा सोवेय्यं होति ? इप, चुन्द, एकच्चो यनभिज्ज्ञालु होति । यं तं परस्स परवितृपकरणं तं यनभिज्ज्ञिता होति — मृहो वत यं परस्स तं ममस्सा ति ।

"अव्यापन्नचित्तो होति अप्पदुटुमनसङ्कृष्णो - 'इमे सत्ता अवेरा

25 होन्तु ग्रन्थापज्ज्ञा, ग्रनीधा सुखी ग्रतान परिहरन्तू' ति ।

"सम्मादिद्विको होति ग्रविपरीतदस्सनो — 'ग्रतिय दिन्नं, ग्रतिय यिट्ठं, ग्रांत्य हुत्तं, ग्रतिय सुकटदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको, ग्रतिय ग्रयं लोको, ग्रतिय परो लोको, ग्रतिय माता, ग्रतिय पिता, ग्रतिय नत्ता ग्रोपपातिका, ग्रांत्य लोके समणत्राह्मणा सम्मागता सम्मापटिपधा

१- सी॰, स्वा॰ रा॰ पोत्यवेगु नहिय ।

20

ये इमं च लोकं परं च लोकं सयं अभिञ्ञा सिव्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । एवं खो, चुन्द, तिविधं मनसा सोचेय्यं होति ।

१२. "इमे खो, चुन्द, दस कुसलकम्मपथा । इमेहि खो, चुन्द, दसिंह कुसलेहि कम्मपथेहि समन्नागतो कालस्सेव उट्ठहन्तो व सयनम्हा पर्थाव चे पि प्रामसित, सुचियेव होति; नो चे पि पर्थाव ग्रामसित, 5 सचियेव होति ।

"अल्लानि चे पि गोमयानि आमसति, सुचियेव होति; नो चे

पि अल्लानि गोमयानि आमसति, सुचियेव होति ।

"हरितानि चे पि तिणानि श्रामसति, सुचियेव होति; नो चे पि हरितानि तिणानि आमसति, सुचियेव होति ।

"ग्रॉन्ग चे पि परिचरति, सुचियेव होति; नो चे पि ग्रॉन्ग परिचरति, सुचियेव होति ।

"पञ्जलिको चे पि आदिच्यं नमस्सति, सुचियेव होति; नो

चे पि पञ्जिलको आदिच्चं नमस्सिति, सुचियेव होति ।

"सायतितयकुं चे पि उदकं आरोहिति, सुचियेव होति; नो चे ा
पि सायतितयकुं उदकं ओरोहिति, सुचियेव होति । तं किस्स हेतु ?

इमे, चुन्व, दस कुसलकम्मपथा सुचियेव होन्ति सुचिकरणा च ।

"इमेसं पन, चुन्द, दसन्नं कुसलानं कम्मपथानं समन्नागमनिहेतु देवा पञ्जायन्ति, मनुस्सा पञ्जायन्ति, या वा पनञ्जा पि काचि सुगतियो" ति ।

१३. एवं वृत्ते चुन्दो कम्मारपुत्तो भगवन्तं एतदवोच - "ग्रिभि-क्कन्तं, भन्ते ... पे०... उपासकं मं, भन्ते, भगवा धारेतु ग्रज्जतन्मे पाणुपेतं सरणं गर्तं" ति ।

११. जाणुस्सोणिसुत्तं

१. ग्रथ खो जाणुस्सोणि ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवता सिद्धं सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं 25 वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो जाणुस्सोणि ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच —

१–१. सुगति होति –स्या०। प्र०४–४१

B. 479

२. "गयमस्सु, भो गोतम, ब्राह्मणा नाम । दानानि देम, सद्धानि करोम - 'इदं दानं पेतानं ज्ञातिसालोहितानं उपकप्पतु, इदं दानं पेता ज्ञातिसालोहिता परिमुज्जन्तू' ति । किच्च तं, मो गोतम, दानं पेतानं ज्ञातिसालोहितानं उपकप्पति; किच्च ते पेता ज्ञाति- । सालोहिता तं दानं परिमृज्जन्ती' ति ?

"ठाने खो, ब्राह्मण, उपकप्पति, नो श्रट्वाने" ति । "कतमं पन', भो गोतम, ठानं, कतमं श्रट्वानं" ति ?

३. "इम, ब्राह्मण, एकच्चो प्राणितपाती होति, ग्रविस्नावायी होति, कामेमुमिच्छाचारी होति, मुसावादी होति, पिसुणवाची होति, फ्राममुमिच्छाचारी होति, मुसावादी होति, पिसुणवाची होति, क्षापस्तिचरों होति, मिच्छाविद्विको होति । सो कायस्स भेदा पर मरणा निर्प्य उप-पञ्जति । यो नेरियकार्म सत्तानं ब्राह्मरों, तेन सो तत्य यापेति, तेन सो तत्य वापेति, तेन सो तत्य विद्वति । इदं पि सो, ब्राह्मण, ब्रष्ट्यानं वत्य ठितस्स तं द्वानं न उपकथति ।

४. "इध पन, ज्ञाह्मण, एकच्चो पाणातिपाती ... पे०... मिच्छा" विद्विको होति । सो कायस्स भेवा परं मरणा तिरच्छानयोनि उपपज्जति । यो तिरच्छानयोनिकानं सत्तानं आहारो, तेन सो तत्य यापेति, तेन सो तत्य तिद्वति । इदं पि खो, ब्राह्मण, अट्टानं यत्थ ठितस्स तं दानं न उपकणति ।

५. "इय पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाता पिटिविरतो होति, व्यवित्रादाना पिटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पिटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पिटिविरतो होति, पिनुणाम नाचाय पिटिविरतो होति, फर-साय बाचाय पिटिविरतो होति, प्रमुणाम नाचाय पिटिविरतो होति, अन्यप्तापा पिटिविरतो होति । अने कायस्य मिन्दा परं परणा पनुस्तानं सह्य्यतं उपपच्चति । यो मनुस्तानं ब्राहारी, तेन सो तत्य सापित, तेन सो तत्य तिहति । इदं पि खो, ब्राह्मण, ब्रह्मणं अद्भावति ।

्ह. "इव पन, त्राह्मण, एकच्की पाणातिपाता पटिविरती हीति ...पे०... सम्मादिद्विको होति । स्ति कायस्य भेदा परं मरणा देवार्ग र क्लाप्ट्यक्त नाम क्लाप्ट्यक होति । स्ति कायस्य भेदा परं मरणा देवार्ग र क्लाप्ट्यक नाम क्लाप्ट्

सहव्यतं उपपज्जित । यो देवानं म्राहारो, तेन सो तत्थ यापेति, तेन सो तत्थ तिट्ठति । इदं पि, ब्राह्मण, म्रट्ठानं यत्थ ठितस्स तं दानं उप-कप्पति ।

७. "इघ पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाती होति ... पे०... मिच्छादिट्ठिको होति । सो कायस्स मेदा परं मरणा पेत्तिविसयं उप- 5 पण्जति । यो पेत्तिवेसयिकानं सत्तानं ब्राहारो, तेन सो तत्थ यापेति, तेन सो तत्थ तिट्ठति, यं वा पनस्स इतो ब्रनुप्पवेच्छन्ति मित्तामच्चा वा ज्ञातिसालोहिता वा, तेन सो तत्थ यापेति, तेन सो तत्थ तिट्ठति । इवं खो, ब्राह्मण, ठानं यत्थ ठितस्स तं दानं उपकप्पती" ति ।

द. "सचे पन, भो गोतम, सो पेतो जातिसालोहितो तं ठानं 10 म्रनुपपन्नो होति, को तं दानं परिभुञ्जती" ति ?

"ग्रञ्ने पिस्स, ब्राह्मण, पेता ज्ञातिसास्रोहिता तं ठानं उपपन्ना होन्ति, ते तं दानं परिभुञ्जन्ती" ति ।

६. "सचे पन, भो गोतम, सो चेव पेतो ञातिसालोहितो तं ठानं अनुपपन्नो होति अञ्झे पिस्स ञातिसालोहिता पेता तं ठानं 15 अनुपपन्ना होन्ति, को तं दानं परिभुञ्जती" ति ?

"अष्टानं को एतं, त्राह्मण, अनवकासी यं तं ठानं विवित्तं अस्स इमिना दीधेन अद्भुना यदिदं पेतेहि आतिसालोहितेहि । श्रपि च, ब्राह्मण, दायको पि य्रनिष्फलो" ति ।

"ग्रहाने पि भवं गोतमो परिकप्पं वदती" ति ?

१०. "अट्ठाने पि खो अहं, ब्राह्मण, परिकप्पं वदामि । इघ, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाती होति, अविभावायी होति, कामसुमिच्छा-चारी होति, मुसावादी होति, पिसुणवाचो होति, फरुसवाचो होति, क्षमज्ञान् होति, फरुसवाचो होति, फ्रिच्छा-दिट्ठिको होति, अमिज्झान् होति, व्यापप्तचित्तो होति, प्रिच्छा-दिट्ठिको होति; सो दाता होति समणस्य वा ब्राह्मणस्य वा अन्नं पानं 25 वत्यं यानं मालागन्धविलेपर्ने सेय्यावसथपदीपेय्यं । सो कायस्य भेदा परं मरणा हत्यीनं सहव्यतं उपपज्जति । सो तत्य लाभी होति अन्नस्स पानस्स मालानानाजङ्कारस्स ।

१. नं उपरुपति – सी॰, स्वा॰, रो॰ । १–२. मिता वा प्रमच्या या जाती वा साली-हिता – सी॰, रो॰ । ३. फरसावाची – सी॰, रो॰ । ४. मालागन्य विलेपन – स्वा॰ ।

B 481, R. 272

"यं तो, ब्राह्मण, इघ पाणातिपाती ग्रदिन्नादायी कामेसुमिच्छा-चारी मुसावादी पिसुणवाची फरुसवाची सम्फप्पलापी ग्रमिण्झालु व्यापन्नचित्तो भिच्छादिद्विको, तेन सो कायस्स भेदा पर मरणा हत्यीन सहव्यतं रृपपञ्जित । यं च खो सो दाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा ग्रत्नं पानं वत्वं यानं मालागन्यविलेपनं सेय्यावस्यपदीपेय्यं, तेन सो तत्य लाभी होति ग्रन्नस्य पानस्य मालानानालद्धारस्य ।

११. "इव पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाती होति ... पे०... मिच्छादिद्विको होति । सो वाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा ग्रप्नं पानं वत्यं यानं मालागन्वविलेपनं सेय्यावसयपदीपेय्यं । सो कायस्स 10 मेदा परं मरणा ग्रस्सानं सहब्यतं जपपज्जित ...पे०... गुन्नं सहव्यतं उपपज्जित ..पे०... कुक्कुरानं सहव्यतं उपपज्जित । सो तत्य लाभी होति ग्रत्रस्य पानस्य मालानानालङ्कारस्य ।

"यं खो, ब्राह्मण, इच पाणातिपाती . पे॰... मिच्छादिट्टिको, तेन सो कायस्य भेदा परं परं मरणा कुक्कुरानं सहव्यतं उपपज्जति । 15 यं च खो सो दाता होति नमणस्य वा ब्राह्मणस्य वा ब्रम्नं पानं बत्यं यानं मालागन्यविलेपनं सेय्यावनथपदीपेय्यं, तेन सो तत्य लाभी होति स्रवस्त पानस्य मालानानाल द्वारस्य ।

१२ "इम पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाता पटिविरतो होति ...पे०... नम्मादिट्टिको होति । सो दाता होति समणस्स वा 20 बाह्यणस्य वा ग्रप्नं पानं वत्यं यानं मानागन्यविलेपनं सेय्यावसयपदीपेय्यं । चो कायस्त मेदा पर मरणा मनुस्मान सहव्यतं उपपण्जति । सो तत्य तानी होति मानुसकानं पञ्चन्नं कामगुणान ।

"यं स्रो, ब्राह्मण, इस पाणातिपाता पटिविरतो होति ...पे०... नम्मादिट्ठिको, तेन सो कायस्य भेदा पर मरणा मनुस्नान सहव्यतं उप-25 पञ्जित । य च यो नो दाता होति समणस्स वा श्राह्मणस्स वा श्रन्न पान वत्वं यानं मालागन्धविलेषनं सैय्यावसवपदीपेय्यं, तेन सो तत्व नाभी होति मानुसत्रानं पञ्चन्नं कामगुणानं ।

१३. "इम पन, ब्राह्मण, एकच्ची पाणातिपाता पटिविरती होति ...पे०... नम्मादिद्विको होति । सो दाता होति समणस्य वा याद्यणस्य वा प्रत्रं पानं वत्यं यानं मानागन्यविलेपनं सैय्यावसयपदीपेय्यं । सो कायस्त भेदा परं मरणा देवानं सहव्यतं उपपज्जिति । सो तत्य लाभी होति दिव्वानं पञ्चन्नं कामगुणानं ।

"यं खो, ब्राह्मण, इघ पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०... सम्मादिट्ठिको, तेन सो कायस्स भेदा परं मरणा देवानं सहब्यतं उप-पज्जति । यं च खो सो दाता होति समणस्य वा ब्राह्मणस्य वा अञ्चं पानं ऽ वत्यं यानं मालागन्धविलेपनं सेय्यावसथपदीपेय्यं, तेन सो तत्य लाभी होति दिव्वानं पञ्चन्नं कामगुणान । अपि च, ब्राह्मण, दायको पि अनिष्फलो" ति ।

१४. "श्रच्छिरियं, भो गोतम, श्रव्भुतं, भो गोतम ! यावञ्चिदं, भो गोतम, श्रलमेव दानानि दात्तं, श्रलं सद्धानि कात्तं, यत्र हि नाम 10 दायको पि ग्रनिप्फलो'' ति ।

"एवमेतं, ब्राह्मण", दायको पि हि, ब्राह्मण, ग्रनिप्फलो" ति ।
"ग्रभिक्कन्तं, भो गोतम, ग्रभिक्कन्तं, भो गोतम ... पे०...
उपासकं मं भवं गोतमो धारेतु अञ्जतग्गे पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।
जाणस्योणिकगो सत्तरसमो ।

१८. साधुवग्गो

१. साधुसुत्तं

१. "साधु च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि श्रसाधु च । त सुणाथ, । साधुकं मनिस करोथ; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्खू भगवतो पञ्चस्सोसु । भगवा एतदवोच –

२. "कतमं च, भिक्खवे, ग्रसाघु ^२ पाणातिपातो, अदिलादान, कामेसुमिच्छाचारो, मुसावादो, पिसुणा वाचा, फहसा वाचा, सम्फप्पलापो, ग्रभिज्ज्ञा, व्यापादो, मिच्छादिष्ठि – इद वुच्चति, भिक्खवे, ग्रसाघु ।

३ "कतम च, भिक्खवें, साघु ? पाणातिपाता वेरमणी, ग्रदिन्ना-दाना वेरमणी, कामेसुमिच्छाचारा वेरमणी, मुसावादा वेरमणी, पिसुणाय वाचाय वेरमणी, कहताय वाचाय वेरमणी, सम्फप्पलापा

१ आहाण एवमेत ब्राह्मण → सी०, स्या०।

R. 275

वेरमणी, ग्रनभिज्झा, ग्रव्यापादो, सम्मादिष्टि — इदं वृज्वति, भिक्खवे, साधूं 'ति ।

२. ग्ररियघम्मसुत्तं

 "ग्ररियघम्मं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि ग्रनिरयधम्मं च। तं सुणाय .. पे० .. कतमो च, भिक्खवे, ग्रनिरयो धम्मो ? पाणातिपातो ऽ ... पे० ... मिच्छाविष्टि – ग्रयं बुच्चिति, भिक्खवे, ग्रनिरयो धम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, ग्ररियो घम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पेठ... सम्मादिष्टि - ग्रयं बुच्चित, भिक्खवे, ग्ररियो घम्मो" ति ।

३. कुसलसुत्तं

B. 483 १. "कुसलं च वो, भिक्सवें, देसेस्सामि स्रकुसलं च । त 10 सुणाय ... पे०... कतमं च, भिक्सवें, ग्रकुसलं ? पाणातिपातो ... पे०..

मिच्छादिद्वि – इदं वुच्वति, भिक्खवे, अकुसल ।

२. "कतमं च, भिक्सवे, कुसलं ? पाणातिपाता वेरमणी ...पे०... सम्मादिष्टि – इद बुच्चति, भिक्सवे, कुसलं' ति ।

४. श्रत्यसुत्तं

१. "ग्रत्य च वो, भिक्खवे, वेसेस्सामि ग्रनत्य च। त सुणाय 15 .. पे०. कतमो च, भिक्खवे, ग्रनत्यो े पाणातिपातो ... पे०... मिन्छा-दिट्ठि – ग्रयं बुच्चति, भिक्खवे, ग्रनत्यो ।

२ "कतमो च, भिक्यवे, ग्रत्थो ? पाणातिपाता वेरम^{णी} .. पेंक. सम्मादिष्टुं – ग्रयं वृच्चति, भिक्सवे, ग्रत्थों" ति ।

५- धम्मसुत्तं

१. "धम्मं च वो, जिक्सवे, देसेस्सामि ग्रधम्मं च । तं मुणाय 20 ...पे०.. पत्तमो च, जिक्सवे, ग्रधम्मो ? पाणातिपातो ...पे०... मिच्छादिद्वि – ग्रय बुच्चिति, जिक्छवे, ग्रधम्मो । २. "कतमो च, भिक्खवे, धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ...पे०... सम्मादिट्टि – अयं वुच्चति, भिक्खवे, धम्मो" ति ।

६. ग्रासवसुत्तं

- १. "सासवं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि ग्रनासवं च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, सासवो धम्मो ? पाणाति-पातो ... पे०... मिच्छादिद्धि — ग्रयं बुच्चति, भिक्खवे, सासवो ६ धम्मो।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, अनासवो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिट्टि अयं वुच्चति, भिक्खवे, अनासवो धम्मो" ति ।

७. वज्जसुत्तं

- १. "सावज्जं च वो, भिक्सवे, धम्मं देसेस्सामि अनवज्जं 10 म च। तं सुणाध ... पे०... कतमो च, भिक्सवे, सावज्जो धम्मो ? पाणा-तिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि — ग्रयं वुच्चति, भिक्सवे, सावज्जो धम्मो।
- २. "कतमो च, भिक्खने, अननज्जो धम्मो ? पाणातिपाता नेरमणी ... पे०... सम्मादिष्टि अर्य वुच्चति, भिक्खने, अनवज्जो ।s धम्मो' ति ।

८. तपनीयसुत्तं

- . १. "तपनीयं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि अतपनीयं च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, तपनीयो धम्मो ? पाणाति-पातो ... पे०... मिच्छादिट्टि – अयं वृच्चति, भिक्खवे, तपनीयो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिनस्वने, अतपनीयो घम्मो ? पाणातिपाता 21 वेरमणी ... पे०... सम्माविद्धि अयं जुन्वति, भिनस्वने, अतपनीयो 'धम्मो'' ति ।

६. ग्राचवनामिसुत्तं

१. "ग्राचयगामि" च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि ग्रपचय-गामि च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, ग्राचयगामी धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्ठि — ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, ग्राचय-गामी धम्मो ।

L.277 5 २. "कतमो च, भिक्सवे, अपचयगामी वम्मो ? पाणाति-पाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिष्टि — ऋयं बुच्चति, भिक्सवे, अपचयगामी वम्मो" ति ।

१०. दुबखद्रयसुत्तं

 "दुक्लुद्रयं 'च बो, भिक्लबे, घम्म देसेस्सामि सुलुद्रयं 'च । तं सुगाय ... पे०... कतमो च, भिक्लबे, दुक्लुद्रयो धम्मो ? पाणातिपाती । ... पे०... मिच्छादिष्ठि – श्रयं बुच्चिति, भिक्लबे, दुक्लुद्रयो धम्मो ।

२. "कतमो च, मिक्छवे, मुखुद्रयो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिट्ठि — ऋयं बुच्चिति, मिक्खवे, सुखुद्रयो धम्मो" ति ।

११. विपाकसुत्तं

- १. "दुक्खविपाकं च वो, भिक्खवे, बम्मं देसेस्सामि सुर्खावपाकं 15 च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, दुक्खविपाको घम्मो ? पाणातिपातो ... पे० .. मिच्छादिट्ठि — अयं बुच्चिति, भिक्खवे, दुक्खविपाको घम्मो ।
 - "कतमो च, भिन्छवे, मुद्धविपाको धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणो .. पे०... नम्मादिट्ठि – ग्रय बुञ्चित, भिन्छवे, सुद्धविपाको थ पम्मो" ति ।

साधुवन्गो ग्रहारसमो।

१. धानवदगावि - रो० ।

१६, अरियमग्गवग्गो

१. श्ररियमग्गसुत्तं

- १. "ग्रिरियमणं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि अनिरयमणं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, अनिरयो मग्गो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि — अयं वुच्चिति, भिक्खवे, श्रविरयो मग्गो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, ग्ररियो मग्गो ? पाणातिपाता व वेरमणी ...पे०... सम्मादिष्टि - ग्रयं बुच्चित, भिक्खवे, ग्ररियो मग्गो" ति ।

२. कष्हमग्गसुत्तं

- १. "कण्हमन्गं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि सुक्कमन्गं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, कण्हो मन्गो ? पाणातिपातो ...पे०... मिच्छादिद्वि – ग्रयं युच्चिति, भिक्खवे, कण्हो मन्गो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, सुक्को मग्गो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पेo... सम्मादिष्टि श्रयं बुच्चति, भिक्खवे, सुक्को मग्गो" ति ।

३. सद्धम्मसुत्तं

- १. "सद्धम्मं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि श्रसद्धम्मं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, श्रसद्धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि – श्रयं वुच्चति, भिक्खवे, श्रसद्धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, सद्धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ...पेo... सम्मादिष्टि श्रयं वुच्चति, भिक्खवे, सद्धम्मो" ति ।

४. सप्पुरिसघम्मसुत्तं

१. "सप्पुरिसधम्मं च वो, भिनखबे, देसेस्सामि श्रसप्पुरिस-धम्मं च । तं सुणाण ... पे०... कतमो च, भिनखबे, ग्रसप्पुरिसधम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... भिच्छादिट्टि — ग्रयं नुच्चति, भिनखवे, 20 ग्रसप्पुरिसधम्मो ।

B. 437

२. "कतमो च, भिनखवे, सप्पुरिसधम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिष्ठि – श्रयं वुच्चिति, भिनखवे, सप्पुरिस-धम्मो" ति ।

५. उप्पादेतव्यधम्मसुत्तं

- "उप्पादेतव्यं च वो, भिक्खवे, वम्मं देसेस्सामि न उप्पादेन तव्यं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, त उप्पादेतव्यो घम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिद्वि – ग्रयं बुच्चति, भिक्खवे, न उप्पादेतव्यो धम्मो ।
- "कतमो च, भिक्खचे, उप्पादेतव्यो झम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे० .. सम्मादिष्टि – ग्रयं नुञ्चिति, भिक्खवे, उप्पादेतव्यो 10 घम्मो" ति ।

"व्यापादेतव्यं" च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि श्रव्यापादे-तव्यं च। त सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, श्रव्यापादेतव्यो धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... भिच्छादिद्वि -- श्रयं बुच्चिति, भिक्खवे, श्रव्यापादेतव्यो धम्मो ।

"कतमो च, भिनल्लवे, व्यापादेतव्यो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०.. सम्मादिट्टि -- अयं वुच्चिति, भिनल्लवे, व्यापादेतव्यी धम्मो" ति ? ।

६. श्रातेचितव्वघम्मसुत्तं

 "आसेवितव्य च वो, शिवखर्व, घम्मं देसेस्सामि नासेवितव्यं
 त सुणाय .. पे०... कतमो च, भिवखर्व, नासेवितव्यो घम्मो ?
 पाणातिपातो .. पे०.. भिच्छादिष्टि — अय बुच्चति, भिवखर्वे, नासेवि-तव्यो घम्मो ।

२. "कतमो घ, भिक्खवे, ग्रासेवित्तव्वो बम्मो ? पाणाति-पाता वेरमणी .पे०.. सम्मादिट्ठि – ग्रयं युच्चित, भिक्खवे, ग्रामेवितव्यो सम्मोर्ग ति ।

^{•-} अर पाटा मी०, स्था०, रा० पात्यवेशु न दिस्मति ।

R. 28

७. भावेतब्बधम्मसूत्तं

- १. "भावेतव्बं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि न भावेतव्बं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न भावेतव्बो धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिष्ठि ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, न भावेतव्बो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, भावेतब्बो धम्मो ? पाणातिपाता व वैरमणी ... पे०... सम्मादिष्टि — ग्रयं वुज्यति, भिक्खवे, भावेतब्बो धम्मो" ति ।

प्तः <mark>बहुलीकात</mark>ब्बसुत्तं

- १. "बहुलीकातव्वं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि न बहुली-कातव्वं च। तं सुणाथ ... पे०... कृतमो च, भिक्खवे, त बहुलीकातव्वो धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्ठि — ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, 10 न बहुलीकातव्वो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, बहुलीकातब्बो धम्मो ? पाणाति-पाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिट्टि — ग्रयं वुच्चिति, भिक्खवे, बहुली-कातब्बो धम्मो" ति ।

६. अनुस्सरितब्बसुत्तं

- १. "अनुस्सरितब्बं च बो, भिवखबे, धर्मा देसेस्सामि नानुस्सरि- 15 तब्बं च । तं सुणाध ... पे०... कतमो च, भिक्खबे, नानुस्सरितब्बो धर्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिष्टि ग्रयं वुच्चति, भिक्खबे, नानुस्सरितब्बो धर्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, अनुस्सरितव्बो धम्मो ? पाणाति-पाता वेरमणी ... पे०... सम्माविष्ठि — अयं वुच्चित, भिक्खवे, अनुस्सरि- 20तब्बो धम्मो" ति ।

१०. सच्छिकातब्बसुत्तं

१. "सच्छिकातव्यं च वो, भिक्सवे, धम्मं देसेस्सामि न सच्छिकातव्यं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्सवे, न सच्छि-

१. धम्मं च - रो॰।

[20.88 80-ग्रङगुत्तरनिकायो ३३२ कातव्यो धम्मो ? पाणातिपातो .. पे०... मिच्छादिद्वि – ग्रयं बुच्चिति,

B. 488

भिक्लवे, न सच्छिकातव्वी धम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, सच्छिकातव्वो धम्मो ? पाणाति-पाता वेरमणी ... रे० .. सम्मादिट्टि – ग्रयं बुच्चति, भिक्खवे,

 सच्छिकातव्यो धम्मो" ति । ग्ररियमगावगो जनवीसतिमो ।

. २०, अपरपुग्गलवग्गो

१--१२. नसेवितव्यादिसुत्तानि

१. "दमहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो न सेवितव्वो । कतमेहि दमहि ? पाणातिपाती होति, ग्रविग्नादायी होति, कामेसु-मिच्छाचारी होति, मुसाबादी होति, पिसुणवाची होति, फरसवाची

होति, सम्फण्यलापी होति, ग्रभिण्झालु होति, व्यापन्नचित्तो होति, मिन्छा-10 दिड्डिको होति - इमेहि खो, मिक्सवे, दसहि धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो न सेवितच्यो ।

"दमहि, मिक्यवे, धम्मेहि समझागतो पुगालो सेवितव्यो । कतमेहि दमहि ? पाणातिपाता पटिविरतो होति, ग्रविन्नादाना पटि-

विरतो होति, कामेमुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, मुमावादा पटिविरतो R.222 15 होति, पिसुगाय वाचाय पटिविरतो होति, फरुसाय वाचाय पटिविरती होति, नम्फणनापा पटिविरतो होति, ग्रनभिज्झालु होति, ग्रन्यापन चित्तो होति, सम्माविद्विको होति – इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि धम्मेहि

ममन्नागतो पुग्गलो सेवितच्यो" । २-११. "दमहि, निक्यवे, वम्मेहि नमन्नागतो पुग्गलो न 20 मिजनच्यो .पे०. मिजनच्यो .. न पियरपामितच्यो ... पियरपासि-

तव्यो .. न पुरत्रो होति .. पुरत्रो होति .. न पासंसो होति ... पाससी होति . बगारवो होति . गारवो होति . बप्पतिस्मो होति .. सप्प नित्मा' होति न ग्रायथको होति . . ग्रायथको होति . . न विमुख्ति

रै न्यास्त्र — मीर, स्थान, रात्। > यणतिस्था — मीर, स्थान, रात्। ३ सप्य तिर हा — मी॰, स्वा॰, सा॰ ।

... विसुज्झति ... मानं नाधिभोति ... मानं श्रधिभोति ... पञ्ञाय न बहुति ... पञ्ञाय बहुति ... पे०... पुग्गलो सेवितब्बो"।

१२. "दसिंह, भिनस्तवे, धम्मेहि समझागतो पुग्गलो बहुं अपुञ्जं पसवित ... बहुं पुञ्जं पसवित । कतमेहि दसिंह ? पाणातिपाता पिटिविरतो होति, अदिसादाना पिटिविरतो होति, कामेसुमिन्छाचारा 5 पिटिविरतो होति, मुसावादा पिटिविरतो होति, पिसुणाय बाचाय पिटिवरतो होति, पिसुणाय बाचाय पिटिवरतो होति, प्रस्काप वाचाय पिटिवरतो होति, सम्कप्पलापा पिटिविरतो होति, अन्भिण्झालु होति, अब्यापश्चित्तो होति, सम्मादिष्टिको होति — इमेहि खो, भिनस्तवे, दसिंह धम्मेहि समझागतो पुग्गलो बहुं पुञ्जो पसवती" ति ।

भपरपुग्गलवम्गो वीसतिमो । चतुत्थो पण्णासको समत्तो ।

२१. करजकायवग्गो

१. पठमनिरयसग्गसुत्तं

 "दसिंह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निविखत्तो एवं निरये । कतमेहि दसिंह ? इद्य, भिक्खवे, एकच्चे पाणातिपाती होति लुद्दो लोहितपाणि इतपहते निविद्दो अदयापन्नो सब्वपाणभूतेसु ।

२. "म्रदिन्नादायी होति । यं तं परस्स परवित्तुपकरणं गामगतं वा म्ररञ्ञातं वा, तं म्रदिन्नं थेय्यसङ्खातं भादाता होति ।

३. "कामेसुमिच्छाचारी होति । या ता मातुरिवखता पितु-रिवखता मातापितुरिवखता भागुरिवखता भगिनिरिवखता ञाति-रिवखता गोत्तरिवखता धम्मरिवखता ससामिका सपरिदण्डा अन्तमसो मालागुळपरिविखता पि, तथारूपासु चारित्तं आपिन्जता होति ।

४. "मुसावादी होति । सभग्गतो वा परिसम्मतो वा ञाति- 20 मज्दागतो वा पुगमञ्दागतो वा राजकुलमञ्दागतो वा ग्रमिनीतो सविख-पुट्टो – 'एहम्भो पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो ग्रजानं वा श्राह 'जानामी' ति, जानं वा श्राह 'व जानामी' ति, श्रपस्सं वा श्राह 'पस्सामी'

१. नाभिद्वोद्धि - सी० । २. पर्यवसूपकरणं - स्वा० । ३. सभावतां - सी०, रो० ।

R. 284

ति,पस्सं वा आह 'न पस्सामी' ति । इति अत्तहेतु वा परहेतु वा ग्रामिस-किञ्चिक्तहेतु वा सम्पजानमुसा भासिता होति ।

- "पिसुणवाची होति ~ इतो सुत्वा समुत्र अक्वाता इमेसं मेदाय, समुत्र वा सुत्वा इमेसं अक्वाता अमूसं भेदाय । इति समग्गानं
 वा मेता भिन्नानं वा अनुप्पदाता बग्गारामी वग्गरतो वग्गनन्दी, बग्ग-कर्राण वाचं सासिता होति ।
 - ६. "फरसवाची होति या सा वाचा ग्रण्डका कक्कसा पर-कटुका पराभिसण्जनी कोबसायन्ता ग्रसमाधिसंवत्तनिका, तथार्लपं वाचं भासिता होति ।
- b. 491 10 ७. "सम्फण्णलापी होति अकालवादी अभूतवादी अनत्यवादी अधम्मवादी अविनयवादी, अनिवानवाँत वाचं भासिता होति अकालेन अनपदेसं अपरियन्तवाँत अनत्यसंहितं ।
 - "श्रिमिण्झालु होति । यं तं परस्स परिवत्तूपकरणं तं
 श्रीमिण्झिता होति 'श्रहो वत यं परस्स त मम श्रस्सा' ति ।
 - 15 ६. "व्यापप्रवित्तो होति पदुदुमनसङ्कृष्णो 'इमे सत्ता हञ्जन्तु वा वज्ज्ञान्तु वा उच्छिउजन्तु वा विनस्सन्तु वा मा वा अहेसु' ति ।
 - १० "मिण्छादिद्विको होति विपरीतदस्सनो 'निह्य दिसं, नित्य यिद्वं, नित्य हुतं, नित्य सुकतदुक्कटान कम्मानं फल विपाको, नित्य अपं लोको, नित्य परो लोको, नित्य माता, नित्य पिता, नित्य अपं लोको, नित्य लोके समणबाह्यणा मम्मप्यता सम्मापिटपद्वा में देमं च लोकं पर च लोकं नमं अभिज्ञा सिच्छक्तत्वा पवेदेन्ती' ति । इमेंहि सो, भिज्ञचने, दमिह धम्मोहि समन्नागती ययानतं निविक्तती एवं निरस्ये।
 - ११. "दसहि, निक्सने, बम्मेहि नमसागतो यथामतं निक्सिती 25 एवं समो । कतमेहि दमिह ? इस, भिक्सने, एकच्चो पाणातिपाठ पहाम पाणातिपाता पटिविरतो होति निहितदण्डो निहितसत्यो लज्जी दमापन्नो, नव्यपाणमूबहितानुकम्मी निहरति ।
 - १२. "मदिप्रादान पहाय मदिन्नादाना पटिनिरतो होति । य

१. वं वयास्ति - स्वान, रान ।

तं परस्स परवितूपकरणं गामगतं वा अरञ्ञगतं वा, न तं ग्रदिन्नं थेय्यसङ्खातं श्रादाता होति ।

- १३. "कामेसुमिच्छाचारं पहाय कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति । या ता मातुरिक्खता ... पे०... अन्तमसो मालागुळपरिक्खिता पि, तथारूपासु न चारित्तं आपण्जिता होति ।
- १४. "मुसावादं पहाय मुसावादा पटिविरतो होति । सभगगतो वा परिसग्गतो वा जातिमञ्ज्ञगतो वा पूगमञ्ज्ञगतो वा राजकुलमञ्ज्ञगतो वा प्राभिनीतो सिक्खपुट्टो 'एहम्भो पुरिस, यं जानासि तं ववेही' ति, सो अजानं वा आह 'न जानामी' ति, जानं वा आह 'जानामी' ति, अपस्सं वा आह 'न पस्सामी' ति, पस्सं वा आह 'पस्सामी' ति । इति अत्तहेतु वा परहेतु वा आमिसकिञ्ज्विक्खहेतु वा न सम्पजानमुसा भासिता होति ।
 - १४. "पिसुणवाचं पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति न इतो सुत्वा अमुत्र अक्खाता इमेसं भेदाय, अमुत्र वा सुत्वा इमेसं अक्खाता अमूसं भेदाय । इति भिन्नानं वा सन्वाता सिहतानं वा अनुप्यता समग्गारामो समग्गरतो समग्गनन्दी, समग्गकरणि वाचं भासिता होति ।
 - १६. "फरुसवाचं पहाय फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति । या सा वाचा नेला कण्णसुखा पेमनीया हृदयङ्गमा पोरी बहुजनकन्ता बहुजनमनापा, तथारूपि वाचं भासिता होति ।
 - १७. "सम्फप्पलापं पहाय सम्फप्पलापा पटिविरतो होति कालवादी भूतवादी, श्रत्थबादी धम्मवादी विनयवादी, निधानवर्ति 20 बाचं भासिता होति कालेन सापदेसं परियन्तवर्ति ग्रत्थसंहितं ।
 - १८. "ग्रनभिज्ञालु होति । यं तं परस्स परवितूपकरणं तं ग्रनभिज्ञिता होति – 'ग्रहो वत यं परस्स तं मम श्रस्सा' ति ।
 - १६. "अव्यापन्नचित्तो होति अप्पदुटुमनसङ्कृप्पो -- 'इमे सत्ता अवेरा होन्तु अव्यापज्झा अनीघा, सुखी अत्तानं परिहरन्तू' ति ।
 - २०. "सम्मादिद्विको होति अविषरीतदस्सनो 'अस्यि दिन्नं, अस्यि पिट्ठं, अस्यि दुतं, अस्यि सुकटदुक्कटानं कम्मानं फलं विषाको, अस्यि ययं लोको, अस्यि परो लोको, अस्यि माता, अस्यि पिता, अस्यि सत्ता ओपपातिका, अस्यि लोके समणवाहाणा सम्मागता सम्मापटिपन्ना ये इमं च लोकं परं नानोकं सयं अभिकन्ना सच्छिकस्या पवेदेन्ती' ति । अ

R. 286

B. 493

इमेहि खो, मिक्खवे, दसहि घम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं सगे" ति ।

२. दुतियनिरयसम्गसुत्तं

 "दसिंह, भिक्खवें, घम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्तितो एवं निरये । कतमेहि दसिंह ? इघ, भिक्खवें, एकच्चों पाणाति-ज्ञाती होति लुद्दो लोहितपाणि हतपहते नियिट्ठो ग्रदयापन्नो सब्बपाण-मृतेसु ।

२. "ग्रदिप्तादायी होति ... कामेसुमिच्छाचारी होति ... मुसा-वादी होति ... पिसुणवाचो होति ... फरसवाचो होति ... सम्फप्पलापी होति ... ग्रिमञ्ज्ञालु होति ... व्यापन्नचित्तो होति ... मिच्छाविट्टिको १० होति विपरीतदस्सनो - 'नत्थि दिश्चं ... पे०... सयं ग्रिमञ्जा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । इमेहि खो, भिक्खवे, दसिंह धम्मेहि समन्नागतो यथाभूतं निष्वत्तो एवं निरये ।

 "दसिंह, भिक्खवे, घम्मेहि समझागतो यथाभतं निक्खितो एवं समो । कतमेहि दसिंह ? इय, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाठं
 पहाय पाणातिपाता पिटिवरतो होति निहित्तक्छो निहित्तस्यो लज्जी दमापन्नो, सञ्जपाणभूतिहितानुकम्भी बिहरति ।

४. "श्रदिनादानं पहाय श्रदिशादाना परिविरतो होति ... फामेसुमिच्छाचारं पहाय कामेसुमिच्छाचारा परिविरतो होति ... मुसा भावं पहाय मुसावादा परिविरतो होति ... पिमुणं वाचं पहाय पिसुणाय वाचाय परिविरतो होति ... फरस वाच पहाय फरसाय वाचाय परिवरतो होति ... फरस वाच पहाय फरसाय वाचाय परिवरतो होति ... सम्मण्यलापं पहाय सम्मण्यलापा परिविरतो होति ... सन्मान्यलापुं पहाय सम्मण्यलापा परिविरतो होति ... सन्मान्दिष्टिको होति ... स्रव्यापत्रचित्तो होति ... सम्मादिष्टिको होति अविपरीतदस्ताने — श्रित्य दिशं ... पे०... ये इमं च लोकं परं च वोकं मयं श्रनिज्ञा मच्छिरत्वा पवेदेन्ती ता इमेहि सो, भिक्तवे, दसिर्दि प्रमोहि नमन्नागनो यवानतं निक्ततता एवं समा " ति ।

रे--१ स्था॰ पापके मृत्यि ।

३. मातुगामसुत्तं

- १. "दसिंह, मिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो मातुगामो यथाभतं निक्खत्तो एवं निरथे। कतमेहि दसिंह ? पाणातिपाती होति ... पे०... अदिन्नादायी होति ... कामेसुमिच्छाचारी होति ... मुसावादी होति ... पिसुणवाचो होति ... फरसावाचो होति ... सम्फप्पलापी होति ... अभिज्ञालु होति ... ब्यापन्नचित्तो होति ... मिच्छादिट्ठिको होति ...। इमेहि खो, भिक्खवे, उदसिंह धम्मेहि समन्नागतो मातुगामो यथाभतं निक्खत्तो एवं निरये।
- २. "दसिंह, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागतो मातुगामो यथाभतं निक्कित्तो एवं सन्मे । कतमेहि दसिंह ? पाणातिपाता पिटिविरतो होति ... कामेसुमिच्छ।चारा पिटिविरतो होति ... कामेसुमिच्छ।चारा पिटिविरतो होति ... कामेसुमिच्छ।चारा पिटिविरतो होति ... पिसुणाय वाचाय पिटिविरतो होति ... सम्फप्पनापा पिटिविरतो होति ... सम्फप्पनापा पिटिविरतो होति ... अन्निज्ञालु होति ... अव्यापन्नचित्तो होति ... सम्माविद्विको होति ... । इमेहि लो, भिक्लवे, दसिंह धम्मेहि समन्नागतो मातुगामो यथाभतं निक्लतो एवं सग्मे" ति ।

४. उपासिकासुत्तं

- १. "दसिह, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागता उपासिका यथाभतं । निक्खिला एवं निरये। कतमेहि दसिह ? पाणातिपातिनी होति ... पे०... मिच्छादिद्विका होति ...। इमेहि खो, भिक्खने, दसिह धम्मेहि समन्नागता उपासिका यथाभतं निक्खिता एवं निरये।
- २. "वसिंह, भिनखने, धम्मेहि समन्नागता उपासिका यथाभतं निक्खिता एवं सम्मे । कतमेहि दसिंह ? पाणातिपाता पिटिनिरता 20 होति ...पे ०... सम्मादिष्ट्रिका होति ...। इमेहि खो, भिनखने, दसिंह धम्मेहि समन्नागता उपासिका यथाभतं निनिखता एवं सम्मे" ।

५. विसारदसुत्तं

१. "दसिंह भिक्सते, घम्मेहि समझागता उपासिका ग्रविसारदा ग्रमारं ग्रज्झावसित । कतमेहि दसिंह ? पाणातिपातिनी होति ... ग्रदिझादायिनी होति ... कामेसुभिच्छाचारिनी होति ... मुसायादिनी पर्य-४३

घम्म-

होति ... पिसुणवाचा होति ... फरुसवाचा होति ... सम्फप्पलापिनी

होति ... ग्रभिज्ञ्ञालुनी होति ... व्यापन्नचित्ता होति ... मिच्छादिट्टिका होति ...। इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि धम्मेहि समन्नागता उपासिका

ग्रविसारदा ग्रगारं ग्रज्झावसति ।

२. "दसिंह, भिक्खवे, घम्मेहि समन्नागता उपासिका विसारदा ग्रगारं ग्रज्झावसति । कतमेहि दसहि ? पाणातिपाता पटिविरता होति ... ग्रदिन्नादाना पटिविरता होति ... कामेसुभिच्छाचारा पटिविरता होति ... मुसावादा पटिविरता होति ... पिसुणाय वाचाय पटिविरता होति ...

फरसाय वाचाय पटिविरता होति ... सम्फप्पलापा पटिविरता होति ... 10 ग्रनभिण्झालुनी होति ... ग्रव्यापन्नचित्ता होति ... सम्मादिट्टिका होति ...। इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि चम्मेहि समन्नागता उपासिका विसारदा ग्रगारं ग्रज्झावसती" ति ।

६. संसप्पनीयसत्तं

१. "संसप्पनीयपरियायं वो, भिक्खवे, घम्मपरियायं देसेस्सामि । B 495

तं सुणाय, सायुकं मनिस करोय; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते"

15 ति खो ते भिनस् भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवीच -२. "कतमो च, भिक्खवे, संसप्पनीयपरियायो परियायो ? कम्मस्सका, भिक्लवे, सत्ता कम्मदायादा कम्मयोनी कम्मवन्यू

कम्मपटिसरणा, यं कम्मं करोन्ति – कल्याणं वा पापकं वा – तस्स दायादा भवन्ति ।

३. "इच, मिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाती होति लुद्दो लोहित R. 283 20 पाणि हतपहते निविद्दो, ग्रदयापन्नो सव्वपाणमूतेमु । सो संसप्पति कायेन, संसप्पति वाचाय, संसप्पति मनसा । तस्स जिम्हं कायकम्म

होति, जिम्हं वचीकम्मं, जिम्हं मनोकम्मं, जिम्हा गति, जिम्हुपपति । "जिम्हगतिकस्स खो पनाहं, भिक्खवे, जिम्हुपपत्तिकस्स द्विः 25 गतीनं ग्रञ्जतरं गति वदामि -ये वा एकन्तदुक्ता निरया या वा संस्प्य

जातिका तिरच्छानयोनि । कतमा च सा, भिक्खवे, संसप्पजातिक तिरच्छानयोनि ? ग्रहि विच्छिका सतपदी नकुला विळारा मूसिन उल्का, ये वा पनञ्चे पि केचि तिरच्छानयोनिका सत्ता मनुस्से दिस्व १. मा विस्तवे - सीo रा । - -

25

संसप्पन्ति । इति खो, भिक्खवे, भूता भूतस्स उपपत्ति होति । यं करोति तेन उपपज्जित । उपपन्नमेनं फस्सा फुसंन्ति । एवमहं , भिनखवे, 'कम्मदायादा सत्ता' ति वदामि ।

४. "इय पन, भिक्खवे, एकच्चो ग्रदिन्नादायी होति ... पे०... कामेसुमिच्छाचारी होति ... मुसावादी होति ... पिसुणवाचो होति ... फरुस- 5 वाचो होति ... सम्फप्पलापी होति ... श्रीभज्झालु होति ... व्यापन्नचित्तो होति ... मिच्छादिट्टिको होति विपरीतदस्सनो - 'नित्य दिश्नं ...पे०... सयं ग्रभिञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती'ति । सो संसप्पति कायेन, संसप्पति वाचाय, संसप्पति मनसा । तस्स जिम्हं कायकम्मं होति, जिम्हं वचीकम्मं, जिम्हं मनोकम्मं, जिम्हा गति, जिम्हुपपत्ति ।

"जिम्हगतिकस्स खो पनाहं, भिक्खवे, जिम्हुपपत्तिकस्स द्विन्नं" गतीनं श्रञ्जातरं गति वदामि – ये वा एकन्तदुक्ला निरया या वा संसप्प-जातिका तिरच्छानयोनि । कतमा च सा, भिक्खवे, संसप्पजातिका तिरच्छानयोनि ? श्रहि विच्छिका सतपदी नकुला विळारा मूसिका उलुका, ये वा पनञ्जे पि केचि तिरच्छानयोनिका सत्ता मनुस्से दिस्वा 15 संसप्पन्ति । इति स्त्रो, भिनस्तने, भूता भूतस्य उपपत्ति होति, यं करोति तेन उपपज्जित । उपपन्नमेनं फस्सा फुसन्ति । एवमहं, भिन्छवे, 'कम्म-दायादा सत्ता' ति वदामि । कम्मस्सका, भिक्खवे, सत्ता कम्मदायादा कम्मयोनी कम्मवन्धू कम्मपटिसरणा, यं कम्मं करोन्ति - कल्याणं वा पापकं वा - तस्स दायादा भवन्ति ।

५. "इध, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो होति निहितदण्डो निहितसत्यो, लज्जी दयापन्नो सब्बपाण-भूतहितानुकम्पी विहरति । सो न संसप्पति कायेन, न संसप्पति वाचाय, न संसप्पति मनसा । तस्स उजु' कायकम्मं होति, उजु वचीकम्मं, उजु मनोकम्मं, उजु गति, उजुपपत्ति ।

"उजुगतिस्स खो पनाहं, भिक्खवे, उजुपपत्तिकस्स द्विन्नं गतीनं अञ्ञतरं गति बदामि – ये वा एकन्तसुखा सम्मा यानि वा पन तानि उच्चाकुलानि खत्तियमहासालकुलानि वा ब्राह्मणमहासालकुलानि वा गह-पतिमहासालकुलानि वा ब्रङ्गानि महद्भनानि महाभोगानि पहुतजातरूप-रजतानि पहुतवित्तूपकरणानि पहुतवनधञ्ञानि । इति खो, भिक्खवे, 30

१. एवं पहं - सी० । २. चिम्नं - सी० । ३. उज्रुं - सी०, रो० ।

मूता भूतस्य उपपत्ति होति । यं करोति तेन उपपज्जति । उपपन्नमेनं फस्सा फुसन्ति । एवमहं, भिक्खवे, 'कम्मदायादा सत्ता' ति वदामि ।

६. "इच पन, भिक्लवे, एकच्चो ग्रदिसादान पहाय ग्रदिसा-

दाना पटिविरतो होति ..पे०... कामेनुपिच्छाचारा पटिविरतो होति 5 ... मुसानादं पहाय मुसानादा पटिविरतो होति ... पिसुणं वाचे पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति ... फर्ब्स वाचं पहाय फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति ... सम्फणनापं पहाय नम्फणनापा पटिविरतो होति ...

प्रनिनज्ज्ञालु होति ... अव्यापन्नचित्तो होति .. सम्मादिट्टिको होति ग्रविपरीतदस्सनो - 'ग्रत्यि दिसं ...पे०... ये इमं च लोकं परं च तोकं 10 नयं ग्रमिञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । सो न संसप्पति कायेन, न संसप्पति वाचाय, न संसप्पति मनसा । तस्स उजु कायकम्मं होति, उजु वचीकम्मं, उजु मनीकम्मं, उजु गति, उजुपपत्ति ।

"उजुगतिकस्म लो पन ग्रहं, निक्लवे, उजुपपत्तिकस्स द्विन्नं B. 497 गतीनं ग्रञ्जतरं गींत नदामि - ये वा एकन्तसुखा सग्गा यानि वा पन तानि उच्चाकुलानि खत्तियमहासालकुलानि वा ब्राह्मणमहासालकुलानि वा गहपतिमहासालकुलानि वा ग्रह्वानि महदनानि महामोगानि पहुत-

जातस्परजतानि पहूतवित्तूपकरणानि पहूतवनवञ्ञानि । इति सी मिक्तवे, मूता भूतस्स उपपत्ति होति । य करोति तेन उपपज्जिति । उपपन्नमेनं फस्सा फुसन्ति । एवमहं, निक्खबे, 'कम्मदायादा सत्ता' ति व्यामि ।

"कम्मत्तका, निक्ववे, सत्ता कम्मदायादा कम्मयोनी कम्मवन्धू कम्मपटिसरणा, यं कम्मं करोन्ति - कल्याणं वा पापकं वा - तस्स दायादा नवन्ति । ग्रयं सो सो, निक्तवे, ससप्पनीयपरियायो धम्म-परियायो" ति ।

७. पठमसञ्चेतनिकसूत्तं

PL 7/12 25 ?. "नाह, निन्तवने, सञ्चेतनिकान कम्मानं कतान उप-

वितान प्रपटिसंवेदित्वा बन्तीभाव वदामि । तं च खो दिहेव धम्मे १. वयन्त्रितिस्थाना -- म्याः । २ मन्यस्थितिहराः -- ग्रीः, स्याः, साः वै. व्यन्तिवात – स्वा॰, शे॰ ।

उपपज्जं वा अपरे वा परियाये । न त्वेवाहं, भिनखवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं अप्पटिसंवेदित्वा दुवलस्सन्तिकिरियं वदामि ।

- २. "तत्र, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसव्यापत्ति ग्रमुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविणाका होति; चतुब्बिधार् वचीकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति अकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका 5 होति; तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति ग्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।
- ३. "कथं च, भिक्लवे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसव्यापत्ति म्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाती होति लुद्दो लोहितपाणि हतपहते निविद्दो अदया- 10 पन्नो सब्बपाणभूतेसु ।

"ग्रदिन्नादायी होति । यं तं परस्स परवित्तूपकरणं गामगतं वा ग्ररञ्ञगतं वा, तं श्रदिन्नं थेय्यसङ्घातं ग्रादाता होति ।

"कामेसुमिच्छाचारी होति। या ता मातुरिक्खता ... पे०... ग्रन्तमसो मालागुळपरिक्खिता पि, तथारूपासु चारित्तं ग्रापण्जिता 15 होति । एवं खो, भिक्खबे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति अनुसल-सञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।

४. "कयं च, भिक्खवे, चतुब्बिघा वचीकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति त्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ? इध, भिक्खवे, एकच्चो मुसावादी होति । सभग्गतो वा परिसम्गतो वा जातिमञ्जगतो 20 वा पूगमज्ज्ञगतो वा राजकुलमज्ज्ञगतो वा प्रभिनीतो सन्खिपुद्वो 'एहम्भो पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो अजानं वा आह 'जानामी' ति, जानं वा ब्राह 'न जानामी' ति, अपस्सं वा ब्राह 'पस्सामी' ति, पस्सं वा ब्राह 'न पस्सामी' ति, इति असहेतु वा परहेतु वा ग्रामिसिकञ्चिवलहेतु वा सम्पजानमुसा भासिता होति ।

"पिसुणवाचो होति – इतो सुत्वा श्रमुत्र अन्खाता इमेसं भेदाय, ग्रमुत्र वा सुत्वा इमेसं ग्रनखाता ग्रमूसं भेदाय । इति समग्गानं वा मेत्ता भिन्नानं वा अनुप्पदाता वग्गारामो वग्गरतो वग्गनन्दी, वगकराण वाचं भासिता होति ।

१. उपपन्ने – स्या० । २. तिथिषं – स्या० । ३. पतुन्निषं – स्या० ।

B. 499

R. 294

"फरसवाचो होति । या सा वाचा ग्रण्डका कक्कसा परकटुका पराभिसज्जनी कोधसामन्ता ग्रसमाधिसंवत्तनिका, तथारूपि वाचं भासिता होति ।

सम्फप्पलापी होति ग्रकालवादी ग्रभूतवादी ग्रनत्यवादी ग्रधम्म वादी ग्रविनयवादी, ग्रिनियानवित वाचं भासिता होति ग्रकालेन ग्रव पदेसं ग्रपरियन्तवित ग्रनत्थसंहितं । एवं सो, भिक्खवे, चतुिव्वया वची कम्मन्तसन्दोसव्यापत्ति ग्रकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।

५. "कयं च, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसव्यापित अक्रुसलसम्बेतिका दुक्खद्रया दुक्खविपाका होति ? इध, भिक्खवे, एकज्जो ग्रिमञ्झाल होति । यं तं परस्स परिवत्तूपकरणं, तं ग्रिमिञ्झिता होति – 'ग्रहो वत, यं परस्स तं मम ग्रस्सा' ति ।

"व्यापत्रवित्तो होति पदुटुमनसङ्कष्पो — 'इमे सत्ता हञ्जन्तु वा वज्ज्ञन्तु वा उच्छिज्जन्तु वा विनस्सन्तु वा मा वा ब्रहेसुं'ति । मिन्छा-15 दिट्ठिको होति विपरीतदस्सनो' — 'नित्य दिन्नं ... पे०... ये इमं च लोकं परं च लोकं सयं अभिञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । एवं खी, मिनखवे, तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसव्यापत्ति ब्रक्नुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।

६. "तिविवकायकम्मन्तसन्दोस्वयापत्तित्रकुसलसञ्जेतिनकाहेतुं वा, मिक्सवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुर्गाति विनिपातं निरसं उपपज्जित्तः; चतुव्विवचचिकम्मन्तसन्दोस्व्यापत्तिश्रकुसलसञ्जेतः निकाहेतु वा, भिक्सवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुर्गाति विनिपातं निरसं उपपज्जित्तः; तिविधमनोकम्मन्तसन्दोस्व्यापत्तिश्रकुसलः सञ्जेतिकाहेतु वा, मिक्सवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुर्गाति विनिपातं निरसं उपपज्जित्तः ।

"सेय्यवापि, निक्खवे, ग्रपण्णको मणि उद्घंखित्तो येन येनेव पतिद्वाति नुष्पतिद्वित्येव पतिद्वाति; एवमेव खो, भिक्खवे, तिविध-कायकम्मन्तसन्दोस्त्र्यापत्तिग्रकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स नेदा परं मरणा ग्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जन्ति; चतुव्विध-

१. विश्वरितदम्मनो → सी०; विश्वरित्तदस्तनो — स्या० ।

वजीकम्मन्तसन्दोसव्यापत्तिग्रकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपञ्जन्ति; तिविध-मनोकम्मन्तसन्दोसव्यापत्तिग्रकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपञ्जन्ती ति ।

७. "नाहं, भिक्खवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपित्तानं अप्यिद्धितं विद्वेत वम्मो उपपज्जं वा अपरे वा परियाये । न त्वेवाहं, भिक्खवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपित्तानं अप्यिद्धितं विद्वेत वा अपरे वा परियाये । न त्वेवाहं, भिक्खवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपित्तानं अप्यिद्धितं विद्वा दुक्खस्सन्तिकिरियं वदामि ।

५. "तत्र, भिक्खने, तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेत-निका सुखुद्रया सुखविपाका होति; चतुव्विधा वचीकम्मन्तसम्पत्ति 10 श्चसलसञ्चेतनिका सुखुद्रया सुखविपाका होति; तिविधा मनोकम्मन्त-सम्पत्ति कुसलसञ्चेतनिका सुखुद्रया सुखविपाका होति ।

६. "कथं च, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतिनका सुखुदया सुखविपाका होति ? इध, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपात पहाय पाणातिपाता पिटिविरतो होति निहितवण्डो निहित-सत्थो लज्जी दयापन्नो, सञ्चपाणभूतिहतानुकम्मी विहरति ... पे०... ।

"श्रदिन्नादानं पहाय ग्रदिन्नादाना पटिविरतो होति । यं तं परस्स परिवत्तूपकरणं गामगतं वा ग्ररञ्ञगतं वा, न तं ग्रदिन्नं थेय्यसङ्खातं श्रादाता होति ।

"कामेसुमिच्छाचारं पहाय कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो 20 होति । या ता मानुरिक्खता ... पे०... अन्तमसो मालागुळपरिक्खिता पि, तथारूपासु न चारित्तं आपिज्जता होति । एवं खो, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसम्मत्ति कुसलसञ्चेतिका सुखुदया सुखविपाका होति ।

१०. "कथं च, भिक्खवे, चतुव्विया वचीकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखवियाका होति ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो 25 मुसावादं पहाय मुसावादा पटिविरतो होति । सभग्गतो वा परिसग्गतो वा जातिमण्डागतो वा पूगमण्डागतो वा राजकुलमज्डागतो वा अभिनीतो सिक्खपुट्टो 'एहम्भो पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो ग्रजानं वा ग्राह 'न जानामी' ति, जानं वा ग्राह 'जानामी' ति, ग्रपस्सं वा श्राह 'न

१-१. म० पोरथके नस्यि ।

B 501

पस्सामी' ति, पस्सं वा त्राह 'पस्सामी' ति, इति अत्तहेतु वा परहेतु वा यामिसिकिञ्चित्वस्वहेतु वा न सम्प्रजानमुसा भासिता होति ।

"पिपुणं वाच पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरती होति - न इतो सुत्वा अमुत्र अस्थाता इमेसं भेदाय, अमुत्र वा सुत्वा न इमेसं अस्खाता 4.296 5 अमूसं भेदाय । इति भिन्नानं वा सन्धाता सहितानं वा अनुप्पदाता समगारामो समग्गरतो समग्गननन्दो, समग्गकर्राणं वाचं भासिता होति !

> "फरसं वाचं पहाय फरसाय वाचाय पटिविरतो होति । या सा वाचा नेला कण्णमुखा पेमनीया हदयङ्गमा पोरी बहुजनकन्ता वहुजनमनापा, तथारूपि वाचं मासिता होति ।

"सम्फप्पलापं पहाय सम्फप्पलापा पटिविरतो होति कालगदी भूतवादी ग्रत्यवादी धम्मवादी विनयवादी, निधानवित वाचं भासिता होति कालेन सापदेसं परियन्तवित ग्रत्थसिहृतं । एवं घो, निक्वने, चतुव्विया वचीकम्मन्तसम्मत्ति कुसलसञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखिवपाका होति।

१६ "कय च, भिक्दावे, तिविधा मनोकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतिनका सुलुद्रया सुलविपाका होति ? इघ, भिक्लवे, एकच्चो अनिगञ्जालु होति । यं त परस्स परवित्तूपकरणं तं अनिभिज्जता होति – 'म्रहो क्त य परस्स तं ममस्ता' ति ।

"अव्यापत्रचित्तो होति ग्रप्पदुदुपनसन्दुष्पो ~ 'इमे सत्ता अवेरा

20 होन्तु ग्रन्थापञ्ज्ञा ग्रनीघा, सुखी ग्रत्तानं परिहरन्तू' ति ।

"सम्मादिद्विको होति अविषरीतदस्यनो - 'अस्य दियं, प्रस्थि मिट्टं . पे ... ये इस च लोकं परं च लोकं सर्थ अभिज्ञ्ला सिद्धिकृत्वी पवेदेन्ती' ति । एवं खो, यिनखवे, तिविद्या मनोकम्मन्तसम्पत्ति कुरात-सञ्चेतिका सुसुद्रया सुखिवपाका होति ।

१२ "तिविधकायकम्मान्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा, नियववे, सत्ता कायस्स भेदा परं भरणा सुगति सम्मं लोकं उपपज्जन्ति; जिल्लिक्यववीकम्मन्तसम्पत्तिकुमलसञ्चेतिनकाहेतु वा, निवववे, तत्ता कायस्स भेदा परं भरणा सुगति सम्मं लोकं उपपज्जन्ति; तिविधमनी-कम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा, भिक्लवे, सत्ता कायस्स भेदा परं भरणा सुगति सम्मं लोकं उपपज्जन्ति; तिविधमनी-कम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा, भिक्लवे, सत्ता कायस्स भेदा परं भरणा सुगति सम्मं लोकं उपपज्जन्ति ।

"सेययापि, भिक्खवे, अपण्णको मणि उद्धंखित्तो येन येनेव पितद्वाति सुप्पतिद्वित्तंयेव पितद्वाति; एवमेव खो, भिक्खवे, तिविधकाय-कम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुर्गीत सग्गं लोकं उपपञ्जित्ति; चतुव्विधवचीकम्मन्तसम्पत्तिकुसल-सञ्चेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुर्गीत सग्गं लोकं उपपञ्जित्तः; तिविधमनोकम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुर्गीत सग्गं लोकं उपपञ्जित्तः । नाहं, भिक्खवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपिवितानं अप्पटिसंविदित्वा व्यातीमावं , वतामि । तं च खो दिहेव धम्मे उपपञ्जे वा अपरे वा परियाये । न त्वेवाहं, भिक्खवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपिवतानं अप्पटि- 10 संविदत्वा व्यवस्यत्तिकरियं वदामी" ति ।

द. दुतियसञ्चेतनिकसुत्तं

१. ⁴नाहं, भिक्खवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपिचतानं ग्रण्पिटसंवेदित्वा व्यन्तीभावं ववामि, तं च खो विट्ठेव धम्मे उपपष्णं वा ग्रपरे वा परियाये। न त्वेवाहं, भिक्खवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपिचतानं श्रण्पिटसंवेदित्वा दुक्कस्तन्तिकिरियं वदामि।

२. "तत्र, भिक्खने, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति अञ्चुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति; चतुन्त्विधा वची-कम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति अञ्चुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति; तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति अञ्चुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति।

३. "कथं च, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति श्रकुसलसञ्चेतिनका दुक्खव्रया दुक्खविपाका होति ... पे०... एवं खो, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति अकुसलसञ्चेतिनका दुक्खद्रया दुक्खविपाका होति ।

४. "कथं च, भिक्खवं, चतुब्बिघा वचीकम्मन्तसन्दोसच्यापत्ति 25 ग्रकुसलसञ्चेतिनका दुक्बुद्रया दुक्खविषाका होति ... पे०... एवं खो, भिक्खवं, चतुब्विघा वचीकम्मन्तसन्दोसच्यापत्ति श्रकुसलसञ्चेतिनका दुक्बुद्रया दुक्खविषाका होति ।

१. चतुब्बिययाचा ० - सी० । २. अप्पटिसविदिस्या - रो० । ४०४-४४५.

* B, 503

- ५. "कथं च, भिनखने, तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसव्यापित अकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खिवपाका होति ... पे०... एवं खों, भिन्खये, तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसव्यापित्त अकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खिवपाका होति ।
- ६. "ितिविषकायकाम्मन्तसन्दोसव्यापत्तित्र्यकुसलसञ्चेतिनिकाहेतृ वा, मिनस्रवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुर्गात विनिपातं निरयं उपपञ्जन्ति, चतुव्विषवचीकम्मन्त ... पे०... तिविषमनोकम्मन्त-सन्दोसव्यापत्तिश्रकुसलसञ्चेतनिकाहेतु वा, भिनस्रवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुर्गात विनिपातं निरयं उपपञ्जन्ति ।
- ७. "नार्ह, भिनखने, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपित्रतानं यप्पटिसंवेदित्वा व्यन्तीभावं वदामि, तं च खो दिट्टेव धम्मे उपपज्जं वा अपरे वा परियाये। न त्वेवाहं, भिक्खवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपित्रतानं अप्पटिसंवेदित्वा दुवखस्सन्तिकिरियं वदामि।
- ५ "तत्र खो", भिक्खवे, तिविधा कायकम्पन्तसम्मति कुसल-15 सञ्जेतिनका सुखुद्रया सुखविपाका होति; चतुव्विधा वचीकम्मन्त-सम्पत्ति कुसलसञ्जेतिनका सुखुद्रया सुखविपाका होति; तिविधा मनी-कम्मन्तसम्मत्ति कुसलसञ्जेतिनका सुखुद्रया सुखविपाका होति ।
- "क्यं च, भिक्खने, तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतिका सुखुद्रमा सुखिवपाका होति ... पंठ... एवं खो, भिक्खने,
 तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखिवपाका होति।
- १०. "कथं च, भिक्खने, चतुव्तिधा वचीकम्मन्तसम्यत्ति कुसतः सञ्चेतनिका सुखुद्रया सुखित्मका होति ... पे०... एचं खो, भिक्खने, चतुव्तिधा वचीकम्मन्तसम्यत्ति कुसलसञ्चेतनिका सुखुद्रया सुखित्माका R.29 25 होति।
 - ११. "कथं च, मिक्खवे, तिविधा मनोफम्मान्तसम्मत्ति छुसल-सञ्चेतीनका सुद्दिया सुखिषणका होति ... पे०... एवं खो, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मान्तसम्मत्ति कुसलसञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखिवणका होति।

[.] १. सीं ०, त्या ०, रो० पोत्वके सु निरंथ 1 २ विनिधं - स्या०, रो० १

१२. "तिविधकायकम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपज्जन्ति; चतुब्विधवचीकम्मन्तसम्पत्ति ... पे०... तिविधमनोकम्मन्तसम्पत्तिकुसल-सञ्चेतनिकाहेतु वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सगति सग्गं लोकं उपपज्जन्ति ... पे०...ै।

६. करजकायसुत्तं

१. "नाहं, भिक्खवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं भ्रप्पटिसंवेदित्वा ब्यन्तीभावं वदामि, तं च खो दिट्ठेव धम्मे उपपञ्जं वा अपरे वा परियाये। न त्वेवाहं, भिक्खवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं श्रप्पटिसंवेदित्वा दुवसस्सन्तकिरियं वदामि ।

२. "स खो सो, भिक्खवे, श्ररियसावको एवं विगताभिज्झो 10 विगतव्यापादो ग्रसम्मूल्हो सम्पजानो पटिस्सतो मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरित तथा दुतियं तथा ततियं तथा चतुत्थं। इति उद्धमधी तिरियं सब्बधि सञ्बत्तताय सब्बावन्तं लोकं मेत्तासहगतेन चेतसा विपुलेन महग्गतेन अप्यमाणेन अवेरेन अव्यापज्झेन फरित्वा विहरित।

"सो एवं पजानाति – 'पुब्बे खो मे इदं चित्तं परित्तं ब्रहोसि" श्रभावितं, एतरिह पन मे इदं चितं श्रप्पमाणं सुभावितं। यं खो पन किञ्चि पमाणकतं कम्मं, न तं तत्रावसिस्सति न तं तत्रावतिद्वती' ति ।

"तं कि मञ्जाय, भिक्खवे, दहरतागे चे सो³ अयं कुमारो मेत्तं चेतोविमुत्ति भावेय्य, श्राप नु खो पापकम्मं करेय्या" ति ?

"नो हेतं, भन्ते" ।

"श्रकरोन्तं सो पन पापकम्मं ग्रपि नु स्रो दुक्खं फुसेय्या" ति ? "नो हेतं, भन्ते । ग्रकरोन्तं हि, मन्ते, पापकम्मं कुतो दुक्खं

फ्सिस्सती" ति !

३. "भावेतव्या खो पनायं, भिवसवे, मेत्ताचेतोविमृत्ति इत्थिया 25 वा पुरिसोन वा । इत्थिया वा, भिनखने, पुरिसस्स वा नायं कायो ब्रादाय

इस स्था० पोत्यके "नाह निक्ताव ताज्येतनिकान" इच्चादिना युक्चमानयमंग सह एक गुत पुरिममुत्त विय महित । २. होति – स्था० । ३. स्था० पोत्यके नित । ४-४. मेता ० – मी०, स्था०, रो० ।

R 301

B. 505

गमनीयो । चित्तन्तरो अयं, भिक्खवे, मच्चो । सो एवं पजानाति -'यं खो मे इदं' किञ्च पुट्ये इमिना करजकायेन पापकम्म कतं, सव्य तं इय वेदनीय; न तं ग्रनुगं भनिस्सती' ति । एवं भाविता खी, भिक्खवे, मेत्ता चेतोविमुत्ति ग्रनागामिताय संवत्तति, इद्य पञ्जस्स 5 भिनव्युनो उत्तरि³ विमुत्ति ग्रण्यटिविज्झतो ।

४. "कृष्णासहगतेन चेतसा .. मुदितासहगतेन चेतसा .. उपेक्लासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरिस्ता विहरित तथा दुतियं तथा तितय तथा चतुत्यं । इति उद्धमधो तिरियं सट्यधि सट्यत्तताम सट्या-वन्तं लोकं उपेक्सासहगतेन चेतसा विपुलेन महग्गतेन अप्पमाणेन अवेरेन ग्रव्यापज्झेन फरित्वा विहरति ।

"सो एवं पजानाति - 'पुब्वे खो मे इदं चित्तं परित्तं ग्रहोसि ग्रमानितं, एतरिह पन में इद चित्तं ग्रप्पमाणं सुभानितं । यं खो पन किञ्चि पमाणकतं कम्म, न तं तत्रावसिस्सिति न तं तत्रावितिहुती' ति ।

"तं कि मञ्जय, भिक्खवे, दहरतमो चे सो ग्रयं कुमारो उपेक्खं चेतोविमुत्तिं भावेय्य, श्रिप नु खो पापकम्मं करेय्या" ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"ग्रकरोन्तं खो पन पापकम्म ग्रपि नु खो दुक्ल फुसेय्या" ति ?

"नो हेत, भन्ते । ग्रकरोन्तं हि, भन्ते, पापकम्मं फुतो दुक्ल 20 पुसिस्सती'' ति !

५. "भावेतव्या खो पनायं, भिक्सवे, उपेक्खाचेतोविम्ति इत्यिया वा पुरिसेन वा । इत्यिया वा, मिनखने, पुरिसस्स वा नाय कायी ग्रादाय गमनीयो । चित्तन्तरो ग्रयं, भिक्खवे, भच्चो । सो एवं पणी-नाति - य सो में इदं किञ्च पुट्ये इमिना करजकायेन पापकम्मं कर्त, मव्यं त इघ वेदनीय; न तं ब्रनुगं मिवस्मती' ति । एवं माविता खी, भिकाने, उपनेबानेतीविमुत्ति भनागामिताय सवत्तति, इच पञ्जस्त निक्खुनो उत्तरि विमुत्ति ग्रप्पटिविज्झतो" ति ।

१- इम - गी॰, रा॰ । २ उर्वार - गी॰, स्था॰, रो० ।

१०. श्रधम्मचरियासुत्तं

 ग्रथ खी ग्रञ्जातरो बाह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्क्षिम;
 उपसङ्क्षमित्वा भगवता सिद्धं सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदबीच —

२. "को नु स्रो, भो गोतम, हेतु को पच्चयो येनिमधेकच्चे अ सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जन्ती" ति?

"ग्रधम्मचरियाविसमचरियाहेतु खो, ब्राह्मण, एविमिधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं सरणा श्रपायं दुर्गाति विनिपातं निरयं उपपञ्जन्ती'' ति ।

"को पन, भो गोतम, हेतु को पच्चयो येनिमधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपज्जन्ती" ति ?

"धम्मचरियासमचरियाहेतु खो, ब्राह्मण, एविमधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सगां लोकं उपपज्जन्ती" ति ।

"न खो ग्रहं इमस्स भोतो गोतमस्स सिक्कत्तेन भासितस्स । वित्यारेन ग्रत्यं ग्राजानामि । साधु मे भवं गोतमो तथा धम्मं देसेतु प्रयाहं इमस्स भोतो गोतमस्स सिक्कत्तेन भासितस्स वित्यारेन ग्रत्यं ग्राजानेय्यं" ति ।

"तेन हि, त्राह्मण, सुणाहि, साधुकं भनिस करोहि; भासि-स्सामी" ति । "एवं, भो" ति खो सो ब्राह्मणो भगवतो पञ्चस्सोसि । 20 भगवा एतदवोच —

३. "तिविधा खो, ब्राह्मण, कायेन अधम्मचरियाविसमचरिया होति; चतुव्विधा वाचाय अधम्मचरियाविसमचरिया होति; तिविधा मनसा अधम्मचरियाविसमचरिया होति ।

४. "क्यं च, ब्राह्मण, तिविधा कायेन अधम्मचरियाविसम- 25 चिरा होति ... पे०.. एवं खो, ब्राह्मण, तिविधा कायेन अधम्मचरिया विसमचरिया होति ।

५. "क्यं च, ब्राह्मण, चतुव्विधा वाचाय श्रधम्मचरियाविसम-चरिया होति ... ऐ०... एवं खो, ब्राह्मण, चतुव्विधा वाचाय श्रधम्मचरिया विनमचरिया होति ।

15, 547

६. "कर्य च, ब्राह्मण, तिविद्या मनसा ग्रधम्मचरियाविसम-चरिया होति ... पे०... एवं खो, ब्राह्मण, तिविवा मनसा ग्रधम्मचरिया-विसमचरिया होति । एवं यद्यम्मचरियाविसमचरियाहेतु सो, ब्राह्मण, एविनिधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं भरणा अपायं दुग्गति विनिपात निरगं सपपज्जन्ति ।

७. "तिविधा ब्राह्मण, कायेन वम्मचरियासमचरिया होति; चतुव्विधा वाचाय धम्मचरियासमचरिया होति; तिविधा धम्मचरियासमचरिया होति ।

"कथं च, ब्राह्मण, तिविधा कायेन धम्मचरियातमचरिया 10 होति ... पेo ... एवं खो, ब्राह्मण, तिविधा कार्यन धम्मचरियासम-चरिया होति।

> ^{६. "कर्य} च, ब्राह्मण, चतुन्विधा वाचाय वम्मवरिया-समचरिया होति ... पे०... एवं स्रो, ब्राह्मण, चतुब्बिधा वाचाय धम्मचरियानमचरिया होति ।

१०. "क्यं न, ब्राह्मण, तिनिधा मनसा धम्मचरियासमचरिया होति ... पें ... एवं खो, बाह्मण, तिविधा मनसा धम्मचरियासमचरिया होति । एवं वम्मचरियासमचरियाहेतु खो, ब्राह्मण, एविमघेकच्चे सत्ती कायस्त भेदा परं भरणा सुगति समां लोकं उपपञ्जन्ती" ति ।

११. "ग्रमिक्कन्तं, भो गोतम, ग्रभिक्कन्तं, भो गोतम ... पे०.. उपासकं मं भवं गोतमो घारेतु अञ्जतमो पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

करजकायवस्यो एकवीसविमी।

२२. सामञ्जवग्गो

 "दसहि, निक्खने, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खतो एवं निरये । कतमेहि दसिह ? पाणातिपाती होति, अदिन्नादायी होति, कामेनुमिच्छाचारी होति, मुसावादी होति, पिसुणवाची होति, फहसवावी होति, सम्भ्रणतामो होति, अभिज्ञाल होति, व्यापत्रज्ञितो होति, मिन्द्रा 25 दिद्वितो होति – इमेहि खो, मिक्सव, दसिह घम्मेहि समन्नागती यथामत "दसहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं सगो। कतमेहि दसहि ? पाणातिपाता पटिविरतो होति, ग्रदिना-दाना पटिविरतो होति, कामेसुभिच्छाचारा पटिविरतो होति, मुसावादा पटिविरतो होति, पिसुणाय बाचाय पटिविरतो होति, फरुसाय बाचाय पटिविरतो होति, फरुसाय बाचाय पटिविरतो होति, फरुसाय बाचाय पटिविरतो होति, सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, ग्रनभिज्ज्ञालु होति, ग्रव्यापन्नचित्तो होति, सम्माविट्ठिको होति – इमेहि खो, भिनखवे, दसिह धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निविद्यतो एवं समो" ति।

२. "वीसितया, भिक्खवे, धम्मेहि समझागतो यथामतं निविखत्तो एवं निरये। कतमेहि वीसितया ? अत्तना च पाणातिपाती होति, परं च पाणातिपाते समादपेति; अत्तना च अदिशादायी होति, परं च अदिशादाने समादपेति; अत्तना च अदिशादायी होति, परं च अदिशादाने समादपेति; अत्तना च कामेसुमिच्छाचारी होति, परं च कामेसुमिच्छाचारे समादपेति; अत्तना च पसुणवाचो होति, परं च पिसुणाय वाचाय समादपेति; अत्तना च फरसवाचो होति, परं च पिसुणाय वाचाय समादपेति; अत्तना च फरसवाचो होति, परं च करसाय वाचाय समादपेति; अत्तना च सम्फप्पलापी होति, परं च सम्फप्पलापे समादपेति; अत्तना च अभिज्ञाय समादपेति; अत्तना च व्यापत्रवित्तते होति, परं च व्यापादे समादपेति; अत्तना च व्यापत्रवित्तते होति, परं च मिच्छाविट्टिया समादपेति; अत्तना च मिच्छाविट्टिया समादपेति — इमेहि लो, भिक्खवे, चीसित्या धम्मेहि समझागतो यथाभतं निविखत्तो एवं निरये।

"वीसतिया, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं सग्गे । कतमेहि वीसितया ? अत्तना च पाणातिपाता पिटिविरतो होति, परं च पाणातिपाता वेरमणिया समादपेति; अत्तना च अदिना-वाना पिटिविरतो होति, परं च अदिनादाना वेरमणिया समादपेति; अत्तना च कामेसुमिच्छाचारा पिटिविरतो होति, परं च कामेसुमिच्छाचारा वेरमणिया समादपेति; अत्तना च मुसावादा पिटिविरतो होति, परं च अत्माचादा वेरमणिया समादपेति; अत्तना च पिसुणाय वाचाय पिटिविरतो होति, परं च पिसुणाय वाचाय पिटिविरतो होति, परं च पिसुणाय वाचाय पिटिविरतो होति, परं च पिसुणाय वाचाय वेरमणिया समादपेति; अत्तना च फरुसाय वाचाय वेरमणिया समादपेति; अत्तना च सम्कप्पलापा पिटिवरतो होति, परं च सम्कप्पलापा वेरमणिया समादपेति; अत्तना च सम्कप्पलापा वेरमणिया समादपेति; अत्तना च अवभिज्ञालु होति, अपरं च प्रनिभन्जाय समादपेति; अत्तना च अवभिज्ञालु होति, परं च

B 509

थव्यापादे समादपेति, श्रत्तना च सम्मादिद्विको होति, पर च सम्मा**-**विट्ठिया समादमेति – इमेहि खो, भिक्सवे, वीसतिया वम्मेहि समन्नागतो यथाभत निक्खितो एवं सम्मे" ति ।

३ "तिमाय, भिवस्तवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभत निनिसत्तो एवं निरये । कतमेहि तिसाय ? अत्तना च पाणातिपातो होति, पर च पाणातिपाते समादपेति, पाणातिपाते च समनुञ्जी होति, श्रतना च ग्रदिन्नादायी होति, परं च ग्रदिन्नादाने समादपेति, ग्रदिन्नादाने च समतुञ्जो होति; धत्तना च कामेसुमिच्छाचारी होति, पर च कामेसुमिच्छाचारे समादपेति, कामेसुमिच्छाचारे च समनुज्लो होति, ग्रत्तना च मुसावादी होति, परं च मुसावादे समादपेति, मुनाबादे च समनुञ्जो होति, यतना च पिसुणवाची होति, परं च पिसुणाय वाचाय ममादपेति, पिमुणाय वाचाय च समनुञ्बो होति, अत्तना च फरस-वाचो होति, पर च फरुमाय वाचाय ममादपेति, फरुसाय वाचाय च ममनुज्ञो होति; ग्रतना च सम्फणनापी होति, पर च सम्फणनापे ममादपेति, सम्फप्पलापे च समनुञ्जो होति, ग्रत्तना च ग्रिभिज्झाल् होति, पर च ग्रमिज्झाय समादपेति, ग्रमिज्झाय च समनुञ्जो होति, ग्रतना च व्यापन्नचित्तो होति, परं च व्यापादे समादपेति, व्यापादे च समनुज्यो होति, अत्तना च मिच्छादिद्विको होति, परं च मिच्छा-दिट्ठिया समादपेति, निच्छादिट्ठिया च समतुञ्जो होति - इमेहि ली, अ भिक्लवे, तिसाय धम्मेहि समन्नागतो यथाभत निक्लितो एव निरये । "तिसाय, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथामत निक्खिती एव सम्मे । कतमेहि तिसाय ? अत्तना च पाणातिपाता परिविरती होति, पर च पाणातिपात। वेरमणिया समादपेति, पाणातिपाता वेर-मिषया च समनुज्यो होति; ग्रतना च ग्रदिन्नादाना पटिविरतो होति,

R. 306

25 पर च ग्रदिज्ञादाना वेरमणिया समादपेति, ग्रदिन्नादाना वेरमणिया च समनुज्यो होति, अतना च कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, पर च नामेनुमिन्छाचारा वेरमणिया समादपेति, कामेनुमिन्छाचारा वेरमिणया च समनुज्यो होति; ग्रत्तमा च मुसावादा पटिविरती होति, पर च मुसाबादा वेरमणिया समादपेति, मुसाबादा च समनुञ्जी

अ होति, प्रतना च पिनुणाय वाचाय पटिविरतो होति, पर च पिनुणाय याचाय वेरमणिया समादपेति, पिसुणाय वाचाय बेरमणिया च समनुज्जी

m

R

होति; अत्तना च फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति, परं च फरुसाय वाचाय वेरमणिया समादपेति, फरुसाय वाचाय वेरमणिया च समन्ड्यो होति; ग्रत्तना च सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, परं च सम्फप्पलापा वेरमणिया समादपेति, सम्फप्पलापा वेरमणिया च समनुञ्जो होति: श्रत्तना च अनभिज्झालु होति, परं च अनभिज्झाय समादपेति, अनभि- 5 ज्झाय च समनुञ्जो होति; अत्तना च अव्यापन्नचित्तो होति, परं च भ्रव्यापादे समादपेति, भ्रब्यापादे च समनुञ्जो होति; भ्रत्तना च सम्मादिट्टिको होति, परं च सम्मादिट्टिया समादपेति, सम्मादिट्टिया च समनुञ्जो होति - इमेहि खो, भिक्खवे, तिसाय धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सग्गे" ति ।

४. "चत्तारीसाय", भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्लितो एवं निरये। कतमेहि चत्तारीसाय? श्रत्तना च पाणाति-पाती होति, परंच पाणातिपाते समादपेति, पाणातिपाते च समनुञ्जो होति, पाणातिपातस्स च वण्णं भासति; अत्तना च अविश्रादायी होति, परं च अदिलादाने समादपेति, अदिलादाने च समनुरुषो होति, अदिला- 15 ानस्स च वण्णं भासति; श्रत्तना च कामसुमिच्छाचारी होति, परं । कामेसुमिच्छाचारे समादपेति, कामेसुमिच्छाचारे च समनुञ्जो ोति, कामेसुमिच्छाचारस्स च वण्णं भासति; अत्तना च मुसावादी ोति, परं च मुसावादे समादपेति, मुसावादे च समनुज्ञा होति, ुसावादस्स च वण्णं भासति; ऋत्तना च पिसुणवाचो होति, परं च २० पंसुणाय वाचाय समादपेति, पिसुणाय वाचाय च समनुञ्जो होति, पेसुणाय वाचाय च वण्णं भासति; अत्तना च फरुसवाची होति, परं च हरसाय वाचाय समादपेति, फरसाय वाचाय च समनुञ्जो होति, क्रसाय वाचाय च वर्णं भासति; श्रत्तना च सम्फप्पलापी होति, परं न सम्फप्पलापे समादपेति, सम्फप्पलापे च समनुज्जो होति, सम्फप्प- 25 लापस्स^२ च वण्णं भासति; अत्तना च अभिज्झालु होति, परं च अभिज्झाय समादपेति, ग्रभिज्ञाय च समनुञ्जो होति, ग्रभिज्ञाय च वण्णं भासित; ग्रत्तना च व्यापन्नचित्तो होति, परं च व्यापादे समादपेति, व्यापादे च समनुञ्जो होति, व्यापादस्स च वण्णं भासति; अत्तना च मिच्छा-

१. चताळोमाय – स्था० । २. सम्फणवाषाय – म० । GoY-YY

B. 511, R. 398

दिट्ठिको होति, परं च मिच्छादिट्ठिया समादपेति, मिच्छादिट्टिया च समनुञ्जो होति, मिच्छादिद्विया च वण्णं भासति - इमेहि खो, मिनखरे, चतारीसाय चम्मेहि समझागतो यथागतं निक्तितो एवं निरये।

"भत्तारीसाय, मिनसबे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्सिती एवं सम्मे । कतमेहि चतारीसाय ? अत्तना च पाणातिपाता पटि-विरतो होति, परं च पाणातिपाता बेरमणिया समादपेति, पाणातिपाता वेरमणिया च समनुञ्जो होति, पाणातिपाता वेरमणिया च वण्णं भानति; ग्रतना च प्रविचादाना पटिविरतो होति, परं व ग्रदिन्नादाना वेरमणिया समादपेति, श्रविद्यादाना वेरमणिया च समनुच्यो होति, 10 अदिवादाना वेरमणिया च वण्णं भागति; अत्तना च कामेमुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, परं च कामेसुमिच्छाचारा वेरमणिया समादपैति, कामेसुमिच्छा वारा वेरमणिया च समतुञ्जो होति, कामेसुमिच्छा चारा वेरमणिया च वण्णं भासति; अत्तना च मुसाबादा पटिविस्ती होति, परं च मुसावादा वेरमणिया समादपेति, मुसावादा वेरमणिया 15 च समनुञ्जो होति, मुसायादा वेरमणिया च वण्णं भासति; ज्ञतना च पिमुणाय वाचाय पटिविरतो होति, परं च पिसुणाय वाचाय वेर-यणिया समादपेति, पिनुगाय वाचाय वेरमणिया च समनुञ्जो होति, पितुगाय वाचाय नेरमणिया च वण्णं भासति; यत्तना च फरसाय वाचाव पटिविरतो होति, परं च फक्साय वाचाय वेरमणिया वे समाद-2) पीत, फरमाय वाचाय वेरमणिया च समनुज्जो होति, फरसाय वाचाय वेरमणिया च वण्यं भारति, श्रतना च सम्फप्पलापा पटिविरती हीति, परं च मन्कप्पलापा बेरमणिया समादपेति, सम्कप्पलापा बेरमणिया च नमनुच्यो होति, नम्फणनापा वेरमणिया च वण्णं भासति; प्रतनी च अनिन्जान् होति, परं च अनिमञ्जाय समादपेति, अनिभन्जाय 25 च नमनुज्जो होति, अनिभिज्झाय च वर्ष्ण भासति, अत्तना च अब्यापप वित्तो होति, पर च अन्यापादे समादपेति, ग्रव्यापादे च समनुन्त्रो होति, अन्त्रापादस्य च वर्ण्यं नासितः, अत्तना च नम्मादिष्टिको होति, गर च नम्मादिद्विया नमादमेति, सम्मादिद्विया च तमनुञ्जो होति, गम्मदिद्विता च वण्य बागित - इमेहि गो, निक्सवे, चलारीमार्व प्रस्मिहि सनवागनो यथामतं निनियत्तो एवं नमी" ति ।

१ -गा॰, गा॰, रा॰ पासक्यु न दिस्सनि ।

५-८ "दसहि, भिनखने, घम्मेहि समन्नागतो खतं उपहतं श्रतानं परिहरति ... पे०... श्रक्खतं अनुपहतं श्रत्तानं परिहरति ... पे०... वीसतिया, भिक्खवे ... पे०... तिसाय, भिक्खवे ... पे०... चत्तारीसाय, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो खतं उपहतं ग्रत्तानं परिहरति ... पे०.."।

६-१२. "दसहि, भिक्लवे, धम्मेहि समन्नागतो इधेकच्चो 5 कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जति ... पे०... इधेकच्चो कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उप-पज्जित । वीसितया, भिक्खवे ... पे०... तिसाय, भिक्खवे, ... पे०... चत्तारीसाय, भिनखने, धम्मेहि समन्नागतो इधेकच्चो कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुरगति विनिपातं निरयं उपपञ्जति ... पे०... इधेकच्चो कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपज्जति" ।

१३-१६. "दसहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो वालो वेदि-तब्बो ... पे०... पण्डितो वेदितब्बो ... पे०... बीसतिया, भिवखबे ... पे०... तिसाय, भिक्खने ... पे०... चत्तारीसाय, भिक्खने, धम्मेहि समन्नागती वालो वेदितव्यो ... पे०... पण्डितो वेदितव्यो ... पे०... इमेहि खो, भिक्खवे, बत्तारीसाय धम्मेहि समन्नागतो पण्डितो वेदितन्वो'' ति ।

सामञ्जावनगो बाबीसतिमो ।

२३. रागपेय्यालं

१. "रागस्स, भिक्खबे, श्रभिङ्जाय दस धम्मा भावेतव्वा । कतमे दस ? श्रसुभसञ्जा, मरणसञ्जा, ग्राहारे पटिकूलसञ्जा, सन्वलोके अनभिरतिसञ्जा, अनिच्चसञ्जा, अनिच्चे दुक्खसञ्जा, दुक्षे अनत्तसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा, निरोघसञ्जा – २० रागस्स, भिक्खवे, प्रभिञ्ञाय इमे दस धम्मा भावेतब्बा" ति ।

२. "रागस्स, भिक्खवे, ग्रभिञ्ञाय दस धम्मा भावेतव्या । कतमे दस ? ग्रनिच्चसञ्जा, ग्रनतसञ्जा, ग्राहारे पटिकूलसञ्जा, सब्बलोके मनभिरतिसञ्जा, महिकसञ्जा, पुळुवकसञ्जा, विनीलक-

१. पटिवकूलसञ्जा - सी०, स्वा०, रो० । २. धनभिरतनञ्जा -सी०, स्वा०, रो० । रे. पुलवकसञ्जा - मी० ।

B 513

सञ्जा, विपुव्वकसञ्जा, विच्छिद्दकसञ्जा, उद्धृमातकसञ्जा -रागस्स, भिक्खवे, ग्रभिञ्जाय इमे दस धम्मा भावेतव्वा" ति ।

३. "रागस्स, भिक्खवे, ग्रिभिञ्ञाय दस धम्मा भावेतव्वा । कतमे दस ? सम्मादिट्टि, सम्मासङ्कृप्पो, सम्मावाचा, सम्माकम्मत्तो, इसमाग्राजीवो, सम्मावायामो, सम्मासित, सम्मासगािव, सम्माञाणं, सम्माविसृति — रागस्स, भिक्खवे, ग्रिभिञ्ञाय इमे दस धम्मा भावेतव्या" ति ।

४-३० "रागस्स, भिक्खने, परिज्ञाय . . पे०... परिक्खयाय ... पहानाय ... खयाय . . वयाय ... विरागाय ... तिरोघाय े... नागय 10 . . पटिनिस्मगाय ... पे०... इमे दस धम्मा भानेतव्वा ।

३१-४१० "दोसस्स ... पे० . मोहस्स ... कोघस्स ... उपनाहस्स ... मक्खस्स ... पळासस्स ... इस्साय ... मच्छरियस्स ... मायाय
... साठेम्यस्स ... थम्मस्स ... सारम्भस्स ... मानस्स ... ग्रतिमानस्य ..
मदस्स .. पमादस्स ग्रमिञ्जाय ... परिज्ञाय ... परिक्खयाय ...
पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ...
पटिनिस्सम्माय .. पे०.. इमे दस धम्मा भावेतव्या" ति ।

तथ्या ।तः। दसकनिपातपालि निष्टिता।

---:0:----

^{ै. •} जरतमाय - गी॰, स्वा॰, रो॰ । २. पतासस्य - श्वा॰, स्वा॰, रो॰ । ३. म॰, रो॰ पात्पकेमु नित्र ।

११. एकादसकनिपातो

१. निस्सयवग्गो

१. किमत्थियसुत्तं

- १. एवं मे सुतं । एकं समयं भगवा सावत्थ्ययं विहरति जेतवने अनायपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्षमि; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदबोच —
- २. "िकमित्ययानि, भन्ते, कुसलानि सीलानि किमानि- 5 संसानी" ति ?
- "ग्रविप्पटिसारत्थानि स्रो, ग्रानन्द, कुसलानि सीलानि श्रविप्पटिसारानिसंसानी" ति ।
 - ३. "अविष्पिटसारो पन, भन्ते, किमत्थियो किमानिसंसो" ? "अविष्पिटसारो खो, ग्रानन्द, पामोज्जत्थो पामोज्जानिसंसो"। 10
 - ४. "पामोज्जं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंस''?
 - "पामोज्जं खो, ग्रानन्द, पीतत्थं पीतानिसंसं" ।
 - ५. "पीति पन, भन्ते, किमत्थिया किमानिसंसा"?
 - "पीति खो, ग्रानन्द, पस्सद्धत्या पस्सद्धानिसंसा" ।
 - ६. "परसद्धि पन, भन्ते, किमत्थिया किमानिसंसा" ?
 - "पस्सद्धि खो, ग्रानन्द, सुखत्था सुखानिसंसा" ।
 - ७. "सुखं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंसं" ?
 - "सुखं खो, यानन्द, समाघत्यं समाघानिसंसं"।
 - "समाधि पन, भन्ते, किमत्थियो किमानिसंसो" ?"समाधि खो, श्रानन्द, यथाभूतञ्जाणदस्सनत्यो यथाभूतञाण- 20

15

В,

- दस्सनानिसंसी"।
 - ६. "ययाभूतञ्जाणदस्सनं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंसं"?

"यथाभूतञाणदस्सनं खो, ग्रानन्द, निव्विदत्थं निव्विदा-निसंसं"।

> १०. "निव्विदा, पन, भन्ते, किमदियया किमानिसंसा" ? "निव्विदा खो, आनन्द, विरागत्या विरागनिसंसा" !

११ "विरागो पन, मन्ते, फिमल्यियो किमानिसंसो" ? "विरागो खो, क्रानन्द, विमुत्तिङ्गाणदस्सनत्यो विमुत्तिङ्गाण-दस्सनानिसंसो ।

१२ "इति खो, श्रानन्द, कुसलानि सीलानि प्रविष्णिटसारत्यानि प्रविष्णिटसारानिसंसानि, श्रविष्णिटसारो पामोज्जरवो पामोज्जर

तिसंसो, पामोज्जं पीतत्वं पीतानिससं, पीति पस्सद्धत्या पस्सद्धानिसंसा, पस्सद्धि सुप्तत्या सुलानिसंसा, सुल समाधत्यं समाधानिसतं,
समाधि यथाभूतञ्जाणदस्सनत्यो यथाभूतञ्जाणदस्सननिसंसो, यथाभूतजाणदस्सनं निव्विदत्यं निव्विदानिसंसं, निव्विदा विद्याग्त्या विप्णानिसंसा, विरागो विमुत्तिञाणदस्सनत्यो विमुत्तिञाणदस्सनानिससी।

इति खो, आनन्द, कुसलानि सीलानि अनुपुद्धेन ग्रग्गाप्रे परेन्ती" ति।

२- चेतनाकरणीयसुत्तं

१. "सीलवतो, भिनलवे, सीलसम्पन्नस्स न चेतनाय करणीमं -'मिनपटिसारो में उपप्रजल्' ति । धम्मता एसा, भिनलवे, यं सीलवती सीलसम्पनस्म अविष्पटिसारो उप्युज्जति ।

२. "अविष्णिटसारिस्स", जिक्सवं, न चेतनाय करणीयं ~ 20 'पामोज्ज में उप्पज्जतूं ति । वम्मता एसा, जिक्सवं, यं अविष्णिट-सारिस्स पामोज्जं उपपञ्जति ।

३. "पमुदितस्स, भिक्सवे, न चेतनाय करणीयं ~ 'पीति में उप्पज्बतू' ति । धम्मता एसा, निक्सवे, यं पमुदितस्स पीति ज्याज्जिति ।

४. "पीतिमनस्न, जिनस्त्रे, न चेतनाय करणीयं – 'कायों में 23 परसम्भत्' ति । यम्मता एसा, जिनस्त्रे, यं पीतिमनस्स कार्यो परसम्भति ।

१-१. ग्राह्ताम परिपूर्णनी -स्मा० । २. ग्रविष्पदिसारस्य -म० ।

15

्र. "पस्तद्वकायस्स, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं - 'मुखं वेदियामी' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं पस्तद्वकायो सुखं वेदियति ।

दादयामा । त । धम्मता एसा, ामवखव, य पस्सद्धकाया सुख वादयात । ६. "सुखिनो, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं - "चित्तं मे समाधि-

यत्' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं सुखिनो चित्तं समाधियति ।

७. "समाहितस्स, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं - 'यथ।भूतं ज्ञानामि' पस्सामी' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं समाहितो यथा-भूतं जानाति पस्सति ।

द. "यथाभूतं, भिक्खवे, जानतो पस्सतो न चेतनाय करणीयं - 'निव्विन्दामी' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, ये यथाभूतं जानं पस्सं निव्विन्दति ।

६. "निव्यित्रस्त³, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं – 'दिरज्जामी'
 ति । धम्मता एता, भिक्खवे, यं निव्यित्रो विरज्जित ।

१०. "विरत्तस्स", भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं - 'विमृत्ति-ञाणदस्सनं सच्छिकरोमी' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं विरत्तो विमृत्तिञाणदस्सनं सच्छिकरोति ।

११. "इति खो, भिक्खवे, विरागो विमुत्तिञाणदस्सनत्थो विमुत्तिञाणदस्सनत्थो विमुत्तिञाणदस्सनानिसंसो, निव्विदा विरागत्था विरागानिसंसा, यथा-मूतञाणदस्सनं निव्विदत्थं निव्विदानिसंसं, समाधि यथाभूतञाण-दस्सनत्थो यथाभूतञाणदस्तनानिसंसो, सुखं समाधत्यं समाधानिसंसं, पस्सिद्धं सुखत्था सुखानिसंसा, पीति पस्सद्धत्या पस्सद्धानिसंता, पामोज्जं 20 पीतत्थं पीतानिसंसं, अविष्यविकारो पामोज्जत्थो पामोज्जानिसंसो, कुसजानि सीलानि अविष्यविकारत्थानि अविष्यविकारो समाधानिसंसानि । इति खो, मिक्खवे, धम्मा धम्मे अभिसन्देन्ति, धम्मा धम्मे परिपूरेन्ति अपारा पारं गमनाया" ति ।

३. पठमउपनिसासुत्तं

१. "दुस्सीलस्स, भिक्खवे, सीलविषज्ञस्स हतूपनिसो होति 25 ग्रविष्मदिसारो । ग्रविष्मदिसारे असति ग्रविष्मदिसारोगमस्स हतुप-

१. पत्रानामि — सी०, स्था॰, रो० । २. निन्धन्दस्स — मी०, रो० । ३. प्रिस नित्तस्य –स्था॰ । ४. च पम्मे –सी०, रो० । ५-५ सपारा पार० –स्था॰; सपरा पर० –सी० ।

5. 51B. \$ 314

Tü

निसं होति पामोज्जं । पामोज्जे ग्रसति पामोज्जविपन्नस्स हतूपनिसा होति पीति । पीतिया असीत पीतिविपन्नस्स हतुपनिसा होति पस्सद्धि । पस्तिद्वया ग्रसति पस्तिद्विविपन्नस्स हतूपनिमं होति सुखं । सुखे ग्रसीत सुखनिपन्नस्स हतूपनिसो होति अम्मासमावि । सम्मासमाधिम्हि ग्रसित सम्मासमाविविपन्नस्स हतूपनिसं होति यथाभूतञाणदस्सनं । यथाभूतञाणदस्तने असति यथाभूतञाणदस्तनविपन्नस्स हत्पनिसा होति निब्बिस । निब्बिदाय ग्रसित निब्बिदाविपन्नस्त हतूपनिसो होति विरागो । विरागे असति विरागविषयस्य हतूपनिसं होति विमुत्ति-ञाणदस्तर्भ ।

"सेय्ययापि, भिनस्ववे, हनस्तो साखापलासविपन्नो । तस्स पपटिका पिन पारिपूरिं गच्छति, तचो पि फेल्युपि. सारो पि न पारिपूरि गच्छति । एनमेन खो, भिगतने, दुस्सीलस्स सील-विपन्नस्स हतूपनिसो होति अविष्पटिसारो, ग्रविष्पटिसारे ग्रसति व्यविष्यदिसारविषय्नस्स हतूपनिसं होति पामोज्ज .. वेo... विमुर्तिः 15 ाणदस्सन् ।

२. "सीलवतो, भिक्लवे, सीलसम्पन्नस्य उपनिससम्पन्नो होति मनिष्पटिसारो, श्रविष्पटिसारे सिंव मनिष्पटिसारसम्पन्नस्त उपनिसन् सम्पन्न होति पामोज्जं, पामोज्जे सति पामोज्जसम्पद्यस्स उपनिस-सम्पद्मा होति पीति, पीतिया सति पीतिसम्पद्मस उपनिससम्पन्ना होति पस्तिद्धि, पस्तिद्धिया सित पस्तिद्धिसम्पन्नस्त उपनित्तसम्पन्नं होति सुद्धि, सुन्ने सित सुन्नसम्मन्नस्य उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमाधि, सम्मा समाबिम्हि सति सम्मासमाविसम्पन्नस्य उपनिससम्पन्न होति यथाभूत ञाणदस्त्रन, यथाभूतञाणदस्त्रने स्ति यथाभूतञाणदस्त्रनसम्पन्नस्त जपनिसमम्पन्ना होति निव्विदा, निव्विदाय सति निव्विदासम्पन्नस्र उपिननसम्पत्रो होति विरागो, विरागे सित विरागसम्पत्रस्य उपिनसः मम्पन्नं होति विमृत्तिनाणदस्तन ।

"चेय्ययापि, निनसने, रुनयो मानामनाससम्पन्नो । तस्र पपटिका पि पारिपुरि गच्छिति, तसो पि .. फेगु पि .. सारो पि पारि-पूरि गच्छति । एवमेव सो, भिनस्तवे, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिस्

रे उपनिसम्बद्धाः - मीत् ।

B.

सम्पन्नो होति ग्रविष्पटिसारो, ग्रविष्पटिसारे सित ग्रविष्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति ... पे०... विमुत्तिञाणदरसनं" ति ।

४. दुतियउपनिसासुत्तं

१. तत्र खो ग्रायस्मा सारिपुत्तो भिवखू ग्रामन्तेसि – "ग्रावुसो भिक्खवे" ति । "ग्रावुसो" ति खो ते भिक्खू ग्रायस्मतो सारिपुत्तस्स पच्चस्सोसुं । ग्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच —

२. "दुस्सीलस्स, आवुसो, सीलविषत्रस्स हृतूपिनसो होति स्रविष्यिटसारो, अविष्यिटसारे असित अविष्यिटसारिवपत्रस्स हृतूपिनसं होति पामोज्जं, पामोज्जं असित पामोज्जिवपत्रस्स हृतूपिनसा होति पीति, पीतिया असित पीतिविषत्रस्स हृतूपिनसा होति पस्सिद्ध, पस्सिद्धिया असित पस्सिद्धिविषत्रस्स हृतूपिनसं होति सुन्नं, सुन्ने असित सुन्न- 10 विषत्रस्स हृतूपिनसो होति सम्मासमाधि, सम्मासमाधिम्ह असित सम्मासमाधिविषत्रस्स हृतूपिनसं होति यथाभूतञ्जाणदस्सनं, यथाभूतञ्जाणदस्सनं असित यथाभूतञ्जाणदस्सनं असित विषाभूतञ्जाणदस्सनं हृतूपिनसा होति निव्वदात्र असित विरागितः विद्यानस्स हृतूपिनसं होति विमुत्तिञ्जाणदस्सनं । 15 विरागे असित विरागिवपन्नस्स हृतूपिनसं होति विमुत्तिञ्जाणदस्सनं । 15

"संय्यथापि, श्रावुसी, कृत्वतो साखापलासविपन्नो । तस्स पप-दिका पि न पारिपूरिं गच्छति, तचो पि ... फ्रेम्यु पि ... सारो पि न पारिपूरिं गच्छति । एवमेव खो, श्रावुसो, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्स हुतूपनिसो होति श्रविष्पटिसारो, श्रविष्पटिसारे श्रसति श्रविष्पटिसार-विपन्नस्स हुतूपनिसं होति पामोज्जं ... पे०... विमुत्तिञाणवस्सनं ।

दः "सीलवतो, बाबुसो, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्रिविप्पटिसारो, ग्रिविप्पटिसारे सित ग्रिविप्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नं होति पामोञ्जं, पामोञ्जे सित पामोञ्जसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति पाति, पोतिया सित पोतिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति पस्सिद्ध, पस्सिद्धया सित पस्सिद्धसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति सुखं, खुले सित 25 सुखसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमाधि, सम्मासमाधिम्हि सित सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति यथाभूतन्नाणदस्सनं,

१. निस्तवी –सी०,स्या०, रो० । २. पष्पटिका – स्या० । ३. उपनिससम्पती – सी०,स्या०,रो० ।

1. 520, 4. 316 यथाभूतञाणदस्सने सति यथाभूतञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्न होति निव्विदा, निव्विदाय सति निव्विदासम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति निरागो, निरागे सति विरागसम्पन्नस्स उपनिससम्पर्न होति निम्तिञाणदस्सनं ।

"स्यापि, त्रावृतो, रुक्वो साखापनाससम्पन्नो । तस्स पप-दिका पि पारिपूर्णिर मच्छित, तको पि ... फेम्मु पि ... सारो पि पारिपूर्णि गच्छित । एवभेव खो, आवृक्षो, सीववतो सीवसम्पनस्स उपितस-सम्पन्नो होति श्रविप्यटिसारो, श्रविष्यटिसारे सति श्रविष्यटिसारसम्पनस्स उपितससम्पन्नो होति पामोज्जं ... पे०... विमृत्तिञ्जाणदस्सन्" ति ।

५. ततियउपनिसासुत्तं

१. तत्र खो स्रायस्मा स्रानन्दो भिक्ष् श्रामन्तेसि ... पे०... एतदवीच — "दुस्बीलस्स, आवृसो, सीलविपन्नस्स हृत्पितिसो होति प्रियपिटिसारो, अविष्यिटसारे स्रसति श्रविष्यिटसारविपन्नस्स हृत्पितिसं होति प्रिता श्रविष्यिटसारो क्रिंति प्राविष्यित्सा होते प्रसित प्रामीज्जे स्रसित पामोज्जे प्रसित होति पीति, पीतिया स्रसित पीतिविष्यस्स हृत्पित्तसं होति पुत्ते, सुत्ते स्रसित पुत्तविपन्नस्स हृत्पित्तसं होति सुत्ते, सुत्ते स्रसित सुत्तिपन्नस्स हृत्पित्तसं होति सम्मासमाधि विष्यस्स हृत्पित्तसं होति यथाभृतञाणवस्सतं असित यथाभृतञाणवस्सतं असित यथाभृतञाणवस्सतं असित वथाभृतञाणवस्सतं हृत्पितिसा होति विद्यत्ते। तिव्यत्ति स्रसित व्याभ्तत्वाणवस्सतं हृत्पितिसा होति विद्यते। विद्यते प्रसित विद्यानिपन्नस्स हृत्पितिसा होति विद्यते। विद्यते प्रसित विद्यते। विद्यते होति विमृत्तिञाणवस्सतं ।

स्त्रिययापि, आवुसो, रुग्खो साखापलासविषन्नो । तस्स पर्ग-टिका पि न परिपूर्ति राज्ञ्जित, तचो पि ... फ्रेम्पु पि ... सारी पि न पर्ति-पूर्ति मच्छित । एवसेव खो, आवुसो, दुस्त्वीलस्स सीलविषन्नस्स हतूप-निसो होति ज्ञविष्पिटसारो, अविष्पिटसारे असति अविष्पिटसारिवपन्नस्स

25 हतूपित्रसं होति पामोज्जं ... पे०... विमुत्तिः आणदस्सनं ।

र. "सीलक्तो, ग्रावुसा, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्राविष्यटिसारो, ग्राविष्यटिसारे सति ग्राविष्यटिसारसम्पन्नस्स उपनिष

१- हतूपनिसा - म_ा

सम्पन्नं होति पामोज्जं, पामोज्जे सित पामोज्जसम्पन्नस्स उपितस-सम्पन्ना होति पीति, पीतिया सित पीतिसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्ना होति पस्सिद्धि, पस्सिद्धिया सित परसिद्धिसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नं होति सुन्नं, सुन्ते सित सुन्नासम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नं होति सम्मासमाधि, सम्मासमाधिम्ह सित सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नं होति यथाभूत- क्राणदस्सनं, यथाभूतञाणदस्सने सित यथाभूतञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपिनसम्पन्नः होति निब्वदा, निब्बदाय सित निब्वदासम्पन्नस्स उपिनसम्पन्नो होति विरागो, विरागे सित विरागसम्पन्नस्स उपिनस-सम्पन्नं होति विरागो विरागे सित विरागसम्पन्नस्स उपिनस-सम्पन्नं होति विस्तिज्ञाणदस्सनं।

"संग्यथापि, आबुसो, रुक्खों साखापलाससम्पन्नो । तस्स पप-टिका पि पारिपूरिं गच्छति, तचो पि ... फ्रेगु पि ... सारो पि पारिपूरिं गच्छिति । एवमेव खो, आबुसो, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपितससम्पन्नो होति स्रविष्पटिसारो, अविष्पटिसारे सित अविष्पटिसारसम्पन्नस्स उपितससम्पन्नं होति पामोज्जं ... पे०... विमुत्तिज्ञाणवस्सनं" ति ।

६. ब्यसनसुत्तं

१. "यो' सो मिक्खू अक्कोसको परिभासको अरियूपवादो 15 सप्रह्मचारीनं, ठानमेतं अवकासो यं सो एकादसन्नं व्यसनानं अञ्जातरं व्यसनं निगच्छ्रेय्य । कतमेसं एकादसन्नं ? अनिधगतं नाधिगच्छ्रितं, अधिगता परिहायति, सद्धम्मस्स न वोदायन्ति, सद्धम्मेसु वा अधिमानिको होति, अनिभारतो वा ब्रह्मचरियं चरित, अञ्जातरं वा सिङ्क्तिट्टं आपित आपज्जति, सिक्खं वा पच्चक्खाय हीनायावत्तित, गाव्हं वा रोगातङ्कं अस्ति, उम्मादं वा पापुणाति चित्तक्षेपं वा, सम्मूब्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपञ्जति — यो सो, भिक्खवं, भिक्खु अक्कोसको परिभासको अरियूपवादो सन्नह्म-चारीनं, ठानमेतं अवकासो यं सो इमेसं एकादसन्नं व्यसनानं अञ्जातरं व्यसनं निगच्छ्रेय्यं ।

र 'यो सो, भिक्खवे, भिक्खु ग्रक्कोसको' परिभासको ग्रस्स्य यूपवादो' सत्रह्मचारीनं, श्रद्वानमेतं ग्रनवकासो यं सो एकादसन्नं व्यसनानं

१-१. घरं पाठो शी॰, स्पा॰, रो॰ पोत्यकेनु न दिस्सति । नृ्न-१. प्रस्कोनन-परिभायको प्रतिपूष्तादी - श्री॰, स्पा॰, रो॰।

.. 318

प्रज्ञातरं व्यसनं न निगच्छेय्य । कतमेसं एकादसन्नं ? ग्रनिधगतं नाधिगच्छित, ग्रिधगता परिहायित, सद्धम्मस्स न वोदायिन्तं, सद्धम्मेसु वा ग्रिधमानिको होति, ग्रनिभरतो वा ब्रह्मचिर्यं चरित, ग्रज्ञातरं वा सिद्धिलिट्टं ग्रापीतं ग्रापण्जिति, सिक्खं वा पञ्चक्खाय हीनायावतित, गाम्हं वा रोगातद्धं फुसित, उम्मादं वा पापुणाति चित्तक्खेपं वां, सम्मूच्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दुग्गति विनिपातं निरमं उपपज्जित — यो सो, भिक्खवं, भिक्खु ग्रक्कोसको परिमासको ग्रिप्युपवादो सन्नह्मचारीनं, ग्रहानमेतं ग्रनवकासो यं सो इमेसं एकादसन्नं व्यसनानं ग्रञ्जातरं व्यसनं न निगच्छेय्या' ति ।

७. सञ्जासुत्तं

- १. श्रथ खो श्रायस्मा श्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्किः उपसङ्कमित्वा भगवन्तं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीवि । एकमन्तं निसिन्नो खो श्रायस्मा श्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच
 - २. "सिया नु खो, मन्ते, भिन्नखुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यया नेन पर्याचयं पर्यानसञ्जी अस्स, न आपर्सिम आपोसञ्जी अस्स, न आपर्सिम आपोसञ्जी अस्स, न आपर्सिम आपोसञ्जी अस्स, न प्राप्तासञ्जी अस्स, न प्राप्तासञ्जी अस्स, न प्राप्तासञ्जी अस्स, न प्राप्तासञ्जी अस्स, न प्राप्तासञ्जायतने आकासानञ्जायतने विञ्जाणञ्जायतनसञ्जी अस्स, न त्रापिञ्चञ्जायतने नेनि सञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इधलोके इधलोकसञ्जी अस्स, न प्राप्ताक पर्याप्तासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न द्यापोक इधलोकसञ्जी अस्स, न प्राप्ताक पर्याप्तासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न द्यापोक इधलोकसञ्जी अस्स, न प्राप्ता परियोसितं अनुविचित्रस्तं मनसा, तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी प पन अस्सा ति ?
 - "सिया", ग्रानन्त, भिवलुनो तथारूपो समाधिपटिलामी यथा नेत पर्यावर्ष पथिनसञ्जी श्रस्त, न श्रापिस्म श्रापोसञ्जी श्रस्त, व
 तेजिस्म तेजीसञ्जी श्रस्त, न वायिस्म वायोसञ्जी श्रस्त, न श्राकार्ता

१. पोसपति — शी॰, रो॰ । २. शी॰, स्या॰, रो०, पोरवरेसु नरिय । १-१. पर्टास्य पटवियञ्जी – गी॰; पटवियं पटवीयञ्जी – स्या॰, रो० । ४-४. यनियं न

15

नञ्चायतने आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चा-यतने विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न आकिञ्चञ्ञायतने आकि-ञ्चञ्ञायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जा-नासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इघलोके इघलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, यं पिदं विद्वं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं उ परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा' ति ।

४. "यथा कथं पन, भन्ते, सिया भिनखुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो यथा नेव पथनियं पथनिसञ्जी झस्स ... सञ्जी च पन ग्रस्सा" ति ?

५. "इधानन्द, भिक्खु एवंसञ्जी होति – 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सञ्बसङ्खारसमयो सञ्जूपिधपटिनिस्सम्मो तण्हावखयो विरागो निरोधो निञ्जानं' ति । एवं खो, ग्रानन्द, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी ग्रस्स, न ग्रापरिम ग्रापोसञ्जी ग्रस्स ... सञ्जी च पन ग्रस्सा' ति ।

६. अय को आयस्मा आनन्दो भगवतो भासितं अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उद्घायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदिस्त्वणं करवा येना-यस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्क्षमि; उपसङ्क्षमित्वा आयस्मता सारिपुत्तेन सिंह सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेन्वा एकमन्तं. निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो को आयस्मा आनन्दो आयस्मन्तं सारिपुत्तं 20 एतदवीच —

७. "सिया नु खो, ब्रावुषो सारिपुत्त, प्रिक्खुनो तयारूपो समाधिपटिलामो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जो ब्रस्स ... पे०... सञ्जी च पन ब्रस्सा" ति ?

5. "सिया, आनुसो ग्रानन्द, भिवस्तुनो त्तथारूपो समाधिपटि- 25 लाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स ... पे०... सञ्जी च पन प्रस्ता" ति ।

६. "यथा कथं पनावुसी सारिपुत्त, सिया भिक्खुनी तयारूपी

१. म॰ पोत्यके नरिये ।

R. 321

B 525

समाधिपटिलाभो यथा नेव पथवियां पथविसञ्जी ग्रस्स ... पे०... सञ्जी च पन ग्रस्सा" ति ?

१०. "इध, ग्रानुसी ग्रानन्द, िमनसु एवंसञ्जी होति — 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सत्वसङ्खारसमयो सव्वपधिपिटिनिस्समो तण्हा-क्लयो विरागो निरोधो निव्वानं' ति । एवं खी, ग्रानुसी ग्रानन्द, िसया भिननुनो तथारूपो समाधिपिटनाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी ग्रस्स ... सञ्जी व पन ग्रस्ता" ति ।

११. "अच्छरियं, आबुसो, अञ्जुतं, आवुसो! यत्र हि नाम सत्यु चेव सावकस्स च अत्येन अत्यो व्यञ्जनेन व्यञ्जनं संसन्दिरसित । समेरसित न विग्गिव्हिस्सित, यदिदं आगणदिस्म ! इदानाहं, आबुसो, भगवन्तं उपसङ्किमत्वा एतमत्यं अपुष्टि । भगवा पि मे एतेहि अवस्तिहे एतेहि पवेहि एतेहि व्यञ्जनेहि एतमत्यं व्याकासि, सेव्ययापि आयस्मा सारिपुत्तो । अच्छरियं, आवुसो, अञ्मुतं, आबुसो, यत्र हि नाम सत्यु चेव सावकस्स च अत्येन अत्यो व्यञ्जनेन व्यञ्जनं संसन्दि । स्तित समेरसित न विग्गिव्हिस्सित, यदिदं अग्गपदिस्मि ते ।

दः मनसिकारसुत्तं

 श्रय को आयस्मा आमन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कृमि; उप-सङ्कृमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिशो को आपस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच —

२. ''सिया नु सो, अन्ते, जिनस्तुनो तथारूपो समाधिपिटलाभी
20 यया न चनस्तुं भनसि करेट्य, न रूपं मनसि करेट्य, न सोतं अनसि करेट्य,
न सदं भनसि करेट्य, न घानं मनसि करेट्य, न शतं भनसि करेट्य,
न जिल्हं भनसि करेट्य, न दां मनसि करेट्य, न कायं मनसि करेट्य,
न जिल्हं भनसि करेट्य, न पर्या मनसि करेट्य, न कायं मनसि करेट्य,
न तेजं यनसि करेट्य, न वायं मनसि करेट्य, न आपं मनसि करेट्य,
न तेजं यनसि करेट्य, न वायं मनसि करेट्य, न आकासानञ्जायतनं
पत्तं मनसि करेट्य, न वेट्याणाच्यायतनं मनसि करेट्य, व आकिञ्चञ्जा
यतनं मनसि करेट्य, न नेयसञ्जानासञ्जायतनं मनसि करेट्य, व
रमपोकं मनसि करेट्य, न नरलोकं मनसि करेट्य, यं पिटं दिट्टं गुर्ज
रेपनोकं मनसि करेट्य, न १९लोकं मनसि करेट्य, यं पिटं दिट्टं गुर्ज
रेपनोकं निक्ति करेट्य, न १९लोकं मनसि करेट्य, यं पिटं दिट्टं गुर्ज
रेपनोकं निक्ति करेट्य, न १९लोकं मनसि करेट्य, यं पिटं दिट्टं गुर्ज
रेपनोकंन्यन विद्याल

मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तं पि न मनसि करेय्यं; मनसि च पन करेय्यां" ति ?

- ३. "सिया, ग्रानन्द, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा न चक्खुं मनिस करेंग्य ... यं पिदं दिद्धं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं ग्रनुविचरितं मनसा, तं पि न मनिस करेंग्य; मनिस च पन करेंग्या" ति । 5
- ४. "यथा कथं पन, भन्ते, सिया भिक्कुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो यथा न चक्कुं मनिस करेय्य ... यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तं पि न मनिस करेय्य; मनिस च पन करेय्या" ति ?
- प्र. "इधानन्द, भिक्खु एवं मनसि करोति 'एतं सन्तं एतं पर्णातं, यदिदं सञ्चसङ्खारसमध्यो सञ्जूपिधपटिनिस्सम्यो तण्हाक्खयो विरागो निरोधो निब्बानं' ति । एवं खो, ग्रानन्द, सिया भिक्खुनो तथाङ्गपो समाधिपटिलाभो यथा न चक्खुं मनसि करेय्य, न रूपं मनसि करेय्य ... पे०... यं पिदं दिहुं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तं पि न मनसि करेय्य; मनसि च पन करेय्या" ति ।

६. सद्धसुत्तं

- एकं समयं भगवा नात्तिके विहरति गिञ्जकावसये ।
 प्रथ को प्रायस्मा सद्धी येन भगवा तेनुपसङ्क्षिपः; उपसङ्क्षिपत्वा भगवन्तं प्रिमवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं को आयस्मन्तं सद्धं भगवा एतदनोच —
- २. "आजानीयझायितं खो, सद्ध, झाय"; मा खळुडूझायितं । कयं च, सद्ध, लळुडूझायितं होति ? अस्सखळुडू हो हि, सद्ध, दोणिया बद्धो 'यनसं यनसं' ति झायित । तां किस्स हेतु ? न हि, सद्ध, अस्सखळुडू स्स दोणिया बद्धस्स एवं होति 'कि नु खो मं अञ्ज अस्सदम्मसारिय कारणं कारेस्सित, किमस्साहं पटिकरोमी " ति । सो दोणिया बद्धो 'यनसं

१. गादिके – सी०, स्या०; ज्ञातिकं – रो०। २. विज्ञानसर्थ – सी०; राज्ञका-यस्थ – स्या०। ३. सन्धे – सी०, स्या०, रो०। ४. सायय – सी०, रो०। ४. सतुन्द्र-ग्यायितं – सी०; सतुनुक्षायितं – स्या०। १. सन्धं – सी०, स्या०, रो०। ७. मस्य-सन्दुक्ते – सी०; सत्यसनुक्ते – स्या०। ८. बन्धे – स्या०। १.–१. वयससं वयससं – स्या०। १०, पविकरोमी – सी०।

यसं' ति झायति । एवमेव खो, सढ, इधेकच्चो पुरिसखळु ह्वो अरञ्ज्ञागतो पि हक्खमूलगतो पि सुञ्ज्ञागारगतो पि कामरागपरियुद्धितेन चेतसं विहरित कामरागपरेतेन उप्पन्नस्स च कामरागस्स निस्सरणं यथाभूतं नप्पनानति । सो कामरागयेव अन्तरं कत्वा झायति पञ्ज्ञायति निज्ञा पति अवन्द्रायति , ज्यापादपरियुद्धितेन चेतसा विहरित ... धीनमिढ-परियुद्धितेन चेतसा विहरित ... बीनमिढ-परियुद्धितेन चेतसा विहरित .. विचिकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरित , विचिकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरित , विचिकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विचिकिच्छापरियुद्धिते । विस्साय झायति । विन्साय झायति, ते विचिक्चापरियुद्धिते । विस्साय झायति, आकासानच्चायतन पि निस्साय झायति, वार्चापि निस्साय झायति, विद्यापि हायति, इपलोकं पि निस्साय झायति, परकोकं पि निस्साय झायति, यस्वोच्चरित चन्द्रापित । विद्याप झायति, विद्वापित चिन्नसाय झायति, परकोकं पि निस्साय झायति, विद्वापित अनुविचरितं मनसा,

B 527

R 324

तं पि निस्साय झायति । एवं खो, सद्ध, पुरिसखळुब्द्भझायितं होति ।

३. "कथं च, सद्ध, आजानीयझायितं होति ? भद्रो हि,
सद्ध, अस्साजानीयो दोणिया बद्धो न 'यवसं यवसं' ति झायति । ति
किस्स हेतु ? भद्रस्स हि, सद्ध, अस्साजानीयस्स वोणिया वद्धस्य एव

होति ~ 'किं नु खो मं अञ्ज अस्साच्यानीयस्स वोणिया वद्धस्य एव

होति ~ 'किं नु खो मं अञ्ज अस्साच्यानीयस्स वोणिया वद्धस्य (ति झायति ।

भद्रो हि, सद्ध, अस्साच्यानीयो यथा इथा यथा वन्त्य यया जानि यथा कंसि

एवं पतोदस्स अञ्जाहरणं समनुपस्सति । एवसंब खो, सद्ध, भद्रो पुरिसाजानीयो अरञ्जगतो पि इन्खमूलकतो पि सुञ्जामारातो पि न काम
उत्पाद्य निस्सरणं यथामृत प्रजानाति, न ज्यापादपरियृद्धितेन चेतरा

विद्यति ... न योनिमिद्यपरियृद्धितेन चेतसा विद्वरति ... न उद्धञ्चकुक्कुच्च
परियृद्धितेन चेतसा विद्यति । न विचिकिच्छ्यपरियृद्धितेन चेतसा विद्वरति

न विचिकिच्छ्यपरितेन, उप्पन्नाय च विचिकिच्छ्यय निस्सरणं यथामृतं

^{ैं ।} क्रिक्टर निस्ता -स्या०; ० करित्या -सी०, रो० ! २. प्रवन्तामी० -

[3

ति । सो नेव पर्थाव निस्साय झायति, न आपं निस्साय झायति, निस्साय झायति, न वायं निस्साय झायति, न आकासानञ्चायतनं व झायति, न विञ्ञाणञ्चायतनं निस्साय झायति, न आकिञ्च-तनं निस्साय झायति, न नेवसञ्जानासञ्जायतनं निस्साय ; न इधलोकं निस्साय झायति, न परलोकं निस्साय झायति, यं उ हुं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तं :साय न झायति; झायति च पन । एवं झायि च पन, सद्ध, भद्रं जानीयं सङ्ग्दा देवा सब्रह्मका सपजापतिका आरका व नमस्सन्ति — 'नमो ते पुरिसाजञ्ज, नमो ते पुरिसुत्तम ।

'नमा त पुरिसाजञ्ज, नमा त पुरिसुत्तम। यस्स ते नाभिजानाम, यं पि निस्साय झायसी ''' ति ।।

४. एवं वृत्ते ब्रायस्मा सद्धो भगवन्तं एतदचोच — "कथं झायी । ग्ते, भद्रो पुरिसाजानीयो सो नेव पर्थाव निस्साय झायित, न नस्साय झायित, न तंजं निस्साय झायित, न वायं निस्साय झायित, ज्ञासानञ्चायतनं निस्साय झायित, न विञ्ञाणञ्चायतनं निस्साय ।, न ब्राकिञ्चञ्जायतनं निस्साय झायित, न नेवसञ्जा-ञायतनं निस्साय झायित, न देशोकं निस्साय झायित, न परेलोकं य झायित, यं पिदं दिद्वं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्ते परियेसितं अनु- रतं मनसा, तं पि निस्साय न झायित; झायित च पन ? कथं झायित

५. "इध, सद्ध, भद्रस्स पुरिसाजानीयस्स पथिवयं" पथिवसञ्जा

होति, आपस्मि आपोसञ्जा विभूता होति, तेजस्मि तेजोसञ्जा

होति, वायस्मि वायोसञ्जा विभूता होति, आकासानञ्जायतने व्यापन्यस्य होति, वायस्मि वायोसञ्जा विभूता होति, विञ्जाणञ्जायतने विञ्जाण
तत्तराञ्जा विभूता होति, आकिञ्चञ्जायतने आकिञ्च
यतनसञ्जा विभूता होति, नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जा
जायतनसञ्जा विभूता होति, इघलोके इधलोकसञ्जा विभूता

R. 325

B. 528

20

R. 326

रे. ज्ञामती - स्या० । २. पुरिसाजानीयो ज्ञायति - सी०, स्या०, रो० । विया - सी०, स्या०, रो० ।

होति, परलोके परलोकसञ्जा विभूता होति, यं पिदं दिट्ठं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं यनुविचरितं यनसा, तत्रा पि सञ्जा विभूता होति । एवं झायी खो, सद्ध, मद्रो पुरिसाणानीयो नेव पर्याव निस्साय झायित ... पे०... यं पिदं दिट्ठं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनु- विचरितं मनसा, तं पि निस्साय न झायित; झायित च पन । एवं झायि च पन, सद्ध, भद्रं पुरिसाणानीयं सङ्ग्दा देवा सब्रह्मका सपजापितका आरका व नमस्सन्ति –

'नमो ते पुरिसाजञ्ज, नमो ते पुरिसुत्तम । यस्स ते नामिजानाम, यं पि निस्साय झायसी''' ति ।।

१०. मोरनिवापसुत्तं

१. एकं समयं भगवा राजगहे विहरित मोरिनिवापे परिव्वाजका-रामें । तत्र खो भगवा भिक्खू श्रामन्तेशि — "भिक्खवें" ति । "भदन्तें" ति ते भिक्खू भगवतो पञ्चस्सोसु । भगवा एतदयोच —

२. "तीहि, भिनस्यने, धम्मोहि समग्नागती भिनस् ग्रज्वन्तिनिही होति ग्रज्वन्तयोगनसोमी ग्रज्यन्तग्रह्माचारी ग्रज्वन्तपरियोसानो सेही ३ 529 15 देवमनुस्सानं । कतमेहि तीहि? ग्रसस्तेन सीलक्खन्येन, ग्रसेस्तेन समाधि-वस्त्रेन, ग्रसेस्तेन पञ्जानस्त्रयोन — इमेहि, स्रो, भिनस्त्रवे, तीहि १८ 527 धम्मेहि समग्नागतो भिनस्तु ग्रज्वन्तनिह्नो होति ग्रज्वन्तयोगनस्तिमी ग्रज्वन्तग्रह्माचारी श्रज्वन्तपरियोसानो सेह्नो देवमनुस्सानं ।

३. "अपरोहि पि, भिनखने, तीहि घम्मेहि समन्नागती भिन्छ अञ्चन्तिनिहो होति अञ्चन्तयोगनन्नेमी अञ्चन्तप्रहानारी अञ्चन्तपरियो-सानो सेट्ठा देवमनुस्सानं । कतमेहि तीहि ? इद्विपाटिहारियेन, आदेसनी-पाटिहारियेन, अनुसासनीपाटिहारियेन — इमेहि स्तो, भिनखने, तीहि पम्मेहि ममन्नागतो भिन्छ अञ्चन्तपिद्वो होति, अञ्चन्तयोगन्दिमी अञ्चन्तप्रहानारी अञ्चन्तपरियोक्षानो सेट्ठो देवमनुस्सानं ।

४. "अपरेहि पि, भिक्तवे, तीहि धम्मेहि समझागतो भिक्तु अञ्चन्तांनट्टो होति अञ्चन्तयोगवयोगी प्रज्वन्तम्हाःचारी अञ्चन्त परियोधानो मेट्टो देवमनुस्सानं । कतमेहि तीहि ? सम्मादिद्विमा, सम्माञ्जाणेन, सम्माविमृत्तिया — इमेहि सो, भिक्सवे, तीहि धम्मेहि

15

समन्नागतो भिक्खु ग्रन्चन्तिनिट्टो होति ग्रन्चन्तयोगक्खेमी ग्रन्चन्त-ब्रह्मचारी ग्रन्चन्तपरियोसानो सेट्टो देवमनुस्सानं ।

५. "द्वीहि, भिक्खने, घम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्रच्चन्तिनिट्ठो होति ग्रच्चन्तयोगक्खेमी ग्रच्चन्तन्नह्मचारी ग्रच्चन्तपरियोसानो सेट्ठो देवमनुस्सानं । कतमेहि द्वीहि ? विज्जाय, चरणेन — इमेहि खो, 5 भिक्खने, द्वीहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु ग्रच्चन्तिन्द्वो होति ग्रच्चन्त-योगक्खेमी ग्रच्चन्तन्रह्मचारी ग्रच्चन्तपरियोसानो सेट्ठो देवमनुस्सानं । न्नह्मुना पेसा, भिक्खने, सनञ्जुमारेन गाथा भासिता —

'बत्तियो सेट्ठो जनेतिस्म, ये गोत्तपिटसारिनो। विज्जाचरणसम्पन्नो, सो सेट्ठो देवमानुसे' ति ॥

"सा जो पनेसा, भिक्खवे, सनङ्कुमारेन' गाथा भासिता' सुभासिता, नो बुब्भासिता; श्रत्थसंहिता, नो श्रनत्थसंहिता; श्रनुमता मया । श्रहं पि, भिक्खवे, एवं वदामि –

'बत्तियो सेट्ठो जनेतिस्म, ये गोत्तपटिसारिनो । विज्जाचरणसम्पन्नो, सो सेट्ठो देवमानुसे'' ति ।। निस्सयवगगो पठमो ।

तस्सुद्दानं

किमत्यिया चेतना तयो, उपनिसा व्यसनेन च । हे सञ्ज्ञा मनसिकारो , सहो भोरनिवापकं ति ॥

२. श्रनुस्सतिव्यगो

१. पठममहानामसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्युस्मि निग्रोधा-एमे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्ष् भगवती चीवरकम्मं करोन्ति — "निद्वितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती" 20 ति । श्रस्त्तीसि खो महानामो सक्को — "सम्बहुला किर भिक्षू भगवतो

[.] ब्रह्मुता सनइकुमारेन –सी०, रो०। २ सुशीता नो दुम्मीता –सी ०,स्या०, रो०। ३. निस्सायवणा – स्या०। ४-४ सञ्जा मनसिकारा सेन्से – सी०, रो०; सञ्जा मनसिकारो सेन्सी – स्या०। ४-४ सार्यनयागनेत च –सी०, स्या०; मोरनिवायनेत भा ति –रो०।

. 329

B. 531

चीवरकम्मं करोन्ति - 'निट्ठितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चार्कि

२. ग्रथ खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसद्भिम; उपसङ्कः

मित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिद्यो

खो महानामो सक्को भगवन्तं एतदवोच — "सुतं मेतं, भन्ते— 'सम्बहुला

किर भिक्यू भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति — निट्ठितचीवरो भगवा तेमास
च्चयेन चारिकं पक्किमस्सती' ति । तेसं नो, भन्ते, नानाविहारेहि

विहरत केनस्से विहारेन विहातव्वं" ति ?

े ४ "द्य स्व, महानाम, तथागतं अनुस्सरेय्याति — 'इति पि सो भगवा अरह सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद् अनुत्तरो पुरिसदम्मसारिय सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा'
ति । यस्मि, महानाम, समये अरियसावको तथागतं अनुस्सरित, नेवस्स तस्मि समये रागपरियुद्धित चित्त होति, न दोसपरियुद्धित चित्त होति, न सोहपरियुद्धित चित्त होति, उजुगतमेवस्स तस्मि ममये चित्त होति तथागत आरब्म । उजुगतचित्तो खो पन, महान्ताम, अरियसावको लमति अत्यवेद, लभति धम्मवेद लमिति अम्मप्सिहित पामोज्ज । पमुदितस्स पीति जायित, पीतिमनस्स कार्यो पस्सम्मति, पस्सदकायो सुख वेदियित, सुखिनो चित्त समाधियित । अय बुज्वित, महानाम, अरियसावको विसमगताय पजाय समय्ति। विहर्रति, सब्यापज्ञाय पजाय अर्ययसावको विहरित, धम्मसेतसमापन्नो वुद्धानुप्रसाति भाविति ।

१ यन - स्थाः। २ पन - सीः।

- ५. "पुन च परं त्वं, महानाम, घम्मं अनुस्सरेय्यासि 'स्वान्खातो भगवता घम्मो सन्दिट्ठिको अकालिको एहिपस्सिको ओपनेथ्यिको' पच्चतं वेदितव्वो विञ्जूही' ति । यस्मि, महानाम, समये अरिय-सावको घम्मं अनुस्सरित, नेवस्स तस्मि समये रागपरियृद्धितं चित्तं शिति, न दोसपरियृद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियृद्धितं चित्तं होति, उज्जातमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति घम्मं आरव्या । उजुगतचित्तो खो पन, महानाम, अरियसावको लभित अत्यवदं, लभित धम्मवदं, लभित धम्मप्रेहितं पामोज्जं । पमुदितस्स पीति जायित, पीतिमनस्स कायो पस्सम्मित, पस्सद्धकायो सुखं वेदियित, सुखिनो चित्तं समाधियित । अयं वुच्चित, महानाम, अरियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो । विहरित, सब्यापज्झाय पजाय अव्यापज्झो विहरित, धम्मसोतसमापन्नो धम्मानुस्सितं भावेति ।
- ६. "पुन च परं त्वं, महानाम, सङ्घं अनुस्सरेथ्यासि 'मुप्पिटपन्नो भगवतो सावकसङ्को, उजुप्पिटपन्नो भगवतो सावकसङ्को, उजुप्पिटपन्नो भगवतो सावकसङ्को, उजुप्पिटपन्नो भगवतो सावकसङ्को, यिवं 15 प्रचारि पुरिसपुगान अहु पुरिसपुगान, एस भगवतो सावकसङ्को आहु- नेय्यो पाहुनेय्यो दिक्खणेय्यो अञ्जलकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जनक्तेरां लोकस्सा ति । यिस्म, महानाम, समये अरियसावको सङ्घं अनुस्सरित, नेवस्स तिस्म समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न सोहपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति; उजुगतमेवस्स तिस्म समये चित्तं थित्तं अर्थने अर्थनेदं, लभति धम्मवदं, लभति धम्मवस्ति, पस्सद्धकायो सुखं विदियित, सुविनो चित्तं समाधियित । अयं वुञ्चित, महानाम, अरियसावको विद्याति, सुविनो चित्तं समाधियित । अयं वुञ्चित, महानाम, अरियसावको विद्याति, सुविनो चित्तं समाधियित । अयं वुञ्चित, महानाम, अरियसावको विद्याति, सुविनो चित्तं समाधियित । अयं वुञ्चित, महानाम, अरियसावको विद्याति, सुविनो चित्तं समाधियित । अयं वुञ्चित, सव्यापञ्जाय पजाय 25 अव्यापञ्जो विद्यति, सम्मसोतसमापन्नो सङ्घानुस्सित्तं गावेति ।
- ७. "पुन च परं त्वं, महानाम, अत्तनो सीलानि अनुस्सरेय्यासि अपण्डानि अच्छिहानि असवलानि अकम्मासानि भुजिस्सानि विञ्जुप्प-प्रस्थानि अपरामट्टानि समाधिसंवत्तनिकानि । यस्मि, महानाम, समये

रे- श्रोपनिका - मी॰, स्वा॰, रो॰ । २ उजुपटिपन्नो - नी॰, स्वा॰, रो॰ ।

. 331

B. 533

R 332

808

चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति; उज्गतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति सीलं आरव्म । उज्गत-चित्तो खो पन, महानाम, ग्ररियसावको लगति ग्रत्यवेदं, लगति धम्मवेदं,

 लभित धम्मूपसंहितं पामोज्जं । पमुदितस्स पीति द्यायित, पीतिमनस्स कायो परसम्भति, परसद्धकायो सुखं वेदियति, सुखिनो चित्तं समाधियति । प्रयं वुच्चति, महानाम, श्ररियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो विहरति, सव्यापज्ज्ञाय पजाय श्रव्यापज्ज्ञो विहरति, धम्मसोतसमापन्नो सीलानुस्सति भावेति ।

द. "पुन च परं त्वं, महानाम, ग्रत्तनो चागं ग्रनुस्सरेय्यासि -'लाभा वत मे, कुलद्धं वत मे, योहं मच्छेरमलपरियुद्धिताय पजाय विगत-मलमच्छेरेन चेतसा ग्रगारं ग्रज्जावसामि मृत्तवागो पयतपाणि

वोस्सगारतो याचयोगो दानसविभागरतो'ति । यस्मि, महानाम, समये श्ररियतायको चागं श्रनुस्सरति, नेयस्स तस्मि समये रागपरियुद्धितं वित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्त होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति; जनुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति चागं ग्रास्टम । उनुगतिचती खो पन, महानाम, प्ररियसावको लमति ग्रत्यवेद, लमति धम्मवेदं, लमति धम्मूपसंहितं पामोज्जं । पमुदितस्स पीति जायति, पीतिमनस्स कायो

20 ग्रय वुच्चित, महानाम, ग्ररियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्ती विहरति, सुव्यापज्झाय पजाय अव्यापज्झो विरहति, धम्मसोतसमापन्नी चागानस्सति भावेति । "पुन च परं त्वं, महानाम, देवता अनुस्सरेय्यासि – 'सन्ति

पस्तम्भति, पस्तद्वकायो सुखं वेदियति, सुखिनो चित्तं समाधियति ।

देवा चातुम्महाराजिका, सन्ति देवा तार्वातसा, सन्ति देवा यामा, सन्ति 25 देवा तुसिता, सन्ति देवा निम्मानरितनो, सन्ति देवा परनिम्मितवर्य-वित्तनो, सन्ति देवा ब्रह्मकायिका, सन्ति देवा ततुर्तार । यथारूपाय सद्धाय समन्नागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपन्ना, मय्हं पि तयारूपा सदा सिवज्जति । यथारूपेन सीनेन समझागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपन्ना, मर्म्हं पि तयारूपं सील सविज्जिति । यथारूपेन सुतेन समन्ना 30 गता ता देवता इतो चुता तत्थूपपन्ना, मय्ह पि तथारूप मुत सविज्जित । ययारूपेन चागेन नमन्नागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपन्ना, मध्हं पि

तथारूपो नागो संविज्जति । यथारूपाय पञ्ञाय समन्नागता ता देवता इतो नुता तत्थूपपन्ना, गरहं पि तथारूपा पञ्ञा संविज्जती ति । यस्मि, महानाम, समये अरियसावको अत्तनो च तासं च देवतानं सद्धं च सीलं च सुतं च नागं च पञ्ञां च अनुस्सरति, नेवस्स तिस्म समये रागपरि-युद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति, उजुगतमेवस्स तिस्म समये चित्तं होति देवता आरञ्म । उजुगत-चित्तो स्तो पन, महानाम, अरियसावको लगति अत्यवेदं, लगति धम्मवेदं, लगति धम्मपति । पमुदित्तस्स पीति जायित, पीतिमनस्स कायो पस्सम्मित, पस्सद्धकायो सुसं वेदियित, सुखिनो चित्तं समाधियिति । ध्रयं वृच्चित, महानाम, अरियसावको विसमगताय पजाय समप्तो 10 विहरति, सव्यापज्ञाय पजाय अव्यापज्ञो विहरति, धम्मसोतसमापन्नो वेवतानुस्सितं भावेती" ति ।

२. दुतियमहानामसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सक्केसु विहरित कपिलवत्थुस्मि निग्नोधा-रामे । तेन खो पन समयेन महानामो सक्को गिलाना बृद्धितो होति अचिरवृद्धितो गेलञ्जा । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिवखू भगवतो 15 चीवरकम्मं करोन्ति — "निट्ठितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमिस्सती" ति । अस्सोसि खो महानामो सक्को — "सम्बहुला किर भिक्खू भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति — "निट्ठितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमिस्सती" ति ।

२. प्रथ खो महानामी सक्को येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं श्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो सक्को भगवन्तं एतदवोच — "सुतं मेतं, भन्ते — 'सम्बद्धला किर भिक्षू भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति — निद्वितचीवरो भगवा तेमासञ्चयेन चारिकं पक्किमस्सती' ति । तेसं नो, भन्ते, नानाविहारेहि थिहरतं केनस्स विहारेन विहात्व्वं" ति ?

३. "साधु साधु, महानाम ! एतं स्रो, महानाम, तुम्हाकं पतिरूपं कुलपुतानं यं तुम्हे तथागतं उपसञ्जमित्वा पुच्छेय्याय – 'तैसं नो, भन्ते, नानाविहारोह विहरतं केनस्स विहारेन विहातव्वं' ति ?

R. 334

सद्धो खो, महानाम, आराधको होति, नो अस्सद्धो; आरद्धविरियो आराधको होति, नो कुसीतो; उपट्टितस्सित आराधको होति, नो मुट्ट-स्सित; समाहितो आराधको होति, नो असमाहितो; पञ्जाबा आराधको होति, नो दुप्पञ्जो । इमेसु खो त्वं, महानाम, पञ्चसु धम्मेसु पितट्ठाय इ सम्मे उत्तरि भावय्यासि ।

४. "इघ त्वं, महानाम, तथागतं अनुस्सरेय्यासि — 'इति पि स्रो भगवा ... पे०... सत्या देवमनुस्सानं वृद्धो भगवा' ति । यस्मि, महानाम, समये अरियसावको तथागतं अनुस्सरित, नेवस्स तस्मि समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपिट् ग्युद्धितं वित्तं होति; उजुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति तथागतं आरव्य । उजुगतचित्तो खोपन, महानाम, अरियसावको लभित अत्यवेदं, लभित घम्मवेदं, लभित धम्मूपसंहितं पामोण्जं । पमुदितस्स पीति जायित, पीतिमनस्स कायो पस्सम्भित, पस्सद्धकायो सुखं वेदियति, सुखिनो चित्तं समाधियति । इमं खो त्वं, महानाम, बुद्धानुस्सति गच्छत्वो पि भावेय्यासि, कम्मन्तं अधिदुद्धन्तो पि भावेय्यासि, पुत्तसम्बाधसयनं प्रज्ञावसन्तो पि भावेय्यासि ।

पुन च परं त्वं, महानाम, धम्मं ध्रमुस्सरेव्यासि ... पै०... सञ्चं अनुस्सरेव्यासि ... पै०... धत्तानो सीलानि धनुस्सरेव्यासि ... पै०... धत्तानो सालानि धनुस्सरेव्यासि ... पै०... धत्तानो नामं अनुस्सरेव्यासि ... पे०... देवता अनुस्सरेव्यासि ... पे०... देवता अनुस्सरेव्यासि ... पे०... सित्त देवा चतुन्तरि । यथारूपाय सद्धाय समझागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपद्मा, मग्र्चं पि तथारूपा सद्धाय समझागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपद्मा, मग्र्चं पि तथारूपा समझागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपद्मा, मग्र्चं पि तथारूपा पञ्जाय समझागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपद्मा, मग्र्चं पि तथारूपा पञ्जाय समझागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपद्मा, मग्र्चं पि तथारूपा पञ्जाय समझागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपद्मा, मग्र्चं पि तथारूपा पञ्जाय समझागता ता देवता इत्तरे चुता च चुत्र च चार्य च पञ्जा च प्रमुस्सरित, नेवस्स तर्मिस समये रागपरियृद्धितं चित्त होति; उजुगतमेवस्स तर्मिस समये चित्त होति; देवता आरव्य । उजुगतिचित्तो खो पन, महानाम, अरियसावको लमित

१. सील - स्वाa, मo 1

R

श्रत्थवेदं, लभित धम्मवेदं, लभित धम्मूपसंहितं पामोज्जं । पमुदितस्स पीति जायित, पीतिमनस्स कायो पस्सम्भित, पस्सद्धकायो सुखं वेदियित, सुिक्तो चित्तं समाधियित । इमं खो त्वं, महानाम, देवतानुस्सितं गच्छन्तो पि भावेय्यासि, ठितो पि भावेय्यासि, निसिन्नो पि भावेय्यासि, सयानो पि भावेय्यासि, कम्मन्तं श्रधिद्वहन्तो पि भावेय्यासि, पुत्तसम्बाध- ॥ सयनं श्रज्झावसन्तो पि भावेय्यासि, ति ।

३. नन्दियसुत्तं

- १. एकं समयं भगवा सक्केसु विहरित कपिलवत्थुस्मि निग्नोधारामे । तेन खो पन समयेन भगवा सावत्थियं वस्सावासं उपगन्तुकामो होति । अस्सोसि खो निन्दियो सक्को — "भगवा किर सावत्थियं वस्सावासं उपगन्तुकामो" ति । अथ खो निन्दियस 10 सक्कस्स एतदहोसि — "यन्नूनाहं पि सावत्थियं वस्सावासं उपगच्छेय्यं । सत्थ कम्मन्तं चेव अधिद्वहिस्सामि, भगवन्तं च लच्छामि कालेन कालं दस्सनाया" ति ।
- २. त्रथ लो भगवा सावित्थयं वस्सावासं उपगिच्छे । निन्दयो पि लो सक्को सावित्थयं वस्सावासं उपगिच्छ । तत्थ कम्मन्तं चेव 15 प्रिष्ठासि, भगवन्तं च लिभ के कालेन कालं दस्सनाय । तेन लो पन समयेन सम्बहुला भिक्ष् भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति "निद्वितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती" ति । श्रस्सोसि लो निन्दयो सक्को "सम्बहुला किर भिक्ष् भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति 'निद्वितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती'" ति ।
 - ३. श्रथ खो निन्दयो क्ष्मको येन भगवा तेनुपसङ्किमः; उपसङ्किमता भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो निन्दयो सक्को भगवन्तं एतदवीच "सुतं मेतं, भन्ते 'सम्बहुला किर भिक्खू भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति निट्ठित-चीवरो भगवा तेमासञ्चयेन चारिकं पक्किमस्सती' ति । तेसं नो, अमरो, नानाविहारेहि चिहरतं केनस्स विहारेन विहातव्वं" ति ?

४. "साघु साघु, नन्दिय! एतं खो, नन्दिय, तुम्हाकं पतिरूपं

१. उपगञ्ज्ञि – ती॰, रो॰। २. झपिट्ठाय – स्या॰। ३. सन्द्रति – स्या॰। प्र•४-४०

कुलपुत्तानं, यं तुम्हे तथागतं उपसङ्कमित्वा पुच्छेय्याथ — 'तेसं नो, भन्ते, नानाविहारेहि विहरतं' केनस्स विहारेन विहातव्वं' ति ? सद्धो खो, निन्दय, ग्राराधको होति, नो ग्रस्सद्धो; सीलवा ग्राराधको होति, नो कुसीलो; ग्रारद्धविरियो ग्राराधको होति, नो कुसीलो; उपट्वितस्सित ग्राराधको होति, नो मुद्रस्सित; समाहितो ग्राराधको होति, नो ग्रसमाहितो ग्राराधको होति, नो वुष्णञ्जो । इमेसु खो ते, निन्दय, छसु धम्मेसु पतिद्वाय पञ्चसु धम्मेसु ग्रज्कात्त सित उपट्वापेतव्वा ।

R. 336

५. "इघ त्वं, निन्तय, तथागतं झनुस्सरेट्यासि – 'इति पि १० सो भगवा अरहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविष्ठ अनुत्तरो पुरिसवम्मसारिय, सत्या देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । इति खो ते, निन्दय, तथागतं झारब्स झज्झत्त सित उपट्ठापेतव्वा ।

 "पुन च पर त्वं, निन्दिय, घम्म प्रनुस्सरेय्यासि – 'स्वाबखाती' भगवता घम्मो सन्दिद्विको अकालिको एहिपस्सिको श्रोपनेय्यिको पच्चत्त
 वैदितव्यो विञ्जूही' ति । इति खो ते, निन्दिय, घम्म ग्रारव्म अञ्चलं सति उपद्वापेतव्या ।

७ "पुन च पर त्व, नित्य, कल्याणिमत्ते झनुस्सरेय्याचि – 'लाभा वत मे, सुलद्ध वत मे, यस्स मे कल्याणिमत्ता झनुकम्पका झत्य-कामा स्रोवादका झनुसासका" ति । इति यो ते, नित्य, कल्याणिनते 20 स्रारक्म प्रज्झत्तं सति उपट्ठापेतव्या ।

५. "पुत च पर त्वं, निन्दिय, श्रत्तनो चागं अनुस्सरेट्यासि – 'लामा वत में, सुलद वत में, योह मच्छेरमलपरियुद्धिताय पजाय विगतमलमच्छेरेन चेतसा श्रगर श्रज्जावसामि मुत्तचागो पपतपाणि वोस्सम्मरतो याचयोगो वानमविभागरतो' ति । इति खो ते, निन्दिय,
25 चाग श्रारटम श्रज्ज्जत्त सति उपद्रापेतव्या ।

२. "पुन च पर त्व, नित्य, देवता अनुस्सरेय्यासि – 'या देवता अतिकक्ष्मेव कवळीकाराहारमक्ष्मान' देवतान' सहव्यत अञ्जातर

B 537

[ि] बिहीला – राज । २ ज्यहात्वन्ता – म्बाज, राज । ३ अनुसाविता – स्वा^त । ४ या ता – साज, राज । / अविनारभासात – सीज, भवडीलारनसात – स्वाज, रोज । ६ दरान – सीज, राज ।

मनोमयं कायं उपपन्ना, ता करणीयं ग्रतनो न समनुपस्सन्ति कतस्स वा पतिचयं । सेय्यथापि, नन्दिय, भिक्खु ग्रसमयिवमुत्तो करणीयं ग्रत्तनो . न समनुपस्सित कतस्स वा पतिचयं; एवमेव खो, नन्दिय, या ता देवता ग्रतिककम्मेव कवळीकाराहारभक्खानं देवतानं सहव्यतं ग्रञ्जतरं मनोमयं कायं उपपन्ना, ता करणीयं ग्रत्तनो न समनुपस्सन्ति कतस्स वा अ पतिचयं । इति खो ते, नन्दिय, देवता ग्रारव्भ ग्रज्झत्तं सित उपद्वापेतव्वा ।

१०. "इमेहि खो, निन्दय, एकादसिह धम्मेहि समन्नागतो अरियसावको पजहतेव पापके अकुसले धम्मे, न उपादियति । सेय्यथापि, निन्दय, कुम्मो निकुठजो वमतेव उदकं, नो वन्तं पञ्चावमिति ; सेय्यथापि 10 वा पन, निन्दय, सुक्ले तिणदाये अगि मुत्तो डहञ्जेव गच्छति, नो दहुं पञ्चुतावत्ति; एवमेव खो, निन्दय, इमेहि एकादसिह धम्मेहि समन्नागतो अरियसावको पजहतेव पापके अकुसले धम्मे, न उपादियती" ति ।

४. सुभूतिसुत्तं

 श्रथ खो आयस्मा सुभूति सद्धेन भिक्खुना सिंद्ध येन भगवा 15 तेनुपसङ्क्षमि; उपसङ्क्षमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो आयस्मन्तं सुभृति भगवा एतदवीच —

२. "को नामायं, सुभूति, भिनखु" ति ?

"सद्धो नामार्य, भन्तो, भिक्खु, सुदत्तस्त उपासकस्त पुत्तो, सद्धा त्रनारस्मा ग्रनगारियं पव्यक्ति।" ति ।

"किंच पनायं, सुभूति, सद्धो भिक्खु सुदत्तस्स उपासकस्स पुत्तो सद्धा प्रमारस्मा अनगारियं पव्वजितो सन्दिस्सति सद्धापदानेसू" ति ?

"एतस्स, भगवा, कालो ; एतस्स, सुगत, कालो, यं भगवा सद्वस्स सद्वापदानानि भासेच्य । इदानाहं जानिस्सामि यदि वा घर्य भिक्तु 25 सन्दिस्सति सद्वापदानेस यदि वा नो" ति ।

[ै] निष्कुरुयो – ती०,स्या०, रो० । २ पच्चाममति – स्या०, पच्दाममति – भी० । १. सदम्य – सी०, स्या०, रा० ।

B 539

R. 339

"तेन हि, मुभूति, सुणाहि, साधुक मनसि करोहि, भासिस्सामी" ति । "एव, भन्ते" ति खो आयस्मा सुमूति भगवतो पच्चस्सोगि । भगवा एतदवोच —

३ "इष, सुमूति, भिक्यु सीलवा होति, पातिमोक्खसवर-अस्तुतो विहरित ग्रावारगोचरसम्पन्नो ग्रणुमत्तेसु वन्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खित सिक्खापदेसु । य पि, सुमूति, भिक्खु सीलवा होति पे० असमादाय सिक्खित सिक्खापदेसु, इद पि, सुमूति, सद्धस्स सद्धा-पदान होति ।

४ "पुन च पर, सुभूति, भिन्स्यु बहुस्सुतो होति सुतघरो सुत10 सिन्नचो, ये ते धम्मा ग्रादिकल्याणा मञ्जेकल्याणा परियोसानकल्याणा
सात्य सव्यञ्जन केवलपरिपुण्ण परिसुद्ध ब्रह्मचरिय ग्राभिवदन्ति, तथाक्यास्स बम्मा बहुस्सुता होन्ति घाता बचसा परिचिता मनसानुपेन्तिता
विद्विया सुप्यटिविद्धा । य पि, सुभूति, भिन्नु बहुस्सुतो होति पे०
विद्विया सुप्यटिविद्धा, इद पि, सुभूति, मद्वस्स सद्धापवान होति ।

15 ५ "पुन च पर, सुभूति, जिस्तु कल्याणिमत्तो होति कल्याण-सहायो कल्याणसम्पवञ्को । य पि, सुभूति, श्विक्तु कल्याणिमत्तो होति कल्याणसम्पवञ्को, इद पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदान होति

६ "पुन च पर, सुमूति, भिक्खु सुवचो होति सीवचस्तकरणैहि

धम्मेहि समनागतो समो पविविद्यागगाही अनुसासनि । य पि, सुमूति,
भिक्खु मुनचो हाति सोवचस्तकरणेहि धम्मेहि समझागतो खमो पविविद्यणगाही अनुसासनि, इद पि, सुमूति, सद्धस्म सद्धापदान होति ।

७ "पुन च पर, सुमूति, मिन्सु यानि लानि सबह्यचारीन उच्चा-बचानि" कि द्धरणीयानि तर "दन्सो होति अनलसो तनुपायाय बीमसाय उन्मनागतो अस कात् अस सिव्यातु । य पि, सुमूति, भिन्नसु यानि तानि सम्हाचारीन उच्चावचानि किन्दुरणीयानि तर दन्स्वो होति अनलसी तनुपायाय नीमताय ममन्नागतो अस कात् अस सविधात्, इद पि, सुमूति, मदस्म सदायना होति ।

८ "पुन च पर, सुभूति, मिक्सु धम्मकामो होति पियसमुदा-

१ उन्तावचान - स०। २ तत्व - स०, स०।

सुभावत

\$ 4.4.2] हारो ग्रभिधम्मे ग्रभिविनये उळारपामोज्जो । यं पि, सुभूति, भिक्खु धम्मकामो होति पियसमुदाहारो अभिधम्मे अभिविनये उळारपामोज्जो, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।

- ६. "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु आरद्धविरियो विहरति अ्रकुस-लानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्ह- 5 परक्कमो अनिक्खित्तधुरो कुसलेसु धम्मेसु । यं पि, सुभूति, भिक्खु आरद्धविरियो विहरित अकुसलानं धम्मानं पहानाय कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय थामना दब्ह्परक्कमो अनिक्खित्तधुरो कुसलेसु धम्मेसु, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।
- १०. "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु चतुन्नं झानानं आभिचेतसिकानं 10 दिदुधम्मसुखिवहारानं निकामलाभी होति अकिच्छलामी अकसिर-लाभी । यं पि, सुभूति, भिक्खु चतुन्नं झानानं ग्राभिचेतसिकानं दिट्ट-धम्मसुखनिहारानं निकामलाभी होति श्रकिच्छलाभी श्रकसिरलाभी, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।
- ११. "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु ग्रनेकविहितं पुब्बेनिनासं ग्रनुस्सरित, सेंब्यथीदं - एकं पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो चतस्सो पि जातियो पञ्च पि जातियो दस पि जातियो वीसं पि जातियो तिसं पि जातियो चत्तारीसं पि जातियो पञ्जासं पि जातियो जातिसतं पि जातिसहस्सं पि जातिसतसहस्सं पि अनेके पि संबट्टकप्पे अनेके पि विबट्टकप्पे अनेके पि संबट्टविबट्टकप्पे — 20 'त्रमुत्रासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंसुलदुक्लप्पटि-संवेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुतो श्रमुत्र उदपादि; तत्रापासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंसुखदुक्खप्पटिसंबेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुतो इधूपपन्नो' ति । इति साकार सउद्देसं ग्रनेकविहितं पुट्वेनिवासं ग्रनुस्सरित । यं पि, सुभूति, भिक्खु 25 R श्रनेकविहितं पुट्येनियासं अनुस्सरित ... इदं पि, सुभूति, सदस्स सद्धापदानं होति ।
 - १२. "पुन च परं, सुसूति, भिक्खु दिव्येन चक्खुना विसुद्धेन प्रतिक्कन्तमानुसफेन सत्ते पस्सति चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुव्वण्णे, सुगते दुग्गते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति – 'इमे वत 50 भोन्तो सत्ता कायदुच्चरितेन समन्नागता वचीदुच्चरितेन समन्नागता

मनोदुन्चरितेन समक्षागता अरियानं उपवादका मिन्छ्यंदिहिका मिन्छ्यंदिहिकामसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुर्मातं विनिपातं निरय उपपन्ना । इमे वा पन मोन्तो सत्ता कायसुन्नरितेन समक्षागता वचीसुन्नरितेन समक्षागता वचीसुन्नरितेन समक्षागता अरियानं अनुप्र- व वादका सम्मादिद्विका सम्मादिद्विकम्मसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा सुर्गातं सम्मादिद्विका सम्मादिद्विकम्मसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा सुर्गातं सम्मादिद्विक उपपन्नां ति । इति दिव्येन चक्युना विसुद्धेन अतिकक्तममानुसकेन सत्ते पस्सित चक्याने उपपर्यग्रमाने हीने पणीते सुवण्णे दुव्यण्णे, सुर्गते दुगते यथाकम्मूप्रमे सत्ते पजानाति । यं पि, सुभूति, भिक्खु दिव्येन चक्युना विसुद्धेन . . पे० .. यथाकम्मूपर्गे सत्ते पजानाति, इद पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।

B 541

१३. "पुन च परं, सुमूति, भिक्खु ग्रासवान खया ग्रमासव चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति विद्वेष वस्मे सय ग्रभिञ्जा सण्डिकत्वा उपसम्मञ्ज बिहरति । यं पि, सुभूति, भिक्खु ग्रासवानं खया .. पे ... सण्डिकत्वा उपसम्मञ्ज विहरति, इद पि, सुमूति, सदस्स सद्धापदान । होती" ति ।

१४. एवं वृत्ते ग्रायस्मा सुभूति भगवन्तं एतदबोच — "ग्रानि-मानि, भन्ते, भगवता सद्धस्स सद्धापदानानि भासितानि, सिवज्जन्ति तानि इमस्स भिनसुनो, अयं च भिनस्तु एतेमु सन्विस्सति ।

"श्रय, सन्ते, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंबुती 20 क्हिरति श्राचारगोचरसम्प्रतो श्रणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सायी, समादाय R.341 सिक्पति सिक्पापकेमु ।

"अम, भन्ते, भिन्तु वहुस्तुतो होति सुत्रधरो सुत्रसिचयी; ये ते यममा आदिकल्याणा मञ्ज्ञेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्य सम्प्रज्ञकं केवलपरिपुण्ण परिनुद्ध ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपास्त ७ धम्मा वहुस्तुता होन्ति चाता वचमा परिचिता मनसानुपेविदाता विद्विया सुर्पाटिविदा ।

"ग्रम, मन्ते, भिक्नु कल्याणमित्तो होति कल्पाणसहायो कल्याण-सम्पव द्वो ।

"ब्रय, भन्ते, भिनन् मुबचो होति ... पे॰ .. धनुसात्तर्गि । ^{-वि}ष्येमे, भन्ते, गिनसु यानि तानि मन्नह्माचारीन उच्चावचानि किङ्करणीयानि तत्थ दक्खो होति अनलसो तत्रुपायाय नीमंसाय समन्नागतो म्रलं कातुं अलं संविधातुं ।

"ग्रयं, भन्ते, भिक्खु धम्मकामो होति पियसमुदाहारो ग्रभिधम्मे ग्रभिविनये उळारपामोज्जो ।

"ग्रयं, भन्ते, भिनखु ग्रारद्धविरियो विहरति ... पे०... थामवा । दब्हपरक्तमो ग्रनिक्षित्तघुरो कुसलेसु धम्मेसु ।

"ग्रयं, भन्ते, भिक्खु चतुत्रं झानानं श्राभिचेतसिकानं दिट्टधम्म-सुखिनहारानं निकामलाभी होति श्रकिच्छलाभी श्रकसिरलाभी।

"ग्रयं, भन्ते, भिक्खु अनेकविह्तं पुट्येनिवासं अनुस्सरित, सेट्यथीदं – एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे०... इति साकारं सच्हेसं अनेकविह्तिं पुट्येनिवासं अनुस्सरित ।

"ग्रयं, भन्ते, भिक्खुं दिव्वेन चक्खुना विसुद्धेन ग्रतिक्कन्त-

मानुसकेन ... पे यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति ।

"श्रयं, भन्ते, भिक्बुं श्रासवानं खया ... पे०... सिन्छकत्वा उपसम्पज्ज विहृरति । यानिमानि, भन्ते, भगवता सद्धस्स सद्धापदानानि । भासितानि, संविज्जन्ति तानि हमस्स भिक्खुनो, श्रयं च भिक्खु एतेसु सन्विस्सती'' ति ।

१५. "साधु साधू, सुमूति ! तेन हि त्वं, सुभूति, इमिना च सद्धेन भिक्खुना सिंद्ध विहरेय्यासि । यदा च त्वं, सुभूति, प्राकञ्क्षेय्यासि तथागतं दस्सनाय, इमिना सद्धेन भिक्खुना सिंद्ध उपसङ्क्षमेय्यासि तथागतं 20 दस्सनाया" ति ।

५. मेत्तासुत्तं

१. "मेत्ताय, भिक्खवे, चेतोविमृत्तिया आसंविताय भाविताय वहुलीकताय यानीकताय वत्थुकताय अनुद्विताय परिचिताय सुसमा-रखाय एकादसानिसंसा पाटिकङ्क्षा । कतमे एकादस ? सुखं सुपति, सुखं पटिवुण्झति, न पापकं सुपिनं पस्सति, मनुस्सानं पियो होति, 25 अमनुस्सानं पियो होति, देवता रक्खन्ति, नास्स अग्गि वा विसं वा सत्यं वा कमति, तुवटं चित्तं समाधियति, मुखवण्णो विष्पसीदति,

१- सुबहु – स्था० ।

B. 543

R. 343

ग्रसम्मूल्हो कालं करोति, उत्तरि ग्रप्पटिविज्झन्तो ब्रह्मलोकूपगो होति । मेत्ताय, भिक्खवे, चेतोविमुत्तिया ग्रासेविताय भाविताय वहुलीकताय यानीकताय वत्युकताय चनुद्विताय परिचिताय सुसमारखाय इमे एकादसानिसंसा पाटिकह्वा" ति ।

६. श्रद्वकनागरसुत्तं

१. एकं समयं ग्रायस्मा ग्रानन्दो वेसालियं विहरति वेतुव-गामके । तेन लो पन समयेन दसमी गहपति श्रटुकनागरी पाटलिपुतं अनुव्यत्ती होति केनचिदेव करणीयेन । अथ खी दसमी गहपति ' ब्रहुकनागरी येन कुक्कुटारामो येन ग्रञ्जतरो भिक्लु तेनुपसद्धिमः; उपसद्भिमत्वा तं भिक्युं एतदबोच -10

२. "कहं नु स्तो, भन्तो, भ्रायस्मा भ्रानन्दो एतरिह विहरित ?

दस्सनकामा हि मयं, भन्ते, श्रायस्मन्तं श्रानन्दं" ति ।

"एसो, गहपति, श्रायस्मा श्रानन्दो वेसालियं विहरति वेलुव-गामके" ति ।

३. श्रय खो दसमो गहपति श्रद्धभनागरो पाटलिपुत्ते तं करणीयं 15 तीरित्वा येन वेसाली वेलुवगामको येनायस्मा ग्रानन्दो तेनुपस हुमि; उपसङ्कमित्वा धायस्मन्तं ग्रानन्दं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो दसमो गहपति अहुकनागरी आयस्मन्तं आनन्दं एतदवीच - "ग्रस्यि नु खो, मन्ते ग्रानन्द, तेन भगवता जानता पस्सता श्ररहता सम्मासम्बुद्धेन एकयम्मो सम्मदक्खाती, यत्य भिक्खुनी ग्रण-20 मत्तस्य त्रातापिनो पहितत्तस्स विहरतो ग्रविमुत्तं वा चित्तं विमुच्चिति, अपरिक्खीणा वा भ्रासवा परिक्खयं गच्छन्ति, भ्रमनुष्पत्तं वा अनुत्तरं योगक्खेमं अनुपापुणाती" ति ?

"ग्रत्यि खो, गहपति, तेन भगवता जानता परसता ग्ररहता सम्मासम्बुद्धेन एकथम्मो सम्मदक्सातो, यत्य भिनखुनो अप्यमत्तस्त ²⁵ आतापिनो पहितत्तस्स विहरतो अविभुत्तं वा चित्तं विमुच्चति, अपरि क्सीणा वा प्रासवा परिक्सयं गच्छिन्त, अननुष्पत्तं वा अनुत्तरं योगवखेमं अनुपापुणाती''ति।

१. वेळुवनामके - स्या॰; वेळुवयामके - सी० । २. पातनिपुर्स - स्वा॰ ।

R.

४. "कतमो पन, भन्ते ग्रानन्द, तेन भगवता जानता पस्तता ग्ररहता सम्मासम्बुद्धेन एकधम्मो सम्मदन्खातो, यत्थ भिन्खुनो ग्रप्यमत्तस्य ग्रातापिनो पहितत्तस्य विहरतो ग्रविमुत्तं वा चित्तं विमुच्चित, ग्रपिरक्षीणा वा ग्रासवा परिनख्यं गच्छिन्ति, ग्राननुष्पत्तं वा ग्रमुत्तरं योगक्खेमं ग्रनुपापुणाती" ति ?

प्र. "इघ, गह्पति, भिनलु विनिच्चेन कामेहि निविच्च अकुसलेहि धम्मेहि सिनत्नकं सिन्नारं निवेक्कं पीतिसुलं पठमं झानं उपसम्पञ्ज निह्रित । सो इति पिटसिञ्चिक्सिति — 'इदं पि सो पठमं झानं अभिसञ्चेतियतं'। 'यं सो पन किञ्च अभिसङ्ख्तं अभिसञ्चेतियतं'। 'यं सो पन किञ्च अभिसङ्ख्तं अभिसञ्चेतियतं'। 'यं सो पन किञ्च अभिसङ्खतं अभिसञ्चेतियतं, तदिनच्चं निरोधधम्मं' ति पजानाति । सो तत्य ठितो 10 आसनानं खयं पापुणाति; नो चे आसनानं खयं पापुणाति, तेनेन धम्मरागेन ताय धम्मनिद्या पञ्चशं औरम्मागियानं संयोजनानं परिक्तया अपिपातिको होति तत्य परिनिव्वायी अनावित्तिधम्मो तस्मा लोका । अयं पि सो, गह्पति, तेन भगवता जानता परसता अरहता सम्मासमुद्धेन एकधम्मो सम्मदक्खातो, यत्थ भिक्खुनो अप्पमत्तस्य आतापिनो 15 पिहतत्तस्स विहरतो अविमुत्तं ना चित्तं विमुच्चित, अपरिक्खीणा वा आसना परिक्खयं गच्छिन्त, अननुप्पत्तं ना अनुत्तरं योगक्खेमं अनुपापुणाति ।

६, "पुन च परं, गहषति, भिक्कु वितक्किवचारानं वूपसमा अण्झतं सम्पत्तादनं चेतसो एकोदिभावं अवितक्के अविचारं समाधिणं 20 पीतिसुखं दुतियं झानं ... पे०... तिवयं झानं ... पे०... चतुत्थं झानं उप-सम्प्रण विहरित । सो इति पिटसिङ्चक्कित — 'इदं पि खो चतुर्यं झानं अभिसङ्कृतं अस्मान्ति । सो तत्थ ठितो आस्वानं खयं पापुणाति; नो चे आस्वानं खयं पापुणाति, तेनेव 25 धम्मरागेन ताय धम्मनिव्द्या पञ्चलं अभिस्माणियानं संयोजनानं परिक्ख्या अपपातिको होति तत्थ परिनिट्यायी अनावत्तिषम्मो तस्मा कोका । अयं पि खो, गहपति, तेन भगवता जानता पस्सता अरहता सम्मासम्बुद्धेन एकधम्मो सम्मदक्खातो, यत्थ भिक्कृतो अप्यमत्तस्स प्रातापिनो पहितत्तस्स विहरतो अविभूत्तं वा चित्तं विमृच्चित 30

१. सत्र - सी॰ ।

虹ッペードを

R. 345

B. 545

प्रपरिक्खीणा वा आसवा परिक्खयं गच्छन्ति ग्रननुष्पत्तं वा प्रनृत्तरं योगक्वेमं ग्रनुपपुणाति ।

७. "पुन च परं, गह्पति, भिक्खु मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरित तथा दुतियं तथा तित्यं तथा चतुर्वं । इति
उद्धमधो तिरियं सव्वधि सव्वत्तताय सव्वावन्तं लोकं मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरित विपुलेन महम्मतेन ध्रप्पमाणेन घ्रवेरेन ग्रव्यापञ्ज्ञेन फरित्वा विहरित । सो इति पिटसिञ्चिक्ति (चे पं पे खो मेत्ताचेतोविमृत्ति ध्रभिसङ्क्ता ध्रभिसञ्चेतयिता । 'यं खो पन किञ्चि श्रभिसङ्क्त ध्रभिसङ्कता श्रभिसञ्चेतयिता । 'यं खो पन किञ्च श्रभिसङ्कत श्रभिसङ्कतायित तदिनच्च निरोधधम्मं 'वि पि जानाति । सो तत्व ठितो श्रासवानं खयं पापुणाति, तेने व ध्रमपायेन ताय धम्मनित्या पञ्चनं ग्रोरम्मागियामं संपोजनानं परिक्लया श्रोपपातिको होति तत्व परिनिव्वायी ग्रनायतिधम्मो तस्मा लोका । अय पि खो, ग्रहपित, तेन भगवता जानता ...पे०... ग्रननुप्पत्तं चा श्रनुत्तरं योगक्खमं श्रनुपापुगाति ।
५. "पुन च परं, गहपित, भिक्खु करुणासहगतेन चेतदा ...पे०... मृवतासहगतेन चेतदा ...पे०... पुनित्वासहगतेन चेतदा ...पे०... पुनित्वासहगतेन चेतदा ...पे०... पुनित्वासहगतेन चेतदा ...पे०... पुनित्वासहगतेन चेतदा ...पे०... चित्वासहगतेन चेतदा ...पे०... चित्वा तत्वयं तथा चनुत्यं ।

इ. "पुन च परं, गहपित, भिक्खु ककणासहगतेन चेतका ... पे०... मुक्तिसहगतेन चेतका ... पे०... मुक्तिसहगतेन चेतका ... पे०... चपेक्खासहगतेन चेतका ... पे०... चपेक्खासहगतेन चेतका एकं दिसं फरित्वा विहरित तथा दुतियं तथा तियं तथा चत्रयं । इति उद्धमघो तिरियं स्व्यिष सव्यक्तताय सव्यायन्तं लोकं उपमदासह गर्यं । विहरित । सो इति पटिसिन्चक्खित ... 'प्रयं पि खो उपेक्खाचेतीविमृति प्रभिसद्धता यित्यञ्चेतिया' । 'यं सो पन किञ्च प्रभिसद्धतं प्रभिसञ्चतियां तर्दानच्च निरोधचम्मं' ति प्रजानाति । सो तत्य टितो प्रभिसञ्चतियां तर्दानच्च निरोधचम्मं' ति प्रजानाति । सो तत्य टितो प्रभिसञ्चतियां त्यापपुणाति; नो चे प्रास्तानां खयं पापुणाति, तेनेव धम्म-रागेन ताय धम्मनित्या पञ्चकं ग्रीरम्माणियानं संयोजनानं परिखयां श्रोपपातिको होति तत्य परिनिन्द्यायो अनावत्तिचम्मां तस्मा लोका । अयं पि खो, गहपति, तेन भमवता जानता ... पे०... अननुपर्तं वा अनुतरं योगनकोमं श्रनुपापुणाति ।

 "पुन च पर, गहपति, भिक्सु सन्वसो हपतञ्जानं समिति-परमा पटिपसञ्जानं ग्रत्य द्वामा नानतसञ्जानं ग्रमनिकारा 'अनन्ती

१-१ यां ०, स्या०, रा० पात्यने मुनस्यि ।

याकासो' ति प्राकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति । सो इति पटि-सञ्चिक्खति – 'श्रयं पि खो स्राकासानञ्चायतनसमापत्ति स्राभिसङ्खता स्राभिसञ्चेतिप्रता' । 'यं खो पन किञ्चि श्रभिसङ्खतं स्राभिसञ्चेतिप्रतं तदिनिच्चं निरोधधम्मं' ति पजानाति । सो तत्थ ठितो स्रासवानं खयं पापुणाति; नो चे श्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय उधम्मनित्या पञ्चवं श्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिवख्या श्रोपपातिको होति तत्थ परिनिव्वायी स्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका । स्रयं पि खो, गहपति, तेन भगवता जानता ... पे०... सननुष्पत्तं वा स्रमुत्तरं योगनखमं स्रनुपापुणाति ।

१०. "पुन च परं, गह्पति, भिक्खु सन्वसी ग्राकासानञ्चायतनं 10 समितिकसम 'अनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पण्ण विहरति ... पे०... तन्वसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितिकसम 'नित्य किञ्चां' ति प्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पण्ण विहरति । सो इति पिटसञ्चिक्षति – 'ग्रयं पि खो आकिञ्चञ्ञायतनसमापत्ति अभि-सञ्चता अभिसञ्चतियता' । 'यं खो पन किञ्चि ग्रभिसञ्चतियता' । सो तत्य ठितो ग्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्म-रागेन ताय धम्मनन्त्रिया पञ्चन्नं श्रीरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया श्रीपपातिको होति तत्य परिनिव्वायी ग्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका । अयं पि खो, गह्पति, तेन भगवता जानता ... पे०... श्रननुष्पत्तं वा 20 ह. स्रमुत्तरं योगक्खेमं ग्रनुपापुणाती'' ति ।

११. एवं वृत्ते वसमो गहपति श्रद्धकनागरो श्रायस्मन्तं आनन्दं एतदवोच — "सेय्यथापि, भन्ते श्रानन्द, पुरिसो एकं निधिमुखं गवेसन्तो सिकदेव एकादस निधिमुखानि श्रधिगच्छेय्य; एवमेव खो श्रहं, भन्ते, एकं प्रमतद्वारं गवेसन्तो सिकदेव एकादसे श्रमतद्वारानि श्रक्तत्यं सेवनायं। 25 सेय्यथापि, भन्ते, पुरिसस्स श्रगारं एकादसद्वारं। सो तिस्म श्रगारे श्रादित्ते एकमेकेन पि द्वारेन सक्कुणेय्य श्रतानं सोत्थि कातुं; एवमेव खो श्रहं, भन्ते, इमेसं एकादसत्रं श्रमतद्वारानं एकमेकेन पि श्रमतद्वारेन सक्कुणिस्सामि श्रतानं सोत्थि कातुं। इमे हि नाम, भन्ते, श्रव्यान

१. एकादसम्बं धमतद्वारान - सी॰, स्या॰, रो॰ । २. सवनाय - स्या॰ ।

B 542

R. 348

तिरियमा ग्राचरियस्स ग्राचरियधनं परियेसिस्सन्ति । कि पनाहं ग्रायस्मतो ग्रानन्दस्स पूजं न' करिस्सामी'" ति !

१२. अय खो दसमो गहपित अट्ठकनागरो वेसालिकं च पाटिल-पुत्तकं च भिवलुसङ्घं सिन्नपातापेत्वा पणीतेन खादनीयेन मोजनीयेन उ सहत्या सन्तप्पेसि सम्पवारेसि । एकमेकं च मिक्खुं पच्चेकं दुस्सगुगेन प्रच्छादेसि, श्रायस्मन्तं च श्रामन्दं तिचीवरेन । श्रायस्मतो ग्रानन्दस्स पञ्चसतं विद्वारं कारापेसी ति ।

७. गोपालसुतं

१. "एकादसिंह, भिक्खने, अङ्गेहि समन्नागतो गोपानको अभवनो गोगण परिहरित् कार्ति कार्तु । कतमेहि एकादसिंह ? इप, कार्ति कार्त्त । कतमेहि एकादसिंह ? इप, कार्ति कार्त्त कार्ति कार्त्त होति, न असारिटकं हारेता होति, न आसारिटकं हारेता होति, न वर्ण पिटच्छादेता होति, न धूमं कत्ता होति, न तिरयं जानाति, न गोचरकुसनी होति, अननसंसदोही च होति, ये ते उसभा गोपितरो गोपरिणायका ते न अतिरकपूजाय पूजेता होति । इमेहि खो, भिन्छने, एकादसिंह अञ्जीह समझागतो गोपालको अभवने गोगणं परिहरित्तं फार्ति कार्तु ।

२. "एवमेव खो, भिक्खवे, एकादसिंह धर्म्मोह समझागतो मिक्ख् अपव्यो इमिर्सम धर्म्मावन वृद्धि विरुच्छि वेपुल्लं झापिव्यातं । कत्मीह एकादसिंह ? इथ, भिक्खवे, भिक्ख् न रूपञ्जू होति, न लफ्खणकुसलो होति, न झामाटिक होरता होति, न वर्ण पिटच्छावेता थे होति, न पूर्म कता होति, न तित्यं जानाति, न पीतं जानाति, न बीर्षि आनाति, न गोचरकुसलो होति, अनवसंसदोही च होति, ये ते भिक्क्ष् थेरा रसञ्जू चिरपव्यक्तिता सङ्घिपतरो सङ्घपरिणायका ते न ग्रतिरेक्ष्माय प्रजेता होति ।

३. "कथं च, निक्बवं, मिक्खु त रूपञ्जू होति ? द्रम, 25 मिक्पवं, मिक्खु यं किञ्चि रूप" 'चतारि महामूतानि, जतुमं व महामूतानि उपादागरुपं ति यथामूर्णं नणजानाति । एवं खो, भिक्खने, भिक्खु त रूपञ्जू होति ।

१-१. करिष्यामा - स्थान । २ गोमन - सीन । ३-३. पावि नत् - सीन, फार्नि केन् - स्थान, रीन । ४. साहेता - सीन, स्थान, रोन । ४. व्यां तस्य वी स्थान गर।

४. "क्यं च, भिक्खवे, भिक्खु न लक्खणकुसलो होति ? इध, भिक्लवे, भिक्लु 'कम्मलक्लणो वालो, कम्मलक्लणो पण्डितो' ति यथाभृतं नप्पजानाति। एवं खो, भिनखवे, भिनखु न लनखणकुसलो होति।

५. "कयं च, भिक्खवं, भिक्खु न ग्रासाटिकं हारेता होति ? इध, भिक्खवे, भिक्ख उप्पन्नं कामवितक्कं अधिवासेति नप्पजहित न 5 विनोदेति न व्यन्तीकरोति न ग्रनभावं गमेति, उप्पन्नं व्यापादवितवकं ... उप्पन्नं विहिंसावितक्कं ... उप्पन्नुप्पन्ने पापके अकुसले धम्मे अधिवासीत नप्पजहित न विनोदेति न व्यन्तीकरोति न यनभावं गमेति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न श्रासाटिकं हारेता होति ।

६. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु न वणं पटिच्छादेता होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु चक्खुना रूपं दिस्वा निमित्तग्गाही होति ग्रनु-ब्यञ्जनग्गाही; यत्वाधिकरणमेनं चक्खुन्द्रियं ग्रसंवृतं विहरन्तं ग्रभिज्झा-दोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्यु, तस्स संवराय न पटि-पज्जिति; न रक्खिति चक्खुन्द्रियं, चक्खुन्द्रिये संवरं नापज्जित । सोतेन सद्दं सुरवा ... घानेन गन्धं घाषित्वा ... जिव्हाय रसं सायित्वा ... कायेन फोडुब्वं फुसित्वा ... मनसा धम्मं विञ्ञाय विमित्तगाही होति ग्रनु-व्यञ्जनगाही; यत्वाधिकरणमेनं मनिन्द्रियं असंवृतं विहरन्तं श्रिभज्ञा-दोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय न पटि-पज्जितः; न रक्खित मिनिन्दियं, मिनिन्दिये संवरं नापज्जिति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न वर्ण पटिच्छादेता होति । 20

७. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खुन धूमं कत्ता होति ? भिनखने, भिनखु न यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्थारेन परेसं देसेता होति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न धूमं कत्ता होति ।

-. "क्यं च, भिक्खवे, भिक्खु न तित्थं जानाति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु ये ते भिक्खू बहुस्सुता आगतागमा धम्मधरा विनयधरा 25 मातिकाधरा, ते कालेन कालं उपसङ्कामित्वा न परिपुच्छति न परि-पञ्हति — 'इदं, भन्ते, कथं, इमस्स को अत्थो' ति ? तस्स ते आयस्मन्तो ग्रविवटं चेव न विवरन्ति, ग्रनुत्तानीकतं च न उत्तानीकरोन्ति, ग्रनेक-विहितेसु च कह्वाठानियेसु' घम्मेसु कह्वं न पटिविनोदेन्ति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न तित्यं जानाति ।

₹. 350

B. 549

- १. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु न पीतं जानाति ? इघ, भिक्खवे, निक्खु तथागतप्पवेदिते घम्मिवनये देसियमाने न लभित अत्यवेदं, न लभित घम्मुवर्दा, न लभित घम्मुवर्दाहृतं पामोज्जं । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न पीतं जानाति ।
- १०. "कथं च, सिक्खने, सिक्खु न नीथि जानाति ? इस, सिक्खने, सिक्खु ग्ररियं ग्रद्धिङ्गकं समा यथाभूतं नप्पत्रानाति । एवं खो, सिक्खने, सिक्खु न नीथि जानाति ।
- ११. "कयं च, भिक्सबे, भिक्स्तु न गोचरकुमलो होति ? इस, भिक्सबे, भिक्स्तु चत्तारो सितपट्ठाने यथाभूतं नप्पजानाति ! 10 एवं सो, भिक्सबे, भिक्स्तु न गोचरकुसलो होति ।
- १२. "कथं च, भिक्तवे, भिक्तवं प्रनत्रसेसदोही होति ? इघ, भिक्तवे, भिक्तवं सदा गहपतिका ग्रमिहट्टुं पकारेन्ति चीवरिषण्डपातः सेनासनीगलानपण्डवयभेसण्डपरिक्तवारेहि'। तत्र भिक्तवुं मत्तं न गानाति पटिगाहणाय। एवं खो, भिक्तववं, भिक्तवुं ग्रनवसेसदोही होति।
- १३. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु ये ते भिक्खु थेरा रत्तब्स्र्र विराज्वजिता सङ्घपितरी सङ्घपरिणायका, ते न स्रतिरेक्स्र्जाय पूजेता होति ? इय, भिक्खवे, भिक्खु ये ते भिक्खु थेरा रत्तब्स्र्ज्ञ चिराज्वजिता सङ्घपितरी सङ्घपरिणायका, तेसु न मेत्तं कायकम्मं पच्चुपद्वापीत स्रावि थे चित्र रही च, न मेत्तं वचीकम्मं ... न मेत्तं मनोकम्मं पच्चुपद्वापीत स्रावि चेत्र रही च। एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु ये ते भिक्खू येरा रत्तब्स्र् विराज्वजिता मङ्घाषतरी सङ्घपरिणायका, न ते स्रतिरेक्स्र्जाय पूजेता होति।

"इमेहि खो, भिक्खवे, एकादुसहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खे अभव्यो इमिस्स घम्मविनये वुद्धि विर्काब्ह वेपुल्लं ग्रापण्डित्तुं ।

१४. "एकादसिंह, मिक्सवं, ग्रङ्गीहि समझागतो गोपालको मन्यो गोमणं परिहरित् फार्ति कालुं। क्तमेहि एकादसिंह ? इय, मिक्कवं, गोपालको रूपञ्च होति, लक्खणकुसलो होति, ग्रासाटिकं होरेता होति, विष्यं जागिति, वूमं कत्ता होति, तित्यं जागिति,

१ • परिक्नारेन - मी॰, स्वा॰, रो॰। २. निक्खने निक्खु - स्वा॰।

पीतं जानाति, वीथिं जानाति, गोचरकुसलो होति, सावसेसवोही च होति, ये ते उसभा गोपितरो गोपरिणायका ते अतिरेकपूजाय पूजेता होति – इमेहि खो, भिक्सवे, एकादसहि अङ्गेहि समन्नागतो गोपालको भव्यो गोगणं परिहरितुं फाति कातुं।

१५. "एवमेव खो, भिक्खवे, एकावसिंह धम्मीह समन्नागतो 5 भिक्खु भव्वो इमिस्म धम्मिवनये वृद्धि विरूच्हि वेपुल्लं भ्रापिजततुं। कतमेहि एकावसिंह ? इध, भिक्खवे, भिक्खु रूपञ्जू होति, नक्खण-कुसलो होति, आसाटिकं हारेता होति, वणं पिटच्छावेता होति, धूमं कत्ता होति, तित्थं जानाति, गीतं जानाति, वीथि जानाति, गोचरकुसलो होति, तित्थं जानाति, यो भिक्खु थेरा रत्तञ्जू चिरपव्यजिता । । सङ्कुपितरो सङ्कुपरिणायका ते अतिरेकपूजाय पूजेता होति।

१६. "कथं च, भिक्सवे, भिक्सु रूपञ्जू होति ? इध, भिक्सवे, भिक्सु यं किञ्चि रूपं 'चत्तारि महाभूतानि, चतुन्नं च महा-भूतानं उपादायरूपं' ति यथाभूतं पजानाति । एवं स्रो, भिक्सवे, भिक्सु रूपञ्जू होति ।

१७. "कथं च, भिनलवे, भिनल्तु लक्खणकुसलो होति ? इध, भिनल्वने, भिनल्तु 'कम्मलन्खणो बालो, कम्मलन्खणो पण्डितो' ति यथा-भूतं पजानाति । एवं खो, भिनलवे, भिनल्तु लन्खणकुसलो होति ।

१८. "कथं च, भिनखने, भिनखु आसाटिकं हारेता होति ? इध, भिनखने, भिनखु उप्पन्नं कामिवतकं नाधिवासेति पजहित विनोदेति 20 व्यन्तीकरोति अनभानं गमेति, उप्पन्नं व्यापादिवतकं ... उप्पन्नं विहिंता-वितक्कं ... उप्पन्नं पापके अकुसले धम्मे नाधिवासेति पजहित विनोदेति व्यन्तीकरोति अनभानं गमेति। एवं खो, भिनखने, भिनखु आसाटिकं हारेता होति।

१६. "कथं न, भिक्खने, भिक्खु वणं पटिच्छादेता होति ? 25 इप, भिक्खने, भिक्खु वक्खुना रूपं दिस्वा न निमत्तम्माही होति नानुव्यञ्जनगाही; यत्वाधिकरणमेनं चक्खुन्द्रियं असंवृतं विहरन्तं प्रभिज्ञादोमनस्सा पापका अञ्चसता धम्मा ग्रन्वास्सवेद्र्य, तस्स संवराय पटिपज्जति; रक्सति चक्खुन्द्रियं, चक्खुन्द्रियं संवरं ग्रापज्जति । सोतेन सहं सुत्वा ... धानेन मन्यं धायित्वा ... जिल्हाय रसं सायित्वा ... कायेन 20

फोद्रब्वं फुसित्वा ... मनसा वम्मं विञ्ञाय न निमित्तगाही होति नानु-व्यञ्जनमाही; यत्वाधिकरणमेनं मनिन्द्रियं ग्रसंवृतं विहरन्तं ग्रिभिज्झा-दोमनस्सा पापका ग्रकुसला चम्मा प्रन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय पटि-पज्जित; रक्खित मिनिन्द्रिय, मिनिन्द्रिये संवरं ग्रापज्जित । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु वर्ण पिटच्छादेता होति ।

२०. "कयं च, मिक्खवे, भिक्खु घूमं कत्ता होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु ययासुत ययापरियत्त धम्मं वित्यारेन परेसं देसेता होति । एव सो, भिक्सवे, भिक्स घूमं कत्ता होति ।

२१. "कयं च, भिक्खवे, भिक्खु तित्य जानाति? भिक्खवे, भिक्खु ये ते भिक्ख् वहुस्सुता ऋगितागमा धम्मधरा विनयघरा मातिकाघरा, ते कालेन काले उपसन्द्वामत्वा परिपुच्छति परिपञ्हति -'इद, भन्ते, कथ, इमस्स को ग्रत्थो' ति ? तस्स ते ग्रायस्मन्तो ग्रविवट चेव विवरन्ति, अनुतानीकत च उत्तानीकरोन्ति, श्रनेकविहितेसु ^च कह्माठानियेसु' धम्मेसु कह्मं पटिविनोदेन्ति । एवं खो, भिनखवे, भिनखु 15 तित्यं जानाति ।

२२. "कवं च, भिक्खवे, भिक्ख पीतं जानाति ? इघ, भिक्खवे, भिनलु तयागतप्पनेदिते धम्मिवनये देसियमाने लभित ग्रत्यवेदं, लभित घम्मवेदं, लभति धम्मूपसहित पामोज्जं । एव खो, भिक्खवे, भिक्खु पीतं जानाति ।

B 551 20 २३ "कय च, भिक्सवे, भिक्स वीथि जानाति ? भिनलवे, भिनल अरियं ब्रह्मिक मन्ग यथामूत पजानाति । एवं ली, भिनलवे, भिनल् वीथि जानाति ।

२४. "कथ न, मिनखने, मिनखु गोचरकुसलो होति ? इध, मिनस्त्रवे, भिनस्तु चत्तारो सतिपट्ठाने यथामूतं पजानाति । एवं स्रो, भिक्खवे, भिक्खु गोचरकुसलो होति ।

२५ "कर्य च, मिक्खवे, मिक्खु जावसंसदोही होति ? इध, मिक्खवे, भिक्सु सद्धा गहपतिका अभिहट्ठु पवारेन्ति चीवरिपण्डपात-सेनामनभिक्षानप्पच्यमेसज्जपरिक्खारेहि । तत्र भिक्खु मेतं जानाति पटिगाहगाय । एव स्रो, भिक्तवं, भिक्ततु सावसेनदोही होति ।

R. 353

१ कह्माठानायेसु - सी०।

R. 3

२६. "कथं च, भिनखवे, भिनखु ये ते भिनखू थेरा रत्तव्यू चिरपव्यजिता सङ्घपितरो सङ्घपरिणायका, ते अतिरेकपूजाय पूजेता होति ? इंध, भिक्खवे, भिक्खु ये ते थेरा रत्तञ्जू चिरपव्विजता सङ्घिपितरो सङ्घपरिणायका, तेसु मेत्तं कायकम्मं पच्चुपट्टापेति श्रावि चेव रहो च, मेत्तं वचीकम्मं ... मेत्तं मनोकम्मं पच्चुपट्ठापेति श्रावि चेव 5 रहो च। एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु ये ते भिक्खू येरा रत्तञ्जू चिर-पव्वजिता सङ्घिपतरो सङ्घपरिणायका, ते यतिरेकपूजाय पूजेता होति ।

"इमेहि खो, भिवलवे, एकादसहि धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु भव्यो इनस्मि धम्मविनये वृद्धि विरूक्ति वेपुरलं स्नापिजतुं'' ति ।

द्र. पठमसमाधिसुत्तं

१. ग्रय खो सम्बहुला भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उप- 10 सङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्ख भगवन्तं एतदवोचुं -

२. "सिया नु खो, भन्ते, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी ग्रस्स, न ग्रापस्मि ग्रापोसञ्जी ग्रस्स, न तेर्जीस्म तेजोसञ्जी अस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी अस्स, न आकासा-15 नञ्चायतने म्राकासानञ्चायतनसञ्जी ग्रस्स, न विञ्ञाणञ्चायतने विञ्जाणञ्चायतनसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकिञ्चञ्जायतने ग्राकिञ्च-श्रस्स, न नेवसञ्ज्ञानासञ्जायतने नेवसञ्जा-ञ्जायतनसंख्वी नासञ्जायतनसञ्जी ग्रस्स, न इधलोके इधलोकसञ्जी श्रस्स, न परलोके परलोकसञ्जी ग्रस्स, यं पिवं दिट्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं 20 अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन श्रस्सा" ति ?

३. "सिया, भिनखने, भिनखुनी तथारूपी समाधिपटिलाभी यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी ग्रस्स... पे०... यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी 25 च पन अस्सा" ति ।

४. "यया कथं पन, भन्ते, सिया भिवखुनी तथारूपी समाधि-पटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी ग्रस्स ... पे०... यं पिदं दिहुं

१. वृद्धि - स्या० ।

सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं ग्रनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्तः, सञ्जी च पन ग्रस्सा ति" ?

५. "इघ, भिनखं, भिनखं एवंसञ्जी होति — 'एतं सत्तं एतं पणीतं, यदिदं सव्यसद्धारसमयो सव्वप्धिपिटिनिस्सगो तण्हानखयो व विरायो निरोधो निव्यानं' ति । एवं खो, भिनखंने, सिया भिनखुनो तयावपो समाधिपिटलाभो यथा नेव पषिवयं पर्यावसञ्जी अस्स, न प्रापिस आपीसञ्जी अस्स, न तोजिस्म तेजोसञ्जी अस्स, न वार्धोस्म बायोसञ्जी अस्स, न आकासानञ्जायतने ग्राकासानञ्जायतनसञ्जी अस्स, न विञ्जाणञ्जायतने विञ्जाणञ्जायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने जीकिञ्चञ्जायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जानासञ्जायतने त्राकासान्त्रजी अस्स, न देवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न देवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, व पर्याके स्वर्ते सुतं युतं विञ्जातं पत्तं परियोक्तितं अनुविचरितं मनसा तथा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ।

६. दुतियसमाविसुत्तं

१. तत्र क्षो मगवा भिक्तू ग्रायन्तेसि — "भिक्त्वो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्तू भगवतो पच्चस्सोसु । भगवा एतदवीच —

B. 553 B. 355

- २. "सिया नु खो भिक्खने, भिक्खनो तथाङ्पो समाधिपिट-लामो यथा नेन पथिनय पथिनसञ्जी अस्स, न आपिस्न आपोस्न्नी अस्स ... पे०... न आफिञ्चञ्ञायतने आफिञ्चञ्ञायतनसञ्जी अस्स, न नेनमञ्जानासञ्जायतने नेनसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इचलोके इसलोकसञ्जी अस्न, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, यं पिद दिट्ठ सुत मुत्तं विञ्जात पत्तं परियोसितं अनुनिचरितं मनसा तना पि न सञ्जी अस्स: मञ्जी च पन अस्सा'! ति ?
- ३. "भगवस्मूलका नो, भन्ते, वस्मा भगवश्रीतका भगवस्मिट सरणा । साधु वत, अन्ते, भगवन्तयेव पिटभातु एतस्स भासितस्म प्रत्यो । भगवतो तुत्वा भिन्त्यू शारेस्मन्ती" ति ।
 - ं. 'तिन हि, निक्सवे, नुणाय, सायुकं मनिस करोव; भाषि-स्मामी' ति । 'एव, नन्ते' ति हो ते जिनसू अगवतो पण्वस्तीसु । नगवा एतदकोच —

- ५. "सिया, भिनखने, भिनखुनो तथारूपो समाधिपिटलाभो यथा नेन पथिनयं पथिनसञ्जी अस्स ... पे०... यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ।
- ६. "यथा कथं पन, भन्ते, सिया भिक्कुनो तथारूपो समाधि- 5 पटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी ग्रस्स ... पे०... यं पिदं विट्ठं सुतं मुतं विज्ञातं पत्तं परियंसितं अनुविचरितं मनसा तना पि न सञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा" ति ?
- ७. "इध, भिक्खवे, भिक्खु एवंसञ्जी होति 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिवं सब्बसङ्खारसमथो सब्बूपधिपटिनिस्सग्गो तण्हाक्खयो 10 विरागो निरोधो निव्यानं' ति । एवं खो, भिक्खवे, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी भ्रस्स ...पे०... यं पिवं विट्ठं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तन्ना पि न सञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा''ति ।

१०. ततियसमाधिसुत्तं

- १. अथ खो सम्बहुला भिक्कू येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्कः ।ऽ मिसुः उपसङ्क्षमित्वा आयस्मता सारिपुत्तेन सिद्धं सम्मोदिसुः । सम्मो-वनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिसुः । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्क् आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोचं -
- २. ''सिया नु खो, ब्रानुसो सारिपुत्त, भिक्खुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो स्था नेव पथवियं पथविसञ्जी अस्स ... पे०... ये पितं दिट्टं 20 सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तथा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा'' ति ?
- ३. "सिया, आवुसो, भिवखुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पयिवयं पथिवसञ्जी अस्स ... पे०... यं पिदं दिद्वं सुतं भुतं विञ्जातं पत्तं परियेतितं अनुवित्ररितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी 25 च पन अस्सा" ति ।
- ४. "यया कथं पन, ग्रावुसो सारिपुत्त, सिया भिक्सुनो तया-रूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पर्यवियं पथविसञ्जी ग्रस्स ... पे०...

R. 357

यं पिदं दिट्टं सुतं मृतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं ग्रनृविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा''ति ?

५. "इघ, आबुसो, भिक्खु एवंसञ्जी होति – 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सव्यसङ्घारसमयो सव्यपिवपटिनिस्सगो तण्हाक्त्रयो 5 विरागो निरोधो निव्यानं' ति । एवं खो, आबुसो, सिया भिक्खुनो तथास्पो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स ..पै०... यं पिदं दिटुं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ।

११. चतुत्यसमाधिसुत्तं

१. तत्र लो श्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्खू ग्रामन्तेसि — "सिया । जु लो, श्रावुसो, भिक्खुनो तथारूपो समाधियिटलाभो यया नेव पर्यावर्ष पर्यावसञ्जी ग्रस्स, न ज्ञापीस्म श्रापोस्मञ्जी ग्रस्स, न तेर्जास्म तेर्जो- सञ्जी ग्रस्स, न बार्यासम् बायोसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकासानञ्चायतने ग्राकासानञ्चायतने ग्राकासानञ्चायतने ग्राकासानञ्चायतने ग्राकासानञ्चायतने ग्राकासानञ्चायतने श्राकञ्चञ्ञायतने ग्राकञ्चञ्ञायतने अस्स, न ग्राकञ्चञ्ञायतने सञ्जी ग्रस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जानासञ्जायतन सञ्जी ग्रस्स, न इयलोके इयलोकसञ्जी ग्रस्स, न परलोके परलोक सञ्जी ग्रस्स, व पिदं दिट्ठं मुतं मुतं विञ्जात पत्तं परियोसितं ग्रमुं विचित्रतं मनमा तथा पिन सञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा" ति ?

३. "दूरतो पि खो मयं, ब्राव्सो, ब्रायच्छेय्याम ब्रायस्मतो
 तारिपुत्तस्स सन्तिकं एतस्स मासितस्स ब्रत्यमञ्ज्ञात् । सायु बतायस्मन्तं मैव सारिपुतं पटिमातु एतस्स मासितस्स ब्रत्यो । श्रायस्मतो सारिपुत्तस्य सुल्या भिक्कू घारेस्सन्तो" ति ।

१. "तेनहावुमो, मुणाय, सायुकं मनसि करोय; नासिस्सामी"
 ति । "एनमावुसो" ति सो ते निवस् क्रायस्मतो सारिपुत्तस्य पञ्चस्तासु ।
 अवस्मा सास्पुत्तो एतदवोच —

४. "निया, घावुनो भिजनुनो तथारूपो समाधिपटिलामो यया नेत्र पपवियं पत्रविस्ञो अस्स ...पे०... यं पिद दिठ्ठ नृत मृतं विञ्जात पत्तं परियेसितं ऋनुविचरितं भनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ।

- ५. "यथा कथं पनावुसो", सिया भिक्खुनो तथा रूपो समाधिपटि-लाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स ... पे०... यं पिदं दिहुं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी क अस्स: सञ्जी च पन अस्सा" ति ?
- ६. "इघ, आवुसो, भिवलु एवंसञ्जी होति 'एतं तन्तं एतं पणीतं, यदिवं सव्वसङ्कारसमधो सव्बूपिधपिटिनिस्सगो तण्हावखयो विरागो निरोधो निव्वानं' ति । एवं खो, आवुसो, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधिपिटलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स, न अपिसम आपोसञ्जी अस्स, न तोर्जिस्म तेजोसञ्जी अस्स, न वार्यासम वार्योसञ्जी अस्स, न प्राकासानञ्जायतने आकासानञ्जायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्जायतने विञ्ञाणञ्जायतनसञ्जी अस्स, न शाकिञ्चञ्ञायतने अक्स, न वार्योसञ्जी अस्स, न वेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न वेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न वेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न वेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इधलोके इच- 15 लोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, यं पिवं विष्ठं सुतं मुतं विञ्ञात पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तथा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा' ति ।

ग्रनुस्सतिवग्गो दुतियो ।

90

तस्सुद्दानं

हें बुत्ता महानामेन³, निन्दियेन सुभूतिना³। मेता श्रद्रकों गोपालों , बत्तारों व समाधिना ति।।

३. सामञ्जवग्गो

१-- "एकादसिंह, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो गोपालको अभव्यो गोगणं परिहरितुं फार्ति कातु । कतमेहि एकादसिंह ? इघ,

१ पनाबुदो मास्पित – गी०, रुया०, रो० । २-२. द्वे महानामा च – गी०, स्या०; ह्वे महानामा – रो० । ३ सुमृतिना च – ग्री०, रो० । ४-४ दसमी द्वेब रोखासो – गेर दसमो गोपाल हो ∼म्या०, दसमो वेव गोपालो – रो० । ४. गमापिनो – स्या०, रा० ।

R. 30

भिक्खवे, गोपालको न रूपञ्जू होति, न लक्खणकुसलो होति, न ग्रासाटिकं हारेता होति, न वणं पटिच्छादेता होति, न धूमं कता होति, न तित्यं जानाति, न पीतं जानाति, न वीथि जानाति, न गोचरकुसलो होति, ग्रनवसेसदोही च होति, ये ते उसभा गोपितरो गोपरिणायका ते न अतिरेकपूजाय पूजेता होति — इमेहि खो, भिक्खवे, एकादसिंह अङ्गेहि समझागतो गोपालको अभव्यो गोगणं परिहरितुं फाति कातुं।

"एवमेव खो, भिनखवे, एकादसिंह धम्मेहि समन्नागतो भिनखु ग्रभव्यो चक्कुस्मि अनिच्चानुपस्सी विहरितुं ... पे०... ग्रभव्यो चक्कुस्मि 10 दुरपानुपस्सी विहरितुं ... श्रभव्यो चवखुस्मि श्रनत्तानुपस्सी विहरितु ... ग्रमच्यो चक्युस्मि लयानुपस्सी विहरितुं .. ग्रभव्यो चक्खुस्मि वयानु-पस्सी विहरितुं ... ग्रभव्वो चक्खुरिम विरागानुपस्सी विहरितुं ... ग्रभव्वो चक्युस्मि निरोधानुपस्सी विहरितुं ... ग्रभय्बो चवखुस्मि पटिनिस्सग्गा-न्पस्सी विहरितृं"।

६-४८. सोर्तास्म ... घानस्मि ... जिव्हाय ... कार्यास्म ... 15 मनस्मि ... ।

४६-६६. रूपेसु ... सहेसु ... गन्धेसु ... रसमु ... फोटुव्येसु ... धम्मेमु ... ।

६७-१४४. चक्युविञ्ञाणे ... सोतविञ्ञाणे ... घान-20 विज्ञाणे ... जिव्हाविज्ञाणे . . कायविज्ञाणे ... मनोविज्ञाणे ... ।

१४५-१६२. चक्राुमम्फस्मे ... सोतसम्फस्ते ... घानसम्फस्मे ... जिव्हासम्फस्से ... कायसम्फस्से ... मनोसम्फस्से ... ।

B. 557

१६३-२४०. चक्पुनम्फस्मजाय वेदनाय ... सोतसम्फस्सजाय चेदनाय . . पानमम्फस्मजाय चेदनाय ... जिव्हामम्फस्सजाय चेदनाय ... 25 कार्यसम्प्रस्मजाय वेदनाय . मनोर,म्फस्मजाय वेदनाय ... ।

२४१-२६६. रूपमञ्जाच ... महसञ्जाय ... गन्धमञ्जाय ... रममञ्जाय .. फोदुव्यमञ्जाय . , धम्ममञ्जाय ... ।

२८६-३३६- रूपभञ्चेतनायः .. यद्भञ्चेतनायः... गन्धमञ्चेत-

नाम ... रममञ्जेनाम .. फोटुब्यमञ्जेतनाम ... धम्मगञ्जेतनाम ..!

३३७-३८४. रूपतण्हाय ... सहतण्हाय ... गन्धतण्हाय ... रसतण्हाय ... फोट्टब्बतण्हाय ... धम्मतण्हाय ... ।

३८५-४३२. रूपवितक्के ... सह्वितक्के ... गन्धवितक्के ... रसवितक्के ... फोट्टब्बवितक्के ... धम्मवितक्के ... ।

४३३-४८० रूपविचारे ... सहविचारे ... गन्धविचारे ... 5 रसिवचारे ... फोटुब्बविचारे ... धम्मविचारे ग्रनिच्चानुपस्सी विहरित् ... दुक्खानुपस्सी विहरितुं ... ग्रनत्तानुपस्सी विहरितुं ... खयानुपस्सी विहरितुं ... वयान्पस्सी विहरितुं ... विरागानुपस्सी विहरितुं ... निरोधानुपस्सी विहरितुं ... पटिनिस्सग्गानुपस्सी विहरितुं ... पे०... ।

८. रागपेय्यालं

१. "रागस्स, भिक्लवे, ग्रभिञ्ञाय एकादस धम्मा भावेतव्वा । 10 कतमे एकादस ? पठमं झानं, दुतियं झानं, ततियं झानं, चतुत्थं झानं, मेत्ताचेतोविमुत्ति, करुणाचेतोविमुत्ति, मुक्तिताचेतोविमुत्ति, उपेवलाचेतो-विमुत्ति, स्राकासानञ्चायतनं, विञ्ञाणञ्चायतनं, ग्राकिञ्चञ्ञा-यतनं - रागस्स, भिक्खवे, अभिञ्जाय इमे एकादस धरमा भावेतव्या" ति ।

२─ १०. "रागस्स, भिनखने, परिञ्ञाय ... परिनखयाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ... पटिनिस्सन्ताय ... इमे एकादस धम्मा भावेतच्या" ति ।

११-१७०. "दोसस्स ... पे०... मोहस्स ... कोधस्स ... उपनाहस्स ... मनखस्स ... पळासस्स ... इस्साय ... मच्छरियस्स ... मायाय ... 20 साठेय्यस्स 🔐 थम्मस्स ... सारम्भस्स ... मानस्स ... ग्रतिमानस्स ... मदस्स ... पमादस्स अभिञ्ञाय ... पे०... परिञ्ञाय ... परिक्खयाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ... पटिनिस्सम्माय ... पे०... इमे एकादस धम्मा भावेतब्बा" ति ।

इदमनीच भगना। असमना ते भिनल् भगवतो भासितं 25 ग्रभिनन्दुं ति ।

नव मुत्तसहस्सानि, भिय्यो पञ्चसत्तानि च । सत्तपञ्जास मुत्तन्ता, ग्रङ्गुत्तरसमायुता ति ॥ एकादसकनिपातो निद्वितो ।

--:0:---

ग्रद्धगुत्तरनिकायपालि निद्विता ।

विसेसपदान

श्रनुक्कमणिका

হ্ম		मधम्मो, मिच्छासति	
मकण्टका, प्ररहन्ती	২০৬	– मिच्छासमाधि	
भ कनिहुगामी	-	- मुसाबादो	
मनुसलकम्मपया, दस	35 35	- सम्फ्रप्यतावी	
प्रकुसलानं घम्मानं समापत्ति	7 F E E E	श्रधिपञ्चाधम्मविपस्तता	.′
अञ्चलनं, कतमं		श्रनत्तसञ्जा, कतमा	
मनकोधनो, पुरिसपुमालो	२६७, ३२६	भनत्यो, कतमो	२८१, २८७, ३०८
म्रजिती, परिव्याजको	\$64	अनभिरति, सुखा	141, 120, 104.
मञ्जनवने, मिगदाये	2=0	भनरियो, धम्मो	२६७,
ब ट्टकनागरो, गहपति	77	- यगो	788,
मह, सभिभायतनानि	३८४, ३८७, ३८८	ग्रनवज्जवल ग्रनवज्जवल	8-
- पुरिसपुमाला	8,8.6	ग्रनवज्जो, धम्मो	2
- लोक्षम्मा	Y 0	भनायपिण्डिकस्स ग्रारामे,	नेतवने ३, ६,
सद्वानं, कतमं	\$86	with the same with the	28, 34, 68,
अतपनीयो, धम्मो	३ २२		,379,049,049
A	२६६, ३२७		१८४, २०१, २०२,
भग-मचरियाविसमचरिया <u>हेतु</u>	१, २६७, ३०८, ३२६	भ्रनायपिण्डिको, गहपति	१०८, २४१, २४६, ३४, ४६, २४६,
भयम्मो, अदिलादान	₹KE	Mattalananti abata	740,
- प्रनिज्ञा	388	मनासवी, धम्मी	,
- कतमी	३११	थनिञ्चसञ्जा, कतमा	
- कामेसुभिच्छाचारी	२व१, २६७, ३२६	यनुपनाही, पुरिसपुग्नली	
पाणातिपाती	388	श्रनुपुब्यनिरोघा, नव	
~ पिसुणा वाचा	₹88	ग्रनुपु व्यनिरोधो	
फरसा वाचा	988	अनुपुब्बपस्सद्धि	
ब्यापादी	३१२ ३१२	धनुपुट्यविहारसमापतियो, न	۹ ۲۰,
 मिण्यामाजीवो 	₹=₹	धनुपुष्वविहारा, नव	
- मिच्छाकम्मन्तौः र	₹=१	धनुष्पन्ना धम्मा, दस धनुस्तरितव्यो, धम्मो	₹0₹,
— मिच्छाञ्चाण — मिच्छादिद्वि	रदर	धनोत्तपी, पुरिसपुरवना	1-0
– मिन्धावाह – मिन्धावाचा	₹58, 382	भन्तरापरिनिब्बायी	
मिच्छावायामी	5=8	भ न्धवनस्थि	
– मिण्याचिम् ति	रेदर	यपचयगामी, धम्मी	२१६,
- विच्यासञ्जूषी	२ ६ २ २ ६ १	मपरिहानधम्मी, पुग्नला	१५०,
₩0Y~ (***	444.1	षणिन्त्री, पुरिसपुणली	
•			

व्यापादेतव्या, धम्मा	330	प्रसप्पुरिमवम्मो	३००, ३२६
प्रह्मचारी, इसिदत्ती	२०६, २१०	प्रसप्पुरि मससेवो	980
। मयप्पत्तो		ग्रसाघु, कतम	२६७, ३२४
ग नय	32	ग्रसुभराज्ञा, कतमा	१८६
प्रभिमायतनानि, ग्रहु		प्रसेखा, मम्मादिद्वि	२८०
ग्रमिभायतन, ब्रहुन	5,84	~ सम्भावाचा	२५०
🗕 चतुत्यं	१४७	- सम्माविम्ति	२८०
- স্বস্থ	5,20	– सम्मानति	र्द
– दुतिय	8,8€	यसेखिया घम्मा, दस	रूद०
– ततिय	१४६	ग्रसेखो, मम्माग्राजीवी	२८०
- पञ्चम	१४७	- सम्माजन्मन्ती	२८०
– पठम	5.8.6	– सम्भावायामी	रूद०
– सत्तम	580	– सम्मासञ्जूषी	र्द०
ग्रनिरति, मुखा	338	– सम्मासमाधि	250
ग्रमवण्यतो	=ε	यसेन, सम्माञाण	रूमण
त्रमर्त	37	ग्रस्सलळुड्या, तयो	व्€
परोतिसो मनसिकारी	१८६, १६२	बस्सव्यक्षुत्रा, तथा बस्सद्रिय, साहार	१६०, १६३
परहत ् सन्दिशातु	२६६	यस्यद्धाः, पुरिमपुगानाः	339, 888
भरहत्तो, ग्रकण्डना	२०७	श्रस्तपरस्सा, तयो	80
– निकण्टया	२०७	महिरिको, पुरिसपुगालो	१९७
ग्रस्यिस्य विनये पच्चोरोहणी	२६१, ३०५	Milliant Biran	
- संचिय	386	श्रा	
परिया, पच्चोरीहणी	२६३, ३०४, ३०६	मारासन सिण	१३४
मरिया, धम्मा — मर्गो।	२६७, ३२६	ग्रावासान-वायतनस् ञ् ना	४२ ,
- मणा प्रस्थि, धोवनं	२६६, ३२६	ग्रावामानञ्चायतम	ಲತ್ತಿ
भारप, पावन - वमन	२७४	ग्राकिञ्चञ्जायतनसञ्जा	۲ą
– वमन – विरचन	२७६, २७६	ग्राविज्वञ्जायतन	<i>ల</i> 3
मस्परानी -	२७६, २७७		२ १ ६ ४६
धरन्तीमु विहरति, महाकण्या	_् ६३, ११२		3 t E
			38
	^{23,} ११२, १६२, २७३ १८६		२६८, ३२७, ३२८
पविषटिसारी,किमरियवा	(50		354
- पामी स्त्रत्यो	3%	- I wasterfield by	१८६
पविचारदा, उपानिका	14.		_
धरेण्यम्मा स्टब्स्यम्	12: 12:) मानन्दी, धायस्मा २१, १	در, ود, ودة, ودق عر, ولاة, ودة, ودق
पगद्भारपरिनिम्बार्थ।	5	{0 1- {0	{2, 344, 344, 344
पंगा गम्बद्धाः पंगदम्बरम्	₹=€, ₹€	२ भानापानस्वति	ζ
भगदम्मा, कृत्यह	35		₹₹, ^{१२}
in commercial abilities	₹ o-	• यात्रीनिया	\$ ± x

ग्रायस्मा भानन्दो ('ग्रानन्दो ग्रायस्मा'ति पर्दं द्	हुव्यं)	इद्धिविषं	५६, २६
– उदायी	48	इन्द्रियग्रसंवरो	१८६, १६२
- उपचाली	२०६	इन्द्रियसंवरो	888, 888
- उपालि १५४,		इसिदत्तो, अब्रह्मचारी	308, 380
- ^	२०६	इस्सा, पापिका	830
	२०६ २०६		,
		3	
	२०६	उत्तमपुरिसो	888
	\$2%	उत्तियो, परिव्वाजको	222
⊸चन्दिकापुत्तो ४३,		उदायी, प्रायस्मा	X.S.
	२०६	उद्घन्नकु म्कुण्ननीवर ण	9.3
	१०	उद् वच ं	६३, ११२
	२०६	उद्धतो, पुग्गलो	F85
•	२२२	उद्धता, पुग्नला उद्धम्भागियानि सयोजनानि, पञ्च	F17 E3
- महाकच्यानो १३५,	३१०	उद्धम्माग्यात स्थापनान, पञ्च उद्यंसीतो	२ २ २ ६
- महासस्सपो	२२१		
महाचुन्दो १३१,	२२४	उपचालो ग्रायस्मा	२०६
 महामोग्गल्लानो २१, 	२२३	उपनिससम्पन्नी	३६०
- मेथियो ६,	U	उ पहच्चप रिनिब्बायी	~74
– वा हनी	२१६	चपादानक्लन्धा, पञ्च	F3
– सदो	३६७	उपासि, ब्रायस्मा	१४४, १५६
– समिद्धि	ão	उपासकस्स सुदत्तस्स पुत्तो, सबो	308
- सारिपुत्तो १४, २०, २१, २४,	૨૪.	जपासका, कण्ड्रालका	१४२, १४५
२७, ३०, ४३, ४४, १		जपासिका, मविसारदा	₹₹७
१०४, १७४, १८०, १		 दर्ताह धम्मोह समप्रागता मिगसाला 	३३७ २०६, २१३
१८६, २३६,		— स्थिताता — विसारदा	\$\$4
	30	उपेक्खासम्बोज्यञ्जो	ं २७१
बारद्वविरियो, पुरिसपुग्गलो	239	उपीसयी, नवहि अञ्जेहि समजागती	. 33
	२७१	उपादेतब्बो, धम्मो	३००, देवे०
मावासमञ्ज्रिय	₹3	उमतीभागविम्तो	⊏ €, ⊏ ′9
	१९३	उर्वेलकप्प, मल्लान निगमी	108
भारतितव्यो धम्मो, कतमो १ ३०१, ३	430		
श्राहारा घम्मा, दस	२०५	ए	
\$	- 1	एकन्तदुक्सा, निरमा	३३६, ३३६
•	₹ ₹ ₽	एकन्तनिब्बियाय धम्मा, दस	76X, 764
इतिपादा, चतारी	69	एकन्तमुखा, सम्मा	३३६ २६
इदिपादं, जित्तसमाधिपधानसङ्खारसमञ्जागतं	63	एकवीजी	२५ ३३६
- छन्दसमाधिषधानसङ्खारसमन्नागतं	83	एकादस, धम्मा	400
- विरियसमाधिपधानसङ्ख्यारसमप्रामत	25	द्यो	
 वीर्मसासमाधिपपानसङ्खारसमन्नामर्वः 	v3	ग्रीतप्पी, युरिसपुगनी	\$65
	,	-	

	435-1		328
दातकसिण 	१३५	गण्ही, मग्गी	2%0
पपातिको	48	वति भिवन्तुनो यलानि	
ारम्भागियानि सयोजनानि, पञ्च	२६, ४०, ६२,	वर्यी, भिक्व	२२४
	३८४, ३८७	नथावत्यूनि, दस	२०२
गरिम तीर	२०६,३०६	कपिलवत्युस्मि, निग्रोधारामे	ξ £ R ' ₹ P δ'
– ग्रदिग्रादान	३०६		३७४, ३७७
– यभिज्ञा	₽o\$	कम्मदायादा, सत्ता	३३६,३४०
 − कामेसुमिच्छाचारो 	₹०७	कम्मारपुत्ती, चु न्दी	३१६, ३२१
– पाणातिपाती	३०६	कम्मं, भ्रपरिपक्कवेदनिय	२६
- पिस्णा वाचा	७० ६	– मप्पवेदनिय	२=
- फदसा वाचा	₹०७	- अवेदनियं	₹६
व्यापादी	₹ 00	– दिद्रधम्मवैदनिय	२६
 मिच्छाप्राजीवो 	२=६	- परिपक्कवेदनिय	२द
- मिच्छाकस्मन्तो	२८१	– बहुवेदनिय	रद
– मिच्छाञाण	२=६	— वेदिनयं	२६
- मिच्छादिद्वि	25,300	– सम्परायवेदनियं	२७, २=
– मिच्छावाचा	3=8	- सुखवेदनिय	२=
- मिच्छावायामी	२८६	फलन्दकनिवापे, श्रेळुवने	४३, ५४,२२६
- मिच्छाविम्ति	3=8	क्त्याणित्तो, पुरिसपुग्गलो	\$62
- मिच्छास दू व्यो	3=6	कसिणायतनानि, दस	१३५, १४६
- मिच्छासमाधि	२८६	क्सम्भो, पूरणो	६७
– मुनावादो	00 F	कळिम्भा, ग्रायस्मा	२०६
- सम्फणलापो	<i>७०</i> इ	वाको, दसहि ग्रमद्रम्मेहि समय	तगर्वो २१०
	4-0	नामगुणा, पञ्च	યૂ૪, ૬૦, દેર
昞		वामच्छन्दनीवरण	દર
कर इलाय विहरति, भगवा	१ ४२	कामच्छन्दी	६२, १११
कटिस्सहो, घायस्मा	२०६	रामगोगी	न्४१
रुण्टको, समुमनिमित्तानुयोगो	₹∘७	नामवितनका	৬
 चतुरयस्य झानस्य 	200	- C- C	त्रविधा ७
- वितयस्य झानस्य	300	2777776	ቅ ሄቹ, ই ሄሄ, ই ሄዩ
→ दुतियस्स झानस्य	300	नायसिन्य	4X, 54
– दोस्रो	300	नायने, ग्रधम्मचरियाविसम्ब	
- पठमस्य सानस्य	₹0.5	- असचिय तिविच	३१७
- मातुगामुपवारा	300	-धम्मचरियासमचरिया	
– मोहा	705	-सानेय्य, तिविध	315
− विमूबदम्सर्व − वेदना	₹•७	वा नेन चम्ममान च्छाय, चतुरथ	
	₹•0		। प्रानिससी १२ । प्रानिसमा १२
— सङ्गणिकारामवा — सञ्जा	₹•%		। ग्रानिसमा १२ ग्रानिससा १२
क्ष्यमा, नतमा	705		मानससा १२
4	₹••		प्रानिससो ११
		*- **	

### ##################################		_ c	
कार्तेन वस्मस्सवने, चतुत्वी श्रानिसंसी	१२	गहपति, ब्रद्धकनागरो	३५४, ३५७
- ततियो मानिसंसो	85	- श्रनाथपिण्डिको	३४, २४१, २४६,
- दुतियो श्रानिसंसो	१२	– तप्रस्सो	२४०, २४१
~ पञ्च आनिसंसा	१२	- तपुरता - चिज्जयमाहितो	७४, ७४
, - पञ्चमी शानिसंसी	१ २		२४२, २४४
- पठमी ग्रानिसंसी	3.8	गामनिगमो, दुविधेन वेदितब्बी	१४, १७
किमिकाळाय, नदिया	Ę	मिन्डाकूटे, पब्बते	१७, १८
कु म्कुटारामो	358	गिञ्जकावसर्थे, मातिके	३६७
हुक्तुटो, मायस्मा	२०६	गिरिब्बजे, राजगहे	રૂહ, રૃદ
कुलमच्छरियं	£3	मिरिमानन्दो, भ्रायस्मा	१८५
कुलं, नवहि प्राप्तेहि समलागतं	33	गोपालको, एकादसहि शङ्गेहि सर	
श्रुसलानि सीलानि, किमरिययानि	#40		३६१, ३६७
- मिष्पटिसारत्यानि	0 × 7 ,33	<u> </u>	
कुसलानं धम्मानं समापत्ति	२७३	ঘটিক	5.434
पुसलेसु धम्मेसु विति	१७५	1 ****	748
- 4	१७५	चौसितारामे	६५, 🕫
— वुश्वि — हानि	20%	ਚ	
न् हारि कुसलं, कतमं	२७५ ७१६,७३५	चतस्सो, पटिपवा	१४व
कुषिनारायं पिहरति, भगवा		~ सङ्गा	१४८
जुनितो, पुरिसपुरत्लो	१६१ १६८		ય≂, હહ, १५२
कृतागारसालायं, सहावने	१६७ १६७	चतुब्बिधा, वधीकम्मन्तसन्दीसञ्याप	
केवली	१ ११	- वचीकम्भन्तसम्पत्ति	3,4,5
कोकनुवो, परिख्याजको		- वाचाय भ्रथम्मवरियावि	
कोकालिको, भिक्ख	र्भद	- धस्मवरियासमय	
कोधनो, प्रमालो	२१६, २३७	चतुब्बियं, वाचाय सीवेय्यं	३१६, ३२०
	२१२	चतूसु, बाहारेसु	\$¥0
- पुरिसपुन्नलो कीलञ्जोलो	125	चसूहि सोतापत्तियङ्गहि समन्नागती	४६, २४७
कोसम्बियं विह्रति, भगवा	२६, १६५	वत्तारि, पुरिसयुगानि	80
कोसलानं निवासी, मळकपानं	६५, दर्	- महाराजसहस्सानि	₹¥¥
कारेलेसु चारिकं चरमानी, भगवा	#39 #38	- महासमुद्दसहस्सानि	१४५ १४५
and and delated delate	(60)	यत्तारो, इद्विपादा वपनिस्साय	ę:s Ų
ख		स्पानस्साय धम्बा	ž.
खळु खू सामित	७३६	सित्पट्टाना ६१, ६३, ६	-
स्मिपत्ती	32	चन्दिकापूत्ती, मायस्मा	X3, XX
खेमं	58	चम्पार्व विहरति, भगवा	२१६, २४२
		धातुम्महाराजिका, देवा	३७४
"		चालिकापब्यते'	٩
गगराय, पोनसर्गणवा तीरे	२१६, २%२	चालिकायं विह्रयीत, भगवा	Ę
गतियो, पञ्च	£3	षाली, घायस्मा	२६०

चिद्रगुलिक	२६४		
चीवराम्म	३७१, ३ <i>७७</i>	ठ	
चुन्दो, रम्मारपुत्तो	₹ १ ६, ३२१	ठानानि, चीणि	३८
चेतपाविनिबन्या, पञ्च	हरू, हह, ह७	ठान, कतम	₹ ₹2
चेतगाविनिबन्धा, चतुरभो	E8		
– ततियो	£8	त	
- द्वियो	_	सम्हामूलका धम्मा, तब	81
- पञ्चमी	83	ततिय, ञ्चान ५६,	९७, २६८, ३८५
- पठमा	£4	चनुत्तरि, देवा	₹७४
चेतीमु विहरति, सहजातिय	¥3	तयागतो, दसहि धम्मेहि निस्सटो	२२०
चतानीला, पञ्च	१३१, २२४	तद ज्ञनिच्यान	55
चेदालीला, चतुत्वा	६३, ११३	तपनीया, घम्मो	२८८, ३२७
न्यालाला, नतुत्या वतिया	£X	तपुस्सो, गहपति	७४, ७४
	5.6	सर्गदारामे, राजगहे	२ ५७
– दुतियी	£X	तयो, ग्रस्सखळुड्या	3.5
- पञ्चमा - पठमा	£X	– बस्सपरस्सा	٧.
- ५०मा घेताविमृत्तिया, चतुरयो धम्मा	€३	– धम्मा	રશ્૪
- वितया घम्मा - वितया घम्मो	5	- पुरिसललुङ्खा	38
— वावया प्रमा — दुतियो घम्मी	5	~ पुरिसपरस्सा	Yo, 88
- पुरुवमा घटमो - पुरुवमा घटमो	5	सावतिसा, देवा	४७इ
— पठमो पम्मा — पठमो पम्मो	=======================================	तिकिच्छका, विरेचन देन्ति	२७६
- 1041 4041	5	तिब्बरागी, पुगाली	२१२
घ		तिरच्छानयानिका, सत्ता	334
ष धम्मा	2	तिरच्छानयोनि, ससप्पजाति	335, 336
षमु मञ्जलिने मु मायतने मु	\$%∘ <i>₹७</i> ₹	विविया, नायन स्मन्तसन्दासन्यापति	3,48
_	200	- गायवस्मन्तसम्पत्ति	3 63, 388
ज		- नायेन ग्रथम्बरियाविसमय	
पटिस्थामिना, निनम्बुनी	ξ ξ	- धम्भवरियासमवरिय	
बनपरपरचा, दुवियेन वेदिनव्य	1 84, 80	- मनसा ग्रथम्यचरियाविसमय	
जापुरमाणि, बाह्यामा ३१		- धम्मचरियासमचरिया	
is in it it and and fills	ाम ('धनायपिषिडररस	 मनोव म्मन्तसन्दोमुब्यापित 	388, 368
. भेदरा	छम'ति पद दहुस्त्रं)	विविष, प्रदिशादान	785
1211	36	~ प्रनिज्ञ	३१४
प्त		— वा मेमुमिच्छाचार	३१४
धानानं, प्रमुप्त	***	-नायेन प्रसोचेय्य	३१७
माल, चतुन्त्र	१४२ १ ५	– साचेय्य	388
- ববিষ	15 15	—पाणाविपाव	326
– इतिष – पटम	45	— पिगुणवाच — प्राप्ताच	384
- 454	χς	- फरसवाच - स्वापार्द	38%
	•	- MILITA	38%

तिषिषं मनसा भ्रसोचेय्यं	₹१%	। दस धम्मा, परिपन्था	२०७
- सोचेयां	३१६,३२०	~ परियोदाता	२१४
~ मिच्छादिद्धि	384	- भावेतव्या	३५५, ४३६
- मुसावादं	4 5 A		768, 768
*		– महप्पला	784
– वाचाय ग्रसोचेय्यं – सोचेय्यं	३१७ ३१६, ३२०	मोहविनयपरियोसाना	-
		रामविनयपरियोसाना	२६४, २६४
- सम्फ्रप्यलापं	72%	– सरीरट्टा	379
तिस्सो, विज्जा	२७०, २७१	– सारणीया	१६६, १७१
- वेदना	3 5 9	– निज्जरवत्युनि	. २७३, २७४
- सम्णसञ्जा	२७०	- पातिमोक्खट्ठपना	<i>\$</i> X &
तीणि, ठानानि — दुच्चरितानि	हैद	– पासंसानि, ठानानि	२०३
	१८६, १६२	- पुस्तवा १	६, ११७, २१०
– सुवरितानि	१६१, १६४	- भिक्खुनो बलानि	520
- सयोजनानि	75	– मिण्छता	२८६
तुरू, पञ्चेकब्रह्मा	₹३७	वड्डियो	२०न
वुसिता, वैया	₹08	– विवादम्लानि	१६०
तेजोकसिण ं	841	- सञ्जा	१८३, १८४
খ		– सम्मचा	₹8६
		संयोजनानि	१११, ११२
थीनसिद्ध नीवरणं	83		४, ३६७, ३६५
द		दिदुधम्मनिव्यानं	44
दक्षिणोसु जनपदेसु, श्रोदनं	२७१	दिद्धि, पापिका	२७२ २७२, २७३
दस, अकुसलकम्मपथा	288, 388	- महिका	
- मत्यवसे पदिच्य	648	दुक्लनिरोधगामिनी, पटिपदा	Ę o
- मसेखिया घम्मा	२५०	दुवस्तिरोधो	10
- भाषातपटिविनया	385	दुवस्तविपाको, धम्मो	२६६, ३२८
- भाषातवत्युनि	388	दुक्ससमुदयो, धम्मो	\$0
- भा दीनवा, राजन्तेषुरप्यवेसने	१ ६३	दुक्खुद्रयी, धम्मी	२६६, ३२८
- कथावत्यूनि	202	दुक्खं	३०, १६६
- कसिणायतनानि	१३५, १४६	दुच्चरितानि, तीणि	્ર १ ६२ :, ૬७, २६≈
- कामभोगी	488	J	
🗕 धम्मा, झनुष्पन्ना	388	दुष्पञ्जो, पुरिसपुगाली	१६द
- आसवानं खयाय	763	दुविधेन बदामि, गामनियमं १४, १५	
– भाहारा	२०⊏	भीवरं १ जनपदपदेसं १४, १६	४, १६, १७०
- एकन्त्रनिन्धियाय	.२६५, २६६		x, १६, १७८
 दोसविनयपरियोसाना 	3 €x		*, {4, {0= , {0=, {0=
- नायकरणा	359-055		tur, tue
निजमनीया	308	दुस्तीलो, युग्गली	₹१०, ₹११
-पन्यजितेन पश्चिष्ट्रं पस्त्र	रेश्यितन्त्रा १६=	वेगदत्तो .	***

`.वा, चातुम्महाराजिका

- पापपनानी

- प्रधाराध

– परिवा

-मन्पापादवस्यो

– धगुभसञ्जा

– वर्त्तरि

३७४ | धम्मो, ग्राचयगामी

🗕 ग्रासेवितब्बी

२६५, ३२५

ব্ৰ্

२६१

२=२

२५१

२८२

२८२, ३१२

– तनुत्तरि	₹08	– ग्रासावतब्बा	• • •
सार्वातसा	308	– ग्राहारे पटिकूलसञ्जा	દ્ય
– तुसिवा	₹08	- उप्पादेतब्बो	330
- विस्मानरतिना	306	– एहिपस्सिका	४७
- परनिम्मितवसर्वत्तिना	308	– ग्रोपनेथ्यिको	ሄ७
- बह्मकायिका	308	- कतमो २५१	, ३०८, ३२७
	308	- कामेसुमिच्छाचारा वैरमणी	388
– यामा	रध्य	– कानतुन्यायारा परनमा – तपनीयो	र्ट्ड
दोसविनवपरिवासाना धम्मा, दस	353		२६६, ३२न
द्वीमु घम्मेसु		– दुक्खविपाको	₹₹€, ₹₹=
घ	1	— दुक्खुद्रयो	
	२६४	– दुक्ले प्रनत्तसञ्जा	23
धनुक	38.6	न प्रनुस्सरितव्वी	३०१, ३३१
ध म्मचरियासमचरियाहेतु		– न उप्पादेतस्त्री	230
धम्मदेसना	२२२, २२३	– न बहुसीकासव्यो	३०१, ३३१
मम्मपरियायो, सश्चपरियायो	334	– न भावेतच्यो	३०१, ३३१
धम्मम्ब्द्धरिय	F3	- न सच्छिकातस्त्री	३०२, ३३१
धम्मविचयसम्बाज्सङ्गा	२७०	नायकरणो	395-588
भम्मा, वायेन पहात्रक्वा	१ २६	- नासेवितब्बो	330
− u	३७२	- निरासनी -	३२७
- त्या	518	- पन्चत्त वेदितब्बो	80
– नय	£0, €0		وع
– नेव पहातस्वा	१३०	पहानसञ्ज्ञा पाणातिपाता वेरमणी	388
– पञ्च	१ ६२		3
- वावाय पहातब्बा	१ २६	- पिसुणाय वाचाय वेरमणी	\$ 1 ° ° ° ° ° ° ° ° ° ° ° ° ° ° ° ° ° °
- सत	२७०	- फस्साय बाचाय वेरमणी	
पम्मा, प्रकालिकी	80	– बहुतीकातच्या	३०१, ३३१
– घतपनीया	२६८, ३२७	- भावेतम्बी	३०१, ३३१
- प्रदियादाना वेरमणी	388	- मरणसञ्जा	U3
- प्रनिज्ञा	३१२	- मुसावादा वेरमणी	335
– धनरिया	रहेड	-विरागसञ्ज्ञा	وع
भनग्या	३२७		હઝ
भनिक्वमञ्जा 	€9		¥0, E0
– प्रनिष्टे दुवर प्रकार – प्रनुस्तरितस्था	Ęs		છક
- 43.41 (441	308,338	– सम्मामाजीवा	२६२

335

230

312

E3 |

२६७, ३२६

– सम्माकम्मन्ता

– सम्माञ्चाप

– सम्मादिङ्कि

– सम्मावाचा

— मम्मावायामा

धम्मो, सम्माविमुत्ति	5	· 6	
	₹<		२०६
– सम्मासङ्कष्पो – सम्मासत्ति	35		२०७
	₹=:	3 . 6	का २१८
- सम्मासमाधि	543		२१६
– सावज्जो	२६८, ३२।	- ग्रसप्पुरिससम्भित्	तनो २१८
सासवी	२६८, ३२७	– श्रस्सद्धा	२१८
- सुखविपाको	395	– ग्रहिरिका	२१=
– सुखुद्रयो	२८६, ३२०	– कुहका	२१८
घोवन, ग्रस्य	२७५	- दसहि धम्मेहि सम	लागता २१=
– दक्षिलणेसु जनपदेसु	२७४	- दुष्पटिनिस्सग्गिनो	. २१=
		– दुस्सीला	२१=
न		- पापमित्ता	₹१ =
न ग्रनुस्सरितव्यो, धम्मो	३०१, ३३१	- पापिच्छा	२१≈
न श्रासेवितव्यो, धम्मो	३०१	– सन्दिद्विपरामासा	२१५
न उप्पादेतव्यो, धन्मो	इंदे०	निगण्डो, नाटपुत्ती	६७
न बहुलीकासर्ज्या, धम्मो	३०१, ३३१	नियोवारामे, कपिलवत्युस्मि	१६४,३७१,
न भावतब्बी, घम्मी	३०१, ३३१		२७४, ३७७
न सच्छिकासक्त्रो, धन्मो	३०२, ३३२	निज्जरवत्थूनि, दस	२७३, २७४
नदिया, किमिकाळाय	Ę	निट्ठ गता	१६५
नन्दियो, सवको	<i>७७</i>	निद्धमनीया धम्मा, दस	२७६
नव, मनुपुर्व्यनिरोधा	38	4-1	६१, ६२, ६४, ६०
- मनुपुरविवासमापत्तियो	¥0, 48	सन्दिद्धिक	
- अनुपुरविद्यारा	¥0	निन्दिवा, निरागत्था	३५व
 माधातपटिचरथूमि 	४५, ४६	निध्विदाविरागी, विमुत्तिकाण	
— स्रामातपदिविनया	38	निम्मानरतिनी, देवा	₹७१
→ ठाना नि	१५, १६	निरया, एकन्तदुक्खा	३३व, ३३६
- तण्हामूलका, धम्मा	8.5	निरयो, पदुमो	२ १८
– धम्मा	. 60, 60	निरासनो, धम्मो	३२७ १ ६ ७
– पुग्गला	88, 30, 3%	निरोधसञ्जा, कतमा	£0
– मञ्जा	३२	निरीमी	×
- सत्तावासा	४२, १४१	निस्समसम्पन्नी, भिनेखुं नीलकसिण	१३%
नऊरुपाने, पलासबने - बिहरति, भगवा	339,038	नीवरणा, पञ्च	६१, १६२
नळकपानं, कोसलान निगमो	\$29, 822	नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञावतनसञ्ज्ञा	
नाटपुत्ती, निगण्डो	039	नेवराङजानासञ् ञापतन	eg.
नाति है, पिरून सावस्थे	<i>७३</i> ७३६		
- विद्वरति भग ना	360	प	
नायकरणा घम्मा, दस नामेथितस्या, धम्मा	355-055	पन्ने रज्ञा, मुरू	२३७
नानवादाः, प्रदर्भा नानकगामकः, मन्त्रेषु	330	पन्नोरोहणी, परियक्तिये	२८१, ३० %
प्र∘र~४२ वर~४२	१६४, १६६	– परिया	न्दर, ३०४, २०६

	358	परिनिम्मतवसवत्तिना, देवा	३७४
चोरोहणी, प्राह्मणकुलस्स	l l	परिपन्या धम्मा, दस	२०७
न्ब, ग्रानिमसा	११, १२	परिव्याजकारामे, मोरनियापे	300
- उद्धम्मागियानि संयोजन	10.1		रूद७
— उपादानक्सन्या	हर, १४०	परिव्यानको, ग्रजिनो	२४४
🗕 ग्रीरम्भागियानि संयोजन		- उत्तिया	
	३८४, ३८७	- कोकन्दो	२५=
कामगुणा	४४, ६८, ६२	– सुतवा	१७
- गतियो	£3	परियोदाता धम्मा, दस	२६४
-चेतसोविनियन्या ६४	, ह६, ह७, ११२, ११४	परिहानबम्मा, पुरगली	१८०, १८१
– चेनाखीला	F3	पलासवने, नळकपाने	१९७, १९६
– হানানি	१५, १६	पसनदि, कांसली राजा	१४५, १५०, १५३
– धम्मा	१६२	पस्सदि	58
– नीवरणा	६१, १८२, १६२, २६७	– मुखस्या, मुखानिगसा	६६, ३४७
→ बलानि	१२, १४	पस्सद्विसम्बोज्झ हो।	२७०
- भयानि, बेरानि	४६, ४७		१८७
– मच्छरिपानि	₹3	पाटलिपुत्त	३५४
 सिक्लाहुब्दस्यानि 	६१, ६४, ६६	पातिमानसदूपना, दस	<i>81</i> 1.2
पञ्जाबा, पुरिसपुगाली	१६=		হও?
पञ्जानल	१२, १३	पापिनती, पुरिसपुगाली	285
पञ्जादिमुत्ताः	5 5	पापिका, इच्छा	१३०
पञ्हा, ग्रहु	\$81	- इस्सा	१३०
– चत्तारो	180	- विद्वि	२७२
- u	\$8.		१ €=
– तया	१३	पापिच्छा, पुरिसपुग्गला धुपामोज्ज,पीतस्य	EE, 340
- दस	१४	१ पारिम, वीर	२६०, ३०६
— दे	१३	= मदिन्नादाना	
- - नव	8.4	- ग्रावशायामा - ग्रावभिण्झा	300
पञ्च	\$7	- भगामग्दा	300
– सत	\$4	Ca	(चारा वेरमणी ३०७
पण्ही, एकी	१ 1	- वामगुप्प	HAICHACH
पटिपदा, चतस्ता		(E)	
पठम झान	४=, ६७,२६७,३	= भूसावादा है	वाव परमना
पण्डितवस्यूनि पताब्दर	₹	- सम्फणलाप	10111
पर्याक्त्य पर्यावसिण	२	६४ - सम्माग्राजी	। वर्षका
पदुमी, निरम	8	-सम्मादम्य	11
पस्यजितेन पन्यवेतिसः	3	-सम्माजान	325
प्रमाः		- सम्माहिटि	२८१, ३० ^७
गन्तर,गिधार् डे	14.01	६६ - सम्मावाचा	
	₹७,	१८ - सम्मावाया	मा २८६

पारिमं तीरं, सम्माविमुत्ति	२८६	पुरिसपुमालो, अनकोघनो	१६५
- सम्मासङ्ख्यो	२८६	🗕 ग्रनोत्तपी	१६७
- सम्मासमाधि	3=5	अप्पिच्छो	१६८
पावायं चिहरति, भगवा	39€	ग्रस्सद्धो	१६७, १६६
. पासंसानि ठानानि, दस	२०३	– श्रहिरिको	१६७
पीतकसिणं	१३५	- ग्रारद्धविरियो	१६=
पीति, पस्सद्धत्था	८४, ३३	🗕 ग्रोत्तपी	१६५
पीतिसम्बोज्झङ्गो	200	- कल्याणमित्तो	१६=
पुरगला, दस	११६, ११७, २१०	- कुसीवो	१६५
दुगाता, वस — नव	१६, २०, २४	कोधनी	8€=
पुगाली, बहुमी	75	– दुप्पञ्जो	१६=
ত্ৰ'''''' সন্তৰ্ণা ⊶ ভৱবী	२१३		१६व
– उभतोभागविमुत्तो	284	গ্ৰহণৰা 	86≅
– क्षेत्रकार	र१२	- पापमित्ती 	१६५
- गोत्रभ्	288	वापिच्छो दि क्को	१६५
**	स्६	— मिच्छादिहिको —————	१६५
चतुरयो स्टो	२६	- सम्मादिद्वियो	725
छट्टो ततियी	74	- हिरीमा	६७
– तातया – तथागती ग्ररहं सम्मा		पूरणो, कस्सपो	२१६
– तथागता अरह सम्मा – तिब्दरागी	787	पोक्सरणिया गगरा य तीरे	
	गती २०२, ३३२, ३३३	ৰ	
– दसाह् यम्माह् सम्मा – दिट्टिप्पत्ती	389	बलानि, पञ्च	85' 88
— । वाहुप्यत्ता। — बुत्तियी	र १	बहुतीकातब्बी,धम्मी	३०१, ३३१
— दु:तव। — दुस्सीली	२१०, २११	बीजं, पापकं	२७२
— युस्ताला — यम्मानुसारी	११ ६	- भह्कं	३ ५४
नवमो	74	वेलुवगामयेः	
- प न्चे कबुद्धो	• ११६	बोज्झञ्जा, सत्त	१६१, २७०, २७१ ६१
- पञ्चमी	११६	व्यापादनीयरणं	9
पञ्जादिमुत्तो	\$89	ब्यापादनिवनको	३३ ०
- पठमो	75	ब्यापदितव्यो, धम्मी	٤٦, १११
- परिहानधम्मी	१८०	ब्यापादी	408
– सत्तमो	२६	ब्रह्मकायिका, देवा	२०६, २१०
– सदानुसारी	\$\$\$		₹₹=
- सदाविमुत्ती	\$88	ब्रह्मा, सहस्पति	३७१
सीलवा	288	बह्यना, सनदकुमारेन	₹€१
वुष्णियो, भायस्मा	777	Crar	६६
पुर्ध्वेनियासं स्टब्स्टे वयस्य	२६१ २०६, २१०	ब्राह्मणा, साम्यस्याणि र	६०, २९१, ३०३, ३२१
पुराणो, बहाचारी पुरिसलळुङ्का, तमो	38	and the second	३६, ३७
पुरिसपरस्सा, तयो	¥0, ¥8		३०६
31 221 45001 040	1		

મ	1	निवर्	दमहि धम्महि समग्रागता	१० <i>≔,</i> १४४, २६०, २६२
वितो साववसङ्घा, उजुष्परिपन्ना	60		द्वीहिधमाहि समग्रागता	२६०, २६२ ३७१
- ज्ञावणदिपन्ना	€0			tos
– सामीविषदिपद	7 43		पम्माविका	१२0, ३ ८0, ३८२
– मुप्पटिपजी	60	-	-धम्मनामी	
गवा श्ररह सम्मायम्युद्धा	80	-	- धम्मान न निसामक गातिक	4 <u>5</u> 4
देश बीज	२७३		निग्रामन गाविरी	
रा पुरिसाजानाया, तया	88	-	- घम्म न क्रद्धति	\$16
हिंदा, दिट्टि	२७२, २७३		-धूम बत्ता	३६२
ायानि वेरानि, पञ्च	88, 80		- न प्रतिरेक्पूजाय पूजेता	3,60
ग्वतण्हा, साहारा			- अधिवर्गिया	244
गावेतच्या थम्मा दस	314,315	1	– भासाटिकं हारेता	३८६
भावतन्त्री, धम्मा	₹ ०१, ₹₹₹		- गाचरनुसना	3=8
	538 447, 444		– तित्य जानाति	3≥€
भिन्तु, धनकाधनाः – धनकासनपरिमाननाः			-पूम बत्ता	3=6
	234		– पटिमल्लाना	२३२
– प्रक्व तिन्ही	<i>३७०</i>		-पीत जानाति	₹€•
— श्रतिरेक्पूजाय पूजेता — श्रीयकरणिको	£3£			344
	२३१		– रूपच्यू	3=5
— ग्रनवसंसदाही	3=5		न् जक्सणकुसला	3=£
- ग्रप्पिच्छ। ग्रमवर्की	234		– वण पटिच्छादेता	इन्ह
श्रमायावी श्रमायावी	231		-वादि जानाति	238
- मस्टा	337		- विवधायामी	३५१
	₹₹	- 1	- निवामसाभी	*** *
– ग्रारञ्जन। – प्रारद्धितिस्या	\$0		— निस्त्रयमम्पन्ना	111
	११=, १२०, ३=		पञ्च ङ्गविष्यहीनी	
— ग्रासान्कि हारता	3.5		- पञ्चान्त्रसमग्रागता	880
— एवसञ्जी	३६६, ३६४—३६		– पञ्चाया	१ १८
- वस्याणिकता	330,335,30		🗕 परिसल्लाना	332
- नायन श्रवातरागा - यातरागा		\$ \$	– परिसावचरी	وه
- विद्धरणायमु दक्ता		\$4	– पापिच्छा	248
-कोरानिया		ri e	🕶 पीत जानाति	३६२
- कायना	२३६ २		-पुरवनिवास अनुस्सरति	্ ই নং
- खाणास्त्रा		₹₹	-वडूस्मुना १०	७, ११७, ११६, ३५०
−गाचरकुसका	₹5,		-भावनावाद बदमाना	825-838
-नाणवाद वदमाना		123	- मस्यी	र्देश
−ितत्य जानाति	१ ३२–:		-मायावी	२३ २
−वाहि वस्महि समग्रागत	19	१६२	- भ्यान्यू	328
- दक्शा	११७ ,	१७०	-स्य श्रशीवरागा	£83
200	,	140	- लक्नणनुसवा	३३६

forms				
भिक्लु, वर्ण पटिच्छादेता ३९१		and the state of t		
- विनयपरो	१०७	मल्लेसु विहरति, भगवा	৬४	
– विसारदो	V0\$	महप्फला धामा, दस	788, 784	
-यीय जानाति	787	महाकज्जानी, ग्रायस्मा	१३४, ३१०	
-सद्धे न कर्स्वति	\$ \$8	महाकस्सपो, ग्रायस्मा	२२६	
सं चित्तपरियायकुस ली	885, 888	महाकोद्वितो, ग्रायसमा	710	
- सठो	232	महाचुन्दो, ग्रायस्मा	१२४	
- सतिमा	88=	महानामो, सबको	302	
– सत्ते पस्सति	३८१	महाग्रह्मा	8,8,8	
– सदो	१०७	महामोग्गल्लानी, श्रायस्मा	२१, २२३	
– सन्तुद्री	११६, १२०	महावने, कटागारसालायं	१६७, २०६	
- सपद्धचारीनं न पटिसन्थारको		मातुगामो, दसहि धम्मेहि समन्नागती	\$30	
- पटिसन्यारको	258	मानी	६३, ११२	
- सप्रहाचारीसु न कुपिती	888	P	~~; \\ \ \$\$	
- साबसेसदोही	383	मिगसाला, उपासिका	२०६, २१३	
- सिक्खाकामी	733	मिच्छता, वस	284	
- सिम्लाम न कर्द्धात	\$ 2¥.	मिच्छादिट्टिको, पुरिसपुग्गली	१६व	
– सीलवा	800, ₹≈0 1	मेवियो, ग्रायस्मा	દ્, હ	
−सुवचो ११	9, 886, 340	मोक्सचिकं	3 £ &	
निक्खुना, उपसम्यावेत्रक्ती	888	सोरनिवापे, परिस्वाजकारामे	₹७०	
 निस्सयो बातब्वो 	१५६	मोहबिनयपरियोसाना धम्मा, दस	२१५	
~ सामणेरी पेरीतब्बी	१५६	u		
भिष्युनी, कजञ्जलिका	825 828	•		
- जटिलबासिका	٤٤	ययामतं निक्लिसो एवं निर्दे,		
मिनखुनो बलानि, कति	580	चत्तारीसाय धम्मेहि समन्नार		
न्दस भिनसू, येरा	580	- तिसाय धम्मेहि समन्नागती	इ.स.च	
	660	- दसहि धम्मेहि समग्रागतो	8×a	
म	{	- वीसतिया धम्मेहि समग्राग		
मगषेसु विहरति, श्रायस्मा सारिपुत्ती	१६४, १६६	यमामर्वं निविखत्तो एवं सम्मे,		
मन्गा, मनरिया	386, 388	बत्तारीसाय धम्मेहि समग्रागत		
- श्ररियो	₹₹€, ₹₹€	— तिसाय धम्मेहि समग्रागती ३		
- क्यहो	₹₹€ /	- दसहि धम्मेहि समन्नागतो	378	
~ सुनकी मन्छरियानि, पञ्च	27.6	—वीसतिया धम्मेह् समन्नागते भ्याभृतञाणदस्सनं, निद्यिदत्य		
मनसा अधान, पञ्च मनसा अधानमचरियाविसमचरिया, तिर्ग	`, ∉3	न्यानूराञ्चाणदस्सन, ।नाध्वदस्य — निध्वदाविराग्रह्यं	₹% 5 600	
- मसीनेय्यं, तिविधं	1.5	राभा, देवा	308	
– साचेय्यं, तिविषं	39 ~ ∣	तिनसो मनसिकारो	\$ E.R.	
मनोकम्मन्तवन्दोसम्यापत्ति, तिथिया	3x6 3x6	, र		
	38E 2	•	24 ¥	
			- • -	

रागविनवपरियासाना धम्मा, दस २।	E 6, 28%	वायोकसिण	१३५
	80, 88	वाहुना, श्रायस्मा	રશદ
~ सरोदारामे	249	विगतयीन मिता, निक्खुसङ्घो	335
~ बिहरति, सान दा	210	विचिक्तिक्छ। विचिक्तिक्छ।	£2, १११
•	१८, ३७०	विचिकिच्छानीवर ण	13
- महायस्त्रपा	378	विज्ञा, तिस्सा	२७०, २७१
	A\$ AA	विज्जाविमुत्ति, साहारा	१ <u>६१,</u> १६३
─ सारपुता राजन्तेपुरप्पवेंगेने आदीनवा, बहुमी	128	विञ्जापक्षिण विञ्जाणक्षिण	१३५
- चतुःयो	१ ६३	विञ्जाणस्वायतनसञ्जा विञ्जाणस्वायतनसञ्जा	43
– বহু ।	१६४	विज्ञाणञ्चायतम् विज्ञाणञ्चायतम्	20
– वहुः – ततिया	१६३		٤٦
- दसमा	568	विञ्ञाणुपादानवप्तन्यो	340
- दुतियो - दुतियो	(40 243	विमुत्तिज्ञाणदस्सन	१द७
— पुरस्का — नवमा	६६२ १६४	विरागसञ्जा, कतमा	372
- पञ्चमो	883	विरागो, विमृतिञाणदस्सनत्यो	701
~ पठमी	१६३	विराधना, मिच्छत शागम	१२, १३
– सत्तमो	\$£8	विरियबल	₹⊀, ६₹ হও৹
	१५०, १५३	विरियसम्बोज्जञ्जो	२७६, २७७
क्परागो	£3, ११२	विरेचन, मरिय — देत्ति तिकिच्छका	२७६, २७६ २७६
रू पसञ्जा	7.7	न दान्त । तानच्छना विवादमूलानि, वस	१६०
रूपुगदानक्त थे।	53	विसारदा, उपा रिका	334
त	-•	विहिंसावितको ।	' '
		वसितवा	१११
नाममच्छरिय नोनामतिका, प्राह्मणा	Ēφ	बंदन्पादानक्लम्या	६२
नोहितस्मिण	ĘĘ		वृद्, ३७
•	\$41	वेतालिय विह्रवित, ग्रायस्मा ग्रान दो	इंदर
<u>व</u>		- भगवा	१६७, २०६
पद्भ	१ ६४	. बेळुवते । ∼कपन्दवनिवागे ४३	377, 747 377, 147
वर्षीयम्म तम दासव्यापति, चतुव्यिषा यरीयम्मन्तमुम्मति, चतुःव्यवा			5' x", //-
यिजयमाहिता, गृहपति	343 346	स	
बद्विपो, दस	848,844		२०६
वण्णमच्छरिय	₹05 83	. લવ લાભામા	२६
वनसम्ब, मिनहरण	2 E 1	चन्द्रायादा हु	ह२, १११
वमन, मरिव	906	यमन न विद्रात, मगवा १६४, ३७	
वाचाय प्रयम्परिया, चतुन्तिया	346	વનમાં નાત્વના	३७७ ३७२
/ - भगानम्य तिविध	₹₹₹, ३२		335
- धम्मचरिया, चतुब्बिया	34		83
- साचम्य, चतुन्विय	₹१६, ३२	॰ चद्गारमा, बाह्मभो	308

सङ्गाहबलं	१२, १३	सप्पुरिससंसेवो	368, 86.
सङ्घभेदो	१५७	सब्बलोको ग्रनभिरतसञ्जा	8e1
-	१५७, १५८	सब्बसङ्खारेसु प्रनिच्छासञ्जा	१ = :
सञ्जसामगी	१७३	सब्दे धम्मा, ग्रमतोगचा	१८)
सचित्तपरियायबुसलो, भिनसु			-
सच्छिकातब्बो, धम्मो	३०२	किंग्राधिपतेय्या	१न
सञ्चेतनिकानि, कम्मानि	३४३, ३४५	– किंउत्तरा	१५३
् सञ्जा, चतस्सो	8,8≈	- किंग्रोगधा	\$29
दस	१८३	— किपमुखा	१५३
– नव	३२	किंपरियोसाना	\$=3
सञ्जावेदयितनिरोधौ	03	- किमूलका	१५३
• सञ्जुपादानगलन्धो	१३	– किसमुदया	१=३
सतिपद्वाना, चलारो ६१-	६३, ६४, १६१, १६४	- किसमोसरणा	१५३
सतिसम्पज्ञा	858, 858	किसम्भवा	१८३
सतिसम्बोज्तङ्को	२७०, २७१	छन्दमूलका	१८४
वत्त्रवत्तुपरम ी	रुष्	- निय्वानपरियोसाना	१५४
सत्त, धम्मा	२७०	. – पञ्जुत्तरा	\$22
– योज्जञ्जा	१६१, २७०	– फस्ससमुदया	१५४
– साहारा	\$5.8	मनसिकारसम्भवा	848
 विञ्जाणद्वितियो 	\$.8.5	- विमुत्तिसारा	१≓४
सत्ता, आभस्सरसंवत्तनिका	\$.8.8	-वेदनासमोसरणा	8=8
– तिरच्छानयोनिका	\$ \$4	सताधिपतेय्या	१न४
सत्तावासा, नव	85	- समाधिष्यमुखा	१८४
सत्तावासो, ब्रहुमी	४२	समणसञ्जा, तिस्सो	२७०
– चतुरयो .	४२	समणो, गोतमो	388
छट्टो	४२	समाधि, यथाभूतव्याणदस्सनत्यो	हर, ३५७
– ततियो	2,5	 मथाभूतञ्जाणदस्यनानिसंसो 	££, ₹%0
- दुवियी	2,5	समाधिसम्बोज्हाःङ्गी	२७१
ं पञ्चभी	४२	समिद्धि, ग्रायस्मा	₹0
- पठमी	४२	सम्बाधी	८४, ६५
- सत्तमी	¥₹	सम्बोधिपविखकानं धम्मानं, चतुर्वी — ततियाः	उपनिसा ४ वयतिसा ४
सदम्भस्सवनं, साहार सदम्मो, कतमो	\$6%	— तातयाः — दुतियाः	
सदा	३००, ३२६ १६१	दु।तयाः पञ्चमी	उपायतः ४
सद्धी, आयस्मा	3 8 0	- पठमा च	पनिसा ३
सद्धो, पुरिसपुगालो	१६८, १६६	सम्मत्ता, दस	२८६
– भिगस्	222	सम्मणवाना, चत्तारो	६६
सनडकुमारेन, ब्रह्युना	\$ 01 F	सम्मादिद्विको, पुरिसपुरनलो	१ ६=
सन्दिहिको, भन्मो	50	सरीरहा धम्मा, दस्	१६ <u>६</u> २६
सन्दिद्विक, निब्दान	59	ससञ्जारपरिनिब्बायी	र६ २४⊄
सप्पुरिराधम्मो, कतमो	₹00, ₹₹0	सहम्पति, ब्रह्मा	7

			१६३		
सहस्सी, लोकवानु		साहारा, भवतण्हां —विज्जाविमुत्ति	१६१		
सहस्स, ग्रयरगोयानान	क्त नगरगोजानानं १४५ ।				
🗕 उत्तरकुख्न		सिनमादुव्बल्यानि, पञ्च	٤٩, ولا، وفر		
- चातुम्महाराजियान		सीलव्यतपरामार्गा	६२, १११		
- जम्बुदीपान	5.8.X	मीलवा, पुग्गली	२११		
– तावतिसान	8 ९ म	न्वन मन्गी, कतमी	300		
— <u>व</u> सितान	888	मुक्को, मग्गो	३२६,		
- निम्मानस्तीन	8 84	स्यविपाको, धम्मो	२६६, ३२≓		
 परिनिम्मसबसवसीन 	\$xx	मुसुद्रयो, धम्मो	२६६, ३२५		
 पुत्रविदेहान 	\$.x.X		०४६,३३		
– ब्रह्मलोनान	१४४	मुख समाधत्य, समाधानिसस	121		
यामान	\$8.8	मुचरितानि, तीणि			
 सिनेश्यवतराजान 	\$&X	– साहारानि	652		
साक्ते	£ ç	सुतवा, परिव्वाजको	७ ९		
साधु, कतम	२६७, ३२४	मुदत्तस्य उपासवस्य पुत्ता, सदी	३७६		
सामण्डवानि, परिव्याजको	१६५, १६६	सुनृति, श्रायस्मा	305		
सारणीया घम्मा, दस	१६६, १७१	सोचेय्य, ग्ररियस्स विनये	३१७		
सारिपुत्तमाम्मल्लाना, पेसला	735	स्वाक्याता धम्मो भगवता	80		
सारिपुत्तो, ग्रायस्मा ('ग्रायस्म	ा सारिपुत्तों ति पद	सबोजनानि, तीणि	74		
	दट्टब्ब)	- दस	૧૧૧, ૧૧ેરે		
सायज्जी, घम्मी	२१८, ३२७	-पञ्च उद्यम्भागिया			
सावस्थिय	१०६, १०७	– ग्रोरम्भागिया			
- विहरति, मगवा	₹, €, २०, २४,		३३८, ३३६		
	म, १३७, १६०, १६६,	ससप्पजातिका, तिरच्छानयोनि			
१७२, १ः	द्ध, २०१, २०२, २०४,	नसप्पनीयपरियायो, धम्मपरियाये	1 44-		
सासवो, धम्मो	, २४१, २४८, ३५१ २६, ३२७	ह			
साहारा, प्रविज्ञा	१८८, १९७ १८६	1	785		
• • • • • • • • • • • • • • • • • • • •		. 16041/31/43-441			
		0			
	217	यायो			
ब्रस्यस्य पत्ति हृदयस्य सन्ति	•		20.20		
श्रापका ते मनुस्तेम्		3	इद्ह, ३७०		
भ्रणमत्तको ध्रय निव	300, 30	2	२३७, २३६		
ग्रसकेत च सीलेत	२३७, २३	a a di distatanta	३०७, ३०५		
ग्रापायिको नेर्ययको	88	40 4. 41144 4.7	५०७, ३०५		
कण्ड् यस्म विप्पहाय	₹, <i>७०</i> ₣	वा निन्दय पसस्रात	२३७, २३६		
कामच्छन्दा च व्यापादो		सत सहस्सान निरम्बुदान	२३७, २३६		
सत्तिया सेट्टा जनेतिस्य	-	सदाय सीलेन च योव यहुति	२०६		
तत्राभिरतिमिच्छेम्य	300.30	1 .	. 666		
धनेन घण्येन च याच वहु		॰ मुला सञ्चरस सामगी	328		
	•				

[१७]

उपमायो

सुरियस्स, भिवसचे, उदयतो एतं पुरवञ्जमं	२ ६.
सैयंगिि ग्राकासे	₹६०
सेय्ययापि, ग्रानन्द, सुविनो दुवलं उप्पण्जेय्य	७६ ।
सेय्ययापि, ग्रावुसो उत्तिय, रञ्जो पञ्चन्तिमं नगर	244
सेय्ययापि, ग्रावुसो, काळपवखे चन्दरस या रति वा	१६७, २००, २०६
सैय्ययापि, बावुसो पुरिसो भड्ढो व समानो बहुवाद वदैय्य	64,
सेय्ययापि, घावुसी, पुरिसी दलिही व समानी महुवादं बदेव्य	१३२
सैय्यथापि, भावुसो, पुरिस्रो सारत्यिको सारगर्यसी	२=४, ३१०
सैय्ययापि, बाबुस्रो, हरूस्रो सासापनास्विपन्नो	१०२, १०३, ३६०-३६२
सेम्पयापि, झानुसो, पक्सो सासायनाससम्पत्नी	१०३, १०४, ३६०, ३६२, ३६३
सेय्ययापि, झावुसो, सहायको सहायकं एवं वदेय्य	774
सैय्यथापि, बाबुसी, सिलायूपी सीळसकुक्कुकी	XX 7/1
सेम्यथापि, ब्रावुसी, सुसिनी दुक्सं छप्पज्जेय्य	48-44
सेम्पयापि उदके	, 140
सैय्ययापि, उपालि, बहुरो कुमारो मन्दो उत्तानसेम्मको	548
सेय्ययापि, उपालि, महाचदकरहदी	२६३
सेम्ययापि ता पुरिमिका देवता	₹¥.
सैय्यथापि, तत्वक, पाणको चतुष्पादको श्रस्स	go.
सेय्यथापि, नन्दिय, निवस् असमयविमुत्तो करणीयं अत्तनो न समनुपस्सति	30£
सेम्यथापि नाम दळहथम्मा धनुगाहो सिनिखतो	Ęij
सेय्ययापि नाम पक्खी सकुणो येन येनेव डेति	755
सैय्ययापि पनवी सञ्ज्ञणो	548
सेव्ययापि प्रविवयं	758
सेव्यथापि पुढ्ये समारियभूतो"	१=, १€
सेय्यथापि, ब्राह्मणा, चतारी पुरिसा चतुहिसा विता	६७
सेय्ययापि, भन्ते आनन्द, पुरिसो एक निधि गनेसन्तो	३व७
सेय्यथापि, भन्ते, म्रापस्मि सुचि पि निविखपन्ति	२२
सेय्यपापि, भन्ते, इत्यी वा पुरिसो वा दहरो युवा	२३
सैय्यवापि, भन्ते, उसमो खिन्नविसाणो सूरतो	२३
सेय्यथापि, भन्ते, चण्डालकुमारको कलोपिहत्यो	२व
सेय्ययापि, भन्ते, तेजो सुचि पि उहति असुचि पि उहति	२२
सेय्ययापि, मन्ते, पढविय सुचि पि निविखपन्ति श्रसुचि पि निविखपन्ति	२१
वेय्यवापि, भन्ते, पुरिसो मेदकथानिकं परिहरेय्य	२३
सैय्यपापि, मत्ते, रजोहरणं सुर्वि पि पुब्छति ससुर्वि पि पुब्छति सैय्यपापि, भन्ते, वायो सुर्वि पि उपवायति धसुर्वि पि उपवायति	79
सव्ययापि, सन्त, वादा सुनि १५ उपवादात असुधि (५ उपवादात सेट्ययापि, सिन्द्रवे, अपण्यको मणि उद्धलितो येन येनैव पतिद्राति	<i>ቋ</i> ጽፊ' ያ ጽኛ ፊ ቆ
सञ्यवापि, भिनवने, अस्पाया भाग चक्रावचा वन वनव पातहु।।वः सैय्यायापि, भिनवने, अस्ससळुद्धस्य किञ्चापि एव इच्छा उप्पज्जेय्य	२०९, २०२ २३३
सम्पर्धान, तनस्वन, अरस्यसञ्जूष्ट्रास्य तन्य वतन्य द्वार द्वार द्वार स्वयाप्य	१७३, १७८, १८२

#08-43

	१७२, १७४, १७६, १७७, १५१	
नेम्प्रथापि, निवसवे, इत्वी वा पुरिसो वा दहरी बुवा		
नम्प्रवाणि, निक्षत्रे, इस्तामो वा इस्सामन्तेवामी वा तिष्पुिसरूपके वा म नम्प्रवाणि, निक्षत्रे, इस्तामो वा इस्सामन्तेवामी वा तिषपुिसरूपके वा म	747	
सैय्यथापि, निक्षने, उच्छुरीज वा मानिबीज वा	850-858	
नेप्यथापि, निवसने, उपरिपष्यते चुल्लफुसितके देवे बररान्ते	188	
मेळ्यवापि, निक्वते, बाळपबर्ते चन्दरम् या रत्ति वा	११४	
संप्यवापि, भिश्वते, कूटाबारम्स या काचि गोपानसियो	32	
भेद्ययापि, निक्तवे, गण्डो अनेकवस्सर्गणको	20	
नेघ्ययापि, निशनथे, गार्था पव्यतेय्या पण्डिता व्यत्ता	χo	
नेव्यथापि, निरम्बे, गावी पव्यतेय्या वाला प्रव्यत्ता	55%	
गुब्बवापि, भिक्तवं, जुण्हपपये चन्दस्स या रत्ति वा	হত্ত	
मेरायापि, चिक्य है, तिम्बबीज वा कोरातिकवीज वा		
मेव्यवापि, निबमवे, भइस्स ग्रस्साजानीयस्स किञ्चापि न एव इच्छा	73%	
मैन्यवापि, निकलने, या नाचि तारवस्पान पना, सब्बा ता	111	
नेव्ययापि, मिनवबे, या वाचि महानदियो	११६	
मेळ्यवापि, निक्यवे, यानि वानिचि ज त्रवानं पाणानं पदजातानि	557	
नव्यवापि, भिवनो, ये वेचि नुद्दराजानो, सब्दे ते	११६	
गेव्यवापि, निक्यवे, ये वे वि पुण्फणन्या	225	
गेय्यवापि, भिक्तवे, वे केचि मूलगन्या	447	
मेव्ययापि, भिरमार्वे, ने में चि सारमन्त्रा	११९	
मुख्ययापि, भिक्लवे, नरदमुमये विद्धे विमतवनाहुके देवे	286	
म्य्ययापि, मिक्न्, वीमृति श्रटटा निरया	236	
सम्यवापि, भितन्तु, बासति अववा निरया	र्दर	
सय्यवापि, त्रिम्यु, बीसति प्रव्युदा निरमा .	र्बः	
मय्यवापि, मिनन्तु, बीमति भ्रह्हा निरया	र् ३	
गेट्यवारि, निरुनु, दीसति उपलवा निरवा	. २३ . २३	
सम्यतापि, निसन् , वीमति कुनुदा निरया	. रन २३	
वय्यवापि, निम्तु, बीचिनिवारिको कोंचलको तिनवाही	* * * * * * * * * * * * * * * * * * *	
नव्यवापि, निक्तु, वीसित निरम्युदा निरमा	२३	
गम्मवादि, निरम्, दीसित पुण्डरीका निरमा	73	
गच्यपापि, विकयु, बीनित मीमिवका निरवा		2
गम्बदादि मनुस्ता एउ च्ये व देशा एउ च्ये च तिनिपातिका	•	•

सुद्धिपण्णं

पिट्ठे	पन्तियं	ग्र सुद्धपाठो	सुद्धपाठी	पिट्ठे	पन्तियं	सुद्धपाठो	श्रमुद्धपाठी
१५	R	ग्रसवित ब्बो	श्रसेवितब्बो	838	80	० असवर	• ग्रसवर
१५	२४	तेनावसो	तेनावुसो	888	₹, १३	एकवीजिस्स	एकवीजिस्स
१६	Ã	ग्रसवितब्बो	ग्रसेवितब्बो	२३२	(सिरो)	१३२	737
१६	२६	सेवि-	सेवि-	288	१८	ग्रत्तान	यत्तान
	१३, १८		हीन	२४७	२६	गतानि	गत्तानि
37	۶	ग्रत्थ विष्पादिसारिनो	ग्रत्थं विप्पटिसारिनी	२५०	38	मिच्छादिद्वि-	मिच्छादिद्रि,
37				388	Ę	समग्मननन्दी	"समग्गनन्दी
80	२७	ान्नोहमस्मि	पन्नोहमस्मि		•		
88	१८	समापपन्नस्स	समापन्नस्स	३६६	77	करय	करेय्य
808	•	सम्यथीदं	सेव्ययीद	३७२	36	वुद्धानुपस्सति	युद्धानुस्सति
883		इम	इमे	३५४	28	वैसाली	वेसाली
			वस्स			वेल्बगामको	वैलुवगामको
\$ \$ %	3	वस्सा		"	,,,	•	
११६	84	थरा	थेरा	३५६	१=	उपक्खा ०	उपेक्ला •
838	२६	ाक्कोति	सक्कोति		35	ग्रप्पभाणेन	ग्रप्यमाणेन
358	Y.	पनतं	पनेतं	350	8	योगक्समं	योगवस्त्रेमं
१६१	१=	चोदेतुकामन	चोदेतुकामेन	388	२१	सारिपुर्त	सारिपुत्तं
१६७		Œ	द्वे	3€=	१७	रससु	रसेसु

-:0:-

प्रकाशक : भिक्षु जगवीश काश्यप, मन्त्री, पालि प्रकाशन मण्डल,

विहार, शासन्वा (पटना)

मृद्रन : थी कृष्णबन्द्र बेरी, विद्यामन्विर प्रेस प्राइवेट सिमिटेट, की॰ १४/२४, मानमन्विर, वारागसी-१